קבלה · ספרי קבלה נוספים

# מעשה רוקח על המשנה

רבי אלעזר רוקח

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# מעשה רוקח על המשנה

רבי אלעזר רוקח

מקור הטקסט: ויקיטקסט · רישיון: CC BY-SA 3.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מעשה-רוקח-על-המשנה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**הקדמה לספר מעשה רוקח** ..... 5

**התנצלות המגיה הראשון - משה בן יעקב מאפטא** ..... 8

**התנצלות המעתיק והמגיה שני** ..... 9

**התנצלות המסדרים** ..... 10

**פתיחה לשיתא סדרי משנה** ..... 10

**סדר זרעים** ..... 15

מסכת ברכות ..... 15

מסכת פאה ..... 21

מסכת דמאי ..... 24

מסכת כלאים ..... 26

מסכת שביעית ..... 28

מסכת תרומות ..... 30

מסכת מעשרות ..... 33

מסכת מעשר שני ..... 36

מסכת חלה ..... 40

מסכת ערלה ..... 43

מסכת בכורים ..... 46

**סדר מועד** ..... 49

מסכת שבת ..... 49

מסכת עירובין ..... 58

מסכת פסחים ..... 69

מסכת שקלים ..... 79

מסכת יומא ..... 84

מסכת סוכה ..... 95

מסכת ביצה וגם נקראת יום טוב ..... 102

מסכת ראש השנה ..... 104

מסכת תענית ..... 113

מסכת מגילה ..... 122

מסכת מועד קטן ..... 129

מסכת חגיגה ..... 133

**סדר נשים** ..... 139

מסכת יבמות ..... 139

מסכת כתובות ..... 146

מסכת נדרים ..... 154

מסכת נזיר ..... 159

מסכת סוטה ..... 168

מסכת גיטין ..... 181

מסכת קידושין ..... 189

**סדר נזיקין** ..... 193

מסכת בבא קמא ..... 193

בבא מציעא ..... 198

מסכת בבא בתרא ..... 206

מסכת סנהדרין ..... 213

מסכת מכות ..... 221

מסכת שבועות ..... 231

מסכת עדיות ..... 236

מסכת עבודה זרה ..... 243

מסכת אבות ..... 247

מסכת הוריות ..... 250

**סדר קדשים** ..... 253

מסכת זבחים ..... 253

מסכת מנחות ..... 258

מסכת חולין ..... 267

מסכת בכורות ..... 274

מסכת ערכין ..... 278

מסכת תמורה ..... 282

מסכת כריתות ..... 284

מסכת מעילה ..... 288

מסכת תמיד ..... 292

מסכת מדות ..... 297

מסכת קנים ..... 304

**סדר טהרות** ..... 308
מסכת עוקצין ..... 308

אלעזר רוקח

# ספר מעשה רוקח

**לר' אלעזר בן הרב שמואל שמלקא מרגליות**

על חיבור המשניות דבר חדש אשר לא היה מעולם כאשר יראה הרואה בהקדמת הרב המחבר נר"ו אשר חיברו ויסדו הרב המפורסם בכל תפוצת ישראל ושמו הטוב כמהור"ר **אלעזר** בהרב מוהר"ר שמואל זצלה"ה. וכבר היה אב"ד ור"מ בק"ק בראד יצ"ו ושארי קהלות קדושות במדינת פלניא וכעת הוא אב"ד ור"מ דקהלתינו ק"ק אמשטרדם יצ"ו ונודד על כנפי התנועה ליסע לחיים ולשלום לארץ הקדושה וה' ברחמיו ינחהו במעגלי צדק למען שמו

ותהי השלמתו היום הששי לסדר ועשית אותה קטרת רקח מעשה רוקח לפ"ק באמשטרדם בבית ובדפוס של החכם השלם הרב כמהור"ר **יוסף** דיין מצויין נר"ו:

## הקדמה לספר מעשה רוקח

במה אקדם ה' ומה אכוף לאלהי מרום אשר עד כה עזרני ה' וכל החסדים והטובות שגמל אתי עמי כל ימי חלדי ולב יודע מרת נפשו ערכי השפל פחות שבערכין שלא הייתי כדאי לזה לולי חסדו הגדול וזכות אבותי הקדושים שעמדה לי ואלהי אבי היה בעזרי שהייתי לאב ולרב בכמה קהלות קדושות כידוע ומפורסם.

ותמיד היה מוטל עלי עול הצבור במילי דשמיא ובמילי דעלמא. ואמרתי בלבי מתי אעשה לביתי לעבוד את ה' ביראה ואהבה בלי שום פניה שבעולם. בכן גמרתי בדעתי בע"ה שהבא לטהר מסייעין אותו בא אלי התעוררות מן השמים מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך בארץ הקדושה, ולך לך מארצך וממולדתך וגו', ושם תמצא מנוח מכל טרדות הזמן. בכן מאסתי בכל הכבוד המדומה שהיה לי וגמרתי בדעתי בע"ה להוציא מחשבתי הטובה מכח אל הפועל לילך מהכא להתם דרך הים וה' ברחמיו המרובים על מי מנוחות ינהלני ויחזקני ואמצני לעבודתו ויראתו שאוכל לעבדו כאשר עם לבבי בקדושה ובטהרה בארץ הקדושה.

אך אמרתי אורחא רחיקא וזודאין קלילא שלא עשיתי שום מלבוש לנשמתי ולזכות בהם את הרבים. והנה יש בידי הרבה חידושים מה שיגעתי ומצאתי בס"ד מעודי עד היום הזה אך אמר לי לבי עשות ספרים הרבה אין קץ וחלקי אמרה נפשי שכבר אמרו חז"ל שבזכות לימוד המשניות יזכו לקץ הימ[י]ן. ובוודאי לא כיונו חז"ל על פשוט לימוד המשניות רק שכל דברי חז"ל הקדושים הן במשנה ובגמרא הכל הוא ברמז וסודות התורה, רזין

דרזין כמבואר בזוהר הקדוש ובתיקונים בכמה דוכתי. בודאי אין הדברים יוצאין מפשטן כמו תורה שבכתב שאין המקרא יוצא מידי פשוטו. אבל באמת הכל הוא צרופי שמות הקדושים. כן הוא ממש בתורה שבעל פה. ואף שכבר כתבתי לב יודע מרת נפשו, ערכי השפל שאין לי עסק בנסתרות, לא בהם ולא במקצתם, ומעולם לא עלתה על לבי לילך בגדולות ונפלאות ממני, אך מיום שגמרתי בדעתי בימי התשובה סוף חודש אלול בשנה דאשתקד שלא אעבור עוד בבל תאחר וליסע בשנה זו אל ארץ הקדושה, ונפל מילתא בדעתי שמי ושם הקודש של אבי זצלה"ה הוא **אלעזר בן שמואל** עולה תשל"ז, ועם הד' אותיות עולה במכוון כמנין **לארץ הקדושה**. אז חלקי אמרה נפשי קח קולמוס בידך וכתוב הקונטרס הלזה על המשניות לעשות מלבוש לנשמתך. וגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שלא לכבודי ולא לכבוד בית אבי כתבתי דברים אלה, רק לכבוד הקב"ה ושכינתיה ולכבוד התורה הקדושה, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, להודיע מעלות לימוד המשניות כתבתי כטיפה מן הים הגדול בדרך פרד"ס. וזכות רבינו הקדוש עם כל התנאים והאמוראים יעמדו לי ולזרעי וזרע זרעי עד עולם שנזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה והמצות בקדושה ובטהרה בארץ הקדושה.

ומצאתי רמז נכון **רבינו הקדוש יהודה** עולה כמנין **ארץ הקדושה** עם ב' כוללים.

וזה משפט הספר. בפתיחה נתתי טעמים לשבח על כלל המשניות שסידר רבינו הקדוש תקכ"ג פרקים -- ועם פרק שנו חכמים המה תקכ"ד -- על מה בא המנין הזה. וגם על הפרט בכל סדר וסדר מנין הפרקים שבו. שלא במקרה והזדמן נעשה כך אלא הכל בכתב מה' עליו השכיל, וסידר הכל על פי רמז וסוד במכוון. ובתוך הספר פרטי פרטות בכל מסכת ומסכת טעם על מנין הפרקים שבה וחשבון האותיות של ראשי פרקים וסופי האותיות של הפרקים -- הכל בא בכונה על פי רמז וסוד. וכתבתי בס"ד הנלע"ד דברים נפלאים בכל מסכתא ומסכתא, אחת מהן לא נעדרת בחמשה סדרים. ובהגיעי לסדר טהרות ראיתי שהזמן קצר והמלאכה מרובה, שימי הקיץ הבאים עלינו לטובה הגיע הזמן ליסע ולילך למחוז חפצי לחיים ולשלום. בכן הנחתי סדר טהרות עד שירחיב ה' את גבולי ואבא לארץ הקדושה ואשלים בע"ה ואוסיפה כהנה וכהנה. וכעת לא העמדתי רק מסכת עוקצין שהוא סיום הש"ס.

ובכל מסכתא שיש כמה משניות שהמה תמוהים מאוד. וגם יסוד כל מסכת על מה הוטבעה פרשתי בס"ד בדרך פשט ובדרך רמז וסוד, וגם הגמרות השייכים לזה כאשר יראה עיני הקורא וישמח לבו. ובטוח אני בחסדי ה' שפתחתי פתח ושער לכל האנשים

אשר המה כערכי ולומדים התורה לשמה, יתלהב לבם בלימוד המשניות שיבינו דבר מתוך דבר שאין בה שום אות חסר או יתיר מה שאין מרמז שום דבר בדרך פרד"ס. ולמען שלא יהיה הספר סתום ומחוסר בעיני הלומדים שאין להם שום ידיעה בנסתרות נטעתי בה כמה מיני מגדים בנגלה מענין לענין באותו ענין בדרך דרש פשוט. ולא הלכתי בגדולות כדי שיהא דבר השוה לכל נר"נ. ואם יאמר האומר הלא גמטריאות המה רק פרפראות לחכמה ורוב הספר העמדתי בדרך גימטריא -- אני אומר האמת כך הוא כמו פרפראות אינם באים אלא להמשיך תאות המאכל או למתק, כן הדברים אלו יביאו להמשיך תאות המאכל אמתי שיאכל מפרי עץ החיים שיבין כמה רמזים וסודות בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ ואכל וחי לעולם.

**וקראתי** שם הקונטרס **מעשה רוקח** שב' תיבות אלו עם האותיות עולה במכוון כמנין **אלעזר בן שמואל**. ומה גם שב' תיבות אלו עם האותיות עולים תשל"ז ועם הד' אותיות עולה כמנין שם החניכה של א"א **ר' שמעלקא** שיהא נשמתו צרורה בצרור החיים. וגם שם אמי מורתי הצדקת מרומז בזה שמה **טייבל** עולה במספר קטן טו"ב ומנין תשל"ו הוא גם כן במספר קטן טוב. שתהא נשמתה צרורה בצרור החיים וצדקתם יעמוד לנו.

וצריך אתה לידע מי שמורגל בספרי המקובלים בכל החשבונות, אם חסר או יתיר אחת אין בזה כלום -- ואף שמיעוטי דמיעוטי המה בקונטרס זה שכל החשבונות המה מכוונים, מכל מקום כתבתי זה לדעת וה' יאיר עינינו בתורתו הקדושה ויקוים מקרא שכתוב (הושע ח, י) "כי יתנו בגוים עתה אקבצם" שדרשו חז"ל מקרא זה על לימוד המשניות, והיינו מי שלומד לשמה לייחדא קב"ה ושכינתיה. ורמז לדבר שב' תיבות אלו **כי יתנו** עולה מנין **מלכות**, והיינו סוד תורה שבע"פ להעלותה למעלה למעלה. ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ונזכה לראות בנין ציון וירושלים בהודם ותפארתם בבי"א.

והנני גוזר ואומר בגזרת חרם על כל המדפיסים שבעולם שלא ידפסו הקונטרס הלזה בשום אופן שבעולם אם לא בהסכמות שני בניי הרבנים המופלגים המפורסמים כמוהר"ר **משה** נר"ו וכמוהר"ר **שלום** נר"ו. באופן שיסכימו שניהם יחד לשם שמים אם יראו שחביבה על לומדיה ולא לשום פניה אחרת. ומצאתי רמז לדבר שגם שמם הטוב מרומז בזה. **מעשה רוקח** עולה כמנין **משה ושלום** עם ב' כוללים. וה' ברחמיו יזכינו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה והמצוה, ולא ימוש התורה מפינו ומפי זרעינו וזרע זרעינו עד עולם אכי"ר.

## התנצלות המגיה הראשון - משה בן יעקב מאפטא

מה אהבתי תורתך ה' כל היום היא שיחתי. שקר שנאתי ואתעבה, תורתך אהבתי. הדריכני בנתיב מצותיך כי בו חפצתי.

**א**מר המגיה. ה' אלקי חשכי יגיה. **ל**ברר הפסולת וסיגוס לפני כל ההוגים. **ע**נינו ואמרנו להודות ולהלל לה' אלקינו שהחיינו וזכינו שבזמנינו נתגלה(?). אשרי עין ראתה כל אלה. זה ספר תולדות אדם הגדול בענקים. אמרותיו טהורות מגן הוא לכל החוזי"ם. רשו"ם בכתב אמת וגנוז בגנזי אוצרות צרוצות[1] סתומות ונעלמות מ"גלה מגל"ה נתנה כי כל טמירין ורזין גילה דין גלות הזה וחמדתי לדבריו הנחמדים. לשאוב מים מדליו באר מים חיים. לישב בישיבת אדמ"ו ה"ה וללמוד מדברי קדשו ומתורתו ימים אחדים. באהבתו לפתוח עיני בדבר הלכה בפלפולא חריפתא להורות העם דרך ילכו בה ואמר לי אדמ"ו קום התהלך והיה תמים בדברי קדשי בהגה' להרים מכשול וטעות מדרך העם ועל ידך ???[2] המלאכה. ואמרתי ה' יגמור בעדי. ויהיה עם ידי. בעת מעבדי ומשכורתי תהיה מאל שדי לעשות חסד עמדי. וכבר אמרו חז"ל גדולה שמושה וכו'. ואם ששמשתי ת"ח אפי"ה לא נתקררה דעתי עד שבא לידי לשמש בקדשים בספר(?) הקודש הגם שלא נסיתי באלה עם כל זה ששתי ושמחתי במאוד שזכיתי משולחן גבוה לשמש את אמ"ו הגאון נר"ו. ואם ימצא ההוגה בו טעות הנגלה באיזה אות או מלה. לא ????[3] ברוחו למצוא עולה. ולהאשים ימיני אשם מעילה. כי אי אפשר דרך אנושי להעמידו על חילה. ומי חכם ויבין את אלה. שמלאכת הדפוס כל כך במהירה דבר יום ביומו לאמר מעשיך כלה. האמנם בטחתי בחסד עליון כי לא ישארו טעות כי אם זעיר שם מועטים בכללה. ואינם מעכבים הפעולה. פעולת אדונינו מורינו ורבינו הגאון החסיד המפורסם אב"ד ור"מ כמהו"רר **אלעזר** מקראקא נר"ו אשר חיבר ספר נורא **מעשה רוקח** על שיתא סדרי משנה בנסתר ובנגלה. בחכמה ובתבונה ובדעת צלולה. סוד נעלם וסתום גילה. שם הראה ידו הגדולה. אפס קצהו ולא כולה. זכותו ינון עלינו ועל כל בני הגולה. עד כי יבוא שילה. אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה. הלא כה דברי המעתיק(?) נוכח תופשי האורה שידניני לכף זכות. תלמיד מובהק של רב האי גאון ושאר בשרו וב"ת הצעיר באלפי ישראל וזעירא וקטינא בבני ישיבתו הרמה של אמ"ו הגאון נר"ו **משה** דיינא מצוויני(?) דק"ק אפטא הבירה סמוך לגליל קראקא במהור"ר **יעקב** יצ"ו.

[1] נראה טעות.
[2] תיעשה
[3] יבהל.

## התנצלות המעתיק והמגיה שני

ישמחו החכמים ויגילו הנבונים. להאי שופרא דפעל"ו ידי בעפרא עט ברזל החיבור הטהור והקדוש מה שחיבר אדוני מ"ו הגאון הגדול המפורסם מוהר"ר אלעזר נר"ו יאיר. עד אור חדש בציון תאיר. אב"ד ור"מ דכאן ק"ק אשכנזים יצ"ו. וקרא שמו הטוב בישראל **מעשה רוקח** כשמו כן הוא. ואני הוא שהעתקתי חבור זה אות באות מתוך כתבו קודש של אדמ"ו נר"ו. ועל ידי כתבי הובא למזבח הדפוס. ועל דא אתן שבח והודיה למרא דעלמא שזכיתי לכך להוציא אור הגדול הזה לעולם על ידי. ומי יפאר(?) גודל פאר זה הספר. אמרותיו אמרי שפר. תוקף תהלות תפארתו תפארת קודש. מלא וגדוש. בנסתר ובנגלה. לו דומיה תהלה. ואף גם זאת בהיותי טרוד ומתמיד לכתוב תמידין כסדרן דבר יום ביומו. אמר לי אדמ"ו נר"ו קום התהלך לפניי להגות באמרי שפר. ויהיה תמים דרכו לכל מי שרוצה לילך ולעייל בגני לרוות נפשו. והסר המכשלה מדרך שלא יהא ח"ו כמכשול לפני עור ועשיתי כתור"ת **מעשה רוקח**. ואף שלא נסיתי מימי בהגהו"ת ספרים אף על פי כן תמכתי יתדותי אזכותא דרב המחבר נר"ו דנפישא. שלא יצא ח"ו דבר שאינו מתוקן מתחת ידי. והכנסתי את ראשי רובו ככולו לתוך הגן וראיתי פרד"ס נאה יפה ומהודר. מלא פרי עץ הדר. וריחו נודף כשמו תור"ק. ואף אילני סרק (היינו אגדות ומאמרים) טעונין פירות הלולים קודש לה' סודות גדולים ודברי מוסר. ואכלתי מעט מפרי העץ אשר בתוך הגן ותפקחנה עיני(?) לדעת הטוב ולתקן דרך העיקש ופתלתול וכל סיג וטעיות מה שנפלו בדפוס. אך כשבאתי אל גינת הביתן וראיתי שושנת העמקים עומק ההלכות וחשבונות בדברים נסתרים ונפלאים ממני. אחזני במורא והייתי כמתעתע. ואמרתי אעשה לי עזר כנגדי להיות לי כתנא דמסייע ואני הייתי לו למשנה לעיין בדפוס ולסלק הטעיות. ועל כל זה גם לרבות דברים ככתבן היו כבדים עלי להבין בבינה יתירה בדברים הנסתרים איזה לעקור ואיזה לנטוע עשיתי כפי יכולתי וכל מה שהיה באפשרי לעשות עשיתי. בכן אחינו בני ישראל באתי לפניכם לבקש סליחה בלב מר על כל דבר פשע שימצא בתוך הספר הזה שלא על אדמ"ו נר"ו תלונותיכם כי בודאי כתבים(?) שלו היו מנוקים מכל סיג. וגם אני עשיתי מה שהיה ביכולתי ואינו אלא כשגגה היוצא וכו' ושגיאות מי יבין ובפרט מנסתרות נקנו ולדייני לכף זכות. ובזכות זה ידון ה' אתכם לזכות ב?????. ונזכה לראות בבנין ציון וירושלים אכי"ר.

כה עתירת הקטן **יקותיאל קוסיל** בן הר"ר **מאיר** מפ"פ דאדר. אסקופה הנדרסת תחת עפר רגלי תלמידי חכמים בבית אדמ"ו הרב המחבר נר"ו.

## התנצלות המסדרים

**דברי** המסדרים. לכבוד התורה אנחנו מהדרים. ברוך ה' אשר עזרנו עד כה לעסוק במלאכת שמים של אדונינו מ"ו הגאון החסיד המפורסם אב"ד נר"ו ספר **מעשה רוקח** כמו כן הוא מרקחת מכל מיני בשמים.

**ועתה** אנחנו מתפללים תפלה קצרה באם שיקרה פרט למזומן איזה שמוט"ה לאו הגר"מה דידינו הוא כי מלאכתינו היא מלאכת שמים. ומאירות את עינים. ואל יתלה הסרחון בנו וידינינו לכף זכות. כ"ע העוסקים במלאכת שמים באמונה.

הקטן **יעקב זכריה** בן לא"א מ"ו הרב כמהור"ר **יוסף** דיין מצויין נר"ו.

ונאם הקטן **מאזוס** בן כמ"ר **אלכסנדר** ז"ל.

## פתיחה לשיתא סדרי משנה

כבר כתב הגאון בעל תי"ט דנקטינן בסידורן **זמ"ן נק"ט** כמימרא דריש לקיש בפרק במה מדליקין (שבת לא, א) ואסמכינהו אקרא "והיה אמונת עתך חוסן ישועות חכמה ודעת וגו'". וכן הוא בתקוני זוהר הנדפס עם חמדת צבי בדף ל' ע"ב באריכות "**ואלין שית סדרי משנה באורח רזא אינון**", יעו"ש.

(פה מבואר טעם נפלא על מנין פרקים שבכל סדר וסדר)

וכן בתפלה הנדפס בשערי ציון לאומרו קודם לימוד משניות תמצא שסידרן הכי על פי קבלה.

סדר זרעים בחסד דנוקבא דז"א. וסדר מועד בגבורה. וסדר נשים בת"ת. וסדר נזיקין בנצח. וסדר קדשים בהוד. וסדר טהרות ביסוד.

והכל בנוקבא דז"א יעו"ש.

ועל פי זה מצאתי טוב טעם ודעת שרבינו הקדוש סידר בסדר זרעים ע"ד פרקים. ובסדר מועד פ"ח פרקים. ובסדר נשים ע"א פרקים. ובסדר נזיקין ע"ד פרקים עם פרק "שנו חכמים". ובסדר קדשים צ"א פרקים. ובסדר טהרות קכ"ו פרקים. סך הכל תקכ"ד פרקים כמנין **תלמוד בבלי**. והנני מבארם אחת לאחת.

**בסדר זרעים** יש ע"ד פרקים כמנין **בחסד**, שכך הוא בתפלה הנ"ל שסדר זרעים הוא בחסד, וגם על פי נגלה יש ליתן טוב טעם על פי הגמרא הנ"ל -- ""**אמונת**" **זה סדר זרעים**", ופירש"י שעל אמונת אדם סומכין שיפריש מעשרותיו כראוי. וכן איתא שם בגמרא תרומות ומעשרות הן הן גופי תורה ונמסרו לעמי הארץ ופרש"י שלא נמסרו לבית דין לימנות שומרים והאמינה תורה את כל אדם עליהן. ורוב הסדר מיירי במתנות

אלו. לכך העמיד ע"ד פרקים כמנין **עד**, לומר שהקב"ה הוא עד בדבר אם לא תפריש כל מתנותיך כראוי, הוא עד ליפרע ממך. וכההוא עובדא דאיתא בתוספות מסכת תענית דף ט'. והנגלה והנסתר הוא הכל טעם אחד, שהקב"ה זן את עולמו בחסד ולכך ציוה להפריש המתנות כולן לגמול חסד עם הכהנים והלוים והעניים לכך יש ע"ד פרקים כמנין **בחסד**. וידוע שיש לשם הוי"ה ב"ה ד' מילוין. ומילוי אחד ביודי"ן עולה ע"ב כמנין **חסד**. והוסיף ב' פרקים כמנין **בחסד** לכונה הנ"ל. ועיין עוד לקמן מה שאכתוב בזה.

**ובסדר מועד** יש פ"ח פרקים. כי איתא בתפלה הנ"ל כשהוא לומד סדר מועד יאמר "והריני בסדר מועד שהוא בגבורה דנוקבא דזעיר שבו שם אלהים". לכך תיקון פ"ח פרקים כמנין **באלהים**, להורות שסדר זה הוא בגבורה שבו שם אלהים. ובזה מיושב שלכך נקרא סדר מועד בלשון יחיד, ולא כן כל הסדרים שנקראים בלשון רבים, ולכונה זו ניחא מאוד, שתיבת **מועד** בגימטריא ק"כ כנגד ק"ך צירופי שם אלהים כידוע.

עוד טעם ב' שסידר פ"ח פרקים בזה הסדר. דידוע שכ"ד פרקים מסכת שבת המה נגד כ"ד קישוטין כלה העליונה, ונגד כ"ד צירופי אדני כידוע. נשאר ס"ד פרקים כמנין **דין**. שכל המועדים המה ימי דין כדאיתא במסכת ראש השנה. גם מילוי ב' בשם הוי"ה ב"ה עולה ס"ג ושם זה הוא בבינה, אימא עילאה. וכל המועדים באים משם בסוד הפסוק "**א'לה מ'ועדי י'הוה**" - ר"ת **אמי**. ולכן **יום טוב** בגימטריא ע"ג כמנין מילוי שם ס"ג עם י' אותיות כידוע. לכך סידר בסדר מועד, מלבד מסכת שבת, ס"ד פרקים נגד שם ס"ג עם הכולל.

נמצא הולכין הסדרים כסדר: סדר זרעים נגד מילוי שם ע"ב, וסדר מועד נגד מילוי שם ס"ג. וסדר נשים נגד מילוי שם מ"ה כאשר יבואר. והכל לתקן הנוקבא דז"א שהיא שם ב"ן.

**ובסדר נשים** יש ע"א פרקים. כי איתא בתפלה הנ"ל כשלומד סדר נשים יאמר "הריני בסדר נשים שהוא בתפארת דנוקבא דזעיר", וידוע שבמידת תפארת הוא שם הוי"ה במילוי אלפין שהוא מ"ה. ולכך סידר בסדר זה ע"א פרקים כמנין **הוי"ה מ"ה**, להורות שסדר זה הוא בתפארת דנוקבא.

וכשתחשוב כל הפרקים שבג' סדרים שסימנם **זמ"ן** תמצא רל"ג פרקים כמנין ב' שמות הוי"ה אהי"ה במילוי יודין שהם ע"ב קס"א, כידוע עולים **רגל**. וגם כמנין ד' מילואים של שם הוי"ה שהם ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן עולים רל"ב עם הכולל הוא רל"ג.

גם יש בשלשה סדרים אלו שלשים מסכתות כנגד שלשים אותיות שבג' מילואים ע"ב ס"ג מ"ה. שכבר כתבתי שסדר זרעים הוא נגד מילוי ע"ב, וסדר מועד הוא נגד מילוי ס"ג מלבד מסכת שבת, וסדר נשים הוא נגד מילוי מ"ה.

(פה מבואר הגמרא מאן דבעי למהוי חסידא)

**ובסדר נזיקין** יש גם כן ע"ד פרקים כמנין **בחסד**, כי איתא בתפלה הנ"ל כשלומד בסדר נזיקין יאמר "הריני בסדר נזיקין שהוא בנצח דנוקבא דזעיר", וידוע שמידת נצח הוא בקו החסד, אחד מה' חסדים כידוע. ובזה מבואר הגמרא (בבא קמא ל, א) "**מאן דבעי למהוי חסידא יקיים מילי דברכות. איכא דאמרי מילי דנזקין. איכא דאמרי מילי דאבות**". כי שני סדרים אלו -- סדר זרעים שתחלת המסכת ברכות הוא במידת חסד, וסדר נזיקין שבו נכלל אבות הוא בנצח שהוא גם כן מידת חסד. לכן המקיים אותם הוא במדריגת חסיד, שחסידים שורש נשמתייהו ממידת חסד כמבואר בזוהר ובתיקונים בכמה דוכתי.

**ובסדר קדשים** יש צ"א פרקים כמנין **הוי"ה אדני**. שזהו עיקר היחוד שעל ידי עבודת הקרבנות נעשה יחוד עליון כמבואר בזוהר שלכך נקרא "קרבן", שהקרבנות מקרבין ומיחדין כל המדות. ולכך יש בזה הסדר י"א מסכתות כנגד **וה'** שבשם הוי"ה שהם תפארת ומלכות, הוי"ה אדני כידוע.

וכשתחשוב תיבת **קדשים** עולה תנ"ד, וי"א מסכתות -- הרי תס"ה. כמנין **הוד נוקבא דזעיר**. כי יש בתפלה הנ"ל כשלומד בסדר קדשים יאמר "הריני בסדר קדשים שהוא בהוד דנוקבא דזעיר".

**ובסדר טהרות** יש קכ"ו פרקים. שסדר טהרות הוא ביסוד דנוקבא, כמו שמבואר בתפלה הנ"ל הוא החותם שלה. וידוע שיש ששה חותמות הנזכרים בספר יצירה -- **יה"ו • יו"ה • הי"ו • הו"י • וי"ה • וה"י**. וששה חותמות אלו עולים קכ"ו. וששה חותמות אלו המה בכתר עליון. ומילת **טהרות** בגימטריא **כתר**. לכך סידר בסדר טהרות שהוא גמר שיתא סדרי משנה קכ"ו פרקים כנגד ששה חותמות אלה.

ואם שגיתי ח"ו באיזה דברים מדברים הנ"ל -- וה' הטוב יכפר (דה"ב ל, יח). ולענ"ד נראה שהמה דברים קרובים לאמת.

הרי לפניך טעם אחד על שסידר רבינו הקדוש תקכ"ד פרקים בשיתא סדרי משנה, שכל סדר וסדר העמיד במכוון לכונה שכתבתי.

**ועוד אסדר לפניך ה' טעמים**. בין הכל ששה טעמים נגד ששה סדרי משנה.

(פה מבואר עוד ה' טעמים על כלל מנין הפרקים בכל הש"ס)

**טעם ב'**. לכך ייסד רבינו הקדוש תקכ"ד פרקים במשניות, דידוע דמשניות היא סוד תורה שבע"פ, מידת מלכות נוקבא דז"א. וכמו שמבואר בתפלה הנ"ל. ובלימוד המשניות לשמה נותנין לה כח לייחדא בבעלה. ולכך יש תקכ"ד פרקים כמנין **כח מלכות**. ולכך פתח המשניות באות **מ'** פתוחה וסיים באות **ם'** סתומה. בסוד "**מלכותך מלכות כל עולמים**". ורבינו הקדוש דאתי מדוד המלך שמידתו מידת מלכות כידוע. וכשתכתוב מלכות במילוי -- **מ"ם למ"ד כ"ף וא"ו תי"ו** -- תמצא מכוון כמנין **רבינו הקדוש**. גם **יעקב יוסף משה** בגימטריא הכי הוה. שהמה כולם בסוד ו' שבשם. ורבינו הקדוש היה ניצוץ מיעקב אבינו ולכך נקרא רבי יהודה הנשי"א -- נוטריקון ה"וא נ"יצוץ ש"ל י"עקב א"בינו. ולכך סידר ששה סדרים נגד ו' משם שהוא תפארת, לייחד תפארת ומלכות. ודו"ק.

**טעם ג'** למה סידר תקכ"ד פרקים, להורות שכל עולמות לא נבראו אלא בשביל תורה שבכתב ותורה שבע"פ. וידוע דהעולם הוא מהלך ת"ק שנה ונברא בששת ימי בראשית, ומה היה העולם חסר - מנוחה, בא שבת בא מנוחה, ולכך סידר ת"ק פרקים נגד העולם שהוא מהלך ת"ק שנברא בששה ימים. ומסכת שבת הוא כ"ד פרקים כנגד יום השבת שהוא כ"ד שעות.

**טעם ד'** למה סידר תקכ"ד פרקים. דידוע מה שדרשו בפסוק "**כי יתנו בגוים עתה אקבצם**", שקאי אלימוד משניות, אם כולם יתנו עתה אקבצם ויבא משיח צדקינו לקבצינו, ולכך יש תקכ"ד כמנין **מלך משיח בן דויד**, מלא יו"ד. ולכך פתח באות מ' וסיים באות מ' לרמוז מ"לך מ"שיח, שיבא במהרה בימינו אנס"ו[4].

**טעם ה'** מעין זה. דבלא פרק "שנו חכמים" המה תקכ"ג פרקים, וכבר כתבנו שעל ידי לימוד המשניות לשמה נזכה לביאת משיח צדקינו. וידוע דתרין משיחין הן, משיח בן דוד ומשיח בן יוסף. ומבואר בספר עשרה מאמרות בחלק ד' ממאמר חיקור דין פט"ז דמשיח בן יוסף יהיה גלגול יהונתן בן שאול המלך, ע"ש שהאריך בזה. ולכך סידר רבינו הקדוש תקכ"ג פרקים כמנין **יהונתן**, וב' יתירין כנגד ב' משיחין. ולכך התחיל במ' וסיים במ'. וזהו סוד הפסוק שאמר יהונתן לדוד (ש"א כג, יז) "**ואני אהיה לך למשנ"ה**", דייקא.

**טעם ו'** על תקכ"ג פרקים. דאיתא במסכת כתובות (דף סב:) דרבינו הקדוש היינו רבי אתי מן שפטיה בן אביטל אשת דוד. וכשתמנה **שפטיה בן אביטל א'** **דוד** תמצא מכוון תקכ"ג. ואות א' נוטריקון - אשת. או **מגזע שפטיה** מכוון תקכ"ד.

[4] אמן נצח סלה ועד.

הרי לך ששה טעמים נפלאים על מנין הפרקים של כל המשניות שהמה בכונה מכוונת, לא במקרה. שהרי כמה פרקים גדולים שהיה יכול לחלק לשנים, וכן להיפוך שהיה יכול לעשות משתים אחת.

(פה מבואר טעם על קריאת שם זרעים ועל מנין מסכתות שבה)

ועתה אכתוב בע"ה על מילת **מסכת**. מצאתי ששה פירושים. ומה שאוסיף נופך משלי בע"ה. גם על קריאת שם הסדר **זרעים** וגם יש בסדר זה י"א מסכתות. יש טעם נכון. שכל כונת רבינו הקדוש לחבר תורה שבע"פ עם תורה שבכתב, ת"ת ומלכות, והמה סוד ו"ה שבשם. לכך העמיד י"א מסכתות. וכבר ידוע שעיקר היחוד על ידי מידת יסוד. ולכך קרא שם הסדר "זרעים", היינו ב' תיבות -- **זרע ים**, שהמה יסוד ומלכות כידוע שעל ידי המצות שמקיימין בזרע הארץ המבוארים בסדר זה נעשה יחוד למעלה.

**בקריאת** שם "**מסכת**". הביא התי"ט בשם ספר חסידים שהוא מלשון אריגה, שבכל מסכתא הוא אורג כל הלכות ודינים השייכים לענין זה כמו אורג בגד. ולדבריו יש לקרות המ' כפתח ותי"ו רפה. והתי"ט כתב שנראה לו שהוא מלשון "מָסְכה יינה" (משלי ט, ב). וכתב לדבריו יש לקרות המ' בשוא על משקל גְּברת. גם לדעתו יש לקרות התי"ו רפה אבל אי קרינן מסכתא הת' דגש על משקל גבירתה.

והרמ"ז מביא בשם מוסיף[5] ערוך שהוא מלשון שמועה כמו "הסכת ושמע" (דברים כז, ט). גם לדעתו התי"ו רפה. והרמ"ז בעצמו כתב שהוא מלשון נסיכה ושררה וסימנך מתניתא מלכתא. עוד כתב שתיבת **מסכת** בגימטריא תק"ך. ועם ד' אותיות היא תקכ"ד כמנין הפרקים. ואני מוסיף על דבריו שב' פירושים שלו המה לאחדים. דרבי דאתי מדוד קרא לכבודו תיבת **מסכת** שהיא בגימטריא **מלכות דויד**, מלא יו"ד. וד' אותיות המה כנגד ד' אותיות "דויד". והוא מעין טעם ב' שכתבתי למעלה על תקכ"ד פרקים לתקן מידת מלכות. ובספר לקט הקמח כתב שהוא מלשון מסך שעושין לפני הפתח, שתורה שבע"פ היא הפתח ליכנוס לתורה שבכתב. ואני אומר, יוכל להיות שכל הפרושים אמת. ועיקר כונתו של רבינו הקדוש לתקן מידת מלכות של מעלה, נוקבא דז"א, היא השכינה, וממנה נמשכה מלכות בית דוד. ורמז לדבר **דוד בן ישי** בגימטריא **שכינה** עם הכולל. ומדה זו היא בית שער לתורה שבכתב שהוא ז"א, בסוד "**זה השער לה'**", ומדה זו נקראת "אדני". וכשתכתוב **אדני** במילוי -- **אלף דלת נון יוד** -- בגימטריא תרעא, תרגום של שער. וכשלומדים משניות לשמה נותנין כח למדה זו ליחדא בבעלה ת"ת. ורמז לדבר - **משניות** בגימטריא **ת"ת ו'**. ואין להאריך כאן יותר.

[5] כנראה צ"ל מוסף.

ואחת שאלתי ואותה אבקש מאת ה', שבתי בבית ה' כל ימי חיי, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולייחד תורה שבכתב ותורה שבע"פ, ולא ימושו מפי ומפי זרעי וזרע זרעינו עד עולם. אמן נצח סלה ועד.

בענין התחלת במס' ברכות כבר קדמוני באיזה טעמי לשבח אבל תראה עוד מה שאכתוב בע"ה במשנה א'.

## סדר זרעים

### מסכת ברכות

יש ליתן טעם הא דהתחיל רבינו הקדוש במסכת ברכות. וגם על קריאת שם המסכתא **ברכות**. וגם על שחילק אותה לט' פרקים ולא עשר שהוא מנין כולל. וגם כשתחשוב הראשי אותיות מן הט' פרקים עולים תתי"ב. וסופי האותיות עולים תתכ"ח. ובודאי שלא במקרה עשה את כל זה רק הכל לכונה על פי רמז וסוד שכל דבריו המה רזין דרזין כאשר כתבנו בהקדמה. ואולי נזכה להבין דברי קדשו כטיפה מן הים הגדול. וגם על שהתחיל בתיבת "**מאימתי**".

(פה מבואר על מנין ט' פרקים ועל חשבון האותיות)

ונלע"ד ליישב כל זה, דרבינו הקדוש הורה לנו בהתחלת המשניות שהיא תורה שבעל פה, דעיקר לימוד התורה ועשיית המצות וכל התפלות והברכות צריך להיות הכל לייחד הקב"ה ושכינתיה שהוא סוד חיבור תורה שבעל פה לתורה שבכתב כידוע, ולייחד כל עשר ספירות הקדושים. ובזה יבואר הכל בס"ד.

והנה ידוע שכל עשר ספירות מרומזים בשם הוי"ה ב"ה. ספירת כתר לרוב העלמו נקרא 'אין' ומרומז בקוצו של יו"ד, וספירת חכמה נקרא 'יש', התחיל להתגלות יש מאין בסוד "**והחכמה מאין תמצא**" והוא יו"ד, ומחכמה לבינה והיא ה' ראשונה, ומבינה לת"ת כולל ו' ספירות מחסד עד יסוד והמה אות ו', ויסוד נקרא 'כל' ששם מגיעין כל האורות, ומיסוד למלכות בסוד "**כל הנחלים הולכים אל הים**", והיא ה' אחרונה בשם. וביחוד קריאת שמע צריך לכוין כל זה בתיבת **אחד**. אות א' מורה על כתר ולכך צריך לקצר באלף כמבואר בגמרא ובפוסקים לרוב העלמו, ואות ח' מורה על ח' ספירות מחכמה עד יסוד, ואות ד' מורה על מלכות כידוע ומפורסם כל זה בכל ספרי הקבלה.

ולכך התחיל במסכת זו וחילק אותה לט' פרקים כנגד ט' ספירות מחכמה עד מלכות ועד בכלל. ונגד ספירת כתר לא העמיד פרק מיוחד לרוב העלמו. אך בקריאת שם המסכתא

**ברכות** אותיות **בו כתר**. ובזה הורה שבכל התפלות והברכות צריך לכוין וליחד הספירות הקדושים, וכשיעשו כן נעשה מהם כתר לקב"ה ושכינתיה.
ועיקר היחוד הוא על ידי יסוד ומלכות כדכתבתי. לכך העמיד התחלת האותיות מן המסכתא עולים תתי"ב כמנין **במלכות שדי**. וידוע דשם שדי הוא ביסוד. נמצא מרומז יחוד זה. וגם בתיבת **ברכות** גופה מרומז כל עשר ספירות. אות כ' מורה על כתר, אות ר' מורה על חכמה בסוד ראשית חכמה, אות ב' מורה על בינה, אות ו' מורה על ו' ספירות מחסד עד יסוד, אות ת' מורה על מלכות כידוע מכונת האר"י זלה"ה בכונת התפלה. ולכך התחיל בתיבת **מאימתי** שהיא בגימטריא **מלכות** עם האותיות. שעיקר הכונה לתקן מידת מלכות שהיא סוד תורה שבעל פה וליחדה עם בעלה ת"ת סוד תורה שבכתב.
ויש עוד לצרף תחלת אותיות תתי"ב עם הב' מן תיבת "ברכות" עולה שם שדי במילוי -- **שין דלת יוד**. ולכך העמיד ט' פרקים כנגד ט' אותיות במילוי שם זה. וכבר כתבתי שעיקר היחוד הוא על ידי יסוד שבו שם שדי.
וכן "**פתחי לי שערי צדק**", ג' תיבות **לי שערי צדק** עולים תתי"ד. ומסכתא זו היא פתח שער לכל התורה שבעל פה להורות שלא על עצמה יצאה שלא בקריאת שמע ותפלה ברכות לבד צריך לכוין ביחודים אלו אלא על הכלל כולה יצאה שבכל המצות ולימוד התורה צריך לכוין ולייחד תורה שבעל פה עם תורה שבכתב שהמה ת"ת ומלכות על דרך ההוא טמיר ונעלם.
ונמצא מבואר כל הדקדוקים שהתחלנו. אך הסופי אותיות שעולים תתכ"ח נשאר לנו לבאר. ונראה על פי שכתבנו בפתיחה דרבינו הקדוש דאתי מדוד ולכך סידר תורה שבעל פה שהיא סוד מלכות דלעילא וממנה נמשך מלכות בית דוד, לכך העמיד כאן בהתחלת תורה שבעל פה סופי האותיות עולים תתכ"ח עם הכולל עולה כמנין **דוד מלך ישראל חי וקיים**. דוק ותשכח. הרי לך טעם אחד נפלא על כל הדקדוקים הנ"ל.
עוד טעם שני על שהתחיל בתיבת **מאימתי** וגם על התחלת האותיות עולים תתי"ב וסופי האותיות תתכ"ח, יבואר הכל בטוב טעם על פי מה שאיתא בתיקונים -- "**אלין דמייחדין כחדא עמודא דאמצעיתא ושכינתא תתאה בק"ש אתמר עלייהו לא תקח האם על הבנים וכו**'". וידוע דעמודא דאמצעיתא היינו תפארת, ושכינתא היינו מלכות, ואם היינו בינה אימא עילאה. ובזה יבואר הכל, כדתצטרף תתי"ב עם תתכ"ח תמצא מכוון מנין **תפארת מלכות**. נשאר ס"ג, וידוע דשם ס"ג הוא בבינה אימא עילאה. נמצא גילה לנו רבינו כל זה בחשבון האותיות שעל ידי יחודא דק"ש ותפלה ושארי ברכות המבוארים במסכתא

זו, אם יתכוין בהם כראוי אתמר בהון "לא תקח האם" היינו בינה אימא עילאה, "מעל הבנים" היינו תפארת ומלכות כידוע.

וכל זה מרומז גם כן בתיבת "**מאימתי**" שהתחיל. דכבר כתבנו שתיבת **מאימתי** היא בגימטריא **מלכות** עם האותיות. וגם יש בתיבת **מאימתי** אותיות **אמי**, היינו אימא עילאה, וגם יש בה אותיות **אמת** היינו תפארת. נמצא מרומז הכל בתיבת זו. הרי לך טעם ב'.

עוד טעם ג' על קריאת השם המסכתא ברכות וסידר בה ט' פרקים. דכשתחשוב תיבת **ברכות** עם הכולל ובהצטרף ט' כנגד ט' פרקים שבה, עולה הכל תרל"ח כמנין **אברהם יצחק יעקב**. שהמה תיקנו ג' תפלות שבכל אחת מהן ח"י ברכות ועם ברכת המינין המה י"ט. נמצא שבכל ג' תפלות המה נ"ז ברכות. רוב הברכות שאדם מברך בכל יום כמבואר במרן בית יוסף סימן מ"ו. ולכך קרא שם המסכתא "ברכות" ומבאר בתוכה כל הג' תפלות.

וכשתחשוב הראשי אותיות תתי"ב עם סופי האותיות תתכ"ח עם הכולל עולה הכל אלף תרמ"א (1,641), כמנין **ב' לחובה ערבית רשות**. דוק ותשכח. וכן סתם במשנה "**תפלת הערב אין לה קבע**", ומפרשינן בגמרא כמאן דאמר תפלת ערבית רשות.

(פה מבואר דברי הזוהר שכתב דוד המלך לא התפלל תפלת ערבית)

על פי זה אבאר לך בס"ד על פי נגלה דברים נכוחים ומתוקים. איתא בזוהר הקדוש פרשת חיי שרה דף קל"ב סוף ע"ב וזה לשונו: "**תא חזי דוד אתא ואמר אלין תלת זמנין דצלותא דכתיב ערב ובוקר וצהרים, הא תלתא. ואיהו לא צלי אלא תרי מנייהו דכתיב אשיחה ואהמה, ולא יתיר. אשיחה לצלותא דצפרא, ואהמה לצלותא דמנחה**". וצריך ליתן טעם למה באמת לא התפלל כלל תפלת ערבית.

(פה מבואר הגמרא מעשה בתלמיד אחד שאל תפלת ערבית רשות או חובה על פי נגלה)

ותחלה אבאר הגמרא פרק תפלת השחר אך הגמרא כולה אין כאן מקומה לבאר אותה. אך אכתוב בקיצור מה ששייך לכאן. מעשה בתלמיד אחד שבא לפני ר' יהושע ושאל תפלת ערבית רשות או חובה. אמר לו רשות. בא לפני רבן גמליאל אמר לו חובה וכו'. כיון שנכנסו בעלי תריסין לבית המדרש עמד השואל ושאל תפלת ערבית רשות או חובה. אמר רבן גמליאל חובה. אמר רבן גמליאל לחכמים כלום יש אדם שחולק עלי בדבר זה? אמר לו רבי יהושע לאו וכו'. ומסיים הגמרא בסוף ואותו תלמיד ששאל ערבית רשות או חובה רבן שמעון בן יוחאי הוה.

ויש לדקדק על ר' יהושע היאך הכחיש את דבריו הראשונים שאמר רשות ובבית המדרש אמר לרבן גמליאל שאין מי שחולק עליו שאמר חובה. ואין לומר שחזר בו באמת -- זה אינו דהרי הלכה כר' יהושע דאמר רשות וכן כתבו התוספות. גם דקדקתי לשון הגמרא "עמד השואל ושאל" -- למה לא קאמר "עמד התלמיד ושאל"? וגם מה שסיים הגמרא "ואותו תלמיד רשב"י הוה" - מאי נפקא מיניה, יהיה מי שיהיה.

ואבאר בקיצור נמרץ בהקדים גמרא דשבת דף י"א. "**מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה**". היינו חברים העוסקים בתורה מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה. "**אמר ר' יוחנן לא שנו אלא כגון רבי שמעון בן יוחאי וחביריו שתורתן אומנתן אבל כגון אנו מפסיקין לק"ש ולתפלה**". וכתבו התוס' בד"ה כגון רשב"י וחביריו וכו': והא דאמר לקמן בפ"ב כשהיה במערה כי הוה מטי זמן תפלה לביש ומכסי ומצלי -- ההוא מצלי היינו ק"ש.

ולכאורה דברי רבותינו בעלי התוספות אינם מספיקין, דהא ידוע בכמה מקומות ד"מצלי" היינו תפלה ולא ק"ש. ובפרט כאן דקאמר בהדיא "**כי הוה מטי זמן תפלה וכו**'", מכלל דבתפלה מיירי.

(פה מבואר ישוב על קושית התוספות במסכת שבת דף י"א)

ונלע"ד ליישב קושית התוס' ותחלה ניישב פסוקים פרשת ויצא. "**ויפגע במקום וגו**'", ודרשו רבותינו אין פגיעה אלא תפלה שתיקן באן תפלת ערבית. "**וישכב במקום ההוא - כאן שכב אבל כל י"ד שנה שהיה בבית שם ועבר לא שכב שהיה עוסק בתורה יום ולילה**". ואמרתי דבר פשוט שמכאן למדו רבותינו דין זה מי שתורתו אומנתו אין מפסיק לתפלה. והפסוק אומר מילתא בטעמא. ויפגע במקום שתיקן כאן תפלת ערבית, וכי יקשה לך מה היום מיומים שתיקנה אז ולא מקודם? לזה אמר הפסוק "וישכב במקום ההוא" - כאן שכב אבל כל י"ד שנה לא שכב אלא היה עוסק בתורה יום ולילה. וכן קודם לכן כשהיה בבית אביו היה תמיד יושב אוהלים של תורה והיה תמיד תורתו אומנתו ולכך לא היה מפסיק לתפלה לתקן תפלת ערבית. אבל עכשיו שהיה בדרך ולא עסק בתורה כראוי - תיקן אז תפלת ערבית. כנלע"ד ברור.

נמצא דיש לנו ראיה גמורה מן התורה דמי שתורתו אומנתו אינו מפסיק לתפלת ערבית. ואם נאמר תפלת ערבית היא חובה כמו תפלת שחרית ומנחה אם כן דון מינה כמו שאין מפסיקין מן התורה לתפלת ערבית הכי נמי אין מפסיקין לתפלת שחרית ומנחה, דהא כולם שוים לחובה. אבל אי אמרינן תפלת ערבית רשות -- בודאי הסברא דדוקא לתפלת ערבית הוא דאין מפסיקין אבל לשחרית ומנחה שהמה חובה מפסיקין גם מן התורה.

ובזה מיושב קושית התוספות בטוב טעם. דבאמת פסקינן הלכה דתפלת ערבית רשות, ואם כן הא דקאמר המשנה בשבת "**מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה**" קאי דוקא על תפלת ערבית. ובזה מדוקדק המשנה מאוד דלפני זה מיירי בתפלת המנחה כמו שמבואר במשנה וקאמר אחר כך באותה ק"ש ותפלה שהיא אחר מנחה, והיינו ערבית, מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה מי שתורתו אומתנו כגון רשב"י וחביריו, והיינו דוקא לתפלת ערבית שהיא רשות אבל לשחרית ומנחה שהמה חובה מפסיקין אף מי שתורתו אומנתו. ובזה אתי שפיר "**כד הוה מטי עידן צלותא**" היינו שחרית ומנחה, "**לביש ומכסי ומצלי**". ודוק.

ובזה נבא לביאור הגמרא. מעשה בתלמיד אחד שבא לפני ר' יהושע ושאל תפלת ערבית רשות או חובה ואותו תלמיד ר' שמעון בר יוחאי הוה. ומאז ומקדם היה תמיד תורתו אומנתו והיה לו ראיה מן התורה מיעקב אבינו שאינו צריך להפסיק ואפשר שאינו רשאי להפסיק מתורתו לתפלת ערבית. אך היה רצונו לידע אי מחויב להפסיק מתורתו לשחרית ומנחה. ולזה שאל תפלת ערבית רשות? -- אם כן דוקא לתפלת ערבית הוא דאין מפסיקין אבל לשחרית ומנחה שהמה חובה מפסיקין. או דילמא גם תפלת ערבית חובה ואם כן כמו שאין מפסיקין לתפלת ערבית כך אין מפסיקין לשחרית ומנחה דהרי שוים הם לחובה.

ואמר לו ר' יהושע רשות שהיה מכיר אותו שתורתו אומנתו ולכך אמר "**לו**" דייקא, לך ולכל דכוותיך שתורתן אומנתן תפלת ערבית רשות ואין מפסיקין לתפלת ערבית דוקא אבל לשחרית ומנחה אפילו גברא דכותיך מפסיק מתורתו. ושארי תלמידי חכמים שאין תורתן אומנתן אפילו לתפלת ערבית מפסיקין, וכמו שאמר ר' יוחנן "**אבל כגון אנן מפסיקין לק"ש ולתפלה**", וכבר כתבנו שזה קאי אתפלת ערבית.

ולכך אחר כך בבית המדרש כשעמד השואל ושאל וכבר דקדקנו למה קאמר "**השואל**" ולא קאמר "התלמיד"? לכן נלע"ד שהיה מנהגם כך בבית המדרש שלהם, מי שהיה לו שאלה לשאול לא היה שואל בעצמו דשמא יכשל באיזה דיבור ויהיה מבויש בפני הכל אלא היה להם שואל אחד שכל מי שהיה לו שאלה אמר לאותו שואל ועמד השואל ושאל ברבים. ומדוקדק הלשון מאוד.

ולכך כששאל השואל ואמר לו רבן גמליאל חובה ולא היה יודע ר' יהושע ששאלתו מגיע לר' שמעון בר יוחאי ודכותיה שתורתן אומנתן, רק היה סבור ששאלתו מגיע לסתם תלמיד חכם שבבית המדרש שאין תורתן אומנתן. ולכך אמר לרבן גמליאל שאין מי

שחולק עליו בדבר זה. שכנגד מי שאין תורתו אומנתו גם תפלת ערבית נקראת חובה שמפסיק מתורתו לתפלת ערבית ומכל שכן לשארי תפלות.
ובזה תבין דברי חכמים וחידותם במה שאמר ר' יהושע "**אלמלא אני חי והוא מת הייתי יכול להכחיש אותו אבל עכשיו שאני חי והוא חי האיך יכול החי להכחיש את החי**", כלומר שהוא אינו ישן אף בלילה, דשינה הוא אחת מס' במיתה ותמיד הוא חי, ולכך אמרתי לו רשות. אבל לסתם תלמיד חכם שאין תורתן אומנתן וישנים בלילה כדרך כל הארץ להם גם תפלת ערבית חובה ומפסיקין מתורתן גם לתפלת ערבית. ולכך מסיים הגמרא שפיר "**ואותו תלמיד רשב"י הוה**", לגלות כל זה. ויותר אין להאריך כאן.
וממילא מבואר מאמר הזוהר פר' חיי שרה שדוד המלך לא ישן בלילה שיתין נשמי שלא יטעום טעם מיתה ותמיד חי אקרי כמבואר בזוהר פרשת ויגש. ולכך לא התפלל תפלת ערבית רק שחרית ומנחה. ודוק בכל זה ויונעם לך.

(פה מבואר המשנה סוף המסכתא)

נחזור לענין ראשון שגם בסיום המסכתא קא רמיז סוד יחוד יסוד ומלכות והיינו גם כן סוד סמיכת גאולה לתפלה כידוע. ולכך הביא הפסוק "**עת לעשות לה**'", דידוע דמלכות נקראת "עת" כמבואר בזוהר בכמה דוכתי וגם בפסוק זה גופא מפרש כן בזוהר. "**עת**" היינו מלכות, "**לעשות**" היינו לתקן אותה לייחדה, "**לה**'" היינו תפארת ויסוד. נמצא שבתיבת **מלכות** יש יחוד; דאותיות **מל"ת** בגימטריא **עת**, ואותיות **כ"ו** בגימטריא **הוי"ה** ב"ה.
וזהו סוד "**התקינו שיהו אומרים מן העולם ועד העולם**". היינו מן עולם עליון היינו בינה, עד עולם תתאה היינו מלכות כידוע. ששתיהן נקראו "עולם". או איפכא - מן עולם תתאה עד עולם עילאה דמעלין בקודש.
וגם התקינו שיהא אדם שואל שלום חברו בשם, היינו תיבת **שלום** הוא שם מלא, יחוד הוי"ה אדני בשילוב בזה האופן: י' פעמים א', ה' פעמים ד', ו' פעמים נ', ה' פעמים י'. היינו מנין **שלום** עם ד' אותיות כידוע. הרי יש כאן יחוד תפארת מלכות על ידי יסוד. שתיבת "שלום" הוא יסוד שמשים שלום בין איש לאשתו.
וזהו גם כן כונת המשנה לעיל פרק ב' (משנה, ברכות ב) "**ומשיב שלום לכל אדם**" וכתב הרמ"ז שאינו רשאי להפסיק אף לאביו ולרבו רק בתיבת "שלום" שזה בעצמו מורה היחוד. ובזה מדוקדק שם לשון המשנה שר' מאיר אומר תחלה דין בין הפרקים ואחר כך דין באמצע הפרק, ור' יהודה מהפך הסדר ואומר תחלה דין באמצע - שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד, ואחר כך אומר בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום

לכל אדם. אלא להורות זה דבין מפני היראה היינו אביו ורבו, ובין מפני הכבוד ובין לכל אדם -- אינו שואל ומשיב אלא תיבת "שלום" לבד ולא יותר ומטעם שכתבתי. ולזה מסיים דבריו "**ומשיב שלום לכל אדם**" וקאי על כל הנזכרים למעלה. ודוק.

דרך כלל שכל המסכתא מראש ועד סוף, הכל מדבר בסוד היחוד. וזה הוא פתח שער לכל המשניות.

וה' ברחמיו יאיר עינינו בתורתו הקדושה ויברך את עמו בשלום.

פירוש המשנה פרק ה' (משנה, ברכות ה) "**חסידים הראשונים וכו' אפילו מלך שואל בשלומו לא יפסיק**" -- תמצא במסכת כתובות.

## מסכת פאה

(פה מבואר טעם על מנין הפרקים ועל חשבון האותיות)

במסכת פאה יש שמנה פרקים. והתחלת אותיות מן הח' פרקים עולה קי"ז, וסופי אותיות עולה שד"ם. כל זה צריך טעם. וגם לכאורה קשה הא במסכת זו מבואר מצות לקט שכחה פאה, א"כ למה נקרא המסכתא בשם "פאה"? הגם שכבר כתבתי בחידושי על מסכת זו על פי נגלה טעם נכון, דלקט ושכחה אינם מצות הכרחית דאפשר שלא יהיה שום לקט או שכחה, רק כשיש לקט או שכחה הוא מוזהר ומצווה להניח לעניים. אבל מצות פאה היא הכרחית להניח פאה, לכך נקרא המסכת בשם **פאה**. אבל על פי רמז וסוד תמצא כאן טוב טעם.

ונלע"ד שגם מסכתא זו יהיה כעין מסכתא שלפניה לתקן מידת מלכות דוד, ולכך יש בה ח' פרקים כנגד ח' אותיות **מלכות דוד**, ולייחד יסוד ומלכות. דידוע שמלכות בית דוד נשתל מבועז ורות, ומבואר במדרש הנעלם מרות שזיוג בועז ורות הוא מדמו על הייחוד עליון יסוד ומלכות, דבועז צדיק יסוד עולם ורות היא מלכות וע"ש בפסוק "**ולנעמי מודע לאישה וכו**'"[7] שהאריך בזה וגם בספר מגדול דוד על רות[6].

ולכך נראה לע"ד שבכל מגילת רות תמצא **בעז** חסר ו' בגימטריא ע"ט. עם הכולל -- פ', כמנין **יסוד**. וגם כשתחשוב **בועז** מלא הוא כמנין **יסוד** עם האותיות והכולל. לכן יש במגילת רות פ"ה פסוקים כמנין **בועז**. ורות היא שכינה אמרה (רות ב, ב) "**אלכה**..**השדה**", היינו סוד חקל תפוחין, "**ואלקטה בשבלים ובעמרים**", היינו ליקוטי האורות שעל ידם היא מזדווגת בבעלה על ידי מידת יסוד. ואין להאריך כאן יותר שכבר כתבתי שאין לנו עסק בנסתרות רק כעין ראשי פרקים.

[6] מצאתי ספר בשם זה בהיברובוקס כאן, כתוב שחיברו אדם בשם "דוד". מצד שני החיד"א בשם הגדולים מציין מגדול דוד על מגילת רות וכתב "האמת שחיבור זה הוא למהר"ח כהן בעל טור ברקת כמ"ש בנדפס. -- ויקיעורך

[7] זהר חדש רות, מדף קב: - קד. מצטט פסוק זה. והוא מרות ב א. לא יודע לאיזה קטע בדיוק הכוונה -- ויקיעורך

ומסכתא זו יהיה נסמך לסיום מסכת ברכות במשנה האחרונה "**והתקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם**", וילפינן מבועז שאמר לקוצרים "ה' עמכם". ועיין בזוהר הנ"ל ובספר מ"ד [=מגדול דוד] שהאריכו בסוד זה.

ועיקר דבועז היינו יסוד, משים שלום בבית, היינו יחוד הוי"ה אדני כאשר כתבתי למעלה. ופתח אחר כך מסכתא זו (משנה, פאה א, א) "**אלו דברים שאין להם שיעור, הפאה**", בגימטריא **הוי"ה אדני**, פירוש שיראה תמיד בכל מעשיו לייחד הוי"ה אדני, תפארת ומלכות. עד "**ותלמוד תורה**", **תלמוד תורה** -- בגימטריא **תפארת**; נשאר **וד**, היינו יסוד מלכות; ו' היינו יסוד, ו' זעירא, ד' היינו מלכות כדכתבתי למעלה בסוד ד' דאחד. והכל כדי לתקן מידת מלכות דוד להמשיך לה ה' חסדים וה' גבורות. וזהו "**וגמילות חסדים**".

ולכך ראשי האותיות מן ח' פרקים עולה קי"ז כמנין **אל אלהים**. "אל" היינו חסד אל, "אלהים" היינו גבורה. וכשתחשוב **אל אלהים** עם ב' כוללים עולים כמנין **המלך דויד**.

וסופי האותיות עולים שד"מ כמנין **ישי דויד**. וכשתצרף ראשי אותיות קי"ז עם סופי האותיות שד"מ עולים תס"א עם הכולל תס"ב כמנין **יעקב רחל ולאה**. שזהו עיקר היחוד והזיוג, תפארת ומלכות כידוע.

והכל לתקן השדה עליון הנקרא "חקל תפוחין". וסוד **חקל** הוא ידוע, גימטריא יחוד **הוי"ה אדני הוי"ה אהיה**. ועם הכולל הוא **לקט**.

(פה מבואר טעם נפלא על התנא שפעמים קורא "בעל השדה" ופעמים "בעל הבית")

ובזה אפשר ליישב כד דייקת במסכת זו ג' פרקים ראשונים אינו מזכיר בהם אלא דיני פאה ולא לקט ושכחה ומזכיר בהם "השדה", ובפרק ג' משנה ה' "**אימתי בזמן שלא שייר בעל השדה וכו**'", ומפרק ד' ואילך מזכיר גם לקט ושכחה ושארי מתנות ומזכיר הכל "בעל הבית". דוק ותמצא. וכבר הרגיש התי"ט במשנה י' (משנה, פאה ד, י) שכתב שהיה לו לקרותו בעל השדה ודחק בזה.

ולענ"ד רמז בכאן סוד גדול. שבאמת שתי בחינות יש במידה זו מידת מלכות נוקבא דז"א -- נקראת **שדה** ונקראת **בית**. דהיינו קודם הזיוג נקראת שדה ואחר הזיוג נקראת בית, בסוד "**מעולם לא קריתי לאשתי אשתי ולביתי ביתי אלא לאשתי ביתי**". ומציאות הזיוג שלמעלה אי אפשר להיות אלא על ידי לקט, שהיא מלקטת האורות והנשמות הצדיקים בסוד מיין נוקבין, ואז הוא הזיוג. ובספר מגדול דוד האריך בזה בכמה דוכתי. ולזה מפרק ד' ואילך שמזכיר דיני לקט ושכחה ופאה היא בבחינת 'בית', ולכך קורין אותו "בעל הבית". ודוק היטב ויונעם לך.

ורמז לדבר **לקט שכחה פאה** שלשתן בגימטריא תקנ"ח, היינו כשהשדה עליונה מקבלת כל האורות **כח"ב** . **גג"ת**[8] . **נהי"מ** -- הרי תקמ"א כמנין **ישראל**, ועל ידי מי מקבלתה? על ידי יסוד הנקרא 'טוב' בסוד הפסוק הנאמר בבועז ורות "**אם יגאל טו"ב יגאל**" -- הרי **תקמ"א טו"ב**, הכל בגימטריא תקנ"ח כמנין **לקט שכחה פאה**.

(פה מבואר כמה רמזים בלקט שכחה פאה על פי סוד)

ולכך היה גם זיוג בועז ורות למטה ונתגלגל הדבר על ידי מצות אלו. לקט מפורש בכתוב. וגם שכחה במאמר בועז (רות ב, טז) "**שול תשולו לה**" וכפרש"י שם. וגם פאה נרמז שם -- "**כאיפה**" (רות ב, יז) אותיות **פיאה** מלא יו"ד. ומהם הושתל מלכות בית דוד. ולכך נקרא המסכתא **פאה** כמנין **בועז** עם הכולל.

ולזה תמצא ביחוס סוף מגילת רות **בעז עובד ישי דוד**, כשתחשוב ארבעתן עם הכולל עולה במכוון כמנין **מלכות**. ועיין במאמר עולם קטן סימן ה' מה ששייך לכאן ותמצא נחת (עשרה מאמרות, מאמר עולם קטן ה).

ואפשר עוד לומר כשתחשוב **לקט שכחה פאה** בהסיר ג' כוללים עולים תקנ"ה, כמנין **שמירה**, שמצות אלו המה שמירה לשדה העליונה שלא יכנס בה הס"א ליליית ומחנותיה. וזהו מרומז בתיבת **פאת**, בגימטריא **ליליית** עם הכולל. ופירוש הפסוק "**לא תכלה פאת שדך**" כך הוא: לא תכלה שדה משום פאת. ואפשר לומר שזה הוא פלוגתא ת"ק ור' שמעון בפרק קמא משנה ג' (משנה, פאה א, ג), דתנא קמא אומר נותנין פאה מתחלת השדה ואמצעה, ור' שמעון סובר שצריך להניח הפאה בסוף השדה דוקא. וכבר כתבתי בנגלה דברים נכונים בזה בע"ה. ולדרכינו כאן יש לומר דר' שמעון סובר הטעם משום שמירה מס"א, ולכך צריכה להיות בסוף השדה דוקא ששם הוא עיקר השמירה שלא יכנס הס"א כלל תוך השדה הקדושה. ותנא קמא סובר דטעמא לאו משום שמירה רק לכונות ויחודים שכתבתי, אם כן יכול להניחה גם באמצע השדה.

ואפשר עוד כדי למתק הדינים בשדה זו שהיא מידת מלכות, **אדני**, בסוד **דינא דמלכותא דינא**, על ידי שם אהי"ה שהוא בג' ראשונות כח"ב, בסוד אהיה אשר אהיה; אהיה - כתר, אשר - חכמה, אהיה - בינה כידוע. וג' ראשונות המה חסד ורחמים. וגם שם י"ה הוא בג' ראשונות; קוצו של יו"ד - כתר, ויו"ד - חכמה, ה"י - בינה. וכשתחשוב **אהיה אשר אהיה יה** תמצא תקנ"ח כמנין **לקט שכחה פאה**. ובזה נמתיק הדינים שבשדה.

[8] כך מובא בדפוס וכך החשבון מסתדר. וכידוע ש'חסד' נקרא גם 'גדולה', והכוונה כאן גדולה גבורה תפארת. וכן כתב המחבר על מסכת תמיד עיי"ש -- ויקיעורך

ולכך נקרא שם המסכתא **פאה** כמנין **אהיה אדני**. ואפשר שלכך יש ח' פרקים כנגד ח' אותיות בשתי שמות אלו. וראשי אותיות מן הפרקים קי"ז כמנין **ע"ב מ"ה** שהמה חסד ורחמים; ע"ב חסד, מ"ה רחמים כידוע. והכל כדי למתק הדינים בשדה זו.

ואפשר שלכך במשנה אחרונה ממסכתא זו הביא (משנה, פאה ח, ט) "**וכל דיין שדן דין אמת לאמתו**". ולכאורה אין לזה שייכות כלל במסכת זו. ולפי מה שכתבתי ניחא מאוד. שגם כונת הדיין למתק מידת דין על ידי מידת אמת שהוא רחמים בסוד אהיה פעמים אהיה, גימטריא **אמת**. ולזה הביא הפסוק (ירמיהו יז, ז) "**ברוך הגבר אשר יבטח בה' וגומר**", שג' תיבות **אשר יבטח ביהוה** המה בגימטריא תקנ"ח במכוון. ודוק היטב ויונעם לך.

ויש עוד לפרש שידוע שיש ה' חסדים וה' גבורות. ה' חסדים המה חמשה הוי"ה, וה' גבורות המה חמשה אלהים. וכשתחשוב ה' פעמים הויה ו ה' פעמים אלהים עולים תק"ס, ועם הכולל תקס"א כמנין **לקט שכחה פאה** עם הג' כוללים. שה' חסדים ימתקו את ה' גבורות על ידי מצות אלו.

וכבר כתבתי שיש בכל משנה ומשנה רזין דרזין ואין לנו עסק בנסתרות. וה' ברחמיו יאיר עינינו בתורתו כטיפה מן הים הגדול.

## מסכת דמאי

(פה מבואר טעם על סדר המסכתות דמאי כלאים שביעית וגם על מנין הפרקים וחשבון האותיות)

לכאורה תמוה מאוד הסידור דמאי אחר פאה; דתחלה היה להסדיר מסכת תרומות ומעשרות ואחר כך דמאי שהיא מדרבנן על שראו עמי הארץ נחשדו על המעשרות.

הגם שכבר כתבתי בנגלה פרפרת נאה לזה שסיום מסכת פאה (משנה, פאה ח) כמה נותנין לכל עני מקופה ותמחוי וכן לעני העובר ממקום למקום, ומבואר שם דנותנין לכל אחד כדי חייו ופרנסתו לאותו יום או לשבוע בצימצום. ובודאי התנא אשמועינן שלא יפחתו מזה השיעור כדי חייו של אדם. אבל באמת אם יש בקופה של צדקה צריך ליתן לכל אחד די מחסורו אפילו בשר ותרנגולים פטומות כמבואר במסכת כתובות. לכך סידר מיד מסכת **דמאי** שהוא נוטריקון (דברים טו, ח) "**ד'י מ'חסורו א'שר י'חסר**" להורות זה.

אבל בודאי יש כאן רמז וסוד על הסדר. וגם למה חילק המסכתא לשבעה פרקים. והתחלת האותיות עולה ע"א, וסופי האותיות עולה אלף תס"ה (1,465). וגם קריאת שם "דמאי" -- כל זה צריך טעם נכון. וגם סידר המסכתות כלאים שביעית אין כאן מקומם,

דאחר פאה דמבואר בה מצות לקט שכחה פאה ומעשה עני היה מהראוי לסדר תרומות ומעשרות מעשר שני ואחר כך דמאי כלאים שביעית.
לכן לבי אומר לי דרבינו הקדוש סידר ג' מסכתות אלו מיד אחר פאה שהמה נגד ג' אבות העולם כמו שאבאר אחת לאחת בע"ה.
**מסכת דמאי** שבו מבואר מי שמקבל עליו להיות נאמן לענין מעשר וכן מי שמקבל להיות חבר לטהרות, ומשתי דברים אלו מיירי כל המסכתא, ושניהם מצינו שאברהם אבינו היה הראשון שקיים שניהם. מעשר דכתיב (בראשית יד, כ) "**ויתן לו מעשר מכל**", ועיין בהרמב"ם פ"ט מהל' מלכים (פ"ט מהל' מלכים) בהשגת הראב"ד שם. וכן טהרות מבואר במציעא (בבא מציעא פז, א) "**אברהם אבינו אוכל חולין בטהרה היה**".
ולזה תמצא שב' תיבות אלו **נאמן חבר** המה בגימטריא במכוון כמנין **אברהם חסד אל**, שידוע שמידתו של אברהם הוא מידת חסד אל. ולכך יש ז' פרקים במסכתא זו נגד אותיות **נאמן חבר**. וגם ידוע שאברהם הוא הראשון לשבעה צדיקים כורתי ברית שהמה נגד ז' ספירות חג"ת נהי"מ כידוע, ולזה תמצא שסופי האותיות מן הז' פרקים עולים אלף תס"ה כמנין **אברהם תקן מעשר בדמאי**, אף על פי שבימיו לא היה דמאי שהרי לא היה מעשר בימיו זולת הוא ובנו -- מכל מקום תיקן לעתיד.
וליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, בפסוק "**כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט**", ארבעה תיבות אלו **יהוה לעשות צדקה ומשפט** עולה כמנין ארבעה תיבות אלו **אברהם תקן מעשר בדמאי** עם הכולל.
(פה מבואר כמה טעמים על קריאת שם מסכתא דמאי)
ולכך נקרא שם המסכתא **דמאי**, אותיות **אדם** על שם אברהם הנקרא "אדם" בפסוק (יהושע יד, טו) "**האדם גדול בענקים**". וי' מרמז על י' נסיונות.
וגם מספר אלף תס"ה עולה **שלש עשר נהרי**, שידוע בכמה דוכתי שלשה עשר נהרי דאפרסמונא דכיא. ועיין בספר חמדת צבי סוף דף מ"ו וריש דף מ"ח שכתב שי"ג נהרי אלו נמשכין מי"ג מכילי דרחמי סוד וא"ו של שם מ"ה. ומילוי של שם הוי"ה במילוי אלפין הן **יאא**"**א** -- הרי י"ג מכילין דרחמי שורש כל החסדים.
וכבר כתבנו שמדתו של אברהם אבינו חסד. והוא היה ראשון לתיקון מצות אלו המבוארים בזו המסכתא, ולכך נקרא המסכתא **דמאי** נגד שם מ"ה וי' אותיות שלו כידוע. והתחלת האותיות ע"א כמנין **הוי"ה מ"ה** במכוון. ומזה השם נמשך השכר שלש עשר נהרי אפרסמונא דכיא. לכך סופי האותיות ממסכתא עולה במכוון כמנין **שלש עשר**

**נהרי**. ובד' פרקים מהם סופי האותיות המה אותיות **נהרי** ממש. ובג' פרקים מהם ג' תוי"ן כמנין **שלש עשר**. נמצא מי שאוכל אכילתו בטהרה ובמעשר זוכה לשכר זה.
ורבינו הקדוש דאתי מדוד דרש בזכותא דדוד. ובקריאת שם המסכתא "דמאי" הורה בזה מעלות דוד המלך ע"ה. שכבר כתבתי שז' פרקים במסכת זו המה כנגד ז' צדיקים כורתי ברית והמה אחוזים בז' ספירות הבנין והמה אברהם יצחק יעקב אהרן משה יוסף דוד. ודוק ותמצא שכולם נרמזים בתיבת **דמאי**, ודוד בראש כולם. ד' מרמז דוד. מ' מרמז משה. א' מרמז אברהם אהרן. י' מרמז יצחק יעקב יוסף. ודוד יהיה לעתיד בראש כולם על פי הגמרא דסוכה דף נ"ב ע"ב בחשבון שבעה רועים, דוד באמצע, אברהם יעקב משה בשמאלו. וגם על פי הגמרא מועד קטן ט"ז ע"ב ראש השלישים תהא ראש לשלשת אבות. ועיין לקמן במסכת סוכה מה שכתבתי בזה. נמצא מרומז כאן היטב מעלות מלכות בית דוד. הש"י ברחמיו יזכינו לראותם בבי"א.
וכבר כתבתי שבודאי יש בכל מסכתא ופרק ומשנה כמה רזין והלואי שאזכה להבין כעין ראשי פרקים.

## מסכת כלאים

(פה מבואר טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות)

במסכת כלאים יש ט' פרקים, והתחלת אותיות הם בגימטריא רמ"ב, וסופי האותיות אלף רצ"ג (1,293). ובמסכת זו מבואר כלאי זרעים ואילן, וכלאי הכרם, וכלאי בהמה, וכלאי בגדים. ומבואר בו שאין נקרא כרם פחות מחמש גפנים. כל זה צריך טעם ודעת, וה' יאיר עיני בתורתו.
ונלע"ד שמסכת זו מיירי כשהשכינה בגלות בעו"ה, ולכן נקרא **כלאים**, כמו ב' תיבות **כלא ים**, דמידת מלכות הנקרא "ים" היא כמו בבית הכלא בגלות מצד תגבורות הקליפות הנקראים "כלאים". וכל זה מצד תגבורות הדינין הקדושים של יצחק מכח עונות שלהם נתגבר קליפת עשו שהוא מצידו והחריב את מקדשינו בבית שני וכנסת ישראל אזלא בגלותא. ומקרא מלא שכנסת ישראל נקרא "כרם" דכתיב "**כרם ה' צבאות בית ישראל**", וכמה פסוקים כהנה. וכן השכינה נקראת "כרם" כשהיא מקבלת כל האורות, עשר ספירות. י' הוי"ה עולה כמנין **כרם**. ובעת הגלות נקראת **כרם דל**. ועל זה יהיה סובב כל המסכתא כאשר אבאר בס"ד.
לכך יש במסכת זו ט' פרקים כנגד ט' אותיות **יצחק גבורה**, וגם כן כנגד ט' אותיות **גלות שכינה**. והתחלת האותיות רמ"ב כמנין **יצחק** ומנין **דל**, שמכח מידת יצחק -- היינו גבורה -- נעשה הכרם דל, וסיהרא לית לה מגרמה כלום. וסופי האותיות אלף רצ"ג

(1,293), להורות על המרכבה שלה שהלכה עמה בגלותא. וידוע שהמרכבה שלימה היא בסוד **ארגמן** -- א"ורפניאל ר"פאל ג"בריאל מ"יכאל נ"וריאל. ולכן אלף הוא אות אלף. ורצ"ג היא מנין **רג"מן**. ולכן **כרם דל** הוא כמנין **ארגמן**, להורות אף שהשכינה בגלות -- המרכבה שלה עמה כאשר ראה יחזקאל.

(פה מבואר טעם נפלא על שאין נקרא כרם פחות מה' גפנים, ועל ה' מיני כלאים המבוארים במסכת)

וזה הטעם שאין נקרא 'כרם' פחות מחמשה גפנים, היינו בסוד חמשה אורות של המרכבה שלה. ו ה' פעמים גפן עולה **תרס"ה**. שהשכינה בגלות נקראת "**אסתר**", בסוד הגמרא "**אסתר מן התורה מנין? ואנכי הסתר אסתיר**", דכשהיא בגלות המרכבה שלה מסבבין אותה ומסתירין אותה שלא ינקו הקליפות ממנה. וכבר כתבתי שיש במסכת זו חמשה עניני כלאים, היינו כלאי זרעים וכלאי אילן וכלאי כרם וכלאי בהמה וכלאי בגדים. ו ה' פעמים כלאים בגימטריא תק"ה עם הכולל כמנין **שור**, קליפת עשו, שור המועד. ולכך כשתכתוב **עין שין ואו** עם הג' אותיות הוא בגימטריא **שור**. נמצא שקליפת עשו יונק מה' כלאים אלו. וזה לעומת זה, אין כרם פחות מה' גפנים היינו ה' אורות המרכבה שלה שלא יינקו הקליפות ממנה.

וכדי לבא לעומק הענין תראה נפלאות. שידוע שיש חמשה גבורות בסוד ה' אותיות **מנצפ"ך**, וכדי למתק הגבורות צריך למתקם על ידי שם אהי"ה בג' מילואין, קס"א קנ"א קמ"ג, העולה תנ"ה. וגם כן ה' פעמים הויה אדני עולים תנ"ה. ובאלו היחודים ממתקים הגבורות. ועיין בכונת התפלה של ראש השנה תמצא זה באריכות ואין להאריך כאן. ו ה' פעמים גבורה עולה תתר"ף. וכל זה הסוד גילה לנו רבינו הקדוש כאן שכבר כתבתי שמסכת זו היא נגד מידת יצחק גבורה. ולכן כשתצטרף התחלת האותיות רמ"ב וסופי האותיות אלף רצ"ג (1,293) תמצא מכוון -- תתר"ף, המה ה' גבורות, נשאר תנ"ה היינו היחודים הנ"ל כדי למתק בהם הגבורות. וה' חסדים ימתקו ה' גבורות, ויהיה סוד הכרם בשלימות, י' פעמים הוי"ה בגימטריא **כרם**.

ובזה יבואר גם כן כמה משניות במסכת זו בענין זריעות חרדל, דחרדל היא גבורה בסוד **חר דל**, ב' תיבות. **ח"ר** כמנין **יצחק**, היינו גבורה וכדכתבתי לעיל בהתחלת האותיות רמ"ב. ו**חרדל** בגימטריא רמ"ב, ולכך לא יזרע שדה שלימה חרדל שלא יגביר הגבורות בשדה עליונה. וכבר כתבתי שאני לא באתי אלא כעין ראשי פרקים אבל יש במסכת זו כמה וכמה רזין דרזין.

וגם מעלות מלכות בית דוד מבואר כאן, בסוד אין כרם בלא ה' גפנים, וכשתחשוב תיבת **כרם** ו ה' פעמים **גפן** תמצא מכוון כמנין **מלכות בית דוד** עם ג' כוללים. דוק ותמצא. ולכך נקראת השכינה "כרם" שהיא מלכות בית דוד.

כלל העולה שבמסכת זו הורה פחיתות עשו שהוא יונק מ ה' פעמים כלאים ומעלות יעקב אבינו שהוא נקרא "כרם"; כשתחשוב **יעקב אבינו** עם האותיות תמצא מכוון **כרם**. ולכן סידר אחר כך מסכת שביעית כנגד יעקב אבינו כאשר אבאר בע"ה.

## מסכת שביעית

במסכת שביעית יש עשרה פרקים כנגד אותיות **יעקב רחל לאה**, שעבד בכל אחת מהן שבע שנים שהמה בסוד שמיטה ויובל. רחל מלכות בסוד שמיטה, לאה בסוד בינה, יובל, אימא עילאה, כמבואר בזוהר פרשת ויצא ובכמה דוכתי. ובשניהן, בשמיטה ויובל, נוהגין כל הדינים המבוארים במסכתא זו. וראשי האותיות מד' פרקים ראשונים בגימטריא **יעקב**.

וסימן לדבר (שמות לד, כא) **ב**'חריש **ו**'בקציר **ת**'שבות ראשי תיבות עולה ת"ח. עם הג' תיבות והכולל עולה כמנין **שמיטה יובל** והמה גימטריא **בית**. שרחל ולאה העמידו בית ישראל[9]. ובינה ומלכות שניהן נקראין "בית" כידוע. וסופי תיבות מן בחריש ובקציר תשבות עולה תת"ק עם הכולל עולה תתק"א כמנין **יעקב רחל ולאה שמיטה ויובל** עם האותיות. דוק ותשכח.

וראשי אותיות מן כל עשרה פרקים עולה תתכ"ט. וסופי האותיות עולים תשע"ו -- הכל עולה בקנה אחד. דידוע שרחל ולאה כל אחת נקראת 'בית', ושתיהן הן בסוד ה' מהשם. ולכך ראשי האותיות עולה תתכ"ט כמנין **ב' פעמים בית** - הרי תתכ"ד, וה' יתירים נגד ה' מהשם. וסופי האותיות עולה תשע"ו כמנין **רחל ולאה מלכות**, ששניהן בסוד מלכות; רחל מלכות תתאה, ולאה מלכות עילאה. וכשתצטרף יחד תתכ"ט עם תשע"ו עולה אלף תר"ה (1,605). קח מהם אלף פ"א (1,081) כמנין **תפארת**, סוד תפארת ישראל -- נשאר תקכ"ד כמנין **כח מלכות** כמו שכתבתי בפתיחה.

נמצא יש כאן יחוד תפארת ומלכות בסוד יעקב רחל ולאה אשר בנו שתיהן בית ישראל. וכשתחשוב ב' תיבות **בית ישראל** עם ב' כוללים עולה תתקנ"ה, כמנין תתק"נה רקיעים כמנין **השמי"ם** במ"ם סתומה עולה ת"ר כידוע. להורות שכולן נבראו בשביל בית ישראל. וכשהן זכאין הן מקיימין את כולם.

[9] כוונתו לפסוק בסוף מגילת רות (רות ד, יא), "כרחל וכלאה אשר בנו שתיהם את בית ישראל".

ויש עוד לומר רבינו הקדוש דאתי משבט יהודה דאתי מלאה לא דבר אלא מלאה ובניה. לכך התחלת האותיות המה תתכ"ט כמנין **יעקב לאה וששה** דהיינו ששה בניה שהמה כנגד ששה ספירות חג"ת נה"י היוצאים מבינה אימא עילאה. דוק ותשכח שהוא במכוון **יעקב לאה וששה** בגימטריא תתכ"ט. (הג"ה מספר תתכ"ט עם הכולל כמנין **מטתו שלמה**). וסופי האותיות תשע"ו עם הד' אותיות עולה תש"פ כמנין **דויד בן ישי משיח יהו"ה** עולה תש"פ. ובכל מקום מצינו השביעי חביב, שדוד היה שביעי לבני ישי, וגם יהודה נקרא שביעי -- אברהם, יצחק, יעקב, ראובן, שמעון, לוי, יהודה. ולכך נקרא המסכתא **שביעית** כמנין **כי דויד בן ישי משיח יהו"ה**.

ולדרך ראשון שכתבתי שמדבר בשתיהן ברחל ובלאה אתי שפיר הא דתנן ב' פעמים בזו המסכתא "**כלל גדול**"[10] להורות ששתיהן המה 'כלל גדול'. אף על פי שמצינו שרחל נקראת 'קטנה' לגבי לאה בפסוק "**ושם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל**" -- מכל מקום גם היא נקראת 'גדולה' בסוד "**הגדולות**" כידוע[11]. לכך תנא שתי פעמים "**כלל גדול**", אחד כנגד לאה ואחד כנגד רחל. ורמז לדבר: **ב' פעמים כלל גדול** עולה כמנין **רחל**, וח' יתירים נגד לאה שהיא נגד בינה ספירה ח' ממטה למעלה כידוע.

(פה מבואר רמז נפלא לפסוק והיה בכזיב בלדתה אותו)

ולפי מה שכתבתי שיהודה הוא בסוד שביעי מצאתי לדעתי דבר נפלא. ותראה דלית לך מידי דלא רמיז בתורה. בפסוק פר' וישב (בראשית לח, ה) "**ותקרא את שמו שלה והיה בכזיב בלדתה אותו**", וכתב רש"י "**בכזיב - שם מקום**, **ואומר אני על שם שפסקה מלדת נקרא כזיב וכו'**, **דאי לאו כן מה בא להודיעני**. **ובבראשית רבה ראיתי ותקרא שמו שלה וכו' פסקת**", ולכאורה תמוה מאוד, דגם לדברי רש"י קשה מה בא הפסוק להודיעני. לכן נראה לענ"ד דהפסוק בא להודיענו סוד אחד מדיני שביעית המבואר במשנה ריש פרק ו' (משנה, שביעית ו, א) "**מארץ ישראל עד כזיב לא נאכל ולא נעבד**", כלומר שהוא ארץ ישראל גמור ונוהג בה כל דיני שביעית. "**מכזיב ולהלן נאכל ולא נעבד**". ומלשון המשנה משמע דבכזיב עצמה נאכל ולא נעבד ואין נוהג בה כל דיני שביעית. וזהו כונת הפסוק "**ותקרא את שמו שלה**", תיבת **שלה** נוטריקון -- **ש**'ביעית **ל**'כל **ה**'דברים. ולזה קאמר הפסוק "**והיה בכזיב וכו'**", כלומר עד כאן הוא קדושת א"י גמור ונוהג בה שביעית לכל הדברים, אבל מכאן ואילך פסקה קדושת שביעית. וזה הוא גם כן כונת המדרש שהביא רש"י ודוק. ויש לי עוד רמזים באותו פרשה בענין זה ולקצר אני צריך בכאן.

[10] (משנה, שביעית ז, א) (משנה, שביעית ח, א)

[11] לא יודע למה הכוונה. ואולי הוא מתכוון לפסוק "את שני המאורות הגדולים" (בראשית א, טז) -- ויקיעורך

בפרק ט' משנה ג' (משנה, שביעית ט, ג) "**וכל הארצות כאחת לזיתים ולתמרים**", כלומר שאין כאן חילוק ארצות כמו בשארי פירות. וכן פסק הרמב"ם בחיבורו. ומצאתי סמך נכון לזה מדכתבה התורה "ארץ" בפני עצמה גבי "זית שמן ודבש". ולמה לא כלליהו בהדי הנך. אלא להורות דין זה לענין זית שמן ודבש תמרים הכל ארץ אחת. זה פשוט. ובאמת יש כאן רמז גדול. כשתחשוב **ארץ זית שמן ודבש** תמצא כמנין **מלכות משיח בן דויד יהיה על כל הארץ**, דהיינו הכל עם התיבות תמצא החשבון מכוון[12].

הש"י ב"ה יזכינו לראותו בבי"א.

וכבר כתבתי שלא באתי אלא כעין ראשי פרקים כולי האי ואולי אזכה לדעת רבינו הקדוש. זכותו וזכות כל התנאים יגינו עלי שלא אכשל בשום דבר. וה' ברחמיו יאיר עיני בתורתו הקדושה. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתיך.

## מסכת תרומות

(פה מבואר טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות)

במסכת תרומות יש י"א פרקים. והתחלת האותיות עולה ק"ב, וסופי האותיות עולה תת"ן. כל זה צריך טעם ודעת.

ונראה על פי מה שכתבתי במסכתא שלפניה שהיא נגד יעקב אבינו שהיתה מטתו שלמה, לכך סידר אחריה מסכתא זו היא נגד י"ב שבטי י"ה. ולכך סידר י"א פרקים נגד י"א שבטים. ונגד שבט לוי לא הוצרך לסדר פרק אחד שגוף המסכתא נגדו, שהתרומות שייכים לו. ולכך אמרו אם נפל סאה תרומה תוך מאה ונתבטל צריך להרים מפני גזל השבט.

וידוע הגמרא שאמר יעקב לבניו שמא ח"ו יש פסולות[13] ביניהם. אמרו לו שמע ישראל וכו'. ולזה תמצא שראשי האותיות ק"ב וסופי האותיות תת"ן עולים יחד תתקנ"ב כמנין **שמע ישראל** עם הכולל. ובשני תיבות אלו הוא יחוד. **שמע** היינו מלכות בסוד **שם ע'**, ו"ישראל" היינו ישראל סבא. וכשתכתוב **קו"ף בי"ת** במילוי עולה תקצ"ח כמנין ראשי תיבות מן י"א שבטים[14] מלבד שבט לוי עולה תקצ"ז, עם הכולל - תקצ"ח, כמנין קו"ף בי"ת. וגם ב' תיבות אלו -- קוף בית -- המה יחוד תפארת ומלכות. **קוף** הוא שמו של הקב"ה, הוי"ה, י' פעמים י', ה' פעמים ה', ו' פעמים ו', ה' פעמים ה' כידוע. ושם הוי"ה הוא ת"ת. ותיבת "בית" היינו מלכות כידוע. נמצא קו"ף בי"ת היינו היחוד שאמרו השבטים שמע ישראל.

[12] נ"ל כוונתו לחשב את התיבות של שני הביטויים וע"י כך שניהם עולים ל-1414 -- ויקיעורך
[13] כך מובא בדפוס. ואולי צ"ל "פסלות" -- ויקיעורך
[14] ר' ש' י' י' ז' י' ב' ד' נ' ג' א'

וזה הסוד מרומז גם כן בתיבת **תרומה**. וזה לשון הזוהר פרשת ויקהל בפסוק "**קחו מאתכם תרומה לה'**" (ח"ב ר, א): "**תו שמענא מבוצינא קדישא תרומה, מהו תרומה? תרי ממאה. תא חזי כל אינון דרגין קדישין וכו' אינון עשר דרגין**", היינו עשר ספירות, "**ואלין עשר סלקין למאה. וכד אצטריך לן להיא נקודה תתאה**", היינו מלכות, "**לארמא לה, אסיר לן לארמא לה בלחודהא אלא לה ולבעלה ואינון תרי מאינון מאה דקאמרן. ועל דא אתקרי תרומה בכללא חדא**".

פירוש: **תרומה - תרם ו"ה**, היינו תפארת ומלכות. ומזה הטעם יש י"א פרקים במסכתא זו כמנין ו"ה. נמצא שסוד יחוד שמע ישראל וסוד קו"ף בי"ת, וסוד תרומה -- הכל כונה אחת.

וכשתחשוב **אברהם יצחק יעקב דוד** תמצא מכוון כמנין **תרומה** עם הכולל. וזהו גם כן כונה הנ"ל. יעקב הוא תפארת ודוד הוא מלכות, ומתיחדין על ידי אברהם ויצחק, בסוד "**שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני**" כידוע.

וסופי האותיות תת"ן המה יחוד הוי"ה אהי"ה בד' מילוין. הוי"ה -- ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן -- עולה רל"ב. ושם אהי"ה בד' מילוין -- קס"א קס"א קנ"א קמ"ג -- עולה תרי"ו כמנין **התורה**. כשתצטרף יחד רל"ב תרי"ו עולה תת"מח, עם הב' כוללים -- עולה תת"ן. נמצא מרומז כאן כל היחודים שכיונו השבטים באמרם שמע ישראל.

ובמה שכתבתי יש ליתן טוב טעם בהא דמבואר במשנה פ"ג (משנה, תרומות ג, ז) "**יקדמו בכורים לתרומה שהן בכורים לכל ותרומה למעשר ראשון וראשון לשני**", מפני שהבכורים הן בסוד ג' ראשונות - כתר חכמה בינה. לכך כשתחשוב תיבת **בכורים** - אות מ"ם סתומה היא ת"ר כידוע, עולה במכוון כמנין **כתר חכמה בינה**. נשאר ע"ח כמנין שלשה הויו"ת שיש בשלשה ספירות אלו. ואחר כך **תרומה** שהיא בסוד חג"ת ומלכות כמו שכתבתי **אברהם יצחק יעקב דוד** כידוע. ואחר כך מעשר שהיא בסוד מלכות לבד, מידה עשירית, ה' אחרונה שבשם. וראשון לשני שהיא בסוד מילוי ה"י כאשר אבאר בע"ה. נמצא מי שהפריש המתנות כסדר וכראוי היה מייחד כל עשר ספירות הקדושים. וזהו כונת הפסוק שהביא שם, "**מלאתך**" עם האותיות היינו **מלכות**. "**ודמעך**", כ"ף רבתי היא ת"ק, עולה תיבת "**ודמעך**" כמנין **כתר**. וקחשיב הפסוק מתתא לעילא, כל עשר ספירות מן מלכות עד כתר. "**אל תאחר**" -- שלא תשנה את הסדר.

ואל תקשה, לכתוב "דמעך ומלאתך" כסדר מלעילא לתתא וכסדר המתנות -- יש להשיב ודאי אין מקרא יוצא מידי פשוטה כפרש"י או כשארי מפרשים וצריך לכתוב תחלה

"מלאתך". וגם לפי הרמז שכתבתי אי היה כתוב "דמעך" תחלה לא היה עולה כמנין כתר[15]. וקל להבין.

ועיקרא דמילתא על פי הפסוק "**קודש ישראל לה' ראשית תבואתה**", הרי ישראל בכלל נקראין תרומה, וב' תיבות **קודש ישראל** כמנין **שמע ישראל** שאמרו השבטים. וב' תיבות אלו עם האותיות עולים תתק"ס.

(פה מבואר המשנה דג טמא שכבשו עם דג טהור בדרך נפלא)

ובזה תבין משנה ח' בפרק י' (משנה, תרומות י, ח) "**דג טמא שכבשו עם דג טהור וכו**'", לפי דברי הת"ק החשבון הוא תת"קס. אם הבליעה הוא בתת"קס חלקי היתר עדיין הוא אסור, ואם הוא תתקס"א חלקי היתר אז הוא מותר. ולכאורה משנה זו אין שייך כלל במסכתא זו רק במסכת חולין ששם מבואר ביטול האיסורין.

ונראה לענ"ד שרבינו הקדוש רמז בכאן סוד גדול, שכבר כתבתי שמסכת זו מיירי משבטי יה שהיו כולם קדושים בסוד קודש ישראל לה' ראשית תבואתה ונקראים תרומה. וזה מורה מעלות יעקב אבינו שהיתה מטתו שלמה. אך שלא תקשה לך הלא גם אברהם ויצחק היו צדיקים גמורים ולמה יצא מהם פסולת? וידוע גמרא דשבת פרק חביות[16] "**עד ג' דורות לא פסקה זוהמה מאבותינו, אברהם יצא ממנו ישמעאל, יצחק יצא ממנו עשו, יעקב הוליד י"ב שבטים שלא היה בהם שום דופי**". וכתב מהרש"א שם בשם ספר ישן היינו אותו זוהמא שהטיל נחש בחוה היה סיבה להוליד הרשעים עד שנתבטל אותו זוהמא. וכן האריכו שארי המפרשים והמקובלים בזה.

ומצאתי דבר נפלא בספר מגלה עמוקות שכתב **אברהם שרה יצחק** עולים תתקס"א. ובזה יבואר דרבינו הקדוש גילה כאן סוד זה. "**דג טמא**" עם ב' תיבות עולה כמנין **זוהמא**, "**שכבשו עם דג טהור**", כלומר אותו זוהמא שנתערב בקדושה שנקרא דג טהור, שהצדיקים נקראים בשם דגים טהורים כמבואר בזוהר וברעיא מהימנא, "**אינו מתבטל רק ביותר מתת"קס**", ולכך יצחק שיצא מאברהם ושרה שעדיין לא היה כדי ביטול זוהמא ונשאר ביצחק קצת זוהמא, לכך יצא ממנו עשו. אבל יעקב שיצא מיצחק כבר היה כדי ביטול זוהמא דהיינו תתק"סא כמו שכתבתי בשם מגלה עמוקות **אברהם שרה יצחק** עולים תת"קסא במכוון. לכך נתבטל הזוהמא והיתה מיטתו שלמה.

[15] כי לא ניתן להוסיף בו וי"ו, ודמעך -- ויקיעורך
[16] לכאורה צ"ל "חבית" -- ויקיעורך

וזהו היתה גם כן כונת השבטים שאמרו לאביהם שמע ישראל וכו'. שכבר כתבתי שב' תיבות **שמע ישראל** עם האותיות וב' כוללים עולה תתק"סא. וכבר נתבטל הזוהמא ואין בנו שום פסולת. ואין לנו אלא ה' אלהינו ה' אחד. ודוק ותמצא שהוא דבר נפלא.

(פה מבואר סוף המשנה בנגלה)

בסוף אותה משנה (משנה, תרומות י, ח) "**ור' יוסי אומר אחד מששה עשר בו**", לפי הבנת מוהרש"ל והתי"ט יהיה פלוגתא רחוקה בין התנא קמא ור' יהודה לר' יוסי. שהרי בכל האיסורין הביטול בששים וכאן מחמיר התנא קמא עד תת"קס ור' יהודה מחמיר עד קרוב למאתיים, ור' יוסי היה מקיל טובא שאינו אוסר אלא עד ששה עשר קיל הרבה משארי איסורין.

לכן נראה לפי עניות דעתי דר' יוסי קאי אדברי תנא קמא, כלומר אחד מששה עשר בו מן השיעור של תנא קמא שהוא תת"קס. חלק ששה עשר ממנו דהיינו במכוון ששים כמו שארי איסורין. ואין להקשות על שמפסיק בדברי ר' יהודא בין תנא קמא לר' יוסי -- דנקט להו כסדר החומרא, ת"ק מחמיר ביותר, ור' יהודה מחמיר גם כן, ור' יוסי סבירא ליה שהוא כשארי איסורין ממש. ודוק.

## מסכת מעשרות

(פה מבואר טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות)

במסכת מעשרות יש חמשה פרקים. והתחלת האותיות המה עולה **מ**', וסופי האותיות עולים תצ"ו. כל זה צריך טעם.

ונראה לענ"ד, אחר שבמסכתא שלפניה דיבר מי"ב שבטים וידוע דאיתא בכל המדרשים דשבט לוי הוא מעשר מן השבטים, דיעקב אבינו קיבל על עצמו בנדר (בראשית כח, כב) "**וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו וגו**'", לכך הופרש לוי למעשר. אך הקשיתי לשאול הא איתא בכתובות (כתובות נ, א) "**המבזבז אל יבזבז יותר מחומש**" ומביא ראיה מיעקב שאמר "עשר אעשרנו" - היינו חומש, ואם כן היאך יצא ידי נדרו במה שהפריש לוי למעשר הלא קיבל על עצמו חומש?

וישבתי בטוב טעם דהרבה טעמים נאמרו בגמרא ובמדרשים מפני מה זכה יהודה למלכות, וחלקי אמרה נפשי כך: דידוע ג' כתרים הם, כתר תורה, כתר כהונה, כתר מלכות. כתר תורה כל מי שרוצה לזכות בה יכול לזכות אם הוא יגע בה לשמה. וכתר כהונה זכה שבט לוי. וכתר מלכות זכה בה יהודה. וידוע שב' כתרים אלו כמעט שווים הן בקדושתן. כמו שכה"ג נמשחו בשמן המשחה כן מלכי בית דוד נמשחו בשמן המשחה, וכן בשארי מעלות, הרי שב' שבטים אלו נתקדשו מכח נדר יעקב שקיבל על עצמו חומש.

נמצא מן עשרה שבטים מגיע להיות ב' שבטים קודש. וכשתמנה השבטים אחורנית תמצא יהודה תשיעי ולוי עשירי. לכך היו שתיהן קודש, תשיעי ועשירי, זה למלכות וזה לכהונה ולויה.

ובזה מבואר על פי פשוטה כל הדקדוקים שהתחלנו. ולכך נקרא המסכתא **מעשרות** בלשון רבים, כלומר יעקב אבינו קיבל על עצמו ב' מעשרות והיינו חומש. לכך יש ה' פרקים במסכתא זו.

ובמה יצא ידי נדרו? לענין השבטים. לכך התחיל בראשי האותיות מנין ארבעים, כמנין ר"ת **ל**'וי **י**'הודה. וסופי האותיות עולה תצ"ו כמנין **מלכות**. לומר שמזה זכה יהודה למלכות, ונמשכה ממידת מלכות דלעילא ה' אחרונה בשם וסוד שם ב"ן כידוע. לכך מתחיל פרק ראשון באות כ'[17] כנגד יו"ד שבשם. וד' פרקים אחרונים מתחיל כל אחד באות ה'. ויש כאן ד' ההין כנגד ד' ההין שבשם ב"ן. ונשאר אות ו"ו. וידוע שיש יחוד אחד, כל ה' שבשם זה היא כדמות ג' ווין - **ה**, נמצא יש בד' ההי"ן י"ב ווין כנגד י"ב שבטים. וכשתכתוב שם ב"ן, כל ה' בדמות ג' וו"ין, עולה ק"ד[18] כמנין **מלך דוד**, להורות שמשם זה נמשכה מלכות בית דוד.

(פה מבואר כמה טעמים על קריאת שם המסכתא מעשרות)

וכבר כתבתי טעם על קריאת המסכתא בלשון רבים. עוד טעם שבתיבת **מעשרות** יש תיבה **עשר** ותיבה **תשע**, לכונה שכתבתי תשיעי ועשירי מן השבטים שניהם קודש. גם תיבת **מעשרות** עולה כמנין **כהונה ומלכות בית דוד** עם ב' כוללים. ודוק.

ותמצא שתיבת **עשר** הוא כסדר בתיבה **מעשרות**, ותיבת **תשע** הוא למפרע. דידוע דמידת חסד הוא בסוד אור ישר, א"ב כסדר. ודין הוא בסוד אור חוזר, תשר"ק. לכך עשר דקאי על כהונה שהיא מידת חסד לכך הוא כסדר התיבה, אבל תשע דקאי על מלכות שהיא דין בסוד דינא דמלכותא דינא, לכך התיבה למפרע בסוד אור חוזר.

ואפשר שלכך התחיל רבינו הקדוש המסכתא בתיבה (משנה, מעשרות א, א) "**כלל אמרו וכו**'", ואחר כך "**ועוד כלל אחר אמרו וכו**'" - להורות כל זה. כלל ראשון קאי על שבט לוי, ותיבת **כלל** הוא נוטריקון -- כ'הונה ל'ויה ל'וי -- שהוא היה מעשר גמור. "**ועוד כלל אחר אמרו**", כשתחשוב ג' תיבות אלו **כלל אחר אמרו** תמצא מכוון כמנין **מלכות יהודה** עם האותיות.

[17] כאן שיניתי להשוות את הגימטריא. ובדפוס כתוב כ"ף -- ויקיעורך

[18] כל ה"ה בצורת ג' ו"ין כזה: יו"ד וו"ו וו"ו ו"ו וו"ו -- ויקיעורך

ובזה יש ליישב קושיות הגמרא במסכת שבת ריש פרק כלל גדול (דף סח.), דמקשה שם גבי מעשר אמאי לא תני כלל גדול דהא איכא כלל אחר, ובר קפרא תני במתניתא דיליה כלל גדול במעשר, יעו"ש בגמרא. ולשיטתינו מיושב בטוב טעם. רבי דאתי מדוד לא תני "כלל גדול" להורות דקדושת שבט לוי אינו גדול מקדושת שבט יהודה ושניהם שוים במעלה. אבל בר קפרא סבירא ליה דקדושת לוי גדול משל יהודה, שזה הוא מעשר גמור וזה הוא תוספות מעשר, לכך תני "כלל גדול" בראשון. ובזה מיושב קושית התוספות שם בד"ה והא גבי מעשר, ודוק בכל זה ויונעם לך.

(פה מבואר סוד גנת ורדים שהיה בירושלים)

בפרק ב' משנה ה' (משנה, מעשרות ב, ה) "**אמר ר' יהודה מעשה בגנת ורדים שהיתה בירושלים והיו תאנים נמכרות וכו**'". כדי להבינך סוד גנת ורדים אכתוב לשון הגמרא בבא קמא פ"ב ע"ב: "**אין עושין בירושלים גנות ופרדסים חוץ מגנות ורדין שהיו מימות נביאים הראשונים**". ופרש"י "**גינת ורדין כך שמה והיא היתה צריכה לקטורת והיינו כיפת הירדן על שם שדרך הורד לגדל על שפת הירדן**".

(פה מבואר ישוב על רמב"ם שפוסק כיחידאה בענין מעשה הקטורת)

לכאורה כונת רש"י ליתן טעם למה באמת הניחו גינה זו, לכך כתב מפני שהיא צריכה לקטורת. ובזה ישבתי דעת הרמב"ם שכתב בהלכות כלי המקדש פרק ב' (פ"ב מהל' כלי המקדש ה"ב) בענין מעשה הקטורת שנתנו לתוכה כיפת הירדן כל שהוא, ולכאורה קשה דהא בברייתא בכריתות דף ו' קאמר "**ר' נתן אומר אף כיפת הירדן כל שהוא**", משמע מלשון דת"ק פליג על ר' נתן וסבירא ליה שלא היו נותנין בתוכה כיפת הירדן, אם כן אמאי פסק כיחידאה.

אבל לדברי רש"י הנ"ל מיושב בטוב טעם. מדחזינן שהניחו אותה גינה בירושלים מפני שהיו צריכים לקטורת - מוכח דהלכה כר' נתן. אבל חפשתי מוציא מקום לדברי רש"י אלו ולא זכיתי למצוא. ולכאורה המה דברים תמוהים. אם מין ורד זה הוא מצוי על שפת הירדן מאי היה צריך לעשות גינה שלימה בירושלים? הרי הירדן לא היה רחוק מירושלים מהלך יום אחד, אם כן היו יכולים להביא משם לעת הצורך. וגם מה מדייק הגמרא שאותה גינה היה מימות נביאים ראשונים, וידוע דנביאים ראשונים היינו שמואל ודוד.

וכדי ליישב - ידוע ורד היינו שושנה. ושכינתא נקראת "ורדא קדישא". וגם נקראת "שושנה". ועיין בספר מאורי אור באות ו' ובאות ש'. לכן ב' תיבות **גנת ורדים** כמנין **גן שושנה**. ועיין בתיקוני זוהר סוף תיקון כ"ה דאית שושנה עילאה היינו שכינתא עילאה

בסוד לאה, ואית שושנה תתאה שכינתא תתאה בסוד רחל. ורבינו הקדוש מיירי כאן בשושנה תתאה שממנה נמשכה מלכות בית דוד. ועיין בזוהר פנחס דף רל"ג מה שדרשו בפסוק "**על שושן עדות מכתם לדוד**". וגם בשארי ספרי קבלה.

והיוצא מדברי כולם שמדת מלכות משתנות גוונהא מדינא לרחמי ומרחמי לדינא כשושנה דאית בה חיור וסומק. ודוד המלך היה אכזרי לאומות ורחמן לישראל - היינו כפי מידתו; כשהיה צריך למלחמה על האומות היה מתלבש בגבורה ודין. וכשתחשוב **ששן** חסר ו' הוא כמנין **י' פעמים אדני**. וגם **שושנה** כמנין אלהים במילוי יו"ד עולה ש', אלהים במילוי ה' עולה רצ"ה, **ואדני**. ועיין בספר מאורי אור. ושמות אלו המה גבורות ודין כנגד האומות.

אבל כנגד ישראל היה הכל במידת חסד ורחמים. היינו שהיה מתלבש במדת חסד. וכשתחשוב תיבת **ורדים** במ"ם עולה ר"ס כמנין **י' פעמים הוי"ה**. נמצא כשמדה זאת מקבלת הגבורות נקראת בשם "שושנה" ובשם "שושן עדות לדוד", וכשמקבלת החסדים נקראת בשם "גנת ורדים", שמדה זאת נקרא "**גנת**" בסוד הפסוק "**אל גנת אגוז ירדתי**". וסוד ורדים היינו שהיא מקבלת החסדים, י' פעמים הוי"ה. ולכך הסכימו נביאים ראשונים שגינת ורדים תהיה בירושלים לכבודו של מלכות בית דוד, שלא יעלה על דעתך שהוא הכל דין בסוד דינא דמלכותא דינא, לכך הניחו גנת ורדים להורות שכנגד ישראל המה הכל בחסד וברחמים.

ואפשר שזה הכונה "**היתה בירושלים**", דתיבת **ירושלים** גם כן אותיות **יר"ו**, מנין **גבורה**, ואותיות **שלם** מנין ש"ע, היינו ש"ע נהורין שהמה חסד כידוע.

וכדי לישב דברי רש"י דלעיל אפשר לומר כשתחשוב **גנת ורדים** עולה תשי"ג כמנין **תרי"ג ק'**. על פי דברי רש"י בפרשת נשא בפסוק "**כף אחת מלאה קטרת**" היינו תרי"ג כשתחלף הק' בד' באותיות א"ת ב"ש. וזה כוונתו גם כן כאן -- **גנת ורדים** היתה צריכה לק**טרת**, ולכך בגימטריא תשי"ג כמנין **תרי"ג ק'**.

הג"ה: **קטרת** עם האותיות עולה גם כן תשי"ג וזה נראה יותר. גם תיבת **ורדים** עולה מנין **ירדן** עם הכולל עם האותיות.

## מסכת מעשר שני

(פה מבואר טעם מנין פרקים וחשבון האותיות)

מסכת זו מיירי מן מעשר שני וכרם רבעי ויש בה ה' פרקים, וראשי האותיות המה **ממלכה** -- עולה קל"ה, וסופי האותיות עולה ע"ר. כל זה צריך טעם.

הגם לפי מה שכתבתי במסכת שלפניה יובן כאן מאליו, דשם היה מדבר מב' מעשרות מן השבטים, לוי ויהודה, וכאן מדבר מן מעשר שני לבדו היינו שבט יהודה. ולכך ראשי האותיות המה "ממלכה", היינו מלכות. ונכלל בתוכה **כרם רבעי** עולה כמנין **ישראל** עם הכולל, לומר שמסכת זו מיירי בביאת משיח צדקנו שיהיה מלך אחד על כל ישראל ולא יחצו עוד לשתי ממלכות כנבואת יחזקאל סימן ל"ז.

וכשתחשוב הראשי אותיות עם סופי אותיות עולה מנין ת"ה, כמנין **דוד בן ישי חי** עם הכולל.

ובזה נבין מה דאיתא בירושלמי בפרק ה' משנה ב' (ירושלמי מעשר שני ה, ב), "**ותנאי היה אימתי שיבנה בית המקדש יחזור הדבר לכמות שהיה**". וקאמר שם "**א"ר אחא זאת אומרת שבה"מ עתיד להבנות קודם למלכות בית דוד**". והובא בתי"ט וכן משמע בגמרתינו פ"ק דפסחים (דף ה.) "**בשכר ג' ראשון יזכו לג' ראשון, להכרית זרעו של עמלק, ולבנות בה"מ ולשמו של משיח**" -- הרי קחשיב שמו של משיח אחר בנין בה"מ. וכתבתי במקום אחר שג' דברים אלו המה בעצמם מה שאיתא בסנהדרין ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך, להכרית זרעו של עמלק, לבנות בה"מ. אך שישתנה הסדר. דהא מסקינן שם דהעמדת מלך תחלה ואח"כ הכרתות זרעו של עמלק ואח"כ בנין בה"מ. אבל לעתיד יהיה בנין בה"מ קודם לביאת בן דוד.

(פה מבואר טעם נכון על שבה"מ לעתיד יבנה קודם מלכות בית דוד)

ונראה פשוט בטעמו, דודאי הכרתת זרעו של עמלק צריך להיות קודם בנין בה"מ, דבבה"מ היה מזכירין את השם ככתבו, ואין השם שלם עד שיוכרת עמלק, לכך במקדש הראשון שהיה מלחמות עמלק על ידי ישראל הוצרך להם מלך תחלה, שעיקר מלחמה הוא על ידי מלך. מה שאין כן לעתיד יהיה מלחמות עמלק על ידי הקב"ה בעצמו דהיינו השר שלהם ס"מ ימחה בעצמו כידוע. וממילא העם שלו ימחו מן העולם. וממילא יכול להיות בנין בה"מ קודם למלכות בית דוד.

וכבר כתבתי שמס' זו מיירי בביאת משיח צדקנו, לכך רמז רבינו הקדוש בתחלת האותיות מנין קל"ה כמנין **סמאל** עם ד' אותיות שלו. וסופי תיבות כמנין **ר"ע**, שאחד משמותיו הוא ר"ע. וכשתחשוב **מעשר שני** עולה במכוון **לעתיד יהיה מלחמה ליהו"ה בעמלק** עם ה' תיבות. דוק ותשכח. לכך נקרא המסכת "מעשר שני" להורות כל זה.

וכשתצטרף **מעשר שני כרם רבעי** תמצא כמנין **מלכות משיח בן דויד גואל ישראל**. וכבר כתבתי במס' כלאים שמקרא מלא הוא ישראל נקראו כרם, אך בעה"ז נקראו כרם סתם, ובביאת משיח יהיו נקראים בשם "**כרם רבעי**" כמנין **ישראל** עם הכולל. בסוד **לי**

**ראש**, שאז יהיה כל הספירות ביחוד גמור **כח"ב חג"ת נהי"מ** עולה **ישראל**, ואחד יתר שיהיה ה' אחד ושמו אחד וישראל גוי אחד.

(פה מבואר טעם על סעודת לויתן בשוקי ירושלים)

גם כשתחשוב **מעשר שני כרם רבעי** תמצא כמנין **סעודה מבשר של לויתן**, דידוע גמרא בתרא דף ע"ה "**עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשר של לויתן בשוקי ירושלים ומעורו יעשה לכל צדיק כראוי** [לו], **יש מהן סוכה וכו' והמותר יפרוס על חומת ירושלים**". ופשוט שסעודה זו יהיה בשוקי ירושלים שכל מצות אלו מעשר שני וכרם רבעי שהיו מעלין לירושלים. ולזה תמצא דבר נפלא, ארבעה תיבות אלו **מעשר שני כרם רבעי** עם הכולל עולה במכוון כמנין ד' תיבות **סעודה מבשר של לויתן**. גם ב' תיבות **כרם רבעי** עולה כמנין **מבשר**. ותיבת **רבעי** לחוד עולה כמנין **עורו**. ולזה תמצא שם ד' כתות, יש שעושין להם סוכה ויש שעושין להם צלצול ויש שעושין להם ענק, ויש שעושים להם קמיע. לכך **רבעי** כמנין **עורו**, שמן עורו יתחלק לכל ד' כתות לכל אחד כראוי לו. דוק ותשכח ויונעם לך.

וה' ברחמיו יזכינו למען שמו הגדול לראות משיח צדקינו. ולהנות מסעודה של לויתן במהרה בימינו א.נ.ס.ו.[19]

והואיל דאתא לידן הסעודה דלעתיד נימא בה מילתא בע"ה. במס' יומא איתא (יומא עו, א) "**אמר אביי ש"מ כסא דדוד לעלמא דאתי**" דהיינו בסעודת לויתן שזכרתי ובאותה סעודה יברך דוד המלך ברכת המזון כדאיתא בפרק ערבי פסחים אותו כוס של בה"מ מאתן ועשרין וחד לוגא מחזיק שנאמר כוסי **רוי"ה**, בגימטריא הכי הוי.

(פה מבואר ב' טעמים על הכוס של עתיד יהיה רכ"א לוגין במכוון ועל שיאמר דהע"ה לי נאה לברך)

כדי לכוין החשבון למה באמת יהיה מחזיק כך אמינא תרי ותלת טעמי. חדא, דידוע כוס של ברכה היינו מלכות, וצריך זימון בשלשה לאמשכא לה ברכאן מחג"ת נה"י. ובזה מבואר דלכך יהיה רכ"א לוגין כמנין ר"ת **א**'ברהם **י**'צחק **י**'עקב **ר**'חל. אברהם יצחק יעקב המה בסוד חג"ת. ורחל היא סוד מלכות כידוע. ולכך אמר דוד לי נאה לברך, שהוא בסוד מלכות שהיא כוס של ברכה. גם **לויתן** בגימטריא **מלכות**, לכך אמר לי נאה לברך.

ועל פי דרש נראה לי שלכך אמר דוד לי נאה לברך, שמכח שיעור הכוס הוכיח לעצמו שאליו מגיע הכוס של ברכה, דבפיוט של סוכות משמע דסעודה דלעתיד יהיה שכר קיום מצות סוכה, מי שקיים מצות סוכה כהלכתה. ולכך אפשר לכוין החשבון כמנין הכוסות של ברכת המזון שאדם יכול לקיים בסוכה יהיה מכוון אותו הכוס של ברכת

[19] אמן נצח סלה ועד.

המזון דלעתיד. דימי שנותינו הוא ע' שנה, ובכל שנה מחויב לישב שבעה ימים בסוכה, ושבעה פעמים ע' הוא ת"צ ימים. אך קטן הוא פטור מסוכה, וכשאין צריך לאמו חייב מדרבנן. ועיין בטור סי' תר"מ. ובבית יוסף ובט"ז. העולה מדבריהם כשהוא בן ז' חייב. ואני עומד החשבון שגם בן ז' הוא פטור. אפשר ליישב ואין כאן מקום להאריך בזה.

נמצא כשתחסר מן ע' שנים ז' שנים שהוא פטור אפילו מדרבנן ישאר ס"ג שנים בכל שנה ז' ימים. ז' פעמים ס"ג עולה כמנין **אמת**. ואיתא במשנה ר"א אומר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה, אחת ביום ואחת בלילה. הגם שאין הלכה כר"א דאין חיוב לאכול אלא בלילה ראשון כחכמים דמתניתין -- מכל מקום דרך העולם הוא כך לאכול סעודה אחת ביום ואחת בלילה. ובכל סעודה צריך כוס של בהמ"ז. ושיעור הכוס הוא רביעית הלוג. ובכל יום צריך חצי לוג לב' סעודות.

ומעתה צא וחשוב רכ"א לוגין לחצאין תמצא תמ"ב כנגד תמ"א ימים שקיים בהם מצות סוכה. ולא יקשה לך -- הא הוי חצי לוג יותר, דמדות הקב"ה הכל הוא בשלמות ולא חסר. נמצא החשבון מכוון מאוד.

וידוע הגמרא בימי דוד אמעיטו שני דכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה. ומזה הוכיח דוד המלך לעצמו מן מידת הכוס שהועמד על ע' שנה שלו נאה לברך. ובמה שכתבתי שקיום הסוכה הוא ז' פעמים ס"ג עיין לקמן במס' סוכה. ולכך כשיוצאים מן הסוכה אומרים יה"ר שנזכה לסעודה של לויתן. ואין להאריך כאן. ועיין במס' מנחות עוד טעם על שיעור הכוס.

(פה מבואר הגמרא לעתיד יתן הקב"ה הכוס של ברכה לאבות)

ולע"ד אלו ואלו דברי אלהים חיים, דסעודה דלויתן יהיה בשכר מצות סוכה, ותהיה בשוקי ירושלים בשכר מצות מעשר שני וכרם רבעי. ובזה יבואר היטב הגמרא הנזכר למעלה בפרק ערבי פסחים, דבאותה סעודה יתן הקב"ה תחלה כוס של ברכה לאברהם שהוא היה ראשון שקיים מצות מעשר כמו שכתבתי למעלה, ובודאי קיים גם מעשר שני כדינו, ואח"כ יתן הכוס ליצחק שהוא גם כן קיים מצות מעשר, ולפ"ד הרמב"ם הוא תיקן מצות מעשר, ואח"כ יתן ליעקב שהוא קיים מעשר ראשון ושני כמו שמבואר בפסוק "**וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו**", וגם כן מצינו בו שקיים מצות סוכה בסוד הפסוק "**ויעקב נסע סוכתה וכו**'". ואח"כ יתן הכוס למשה שהוא עשה ישראל בסוד כרם רבעי דהיינו שעשה אותם ד' דגלים, שתים כנגד שתים, ואחת באמצע, היינו משכן ושבט לוי. ואח"כ יתן ליהושע שהוא הכניס ישראל לארץ וקיימו מצות אלו מעשר שני וכו'. וכולם לא ירצו לקבל מטעמים המבוארים שם.

ויתן אח"כ לדוד שהוא קידש ירושלים וקנה מקום בית המקדש וקיימו מצות מעשר שני כדינו באכילה לפנים מן החומה. לכך אמר לי נאה לברך באותה סעודה. ודוק.

## מסכת חלה

(פה מבואר טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות בכמה דרכים)

במסכת חלה יש ד' פרקים, ותחלת האותיות עולה שפ"ט, וסופי האותיות עולה תק"ל. כל זה צריך טעם. וגם למה סידרה אחר מעשר שני.

ולישב נקדים רעיא מהימנא בפרשת שלח כתב (ח"ג קעד, א) "**פקודא דא להפריש חלה לכהן, חלה הכי חושבניה מ"ג ביצים וחומש ביצה חד מחמש ואית חומש חד מן חמשין דאיהו ן' ודא סימן מג"ן דאינהו מ"יכאל ג"בריאל נ"וריאל, חלה דא שכינתא דבאתר דאלין מלאכין תמן אבהן תמן, ובאתרא דאבהן תמן שכינתא תמן**".

וזה רמז רבינו הקדוש, ג' פרקים ראשונים ראשי אותיות עולים פ"ט, עם הג' פרקים והכולל עולה מנין **מג"ן**. מרמז על ג' מלאכין. וסופי אותיות המה **תמ"ן**[20], כלומר במקום שאלו מלאכין תמן שכינה תמן, לכך פרק רביעי מתחיל באות ש' וסיים באות ם' היינו תיבת "שם" דאיהי שכינתא כידוע.

וגם כשתחשוב ד' ראשי אותיות עולה שפ"ט עם הכולל עולה מנין **שכינה** עם האותיות. ואם תצרף שפ"ט עם תק"ל תמצא מכוון **שכינתא חק"ל**, שהיא סוד חקל תפוחין. ואם תכתוב חלה במילוי **חת למד הי**, עולה מנין **מלכות** עם הכולל. לכך סופי האותיות עולה תק"ל כמנין **מלכות**, נשאר ל"ד, דמלכות היא אדני וידוע מילוי דמילוי מן שם אדני עולה ל"ד אותיות כמנין שם הקדוש **בוכ"ו** .

ולכן חמשה דברים חייבין בחלה. וכן חמשת רבעים וכו' שהיא סוד ה' אחרונה בשם. וגם הפרשת מעשרות היא בסוד מידת מלכות שהיא מידה עשירית כאשר כתבתי למעלה. וכדי שלא תאמר מאחר שב' מצות אלו חלה ומעשרות המה במידת מלכות שכינתא תתאה, אם כן מה שיתחייב בזה יתחייב בזה -- לכך הוצרך התנא למיתני (משנה, חלה א, ג) "**אלו חייבין בחלה ופטורה מן המעשרות**", וכן להיפך, מפני שבאמת יש בה בחינות שונות. ובזה תבין במשנה ג' פרק ב' הנוסחא הנכונה "**לזו קורא חלה בשם וכו'**", שכבר כתבתי שסוד חלה היא שכינתא נקראת 'שם'. וממנה נמשכה מלכות בית דוד שהוא תיקן אדם בסוד א'דם ד'וד מ'שיח. ואדם היה חלתו של עולם. נמצא גם דוד היה בסוד חלה. לכך כשתצרף שפ"ט עם תק"ל עולה תתקי"ט, עם ד' כוללים מד' פרקים -- הרי תתקכ"ג כמנין **מלכות בית דוד** עם הכולל.

[20] סופי אותיות של הג' פרקים -- ויקיעורך

(פה מבואר סוד המשנה מא"י עד כזיב חלה אחת בדרך נפלא)

ובזה תבין סוד המשנה (משנה, חלה ד, ח) "**מארץ ישראל עד כזיב חלה אחת, מכזיב עד הנהר עד אמנה שתי חלות**". ששתי תיבות **מארץ ישראל** עם האותיות והכולל עולה כמנין **מלכות דוד בן ישי**. וידוע שדוד היה מלך על כל ישראל. וכן שלמה בנו. ואחר כך נפסק ונתחלק המלכות ולא יוחזר למעלה ראשונה עד ביאת משיח. וכמו שהבאתי במסכת שלפני זו. וזהו דקאמר התנא בכאן "**מארץ ישראל**", דהיינו מלכות דוד בן ישי, "**עד כזיב**" ומתרגמינן "פסקת" כמו שהבאתי במס' שביעית, כלומר עד שנפסק ונתחלק המלכות, "**היה חלה אחת**", דהיינו דוד שהוא בסוד חלה אחת לכל ישראל וכן שלמה בנו, "**מכזיב וכו'**", כלומר לאחר שנפסק ונתחלק המלכות היה שתי חלות, ועד מתי יהיה זה? לכך אמר "**עד הנהר עד אמנה**", כשתחשוב ב' תיבות אלו **הנהר אמנה** עם ב' כוללים תמצא מכוון כמנין **משיח**, שאז יוחזר מלכות בית דוד על כל ישראל.

ולכך סידר רבינו הקדוש מס' זו אחר מס' מעשר שני שגם שם מדבר מענין זה כמו שכתבתי. גם ב' תיבות אלו **הנהר אמנה** המה סוד היחוד יסוד ומלכות, שתיבת "הנהר" היינו יסוד כידוע, ותיבת "אמנה" היינו מלכות כידוע. שאז יהיה יחוד גמור והיה ה' למלך על כל הארץ וגומר.

וזהו סוד הגמרא [21] "**משונה ביאה זו הנאמר בחלה מכל ביאות שבתורה, שכאן נאמר בבואכם, בביאת כולכם, ולא בביאת מקצתכם**". ואפילו בימי בית שני היה מצות חלה מדרבנן מאחר שלא היה כל ישראל שם והיינו על פי מה שכתבתי דעיקר מצות חלה הוא בעת שמלכות בית דוד הוא על כל ישראל. וכשתדקדק תמצא **בבאכם** חסר ו' עם הכולל כמנין **בן דוד**, שיבא במהרה בימינו אנס"ו.

וכשתדקדק בלשון הרעיא מהימנא שהבאתי שכתב דבאתר דאלין מלאכין תמן אבהן תמן, היינו דג' מלאכין אלין **מיכאל גבריאל נוריאל** בגימטריא כמנין **אברהם יצחק יעקוב**. ושניהן בגימטריא כמנין **מרכבה שלמה** עם ב' המלות. וכדי שלא תאמר שהאבות המה מרכבה שלמה בלא דוד, ובאמת דוד הוא רגל רביעי במרכבה והוא כלול משלשתן -- לכך סידר רבינו הקדוש ראשי האותיות שפ"ט וסופי האותיות תק"ל, כשתצרפם עם ב' כוללים עולה במכוון כמנין **דויד בן ישי רגל רביעי**. דוק ותשכח.

וכבר האריך בספר המאמרות במאמר חיקור דין חלק ב' פ"ג שבשעת הבריאה היתה הארץ מוציאה גלוסקאות, ומחמת חטא אדם הראשון נתקללה האדמה ולא יוחזר

[21] מצאתי בספרי על במדבר טו פסוק יח [וראה בתוס' נדה מז. הביאוהו בשם הספרי והוסיפו שם שזה מובא בסופ"ק דקידושין, אבל כבר העירו שלפנינו זה לא נמצא, ועיקרי הדברים דוקא מובאים בכתובות כה, ולגמרא בכתובות מתכוון רבינו. וזה מפורסם בגלל שזה מצוטט ברש"י פרשת שלח] -- ויקיעורך

לתיקונה עד ביאת משיח, וזהו שאיתא בגמרא עתידה ארץ ישראל להוציא גלוסקאות וכל אחת תהיה שיעור חלה. והרוצה לעמוד על דבריו יעוין משם וימצא נחת.
וגם כתב שם שיעור חלה מ"ג ביצים וחומש ביצה, כשתחלק הכל לחומשין יהיה ריי"ו חומשין. וידוע דסוד ריי"ו הוא בחסד כמנין **אריה**, ו ג' פעמים חסד הוא ריי"ו. וגם כן ריי"ו כמנין **גבורה**. ו ב' פעמים ריי"ו עם הב' כוללים עולים תל"ד כמנין **משיח בן דויד**. דרך כלל שמצות חלה היא תיקון השכינה סוד מלכות. ולכן חלה במילואה, **חת למד ה"י** בגימטריא **מלכות**. והכל יתוקן בביאת משיח בן דוד. כל זה רמז רבינו הקדוש במה שכתבתי כטיפה מן הים.
ובזה תבין פירוש המשנה שהבאתי למעלה, "**מכזיב עד הנהר עד אמנה שתי חלות, אחת לאור ואחת לכהן, של אור יש לה שיעור ושל כהן אין לה שיעור**". שכבר כתבתי שיעור עיסה החייבת בחלה היא ריי"ו חומשין. וריי"ו הוא בחסד מנין **אריה**. וגם בגבורה מנין **גבורה**. ולכך כל זמן שהיה העולם מתנהג בחסד היה חלה אחת ואין לה שיעור שמדת חסד אין לה שיעור.
אבל כשמתגברים מידת הגבורה על מידת החסד והעולם מתנהג בשתיהן וצריך להמתיק הגבורה צריך "**שתי חלות**", "**אחת לאור**", היינו נגד מידת גבורה, "**ואחת לכהן**" מידת חסד. "**של אור יש לה שיעור**", על פי מה שאיתא במאמרות שם, שיעור החלה אחת מעשרים וארבעה נמצא מן ריי"ו חומשין שיעור חלה ט' חומשין, ישאיר מנין **אור**. ולדידי ניחא מאוד כדי להמתיק הגבורה מפרישין ממנה ט' וישאר אותיות **ברה**, בסוד מצות ה' ברה מאירת עינים. ולכך יש לה שיעור כדי שישאר מנין אור בגימטריא **אלף למד אהיה** עם הכולל. ובזה נמתק הגבורה. "**ואחת לכהן**" מידת חסד "**ואין לה שיעור**" כדכתבתי.
וזהו סוד גלוסקא שכתבתי למעלה בשם המאמרות שכל גלוסקא יהיה שיעור חלה. ולכך נקראת **גלוסקא** בגימטריא ר', ריבוע שם אלהים כזה: **א' אל אלה אלהי אלהים**, שהוא עולה ר'. וט"ו אותיות שבו עם הכולל -- הרי ריי"ו, שיעור חלה.
וריבוע שם זה יש ה' אלפין. ולעתיד יהיה הכל ממותק על ידי ה' אלפין, ה' פעמים או"ר ביום א' דמעשה בראשית. ו ה' פעמים אור עולים אלף לה' כמנין **יהי פסת בר בארץ**, שמפסוק זה ילפינן שעתידה ארץ ישראל להוציא גלוסקאות. וג' תיבות **פסת בר בארץ** עולה מכוון אלף לה' כמנין ה' פעמים אור. ודוק ואין להאריך יותר.
כדי להבין המשנה (משנה, חלה ד, ד) "**קב חדש וקב ישן שנשכו זו בזו וכו'**", וגם המשנה בעדיות (משנה, עדיות א, ב) "**שמאי אומר מקב לחלה והלל אומר לקביים**" -- עיין בסידור האר"י זצלה"ה בסוד מצות חלה ותוכל להבין.

ובכל מה שכתבנו יובן הפסוקים פרשת חלה "**בבאכם אל הארץ וגומר**". תיבות אלו בגימטריא **בבא דוד בן ישי** עם הכולל. וכדי שלא תטעה שקאי על דוד ממש לכך קאמר קרא "**והיה באכלכם מלחם הארץ**", היינו בימי משיח שתוציא הארץ לחם ממש גלוסקא אפויה כמו בתחלה הבריאה. אז "**ראשית עריסותיכם חלה תרימו**", לא קאמר "מראשית" אלא "ראשית", משמע שיפרישו באמת גלוסקא שלימה שיעור חלה כמו שמבואר בספר מאמרות שם. וקאמר אח"כ "מראשית עריסותיכם וגומר", היינו מקצתה ולא כולה, כמו שכתב רש"י שם זהו "**לדורותיכם**" דוקא. דוק היטב ויונעם לך שלא יהיה שום יתור בפסוקים.

## מסכת ערלה

במסכת ערלה יש ג' פרקים כנגד ג' שני ערלה, וראשי האותיות **הה"ב**, וסופי האותיות **המ"מ** -- כל זה צריך טעם. וגם למה סידרה אחר חלה.

(פה מבואר טעם על מנין פרקים וחשבון האותיות)

ותחלה אומר בודאי כל [ה]מסכתא מיירי בערלה מן אילנות מכל מקום מרמז כאן גם ערלת הגוף וכדילפינן בגמרא ובמ"ר "**מנין למילה באותו מקום נאמר ערלה באדם ונאמר ערלה באילן, מה להלן מקום שעושה פירות וכו**'", לכך סופי האותיות עולה מנין **מילה**. וגם ראשי האותיות מרמז על סוד המילה על פי מה שמבואר בסוף ספר יצירה, הקב"ה כרת ברית לאברהם אבינו בין עשר אצבעות ידיו והוא ברית לשון, ובין עשר אצבעות רגליו והוא ברית מילה. לכך ראשי האותיות הה"ב היינו נגד ברית מילה שהיא בין ה"ה, היינו בין ה' אצבעות רגל זה, ובין ה' אצבעות רגל זה. ובהצטרף ראשי האותיות עם סופי האותיות עולים מנין **האילן**, מנין **אל אדני** עם הכולל. וכשתכתוב אילן במילוי -- **אלף יוד למד נון** -- עולה מנין **איש**, ומלת איש כינוי ליסוד. ועיין בס' מאורי אור. ויסוד הוא ברית קודש מילה.

ואת זה לעומת זה, **הערלה** עם הכולל עולה גם כן מנין **איש** דקליפה. ועל זה יהיה סובב כל המסכתא, שכבר הביא בספר סמיכות חכמים בשם המפרשים טעם לג' שני ערלה, שבחטא אדם הראשון נמשך באילן שלש קליפות, דהיינו קליפה אחת נעשה מיד ששינו האילנות ציווי הקב"ה "**עץ פרי**", שיהא טעם עצו ופריו שוה, והם נעשו "**עץ עושה פרי**". וב' קליפות גרמה חוה, אחת בנגיעת עץ הדעת, ואחת באכילה. לזה נצטוו שלש שני ערלה לתקן החטא של אדם הראשון ויוחזר הדבר כבתחילה שיהא עץ מאכל. וכבר כתבתי במסכת חלה שדבר זה לא יתוקן אלא בביאת משיח צדקינו שאז יתוקן דברים

שנתקלקלו בחטא אדה"ר ואזי יבער הקב"ה רוח הטומאה מן הארץ, והערלה מן הברית הקודש, גם הקליפות מן האילן.

ובזה תבין במה שנתנו שיעור שערלה בטלה באחד ומאתים בדרך רמז. דלכאורה תיבת "באחד" הוא מיותר -- ליתני "יעלה במאתים" ואנא ידענא מאתים של היתר בלא האיסור כמו בכל מקום שאיתא בש"ס בשארי איסורין אמרו רבנן "בששים" ולא אמרו "באחד וששים". דממילא ידעינן ששים של היתר מלבד האיסור. לכן נלע"ד שדבר גדול רמזו חכמי המשנה כאן, שב' תיבות אלו **באחד ומאתים** המה בגימטריא **במלכות דוד**, כלומר במלכות דוד לעתיד יתבטל הערלה לגמרי. לכך העמידו על שיעור זה.

(פה מבואר טעם נפלא על לשון המשנה יעלה באחד ומאתים)

וכשתעיין בפרק ג' (משנה, ערלה ג) תמצא ששה פעמים "**יעלה באחד ומאתים**". ולכאורה הוא מיותר כיון ששנה פעם ושתים שהערלה עולה באחד ומאתים, היה לו לשנות אח"כ סתם "יעלה" וממילא ידעינן דהוא באחד ומאתים.

ולדידי ניחא מאוד, שרמזו בכאן כשיתבטל הערלה במלכות דוד אז יוחזרו כל הששה דברים שנתקלקלו בחטא אדה"ר. ועיין במדרש רבה בראשית פרשה י"ב. ובזה יתוקדק הלשון משנה דקאמר "יעלה, תעלה" ולא קאמר לשון "בטל באחד ומאתים". בשלמא גבי תרומה וכו' בריש פ"ב (משנה, ערלה ב, א) דקתני "עולים באחד ומאה" ולא קתני "בטל" -- משום דקתני התם "**וצריך להרים**" שייך שפיר לשון "עולים", דאותה סאה שנפלה עולה משם. אבל גבי ערלה וכלאי כרם דאין צריך להרים ואם כן שייך שפיר לשון "בטל" ולא לשון "עליה". ולדידי ניחא מאוד. שרמזו סוד זה בהתבטל הערלה יהיה עלייה לכל אותן ששה דברים ויוחזר הכל לקדמותו.

והואיל דאתי לידן מדרש רבה הנ"ל נימא בה מילתא. וזה לשונו שם: "**אמר ר' שמואל בר נחמן, כל תולדת שבתורה חסרים בר מן תרין, אלה תולדות השמים, ואלה תולדות פרץ... כנגד ו' דברים שניטלו מאדה"ר ואלו הן זיוו חייו קומתו פרי הארץ ופרי האילן ומאורות... ועוד אינן חוזרין לתיקונן עד שיבא בן פרץ**", היינו משיח בן דוד, יעו"ש שהאריך והביא כולם מקראי. ועין שם ביפה תואר שכתב לפי סגנון אגדה זו שהביא הרש"ט קא חשיב פרי ארץ ופרי אילן בחד וקחשיב גן עדן שגורש אדם משם.

(פה מבואר טעם נפלא על שהיו מחלקין פרשת האזינו בסימן הזיו לך)

ועל פי זה ישבתי בטוב טעם הא דאיתא בגמרא ראש השנה. שפרשת האזינו מחלקים לששה חלקים, הן במקדש והן בבבה"כ, וסימן **הזיו לך**. וצריך טעם למה באמת מחלקים דוקא לששה חלקים. וגם ראשי הפרשיות המה דוקא **הזיו לך**. ולפי מדרש הנ"ל מיושב

בטוב טעם שכבר כתב רבינו הגדול הרמב"ם למה פוסקין בענינים אלו, מפני שהם דברי תוכחה שיחזרו העם בתשובה, ואני מוסיף על דבריו שבשירה זו העיד בהם משה רבינו והתחיל מימות עולם כמ"ש "**זכור ימות עולם וגומר**", וסיפר להם כל מה שאירע להם ומה שיארע להם עד ימות המשיח ועד סוף ימי העולם. והתרה בהם שיחזרו בתשובה ולתקן חטא אדה"ר עד שיקוים הפסוק "**ה' בדד ינחנו ואין עמו אלא נכר**". שיעבור רוח הטומאה מן הארץ.

וזהו רמזו חכמינו ז"ל במה שחלקו השירה לששה חלקים כנגד ששה דברים שנתקלקלו מחמת הנחש ולא יוחזרו עד ביאת משיח והסימן **הזיו לך**, שזיו הוא ראשון מן הששה דברים כמו שאיתא במדרש הנ"ל וכמו שיוחזר הזיו לך אז יוחזרו כל הששה דברים והכל תלוי בתשובה שלכם.

ואני אומר עוד כשתחשוב ר"ת מן הששה דברים ז'יוו **ח**'ייו **ק**'ומתו **פ**'ירות (היינו פירות ארץ ופירות אילן בחד וכמו שכתבתי) **מ**'אורות **ע**'דן, וכפי הנוסחא שהביא הרש"ט עולה כל מנין **ערלה**, כלומר שקליפת ערלה גרמה כל זה שנתקלקל ששה דברים אלו. וכשיעבור הקב"ה רוח הטומאה והערלה מן הארץ אז יוחזר הכל לתיקונו.

ואל יקשה לך הא איתא בגמרא ברכות דאדם הראשון לא היה בעדן רק בגן, (ברכות לד, ב) "**ושמא תאמר גן הוא עדן, תלמוד לומר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן**", ואם כן היאך אחד ששה דברים הוא עדן? ובאמת בלשון הרש"ט שהביא היפ"ת איתא גן. זה אינו קושיא. אף על פי שלא היה אלא בגן -- מכל מקום היה נהנה מעדן מאותו נהר היוצא ממנו הנאה רוחניות. ורמז לדבר כשתכתוב "מילה" במילוי -- **מם יוד למד הה** -- עולה כמנין **גן עדן** עם האותיות והתיבות.

ולחד מאן דאמר בסנהדרין היה מושך בערלתו, לכך גורש מגן עדן -- נמצא שפיר כתבתי שקליפת ערלה גרמה כל זה.

ומזה הטעם ערלה נוהג גם בחוצה לארץ, אף על פי שהיא מצוה התלויה בארץ כדאיתא במשנה במס' קידושין ובמכילתין, והערלה הלכה, מכל מקום טעמא בעי. ולדידי ניחא מאוד, אחר שחטא אדם הראשון גרם כל זה ואדה"ר הוצבר עפרו מכל העולם, לכך צריך תיקונו בכל העולם, וכשם שערלת הגוף נוהג בכל מקום כך ערלת האילן נוהג בכל מקום, שהכל הוא ענין אחד. ואין להאריך יותר.

וה' ברחמיו יעשה למען שמו להעביר רוח הטומאה והערלה מן הארץ בבי"א.

## מסכת בכורים

במסכת ביכורים יש ג' פרקים, וראשי האותיות **יה"כ**, וסופי האותיות **שנ"ה** -- כל זה צריך טעם. וגם למה סידר רבינו הקדוש מסכת זו באחרונה לסדר זרעים.

והנה כבר כתבתי לעיל במס' תרומות ששוד בכורים הוא בסוד כתר חכמה בינה, יעו"ש. ולפי זה ניחא מאוד שיש במס' זו ג' פרקים נגד ג' ספירות אלו. והתחלת האותיות **יה"כ** -- אות י' הוא בסוד חכמה, כידוע, וגם תיבת "יש" הוא בחכמה כידוע; ואות ה' הוא בסוד בינה כידוע; ואות כ' הוא כתר. והא דסידר כתר באחרונה עיין לקמן.

וסופי האותיות **שנ"ה** בגימטריא **ספירה**. וגם **שנה** היא בסוד מלכות. וזהו סוד הפסוק "**ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה'**", היינו מלכות, שבזכות מצות בכורים יתיחדו כל עשר ספירות הקדושים מכתר עד מלכות. וזהו טעם המשנה (משנה, בכורים א, ג) "**אין מביאין בכורים קודם לעצרת**", ש**עצרת** בגימטריא מכוון **כתר חכמה בינה**, שלא זכו ישראל להיות דבקתם בג' ספירות אלו עד יום מתן תורה, ולכך מפסח עד עצרת המה ימי ספירה מ"ט יום בסוד שבעת ימי הבנין חג"ת נהי"מ, כל אחת כלולה מז' -- הרי ז' פעמים ז', מ"ט יום כידוע. ואח"כ ביום עצרת זוכים לג' ראשונות כתר חכמה בינה.

גם במלת **בכורים** מרומז כל עשר ספירות כאשר כתבתי במסכת ברכות. אות **כ'** הוא כתר, ואות **ר'** הוא חכמה, ראשית חכמה, אות **ב'** היא בינה. אות **ו'** הוא ו' ספירות מחסד עד יסוד. ואות **ת'** היא מלכות כידוע. נמצא התחלה וסיום מסדר זרעים הוא ענין אחד.

או כלך לדרך זה, שתיבת **ביכורים** עולה מנין **חסד גבורה** במכוון כשתחשוב יו"ד במילוי. והכונה הוא למתק הגבורה בחסד בזה שקורא שם "בכורים", ומבואר בזוהר בפסוק "**הגדתי היום לה' אלהיך**", "לה' אלהינו" היה לו לומר, וגם מאי לשון "הגדתי"? ומפרש כך: "**הגדתי**" הוא לשון המשכה, "**לה' אלהיך**" קאמר לכהן שהוא מידת חסד, כלומר שכונתו להמשיך הכל למידת חסד.

(פה מבואר טעם מאן דאמר אין מביאין בכורים מעבר הירדן)

ובזה תבין פלוגתת ר' יוסי הגלילי במשנה י' (משנה, בכורים א, י) דקאמר "**אין מביאין בכורים מעבר הירדן שאינה ארץ זבת חלב ודבש**". ולכאורה תמוה דהא בכל ארץ ישראל שהיה ת' פרסי לא היה זבת חלב ודבש אלא ששה עשר פרסי, ואם כן לא יביא בכורים אלא מששה עשר פרסי? וקושיא זו מקשה בתלמוד ירושלמי, יעו"ש.

ולענ"ד נראה דמה שהפסוק משבח ארץ ישראל שהוא ארץ זבת חלב ודבש, ודאי אין המקרא יוצא מידי פשוטה, אכן הכונה שיש בה קדושה להמתיק מדת גבורה כמדת חסד לאכללא שמאלא בימינא. וידוע אברהם הוא חסד, יצחק הוא גבורה, יעקב הוא

כלול משתיהן בסוד רחמים ונוטה אל החסד. לכך הוא מובחר שבאבות. וידוע גם כן חלב הוא חסד ודבש הוא דין. ועיין בס' מאורי אור.

וזהו כונת הפסוק "**ארץ זבת חלב ודבש**", כלומר שהחלב ממתיק הדבש, לכך תיבת **זבת** בגימטריא **אבות**. וידוע הגמרא (בכורות נה, א) "**למה נקרא ירדן שיורד מדן**", כלומר שהוא בסוד דין, ולכך תמצא בתיבת **ירדן** אותיות **דין**. ואות **ר**' ריבוע שם אלהים שהוא דין. וזהו כונת ר' יוסי הגלילי "**אין מביאין בכורים מעבר הירדן**", שכבר כתבתי שכונת בכורים להמתיק גבורה בחסד, ולכך סבירא ליה שזה דוקא בארץ ישראל גמור שהכתוב משבחה בזה שהיא ארץ זבת חלב ודבש, שקדושתה גורם שהחלב ממתיק הדבש. אבל מעבר הירדן שהוא דין, אין הקדושה גדולה כל כך שיוכל להמתיק הדין. וזהו כונתו שאינה ארץ זבת חלב ודבש. דוק ויונעם לך כצפיחית בדבש.

ובזה יובן הפסוק סוף וידוי מעשר (דברים כו, טו) "**ואת האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבתינו ארץ זבת חלב ודבש**", ולכאורה הפסוק מסורס, דהיה לו לכתוב "ואת האדמה אשר נתתה לנו ארץ זבת חלב ודבש כאשר נשבעת לאבתינו", וגם דברי רש"י המה דוחק בזה. ולדידי ניחא מאוד. וקל להבין.

ובהצטרף ראשי אותיות עם סופי האותיות[22] עולה כמנין **שמים**, וידוע הגמרא "**שמים - אש ומים**", שאות **ש**' מרמז על אש כידוע מספר יצירה, ואותיות **מים** המה כשלימות להמתיק אש גבורה במים חסד. וגם **אברהם אבינו חסד** עם הכולל עולה כמנין **שמים**. וזהו הכל להגביר מדת חסד בעולם על ידי מצוה זו.

ובזה תבין סוד המשנה ריש פ"ג (משנה, בכורים ג, א) "**כיצד מפרישין הבכורים**? **יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה, אשכול שבכר, רמון שבכר וכו**'", ומדקדק התי"ט על שהקדים התנא תאנה לאשכול שלא כסדר הכתוב. ואני מדקדק עוד למה לו לתנא להאריך למתני ג' מינים? היה לו למתני א' או ב' או לתני כל שבעת מינים. וגם יש נוסחאות "**שביכרה**", מלא יוד, ויש נוסחאות חסד יוד.

וכדי ליישב כל זה נקדים דאיתא בתנחומא פרשת תבא "**צפה משה רבינו ברוח הקודש שעתיד בית המקדש לחרוב ויתבטלו הבכורים, תיקן ג' תפלות בכל יום**". שמע מינה שכל היחודים והכונות הנעשים עכשיו על ידי ג' תפלות היה נעשה בזמן בית המקדש על ידי מצות בכורים. וידוע שתפלת שחרית תיקן אברהם שהוא חסד, ותפלת מנחה תיקן יצחק שהוא גבורה, ותפלת ערבית תיקן יעקב שהוא רחמים. וכל זה רמז רבינו הקדוש כאן, שסוד הבכורים הוא לעשות יחוד וזיוג תפארת עם מלכות. לזה קאמר "**יורד אדם**",

[22] יה"כ שנ"ה

היינו מ"ה תפארת בסוד הפסוק "**כתפארת אדם לשבת בית**" כידוע, "**לתוך שדהו**", היינו מלכות כידוע.

והיאך נעשה היחוד? שממשיך ג' מדות חג"ת למלכות. לזה קאמר "**ורואה תאנה שביכרה**". ב' תיבות **תאנה שביכרה** עולה במכוון כמנין **שחרית כהן**, היינו חסד. ואח"כ אומר "**אשכול שבכר**", ב' תיבות אלו עולה במכוון עם הכולל כמנין **תפלה מנחה גבורה לוי**. (הג"ה איתא במדרש חזית בפסוק אשכול הכופר "**אשכול זה יצחק**", ועיין שם) ואח"כ אומר "**רמון שבכר**", ב' תיבות אלו עולה **תתי"ח**, היינו יעקב שהוא מדת ת"ת כידוע וגם כן הוא ח"י בסוד "**יעקב אבינו לא מת**". וגם כן עולה כמנין **ערבית קול**, וידוע שתיבת "קול" הוא בסוד יעקב, "**הקול קול יעקב**", שתיבת **קול** בגימטריא **ע"ב מ"ב כ"ב**, והיינו חג"ת, ויעקב כלול משלשתן.

ואח"כ אומר "**קושרו בגמי**", כלומר שכל ג' מדות אלו חג"ת שהמה סוד שחרית מנחה ערבית שהמה כהן לוי ישראל, קושרו בגמי, היינו במדת מלכות שהיא בסוד **גן** כידוע, **גמי** כמנין **גן**. "**ואומר הרי אלו בכורים**", כלומר שעל ידי מצוה זו נעשו כל היחודים אלו. ולכך כשצפה משה רבינו ע"ה שבכורים עתיד לבטל תיקן ג' תפלות לעשות יחודים אלו. נמצא מיושב כל הדקדוקים במשנה זו. דוק ותשכח. הפוך בה ויונעם לך מאוד ותראה שהוא דבר נפלא. ועיין בספר מגלה עמוקות אופן קפ"ה מה שכתוב בזה.

(פה מבואר טעם המשנה העניים מביאים בסלים וכו')

ובזה תבין גם כן מה שאיתא במשנה ח' (משנה, בכורים ג, ח)? "**העניים מביאין אותן בסלים וכו' והסלים והבכורים ניתנין לכהנים**", ומקשה התי"ט דעניים מתביישין והאריך קצת בזה. ואני דקדקתי עוד דשינו חז"ל לשון הפסוק, דהכתוב קורא אותו "טנא" וחז"ל קראו אותו "סל".

הגם שעל כיוצא בזה אמרו "**לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד**", אבל כאן נראה לענ"ד שבכונה שינו הלשון לגלות סוד, שכל [כונ]ת[23] מצוה זו לעשות יחוד ת"ת ומלכות על פי כל הכונות הנ"ל. לכך הפסוק קורא אותו **טנא** שהוא סוד מלכות, ותיבת **הטנא** בגימטריא **אדני**. ואמר הכתוב "**ושמת בטנא**", כלומר שישים הבכורים בתוך הטנא שיהא כונתו לעשות יחוד וכשנעשה היחוד באמת נקרא "סל", דתיבת **סל** עם הכולל בגימטריא כמנין **אמן**, יחוד **הויה אדני**. גם אות **ס**' הוא ששה ספירות מחסד עד יסוד, כל אחת כלולה מעשר. ואות **ל**' הוא שלשה ראשונות, כח"ב, כל אחד כלולה מעשר. ותיבת "סל" היינו מלכות, כלומר שבמצוה זו כשנעשה בכונה שלימה נתיחדו כל עשר

[23] בדפוס חסר ונחשתי לפי דעתי -- ויקיעורך

ספירות כמו שכתבתי למעלה ברמז תיבת "בכורים". נמצא עיקר המצוה להביא בסל כפשט הכתוב, וזהו שבח לעניים שלקחו מהם הסל עם הבכורים להורות שקיימו המצוה כתיקונה.
וכבר כתבתי כמה פעמים שאין לי עסק בנסתרות רק כעין ראשי פרקים. וה' יאיר עיני בתורתו הקדושה ובזה נשלם מה שכתבתי בסדר זרעים. ואתחיל בע"ה בסדר מועד.

## סדר מועד

### מסכת שבת

במסכת שבת יש כ"ד פרקים הגם שטעמו ידועה וכבר הזכרתי אותו בהקדמה שהוא נגד כ"ד קישוטין דכלה העליונה, כ"ד צירופי אדנ"י, מכל מקום נימא ביה עוד טעמי. וראשי האותיות עולים אלף תנ"ח (1,458), וסופי האותיות עולים שני אלפים שצ"א (2,391), דהיינו על פי הנוסחא סוף פרק כ' "**ושומטו**" ולא כנוסחא אחרת "**ושומטן**". כל זה צריך טעם ודעת.

(פה מבואר טעם נפלא על שיש בשיר השירים קי"ז פסוקים על פי נגלה)

וקודם שנבא לביאור נפרש תחלה תרי ותלת טעמי על שהתקינו הקדמונים לומר בכל שבת ספר שיר השירים ומיוסד בין הכ"ד פרקים מוכח שיש לו שייכות עם הפרקים. וגם למה אמר שלמה המלך בספר שיר השירים קי"ז פסוקים, לא פחות ולא יותר?
טעם אחד כבר נשמע משמי בכל בתי מדרשות והוא זה דאיתא במדרש חזית (שיר השירים רבה א, א) "**כל מעשה שלמה היו משולשין**" עד "**ג' עברות עבר, הרבה לו סוסים, הרבה לו נשים, הרבה לו כסף וזהב וכו'**". וגם לפני זה איתא שם "**שמעשה שלמה היו דומין לאביו**" עד "**דוד אמר שירים ושלמה אמר שיר השירים. ריב"ל אמר הואיל ואת מקישו מקישו מכל צד מה אביו נמחול לו עד עונותיו**[24] **אף זה כיוצא בו**".
ופירשו המפרשים היאך תלוי דברי ריב"ל במה שקדם? ופירשו ע"פ המדרש (ילקוט שמעוני ??) "**מי שאומר שירה על נס שנעשה לו נמחל לו כל עונותיו**", וילפינן שאחר שירת הים נאמר "ויסע משה את ישראל", שהסיען מעונותיהן. לכך דוד ושלמה שאמרו שירים נמחל להם עונותיהם. ושלמה עבר על ג' לאוין האמורים במלך, ג' לא ירבה, ועל כל לאו נתחייב מלקות ל"ט, ג' פעמים ל"ט עולה קי"ז. נמצא היה חייב קי"ז מלקות ועל ידי שיר השירים נמחל לו. לכך אמר קי"ז פסוקים במכוון.

[24] אולי צ"ל "נמחלו לו על עוונותיו".

אך בתורה כתוב "**ארבעים יכנו**" ואתו רבנן ובצרי חדא כדאיתא במסכת מכות. וזהו כונת הפסוקים "**שיר השירים אשר לשלמה**", ואיתא במדרש "**שיר חד השירים תרין הא תלת**", כלומר שאמר שיר השירים נגד תלת לאוין שעבר עליהן, ולכך אמר קי"ז פסוקים. אך שלא תקשה הא בתורה כתיב ארבעים יכנו, אם כן היה לו לומר עוד ג' פסוקים. לכך אמר "**ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין**", ודרשינן מיניה בגמרא "**חביבין דברי סופרים מדברי תורה**", נמצא שפיר הוא קי"ז פסוקים דאתו רבנן ובצרי חדא. הא לך טעם אחד.

(פה מבואר עוד טעם ב' וגם על שהתקינו לומר אותו בכל שבת ושבת)

עוד טעם ב' שאמר קי"ז פסוקים ועל שתקנו הקדמונים לומר אותו בכל שבת על פי דברי הזוהר (פרשת נח דף ס"ב ע"ב) "**תלת זימנין ביומא רווחין לחייבי גיהנם**, **בכל פעם שעתא ופלגא שעתא**, **בשעה שישראל מתפללין**, **ולבתר תייבין לאשייהו**". וידוע ביום השבת אית להון נייחא בכל כ"ד שעות, לילה ויום. ובשיתא יומי דחול יש קמ"ד שעות, ואית לון נייחא בכל יום ד' שעות וחצי, כמבואר במאמר הנ"ל. עולה לששה ימים -- כ"ז שעות אית לון רווחא ונייחא. ואם כן נידונין בכל שבוע קי"ז שעות במכוון. לכך אמר שלמה קי"ז פסוקים בשיר השירים להנצל בזה מדינא של גיהנם קי"ז שעות. ולזה דרשו בפסוק "**הנה מטתו שלשלמה וכו' מפחד בלילות**" - "**מפחדה של גיהנם הדומה ללילה**", אלמא שהיה מפחד מגיהנם, לכך אמר קי"ז פסוקים להנצל מזה. ולכך תיקנו הקדמונים לומר אותו בכל שבת, לומר מי שאומר אותו בכונה שלימה -- ניצול מדינה של גיהנם בכל שבוע קי"ז שעות. הרי לך טעם שני.

עוד טעמים אחרים אמרתי בו ואם יזכני ה' להגיע במס' ידים אזכירם שם בע"ה כי שם מקומם.

וכדי לבא לביאור המסכתא נזכיר עוד טעם נפלא על שתיקנו לומר שיר השירים בכל שבת ויסדו אותו בין הפרקים, מכלל שיש לו איזה חיבור עם הפרקים, והוא זה על פי מאמר רעיא מהימנא פרשת יתרו דף צ"ב (ח"ב צב, א) בפסוק זכור את יום השבת "**תלת דרגין אינון וכולהו אקרון שבת**, **שבת עלאה**, **שבת דיומא**, **שבת דליליא**, **וכולהו חד ואקרו כולא שבת**", יעוין שם. ו"שבת עילאה" היינו בינה ואקרי גם כן "שבת הגדול" כאשר נזכיר לקמן בע"ה.

ובזה נבאר דלכך תיקנו לומר שיר השירים בכל שבת, וכונת המדרש שהזכרנו "**שיר - חד**, **השירים - תרין**, **הא תלת**", כלומר שסוד שיר השירים הוא כנגד תלת דרגין דאקרון שבת:

שבת דלילה היינו מלכות, שבת היום היינו תפארת או יסוד, שבת עילאה או שבת הגדול היינו בינה.

וכשתחשוב ב' תיבות אלו **שיר השירים** עולים תתרע"ה. קח מזה תת"ק עולה ג' פעמים ש', לרמז על ג' דרגין דאקרון "שבת". נשאר קע"ה עולה כמנין **לילה יום גדול** עם הכולל. דוק ותשכח.

הג"ה: ובזה מצאנו עוד טעם נכון על קי"ז פסוקים, שהרי כתבנו שסוד שיר השירים המה כנגד ג' דרגין דאקרון שבת, והמה מלכות יסוד בינה. וכשתחשוב ראשי תיבות מן מ'לכות י'סוד -- הרי נ'. **ובינה** עולה ס"ז. הרי הכל קי"ז. ואל יקשה לך למה כנגד מלכות יסוד אמר רק כנגד ראשי התיבות ולא כנגד התיבה כולה ונגד בינה אמר כנגד התיבה כולה. אני אומר בודאי אילו היה רק טעם זה לחוד היה קושיא שלך קושיא, אבל כבר אמרנו בעזרת השם כמה טעמים בזה, לכן גם טעם זה נכון. ודוק.

וזהו כונת המדרש "**שיר חד**", היינו מלכות, "**השירים תרין**", היינו יסוד או תפארת עם בינה. ולזה סידר רבינו הקדוש כ"ד פרקים במסכת שבת וחלקו הקדמונים אותן. ח' פרקים לומר בלילה כנגד ח' אותיות **שבת דלילה**, וח' פרקים שניים כנגד ח' אותיות **שבת דיממא**, וח' פרקים שלישיים כנגד ח' אותיות **שבת הגדול**.

ובכמה מקומות בזוהר ובתיקונים מזכיר רק שתי בחינות, לילה ויום, לילה בסוד שמור ויום בסוד זכור כידוע, לכך התחלת האותיות מן כ"ד פרקים עולים אלף תנ"ח (1,458) ועם ב' כוללים עולה כמנין ב' פעמים שבת[26]; שבת יום שבת דלילה [25](הוא שבת סתם. שבת יום קאמר בפירוש, דכבוד יום מרובה משל לילה כידוע, וגם שבת יום כולל ב' בחינות). וסופי האותיות עולים ב' אלפים שצ"א (2,391) -- כאן העמיד כנגד כל שלש דרגין דאקרון שבת, ו ג' פעמים שבת עולים ב' אלפים ק"ו (2,106). נשאר עוד רפ"ה כמנין **דלילה דיממא גדול בינה** עם הכולל, והיינו שבת דלילה, שבת דיממא, שבת גדול בינה עם הכולל, דבאמת בינה כולל כתר חכמה, דג' ראשונות המה חד בסוד ריעים דלא מתפרשין כידוע. גם יש לפרש הראשי אותיות אלף תנ"ח כמנין מכוון **דעתיקא קדישא לזעיר אפין**, אלף מכוון כמנין **דעתיקא קדישא**, תנ"ח כמנין **לזעיר אפין** שהוא סוד חתן כשהוא מקבל המוחין, ג' מילואי אהי"ה -- קס"א קנ"א קמ"ג -- עם ג' כוללים עולים מנין **חתן**.

נמצא לפירוש ראשון שכתבתי הראשי אותיות בסוד שבת דלילה ושבת דיום, ולפירוש השני שכתבתי הראשי אותיות המה בסוד עתיקא קדישא (שהוא שבת הגדול) וזעיר

[25]הוספת סוגריים ענגולות כאן היא הוספה עריכתית משלי. מקווה שהבנתי לנכון. -- ויקיעורך

[26]לא מובן לי. אולי יש איזשהו השמטה בדפוס ממנו אני מקליד. ואולי הכוונה כאן היא ב' פעמים שבת ואז לחבר את הגימטריה של מילת "יום", ואז זה מסתכם ב1,460. ולכן הוא תומך בחישוב בכך שהוא מסביר ששבת סתם היא של הלילה ושבת של היום דורש את המילה "יום" בפירוש. וצע"ע -- ויקיעורך

אפין (היינו שבת דיום). ואלו ואלו דברי אלהים חיים. נמצא שגם בראשי האותיות נרמזו שלשתן. ודוק.

(פה מבואר לשון המשנה "כלל גדול ועוד כלל אחר אמרו")

ואפשר שזה הוא כונת התנא "**כלל גדול אמרו בשבת...ועוד כלל אחר אמרו**". "כלל גדול" היינו שבת דיום שהוא כולל ב' בחינות. "**כלל**" כמנין **יסוד**, "**גדול**" הוא בינה. לכך נקרא "כלל גדול". "**ועוד כלל אחר אמרו**" היינו שבת דלילה שהוא רק בחינה אחת מלכות, לכך ג' תיבות אלו **כלל אחר אמרו** המה בגימטריא **מלכות**, ומ' יתירה כנגד ארבעים מלאכות שאסור בהן; אף שהתנא אומר ארבעים מלאכות חסר אחת, כשתחשוב הוצאה והכנסה בתרתי המה ארבעים שלימות. ועיין בתוספות יום טוב מה שכתב בזה. היוצא מדברינו שמסכת שבת מיוסד על ג' דרגין דאקרון "שבת"; מלכות היא שבת דלילה, יסוד הוא שבת דיממא, בינה הוא שבת הגדול. לזה יש בפרשת ויכולו ג' פעמים "שביעי" נגד ג' דרגין אלו; מלכות היא שביעי לימי הבנין, יסוד הוא שביעי לבינה (דג' ראשונות נחשבות כאחת, נמצא יסוד הוא שביעי מעילא לתתא), ובינה הוא שביעי מתתא לעילא בר ממלכות.

ובזה נבא לביאור משנה ראשונה "**יציאות השבת שתים שהן ארבע וכו**'". וכבר דקדקו התוספות למה התחיל המסכת בהוצאה שהיא מלאכה אחרונה בחשבון אבות מלאכות בפרק ז'. גם הרמב"ם הקשה כן והביאם התוי"ט. גם דקדקו "הוצאות" היה לו למתני. ועיין בדברי הר"ב גם שארי דקדוקים.

ולענ"ד נראה שדבר גדול דיבר רבינו הקדוש כאן כשתחשוב חמשה תיבות אלו **יציאות השבת שתים שהן ארבע** עולים כ"ו מאות כמנין שם הויה בכללות מאה, ועוד ב' יתירים. עולה הכל כמנין **שכינתא עילאה ושכינתא תתאה**. נשאר קי"ב כמנין **הויה אלהים**, דידוע שכינתא תתאה היינו מלכות נקראת "אלהים" ושכינתא עילאה היינו בינה הויה בניקוד אלהים.

נמצא מדוקדק מאוד לשון המשנה "**יציאות השבת שתים**" בלשון נקיבה - ב' נוקבות כידוע, אימא עילאה ואימא תתאה, "**שהן ארבע**" -- כל אחת עם בעלה, בינה עם חכמה, מלכות עם ת"ת. להורות אף שבימי החול אין זיוג ויחוד ת"ת עם מלכות, אם לא בעתים ידועים, אבל ביום השבת יש יחוד וזיוג ביניהם, לכך הן בסוד שתים שהן ארבע אותיות הויה בכללות מאה כדכתיבתא. ולכך העמיד חמשה תיבות שהן סוד ב' ההי"ן בשם הוי"ה כידוע.

וגם בתיבת **יציאות** מרומז ג' אבהן ודוד המלך שהן כנגד ד' אותיות הויה כידוע. אותיות **יא"י** המה ראשי תיבות אברהם יצחק יעקב, נשאר **תצ"ו** בגימטריא **מלכות**, ועיקר המסכת לייחד מלכות עם בעלה ת"ת בכ"ד קישוטין דילה. וגם סוד ג' סעודות דשבת המה נגד ג' אבהן כמבואר בזוהר וסעודת מלוה מלכה היא נגד דוד כידוע, לכך התחיל בתיבת "יציאות" לרמוז כל זה.

וסוד איסור הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים הוא ידוע בכל ספרי המקובלים שסוד רה"י הוא שם הוי"ה, רחבו ארבעה היינו ד' אותיות, וגבהו עשרה היינו במילוי של ע"ב ס"ג מ"ה, בכל אחד מהם עשר אותיות, **יוד הי ויו הי**, וכן בס"ג וכן במ"ה. ורה"ר הוא מקום שהקליפות שולטין ולכך אסור להוציא דבר מן הקדושה, היינו רה"י, לרה"ר, היינו מקום הקליפות. והכנסה בכלל הוצאה.

והנה אעתיק מאמר אחד בתיקונים תיקון שלשים וכן הוא בהרבה מקומות בזוהר ובתיקונים ומתוכה ויפתח[27] לך שערי אורה להבין הרבה דברים וזה לשונו (תיקוני זהר עג, א): "**והאי נקודה איהי אות שבת וכו' והאי נקודה עלה אתמר מחלליה מות יומת. מאי מחלליה? מאן דעאיל רשו נוכראה בחלל דילה דאיהי רשות היחיד וכו' מאן חלל דילה? ב'. בעלה איהו ו', ביה איהי טמירא וסתימא בגלותא הדא הוא דכתיב** (**יחזקאל מו, א**) **יהיה סגור ששת ימי המעשה. כגונא דא ם סתימא וכו**'" עד "**ועלה אתמר וביום השבת יפתח אבל ביומין דחול - גן נעול אחותי כלה**". והמאמר הוא ארוך יעו"ש.

(הג"ה: עיין בזוהר פר' ויקהל דף ר"ד ע"א סוד נקודה זו ותוכל להבין שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ וכו'. ודוק היטב)

דרך כלל, הנקודה היא שכינה, ובכל שיתא יומין דשלטין בהם הקליפות איהי סתימא וטמירא בתוך **ם** סתימא, אבל ביום השבת דלא שלטין בו הקליפות אז "**וביום השבת יפתח**" -- הנקודה עולה למעלה וכו'. זהו פשוט לענ"ד שלכך פתח התנא "**יציאות השבת**", לרמז סוד זה שהנקודה יוצאת מטמירא דילה.

וגם כן מבואר במאמר הנ"ל שהכנסה בכלל הוצאה, כמו שאסור להוציא מן הקדושה היינו רה"י למקום הקליפות היינו רה"ר -- כן אסור להכניס מרה"ר לרה"י כמו שאמר "**מאן דעאיל רשו נוכראה בחלל דילה דאיהי רשות היחיד**". ומה שכתבתי שלשון "יציאות" קאי על נקודה זו תמצא רמז מופלא: **יציאות** בגימטריא **נקודה מטמירא דילה** עם ג' תיבות במכוון. ועיין בראשית חכמה שער הקדושה פ"ב שהאריך בסוד נקודה זו.

[27] אולי צ"ל "יפתח".

ובזה נבא לביאור המשנה פי"ב (משנה, שבת יב, ג) "**הכותב שתי אותיות בין משם אחד בין משתי שמות בכל לשון חייב כו' אמר רבי מצינו שם קטן משם גדול, שם משמעון ושמואל, נח מנחור, דן מדניאל, גד מגדיאל**". ויש לדקדק הרבה.

חדא, דתיבת "**מצינו**" אין לו הבנה כלל. היה לו לומר "אפילו שם קטן משם גדול". ועוד למה אמר ב' שמות משמעון ושמואל? וכי אינו די בחדא? ומה שכתב הרמ"ז בזה הוא דוחק. וגם למה האריך להביא ד' שמות -- **שם נח דן גד**, וכי אינו די בחדא או בשנים? וגם למה הביא דוקא שמות אנשים, הרי בגמרא מבואר דאף כתיבות אחרים כיוצא בהם חייב, היה לו לומר "אב מאברהם או שב משבת" וכדומה שהוא תיבה קטנה מתיבה גדולה, ולמה הזכיר דוקא שמות אלו? וגם מה שמקשה הגמרא על שם משמעון הרי מ' דשמעון פתוחה ומ' דשם סתום, ומשני זאת אומרת דסתום ועשאו פתוח כשר, והאריך שם בזה. כל זה צריך ישוב כי בודאי שלא בחנם דיבר רבינו הקדוש דברים יתירים וכל דבריו המה רמזים וסודות.

ונראה על פי מה שאיתא בכתבי האר"י ז"ל והובא קצת בשערי ציון שיש שבעה מרגלאין, שבעה שמות קדושים, והם **הויה הויה אל אלהים מצפץ מצפץ יה-אדני** (**בשילוב**), ושבעה שמות אלו נמשכין מב' שמות הקדושים **אהיה יהו**, ובשבת מאירים כל שבעה מרגלאין אלו, לכן יש להדליק בשבת ז' נרות ועיין בספר אור ישראל בהלכות שבת דף קי"ט ע"ג ע"ד. וכשתחשוב שבעה מרגלאין אלו עולים תתמ"ט. דוק ותשכח. וכשתחשוב ב' תיבות אלו **שמעון ושמואל** תמצא מכוון מנין תתמ"ט כמנין שבעה מרגלאין אלו, וכשתחשוב עוד ב' שמות **אהיה יהו** עולים מ"ב, וט' כוללים -- דהיינו שבעה שמות מרגלאין וב' שמות אלו -- עולה הכל תת"ק במכוון. ומספר תתמ"ט הוא כמנין **שבת קמ"ז** - הוא שנותיו של יעקב. ואם תצרף לזה ב' שמות הנ"ל עולה תתצ"א כמנין **שבת יעקב** עם האותיות.

(פה מבואר סוד הפסוק ויחן את פני העיר)

וזהו שדרשו חז"ל "**ויחן את פני העיר - ששמר יעקב את השבת**", וידוע **דיעקב** בגימטריא שבעה הויות נגד שבעה שמות מרגלאין ולכך תיקן הוא את השבת ולזה תמצא דבר נפלא: **ויחן את פני העיר** עולה במכוון תת"ק כמנין כל השמות כדכתבתי, ולכך השומר שבת כהלכתו נותנין לו נחלה בלא מצרים כיעקב.

ובזה נבא לביאור המשנה "**הכותב שתי אותיות חייב**", ודאי בגמרא ילפינן מקרא דדוקא ב' אותיות חייב ולענ"ד מצאו רמז נכון לזה, הואיל שבשבת מאירין כל הז' שמות מרגלאין העולים תתמ"ט כשתחשוב מספר תתמ"ט עם הד' אותיות עולה כמנין **אותיות חייב**,

ומיעוט אותיות שתים. גם תיבת **שתי** עולה מנין **שבת ח**'. וידוע דיש ד' מילואי שם הויה ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן עולה רל"ב וג' מילואי שם אהי"ה -- קס"א קנ"א קמ"ג עולה תנ"ה. שני המילואים ביחד עולה תרפ"ו בהצטרף שם י"ה שהוא הסיכתא עולה מנין **שבת** וזהו כונת הזוהר מהו שבת שמא דקב"ה שמא דאיהו שלים מכל סטרוי, וזהו **שבת ח**' שכתבתי שתיבת שבת כולל ח' שמות, ד' מילואי הוי"ה וג' מילואי אהי"ה ושם יה שהוא הסיכתא. לכך הכותב שתי אותיות חייב שהוא פוגם בכל השמות הקדושים.

ובזה מיושב מה שהקשו התוס' במשנה "**אבות מלאכות וכו**'" דבכל מלאכות לא תני שיעורא ובעושה שתי בתי נירין ובאורג ובתופר ובכותב תני שיעורא והניחו בקושיא. ולדידי ניחא מאוד דבכל הני שיעורא בשתים לכך תני בהם "שתי" להורות הטעם שחייב בשתים מפני שפוגם בשבת ח'. ואף על גב דבאורג תני "שני" לשון זכר -- אין זה קושיא. וגם לפי מה שכתבתי שבשבת יש שתי בחינות, שבת דלילה בסוד שמור היינו נוקבא, ושבת דיומא היינו זכור -- הכל ניחא דתני "שתים" ו"שני" שהוא לשון זכר ונקיבה להורות שפוגם בשתי בחינות אלו. לכך שיעורא בשתים. וגם נגד ב' שמות אהי"ה יה"ו שמהם נמשכין כל השמות הנ"ל.

וכל זה רימז רבינו הקדוש במשנה זו "**הכותב שתי אותיות בין משם אחד בין משתי שמות וכו' חייב**" ומלת "**שם**" הוא שם הקודש ממש להורות על ב' שמות אלו.

"**אמר רבי מצינו שם קטן משם גדול**", כלומר דלהכי חייב בשתי אותיות לפי שמצינו בהם שבשתי אותיות כולל כל השמות המרומז בשם הגדול כגון שם משמעון ושמואל. וכבר כתבתי דב' תיבות **שמעון ושמואל** עולים במכוון תתמ"ט כמנין שבעה שמות מרגלאין ובהצטרף אליהם ב' שמות אלו עם הט' כוללים עולה הכל תת"ק כמנין **שם** - ם' סתומה עולה ת"ר כידוע, ונמצא שתיבת "שם" כולל כל אלו שמות הקדושים, לכך חייב בשתי אותיות. ונמצא שלשון המשנה מדוקדק מאוד. "**מצינו שם קטן משם גדול, שם משמעון ושמואל**", ולהכי פריך בגמרא שפיר הרי מ' דשמעון ושמואל פתוחה ואם כן כשכותב שם הרי אין כאן סוד הנ"ל ומשני שפיר זאת אומרת סתומה ועשאה פתוחה כשר.

ויש לי להאריך בפירוש הגמרא אבל אין כאן מקומו.

ואמר אחר כך "**נח מנחור**" -- תדע שיש יחוד הוי"ה אלהים. וכבר כתבתי שד' מילואי הויה עולה רל"ב עם ל"ב נתיבות חכמה עולה מכוון כמנין **נחור**. ו ג' פעמים אלהים יש בפרשת ויכלו עולה רנ"ח. וכל שם אלהים יש לו ב' כוללים בסוד **מי אלה** או **אלהים**. נמצא ג' פעמים אלהים עם ג' כוללים עולים גם כן כמנין **נחור**.

נמצא שבתיבת "נחור" מרומז יחוד הויה אלהים. זהו שם גדול. והוא כותב שם קטן **נח** כולל כל זה. שבד' מילואי הויה יש ט"ל אותיות; במילואי ע"ב ס"ג מ"ה יש בכל אחד י' אותיות ובמילוי ב"ן יש ט' אותיות -- יוד הה וו הה, לכך אסור בשבת ל"ט מלאכות מאחר ששולטין ט"ל אותיות אלו. וד' כוללים הרי מ"ג. וג' פעמים אלהים -- ט"ו אותיות. הרי הכל נ"ח אותיות. הרי שבתיבת "נח" כולל כל היחודים הרמוזים ב"נחור".

ואמר אחר כך "**דן מדניאל**", זהו כפשוטו שתיבת **דניאל** עם הכולל בסוד **אל אדני**, וזהו סוד הפסוק "**ודניאל בתרע מלכא יתיב**", שידוע שם אדני במילואה עולה תרע"א ותרע הוא תרגום של שער בסוד "**זה השער לה'**", וגם תיבת **דניאל** בגימטריא **מלכה** היינו סוד שבת דלילה שנקראת מלכה, כלה בכ"ד קישוטי אדני. ובשם קטן שהוא כותב "דן" מ"דניאל" כולל זה, דשורש שם אדני הוא דין בסוד דינא דמלכותא דינא. נמצא דבא רבינו הקדוש לאשמועינן דבכל אופני היחודים הנאמרים בשבת מצינו שם קטן הכולל כל מה שמרומז בשם גדול -- שם משמעון ושמואל, היינו יחודי הויה אהיה כדכתבתי, נח מנחור היינו יחוד הויה אלהים, דן מדניאל היינו יחודי אדני.

ואמר עוד "**גד מגדיאל**" שיש עוד יחוד בשבת שולט כל שם מ"ב, ותיבת **גדיאל** עם הכולל עולה מ"ט כמנין אותיות שם מ"ב עם המלות כידוע מכונת הספירה. ובשם קטן "גד" כולל כל זה דבשם **גד** מרומז ז' שמות ובהם נכללים האותיות. הפוך בה ותמצא נחת. ואם שגיתי ח"ו באיזה דבר ה' הטוב יכפר.

**בפרק י' משנה ה'** (**משנה**, **שבת י**, **ה**): פלוגתא דת"ק ור' שמעון במלאכה שאינה צריכה לגופה, ת"ק מחייב עליה ותנא קמא הוא ר' יהודה כמבואר בגמרא, ור' שמעון פוטר.

(פה מבואר טעם נפלא על פי נגלה פלוגתא ר' יהודה ור' שמעון במלאכה שאינה צריך לגופה)

אמרתי טעם נכון על פי נגלה במאי קמפלגי ר' יהודה ור' שמעון על פי הגמרא סוף פרק קמא דחגיגה (משנה, חגיגה א, ח) "**הלכות שבת כהררים תלויין בסערה**"[28], ומסיק שם דהיינו הלכה החופר גומא ואינו צריך אלא לעפרה פטור דהוי מלאכה שאין צריך לגופה ואנן מלאכת מחשבת בעינן ומלאכת מחשבת בשבת לא כתיב. ופרש"י מדסמיך שבת למלאכת המשכן ילפינן מלאכת מחשבת בשבת והיינו הררים תלויין בסערה.

וידוע דר' יהודה לא דריש סמוכין בכל התורה רק במשנה תורה כדאיתא ביבמות. ובזה מבואר דר' יהודה אזיל לטעמיה דלא דריש סמוכין, אם כן לא צריך בשבת מלאכת מחשבת, לכך מחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה. אבל ר' שמעון וסייעתיה דרשי סמוכין, לכך סבירא להו דמלאכה שאין צריכה לגופה פטור עליה דבעינן מלאכת

[28] כך מובא בדפוס הספר עם ס' - ויקיעורך

מחשבת כמו במשכן. ואם כן לכאורה יש לתמוה על הרב והרמב"ם שפסקו דלא כר' שמעון -- הא אנן דרשינן סמוכין בכל התורה.

(פה מבואר סוד המשנה ארבעים מלאכות חסר אחת)

**במשנה** (משנה, שבת ז, ב) "**אבות מלאכות ארבעים חסר אחת**", דקדק ולמה לו להאריך למיתני ארבעים חסר אחת היה לו למיתני שלשים ותשעה. וכבר כתבתי בזה למעלה. ונראה ליישב על פי נסתר קצת ותחלה ניישב גמרא דף ח' ע"א עמוד תשעה ברה"ר ורבים מכתפין עליו הוי כרה"ר, וליישב הכל בחדא מחתא.

שכבר כתבתי למעלה דשם הויה הוי רשות היחיד רחבו ד' אותיות, וגבהו עשרה, היינו במילוי י' אותיות, והיינו במילוי ע"ב ס"ג מ"ה, שבכל אחד מהם יש יו"ד אותיות. אבל במילוי ב"ן יש רק ט' אותיות. וידוע דמילוי ע"ב הוא בעולם אצילות, ומילוי ס"ג בעולם הבריאה, ומילוי מ"ה בעולם היצירה, ומילוי ב"ן בעולם העשיה, ושם שולטין הקליפות ביותר. וזהו סוד הגמרא "**עמוד תשעה**", היינו במילוי ב"ן שהוא רק תשעה אותיות, "**ברה"ר**", היינו בעולם עשיה ששם שולטין הקליפות, "**הוי כרה"ר**", בסוד שכינה עמנו בגלות, ואני בתוך הגולה.

וזהו דוקא בימי החול, אבל ביום השבת בסוד עליות העולמות נעשה רשות היחיד וגובהו עשרה, שנכנס **א**' בתוך **וו**' כזה: **יוד הה ואו הה**, ונעשה בסוד ג"ן בסוד "**ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן**" "**וקראת לשבת ענ"ג**", היינו ע'דן נ'הר ג'ן.

נמצא ביום השבת המילואים בסוד ארבעים שלמות והקליפות אינם שולטין ולכך אסור בכל מלאכה שבאו מצד הקליפה. אבל בימי החול היא "**חסר אחת**", ואז הקליפות שולטין, לכך מותרין בכל ל"ט מלאכות.

וכבר ידעת שסוד עדן היינו בינה, ונהר היינו יסוד, וגן היינו מלכות -- המה תלת דרגין דאקרון "שבת" כאשר הארכתי בזה. וכשתחשוב **עדן ס"ג בינה נהר יסוד גן מלכות** עולה אלף חק"ל (1,138). וידוע שסוד אלף היינו פלא, סוד כתר עליון. וחק"ל הוא מלכות, סוד 'חקל תפוחין'. שבשבת נקשרה הכל -- מן כתר עליון עד מלכות. וזהו סוד סיום מסכת שבת (משנה, שבת כד, ה) "**ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת**", כשתחשוב ג' תיבות אלו -- **פוקקין ומודדין וקושרין**, תמצא מכוון מנין אלף חק"ל (1,138). דוק ותשכח שהוא ענין נפלא.

וכבר כתבתי שאין לי עסק בנסתרות, ואם שגיתי ח"ו באיזה דבר -- ה' הטוב יכפר בעדינו ויאיר עינינו בתורתו אמן נצח סלה ועד.

## מסכת עירובין

(פה מבואר טעם על מנין פרקים וחשבון האותיות)

במסכת עירובין יש עשרה פרקים והתחלת האותיות עולה ר"ל וסופי האותיות עולה תרט"ו. כל זה צריך טעם.

הגם על פי פשוטו יש לומר טעם על עשרה פרקים, דכבר ידעת שכתבו כל הספרים סוד עירוב היינו **ע"ב רי"ו**, היינו שם של ע"ב שיש בו רי"ו אותיות. והשם של ע"ב הוא נגד מילוי ע"ב בשם הוי"ה. ובשם זה יש עשרה אותיות, לכך סידר כאן רבינו הקדוש עשרה פרקים. גם יש לומר דסידר י' פרקים נגד **ב' פעמים עירוב** שהם עשרה אותיות, ולכך נקרא המסכתא **עירובין** בלשון רבים על שם שני מיני עירוב.

וזה לשון ספר מאורי אור: "**עירובי מבואות היינו בתי גואי ת"ת, המערב חסד ע"ב גבורה רי"ו, וזהו עירוב. וכן יסוד מערב נצח הוד, וזהו נקרא "עירובי חצירות", בתי בראי**". ואף על גב דהמסכתא מדבר גם כן מעירובי תחומין מכל מקום העמיד רק עשרה פרקים נגד ב' מיני עירוב אלו שהמה נגד ת"ת ויסוד כאשר אבאר בע"ה.

ובתיקונים תיקון כ"ד איתא (תיקוני זהר סט, א) "**עירוב איהו עמודא דאמצעיתא וביה מטלטלין מבית לבית אינון שכינה עילאה ותתאה וכו**'"[29]. נמצא יש עוד טעם על י' פרקים נגד ב' פעמים שכינה והיינו בינה ומלכות שהם נקראים בתים וגם הן ב' ההי"ן שבשם -- לכך יש י' פרקים. ועל זה סובב כל המסכתא.

וסופי האותיות עולים תרט"ו, דאיתא בגמרא ובזוהר דמאן דנטר שבתא כאילו נטר אורייתא כולה, והביאו ראיות מכמה פסוקים דמצות שבת שקול ככל התורה, ובודאי מירי מי שמשמר כל ל"ט מלאכות ותולדותיהן ואפילו מה שהוא מדרבנן - אז הוי כאילו נטר אורייתא כולה. וידוע דכתבו התוס' בריש שבת ובכמה דוכתי דהוצאה מלאכה גרועה היא מכל ל"ט מלאכות. נמצא מי ששומר מלאכות הוצאה כדינו ואפילו מה שהוא מדרבנן שלא להוציא מבית לבית ומחצר לחצר בלתי עירוב מכל שכן שמשמר בודאי כל ל"ט מלאכות כדינו והוי כאילו קיים כל התורה.

ודבר זה רמז רבינו הקדוש כאן במס' עירובין ולא במס' שבת, שכבר כתבתי עירובין הוא ב' מיני עירוב, וכשמקיים ב' מיני עירוב אלו שהמה מדרבנן, משמרת למלאכה הוצאה, בודאי שמקיים כל ל"ט מלאכות. וכשתחשוב **ב' פעמים עירוב** עולה תקע"ו -- בהצטרף ל"ט עולה תרט"ו. ועם הכולל כמנין **התורה** מכוון לומר כאילו קיים כל התורה. זהו פשוט לענ"ד.

[29] וראו גם (תיקוני זהר נה, ב) -- ויקיעורך

(פה מבואר סוד עני"י ורוכב על חמור)

וכדי לבאר טעם להתחלת אותיות עולה ר"ל -- גם מה שהתחיל המסכתא "מבוי" -- נבאר תחלה מאמר הידוע מרעיא מהימנא. במשיח כתיב עני ורוכב על חמור. **עני** הוא נוטריקון -- **ע**'ירובין **נ**'דה **י**'במות -- שהמה מסכתות חמורים. וכבר כתב בס' חמדת צבי דף ז' ע"ב שכל משכיל ישתומם על זה, יעו"ש מה שכתב בזה.

ולענ"ד נראה כך, דידוע מה שכתבו כל המקובלים דבראשית הבריאה נפלו רפ"ח ניצוצין לתוך הקליפות, וזהו סוד המלה **מרחפת** -- **רפ"ח מת**, שזהו סוד שבירת הכלים ושבירתן הוא מיתתן. ואין בן דוד בא עד שיתבררו כל אותן הנצוצין מתוך הקליפות, שכל זמן שיש בהם מאותן ניצוצין יש להם חיות, וכשיתבררו כל הנצוצין מהם אז יתבטלו הקליפות. וזהו לענ"ד, וכן מצאתי בס' אור ישראל, סוד הגמרא 'אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף', היינו אותן הנצוצין שהמה כמו הנשמה שנותנת חיות לגוף, כן אלו הניצוצין נותנין חיות לגוף הקליפה.

וזה מרומז בפסוק "**עני ורוכב על חמור**". חשבון תיבות אלו עם האותיות עולים כמנין **רפ"ח מת** עם האותיות. ובזה תלוי אורך גלותינו בעו"ה עד שיתבררו כל הניצוצין ואז בן דוד בא. ותיקון בירור הניצוצין רימז רבינו הקדוש בג' מסכתות ענ"י כאשר אבאר בע"ה כל אחת במקומה. וזו יצא ראשונה דידוע דסוד בירור הניצוצין תלוי עד שיומתקו ה' גבורות על ידי ה' חסדים. וזהו סוד **ויעבור** -- **ע"ב רי"ו** -- הוא שם של ע"ב שיש בהם רי"ו אותיות. ע"ב הוא חסד **וע"ב רי"ו** בגימטריא רפ"ח, וזהו גם כן סוד עירוב להגביר החסדים.

ובזה מבואר דלכך סידר התחלת אותיות ר"ל, והתחיל במלת **מבוי** שהוא בגימטריא נ"ח, שניהם יחד -- **ר"ל נ"ח** מכוון **רפ"ח**, כלומר שסוד מסכתא זו להמתיק הגבורות ולברר הניצוצין רפ"ח מתוך הקליפות.

ולכך נקרא המסכתא "עירובין" לשון רבים, שיש כאן ב' דברים במלת עירוב. אחד, ע"ב מנין חסד, רי"ו מנין גבורה, להמתיק הגבורה, לכך בא רי"ו בין אותיות ע"ב שהוא חסד. ודבר שני **עירוב** מנין רפ"ח, לברר רפ"ח ניצוצין, ואז בן דוד בא.

לכך התחיל בתיבת "מבוי", כשתכתוב **מבוי** במילוי -- **מם בית וו יוד** -- כחשבון **מלכות דויד**, ותיבת "דויד" עם האותיות. וגם **ב' פעמים עירוב** עולה כמנין **מלכות בן דויד** עם האותיות.

וזהו גם כן כונת המדרשים, "**ורוח אלהים מרחפת - זהו רוח של משיח**", כלומר כשיתוקן ב' דברים אלו, היינו **ורוח אלהים** עולה ש"ו, היינו שיומתק ש"ו דינים כידוע בסוד **שופר**,

וגם תיבת **מרחפת**, היינו אותן רפ"ח ניצוצין -- אז יבא משיח. ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ותורה. וזהו "**על פני המים**" כדדרש התם במדרש. ולכך סופי האותיות כמנין **התורה** כדכתבתי.

ובזה נבא לביאור כמה משניות בע"ה. (משנה, עירובין א, ב) "**הכשר מבוי לחי או קורה**" -- סוד מבוי פירושו מבוא העיר, היינו מדת מלכות שהיא בית שער לעלות למעלה בסוד "**זה השער לה**'" כאשר הבאתי כמה פעמים. וכבר ידוע שפעמים יש יחוד יסוד ומלכות ופעמים תפארת ומלכות. וזהו הכונה "**הכשר מבוי**" -- מידת מלכות, "**לחי**" היינו יסוד בסוד **ל' ח'י**; למ"ד היינו נה"י, כל אחת כלולה מעשר, ויסוד כולל שלשתן (כאשר הבאתי למעלה שיסוד נקרא "עירוב חצירות" היינו נצח הוד), ויסוד נקרא "חי", נמצא תיבת "לחי" היינו יסוד. "**וקורה**" היינו ת"ת, כן כתב בהדיא בספר מאורי אור יעו"ש. ות"ת נקרא גם כן עירוב ח"ג[30]. נמצא שסוד לחי וקורה המה סוד ב' עירובין היינו ת"ת ויסוד. לכך **לחי וקורה** בגימטריא שס"ה; ס"ה היינו **אדני** מלכות, ואות ש' היינו תפארת או יסוד, שת"ת הוא בסוד ש', ג' קוין חג"ת, ויסוד הוא ש', ג' קוין נה"י. וזהו גם כן סוד שבת כידוע **ש' בת**.

וזהו סוד המשנה (משנה, עירובין א, ג) "**הקורה שאמרו רחבה כדי לקבל אריח ואריח וכו**'", ולכאורה תמוה מאוד כיון שאומר אח"כ "**דיה לקורה שתהא רחבה טפח**" אם כן היה לו לומר בקיצור "הקורה רחבה טפח". ואם רוצה לומר הטעם כדי לקבוע עליה בנין של אריח והוצרך להודיע שיעור של אריח -- מכל מקום תיבת "**ואריח**" שני הוא מיותר לגמרי. היה לו לומר "כדי לקבל אריח שהוא חצי לבנה".

ולכן תראה שכל דברי המשנה המה רזין דרזין, דכבר ידעת בסוד תפלין של ראש ארבעה בתים המה, חכמה בינה חסד גבורה. ותפארת המניחן, שת"ת מקבל אורות אלו בסוד מוחין לצורך היחוד. ודבר זה רמז רבינו הקדוש כאן: "**הקורה שאמרו**", היינו תפארת, "**רחבה כדי לקבל אריח ואריח וכו**'", וכשתחשוב ב' תיבות אלו **אריח ואריח** המה מכוון כמנין **חכמה בינה חסד גבורה** עם האותיות. דוק ותשכח ויונעם לך מאוד.

(פה מבואר סוד המשנה העני מערב ברגליו וכו')

ובזה תבין גם סוד המשנה פ"ד (משנה, עירובין ד, ט) "**זו היא שאמרו העני מערב ברגליו אמר ר' מאיר אנו אין לנו אלא עני**", כלומר אבל עשיר מערב בפת דוקא. "**ר' יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר מערב ברגליו וכו**'". וצריך להבין פלוגתתן בדרך נסתר.

[30] כוונתו לעירוב חסד וגבורה, אבל לא פתחתי את הראשי תיבות כי מלבד זאת רבינו פירש במקומות אחרים שסוד המילה **חג** הינו גם כן נוטריקון של חסד גבורה, לכן השארתי את הראשי תיבות בעינן -- ויקיעורך

ונראה לענ"ד כך, שכבר הבאתי למעלה שמדת תפארת ויסוד שניהם נקראים "עירוב", שמדת ת"ת מערב חסד גבורה להמתיק הגבורה, ויסוד מערב נצח הוד. וידוע דנצח הוד המה תרין ירכין. ואיתא ברעיא מהימנא פרשת כי תשא (ח"ב קפז, ב) "**העשיר לא ירבה - דא עמודא דאמצעיתא**", היינו תפארת וכו', "**והדל לא ימעיט - היינו צדיק**", זהו יסוד. נמצא תפארת נקרא "עשיר" ויסוד נקרא "דל" היינו עני. ותיבת **פת** המה תחלת אותיות מן מדת **תפ**ארת.

ובזה מבואר, "**זהו שאמרו העני**" - היינו יסוד, "**מערב ברגליו**" - היינו נצח הוד, שהמה תרין ירכין ורגלין, וזהו שאמר ר' מאיר "**אין לנו אלא עני**", "**אבל עשיר**" היינו תפארת "**מערב בפת**", כל אחד כפי מדתו. ובזה מדוקדק שבמשנה זו קאמר "פת" ולקמן בפרק ז' משנה י' קאמר "**ככר הוא עירוב**". וכן בפרק ח' (משנה, עירובין ח) קאמר "ככר". ולדידי ניחא מאוד שכאן רומז לסוד זה שכל אחד מערב כפי מדתו, העני שהוא כנגד מדת יסוד מערב ברגליו, והעשיר שהוא נגד מדת ת"ת מערב בפת. ור"י אומר אחד עני ואחד עשיר שוין הן, שידוע דת"ת ויסוד כחדא אזלין. ואין להאריך בזה כי כבר כתבתי שאין לי עסק בנסתרות רק כעין ראשי פרקים.

(פה מבואר סוד ע' אמה ושירים וגם הלשון קרפף מה היא)

כדי להבין סוד ורמז המשנה פ"ב (משנה, עירובין ב, ה) "**הגינה והקרפף שהם שבעים אמה ושירים על שבעים אמה ושירים מטלטלין בתוכה**". וצריך להבין למה לו למיתני תרתי -- הגינה והקרפף, ליתני חדא. וגם הלשון "קרפף" מה הוא? וגם השיעור של שבעים אמה ושירים למה דקדקו חז"ל כל כך בשיעור הזה? היה להם להעמיד שבעים מצומצם או ע"א שלמים, הגם שבגמרא (עירובין כג, ב) מביא סמך מחצר המשכן ומפסוק "**חמשים בחמשים**" -- "**אמרה תורה טול חמשים וסבב חמשים**" -- מכל מקום כל זה צריך טעם.

וגם המשנה בפרק ה' (משנה, עירובין ה, ב) (עירובין נז, א) "**נותנין קרפף לעיר דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אין נותנין קרפף אלא בין שתי עירות וכו**'". ופרש"י כל הבא למדוד תחום העיר מניח הוספה לעיר ע' אמה ושירים ואח"כ מודד. גם זה צריך טעם למה זה? וגם השיעור, ידעתי גם ידעתי שגם כאן יליף בגמרא סמך מפסוק "**מקיר העיר וחוצה - תן לה חוצה ואח"כ מדוד**" -- מכל מקום קשה טעמא מאי? וגם במאי קמפלגי ר' מאיר וחכמים?

וכן המשנה שאחריה (משנה, עירובין ה, ג) "**וכן ג' כפרים המשולשין אם יש בין שנים החיצונים קמ"א אמה ושליש וכו**'", ואיתא בגמרא "**לא משולשין ממש אלא שלישי**

**עומד מרחוק**" היינו כמין סגו"ל, יעו"ש בגמרא ופרש"י והר"ב, וצריך טעם ודעת, דבודאי דבריהם בכאן המה רמז וסוד. וכבר כתבתי כל הדינים אינם יוצאים מפשטן אבל מרמזים לדברים גדולים. וביותר תמוה השינוי דבמשנה שלפני זה העמיד הדין בעיירות וכאן העמיד כפרים.

וכדי להבין כל זה נבאר תחלה הלשון קרפף מה הוא. דכבר כתבתי יסוד המסכתא זו להמתיק הגבורות והדינים. וידוע שיש פ"ר דינים יוצאים מה' גבורות אותיות מנצפ"ך עולים פ"ר דינים. וזה לשון ספר מאורי אור: "**עיר נקרא מלכות**, **פ"ר דינים שבה גימטריא עיר וכו**'".

ובזה מבואר המשנה "**נותנין קרפף לעיר**" היינו להמתיק פ"ר דינים שהמה בעיר הזאת נותנין לה קרפף, ואותיות **קרפף** המה **קף ר"פ**, ואותיות **ר"פ** באמצע ואותיות **ק"ף** מקיפים לה. פירוש, שממשיכין לה שם הוי"ה בג' מילואיו, ע"ב ס"ג מ"ה, עולים ק"פ במכוון. ושמות אלו המה חסד ורחמים. ובזה ממתיקים הפ"ר דינים שבה. ולכך אותיות **ר"פ** המה באמצע אותיות **ק"ף**. דוק ויונעם לך.

(פה מבואר גמרא סוף פ"ג דפסחים וגם גמרא ב"ב פרק ה' בדרך נפלא על פי סוד ורמז)

ובזה נבא לבאר הכל. ואגב נבאר גמרא בפסחים סוף פ"ג (פסחים נ, א) "**ביום ההוא יהיה על מצילות הסוס קודש לה' אמר רבי יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים עד שעה שהסוס רץ ומיצל**", ופרש"י כשיעור מרוצת הסוס עד חצי היום וכו'. וגם איתא בבבא בתרא פ"ה (בבא בתרא עה, ב) "**עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים אלף טפף גינאות וכו**'", ופרש"י אלף פעמים טפף גינאות כל הני גמטריא הם והאי דהאריך בסימנים כי האי גונא היינו משום דלשון הגון הוא בעיר[31] בלא חשבון. ולכאורה אין לדברים אלו הבנה כלל, מאי לשון הגון כאן? וגם החשבון צריך טעם למה יהיה ההוספה גינאות מכוון כחשבון זה?

והנה הגם שכתבתי לשון רש"י, אלף פעמים טפ"ף, מכל מקום אפשר לפרש אלף וטפף, היינו שיהיה הוספה רק אלף קס"ט גינאות. ואל יקשה לך אם כן יהיה חסר ו' -- אני אומר הא גם לפרש"י חסר תיבה "פעמים", שהיה לו לומר "אלף פעמים טפף". ותחלה אני אומר כשתחשוב אותיות **אלף טפף** עולים פ"ר. גם איתא בגמרא שם שלעתיד יהיה שלשה ירושלים, הגם שבגמרא שם מסופק שם אם שלשה או שלשים, מכל מקום אני אומר שתנא דמשנה דעירובין יהיה סותם כדיעה זו שיהיה שלשה ירושלים. ועיין בפרש"י ובמהרש"א בעין יעקב שם.

[31] "בעירם" בגרסת ווילנא -- ויקיעורך

והנה לפי מה שכתבתי הפירוש מן אלף טפח היינו כפשטה אלף קס"ט גינאות אפשר להעמיד החשבון שיהיה הגמרא דפסחים שהבאתי וגם הגמרא דבבא בתרא לאחדים, שיהיה אלף קס"ט גינאות, וכל גינה יהיה שיעורו ע' אמה ושירים כשיעור המבואר בעירובין. וטעם שיעור זה אפשר לומר שידוע שיריים הללו המה ד' טפחים כמבואר החשבון בפרש"י, וכשתחלק הע' אמה בטפחים עולה ת"כ טפחים באמה בת ו' טפחים. ועם השירים, ד' טפחים, הרי תכ"ד כמנין **משיח בן דוד** במכוון. כלומר שכל הוספה הנ"ל יהיה בימי משיח בן דוד. ומצאו סמך מן המקראות שהבאתי שגם לענין שבת יעמדו שיעור זה לזכר הגאולה שאם שמרו מצות שבת כהלכתו מיד נגאלין.

וכשתחשוב אלף קס"ט פעמים גינאות, וכל גינה ע' אמה ושירים, עולה ההוספה מ"א מילין בקירוב[32]. דוק ותשכח החשבון מכוון. והוא עשרה פרסאות ומיל, מהלך אדם בינוני ליום. ואציג לפניך החשבון.

אלף פעמים ע' אמה עולה ע' אלף אמה -- הרי ל"ה מילין, כל מיל ב' אלף אמה. ועוד אלף פעמים ד' טפחים עולה תרס"ו אמה ב"ש [=ב' שלישים]. עוד קס"ט פעמים ע' אמה[33]. ק' פעמים ע' עולה שבעת אלפים אמה. הרי ג' מילין וחצי. עוד ק' פעמים ד' טפחים הרי ס"ו אמה ב"ש [=ב' שלישים]. עוד ס"ט פעמים ע' -- הרי ד' אלף תת"ל אמה. וכשתצרף לזה ק"ע אמה מן חשבון טפחים הרי ב' מילין וחצי. הרי מ"א מילין ורבע מיל בקירוב.

ומה שאדם הולך ברגליו ביום שלם -- כשהוא רוכב על סוס ורץ יכול לילך בחצי יום. נמצא דגמרא דפסחים וגמרא דבתרא המה לאחדים.

ואם נפרש כפרש"י יהיה רחוקים מאוד. שאלף פעמים טפח הוא שיעור גדול אם לא שנאמר שכל גינה יהיה קטן מאוד הוא גם כן דוחק. לכן נלע"ד כמה שכתבתי.

ואל יקשה לך הא בגמרא דבבא בתרא איתא עוד הוספה מגדלים ובירניות כמבואר שם, אם כן אכתי פליגא גמרא דבתרא אגמרא דפסחים. יש לומר דכל הנך הוספות מגדלים ובירניות יהיו בתוך ירושלים גופא, ואין זה מיקרי הוספה על ירושלים אלא בתוך ירושלים, אבל הוספה דגינאות בודאי היא חוץ לירושלים דאין עושין גינה ופרדס בתוך ירושלים כמבואר במסכת בבא קמא ומכל שכן בירושלים דלעתיד. אלא ודאי חוץ לירושלים יהיה אלו גינאות וכל אלו הגינאות יהיה כמו קרפף לעיר ירושלים.

וכאשר שלעתיד יהיה הפ"ר דינים הכל מתוקן והעולם הכל יתנהג בחסד, אפשר מה שקורא עכשיו קרפף ואותיות ר"פ בין אותיתות ק"ף כדי להמתיק הדינים כאשר כתבתי,

[32] החישוב הקל ביותר בימינו היינו 70.66*1,169 לחלק ב-2,000 היינו 41.300, דהיינו מ"א מילין ורבע מיל בקירוב כמ"ש רבינו בסוף דבריו. -- ויקיעורך

[33] ועכשיו הוא מפרט חשבון קס"ט אלו ביתר פירוט - ויקיעורך

יהיו לעתיד נקרא בשם אלף טפף. וכבר כתבתי שאותיות אלו המה עולים פ"ר ולא יצטרך לאותיות ק"ף, כי אותיות פ"ר בעצמם יהיה ממותק הכל.
ולכך אותיות פ"ף מן קרפף ישאר, רק אותיות ק"ר שהמה אתוון דאתחזיאו על סטרא בישא אינון, כמבואר במאמר הקדמת ספר הזוהר כשבאו האתוון לפני הקב"ה לברא בהם את העולם, ששתי אותיות אלו **ק"ר** נדחו מפני זה. ולכך לעתיד שיתעבר שקר מעולם ויהיה הכל בסוד אמת לכך יהיה במקום אותיות **ק"ר** -- **אלף ט** שהמה אותיות 'אמת'. תיבת אלף הוא בסוד פלא עליון, וגם אות ט' הוא מספר קטן מן **אמת** כידוע בסוד שפת אמת תכון לעד. לכך מה שקורא עכשיו קרפף יהיה לעתיד נקרא "אלף טפף". ואפשר שזהו כונת רש"י במה שכתוב "**מפני שלשון הגון הוא**". דוק היטב ויונעם לך מאוד.
ובזה נבא לביאור המשניות שהבאתי למעלה. שכבר כתבתי שחז"ל מצאו סמך מן המקראות לענין שבת יעמדו שיעור זה לזכר הגאולה ולזכר ירושלים דלעתיד. ולכך קאמר "**הגינה והקרפף**", הזכיר שניהם לרמוז על ירושלים דלעתיד, שכל אותן גינאות שיתוספו המה בסוד קרפף כאשר כתבתי שיעורן. ע' אמה ושירים לזכר משיח בן דוד כאשר כתבתי במנין הטפחים שעולים כך. ואם המה כשיעור זה מטלטלין בתוכה.
ובזה יבואר גם המשנה "**נותנין קרפף לעיר**" לזכר ירושלים דלעתיד, שיתוסף עליה אלף טפף גינאות, דברי ר' מאיר. וחכ"א אין נותנין קרפף אלא בין ב' עיירות, דסבירא להו שירושלים דלעתיד יהיה שלשה ירושלים כמבואר בגמרא שהבאתי, ויהיו כך: ב' ירושלים יהיו בשורה אחת וביניהם יהיה ההוספה אלף טפף גינאות. לכך סבירא להו דאין נותנין קרפף אלא בין ב' עיירות. וירושלים שלישי יהיה למעלה מהם כמו שנרשם במוהרש"ל ובגמרות החדשים.
ולזה קאמר במשנה שאחריה "**וכן ג' כפרים משולשין**" ומסקינן בגמרא דלא משולשין ממש אלא האמצעי רחוק מהם כמו שהביא הר"ב וכמו שרשמתי. והא דקרו להו לעיל "עיירות" וכאן "כפרים" -- שתיהן למעליותא, דודאי יהיו עיירות גדולות אך לענין זה יהיו כפרים שפרזות תשב, כדאיתא בגמרא דבתרא שם כעין כפרים שיושבים בלא חומה והקב"ה יהיה להם חומת אש סביב.
ובזה תבין למה שונה כאן אם יש ביניהם קמ"א אמות וכו', ולמה לא קאמר כן במשנה הקודמת? ומאריך בלשונו "**אם יש לזו ע' אמה ושירים ולזו ע' אמה ושירים**". ונראה לענ"ד שרמז כאן סוד גדול, שג' ירושלים דלעתיד יהיו בסוד רם ונישא וגובה מאוד. דהיינו בסוד ג' ראשונות, כתר חכמה ובינה, ולכך נרשם האחד למעלה משנים כי כן

המה סוד ג' ראשונות בסוד ג' קוין. מה שאין כן חג"ת נה"י, שהאחת למטה משתים בסוד סגול כזה [ציור של ניקוד סגו"ל כאן]. ולכך קאמר כאן השיעור קמ"א אמה דח**כמה בינה** עולים ק"מ וא' היינו סוד כתר, פלא עליון. דכאן מיירי מכל שלשה ירושלים שהמה בסוד כח"ב. לכך קאמר שיעור זה. מה שאין כן במשנה הקודמת דלא מיירי אלא בשתים מהשלשה, היינו שתים שהן בשורה אחת, לכך אינו יכול לומר השיעור קמ"א, לכך הוכרח להאריך הלשון ולומר "**לזו ע' אמה ושירים וכו**'". ודוק היטב.

(פה מבואר המשנה סיום המסכתא באריכות)

בסוף המסכתא (משנה, עירובין י, טו) "ר' **שמעון אומר מקום שהתירו לך חכמים משלך נתנו לך שלא התירו לך אלא משום שבות**". וקמפרש בגמרא והביאו הרמב"ם והר"ב דר' שמעון הכי קאמר, דלעיל במשנה קושרין נימא במקדש פליג ר"ש בברייתא (דף קב:) ואומר דאין קושרין נימת כנור שנפסק אלא עונבה. נמצא דר' שמעון מחמיר. ולעיל במשנה סוף פרק ד' מיקל ר"ש ואומר אפילו חמש עשרה אמות יכנס. וקאמר ר"ש לחכמים -- אל תתמה עלי שאני מחמיר בנימת כנור ולענין תחומין אני מיקל טפי. לכך קאמר כאן הא דמיקל אני בתחומין משלך נתנו לך וכו'.

ומעולם תמהתי על זה. דלכאורה אין לדברים אלו הבנה כלל, מה ענין נימת כנור לתחומין דיקשה זה על זה? משום דמחמיר בזה יחמיר גם בזה? הרי מצינו כמה דברים שר' שמעון מיקל גבי שבת -- במלאכה שאינה צריכה לגופה, ובדבר שאינו מתכוין, וכן עוד בכמה דברים -- ולא יקשה משום מקום למה מיקל שם ובנימת כנור מחמיר. רק מתחומין יקשה עליו שהוצרך לתרץ דבריו?! ותמיהני מאוד שלא שם שום מפרש לבו לדבר זה. וביותר תמוה למה לא הזכיר רבינו הקדוש לעיל במשנה פלוגתת ר"ש כלל, מאחר שהביא בסוף הפרק דברי ר' שמעון לתרץ דבריו היה מוכרח להביא לעיל פלוגתת ר' שמעון כדי שנדע מה שקשה עליו.

וגם קושית התוס' למה נטר ר' שמעון עד הכא ולא העמיד דבריו לעיל במשנת קושרין נימא. וגם במשנה סוף פ"ד צריך טעם למה דוקא חמש עשרה אמה יכנס ולא יותר. ודברי רש"י ידועים.

ונראה לענ"ד לישב בדרך רמז וסוד. שכל דברי ר' שמעון המה רזין דרזין. טעם להא דר' שמעון ט"ו אמה יכנס ולא יותר, שכבר הבאתי במס' שבת בסוד ענג שבת על פי הפסוק "**ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן**", "גן" דא שכינתא מדת מלכות, והיא נקראת "גן נעול כו' מעין **חתום**", אותיות **תחום**, שעד כאן תחום עולם אצילות עולם היחוד, "**ומשם יפרד כו**'" שמשם ולמטה מתחיל עולם המלאכים נקרא עולם הפירוד. וזהו סוד הפסוק "**ומשם**

**יפרד והיה לארבעה ראשים**", היינו מיכאל גבריאל נוריאל רפאל. וזהו הכונה שאסור לצאת חוץ לתחום בשבת, היינו מעלמא דיחודא בסוד **עד"ן נה"ר ג"ן** לעלמא דפרודא שחוץ לתחום עולם אצילות היינו עולם המלאכים.

(פה מבואר המדרש מלאכים עומדים ט"ו אמה רחוק מן השכינה בנגלה ובנסתר)

ואיתא בילקוט שיר השירים בפסוק "בין שדי ילין" "**אתה מוצא שחיבב הקב"ה את ישראל יותר ממלאכי השרת, שאלו אין מתקרבין לשכינה אלא ברחוק חמש עשרה אמה שנאמר שרפים עומדים ממעל לו, וישראל עומדים במשכן בין בדי הארון**". ובפסוק שהביא מצאתי רמז נכון. שג' תיבות **עומדים ממעל לו** המה בגימטריא כמנין **ברחוק ט"ו אמה** עם האותיות. ובדרושים שלי על התורה בפרשת וירא כתבתי בזה דברים נחמדים. נמצא מבואר כאן שקדושת עולם אצילות מתפשט לחוץ ט"ו אמה, לכך אינם יכולים המלאכים להתקרב שם.

ובזה מבואר טעם ר' שמעון אם יצא חוץ לתחום אפילו ט"ו אמה יכנס, שעד שם מתפשט קדושת עלמא דיחודא, אבל לא יותר שמתחיל עלמא דפרודא. לדעתי הוא כפתור ופרח. אך למה באמת המלאכים המה רחוקים ט"ו אמה מכבוד השכינה, לא פחות ולא יותר? אמרתי טעם כך: דאיתא במדרש הנ"ל "**חביבין ישראל יותר ממלאכי השרת**", וכן איתא בפסוק "**כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל - עתיד שיהיה מחיצת הצדיקים לפנים ממחיצת מלאכי השרת**". וידוע דגברא באמתא יתיב, ופסוק מלא (מיכה ה, ד) "**והקימנו שבעה רועים ושמנה נסיכי אדם**", ובמסכת סוכה חשיב להו מאן נינהו, לכך עומדים המלאכים ברחוק ט"ו אמה להניח ריוח לאותן ט"ו צדיקים שיהא מחיצתן לפנים ממלאכי השרת.

ולטעמא דידי ניחא כמו שכתב הרמב"ם והר"ב כאן בסוף המסכתא דאפילו ביצא חוץ לתחום סבירא לר"ש ט"ו אמה יכנס, ולא כמה שכתב הר"ב לעיל סוף פ"ד דדוקא בממשיך[34] חוץ לתחום הוא דסבירא ליה ט"ו אמה יכנס אבל ביוצא לא. ודוק.

ובזה נבא לביאור המשנה "**קושרין נימא במקדש**", פירוש, נימת כנור שנפסק קושרין אותו במקדש, שהשיר הוא צורך עבודה אבל לא במדינה. ואיתא בברייתא שר' שמעון פליג ואומר שגם במקדש אסור לקשור אלא עונבה. וכבר הקשיתי למה לא הוזכר פלוגתת ר' שמעון במשנה. גם לבאר משנה במס' עירוכין[35] פ"ב (משנה, ערכין ב, ה) "**אין פוחתין מט' כנורות במקדש**". ורש"י כתב "**לא אתפרש טעמא**", פירוש לפירושו

[34] אולי צ"ל במימשך.

[35] הכוונה למסכת ערכין כשגור אצל הרבה מרבותינו -- ויקיעורך

למה תשע ולא עשר שהוא מנין שלם. וגם איתא שם בגמרא שכנור של מקדש היה של ז' נימין, ולימות המשיח יהיה של ח' נימין, ושל עוה"ב יהיה עשר נימין. והביא ראיה מפסוק "עלי עשור ועלי נבל" הנאמר במזמור של יום השבת, היינו עוה"ב שכולו שבת.

(פה מבואר משנה וגמרא במס' עירוכין פ"ב בענין כנור של מקדש)

וכדי לבאר כל זה נראה לענ"ד דידוע שכל שיר וניגון הוא מצד הגבורה, ולכן הלוים משוררים שהמה מסיטרא דגבורה. וכל הגבורות נמשכין מה' אותיות מנצפ"ך נקראים ה' גבורות. והמה בגימטריא פ"ר, המה פ"ר דינים כאשר הבאתי כמה פעמים. וה' אותיות מנצפ"ך המה ביסוד דבינה, וכל אחת כלולה מעשר, מהם נמשכים נ' שערי בינה. ועיין כל זה בס' מאורי אור באות נ'. דידוע מבינה דינין מתערין. ובספר יאיר נתיב באות כנור הביא "**מצאתי כתוב כנור עם ד' אותיות המה בגימטריא פ"ר**". והכל עולה בקנה אחת. וגם ידוע שמילוי ס"ג הוא בבינה. וגם ידוע מ"ט שערי בינה נמסרו למשה ושער הנ' לא נמסר לו, ואותו שער כולל כ"א שערים כמנין **אהיה** שהוא בבינה. ובהצטרף מ"ט וכ"א הרי ע', מהם נמשכין ע' פנים לתורה.

ובזה יבואר משנה וגמרא דערוכין "**אין פוחתין מט' כנורות**" ולא אתפרש טעמא למה תשע דוקא. ובגמרא מגלה הטעם קצת שכנור של מקדש היה של ז' נימין כנגד ז' הבלים האמורים בקהלת, ואותן הבלים נמשכין משם ס"ג, שמילוי ס"ג בלא הפשוט הוא ל"ז כמנין **הבל**. ודבר זה מבואר הרבה בתיקונים ובכונות האר"י זצ"ל. ולכך היה תשעה כנורות, ט' פעמים ז' עולה ס"ג. והכל הוא כדי להמתיק הגבורות שהמה פ"ר כמנין **כנור** עם האותיות.

(פה מבואר הגמרא כנור היה למעלה ממטתו של דוד)

וידוע הגמרא "**כנור היה למעלה ממטתו של דוד**", ואיתא בתיקוני זהר תיקון יו"ד[36] שהיה בו ה' נימין גם כן לסוד הנ"ל, **כנור** עם האותיות המה פ"ר ונמשכין מן ה' אותיות מנצפ"ך, לכך היה בו ה' נימין. ולכך היה תלוי למעלה ממטתו של דוד דידוע דמדתו של דוד היא מלכות, אחת מן החמשה גבורות, והוצרך לזה להתלבש בגבורה לנצח אויביו לעילא ותתא. ובעסקו בתורה מחצות הלילה ואילך על ידי התעוררות הכנור בזה היה ממתיק הגבורות נגד ישראל. לכך כשעלה עמוד השחר סוד חסד נכנסו חכמי ישראל אצלו ואמרו עמך ישראל צריכין פרנסה ואמר להם לכו ופשטו ידיכם בגדוד, שכבר נתלבש בגבורות נגד אומות לנצח אותם. ואין להאריך כאן יותר בזה.

[36] מצאתי בדף תיקוני זהר כח א שאינו בתיקון יו"ד כאן בויקיטקסט -- ויקיעורך

ובמשנה "**קושרין נימא במקדש**", יש גרסות "קושרין" בנו"ן, ויש גרסות "קושרים" במ"ם. ולפי הגירסא בנו"ן תחשוב ב' תיבות **קושרין נימא** עם האותיות עולים **בתשעה**, וגם ב' תיבות **נימת כנור** עם הכולל עולה **בתשעה**. להורות בתשעה כנורות אם נפסק נימא קושרין, שכולם המה סוד אחד, שם של ס"ג.

ואם תדקדק יותר תמצא חשבון תשעה על פי מה שכתבתי במס' שבת, שסוד שבת המה ח' שמות הקדושים דהיינו ד' מילואים של שם הוי"ה, ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, עולים רל"ב, וג' מילואים של שם אהי"ה, קס"א קנ"א קמ"ג, עולים תנ"ה. הרי תרפ"ז, ושם י"ה -- הכל עולה מנין **שבת**. וכשתחשוב האותיות מן ח' שמות אלו עולים ע"א. דוק ותשכח. ועם ב' כוללים של הויה אהיה עולה הכל **תשעה**. לכך היה תשעה כנורות, שעל ידי שמות אלו יתמתקו הגבורות. גם **כתר חכמה בינה** עם שם **יה** עולים **תשעה** גם כן לכונה הנ"ל.

ובמקדש היו כל היחודים הללו אבל לא במדינה. וזה מרמז התנא "**קושרין נימא במקדש אבל לא במדינה**".

ולפי הנוסחא "**קושרים**" במ"ם, תמצא ג' תיבות **קושרים נימא במקדש** עולים כמנין **הקדוש ברוך הוא וישראל**. לומר ישראל המה קשורים בהקב"ה ושניהם מעידים על שבת. וזהו הקישור היה במקדש אבל לא במדינה.

ור' שמעון פליג בברייתא ואמר לא היה קושרה אלא עונבה. לומר שגם במקדש לא היה קשר של קיימא עד ביאת משיחנו אז יהיה קשר של קיימא. וסבירא ליה דלכך היה בכנור רק ז' נימין שלא היה הקשר רק בז' ספירות חג"ת נהי"מ, אבל לימות המשיח שאז יהיה הקישור גם בבינה וג' ראשונות חשובה כאחת -- אז יהיה קשר של קיימא, ומכל שכן לעולם הבא שיהיה הקישור בכל עשר ספירות יהיה הכנור של עשר נימין.

נמצא דר"ש מיקיל כאן בכבודן של ישראל ובכבוד המקדש שעברו ואומר שלא היה קשר של קיימא. לכך סבירא ליה שגם במקדש לא היה קושרה אלא עונבה. ואפשר שמפני כך השמיט רבינו הקדוש דברי ר' שמעון במשנה מפני כבודן של ישראל וכבוד המקדש. ובזה מבואר סוף המסכתא דקאמר ר' שמעון אל תתמה עלי שבנימת כנור אני מיקל בכבוד ישראל ולכך אני מחמיר ואומר שלא היה קושרה אלא עונבה, ולעיל בתחומין אני מיקיל טפי שאפילו ט"ו אמה יכנס ובזה אני מראה חיבתן של ישראל שהמה קרובים לשכינה ממש יותר ממלאכי השרת כאשר כתבתי לעיל.

ומה דנטר עד כאן -- אפשר לומר שגם פלוגתא במשנה זו האחרונה דפליגי ר' שמעון בן ננס ור' עקיבא תלוי בזה. דר' שמעון בן ננס סובר שלא היה מוציאין הטומאה רק מן בין האולם ולמזבח ולפנים, אבל לא מן העזרה -- סבירא ליה שלא היה הקישור

של ישראל רק בז' ספירות אבל לא בג' ראשונות, ועד ז' ספירות יוכל לשלוט הטומאה והקליפות דהיינו בקדושה עצמה ח"ו שיהיה להם שום שליטה רק במדורין המקיפין יש שליטה לישמעאל מצד ימין ועשו מצד שמאל כידוע, לכך סבירא ליה שלא היה מוציאין הטומאה מעזרת ישראל. ור' עקיבא סבירא ליה שהיה הקישור של ישראל גם בג' ראשונות בסוד **לי ראש**, לכך סבירא ליה שהיו מוציאין הטומאה מן עזרת ישראל ולפנים. ואין להאריך יותר.

לכך קאמר ר' שמעון אל תתמה עלי, שלכאורה דברי סותרין זה את זה על שאני מחמיר בנימת כנור ואני מיקיל בתחומין כאשר כתבתי למעלה. ולזה קאמר כאן "**מקום שהתירו לך חכמים**". כשתחשוב ב' תיבות **שהתירו לך** תמצא מכוון מנין **בחמש עשרה אמה**, "**משלך נתנו לך וכו**'", דבאמת דברי ר' שמעון אלו ואלו דברי אלהים חיים, דנגד מלאכי השרת שאין להם קישור כלל בעולם אצילות אדרבה עומדים ברחוק ט"ו אמה, לכך מתיר ביצא חוץ לתחום ט"ו אמה שיכול לכנוס לפנים היינו משום דעדיין לא יצא מתחום עלמא דיחודא לעלמא דפירודא, היינו עולם המלאכים, שעלמא דפירודא הוא רחוק ט"ו אמה. אבל בענין קישור בעולם אצילות יש להם קישור רק בז' ספירות הבנין.

וזהו שאמר כאן "**משלך נתנו לך**", כשתחשוב ג' תיבות אלו עם האותיות עולים תת קנ"ו. וכבר ידעת **דת**"**ת** הוא מדת יעקב וקנ"ו בגימטריא **יוסף**, ששה הויות, דיעקב ויוסף המה בסוד ו' משם הויה, לכך לא היה בקישור של קיימא בג' ראשונות עד ביאת משיחנו שיהיה כינור של שמנה נימין, לכך מחמיר בנימת כנור. ודוק היטב.

וה' יאיר עינינו בתורתו. וידעתי גם ידעתי שיש במסכתא זו רזין דרזין אך כבר כתבתי שאין לנו עסק בנסתרות, עד שיבא עני ורוכב על חמור ויתבערו רוח הטומאה מן הארץ ותמלא הארץ דיעה כמים לים מכסים. בבי"א.

## מסכת פסחים

(פה מבואר טעם על מנין הפרקים והאותיות על פי רמז)

במסכת פסחים יש עשרה פרקים, והתחלת האותיות עולה תקצ"ח, וסופי האותיות עולה אלף תקע"א (1,571) (וסוף פרק ד' הוא "**ומיחו בידם חכמים**", ומה שיש אח"כ במקצת משניות הוא ברייתא) -- כל זה צריך טעם. וגם שם המסכתא "פסחים" בלשון רבים, הגם שכבר אמרו על שם פסח ראשון ושני -- מכל מקום נימא ביה טעמי אחרינא.

וכבר ידוע שסוד ביטול וביעור חמץ מרמז על ביטול יצר הרע, היינו סמאל. וזה לשון התיקונים בתיקון כ' (תיקוני זהר נא, א) "**שאור וחמץ דאינון סמאל ונחש וכו' ואומאה**

**דיתמחון בארבעה עשר דאינון ארבע סרי יומי דפסחא וכו' ודא ז' יומי דפסחא דגלותא קדמאה וז' יומי דפסחא דגלותא בתראה**". וכן מבואר בכמה מקומות בזוהר ובתיקונים. וזהו סוד הפסוק (שמות יז, טז) "**כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק**", י"ד היינו י"ד בניסן שאז יהיה מלחמה לה' בעמלק ושר שלו למעלה ויתמחו מן העולם.

ובזה מבואר דלכך נקרא המסכתא **פסחים** לשון רבים, דקאי על פסח העבר ועל פסח לעתיד, שבניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל. ולכך יש בה עשרה פרקים כנגד שני פסחים אלו.

והתחלת האותיות תקצ"ח כמנין **מחיית סמאל** בהסיר מנו אות א', זה הוא שחיטתו, נשאר "סמל", **מחיית סמל** הוא מכוון תקצ"ח. וגם מחיית עמלק למטה כידוע, **דעמלק** הוא אותיות **עם קל**, היינו שר שלו **סמל**.

וסופי האותיות עולה אלף תקע"א (1,571) כמנין **ביטול שאור וחמץ דאינון סמאל ונחש ועמלק** עם הכולל. דוק ותשכח דבר נפלא.

(פה מבואר דברי מסכת סופרים הובא בטור א"ח הלכות פסח על פי נגלה)

והואיל דאתי לידן נימא בה מילתא, אף שכבר נדפס בספר אחר משמי אין שם מקומו, כי נדפס שלא בידיעתי שם וכאן הוא מקומו. בטור אוה"ח בתחלת הלכות פסח (או"ח סי' תכט) "**אין מתענין בניסן שבא' בניסן הוקם המשכן וי"ב נשיאים הקריבו בי"ב ימים וכל אחד עשה י"ט וכו**'". ומקשה מרן בית יוסף הא הטעם שאמר במסכת סופרים אינו אלא עד אחר חג הפסח ולמה אומר שאין מתענין בכל החדש. ומפרש שם מפני שכבר יצא רובו בקדושה, יעו"ש.

ולכאורה קשה דאם כן עיקר חסר מן הספר. ויותר תמוה דבמסכת סופרים איתא (פרק כ"א) והובא שם בבית יוסף הלשון הנזכר בטור עד "**וכל אחד עשה ביומו י"ט וכן לעתיד לבא עתיד להבנות בית המקדש בניסן לפיכך אין אומרים תחנונים כל ימי ניסן ואין מתענין וכו**'". ולדברי מרן הקדוש כל הדברים הללו "**וכן לעתיד לבא וכו**'" המה דברי מותר במסכת סופרים וחלילה לומר כן.

לכן נלע"ד שכונת המסכת סופרים כך הוא: ותחלה נבאר הגמרא "**ר' יוחנן בן זכאי התקין שיהא יום הנפת עומר כולו אסור בחדש. מ"ט? מהרה יבנה בית המקדש וכו**'". ומקשה הגמרא (סוכה מא, א) "**דאיבני אימת וכו**'". ומסיק דאיבני בחמיסר או בליל שיתסר. ועיין שם ברש"י ותוס'. וקצרתי לשון הגמרא שידוע היא בכמה מקומות בגמרא.

והקשיתי לשאול דלכאורה חששא רחוקה היא שיבנה בי"ט או בלילה, הגם שיוכל להיות כמו שפרש"י ותוס' מכל מקום טוב טוב להבנות קודם י"ט כדי שיוכלו להקריב פסחיהן במועדו ומהיכא תיתא שיבנה בי"ט.

וישבתי בטוב טעם על פי הקדמה הנזכר למעלה, שמחיית עמלק לעתיד יהיה בי"ד בניסן. וידוע הגמרא שתחלה צריך להיות מחיית עמלק ואח"כ בנין בית המקדש. אם כן חששא דריב"ז היא קרובה מאוד שקודם י"ט אי אפשר להיות בנין בה"מ עד שיתמחה עמלק בי"ד ומיד אח"כ בט"ו יבנה המקדש, ואיתא במועד קטן "**מנין שאין מערבין שמחה בשמחה**" ויליף מחנוכת הבית שעשה שלמה שבעה ימים קודם חג הסוכות ולא המתין עד החג וכו'. נמצא לעתיד, כשיבנה הבית המקדש בי"ט, אימת יהיה החינוך? אחר י"ט, שאין מערבין שמחה בשמחה, ועל כל פנים יהיה החינוך שבעת ימים כמו בחינוך דשלמה. נמצא יהיה החינוך עד כלות חודש ניסן.

ובזה מבואר דברי המסכת סופרים בטוב טעם, דקאמר בא' בניסן הוקם המשכן וי"ב נשיאים הקריבו קרבנם לחינוך וכל אחד עשה ביומו י"ט וכן לעתיד יבנה בית המקדש בניסן, ואימת יהיה זה? קודם י"ד -- אי אפשר להבנות קודם מחיית עמלק, ואם כן יהיה הבנין לעתיד אחר י"ד, ואימת יהיה החינוך? לאחר י"ט, עד כלות חודש ניסן, לפיכך אין מתענין עד שיעבור ניסן לזכר מקדש דלעתיד. ובדרושים שלי הארכתי בזה וכאן לקצר אני צריך.

(פה מבואר משנה אור לי"ד על פי סוד)

ונבא לביאור המסכתא במשנה ראשונה כבר נאמרו הרבה דברים בספרי המקובלים וכמדומה שגם דבר זה שאכתוב כבר נאמר באיזה ספר. (משנה, פסחים א, א) "**אור לארבע עשר בודקין את החמץ לאור הנר**" -- **אור** בגימטריא **אין סוף**, והיינו כשיאיר אין סוף "**לארבע עשר**", היינו מידת ת"ת שהוא בסוד רשות היחיד, גובהו עשר ורוחבו ארבעה כאשר כתבתי במסכת שבת.

אז "**בודקין את החמץ**" -- יהיה ביטול הקליפות לגמרי, שביטול הקליפות אינו יכול להיות אם לא בהארת אור אין סוף לספירות הקדושים. וכשתחשוב ג' תיבות **בודקין את החמץ** תמצא מנין **ביטול שאור וחמץ** עם ח' אותיות של "שאור וחמץ", והיינו סמאל ונחש כמבואר למעלה.

ואז יהיה "**לאור הנר**", וידוע נר היינו שכינה בסוד "**נר מצוה ותורה אור**", אור ונר היינו ת"ת ומלכות, וכן תורה ומצוה כידוע. וכשיהיה ביטול שאור וחמץ אלו יהיה זיוג ויחוד תמיד "**לאור הנר**", היינו ת"ת ומלכות. מה שאין כן עתה בעונותינו הרבים שקליפות

אלו עושים פירוד בין שש לשבע; שש היינו ת"ת עם ו' קצוות, ושבע היינו מלכות. לכך שריפת שאור וחמץ מן התורה בין שש לשבע כמבואר דבר זה בזוהר ובתיקונים ובשארי ספרי קבלה. ואין להאריך כאן.

(פה מבואר טעם על פי רמז מה שאסרה תורה החמץ מו' שעות בערב פסח)

ואבא לביאור המשנה (משנה, פסחים א, ד) "**ר' מאיר אומר אוכלין כל חמש ושורפין בתחלת שש, ור' יהודה אומר אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחלת ו**"'. הגם שבגמרא מבואר טעם על שהקדימו החכמים ואסרו עוד שעה אחת -- מכל מקום אכתוב טעם דרך רמז וסוד. שבטור או"ח הלכות ר"ח הביא מדרש שמועדים נתקנו נגד אבות, פסח כנגד אברהם דכתיב "**לושי ועשי עוגות**", ופסח היה וכו'. ובזה נראה לי טעם נכון שהתורה אסרה החמץ בערב פסח משש שעות ולמעלה, ולכאורה קשה -- כמו שמצות אכילת מצה מתחיל מבערב כה יהיה מצות ביעור חמץ, ולמה הקדימה התורה ביעור חמץ מו' שעות ולמעלה?

ולפי הקדמה הנ"ל יש ליישב, דהתורה אתי לאורויי מעלת אברהם אבינו, שכבר כתבתי שסוד ביעור חמץ היינו ביטול יצר הרע, וידוע דיש פלוגתא, חד אמר בן מ"ח שנים הכיר אברהם את בוראו, וחד אמר בן ג' שנים. ובבתרא (דף יז.) איתא שבאבות לא שלטה בהם יצר הרע. ושנותיו של אברהם היה קע"ה ובשבעת ימי פסח המה קס"ח שעות. לכך אמרה התורה ו' שעות קודם הרי הכל קע"ד שעות כנגד קע"ד שנים של אברהם להורות שכל ימיו היה בו ביטול יצר הרע ולא שלטה בו. ואתו חכמים והוסיפו עוד שעה אחת ואסרו מתחלת שעה ו' להורות שאפילו בשנה א' לא שלט בו יצר, היינו שהיה מתגבר על יצרו מיד כשנולד ולא שלט בו. ועיי"ש בתוס'[37], וגם על פי הקדמה הנ"ל הוא נכון, שחכמים גזרו לשורפו בין ה' לו' כדי שלא יהיה פירוד בין ה' לו' ויהיה השם שלם בהתבטל חמץ ושאור כנ"ל.

ובזה נבא לביאור המשנה (משנה, פסחים ג, א) "**אלו עוברין בפסח**", פירוש אלו מתבערין מן העולם, "**כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וזיתום המצרי וכו**"'. ולכאורה תמוה מאוד כיון שבא להורות דחמץ על ידי תערובות צריך לבער מן העולם, למה לו להאריך כל כך וליחשוב כל הני, וכי לא היה די באחת מהם או בשתים?

לכן נלע"ד דהתנא בא להורות בצחות לשונו כל הגאולות שעברו שהיו בפסח. וגם גאולה עתידה יהיה בפסח ואז יתבערו כל הקליפות מן העולם. **כותח הבבלי** מנין מכוון **גלות**

[37] ד"ה שלושה

**בבלי**, וידוע שבלשצר נהרג בליל פסח ובזה נתבטל קליפות בבל וישראל נגאלו על ידי כורש כמבואר בפסוקים ובמדרשים.

**ושכר המדי** עם הכולל בגימטריא מכוון **ארור המן וי' בניו**, שהיתה מפלתן בפסח. ואלו הן גאולות שעברו מבבל ומדי. אבל יון לא קחשיב שלא היתה מפלתו בפסח. ואח"כ אומר **וחומץ האדומי** עם האותיות כשתחשוב ה-ץ' פשוטה תשעה מאות כידוע עולה **ביטול ס"מ שר של אדום**, שיתבטל מן העולם בפסח לעתיד. וידוע המדרשים שה' אותיות הכפולים **כמנפץ** מרמזים על ה' גאולות, ד' מהם כבר עברו וגאולה אחרונה תלויה באות **ץ**, ולכך מרמז התנא כאן הגאולה אחרונה במספר ץ' פשוטה על ידי משיח צדקינו, **צמח צדיק** שמו (ירמיהו כג, ה), **וצמח** למפרע המה אותיות **חמץ**, שעל ידו יתבער החמץ מן העולם.

ואח"כ אומר "**וזיתום המצרי**" כמנין **גלות מצרים** עם ה' אותיות של **המצרי**. גם ב' תיבות **עוברין בפסח** עולה במכוון **סמל נחש**. לומר אלו מתבערין מן העולם בפסח לעתיד.

והא דקחשיב התנא גלות מצרים לבסוף -- על פי הקדמה הידוע אלו היה בגלות מצרים ת' שנה כמו שהיה בגזירת בין הבתרים היה אז גאולה שלימה ולא היה אחריה שום גלות. אך כאשר נשתקעו במ"ט שערי טומאה על ידי מעשיהם ואלו היו עוד שם שוב לא היה להם תקנה, וה' ברחמיו הוציאם קודם זמנו וכל הגליות המה השלמה לגלות מצרים. נמצא שלא נגמר גאולת מצרים עד זמן גאולה אחרונה. ומזה הטעם גם לימות המשיח לא תעקר זכירת יציאת מצרים אלא שתהא שעבוד מלכיות עיקר ויציאת מצרים טפל כמבואר סוף פרק קמא דברכות. לכך נקט התנא כאן גלות מצרים לבסוף.

ומכח זה ניחא לקמן בפרק יו"ד דקאמר "**מצה על שם שנגאלו וכו' מרור על שם וכו**'", וקשה דאם כן איפכא מיבעי, לאכול מרור תחלה ואח"כ מצה? ולטעם הנ"ל ניחא מאוד כאשר סידר בעל הגדה, "**מצה זו וכו**'" עד "**ולא יכלו להתמהמה**", שלא ישתקעו בתוך הטומאה ולכך גאלם קודם הזמן מכח זה היה מרור באחרונה כל הגליות. וכמדומה לי שדבר זה ראיתי באיזה ספר.

הרי עד כאן חשיב התנא חמץ גמור על ידי תערובות. ואח"כ תנא חמץ נוקשה, היינו נוקבא דס"א כמבואר בזוהר בכמה דוכתי[38] "**חמץ דא דכורא, מחמצת דא נוקבא**". ונוקבא קשה מדכורא. לכך יש אצלה אותיות **מת** ואותיות **חמץ** באמצע. לכך היא נקראת "חמץ נוקשה". ולזה קאמר התנא תחילה "**וחומץ האדומי**" היינו דוכרא ס"מ, ואח"כ תנא חמץ נוקשה היינו נוקבא שכולם יתבערו מן העולם. וזהו דקאמר "**וזומן של צבעים**",

[38] מצאתי הזהר בח"ג דף רנ"א ע"ב -- ויקיעורך

דידוע שיש צבוע זכר וצבוע נקבה ושניהם נחשים רעים. וזהו דקאמר "וזומן", היינו זוהמא שהיה נמשך מצבעים אלו -- הכל יתבער מן העולם.
ויש עוד כמה רמזים וסודות במשנה זו ולקצר אני צריך. וכבר כתבתי לעיל דהתחלת אותיות של המסכתא עולה תקצ"ח כמנין **מחיית סמל**, היינו דוכרא דס"א. וגם מרמז על מחיית הנוקבא, שהיא חמץ נוקשה כאשר כתבתי, ותקצ"ח עם הכולל עולה מנין **חמץ נוקשה**.
ועוד טעם ג' על התחלת האותיות, תקצ"ח עם הכולל עולה מנין **זה מצה ומרור**. דמסכתא נקרא פסחים ע"ש פסח ראשון ושני, ושניהם מצות אכילתן עם מצה ומרור. הרי לך ג' טעמים נפלאים. ולכך יש עשרה פרקים נגד יו"ד אותיות **עם מצה ומרור**.
וגם שחיטת הפסח ואכילתו צלי אש גם כן מרמז על שחיטת ס"מ לעתיד כמבואר בהדיא בזוהר פ' בא וכמה דוכתי. ולכך נתיסד בליל פסח זמר חד גדיא עד "**ואתא הקדוש ברוך הוא ושחט למלאך המות**". תיבת **ואתא** הוא לשון תרגום שכך היה לשונם, אבל הלשון הקודש הוא "ויבא", וכשתחשוב **ויבא הקדוש ברוך הוא ושחט למלאך המות** תמצא מנין אלף תקס"ט (1,569), ועם ב' כוללים עולה אלף תקע"א כמנין סופי האותיות של המסכתא. נמצא הראשי אותיות וסופי האותיות הכל מתכוין לדבר אחד לומר שכל המצות הנוהגין בפסח -- הן ביעור חמץ ושאור, והן שחיטת הפסח ואכילתו עם מצה ומרור -- הכל מרמז על ביטול היצר הרע, היינו ס"מ ונוקביה, שיהיה בפסח לעתיד במהרה בימינו אמן.
וזהו כונת הפסוק (זכריה יד, ז) "**והיה לעת ערב יהיה אור**", דכמו שחיטת הפסח הוא לעת ערב אחר תמיד של בין הערבים, ככה יהיה שחיטת היצר הרע לעת ערב ואז יהיה אור גדול לישראל.

(פה מבואר משנה הפסח נשחט בג' כתות על פי סוד)

ובזה נבא לביאור המשנה (משנה, פסחים ה, ה) "**הפסח נאכל בשלש כתות שנאמר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וכו**'". ומסיק בגמרא דבעינן ג' כתות של שלשים שלשים. ועיין בגמרא. וצריך טעם למה באמת ציוה התורה כך שיהא ג' כתות ובכל כת לא פחות משלשים.
ונלע"ד כך, דהתורה אתי להורות שעל ידי מצוה זו יתיחדו כל עשר ספירות הקדושים, "**כל קהל**" -- היינו ג' ראשונות, כתר חכמה בינה; **כל** היינו כתר שבו נכלל הכל, **וקהל** בגימטריא ע"ב ס"ג, היינו חכמה בינה כידוע, **ועדת** היינו **חסד ג"ת**, היינו **חסד** כולו, **ג"ת** ראשי תיבות גבורה ת"ת, עולה **עדת** עם הכולל. וכדי להגביר מדת חסד לכן מרמז

חסד כולו ואינך בראשי תיבות. וידוע שחג זה הוא נגד אברהם מידת חסד. ו"**ישראל**"[39] -- כאן נשלם כל עשר ספירות כידוע ד**ישראל** עולה כמנין **כח"ב חג"ת נהי"מ**[40].
ולכך ציוה התורה שיהיו שלש כתות. כת א' נגד ג' ראשונות, כח"ב, בכללות עשר. לכך אין כת פחות משלשים. וכת ב' נגד חג"ת בכללות עשר -- הרי שלשים. וכת ג' נגד נה"י בכללות עשר - הרי שלשים. ופסח גופה היא מלכות כידוע. הרי נתיחדו כאן כלל עשר ספירות הקדושים בכללות עשר ולכך יש במסכת זו עשרה פרקים.
(פה מבואר עוד טעם על פי רמז נפלא ועל מה שנאכל פסח מצה ומרור שלשתן יחד)
ועל דרך רמז נראה לי טעם נכון לשלש כתות וגם על מה שציותה התורה על מצות ומרורים יאכלהו. והלל הזקן היה כורכן לפסח מצה ומרור יחד ואוכלן. שלשה אלה נפלאו ממני, למה יהיו ג' מצות אלו כרוכין יחד?
ונראה על פי מה שאמרו חז"ל טעם לד' מינין שבלולב שהמה מרמזין כנגד צדיקים ובינונים ורשעים, אמר הקב"ה יאגדן יחד כדי שיתכפרו אלו על אלו. כן הוא הטעם כאן. הפסח מרמז על הצדיקים, וראיה לדבר כשתכתוב פסח מלא -- **פה סמך חת** -- עולה מכוון תרי"ג, הרי הצדיקים שמקיימין כל המצות שיש בידם לקיים ונחשב כאילו קיימו כל תרי"ג מצות כידוע. ומצה מרמז לבינונים שהוא לחם עני, כן הבינונים נקראים דלים בפסוק (תהלים קטז, ו) "**דלותי ולי יהושיע**". והקב"ה רב חסד מטה כלפי חסד. ומרור מרמז על הרשעים שמעשיהם מרורים מאוד. ורמז לדבר **לחם עני** עם האותיות בגימטריא כמנין **כלפי חסד** עם התיבות. ו-**מרור** בגימטריא **מות**, שרשעים חייבים מיתה.
לכך ציוה הקב"ה שיבואו אלו ג' מצות יחד כדי שיתכפרו אלו על אלו כמו ד' מינין שבלולב ממש. ובזה מבואר שלכך הפסח נשחט בג' כתות כנגד ג' כתות אלו, צדיקים בינונים רשעים, לרמז להם שגם הרשעים יזבחו את יצרם הרע ויעשו תשובה. וגם לפי מה שכתבתי לעיל בשם הזוהר שזביחת הפסח מרמז על שחיטת ס"מ לעתיד. ואיתא בסוכה פרק ה' לעתיד לבא מביא הקב"ה ליצה"ר ושוחטו בפני הרשעים ובפני הצדיקים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה, רשעים נדמה להם כחוט השערה וכו'. יעו"ש בגמרא ובמפרשים.
וכל זה מרומז בשתי תיבות מצה ומרור. סופי אותיות **הר**. וגם כשתחשוב **מצה ומרור** עם האותיות עולה כמנין **חוט שער** עם התיבות. ולדרכינו ניחא מאוד. שהכל בא לרמז לכת הרשעים שאם ירצו לכבוש את יצרם הרע הוא רק כחוט שער. ונמצא מה שנשחט בג'

[39] ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל
[40] כנראה הכוונה עם ה' אותיות -- ויקיעורך

כתות והאכילה עם מצה ומרור -- הכל הוא כונה אחת להזהיר לרשעים שישובו מדרכם הרעה. כנלע"ד רמז נכון.

(פה מבואר ישוב דברי הרמב"ם פ"א מה' תמידין)

ובמה שהבאתי למעלה הא דפסח נשחט אחר תמיד של בין הערבים, וכן הא דפסח נשחט בשלש כתות, נבא לבאר דברי הרמב"ם תחלת הלכות תמידין הלכה ג' (פ"א מהל' תמידין ה"ג) הביא משנתינו שתמיד של בין הערבים היה נשחט בח' ומחצה וכו'. "**ולמה מאחרין אותו ב' שעות אחר תחלת זמן שחיטתו? מפני קרבנות של יחידים וכו'. ולא שוחטין קרבן אחר תמיד של בין הערבים חוץ מקרבן פסח לכדי שאי אפשר שיקריבו כל ישראל פסחיהן בב' שעות**".

וכבר התעורר עליו בעל לחם משנה למה לא הביא רבינו הטעם הנאמר בגמרא "**יאוחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים בלבד**", וכתב טעם אחר מסברתו. ואני מוסיף להקשות על טעמו, דהרי עכשיו שמקדימין תמיד לפסח מקדימין שחיטת התמיד שעה אחת כמבואר במתני' (משנה, פסחים ה, א) "**בערבי פסחים נשחט התמיד בשבע ומחצה**". כן הביא הרמב"ם שם בהלכה ה' (פ"א מהל' תמידין ה"ה). ואם כן מה טעם יש בדבריו שאי אפשר שיקריבו כל ישראל פסחיהן בשתי שעות ולכך א"א להקדים הפסח לתמיד -- מכל מקום יקשה דיותר טוב היה לאחר התמיד עוד שעה אחת משארי ימות השנה וישחט התמיד בט' ומחצה ויהיה שהות לפניה ג' שעות לשחיטת פסחים. ונרויח שלא נצטרך לעבור עשה דהשלמה. אלא ע"כ צריכין אנו לטעם הגמרא, ואם כן הקושיא חזקה למה לא הביא הטעם הנאמר בגמרא? ובספר קול הרמ"ז כתב במשנה ג' דכונת הרמב"ם ליתן טעם על הא שמקדימין בערב פסח שחיטת התמיד שעה אחת דהיה להם לשחוט התמיד כמו בכל השנה בח' ומחצה והפסח אחריו משום שנאמר בו בערב ובין הערבים. לזה נתן הטעם שא"א שיקריבו כל ישראל פסחיהן בב' שעות וסיים "**וכן הבינו התוי"ט**".

ואחר המחילה מכבודו אומר אני שלא כיון יפה בדברי הרמב"ם ומכל שכן בדברי התי"ט. דאי אמרינן שהרמב"ם בא ליתן טעם על הקדמת התמיד שעה אחת היה לו לכתוב האי טעמא בהלכה ה' (פ"א מהל' תמידין ה"ה) כשכתב בערב פסח בין בחול בין בשבת היה התמיד נשחט בז' ומחצה וקרב בח' ומחצה כדי שיהיה להם פנאי לשחוט פסחיהן. כאן היה לו לכתוב הטעם לדברי הרמ"ז שאי אפשר שיקריבו כל ישראל פסחיהן בב' שעות. ויותר קשה דהרי אחר התמיד מט' ומחצה עד סוף היום יש שתי שעות ומחצה. אם כן היה לו לומר שאי אפשר שיקריבו כל ישראל פסחיהן בשתי שעות ומחצה.

אלא האמת יורה דרכו דהרמב"ם דריש טעמי דקרא, דציותה התורה לשחוט הפסחים אחר התמיד ולדחות עשה "**עליה השלם**". אמאי לא קדמה התורה שחיטת הפסחים? לזה נותן טעם שאי אפשר שיקריבו פסחיהן בשתי שעות. וזהו כונת התי"ט. ולכך כתב אח"כ ועיין מה שכתבתי ריש פרק ב' דסוטה ופרק ב' דיבמות דשם מפלפל בענין זה אי הרמב"ם דריש טעמי דקרא כר' שמעון, וביבמות מורה מקום לכאן. זה פשוט כונת התי"ט ולא כספר קול הרמ"ז.

אמנם קושיתינו הוא קושי' דמה טעם הוא זה, הלא כשמאחר הפסחים לתמיד מקדימין התמיד שעה אחת, אם כן ישאר הקושיא מוטב היה לאחר התמיד שעה אחת מכל ימות השנה ויהיה התמיד נשחט בט' ומחצה ויקדים הפסחים, שבג' שעות יכולים להקריב פסחיהן ולא נצטרך לדחות עשה דהשלמה.

לכן נלע"ד ליישב דברי רבינו הרמב"ם שדבריו בנוים על פי תלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי. דבספר קול הרמ"ז כתב על הא שכתבו התוס' בריש פרקין הא דמאחרינן התמיד בכל יום ב' שעות משום נדרים ונדבות ולא רצו לאחר יותר ולעשותו בצמצום סמוך לחשיכה. וכתב הוא שאין טעם זה מספיק שהרי עוד היום גדול. אלא הטעם הוא דאע"ג דרבא דחה את דברי ר' יהושע בן לוי דאמר חלקיהו לשני ערבים ולא קאי הכי לדינא -- מכל מקום לקחוהו חז"ל לאסמכתא בעלמא, ולכך איחרוהו בכל יום ב' שעות ולא יותר כדי לקיים בין הערבים חלקיהו וכו'. ע"כ דברי פי חכם חן.

ואני מוסיף על דבריו שבתלמוד ירושלמי (ירושלמי פסחים ה, א) תופס עיקר דברי ר' יהושע בן לוי ומביא ברייתא דתניא כותיה. ומקשה שם ויקדים פסח לתמיד ומשני אם אתה אומר כן אתה מבטל בין הערבים דגבי פסח. ומקשה עוד והרי אם מקיים אתה בין הערבים של פסח לא נמצאת מבטל בין הערבים של תמיד דהרי מקדימין את התמיד שעה אחת. ומשני תמיד אם אתה מבטלו עכשיו אתה מקיימו בכל השנה אבל פסח אם אתה מבטלו עכשיו את בין הערבים אימתי אתה מקיימו.

ומקשה עוד ויקריב פסח קודם לתמיד. ומשני יאוחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים. ולכאורה תמוה מאוד, דהא כבר שני לה שפיר בתירוצא קמא ומאי מקשה עוד הפעם ויקריב פסח קודם לתמיד? וצריך לומר דהקושיא היא יקריב הפסח בח' ומחצה כדי לקיים בין הערבים ואח"כ התמיד כדי לקיים עשה דהשלמה ומשני יאוחר דבר וכו'.

ועדיין קשה לישני הא תירוצא מיד, ואפשר לומר דהאי תירוצא בתרא לא קאי אלא בפסח ראשון דכתיב בו בערב ובין הערבים אבל בפסח שני דלא כתיב ביה רק בין

הערבים לחוד הוה אמינא דיקדים לתמיד, לכך איצטריך גם לתירוץ ראשון דשייך גם בפסח שני. ודוק.

(פה מבואר שלפי הירושלמי גם פסח שני היה אחר התמיד)

אמנם בתוס' דיומא דף כ"ט ע"ב מספקא להו אי פסח שני קודם לתמיד או אחריו. וגם בדברי הרמב"ם אין הכרע בזה. דבסוף הלכות קרבן פסח (פ"י מהל' קרבן פסח) הביא באיזה דינים שוים פסח ב' עם פסח ראשון ובאיזה דינים אינם שוין ולא הזכיר דין זה, לא בשוין ולא באינם שוין.

ונחזור לענייננו ליישב הא דהקשינו על טעם הרמב"ם שבא ליתן טעם על התורה, אם כן קשה מוטב היה לאחר התמיד שעה אחת ולהקדים הפסחים כדי שיקוים עשה דהשלמה. אכן לפי מה שכתבנו בשם הרמ"ז שסברת ריב"ל לא נדחה לגמרי דבין הערבים הוא חלקהו וכמו שהוכחנו מירושלמי יתישבו דבריו בטוב טעם. ונתיישב גם כן לריב"ל דסבירא ליה דבין הערבים הוא דוקא חלקהו וכו'. אם כן היאך יתקיימו שני מקראות גבי פסח, דפסוק אחד אומר בין הערבים ופסוק אחד אומר בערב. ואי משום כדי לאחר הפסח מתמיד יכתוב שני פעמים "בין הערבים". אלא נראה פשוט דפסח נשחט בג' כתות. נמצא מקוימים ב' המקראות, דכת ראשונה יעשו אותו בין הערבים ממש, וכת ב' וג' יעשו אותו אח"כ בערב.

הכלל לדברי ריב"ל בערב פסח בע"כ יודחה חד בין ערביים, או דפסח או דתמיד, ולזה קאמר הרמב"ם שפיר טעמא דקרא שציותה לאחר הפסחים מתמיד ולדחות עשה דהשלמה מפני שאי אפשר שיקריבו כל ישראל פסחיהן בשתי שעות וצריכין שלש שעות או קרוב. נמצא אם היינו מקדים הפסחים לתמיד והיינו צריכים לאחר התמיד שעה אחת כקושיתינו היו נדחין השני "בין הערבים" -- דפסח ודתמיד, שהרי רוב הפסחים של ב' כתות ראשונות היו נעשים קודם בין הערבים, ואף שכת שלישית היה מגיע זמנה בין הערבים ממש -- מכל מקום הרי נקראת כת עצלנית ועמה מועטין ולא היה נתקיים בה "בין הערבים".

וגם "בין הערבים" של תמיד היה נדחה שהרי היינו מאחרין אותו עד אחר ט' ומחצה. דבשלמא אם היה באפשרי להקריב כל הפסחים בב' שעות היה התורה באמת מצוה להקדים הפסחים והיינו מתחילין זמן שחיטתן בשבע ומחצה, נמצא היו רובא דרובא עושין בין הערבים ממש והיה נתקיים "בין הערבים" דפסח שפיר. אבל משום דלא אפשר להקריב כל הפסחים בב' שעות, נמצא אם היינו מקדים הפסחים לתמיד היו שתי "בין הערבים" נדחין. ולכך ציותה התורה להקדים התמיד ולהקדים שעה אחת מבין הערבים

ממש. נמצא מתקיים בין הערבים דפסח בכת ראשונה וב' כתות אחרונות יקוים מקרא השני בערב. ולכך מדוקדק מאוד "**יאוחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים בלבד**". ודוק.

וידעתי, גם ידעתי, שבמצות הנוהגות בליל פסח יש בהם רזין דרזין ולאו כל מוחא סביל דא, ובודאי הכל מרומז במשנה וה' יאיר עינינו בתורתו. ואכתוב רק דבר אחד טעם נכון מה שנוהגין לומר בתחלת האגדה "**כל דכפין ייתי ויאכל וכו' השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין**". דידוע דגאולת מצרים היתה על ידי נ' שערי בינה לכך הוזכר יציאת מצרים חמשים פעמים בתורה כמבואר הרבה פעמים בזוהר ובתיקונים בסוד הפסוק "**וחמושים עלו בני ישראל ממצרים**". וזה לשון הזוהר שם (ח"ב מו, א): "**אמר ר' שמעון, בגין דההוא יובלא סליק לון ממצרים וכו' ועל דא וחמשים חסר**"?

נלע"ד שגאולת מצרים היתה על ידי מ"ט שערי בינה, שהרי למשה לא נתגלה רק מ"ט שערי בינה, ושער הא' לא נתגלה לו. ואפשר שזה כונת הזוהר שכתבתי. **יובלא** בגימטריא מ"ט, סליק לון ממצרים, וזהו שסיים נמי "**ועל דא וחמשים חסר**", היינו שהיה חסר אחד מחמשים ולכך לא היה גאולה שלימה. אבל גאולה דלעתיד יפתח גם שער הראשון ויהיה גאולה שלימה.

(פה מבואר דרש הדרדקי א"ב אלף בינה)

וכבר אמרתי פירוש דרש הדרדקי (שבת קד, א) "**א"ב אלף בינה, ג"ד גמול דלים, ומאי טעמא מיהדר אפי דדלת מן גימל דליתן ליה בצינעה כי היכא דלא ליכסוף**". אמרתי שכונתם כך: דאם משה רבינו לא נתגלה לו שער אלף בבינה מי יזכה להתגלות לו?! אך מצינו בגמרא "**גדול עושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו**". אם כן אפשר מי שעושה צדקה בסתר זוכה שיתגלה לו שער ראשון בבינה. וזהו כונת הדרש שלהם: אלף בינה, מי שירצה לזכות לשער אלף בבינה -- גמול דלים עד דליתן ליה בצנעה היינו צדקה בסתר. ואם כן גם גאולה דלעתיד יהיה על ידי מצות צדקה בסתר ולכך יתגלה גם שער אלף שבבינה ויהיה גאולה שלימה. ובזה מבואר דכל השנה דרכו של עני לעמוד בחוץ ופושט ידו לפנים ליתן לו כמבואר במשנה פ"ק דשבת, ואם כן הוי צדקה בפרהסיא. לכך קאמר עכשיו כל דכפין ייתי ויאכל, כלומר יכנס לפנים והרי הוא כאחד מבני בית והוי צדקה בסתר. מכל זה נזכה להיות לשנה הבאה בני חורין, גאולה שלימה על ידי חמשים שערי בינה בבי"א.

## מסכת שקלים

(פה מבואר משנה בא' באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים)

במסכת זו יש ח' פרקים, והתחלת אותיות עולה ת"י, וסופי האותיות עולה אלף תקכ"ז (1,527). וגם שם המסכתא **שקלים** -- כל זה צריך טעם.

כדי ליישב משנה ראשונה (משנה, שקלים א, א) "**בא' באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים**", ולכאורה תמוה מה ענין זה לזה שיכריזו על שתיהן כאחת?

לפי פשוטה יש לומר דידוע מאמר חז"ל צפה הקב"ה שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו. הרי שמצות שקלים להגין על ישראל מן המן. וידוע דהמן וי' בניו המה נגד י"א כתרין תתאין בקליפה. ודבר זה מרמז התנא כאן. "**באחד באדר משמיעין על השקלים**", אך שלא יקשה למה מקדימין כל כך מא' באדר, היה די איזה ימים קודם ראש חדש ניסן להכריז עליהן, לזה מיישב "**ועל הכלאים**", היינו לעקור הכלאים. וכשתחשוב תיבת **הכלאים** תמצא מנין **המן**, וי"א יתירים היינו המן וי' בניו שהמה נגד י"א כתרין תתאין. ולכך הקדימו להכריז על מצות שקלים לעקור המן וי' בניו שהמה הכלאים.

גם תיבת **שקלים** בגימטריא ת"פ להגין עליהם מנוקבא דס"א **לילית** עם ת"פ מחנותיה כידוע.

אמנם לבא אל תוך ופנימות[41] סוד ורמז השקלים וליישב כל הדקדוקים הנ"ל נראה לענ"ד כך, דודאי בפשט הפסוק מבואר שהשקלים באים לכפר על הנפש. וכתבו המפרשים לכן **שקל** בגימטריא **נפש**. ואני אומר עוד שידוע שיש ג' מדרגות, נפש רוח נשמה, לכן כשתחשוב ה-ם' סתומה בתיבת **שקלים** (1,040) ת"ר כידוע, עולה במכוון כמנין **נפש רוח נשמה** עם הכולל, שמצות שקלים מכפר על ג' מדרגות אלו.

לכן תמצא שכל מעשה שקלים היו משולשין כמבואר בפרק ג' (משנה, שקלים ג) "**בשלשה פרקים תורמין את הלשכה, בשלש קופות של שלש שלש סאין**", הכל לרמז שהשקלים מכפרים על כל ג' מדרגות נר"ן.

(פה מבואר טעם נכון שכל מעשי שקלים המה משולשין ועל חשבון אותיות)

וידוע שר"ת וס"ת מן נפש רוח נשמה עולה תרי"ג. וזה כונת התנא "**וכתוב עליה אלף בית גימל**". כשתחשוב ג' תיבות אלו עולים תר"ו, ופשוטן אב"ג עולה ו' -- הרי תרי"ב. עם הכולל הוא תרי"ג. כל זה מרמז התנא בהתחלת אותיות ת"י כמנין **נשמה יה**, בסוד הפסוק "**כל הנשמה תהלל יה**", שהנשמה מבינה כידוע, וחכמה ובינה המה בסוד רעים דלא מתפרשין, והמה בסוד יה.

[41] כנראה צ"ל פנימיות -- ויקיעורך

וסופי האותיות עולים אלף תקכ"ז (1,527) כנגד ג' מדרגות אלו, נפש רוח נשמה. דידוע נפש היא ממלכות, ורוח מן ת"ת, ונשמה מבינה, והמה סוד ג' מילואים של שם הויה, ס"ג מ"ה ב"ן. וכשתחשוב **בינה ת"ת מלכות ס"ג מ"ה ב"ן** -- עולה הכל אלף תקכ"ג (1,523). ועיין בזוהר ריש פרשת לך לך בסוד תלת עיילי בחד, היינו נר"נ כולם נכנסים בבינה. נמצא כל זה מרמז התנא שסוד שקלים באים לכפר על כל ג' מדרגות **נפש רוח נשמה** מנין **שקלים** במ"ם סתומה. ושורשם הוא מ**בינה ס"ג ת"ת מ"ה מלכות ב"ן** שעולה אלף תקכ"ג. ואח"כ תלת דרגין עיילי בחד. נמצא הכל אלף תקכ"ז במכוון.

(פה מבואר המשנה ר' ישמעאל אומר יונית היה כתוב עליהן)

ובזה אפשר ליישב מה שפליג ר' ישמעאל פרק ג' משנה ב' ואמר "**יונית היה כתוב עליהן, אלפא ביתא גמלא**". לכאורה תמוה מאוד, מהיכא תיתי להניח לשון הקודש ולכתוב לשון יונית, ואיזה סמך מצא לדבריו? ולדברינו יתכן, דכבר כתבנו **שקל** בגימטריא **נפש**. ואמרו המפרשים דלכך ציותה התורה שיתן כל אחד חצי שקל ולא שקל שלם להורות שכל ישראל המה נפש אחד וכל אחד הוא חצי נפש. לכך יתן חצי שקל.

וכזה מצאתי גם בגלי רזיא הובא ביר"ג פ' נח, שם ויפת היו נפש אחד ולכך כתיב "**ויקח שם ויפת וגו**'", כתיב "**ויקח**" לשון יחיד, ששניהן היו נפש ונשמה אחת. ובזה מבואר גמרא דמגילה רשב"ג אומר אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית. מאי טעמא דרשב"ג דכתיב יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם, יפיותו של יפת, היינו לשון יוני, יהיה נאמרים באהלי שם, והיינו מטעם הנ"ל ששניהן היו נפש אחד.

ולכך גם כאן סבירא לר' ישמעאל שהיה כתוב בלשון יוני מטעם זה, דבריו של יפת יהיה באהל שם, היינו בתוך העזרה. ולהורות הטעם ששניהם המה נפש אחד. ולכך גם כאן המצוה שיתן כל אחד חצי שקל, שכל אחד הוא רק חצי נפש. וכשתחשוב ג' תיבות **אלפא ביתא גמלא** תמצא מנין **יוני ליפת** עם התיבות והכולל. דוק ותשכח. לענ"ד הוא דבר נאה ומתקבל ליישב דברי ר' ישמעאל שהמה לכאורה תמוהים מאוד. ובזה מיושב דלקמן פרק ה' משנה ג' קאמר בן עזאי ארמית כתוב עליהן, וכאן קאמר ר"י יונית, אלא כדפרישית לרמז הנ"ל.

(פה מבואר לשון המשנה בונין נפש על קברו)

ובזה מיושב לשון התנא סוף פ"ב (משנה, שקלים ב, ה) "**בונין לו נפש על קברו**", ולכאורה קשה דהרי נפש היינו ציון או מצבה כדמייתי בירושלמי מקראי, אם כן למה משנה ר' נתן לשון הכתוב וקורא אותו "נפש"? ולדברינו ניחא, שאמרנו המסכתא מרמז

סוד נפש רוח נשמה, וכבר ידוע מהזוהר שבחינות הנפש טייס[42] על הקבר אבל בחינות רוח ונשמה עולים למעלה כמה דכתיב "**והרוח תשוב אל אלהים**", ומכל שכן נשמה. לזה מרמז "**בונין לו נפש על קברו**".

(פה מבואר טעם ב' על התחלת וסופי האותיות)

עוד יש לפרש טעם נכון על התחלת האותיות וסופי האותיות, בהצטרף הכל יחד עולים אלף תתקל"ז (1,937). שידוע שעל ידי הקרבנות וביותר על ידי הקטורת נתייחדו ונתקשרו כל הספירות הקדושים. וכבר ידעת שהספירות המה בסוד שלשה קוי"ן, וקו אמצעי המה כתר ת"ת יסוד מלכות. והמה מקשרין כל הג' קוין. ויסוד נקרא "טוב". לכך כשתחשוב **כתר ת"ת טו"ב מלכות** עם הד' כוללים עולה במכוון אלף תתקל"ז.

וזה מרמז התנא שעל ידי השקלים שמהם נעשים כל הקרבנות והקטורת יתיחדו כל הספירות על ידי קו האמצעי העולה אלף תתקל"ז (1,937). לכך כל מעשה השקלים משולשין כאשר כתבתי לעיל שעיקר הכונה לייחד ולקשר הג' קווין כח"ב חג"ת נה"י עם מלכות. לכך היו ג' קופות של ג' ג' סאין, דסאה הוא סוד מלכות, **אדני** עם הכולל בגימטריא **סאה**.

(פה מבואר עוד טעם ג' על מנין הפרקים וחשבון האותיות)

עוד מרמז יותר שסוד הקרבנות המה בסוד י"ג מכילין דרחמים. ועיין בס' בחיי פרשת תשא[43] שכתב כמה דעות וכולם שוין שי"ג מדות רחמים נכללים בעשר ספירות הקדושים והביא גם לשון רבינו האי גאון וזה לשונו: "**י"ג מדות אלו הם ענפי תולדות נמשכים מעשר ספירות, ואף על פי שאלו נקראים מדות ואלו נקראים ספירות, הכל נובע ממעין אחד. ואף על פי שמצינו שלש עשרה מדות ולא מצינו שלש עשרה ספירות -- סוד הענין שהשלשה מאורות העליונות שהם על עשר ספירות אין להם התחלה כי הם שם ועצם לשורש השרשים וקבלת הגאון בשמותיה**(?) **אור קדמון אור מצוחצח אור צח וכו'. ומשורש כל השרשים נאצלו עשר ספירות**", יעו"ש בדבריהם הקדושים.

ולדבריו הקדושים מצאתי טוב טעם שהספירה ראשונה נקראת בשם "כתר" ושם הויה שלו הוא בנקודת קמץ כידוע, להורות שאור הכתר נמשך משלשה אורות הנ"ל. לכך **כתר** עם הכולל עולה ג' פעמים אור. ונקודת **קמץ** הוא נוטריקון -- ק'דמון מ'צוחצח **צ**'ח. ואין להאריך יותר בזה.

[42] במובן של חופפות. ואפשר שנפלה איזו ט"ס בתיבה זו.
[43] על הפסוק בשמות ל"ד ו -- ויקיעורך

וכל זה מרמז רבינו הקדוש במסכת זו. כשתחשוב ראשי האותיות וסופי האותיות יחד עולים אלף תתקל"ז, ושורשים המה ט"ז אותיות -- ח' ראשי פרקים וח' סופי פרקים, בהצטרף אלף תתקל"ז (1,937) עם ט"ז עולה הכל [אלף] תתקנ"ג (1,953) כמנין **שלשה עשר מדות רחמים**. דוק ותשכח דבר נפלא. להורות שעל ידי מצות שקלים וכל הקרבנות הנעשים מהם מעוררים שלשה עשר מדות רחמים. והנה ידעתי גם ידעתי שעל פי כונות האר"י זצל"ה בענין שלשה עשר מדות אינו מסכים כלל עם הדעות שהביא רבינו בחיי, מכל מקום הרמזים שכתבתי במשנה עולה אליבא דכל הדעות.

(פה מבואר סוד י"ג שופרות שהיו במקדש)

ולכך סידר רבינו הקדוש במסכת זו פרק ו' (משנה, שקלים ו) שלשה עשר שופרות, שלשה עשר שולחנות, שלשה עשר השתחויות, דלכאורה אין להם שייכות במסכת זו. וצריכין לומר שלשה עשר שופרות שייך כאן שיש בהן ב' שופרות של שקלים תיקלין חדתין ותיקלין עתיקין ואגב דתני י"ג שופרות תני נמי הנך. ולדידי ניחא שהתנא בא להורות שכל הני שהיו במקדש במנין י"ג הכל כדי לעורר י"ג מדות רחמים כנ"ל.

ואפשר לומר שהתנא חשיב ג' דברים של י"ג דידוע שיש י"ג מדות רחמים, י"ג עיקרים, י"ג מדות שהתורה נדרשת -- והכל עולה בקנה אחד. ולכך חשיב התנא ג' דברים של י"ג. וידוע דסוד י"ג מכילין דרחמי נמשכין מסוג י"ג תיקוני דיקנא דעתיקא קדישא. ואפשר שזה מרמז התנא באומרו "**שלשה עשר שופרות היו במקדש וכו' ותקלין עתיקין**", דלכאורה קשה למה נקראו "שופרות" ולא "תיבות" או שם אחר? ולדרכינו יובן דתיבת **שופרות** עם האותיות עולה מנין **עתיקא קדישא** עם התיבות. לומר י"ג אלו נמשכין מעתיקא קדישא. וזה שאמר "**ותקלין עתיקין**" -- תיבת **תקלין** עולה **י"ג תיקוני** עם הכולל. ואין להאריך יותר, וה' יראנו נפלאות בתורתו.

(פה מבואר שלעתיד יתן כל אחד שקל שלם)

עוד טעם לקריאת שם המסכתא "שקלים", וגם לכאורה קשה על רבינו הקדוש שבכל המסכתא לא הזכיר מחצית שקל רק שקל או שקלים, הגם שכתב הר"ב בפרק א' משנה ו' "**ושקל האמור כאן היינו מחצית השקל**", ועיין בתי"ט מה שכתב בשם הרמב"ן בזה. ולענ"ד נראה שרמזו בזה שלעתיד בביאת משיח צדקינו באמת יתן כל אחד שקל שלם. והטעם שמצאתי טעם נכון על שציותה התורה מחצית השקל מפני ד**שקל** הוא בא"ת ב"ש **בד"כ**, בגימטריא כ"ו כמנין שם הויה. ובגלותינו בעונינו אין השם שלם לכך ציוה התורה שיתן כל אחד מחצית השקל לכפר עליהם שגרמו בעונם שאין השם שלם. ולכך לעתיד שיהיה השם שלם יתנו כל אחד באמת שקל שלם.

ודבר זה מרומז בתורה באמרו "**מחצית השקל בשקל הקודש**", דלכאורה "בשקל הקודש" הוא מיותר ועיין בפרש"י. לכן נלע"ד שהתורה מרמז שלעתיד יתנו שקל הקודש. ובתורה תיבת **הקדש** חסר ו', וכשתחשוב ב' תיבות אלו **שקל הקדש** תמצא מכוון **בביאת משיח בן דוד**. ודבר זה רמזו רבינו הקדוש. ולכך שינה לשון התורה, וגם קריאת המסכתא **שקלים** שבו יש שקל שלם. וכן ביוצר מוסף של פרשת שקלים אומרים "**ושקל אשא בבית נכון ונישא**".

## מסכת יומא

במסכת זו יש ח' פרקים, והתחלת אותיות עולה תרכ"ט, וסופי האותיות יש בסוף פרק ו' (משנה, יומא ו, ח) שתי נוסחאות. אחד מסיים הפרק "**למדבר**", ומה שיש אח"כ "**ר' ישמעאל סימן אחר היה להם**" הוא ברייתא. אבל ברוב הנוסחאות סיום המשנה הוא "**ילבינו**". נמצא לפי נוסחא א' עולים סופי האותיות תרמ"ח ולפי הנוסחא ב' עולים תנ"ד. ואפרש בע"ה כפי שתי נוסחאות.

גם למה נקרא שם המסכת "יומא" ולא "יום כפורים". גם למה נסדרה אחר מסכת שקלים. כל זה צריך טעם ודעת.

ונראה ליישב דידוע מסידור האר"י זצ"ל שתחלת היחוד של יום הקדוש הזה הוא **הויה אהיה** משולב. והוא בסוד ה' ראשונה בינה אימא עילאה כידוע. ובזה נבא לביאור, דלכך תיקן רבינו הקדוש ח' פרקים במסכת זו נגד ב' שמות אלו -- **הויה אהיה**. ולכך יש בהתחלת אותיות ד' פרקים ראשונים שי"ב נגד י"ב צירופי הויה עולה שי"ב. וגם בג' פרקים אחרונים התחלת אותיות שי"ב נגד שם אהיה בשני מילואין, ביודין בההין, קס"א קנ"א -- עולה שי"ב. והתחלת פרק ה' (משנה, יומא ה, א) הוא באות ה' והוא באמצע בין ב' צירופי שמות אלו, להורות שיחוד זה הוא באות ה' ראשונה כדכתבתי.

וסופי האותיות לפי נוסחא א' עולה תרמ"ח כמנין ב' תיבות **יהו"ה תטהרו** עם ב' כוללים, בסוד הפסוק "**כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו**", היינו שיתגלה אור כתר, כי תיבת **תטהרו** עולה מנין **כתר**, וכאשר נאריך לקמן בסוד העבודה שלכך היה כהן גדול מתכוין ואומר נגד המברכים "תטהרו". נמצא שלכך סידר רבינו הקדוש סופי האותיות כמנין ב' תיבות אלו של סוף הפסוק ה' תטהרו עם הב' כוללים. ולכך גם סיום המסכתא -- הקב"ה מטהר את ישראל. וגם סופי האותיות עולה **תרח"ם**. ועיין בכונת תיקון חצות.

ולפי נוסחא ב' עולים סופי האותיות תנ"ד נגד שם אהיה. דידוע אהי"ה פעמים אהי"ה עולה **אמת**. ולכך חותמו של הקב"ה אמת. דידוע שסוד החותם הוא במילואי אהי"ה

-- קס"א קנ"א קמ"ג -- עולה מנין **חותם**. וגם סוד יום זה להתעורר י"ג מכילין דרחמי. ובהצטרף י"ג לאמת עולה תנ"ד. לכך העמיד סופי האותיות תנ"ד.

ולכך סידר מסכת זו אחר מסכת שקלים שגם היא בנויה על סוד לעורר י"ג מכילין דרחמי כאשר כתבתי. ולכך נקרא שם המסכת **יומא** על שם שילוב שמות **הויה אהיה** עם האותיות וב' כוללים. גם במנין **אל הויה**. וגם כשתכתוב יומא במילוי -- **יוד ויו מם אלף** -- עולה מנין **רגל**, והיינו הויה אהיה במילוי יודין עולה **ע"ב קס"א**, מנין **רגל**. וגם **ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן** עם הכולל עולה מנין **רגל**, לומר שביום הקדוש הזה מתעוררים כל השמות הקדושים לטהר את ישראל.

(פה מבואר משנה ראשונה וגמ' בדרך נפלא)

ובזה נבא לביאור משנה ראשונה (משנה, יומא א, א) "**שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין וכו**'", ואיתא בגמרא (דף ח:) "**תניא ר' יהודה אומר וכי לשכת פרהדרין היתה והלא לשכת בלווטי היתה**", ופרש"י פרהדרין - פקידי המלך, בלווטי - לשון שרים. כלומר וכי היו חשובים רק כפקידי המלך, והלא כשרי המלך היו? "**אלא בתחלה היו קורין אותה לשכת בלווטי וכו**'" עד "**היו קורין אותה לשכת פרהדרין**", כלומר בתחלה שהיו כה"ג צדיקים באמת היו קורין אותה לשכת שרים, רק אחר כך בבית שני שהיו כה"ג רשעים וכו' היתה נקראת לשכת פרהדרין.

ולכאורה תמוה מאוד וכי יש גבהות(?) ושררה לפני המקום? ואין לומר שהקושיא על העולם שהיו קורין אותה לשכת פרהדרין דהוי לשון גנאי -- גם זה אינו, שזה הוא גדולתן שהם פקידי המלך מלכי המלכים לעבדו לפני ולפנים, ומקרא מלא הוא (במדבר ג, י) "**ואת אהרן ואת בניו תפקוד וגו**'" ופרש"י שם "**תפקוד - לשון פקידות, ואינו לשון מנין**" -- הרי שהכתוב עצמו מזכיר לשון פקידות באהרן ובניו. וכן כמה פסוקים כן.

לכן נלע"ד שחכמי גמרא דיברו כאן דרך רמז וסוד. שתיבת **פרהדרין** הוא כולו דין. **פרה** ידוע מרמז פ"ר דינים הנמשכים מן האותיות **מנצפ"ך**. ואח"כ יש אותיות **דין** ממש. וגם אות **ר'** שניה היא דין בסוד שם אלהים פשוט כפול משולש כידוע בסוד שופר. נמצא שתיבת **פרהדרין** היא כולו דין.

וכהן גדול הוא חסד וכל מעשיו להגביר מדת חסד כאשר אכתוב לקמן בע"ה. ואם כן מקשה שפיר היאך קורין ללשכה שלו פרהדרין שהיא כולו דין והלא לשכת בלווטי היתה. כן הוא הנוסחא בגמרא. ותיבת **בלווטי** בגימטריא ס"ג, וידוע שמילוי ס"ג הוא בבינה עבודת יה"כ. וגם במלת **בלווטי** יש בה אותיות **טוב** ואותיות **לו"י** כמנין מילוי שם ע"ב שהוא חסד. ואם הגירסא **בלוטי** בחד ו' היא בגימטריא כמנין **אל הויה** שהוא

חסד. וזהו שמדייק והלא לשכת בלווטי היתה נקראת על שם החסד ולא על שם הדין. ומשני שפיר דבאמת כשהיו כה"ג צדיקים היתה נקראת לשכת בלווטי על שם החסד, רק אח"כ כשהיו רשעים נתהפך למדת הדין ונקראת פרהדרין על שם הדין. הפוך בה ויונעם לך מאוד.

וזהו כונת התנא "**שבעת ימים קודם יום הכפורים וכו**'", היינו שבעת ימים עילאין, חג"ת נהי"מ, שהמה סוד שבעה ימי בראשית כידוע. והמה "**קודם יום הכפורים**", שהוא בבינה. ומתתא לעילא המה "**קודם יום הכפורים**".

"**מפרישין כהן גדול מביתו וכו**'" - לכאורה תיבת "**מפרישין**" קשה, היה לו למיתני "פורש כהן גדול מביתו", מאי "מפרישין" שמשמעו אחרים מפרישין אותו? ולדעתי קאי על "**שבעת ימים**", כלומר שסוד שבעת ימים אלו היינו חג"ת נהי"מ מפרישין אותו[44] ו"**מביתו**", היינו סוד מלכות שנקראת "בית" בסוד הגבורות. ועיין בספר מאורי אור ללשכת בלווטי למעלה והיינו תיבת **לשכת** בגימטריא **ספירת** ותיבת **בלווטי** בגימטריא ס"ג בסוד בינה ששם חסד. ואף דמינה מתערין דינין -- מכל מקום שורשה חסד כידוע. והלשון המשנה מדויק מאוד.

וכבר כתבתי שבודאי אין הדברים יוצאין מפשטן אך כדכתבתי מרמזים לדברים עליונים. ואח"כ נתהפך למדת הדין ונקראת "פרהדרין". ואף שבמקצת נוסחאות איתא "פלהדרין" -- הנוסחא הנכונה "פרהדרין" כאשר כתבתי. ועיין בספר אור ישראל בדף קנ"ט ע"א וע"ב.

דרך כלל שלכך היתה כל עבודת יום הכפורים בכהן גדול שתהיה מדת חסד גובר על מדת הדין ולהתעורר י"ג מכילין דרחמים. ואפשר שזה מרמז התנא בפרק ב' (משנה, יומא ב, ג) "**הפיוס**[45] **השני וכו**' **ושלשה עשר כהנים זוכים בו**", דכלאורה קשה וכי מנינא אתי לאשמעינן. ועוד קשה דלשון משנה זו איתא נמי במסכת תמיד ריש פרק ג' ושם אינו מסיים דבר זה. ולדרכינו ניחא מאוד שהתנא בא להורות זה שאף שדבר זה היה בכל יום, מכל מקום לא היו בכח מעשיהם להתעורר י"ג מכילין דרחמי רק ביום הכפורים, לכך מסיים כאן "**ושלשה עשר כהנים זוכין בו**".

(פה מבואר טעם נכון על ב' גיזרי עצים בשחר היו בכהן אחד ובין ערביים בב' כהנים)

[44] החל מכאן לא הבנתי את הכוונה של רצף המילים הבאים, ואולי נפל איזה טעות, ואני הקלדתי כאן ע"פ הדפוס -- ויקיעורך

[45] כך מובא בדפוס -- ויקיעורך

גם אמרתי בזה ענין טעם נכון בהא דמסקינן בגמרא פרק ב' (דף כו:) דסידור ב' גיזרי עצים בשחר היו על ידי כהן אחד, ובתמיד של בין הערבים היה על ידי ב' כהנים, וילפינן מקראי. אך טעמא בעי למה באמת ציוה התורה כך?

ואמרתי כך, דיש ב' דעות בזמן עקדה אימת היתה, אם בזמן תמיד של שחר או בזמן תמיד של בין הערבים. וכתב בפירוש הסידור שאלו ואלו דברי אלהים חיים ולא פירש דבריו. ונלע"ד דעקדת יצחק היה בזמן תמיד של שחר, והקרבת האיל היה בזמן תמיד של בין הערבים, דודאי היה שהות הרבה ביניהם כדאיתא במדרשים שהשטן עיכב את האיל. ולכך איתא בפר"א [=פרקי ר' אליעזר?] דבזמן עקידה התקין הקב"ה להקריב ב' תמידין[46], והיינו כדכתבתי דהעקידה נחשבת לב' תמידין; יצחק עצמו היה תמיד של שחר והאיל תמיד של בין הערבים.

וידוע מהזוהר דעיקר כונת עקידה היתה להמתיק הדינים. דאברהם היה כהן גדול מדת חסד, ויצחק היה כולו דינים, וכדי לאכללא שמאלא בימינא וימינא בשמאלא, לכך ציוה הקב"ה לאברהם שיעלה את יצחק בנו ויעקוד אותו ובזה נמתקו הדינים שביצחק. ולכך אסקיהו אחתיהו.

וידוע דכהן העובד עבודה צריך להיות מסיטרא דחסד. ובזה מבואר שבתמיד של שחר שהוא במקום עקדת יצחק צריך להיות סידור המערכה וגם סידור ב' גזירין הכל בכהן אחד, שבשעת עקידה הכל נעשה על ידי אברהם לבדו כדכתיב "**ויערוך את העצים**". אבל בתמיד של בין הערבים שהוא במקום הקרבת האיל שאז כבר נמתקו הגבורות של יצחק במדת חסד של אברהם ונעשה גם הוא כהן וגם הוא היה מסייע לאביו בסידור המערכה ובהקרבת האיל, לכך גם לדורות סידור ב' גזירין של בין הערבים הוא בשני כהנים. כנלע"ד נכון.

ורמז נכון מצאתי שהקרבת האיל היה בתמיד של בין הערבים בפסוק "**ויקח את האיל ויעלהו לעלה תחת בנו**". כשתחשוב חמשה תיבות **האיל ויעלהו לעלה תחת בנו** תמצא כמנין **בתמיד של בין הערבים**. דוק ותשכח.

ואפשר דמשום האי טעמא קאמר התנא (משנה, יומא ב, ו) איל קרב באחד עשר, מפני שאיל ראשון היה הקרבתו על ידי אברהם ויצחק וראשי תיבות שלהם **י"א**, לכך איל קרב בי"א.

[46] לא מצאתי בפרקי דרבי אליעזר -- ויקיעורך

וידוע שהעקידה היתה ביום הכפורים, לכך מרומז כל זה במסכתא זו. ואפשר שמשום האי טעמא נקראת המסכתא **יומא** -- נוטריקון **א**"ברהם **וי**"צחק, ואות **מ**' עם הכולל בגימטריא **איל**.

ומהאי טעמא מצאתי טוב טעם להא דאיתא בפרק ו' (יומא סב, ב) שני שעירי יוה"כ צריכין להיות שוין, וכן ב' כבשי מצורע, וכן ב' כבשים של שבת. אבל שני כבשי תמיד אפילו לכתחילה אינה צריכים להיות שוין. ועיין בגמרא. והיינו משום דב' תמידין באים מכח העקידה וראשון היה אדם והשני היה איל תמורתו.

(פה מבואר באריכות כל סדר עבודת יה"כ בטעמים נפלאים בנגלה)

ונבא לביאור סדר עבודת יום הכפורים בתחלה בדרך נגלה, ואח"כ בנסתר קצת. כי בודאי יש כאן רזין דרזין סתימי דסתימין ואולי נכוין איזה כונה אמתית בע"ה. דסדר עבודה כך היה: שהיה נותן ח' מתנות מדם הפר לפני ולפנים, אחד למעלה ושבע למטה. ואח"כ מדם השעיר גם כן ח' מתנות. ואח"כ בהיכל על הפרוכת ח' מתנות מדם הפר וכן מדם השעיר. ואח"כ היה נותן על הקרנות של מזבח הזהב. ובזה יש פלוגתא דתנאי. חד אמר מערבין לקרנות, כלומר שהיה מערב יחד דם הפר ודם השעיר כשבא ליתן על הקרנות, וחד אמר אין מערבין אלא היה נותן מדם הפר על הקרנות ואח"כ מדם השעיר. והרמב"ם וכל הפוסקים פסקו כמאן דאמר מערבין לקרנות. ואח"כ היה נותן ז' מתנות על טהרו של מזבח הפנימי. וצריך טעם לדעת למה זה ועל מה זה ציוה ה' כך לתת כל אלו מתנות כמנין זה וכסדר הזה דוקא.

ותחלה נבאר גמרא במנחות דף ט"ז ע"ב מקשה ברייתות אהדדי. דתניא חדא שכל המתנות מדם הפר והשעיר היו מ"ג. ותניא אידך מ"ז. ותניא אידך מ"ח. ומשני הא דתניא מ"ג היינו כמ"ד מערבין לקרנות דלפני ולפנים היו ח' מדם הפר וח' מדם השעיר, הרי ט"ז. וכן בהיכל ט"ז -- הרי ל"ב. ובקרנות ד' -- הרי ל"ו. ובטהרו של מזבח ז' -- הרי מ"ג. והא דתניא מ"ז כמאן דאמר אין מערבין לקרנות נמצא היה בקרנות ח'. והא דתניא מ"ח כמאן דאמר שיריים מעכבין.

וכל הרואה ישתומם על הני תנאי וכי מנינא אתו לאשמעינן לחשוב כל המתנות יחד? ומאי נפקותא בחשבונם? ובתוספתא דמסכת שבועות (פ"א ה"א) איתא והובא בתוס' במסכת ר"ה דף ח' ע"ב בד"ה "שהחדש מתכסה בו", אך יש שם טעות וכך צריך להיות "**ל"ב שעירים מקריבים ישראל בכל שנה למוספין, י"ב בראשי חדשים, ובשבעה ימי פסח ז', ובעצרת ב' - אחד למוסף ואחד בגלל הלחם, ובראש השנה אחד, ביה"כ ב' - אחד הנעשה בפנים ואחד הנעשה בחוץ עם המוספין, ובח' ימי החג -- הרי הכל ל"ב**".

וצריך גם כן טעם למה היה בכל שנה ל"ב שעירים דוקא, לא פחות ולא יותר? ובהשקפה ראשונה הייתי רוצה ליישב כל זה בחדא מחתא, דבמשנה ריש מסכת כריתות (משנה, כריתות א, א) קחשיב התנא שלשים ושש כריתות וכו', ועל כולן אם חטא בשוגג מביא עליהן חטאת קבוע חוץ מחמשה שבהן שאין מביאין עליהן חטאת, דהיינו על פסח ומילה אף על פי שהן בכרת אין מביאין חטאת עליהן מפני שהן מצות עשה, וחטאת אינה באה אלא על מצות לא תעשה. ומגדף אינו מביא חטאת מפני שלא עשה מעשה. הרי אלו ג' שאין מביאין עליהן חטאת כלל. ובטומאת מקדש וקדשיו מביא בעולה ויורד. נמצא נשאר ל"א כריתות שמביאין עליהן חטאת קבוע ואם עשאן כולם בהעלם אחת חייב ל"א חטאת. ועיין בדברי הרע"ב במסכת הוריות פ"ב משנה ג'.

ורבינו הגדול הרמב"ם בפרק א' מהל' שגגות (פ"א מהל' שגגות) ביאר הדבר יותר ומונה פרטן שהמה מ"ג כריתות שמביא עליהן חטאת קבוע. ותנא דמתניתין כלל בכלל אשה ובתה חמותו ואם חמותו וכו' והוא מונה הכל בפרט. ותמצא מ"ג שחייב עליהן חטאת קבוע מלבד ה' כריתות הנ"ל. ויש שם כמה ט"ס דברי הרמב"ם ועיין בלחם משנה.

ובזה יבואר הכל, דכל התנאים אתו לאשמעינן דמתנות אלו של פר ושעיר שהביאו דמן לפני ולפנים באו לכפר על כל הכריתות שאם עבר אחד מישראל בכל השנה בשוגג על אחת מן הכריתות ולא נודע לו חטאו ולא הביא קרבן חטאת, וה' ברחמיו מכפר עליהן ביום זה על ידי מתנות אלו של פר ושעיר, כמו שאמר הכתוב "**כי ביום הזה יכפר עליכם**.. **מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו**", כלומר באותן דמים שנותנין מהם לפני ולפנים לפני ה' תטהרו מכל חטאתיכם.

ודבר זה גילו לנו התנאים במתק לשונם במה שבאו לחשבון כל המתנות יחד. ואותה ברייתא דתני מ"ג מתנות היו דסבירא ליה מערבין לקרנות, ס"ל שמ"ג מתנות אלו מכפרין על מ"ג כריתות שחייב עליהן חטאת קבוע, אבל על הנך חמשה שאין מביאין עליהן חטאת קבוע אין מכפרין. ואותה ברייתא דתני מ"ז סבירא ליה שאין מערבין לקרנות והוין מ"ז לכפר גם אלו חמשה, וטומאת מקדש וקדשיו חשיב בחד שדינם שוה בכל דבר כמו שמבואר בפרק קמא ופ"ב דמס' שבועות. וגם אותה ברייתא דתני מ"ח עם מתנות שיריים ס"ל גם כן שמתנות אלו מכפרין על כל מ"ח כריתות דקחשיב טומאת מקדש וקדשיו בשתים. ולכך הוכרח לחשוב גם מתנות שיריים שיהיו מכוון מ"ח מתנות לכפר על כל מ"ח כריתות.

ובזה מבואר גם התוספתא דשבועות וס"ל שכל שעירי חטאת שהיו מקריבין בכל השנה מכפרין על כל הכריתות וקחשיב ל"ו כריתות כפשטא דמתני', ומהם ל"א שחייבין עליהן

חטאת קבוע לכן באו ל"א שעירים של כל השנה לכפר על אלו ל"א כריתות שיש בהן חטאת קבוע. ושעיר הל"ב דהיינו שעיר הנעשה בפנים ביה"כ מכפר על טומאת מקדש וקדשיו. כך היה נראה לכאורה ליישב הכל בטוב טעם.

אבל במשנה וגמרא פ"ק דשבועות מבואר בהדיא שכל אלו השעירים וגם הפר ושעיר של יה"כ אינן מכפרין אלא על טומאת מקדש וקדשיו. אבל שארי כריתות כולם מתכפרין על ידי שעיר המשתלח. ואם כן צריכין אנחנו לטעם אחר על אלו מ"ג מתנות שהיו ביום הכפורים מן הפר והשעיר אליבא דהלכתא דמערבין לקרנות. וגם למה היו המתנות כסדר הזה, מדם הפר ח', אחת למעלה ושבע למטה, לפני ולפנים. וכן מדם השעיר. ואח"כ בהיכל גם כן ח' מדם הפר וח' מדם השעיר, כל אחד בפני עצמו. ואח"כ במתנות המזבח היה מערבין יחד. כל זה צריך טעם גם על פי נגלה.

ונלע"ד כך, וניישב תחלה גמרא דשבועות דף ז ע"ב תנו רבנן וכפר על הקודש מטומאת בני ישראל וגו' יש לי להביא בענין זה ג' טומאות, טומאת ע"א, טומאת גילוי עריות, טומאת שפיכות דמים. שמצינו שם טומאה בכל אחת מהן. ונימא דשעיר הנעשה בפנים מכפר על ג' טומאות אלו? תלמוד לומר מטומאות ולא כל טומאות. מה מצינו טומאה שחלוקה מכלל כל הטומאות הוי אומר זה טומאת מקדש וקדשיו, יעו"ש הגמרא באריכות.

(פה מבואר דברי התוס' במסכת שבועות דף ז ע"ב)

וכתבו התוס' "יש לי להביא בענין זה ג' טומאות" -- אכתי איכא טובא וכו' ולמה נקט הגמרא רק אלו ג'? ומיישבים שם, וכתבו עוד וא"ת היאך יכפר על כל אלו שלשה הא אמר לקמן כפרה אחת מכפר ולא שתי כפרות וכו'? ויש לומר דלא חשיב ב' כפרות וכו' ותדע דהא מכפר על הקודש ועל המקדש ולא מיקרי ב' כפרות יעו"ש בדברי קדשם.

ולענ"ד נראה ליישב קושייתן באופן אחר כשנדקדק לשון הגמרא דקאמר "**יש לי להביא בענין זה ג' טומאות**" -- מנינא למה לי? היה לומר סתם "יש להביא טומאת ע"א טומאת גילוי עריות וטומאת שפיכות דמים". ונלע"ד כך, דאיתא במשנה וגמרא סוף פ"ה[47] "**נשפך הדם אחר שגמר המתנות שבפנים - יביא פר אחר ויתן מתנות שבהיכל. נשפך הדם אחר שגמר מתנות שבהיכל - יביא פר אחר למתנות שמזבח, שכולן כפרה בפני עצמן**". ובזה נבא לביאור, דהפסוק "וכיפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה" ומינה ילפינן כפרה אחת מכפר ולא שתי כפרות, והאי קרא נאמר במתנות המזבח הפנימי, ואם כן יש לומר דהפסוק בא להורות על מתנות המזבח שאין מכפרין אלא כפרה אחת ולא שתים,

[47] אולי הכוונה (יומא ס, א) - ויקיעורך

וכן מתנות דהיכל מכפרים כפרה אחת, וכן מתנות דלפנים מכפרים כפרה אחת שהרי כל אחת מהן הוא כפרה בפני עצמו, ואם כן יש לומר שיש כאן באמת ג' כפרות, אחת מן המתנות שלפנים, ואחת מן המתנות שבהיכל, ואחת מן המתנות שבמזבח[48], והכתוב בא להורות שלא תאמר כל אחת מהן מכפר ב' כפרות או יותר, לכך בא "**אחת**" לומר שכפרה אחת מכפר ולא שתי כפרות כל אחת מהן, אבל באמת יש כאן ג' כפרות.

ולזה מדייק הברייתא בלישנ' "**יש להביא כאן ג' טומאות**", ונימא דמתנות שבפנים מכפרים על טומאת ע"א, ומתנות שבהיכל מכפרין על ג"ע, ומתנות המזבח מכפרין על שפיכות דמים, שכל אחת מהן הויא כפרה בפני עצמה. ובזה מיושב קושיית התוס' בטוב טעם. ומה שכתבו ותדע שהרי מכפר על הקודש ועל המקדש ולא מיקרי ב' כפרות -- נלע"ד נמי באופן זה שכתבתי, דמתנות שבפנים מכפרין על טומאת מקדש, ומתנות שבהיכל מכפרין על טומאת קדשי קדשים, ומתנות המזבח מכפרין על טומאת קדשים קלים כאשר אבאר בע"ה. ונמצא שכל אחת מהן מכפר רק כפרה אחת.

(פה מבואר קדושת הר הבית עד קדש הקדשים המה כנגד שבעה רקיעים)

ובזה נבא לביאור מנין וסדר המתנות בכל אחת וזה החלי.

המתנות שבפנים מכפרין על טומאת מקדש לכך היו ח' מתנות, אחת למעלה ושבע למטה, מדם הפר וכן מדם השעיר. שכבר הארכנו במשנה מסכת כלים עשר קדושות הן, וכתבנו כך שמן הר הבית ולפנים יש שמנה קדושות אליבא דחכמים, הר הבית קדושה א', החיל קדושה ב', עזרת נשים קדושה ג', עזרת ישראל קדושה ד', עזרת כהנים קדושה ה', בין האולם ולמזבח קדושה ו', ההיכל קדושה ז', קודש הקדשים קדושה ח'.

ולר' יוסי דאמר בין האולם ולמזבח שוה לקדושת היכל וכו' אם כן יש ז' קדושות מן הר הבית ולמעלה. ולת"ק דאמר עשר קדושות הן היינו ר' יוסי כמבואר בדברי הרמב"ם והר"ב והתי"ט כל זה באריכות. והרמב"ם בפרק ז' מהל' בית הבחירה (פ"ז מהל' בית הבחירה) פוסק כחכמים ומונה ח' קדושות מן הר הבית. וכתבנו שם דלכולי עלמא קדושת הר הבית עם כל הקדושות אשר בה המה כנגד קדושת שמים ושמי שמים. וידוע גמרא דחגיגה שבעה רקיעים הן: וילין[49] רקיע שחקים זבול מעון מכון ערבות, ושם אופנים ושרפים וחיות הקודש וכסא הכבוד וכו'. ואמר רב אחא בר יעקב עוד רקיע אחד יש למעלה מראשי החיות וכו', ובזה פליגי ר' יוסי וחכמים, דלר' יוסי המה ז' קדושות נגד שבעה רקיעים, וקדושת קדשי קדשים הוא נגד ערבות שבו כסא הכבוד, וכן בקדשי

[48] כאן הגהנו. ובדפוס "המתנות המזבח" -- ויקיעורך

[49] כך כתוב בדפוס של ספר זה ודומני שבגמ' שלנו כתוב "וילון" -- ויקיעורך

הקדשים היה הארון והשכינה וכשם שלמעלה ברקיע ד' שהוא זבול שבו בה"מ ומזבח בנוי ומיכאל שר הגדול מקריב עליו כו', כן למטה בקדושה רביעית היינו עזרת ישראל התחיל מחנה שכינה ולא היה הפסק מחיצה בינה ובין עזרת כהנים ששם מזבח בנוי. וחכמים סבירא להו כרב אחא בר יעקב שיש ח' רקיעים וכנגדן בהר הבית ח' קדושות, ואין להאריך כאן בזה ובהגיענו לשם בע"ה נאריך בזה.

ונחזור לענייננו, ח' מתנות שבפנים היו מכפרין על טומאת מקדש דהיינו שאם שגג אחד בכל השנה ונכנס לאותן ח' קדושות בטומאה ולא אתידע ליה מכפרין אלו ח' מתנות, ולכך היו מתנות אלו בפנים שעם קדושת קודש הקדשים המה ח' קדושות ויש לחוש שמא כה"ג נכנס שם בטומאה בשוגג ושגיאות מי יבין. לכך היה ח' מתנות אלו לפני ולפנים מכפרין. ולכך היה מזה אחת למעלה ושבע למטה, דלשיטת חכמים דסבירא להו ח' קדושות הן, נמצא שקדושת קדש הקדשים היה נגד רקיע שעל ראשי החיות ולכך היה מזה אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר לכפר על כה"ג ואחיו הכהנים אם שגגו בטומאת מקדש בא' מח' קדושות אלו. ואח"כ מדם השעיר לכפר על ישראל. אף על פי שאין ישראלים יכולים ליל"ך כי אם עד עזרת כהנים ועד בכלל לסמיכה ושחיטה ותנופה ואם כן לא משכחת בהו ששגגו בטומאה בח' קדושות -- מכל מקום כיון דמשכחת בהו רובא דהא עזרת כהנים היא קדושה חמישית ורוב הוי ככולו, ולכך היה מזה גם מדם השעיר ח' לכפר על ישראל מטומאת מקדש במקומות שיכולים להלוך.

ואח"כ היה מזה בהיכל ח' מתנות מדם הפר לכפר על הכהנים מטומאת אכילת קדשי קדשים, ולכך היו אלו בהיכל ולא בקודש הקדשים דהרמב"ם פ"א מה' ביכורים (פ"א מהל' ביכורים) מונה ח' מתנות כהונה שהיה לכהנים בקדשי קדשים: בשר חטאת - א', בשר אשם - ב', בשר זבחי שלמי ציבור - ג', מותר העומר - ד', שירי מנחות - ה', שתי הלחם - ו', לחם הפנים - ז', מותר לוג שמן של מצורע - הרי ח'. ואיתא במסכ' זבחים וכן פסק הרמב"ם בפ' עשירי מהל' מעשה קרבנות (פ"י מהל' מעשה הקרבנות) שכל אכילת קדשי קדשים נאכלין לזכרי כהונה בעזרה ואם אכלו בהיכל יאכלו. נמצא דמצינו אכילה בהיכל. אבל בקודש הקדשים לא מצינו אכילה. ולכך היו ח' מתנות אלו בהיכל שאם שגגו הכהנים ואכלו אחד מח' מתנות אלו בטומאה היו אלו ח' מתנות שבהיכל מכפר עליהן.

וכן היה מזה מדם השעיר ח' מתנות אף על פי שבישראל לא שייך כלל אכילת קדשי קדשים, ואם כן כפרה זו למה לישראל? זה אינו קושיא דהרי הכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין, אם כן אם שגגו כהנים באכילתם בטומאה אין לבעלים כפרה גמורה ולכך

הוצרכו גם ישראל כפרה ביום הזה. ולכך היה ח' מתנות אלו מדם הפר בפני עצמו ומדם השעיר בפני עצמו שהרי עיקר כפרה אינו אלא בכהנים על אכילתן בטומאה.
ואח"כ היה נותן מתנות המזבח לכפר על אכילת קדשים קלים בטומאה. ובזה שייכים כהנים וישראלים יחד שמקרבן אחד היו אוכלין הכהנים והבעלים כידוע. לכך במתנות המזבח היה מערב שני הדמים יחד וכמאן דאמר מערבין לקרנות. דוק היטב בכל זה ויונעם לך מאוד.
וכבר כתבתי שאין לנו עסק בנסתרות, אף על פי כן אכתוב ראשי פרקים טעם פלוגתת התנאים, חד אמר מ"ג הזאות היו וחד אמר מ"ז כאשר כתבתי למעלה.
נראה לענ"ד שכבר כתבתי למעלה יחוד **הוי"ה אהי"ה** בשילוב, ועיקר היחוד ביום הקדוש הזה בב' שמות אלו, לכך סבירא ליה שהיו כל המתנות מ"ז כמנין ב' שמות אלו. ואידך סבירא ליה שהיו כל המתנות מ"ג על פי מה שמבואר בכונת האר"י זצ"ל שכל השמות שהזכיר הכהן הגדול בכל עשרה פעמים היה בשם מ"ב; הן כשם מ"ב הידוע, הן כשם מ"ב היוצא משם הוי"ה דהיינו פשוט ומילוי ומילוי דמילוי עולה מ"ב אותיות. וכן משם אהיה כידוע מסידור האר"י ז"ל בסדר עבודת יה"כ. ואפשר שזה כונת התוספות שכתבו במשנה אנא השם "**בירושלמי יש דבראשונה אמר אנא השם ובשניה אנא בש"ם**", היינו שם מ"ב. ולכך סבירא ליה שהיו כל המתנות מ"ג נגד שם מ"ב עם הכולל. ועיין בתי"ט פ"ו משנה ב'.
במשנה "**וכך היה מונה**" (משנה, יומא ה) כבר מבואר בסידור האר"י שהיה ממשיך אור הכתר שהוא אחת עד מלכות בסוד אחת ושבע. ולכך היה מתכוין נגד המברכים ואומר **תטהרו** בגימטריא **כתר**, שעל ידי אור הכתר תטהרו.
בסוד המשנה (משנה, יומא ג, ז) "**בשחר היה לובש פלוסין של שנים עשר מנה, בין הערבים הנדוין של שמנה מאות זוז דברי ר' מאיר. וחכמים אומרים בשחר של שמנה עשר מנה ובין הערבים של שנים עשר מנה**". ולכאורה תמוה מאוד מאי צריך התנא לאשמעינן מאיזה מדינה היה הפשתן, יהיה מאיזה מקום שיהיה? גם מה שהקשו התוס' למה אמר בשל בין הערבים "שמנה מאות זוז" ולא קאמר "שמנה מנה"? ועיין בתי"ט. גם למה בדברי חכמים לא הזכיר מאיזה מדינה היו?
ובודאי כל דבריהם רזין דרזין ואולי יעלה במצודתי איזה כונה אמתית בע"ה. ונראה דר' מאיר סבירא ליה דאותן בגדי לבן של שחר היו נעשים בסוד ד' אותיות הוי"ה עם ד' מילואיו, ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, עולה רל"ב. עם ד' כוללים עולים רל"ו כידוע. ותיבות **פלוסין** עולה מכוון רל"ו. "**של שנים עשר מנה**" היינו בסוד י"ב צירופי הויה.

וגם יש לומר בסוד תיבת פלוסין על פי מה שכתבו התוס' בפרק הוציאו לו דף נ"א ע"ב בד"ה טרקסין "**וי"מ מלשון טרוקו גלי, שסגור היה לפנים ממנו הלוחות שניתנו בסיני**". אף אנו נאמר בתיבת **פלוסין** שהוא בגימטריא **לוח סין**, היינו אות פ' במספר קטן[50]. או ע"ב הנשארים, דכל לוח היה ו' על ו', הרי ל"ו טפחים וכן השני. הרי שני לוחות היו בסוד ע"ב. הרי תיבת פלוסין מדוקדק מאוד שהיה נכנס בבגדים אלו למקום לוחות שניתנו בסיני. כך ס"ל בבגדי לבן של שחר.

אבל בשל בין הערבים סבירא ליה שהיו נעשים בסוד שם אלהים שהוא בבינה תבונה, ורמז לדבר שתיבת **לבן** עם האותיות והכולל עולה כמנין **אלהים**. ובהצטרף שם **יה** שהוא בחכמה, דחכמה ובינה המה ריעין דלא מתפרשן, עולה כמנין **בגדי לבן** במכוון **יה אלהים**.

והנה ידוע שבינה היא רחמים אך מינה דינין מתערין כמו שכתבתי כמה פעמים, ולזה קאמר שאותן של בין הערבים היו **הנדוין**, בגימטריא קכ"ה, היינו בסוד שם אלהים שיש בו ק"כ צירופים וה' אותיות. וגם בתיבת **הנדוין** הם אותיות **דין**. וגם לפי הנוסחא **הנדואין** גם כן מרמז סוד הנ"ל. שאות אלף מורה בהדיא שם אלהים. ולהכי קאמר של שמנה מאות זוז ולא קאמר שמנה מנה, שב' תיבות אלו **מאות זוז** עם הכולל עולה כמנין **תבונה** עם האותיות.

"**וחכמים אומרים בשחר של שמנה עשר מנה**" היינו שאותן של שחר היו נעשים בסוד הוי"ה אהי"ה, כל אחד בד' מילואיו, שם הוי"ה -- ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, ושם אהי"ה -- קס"א קס"א קנ"א קמ"ג. וכל מילוי יש בו עשר אותיות כידוע. ואף שבמילוי ב"ן ליכא כי אם ט' אותיות -- מכל מקום עם הכולל הוא גם כן עשר. נמצא שבח' מילואים של שני שמות הויה אהיה המה שמנה פעמים עשר. וזהו הסוד של "**שמנה עשר מנה**".

ושל בין הערבים היו נעשים רק בשני מילואים של ב' שמות אלו וכל מילוי הוא עשר והוי שני פעמים עשר. וזהו דקאמר "**שנים עשר מנה**". כך העלתה מצודתי. ואם שגיתי ח"ו ה' הטוב יכפר בעדינו ויראינו נפלאות מתורתו. ויותר מזה יראתי לגשת אל הקודש.

(פה מבואר המשנה סוף המסכתא)

בסוף המסכתא (משנה, יומא ח, ט) "**א"ר עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים וכו**'". לכאורה דברי ר' עקיבא אין להם חיבור במה שקדם, ולפי מה שכתבתי לעיל במה שהיה מתכוין כה"ג באומר תטהרו ניחא מאוד.

[50] כוונתו **שלוח סין** מכוון למלת **פלוסין** כאשר נחשב אות פ' במספר קטן לאות ח'. ולחלופין, ניתן לכוון את הפרש המספר ע"ב בין מלת **פלוסין** לבין מלת **לוח סין** בהתחשב בע"ב טפחים של הלוחות כדמפרש -- ויקיעורך

דרבי עקיבא קאי אדברי ראב"ע דדריש לפני ה' תטהרו כמה שקדם. ואומר ר"ע דהפסוק בא להורות מעלת ישראל שטהרה שלהם משלשה ראשונות כח"ב והמה נקראים "**לפני ה'**", היינו ת"ת כידוע מסוד הפסוק "**ותתפלל חנה על ה'**" וכן שארי פסוקין. לכן אמר "**אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין**", וידוע שסוד **מי** היינו בינה. ועוד קאמר "**ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים**", "אביכם" דייקא, סוד אבא.

ומביא הפסוק שנאמר "**וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם**" בגימטריא **מכתר**. ובזה מבואר שטהרה שלהם הוא משלשה ראשונות ששם מים טהורים בלי שום מגע טומאה כידוע.

וה' ברחמיו יעביר רוח הטומאה מן הארץ וישלח לנו משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

## מסכת סוכה

(פה מבואר מנין הפרקים וחשבון האותיות)

במסכת סוכה יש ה' פרקים. והתחלת אותיות עולים ק"ל, דהיינו ב' פעמים ס"ה. ב' פרקים ראשונים - **ס"ה**. וג' פרקים אחרונים - **לל"ה**. וסופי האותיות עולים כ"ו. על פי הידוע דסוד **סוכה** הוא יחוד **הויה אדני**, **כ"ו ה"ס**. וגם איתא במגלה עמוקות ובשאר ספרי הקבלה שסוד סוכה היא בסוד **ה'**, לכן בעינן שתי דפנות כהלכתן ושלישית טפח. ובזה מבואר הכל, דלכך יש בה ה' פרקים על שהיא כדמות ה', וגם מבואר בה ה' מצות -- סוכה וארבעה מינים שבלולב הנוהגים בכל מקום. ולכך התחלת האותיות ב' פעמים ס"ה, היינו **אדני**.

והא דמרומז ב' פעמים ס"ה -- שכל אחת יש בחינה בפני עצמה; **ס"ה** בחינה אחת, **לל"ה** בחינה אחרת. גם ב' פעמים ס"ה עולה ק"ל כמנין ה' הויות, שאף על פי שסוכה כשירה בשתי דפנות ושלישית טפח, מכל מקום למצוה מן המובחר צריך לעשות ד' דפנות כהלכתן, וכל דופן יש לה בחינה שם בפני עצמה. והסכך שם בפני עצמו כידוע מכונות האר"י זצ"ל. לכן יש כאן ה' הויות כנגד הסכך וארבע דפנות.

וסופי האותיות[51] המה כ"ו כמנין הוי"ה בחינת מטה, גם כן שם בפני עצמו כידוע הכל שיש ששה בחינות בסוכה: מעלה ומטה וד' רוחות. וכן לענין הנענועים שבלולב. לכן ר"ת וס"ת עולים ששה הויות. ובזה נבא לביאור המסכת בע"ה.

(פה מבואר סוד משנה ראשונה וגם המשנה העושה סוכתו תחת האילן)

[51] בדפוס הטקסט כאן לא היה כל כך ברור -- ויקיעורך

משנה ראשונה (משנה, סוכה א, א) "**סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה פסולה**", ומסקינן בגמרא דחלל סוכה תנן, שלא יהיה החלל גבוה מעשרים, אבל אם החלל הוא עשרים והסכך מונח למעלה מעשרים - כשירה. ועיין בש"ע ריש סימן תרל"ג.

עוד במשנה (משנה, סוכה א, ב) "**העושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית**", וכבר דקדק הגמרא מאי "**כאילו עשאה בתוך הבית**", ופרש"י דהא מהאי קרא דנפקא לן תחת הבית פסולה נפקא לן נמי תחת האילן ולמה ליה למיתלי האי בהאך.

והנה ידעתי שבסוד דיני סוכה כבר דיברו בזוהר הקדוש וברעיא מהימנא וכל ספרי הקבלה, ומי אנכי ומה חיי להרים ידי לכתוב בזה. אף על פי כן אמרתי לבא כעין ראשי פרקים. ואם דברי כבר נאמרו באיזה ספר מה טוב ומה נעים, הנני כמעתיק דבריו.

כבר כתבתי שסוד **סוכה** הוא יחוד **הויה אדני**, היינו תפארת ומלכות. וכבר פירשו הקדמונים בזה סוד הפסוק (ויקרא כג, מב) "**בסוכת תשבו שבעת ימים**", כתיב בתורה "בסכת" חסר ו', היינו סוד מלכות, סוכת דוד הנופלת. "**תשבו שבעת ימים**" - לאמשכא לה שבעה ימים עילאין, שבעת ימי הבנין, היינו ת"ת עם ו' קצוות ואז יהיה **סוכה** שלימה בסוד יחוד הנ"ל.

ובזה מבואר סוכה היינו סוד תפארת מלכות, כל אחד כלולה מעשר כידוע, ולכך עד עשרים אמה כשירה אבל למעלה מעשרים אמה פסולה כמבואר בס' יצירה, עשר ולא אחד עשר, ואם היא גבוה יותר מכ' הרי מורה שהמה כלולים יותר מעשרה. ולזה מסקינן דחלל סוכה תנן אבל אם הסכך למעלה כשירה, דהסכך מרמז על בינה כידוע, והיא למעלה משבעת ימים אלו, חופפת עליהם בסוד (דברים כב, ו) אֵם (היינו בינה) על הבנים (היינו תפארת עם ו' קצוות ומלכות). לכן אם הסכך למעלה מעשרים כשרה.

וזהו שכתבתי למעלה שהעמיד רבינו הקדוש ראשי אותיות ב' פעמים ס"ה בשתי בחינות; בשתי פרקים ראשונים בחינת **ס"ה**, ובג' פרקים אחרונים בחינת **לל"ה**, היינו שתיהן מורה יחוד תפארת עם ו' קצוות שלו בכללות עשר עם מלכות. וזהו מורה אות ס' היינו ו' בכללות עשר ואות ה' היינו מלכות כידוע. לכן ב' פרקים ראשונים דמיירי הכל בדיני סוכה העמיד בראשן ס"ה להורות יחוד זה. ובג' פרקים אחרונים יש גם כן יחוד זה, רק בבחינה אחרת, שבג' פרקים אחרונים מיירי בדיני לולב ומיניו. וידוע שסוד לולב ומיניו הוא כך אליבא דר' ישמעאל דאמר ג' הדסים וב' ערבות ולולב אחד ואתרוג אחד, היינו ג' הדסים המה בסוד חג"ת, וב' ערבות המה בסוד נ"ה, ולולב בסוד יסוד, ואתרוג בסוד מלכות. נמצא הוא גם כן יחוד זה - ו' קצוות בכללות עשר עם מלכות, רק שהששה קצוות נחלקים לשתים היינו חג"ת נה"י, לכך העמיד בראשון לל"ה, **ל'** ראשונה מורה

על חג"ת בכללות עשר שהמה בסוד ג' הדסים, **ול'** שניה מורה על נה"י בכללות עשר שהמה בסוד ב' ערבות ולולב, וכולם נמשכים לאתרוג סוד מלכות ה' אחרונה. דוק היטב ויונעם לך.

ובזה מבואר גם המשנה "**העושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית**", דידוע שסוד בית היינו בחינת מלכות, וסוד **אילן** היינו בחינת ת"ת או יסוד עם מלכות, לכן עולה גם כן צ"א בסוד **הוי"ה אדני** כמנין **סוכה**. ולכן העושה סוכתו בתוך הבית פשיטא שפסול, שעושה פירוד בין הדבקים, שבית היא בחינת מלכות לבדה.

אבל העושה סוכתו תחת האילן הוי אמינא דכשרה, שהרי אילן מורה גם יחוד של סוכה. ובאמת היא פסולה מתרי טעמי, חדא דסוד אילן מורה גם על יחוד יסוד עם מלכות אבל סוד סוכה צריך להיות ת"ת עם מלכות, לכך כתיב **סוכה**, יש בתחלה ס', היינו ת"ת עם ו' קצוות בכללות עשר, וסופה ה'. וגם כבר כתבתי שהסכך היא בסוד בינה שהיא למעלה מת"ת ומלכות. וכשעושה סוכתו תחת האילן נמצא גם הסכך תחת האילן, לכך פסולה.

ובזה מדוקדק לשון המשנה "**העושה סוכתו תחת האילן -- כאילו עשאה בתוך הבית**" שהיא פשיטא שהיא פסולה, הכי נמי תחת האילן.

גם מצאתי בסידור האר"י זצ"ל שבליל א' דסוכות ילמוד מסכת סוכה ויכוין שיש בה ה' פרקים כנגד ה' חסדים וכו'. וכן כתב שם ערבית בכניסת בה"כ יכוין כי כל עליות סוכות הם בבחינת חסדים וכו'. כי מראש השנה עד יום הכפורים היתה תיקון דמלכות על ידי גבורות שקיבלה בסוד "**שמאלו תחת לראשי**", ומן יום הכפורים ואילך עד שמיני עצרת מקבלת החסדים בסוד "**וימינו תחבקני**". ולכן היה בחג הסוכות ניסוך המים בתמיד של שחר עם ניסוך היין, מה שאין כן בכל השנה שלא היה אלא ניסוך יין -- הכל בסוד זה, שבחג זה היא מקבלת כל החסדים.

(פה מבואר המשנה משל לעבד שבא למזוג כוס לרבו)

ועיין בספר אור ישראל שהביא דברים אלו באריכות בשם כתבי האר"י. וכאן אין להאריך רק כתבתי דברים אלו כדי להבין פירוש המשנה סוף פרק ב' (משנה, סוכה ב, ט) משלו משל לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושופך לו קיתון על פניו, ועיין בפרש"י בגמרא שכתב ושפך לו קיתון של מים על פניו, כונתו שעבד רצה למזוג כוס של יין במים כדרך המזיגה, והיה בידו אחת כוס של יין ובידו אחת קיתון של מים למזוג בו, ולקח רבו הקיתון של מים ושפך לו על פניו, כלומר אי אפשי בשימושך. והדברים תמוהים להבין דברי חז"ל וחידותם, מה רצונם במשל הזה?

ולפי דברים הנ"ל יובנו מאוד, שכונת חז"ל להודיענו שסוד מצות סוכה וכל המצות הנוהגין בחג זה הכל הוא להמשיך החסדים למלכות נוקבא דז"א להמתיק גבורות שבה. וידוע שיש ה' גבורות בסוד ה' פעמים אלהים, וה' חסדים בסוד ה' פעמים הוי"ה, ולכך ה' פרקים במסכת זו שהמה כנגד ה' חסדים כמו שהבאתי לעיל, התחלת אותיות שלהן ה' פעמים הוי"ה כאשר כתבתי. וידוע מים הוא חסד, ויין סוד גבורה. ובזה מבואר המשל בטוב טעם, לעבד שבא למזוג כוס לרבו כאשר כתבתי, סתם כוס של יין, ובא למזוג אותו במים כמו ששנינו (משנה, שבת ח, א) "**המוציא יין כדי מזיגת הכוס**", וכן כאן על ידי מצות סוכה באו להמשיך החסדים לנוקבא דז"א להמתיק הגבורות שבה, וכי דייקת תראה **סוכה** המה אותיות **הכוס**, וגם סוכה היא כדמות **ה'** להמשיך לה ה' חסדים להמתיק ה' גבורות שבה.

ורבו שפך לו קיתון על פניו -- סוד **קיתון** בגימטריא ה' פעמים הוי"ה, ה' פעמים אלהים, עם ה' כוללים. ולכך פתח ב**כוס** שהוא בגימטריא כמנין **אלהים** וסיים ב**קיתון** שהוא בגימטריא ה' פעמים הויה אלהים עם הכוללים, כלומר שעל ידי מצות סוכה היה ראוי להמשיך לה ה' חסדים ולהמתיק ה' גבורות שבה, אך כאשר מעשיהם אינם מוכשרין אז הגשמים יורדים ואינם יכולים לקיים מצות סוכה, והוי כשופך קיתון של מים על פניו ואין בידו למזוג את היין. כך כאן כיון שאינם יכולים לקיים מצות סוכה אין הגבורות נמתקים. ונמצא המשל דומה ממש לנמשל. גם תיבת **לרבו** בגימטריא **רחל** נוקבא דז"א.

(פה מבואר טעם נפלא על ששינה רבינו הקדוש סדר ד' מינים מסדר התורה)

בפרק ג' (משנה, סוכה ג) סידר רבינו הקדוש המשניות תחלה דיני לולב ואח"כ דיני הדס ואח"כ דיני ערבה ואח"כ סידר המשנה "**ר' ישמעאל אומר ג' הדסים ב' ערבות לולב אחד ואתרוג אחד וכו'**", ואח"כ דיני אתרוג. ויש לדקדק למה שינה רבינו הקדוש הסדר מהפסוק, שבתורה נאמר תחלה פרי עץ הדר (ויקרא, כג) היינו אתרוג, ואח"כ ג' מינים - לולב הדס ערבה. והוא העמיד אתרוג באחרונה. וגם למה הפסיק במשנה "**ר' ישמעאל אומר**" בין הדבקים? שתחלה היה לשנות דיני אתרוג קודם משנת "**ר' ישמעאל אומר**" אף לפי סדרו ששונה אתרוג באחרונה.

וישבתי בטוב טעם על דרך הלשון דאיתא במסכת שבת (דף נו.) רבי דאתי מדוד מהפך ודרש בזכותא דדוד, כן אני אומר בכאן רבי דאתי מדוד מהפך סדר הנאמר בתורה כדי להורות מעלות דוד לעתיד. והוא דיש ב' דיעות בד' מינים הללו על מה מרמזין. דיעה אחד מבואר בכונת האר"י זצלה"ה, ומבואר גם כן בתפלה שאומרים בשעת אגודת לולב ומיניו, ג' הדסים מרמזין לג' אבות שהמה בסוד חג"ת, וב' ערבות למשה ואהרן שהמה

בסוד נצח והוד, ולולב ליוסף שהוא בסוד יסוד, ואתרוג לדוד שהוא בסוד מלכות, והמה גם כן שבעה אושפיזין הבאים לסוכה כמבואר בזוהר.
ועוד יש דיעה שניה במדרשות (ויק"ר ל, י), אתרוג כנגד אברהם שהידרו הקב"ה בשיבה טובה, לכך נקרא "עץ הדר", כפת תמרים כנגד יצחק שהיה כפות על גבי המזבח, ענף עץ עבות כנגד יעקב, ערבי נחל כנגד יוסף.
ופשוט שבזה פליגי ר' ישמעאל ור"ע במשנה, ר' ישמעאל סבירא ליה כדיעה ראשונה, ולכך סבירא ליה ג' הדסים וערבי נחל ב' ולולב אחד ואתרוג אחד -- הכל כפי הסוד הנ"ל. ורבי עקיבא סבירא ליה כדיעה שניה, ולכך אמר כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדס אחד וערבה אחת, שכל מין מרמז רק על אחד.
ולכאורה קשה, בשלמא לדיעה ב' הסדר הנאמר בתורה אתי שפיר -- אברהם יצחק יעקב יוסף, אבל לדיעה ראשונה קשה למה העמיד התורה האתרוג תחלה שהוא כנגד דוד קודם לאבות ויוסף ומשה ואהרן? ונראה פשוט דהתורה מרמז לעתיד שדוד יהיה ראש לשלשה אבות כמו שדרשו במסכת מועד קטן (מועד קטן טז, ב) בפסוק "**ראש השלישי**[**ם**]" הנאמר בדוד. גם במכלתין אמרינן "**מאן נינהו שבעה רועים**...**דוד באמצע וכו' אברהם יעקב משה משמאלו**".
ובזה מבואר בטוב טעם שרבינו הקדוש בא להורות מעלות דוד לעתיד שהוא יהיה ראש לשבעה צדיקים הללו, ואילו סידר המשניות כסדר הנאמר בתורה הייתי אומר כדיעה ב', שד' מינים המה כנגד אברהם יצחק יעקב יוסף, וכדעת רבי עקיבא, ואם כן לא הוזכר דוד כלל. לכך היפך הסדר והעמיד דיני אתרוג באחרונה להורות כדיעה ראשונה, שאתרוג הוא כנגד דוד שהוא אחרון בזמן לשבעה צדיקים ולכך קודם שהעמיד דיני אתרוג הפסיק במשנה "**ר' ישמעאל אומר ג' הדסים וב' ערבות ולולב אחד ואתרוג אחד**", להורות דיעה ראשונה שד' מינים המה כנגד שבעה צדיקים אלו, ודוד הוא אחרון שבהם בזמן וגם במעלה עכשיו שהמה בסוד ששה קצוות חג"ת נה"י והוא בסוד מלכות, ואם כן קשה למה העמיד התורה האתרוג בראשונה? אלא מזה מוכח מעלות דוד לעתיד שהוא יהיה הראש לכל הצדיקים והתורה מדברת בלעתיד. הפוך בה ויונעם לך.
ואל תקשה לדברינו שהעמיד רבי הסדר על שבעה צדיקים היה לו לשנות הדס תחלה ואח"כ ערבה ואח"כ לולב -- זה אינו קושיא דבאלו אזיל כסדר התורה שהקדימה לולב על שהוא גבוה במינו שעולה עד סוד הדעת כידוע, ולכן מברכין עליו. וכשתחשוב **פרי עץ הדר** עם ג' תיבות והכולל עולה כמנין **זה מלך דוד לעתיד לבא**. גם **פרי עץ הדר** כמנין **משיח בן דוד גואל צדק** עם הכולל.

(פה מבואר ישוב קושית התוס' בתקנות ריב"ז)

במשנה (משנה, סוכה ג, יב) "**משחרב בית המקדש התקין ריב"ז שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש, ושיהא יום הנף כולו אסור**". דקדקו בתוס' (סוכה מא, א) הא הרבה תקנות התקין ריב"ז ואמאי נקט כאן הני תרתי אלא הנך תרתי תיקן יחד וכו'. ועיין בתי"ט מה שכתב בשם הר"ן.

ונלע"ד טעם נכון למה באמת תיקן שתי אלה יחד, משום דבפסוק שהביא הגמרא שם מצא רמז לשתי אלה, דקאמר בגמרא "**מנלן דעבדינן זכר למקדש א"ר יוחנן דאמר קרא כי אעלה ארוכה לך וכו' ציון היא דורש אין לה, מכלל דבעי דרישה**" ולכאורה קשה למה מביא כל הפסוק, לא היה לו להביא אלא סוף הפסוק "**ציון היא דורש אין לה**". ובתי"ט אינו מביא אלא סוף הפסוק. אלא כדכתבתי שבפסוק זה מצא ריב"ז סמך לשתי תקנות אלו ולעשות זכר למקדש בתיבת **אעל**"**ה** נוטריקון ד' מינים -- **א**'תרוג **ע**'רבה **ל**'ולב **ה**'דס. עוד יש דקדוק בפסוק דתיבת "**היא**" מיותר, היה לו לכתוב "ציון דורש אין לה", לזה מצא רמז **הי**"**א** נוטריקון **י**'ום **ה**'נף **א**'סור. וגם **היא** בגימטריא ט"ז, היינו ט"ז בניסן. וגם תקנה זו זכר למקדש משום מהרה יבנה בה"מ וכו'. ולפי מה שכתבתי לפני זה נכון מאוד, שבארבעה מינים מצינו בתורה שכתבה אתרוג תחלה כפי מה שיהיה לעתיד.

(פה מבואר סוד המשנה אנו ליה וכו')

בפרק ד' במשנה ה' (משנה, סוכה ד, ה) בד"ה ליה ולך מזבח כבר האריך התי"ט שגירסא הנכונה לֵיָה וכן בפ"ה סוף משנה ד' (משנה, סוכה ה, ד) "**אנו ליה וליה עינינו**". ובודאי דבריו נכונים וכן נוהגין העולם. אף אוסיף על דבריו במה שכתב בשם חכם אחד ומסכים עמו שאות ו' בשם הוי"ה אמתתו יו"ד, ומסיים שם שלכן אמרו חז"ל בשם זה "**היה הוה ויהיה**" מאחר ששורשו יו"ד במקום ו'. וכן הביאו המג"א בש"ע א"ח סימן ה'. וכן יש בכמה ספרי קבלה שלעתיד באמת יהיה השם הנכבד והנורא באותיות **יהיה** בסוד הפסוק "**ביום ההוא יהיה ה' אחד**".

(פה מבואר גמרא בפסחים סוף פ"ג)

ואמרתי שבזה יש לישב הנוסחא בגמרא סוף פרק ג' דפסחים (דף נ.) דמקשה בפסוק "**ביום ההוא יהיה ה' אחד**" אטו האידנא לאו אחד הוא? ומשני שבעולם הזה נכתב ביוד הא ונקרא באלף דלת אבל לעה"ב נקרא ביוד הא ונכתב ביוד הא. כך הוא הנוסחא בגמרא. ולכאורה קשה תרתי, חדא דהיה לו לומר בקיצור "אבל בעה"ב נקרא נמי ביוד הא", דהא בכתיבה אין חילוק בין עה"ז לעוה"ב. ועוד דהיה לו לומר תחלה נכתב ואח"כ

נקרא, דהרי כתיבה קודמת לקריאה. ובאמת בנוסחת עין יעקב שם יש תחלה נכתב ואח"כ נקרא, אבל בנוסחת הגמרא קשה. וקושיא ראשונה היא גם לנוסחת עין יעקב.
ולפי הקדמה הנ"ל שלעתיד השם **יהיה**, מדוקדק מאוד לשון הגמרא -- "**אבל בעה"ב נקרא ביוד ה"א**", היינו שתי אותיות ראשונות, "**ונכתב ביוד הא**" גם ב' אותיות אחרונות ויהיה כולו אחד.
ובזה מיושב גם לשון המשנה בפרק ה' שהיו אומרים "**אנו ליה וליה עינינו**" ומקשה הגמרא היאך אמרו ב' פעמים והא האומר מודים מודים משתקין אותו. ומשני הכי אמרי לֵיה אנחנו מודים ומשתחוים וליה עינינו מיחלות, ועיין בפרש"י ובפירוש הר"ב. ולדידן ניחא מאוד "**ליה אנחנו מודים**" היינו שם של י"ה, ב' אותיות ראשונות מהשם הוי"ה, "**וליה עינינו מיחלות**" שיהיו גם ב' אותיות אחרונות יה, וזה יהיה במקדש דלעתיד ולכך אמרו זה בפטירתן, כלומר אף על פי שהיו מקיימין במקדש זה כל מצות החג כהלכתן, היו מיחלין על מקדש דלעתיד שאז השם בסוד **יהיה**, ויקוים המקרא "**ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד**", ולכך ביום המחרת שהוא שמיני עצרת מרמז באמת אלעתיד ולכך היו מקריבין פר אחד ואיל אחד, שאז יהיה ה' אחד וישראל גוי אחד בארץ כמו שמבואר במדרשות.
(פה מבואר סוד פז"ר קש"ב)
וכדי להבין דברי חז"ל במה שאמרו שמיני רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב, ודבר גדול רמזו בסימן זה להורות מעלות קדושת שמיני עצרת. דכבר כתבנו במס' שבת פירוש הזוהר דאמר מהו שבת שמא דקב"ה שמא שלים מכל סיטרוי, ופירשו המקובלים כך, שסוד שבת כולל כל היחודים, ד' מילואים של שם הוי"ה -- ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן -- העולים רל"ב, וג' מילואים של שם אהי"ה -- קס"א קנ"א קמ"ג -- עולים תנ"ה. בהצטרף רל"ב תנ"ה -- עולים תרפ"ז. ושם **יה** -- עולה הכל מנין **שבת**. שסוד שבת כולל כל היחודים דלית הכי בשארי חגים וזמנים.
ואשמעינן חז"ל דסוד קדושת שמיני עצרת היא כמו קדושת שבת שכולל כל היחודים, ולכן תמצא שרמזו זה בסימן זה **פזר קשב**[52] עולה במכוון כל המילואים של הויה אהי"ה -- עולים תרפ"ז. ואות ב' מורה על ב' כוללים מן ב' שמות אלו. והיינו כדכתבתי שסוד שמיני עצרת מרמז אלעתיד שיהיה כולו שבת. ולזה תמצא שג' תיבות **שמיני עצרת**

[52] הכי איתא בדפוס. ויותר נראה שצריך להגיה **פזר קש** עולה במכוון כל המילואים וכו' ואות ב' מורה על ב' כוללים וכו' -- ויקיעורך

**לכם** עולים עם ג' תיבות והכולל כמנין **יהו"ה אחד שמו אחד ישראל גוי אחד בארץ**. דוק ותשכח.

(פה מבואר סוד ניסוך המים ויין וכל השייך לזה)

סוד המשנה (משנה, סוכה ד, ט) בניסוך המים והיין קאמר מערבי של מים ומזרחי של יין -- הוא פשוט לאכללא שמאלא בימינא וימינא בשמאלא, וידוע שהספל מזרחי הוא ימין לגבי ספל מערבי, ולכך יין שהוא בסוד גבורה עירה לתוך ספל ימין, ומים שהוא בסוד חסד עירה לתוך ספל שמאל. והכל הוא כדי להמתיק הגבורות בחסדים. ולכך היה כל אחד ג' לוגין, שידוע שקו הימין הוא ג' ספירות חח"נ, וקו השמאל הוא ג' ספירות בג"ה. וידוע שחג הסוכות הוא כנגד יעקב כמבואר בטור א"ח הלכות ר"ח בסוד הפסוק "**ויעקב נסע סכתה**". וידוע דיעקב הוא "יושב אהלים", מכריע בין החסד והגבורה, ונוטה לצד החסד, ולכך היה בחג זה שני ניסוכין של מים ויין כדכתבתי. וגם קרבנות מוספין של חג זה ע' פרים, י"ד אלים, צ"ח כבשים, ז' שעירים -- עולה הכל קפ"ט כמנין **יעקוב** מלא ו' עם הכולל. ובלא שבעה שעירים עולה הכל קפ"ב כמנין **יעקב** ממש.

וגם בסוד ניסוך המים שהיה עיקר השמחה (משנה, סוכה ה, ד) "**על ט"ו מעלות וכו' כנגד ט"ו שיר המעלות שבתהלים**", ולכאורה דברי מותר הם מאי בעי לאשמעינן שאותן ט"ו מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים היו כנגד ט"ו שיר המעלות? ולדידי ניחא שידוע במדרש רבה שאותן ט"ו שיר המעלות תיקן יעקב אבינו בהיותו בבית לבן, ודבר זה מרמז התנא שאותן ט"ו מעלות "**היורדות מעזרת ישראל**" -- לכאורה איפכא מיבעי ליה, ט"ו מעלות העולות מעזרת נשים לעזרת ישראל, אלא שבא לרמז שישראל סבא כשירד מארץ ישראל שהוא גבוה מכל הארצות לבית לבן לישא שם נשים אז תיקן ט"ו שיר המעלות אלו. ובזה מדוקדק מאוד לשון המשנה "**על ט"ו מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים**" המה כנגד ט"ו שיר המעלות. לכך היה עיקר השמחה עליהן, שסוד חג זה הוא נגדו וגם הוא המכריע בין החסד והגבורה שסודם מים ויין ומטה כלפי חסד. ואין להאריך יותר.

ואם שגיתי ח"ו באיזה דבר - ה' יכפר ויזכינו לראות בנין בית המקדש בהודו ותפארתו ונזכה לקיים כל המצות שבחג זה במהרה בימינו אמן.

## מסכת ביצה וגם נקראת יום טוב

במסכת זו יש ה' פרקים והתחלת אותיות עולים נ"ח וסופי אותיות עולים תרס"ב. כל זה צריך טעם. וגם למה נקראת מסכת זו בשתי שמות - ביצה ויום טוב. וגם למה התחיל המסכתא בדין זה שאין מהצורך כל כך לשמחת י"ט כמו שארי דברים המבוארים

במסכת, וכן כתבו רש"י ותוס' בהדיא לקמן דף ט' ע"ב. וגם למה סידר רבינו הקדוש מסכת זו אחר מסכת סוכה.
וליישב כל זה הנה כבר כתבתי כמה פעמים שבודאי כל דיני המשניות אינם יוצאין מפשטן. אבל יש בהן רמזים וסודות וכן הוא כאן.
והנה בספר טור ברקת בסימן תקי"ג מפרש דין זה על פי סוד על פי מאמר מרעיא מהימנא פרשת פנחס בדף רי"ו "**כגונא דהאי דאמר דביצה אחית ואפילת ששים כרכים וכו' וכגוונא דנפל ההוא ניפול דאיהו בר נפלי נפילת ביצה דאיהו אתרוג שיעורא כביצה ובגינה אתמר ביום ההוא אקים את סוכת דויד הנופלת וכו'**".
והנה מבואר מדברי המאמר כי ביצה הוא כינוי לסוכת דויד היינו השכינה, ועיין בספר טור ברקת מה שמפרש בדין זה ביצה שנולדה בי"ט בדרך סוד. ואני אומר שרבינו הקדוש דיבר כאן דרך רמז על פי המאמר הנ"ל. ותחלה אומר כשתחשוב אלו תיבות **ביצה שנולדה ביום טוב** תמצא כמנין **ביצה שנפלה** עם ה' אותיות. לרמז שעתה בגלות היא ביצה שנפלה, סוכת דוד הנופלת. ולכך קרי משיח בר נפלי, כמבואר במאמר הנ"ל. אבל לעתיד יהיה בסוד ביצה שנולדה ביום טוב, כאילו נולדה מחדש כמאמר הכתוב ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך הנדרש על מלך משיח שיבא במהרה בימינו. ולכך ב' תיבות **ביצה שנולדה** עם ב' כוללים עולה כמנין **סכת דויד**, כך נכתב שם בפסוק "**ביום ההוא אקים את סכת דויד הנופלת**".
ופלוגתת בית שמאי ובית הלל הוא המבואר בגמרא כמה פעמים פלוגתת ר' יוחנן אומר כל הנביאים לא נתנבאו כל הטובות אלא לימות המשיח שאז יתקיימו כל הטובות אבל לעה"ב עין לא ראתה ופליגא דשמואל דאמר אין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות ובנין בית המקדש, כמו שכתבו התוס' שם. ובזה מבואר לשון המשנה "**ביצה שנולדה ביום טוב**", כלומר שיהיה תקומה לביצה שנפלה ויבא משיח צדקינו, "**בית שמאי אומרים תאכל**", כלומר שאז יאכלו כל הטובות שנתנבאו הנביאים, "**ובית הלל אומרים לא תאכל**" בו ביום, שכל הטובות קאי לעולם הבא.
ובזה יבוארו כל הדקדוקים הנ"ל דלכך התחלת האותיות נ"ח כמנין **יבא הגואל**. ולזה תמצא שג' פרקים ראשונים התחלת אותיות הם **יבא**. וב' פרקים אחרונים התחלת אותיות **ה"מ** כמנין **הגואל**. ולזה יש בו ה' פרקים כנגד ה' אותיות **הגואל**. ולכך התחיל המסכתא בדין זה וסידרה אחר מסכת סוכה להורות כונתו שביצה זו קאי על סכת דויד ואז יהיה יום טוב שלנו. ולכך נקראת המסכת בב' שמות - ביצה ויום טוב. גם תיבת

**ביצה** עולה כמנין **מלך דוד** עם ג' אותיות של דוד, שגם מלך משיח דוד שמו. ולכך נרמז תיבת "דוד" ב' פעמים בגימטריא ובאותיות.
וכמו שביצה היא סתום מכל הצדדים, כן מלך המשיח הוא סתום עתה בסוד קן צפור שלו, כמבואר בזוהר ובתיקונים כמה פעמים. ולזה סופי האותיות עולים **בסתר** - שעתה הוא בסתר, וכשיבא עת וזמן ביאתו במהרה בימינו אז יתקיים "**ומלכם בראשם**", לכך ראשי האותיות "יבא הגואל".
וגם כשתצרף ראשי האותיות עם סופי האותיות עולים תש"ך כמנין עשרה פעמים חסד, שכל הספירות הקדושים יהיה הכל בחסד. וגם כשתכתוב ביצה במילוי -- **בית יוד צדי הא**, עם האותיות, עולה תקנ"ג כמנין **משיח בן דויד יבא ויגאלנו**. דוק ותשכח.
ואפשר דהא דקאמר בגמרא ביצה דמתילדא האידנא מאתמול גמרה -- לשיטתינו ניחא מאוד, שביום שלפני ביאת משיח יבא אליהו הנביא לבשר כמאמר הכתוב "**הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה**'", וכדאיתא בעירובין דף מ"ג ע"ב בשיטת אם יש תחומין למעלה מעשרה, והתם אסיקנא שאין משיח בא בשבת או בי"ט. ולפי הרמז שלי בכאן משמע שיכול לבא ביום טוב. ועיין בדברי הרמב"ם בפ"ד מהלכות נזירות ובכסף משנה שם ואין להאריך כאן.
**סוד עירובין תבשילין** היינו לערב חמשה חסדים בחמשה גבורות כדי להמתיק הגבורות ולכן תמצא תיבת **תבשילין** מרמז כל זה. ה' פעמים חסד עולים ש"ס, היינו אותיות **שין**. וחמשה גבורות המה ה' פעמים אלהים -- עולים **ת"ל**. נשאר אותיות **י"ב** מן "תבשילין". אות י' היינו ה' חסדים וה' גבורות ואות ב' היינו ב' כוללים.
וידוע דימים טובים המה ימי דין דבכולם אית בהו דין; בפסח על התבואה, בעצרת על פירות, בראש השנה הוא דין גמור, בחג על המים. אבל שבת הוא חסד ורחמים. וזהו סוד המשנה "**יום טוב שחל להיות בערב שבת לא יבשל מיום טוב לשבת**", דאם כן יגביר הגבורות על החסדים אלא צריך לעשות מעי"ט עירוב תבשילין כדי לזכור שבת תחלה כמבואר בגמרא ובזה יומתקו הגבורות.
וזהו שאמרו חז"ל קיים אברהם אבינו אפילו עירוב תבשילין, כלומר אף על פי שהוא היה איש חסד גמור מכל מקום קיים עירובין תבשילין דצריך לאכללא שמאלא בימינא תמיד, וזה היה סוד העקידה כידוע.

## מסכת ראש השנה

(פה מבואר טעם הפרקים והתחלת אותיות על פי פשוטה)

במסכת זו יש ארבעה פרקים. הטעם פשוט כנגד ארבעה ראשי שנים. וכנגד ארבעה פרקים שהעולם נידון בהם. וכנגד ד' אותיות **שופר** שהוא עיקר מצות היום. והתחלת אותיות הם **אירא**, שביום ראש השנה צריך להיות כל אדם במורא מאימת הדין. כל זה הוא לפי פשוטו. אכן לפי הרמז והסוד אמינא ביה טעמי. גם סופי האותיות עולים ק"ן. גם על קריאת המסכת "ראש השנה" בלשון יחיד.

(פה מבואר משנה ראשונה למלכים ולרגלים באריכות והגמרא השייך לזה)

ותחלה אמינא בדרך רמז ודרש משנה ראשונה "**באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים**", ובגמרא "**למלכים למאי הילכתא? אמר רב חסדא לשטרות וכו'**", כלומר שקבעו חז"ל יום קבוע שאפילו נתמנה המלך בכ"ט באדר כיון שמגיע אחד בניסן עלתה לו שנה ומונין לו שנה שניה. וצריך טעם למה קבעו הזמן באחד בניסן? הגם בגמרא ילפינן מקראי -- מכל מקום אנן דרשינן טעמא דקרא. וגם מה שמסמיך התנא למלכים ולרגלים בהדדי צריך טעם, דהרי רגלים בט"ו בניסן הוא כמו שמקשה הגמרא.

ונלע"ד כך. דידוע הפלוגתא בגמרא ר"א ור"י. ר"א אומר בתשרי נברא העולם בתשרי נולדו אבות וכו' עד בתשרי עתידין ליגאל. ור"י סובר בניסן נברא העולם, בניסן נולדו אבות וכו' עד בניסן עתידין ליגאל. ואיתא בגמרא דחכמי ישראל מונין למבול כר' אליעזר ולתקופה כר' יהושע דסבירא להו כר' יהושע כמו שכתבו שם רש"י ותוס'. ואיתא בתוס' דף ח' ע"א בד"ה ולתקופת דהא דקאמר ר"א בתשרי נברא העולם וכן לר"י בניסן נברא העולם -- היינו בריאת אדם הראשון, אבל התחלת הבריאה היתה קודם לכן, לר"א בכ"ה באלול ולר' יהושע בכ"ה באדר.

וידוע דאדם הראשון הוא היה מלך ראשון בעולם, שכל הבריות המליכו אותו. והוא יהיה גם מלך אחרון בעולם בסוד **א**'דם **ד**'וד **מ**'שיח. ובזה יומתק הטעם דקבעו חז"ל באחד בניסן ראש השנה למלכי ישראל, משום דלר' יהושע דקיימא לן כוותיה נברא אדה"ר באחד בניסן והוא היה מלך ראשון גם יהיה מלך אחרון. לכן לכבודו עשאו יום זה ר"ה למלכים. ואפשר שזה כונת הגמרא שם בפירוש הברייתא "**ואם לא עמד אלא בא' בניסן אין מונין לו שנה עד שיגיע ניסן אחר. פשיטא. לא צריכא דאימנו עליו מאדר. מהו דתימא נימנו ליה תרתין שנין. קמשמע לן**".

ולכאורה קשה מה היה הסברא לומר לימנות לו מאדר מאחר שעדיין לא נתמנה למלך בפועל עד אחד בניסן? ולדרכינו ניחא מאוד מאחר דילפינן מאדה"ר שנברא בא' בניסן ואיתא במדרשים בפסוק "**ורוח אלהים מרחפת - זהו רוחו של אדה"ר או רוחו של משיח**". ושני המדרשים לדבר אחד נתכוונו כדכתבנו שהוא הוא. נמצא שרוחו של

אדה"ר נברא בכח ביום ראשון למעשה בראשית והוא כ"ה באדר, אך בפועל לא נברא עד יום הששי שהיה אחד בניסן. ואיתא במדרשות "**אם זכה אדם הוא קודם אפילו למלאכי השרת**", שהכל מודים שלא נבראו עד יום שני או ביום ה', "**ואם לא זכה אומרים לו יתוש קדמך**". נמצא שאף על פי שלא נברא ביום א' בפועל רק בכח, אם זוכה -- הוי כאילו נברא בפועל והוא קודם לכל הנבראים. אם כן הוי אמינא גם במלך שנתמנה מאדר בכח ולא בפועל, היינו דאימנו עליו מאדר נימנו ליה מאדר כמו באדה"ר ממש. קא משמע לן התנא דלא אזלינן בזה רק מעת בריאת אדה"ר בפועל ממש. ודוק.

ונקדים עוד מה שכתבו בספרי המקובלים דלמאן דאמר בתשרי נברא עולם היינו במידת דין, ש**תשרי** הוא בסוד **תשר**"**ק**, שהוא דין כידוע, בסוד אור חוזר. ולמ"ד בניסן נברא עולם היינו במידת חסד, שניסן נקרא חודש **אביב** בסוד **א**"**ב**, אור ישר, שהוא חסד.

ובזה יבואר לשון התנא דס"ל כר' יהושע דאדה"ר נברא בא' בניסן. ולכך תיקנו בא' בניסן ראש השנה למלכים, וכן כתבנו למעלה במסכת פסחים במשנת אלו עוברין בפסח שתנא דידן ס"ל שגאולה אחרונה יהיה בניסן כר' יהושע. ולהכי מסמיך למלכים ולרגלים בהדדי לרמז סוד זה. דכשתחשוב ב' תיבות אלו **למלכים ולרגלים** תמצא מכוון כמנין **אדם דוד משיח חסד**. דוק ותשכח שהוא דבר נפלא. נמצא שדבריו מילתא בטעמא למה קבעו אחד בניסן ראש השנה למלכים משום שנברא בו אדם דוד משיח שיבא בבי"א.

(פה מבואר פלוגתא דתנאי לענין בל תאחר)

ובזה נמשך גם "**ולרגלים**" שאין עובר בבל תאחר עד שיעבור שלשה רגלים כסדרן, וחג המצות תחלה, ור' שמעון היא. דאיתא בברייתא פלוגתא דתנאי, ר"ש סובר שלשה רגלים כסדרן וכו', ור"א בר"ש סובר כיון שעבר עליו חג הסוכות עובר בבל תאחר. ותרוויהו דרשי דלא לכתוב רחמנא "**בחג הסוכות**" שבו דיבר הכתוב, לכך סבירא לר"ש לומר שזה אחרון, ור"א בר"ש סובר לומר שזה גורם. ועיין בגמרא ופירש"י ותוס'. וצריך להבין באיזה סברא פליגי, דבקרא נוכל לומר כמר וכמר.

ונראה לענ"ד דבהא פליגי, דידוע שג' רגלים המה נגד האבות; פסח כנגד אברהם, ושבועות כנגד יצחק, וסוכות כנגד יעקב. ועיין בטור אורח חיים תחלת הלכות ר"ח מילתא בטעמא. וידוע המדרשים יעקב אבינו התחיל בנדר תחלה שנאמר וידר יעקב נדר. ועל שאיחר נדרו בשובו מבית לבן נענש. ולכך סבירא להנך תנאי שאין עובר בבל תאחר עד שיעבור עליו חג הסוכות שהוא כנגד יעקב שהתחיל בנדר ונענש על איחור נדרו. ומהראוי ליקח ממנו מוסר שלא לעבור בבל תאחר.

אך בהא פליגי. ר"ש סובר כר' יהושע, דבניסן נברא העולם ובניסן נולדו אבות העולם, לכך סבירא ליה שאין עוברין בבל תאחר רק בג' רגלים כסדרן וחג המצות תחלה שבו נולד יעקב, ואחר כך שבועות וסוכות שהוא כנגד יעקב. וראב"ש סבירא ליה כר"א בתשרי נברא העולם ובתשרי נולדו האבות, לכך סבירא ליה שחג הסוכות לבדו גורם בל תאחר מאחר שבחודש הזה נולד יעקב וגם החג הוא כנגדו.

ולכך תנא דידן דסבירא ליה כר' יהושע ולכך בא' בניסן ראש השנה למלכים כאשר כתבתי. ולזה גם רגל שבו הוא ר"ה לרגלים לענין בל תאחר שאין עוברין עד ג' רגלים כסדרן וחג המצות תחלה שבו נולד יעקב, ודוק.

וכשתחשוב ב' תיבות אלו **למלכים ולרגלים** עם הב' כוללים תמצא כמנין **חסדי אבות**, להורות שג' רגלים המה כנגד ג' אבות. וגימטריא דלעיל הוא טעם על "למלכים", וגימטריא דכאן הוא טעם על "ולרגלים", ולכך תנינהו בהדדי.

ומצאתי בע"ה רמז נכון בפסוק -- **לא תאחר לשלמו** עם הכולל עולה כמנין **חג הפסח חג העצרת חג הסוכה**, דוק ותשכח. לכן סתם תנא דידן כר"ש דבעינן ג' רגלים כסדרן. וגם כשתחשוב אלו ג' תיבות **לא תאחר לשלמו** עם האותיות עולים אלף נ"ז כמנין שם הוי"ה בג' מילואים; ביודי"ן בההי"ן ובאלפי"ן, היינו ע"ב מ"ה ב"ן עולים קס"ט. וגם שם "אלהים" בג' מילואים, ביו"ד בה"א באל"ף, עולים תתפ"ו כידוע. ובהצטרף אלו מילואים יחד עם ב' כוללים עולים מכוון אלף נ"ז. וידוע ששם הויה הוא חסד ושם אלהים הוא דין. לכך סוד ג' רגלים למתק סוד ג' אלהים במילואיו על ידי שם הויה בג' מילואיו. ולכן נקרא כל רגל **ח"ג**, היינו נוטריקון **ח**'סד **ג**'בורה. למתק הגבורות על ידי החסדים. ונמצא מרומז היטב בג' תיבות אלו **לא תאחר לשלמו** ג' רגלים הן ושמותיהן וסודן. לענ"ד הוא דבר נפלא ואין להאריך יותר בזה.

(פה מבואר טעם הפרקים וחשבון האותיות על פי סוד)

ונחזור לענין המסכתא. וידוע שיום טוב של ר"ה הוא דין, ולכן סידר רבינו הקדוש ד' פרקים נגד ד' אותיות **אדני**. וכן משמע בסידור האר"י ז"ל. וראשי התיבות עולים רי"ב ועם ג' אותיות רט"ו כמנין שם "אלהים" פשוט כפול משולש מרובע עולה ר', והוא דין, כידוע בסוד שופר. ובשם זה ט"ו אותיות כזה: **א אל אלה אלהי אלהים** -- נמצא הכל רט"ו. וגם סופי האותיות והכולל עולים כמנין **אלהים אדני** להורות שיום זה הכל דין. ולכן ציונו הקב"ה ביום זה במצות שופר למתק הדינים קצת כאשר נבאר בע"ה לקמן.

(פה מבואר המשנה "בד' פרקים")

במשנה ב' (משנה, ראש השנה א, ב), "**בארבעה פרקים העולם נידון וכו'**, **בר"ה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם**, **ובחג נידונין על המים**". והנה במשנה זו ובגמרא השייך לה הארכתי בע"ה בדרושים שלי. וכאן לקצר אני צריך, רק מה שנוגע למשנה לביאור הפסוק שמביא אין לו ענין כלל במה שקדם רק הוא ענין בפני עצמו, שאף על פי שכל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון מכל מקום כולם נסקרים בסקירה אחת שנאמר וכו'. ועיין בגמרא ופרש"י והרב ותי"ט. ואם כן עיקר חסר מן הספר. וגם מאי "**כבני מרון**" כמו שמקשה הגמרא.

לכן נלע"ד ליישב שהתנא מרמז כאן השלשה כתות **צדיקים ובינונים ורשעים**. כשתחשוב אלו ג' תיבות עם ג' כוללים עולים אלף נ"ז כמנין **באי העולם עוברין לפניו כבני מרון** עם הכולל. דוק ותשכח. וגם הפסוק שמביא **היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם** עולה אלף נ"ח. להורות שכל ג' כתות אלו המה רק כאיש אחד לפניו ונסקרין בסקירה אחת. דוק ותמצא שהם אמת ודבריהם אמת. וחשבון אלף נ"ז הוא פשוט כפי מה שכתבתי למעלה ג' שמות הויה בג' מילואים וג' שמות אלהים בג' מילואים עולה כך. שצדיקים מהפכים מידת הדין למידת הרחמים והרשעים להיפך ובינונים המה שקולים.

(פה מבואר המדרש הובא בטור אורח חיים הלכות ראש השנה בטוב טעם)

והואיל דאתי לידן דבר זה נימא ביה מילתא בהא דאיתא במדרש שהביא בטור תחלת הלכות ראש השנה (טא"ח סי' תקפ"א) כך: בערב ראש השנה הגדולים מתענין והקב"ה מוותר להם שליש עונותיהם, בעשרת ימי התשובה הבינונים מתענים ומוותר להם ב' שלישים, ביום הכפורים הכל מתענין מוותר להם הכל וכו'. וכבר הקשה מרן בית יוסף אם כן ערב ראש השנה חשיב כמו יה"כ. וכל האחרונים מקשים בזה כמה קושיות. ועיין בשל"ה ובט"ז ובשארי מפרשים מה שכתבו בזה.

ואני בעניותי כתבתי שאין הפירוש של המדרש שבערב ר"ה הקב"ה מכפר שליש עונות של כל ישראל, אלא הפירוש הוא כך, דלעולם יראה אדם כאילו העולם הוא שליש צדיקים ושליש רשעים ושליש בינונים והוא עצמו בינוני, ולכך עשה מצוה אחת אשריו שמכריע את עצמו ואת העולם כולו לטובה. ואף שהלשון בגמרא דקידושין משמע דיראה כאילו העולם שקול במחצה צדיקים ומחצה רשעים, מכל מקום מוכרחין אנו לפרש כמו שכתבתי שעל ידי ג' כתות העולם הוא שקול, דודאי יש הרבה בינונים, וכדאיתא בגמרא כאן ג' ספרים נפתחין בר"ה וכן ליום הדין דלעתיד ג' כתות הן, צדיקים ורשעים ובינונים.

ובזה מבואר, דבערב ראש השנה הגדולים מתענין היינו כת צדיקים שרובן זכויות ומיעוט עונות יש להם, והקב"ה מכפר להם מיעוט עונותיהן, וזהו דקאמר הקב"ה מוותר שליש, היינו שהם שליש העולם. אבל באמת עונותיהן המה מועטין. ולכך יש כח בערב ראש השנה לכפר עונותיהן. ובעשרת ימי תשובה הבינונים מתענין והקב"ה מכפר להם עונותיהם. והא דקאמר הקב"ה מוותר ב' שלישים, אף על פי שגם הבינונים המה שליש העולם -- מכל מקום בערך עונות שלהם נגד הצדיקים מיקרי ב' שלישים. ולכך קאמר כאן הקב"ה מכפר ב' שלישים, והיינו לכת בינונים. ביום הכפורים הכל מתענין אפילו כת של רשעים מהני זכות הצדיקים והבינונים שהקב"ה מכפר הכל אפילו עונות של רשעים שהן מרובין. ובזה יתישב כל הקושיות שהקשו בזה. והמעיין בדבריהם ובדברי -- הבוחר יבחר.

ואל תשיבני שלפי דברי אין הנמשל דומה למשל, שבמשל משמע שמוותר שליש מן הכל -- אין זה קושיא שגם כאן הצדיקים המה שליש מכל העולם, אבל בערך עונות שלהם הם מיעוטי דמעוטי. ואין להאריך יותר.

ומסיים שם במדרש "**לכך יום ראשון של חג הוא ראשון לחשבון עונות**". ובזה מיושב דקדוק גדול במשנתינו דקאמר "**ובחג נידונין על המים**", תיבת "נידונין" הוא מיותר כמו שאמר "**בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן**", היה לו לומר "ובחג על המים". אלא שבא להורות שבחג הוא דין חדש שכל מה שעבר אין, שכבר נתכפר להם ביה"כ. ובדרושים שלי הארכתי בזה בע"ה בדברים מתוקים.

(פה מבואר המשנה בראשונה היה משיאין משואות בדרך רמז ומוסר)

משנה פ"ב (משנה, ראש השנה ב, א) "**בראשונה היו משיאין משואות וכו' ומאין היו משיאין מהר המשחה לסרטבא ומסרטבא לגרופינא ומגרופינא לחוורן ומחוורן לבית בלתין וכו**'". מיום עמדי על דעתי תמהתי במשנה זו, מאי בעי רבינו הקדוש לאשמועינן בזה ומאי דהוה הוה? ואין יוצא מדברים אלו לא דין ולא מוסר להזכיר שמות ההרים. ומה לי שהיו שמותן כך או כך.

ועתה נתן ה' בלבי לפרש משנה זו בדרך מוסר להורות תשובה לכת הרשעים שעונותיהן מרובין שלא יאמרו כבר אבדה תקותינו ונכרתה נפשינו מארץ החיים, לכן בא רבינו הקדוש במסכת זו שאז עיקר הזמן לתשובה אפילו ליחיד, וכבר אמרו הנביאים (יחזקאל לג, יא) "**החפץ אחפוץ במות הרשע כי אם בשובו מדרכו וחיה**", ולא עוד אם עושה תשובה גמורה אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד במחיצתן. כל זה מרמז רבינו הקדוש כאן וגם בשעת מעשה היו מרמזין לדברים אלו.

ולכך היו משיאין משואות על אלו ההרים דוקא ששמותיהן הן כך וכך, ובזה יהיה להם התעוררות גדול אפילו לרשע גמור שאם יחזור בתשובה השם ברחמיו יקבלו ולא ידח ממנו נידח, בהקדים מה שמבואר בכל ספרי המקובלים וספרי מוסר שמכח קטרוג הירח כידוע, ומכח זה נתמעטה -- מזה נמשך למטה קטרוג הקליפות ויצר הרע היורד ומחטיא ועולה ומקטרג. אבל לעתיד יהיה אור הלבנה כאור החמה ויתבטלו הקליפות ולא יהיה יצה"ר בעולם ובלע המות לנצח וגו'. ועיין בשל"ה תחלת פרשיות שובבי"ם.

וגם ידוע מספרי המוסר שאחד מכונת התקיעות שתוקעין תשר"ת מורה על זה, שהקב"ה עשה את האדם ישר לשרתו בתורה ובמצות, וזהו תקיעה ראשונה שהוא קול פשוט. והאדם מקלקל את עצמו בחטאים ועונות ונעשה חולה הנפש. וזהו שברים, שהוא גנוחי גניח כדרך החולים. ובהרבה יותר לפשוע בכריתות ומיתות ב"ד -- אז נקרא מת בחייו, וזהו תרועה, שהוא ילולי יליל כדרך בכיה שבוכין על המת. על כל זה אם עושה תשובה שלימה חוזר לאיתנו הראשון, וזהו תקיעה אחרונה. והאריכו בזה בספריהם במתק לשונם. וכל זה רמז התנא כאן במשנה זו מה שהיו עושין הקדמונים, שהיו משיאין משואות על הרים אלו דוקא להורות כל זה.

ולכך בכל פעם שהיו מקדשין החודש בחדתותי דסיהרא עשו אבוקות גדולות בראשי ההרים לרשעים ההולכים בחשך מעשיהם, וכל זה בא מכח מיעוט הירח, לכן בכל פעם חידוש הירח עושין התעוררות גדול באבוקות גדולות להאיר לרשעים שיצאו מתוך החשך עונותיהן ויעשו תשובה גמורה ואז יהיה אור הלבנה כאור החמה. ולכך עשו המשואות דוקא על אלו ההרים.

ראשונה -- הר המשחה -- היינו שמתחלה נעשה האדם ישר. וכשתחשוב ב' תיבות אלו **הר המשחה** תמצא כמנין **האדם ישר** עם ב' תיבות והכולל. גם כי צדיק ראוי לכנות בשם זה "הר המשחה", שצדיקים נקראים הרים וגם שמן משחת קודש עליו בתורה ובמצות. נמצא שצדיק נקרא "הר המשחה".

ומי שהיה תחלה צדיק ואחר כך קילקל מעשיו ונעשה רע וזהו הכונה "**מהר המשחה לסרטבא**", ותיבת **סרטבא** בגימטריא **ברע**. וגם משמעות התיבה כמו ב' תיבות -- **סר טבא** -- שהיה סר מן טבא, היינו מדרך הטוב, ועשה רע.

ולא עוד אלא שהרבה לפשוע עד שנתחייב מיתה וכרת וזהו הכונה "**מסרטבא לגרופינא**", ותיבת **גרופינא** בגימטריא **קבר יובל**, כלומר שנעשה מת בחייו וראוי להוליכו לקבר, ולשון הפסוק "**והוא לקברות יובל**" (איוב כא, לב). וגם תיבת **גרופינא** הוא מלשון מגרופין או מגרופיא המבואר כמה פעמים בזוהר ביורדי גיהנם.

וזהו רשע גמור שנעשה מת בחייו, אם יעשה תשובה השם ב"ה יקבלו. וזהו הכונה "**מגרופינא לחוורן**", היינו שיחוור מעשיו שמתחלה היו מעשיו שחורין ומכוערין וכשעשה תשובה נעשו חיוורן לבנים. ותיבת **חוורן** כשתחשוב הן-פשוטה ת"ש, כידוע, תמצא תיבת **חוורן** עם התיבה והכולל כמו ב' תיבות **רוח תשוב**. ועיין במס' שבת בפרק שואל (דף קנב:) שהביא ברייתא בפסוק "**והרוח תשוב אל אלהים וכו**'", ואף על פי ששם מיירי מצדיקים גמורים -- מכל מקום גם בבעל תשובה שייך כל הנאמר שם. ולזה מרמז כאן הפסוק "**והרוח תשוב וגו**'".

"**ומחוורן לבית בלתין**", הכונה שזוכה עוד ליכנס לבית מלכות דלעילא, כשתחשוב תיבת **בלתין** עם האותיות תמצא חשבון **מלכות** עם הכולל, והיינו לבית מלכות. והוא ממש המשל שאמר ריב"ז שם בפרק שואל, משל למלך שזימן את עבדיו לסעודה וכו', ומאהבת הקיצור איני מעתיקו כאן.

דרך כלל שמשואות אלו היו אור גדול לבעלי תשובה ולכך יסדו רבינו הקדוש דברים אלו, והמה דומים ממש לכונת תקיעות תשר"ת כאשר כתבתי. הפוך בה והפוך בה ותמצא שדברים אלו המה כפתור ופרח. כל לשון המשנה בדקדוק גדול.

(פה מבואר המשנה והגמרא הני עשרה מלכיות כנגד מי על פי נגלה)

במשנה פרק ד' (משנה, ראש השנה ד, ה) "**סדר ברכות וכו' וכולל מלכיות עמהן ואינו תוקע וכו' דברי ריב"ן. אמר לו ר' עקיבא אם אינו תוקע למלכיות למה הוא מזכיר**". ופריך הגמרא (דף לב.) על דברי ר"ע דקאמר למה הוא מזכיר - הא רחמנא אמר אדכר, אלא למה עשר ולימא תשע דהואיל ואשתני אשתני, ועי"ש בפרש"י. ולכאורה אין לדברים אלו הבנה היאך תלוי זה בזה, הואיל ואין תוקעין בו לימא תשע ולא עשר.

על פי נגלה אמרתי דרך נכון, דאיתא שם באותו דף "**הני עשרה מלכיות כנגד מי**", ויש שלשה אמוראים. חד אמר כנגד עשרה הילולים שבתהלים, דהיינו הללויה מזמור האחרון דכתיב בהו "הללוהו בתקע שופר", וחד אמר כנגד עשרת הדברות וכו' ופרש"י דכתיב בהו נמי שופר, וחד אמר כנגד עשרה מאמרות שבו נברא העולם, ופרש"י בראש השנה. ופריך הגמרא "**מאי ניהו? ויאמר דבראשית -- הני תשעה הוו**". ומשני "**בראשית נמי מאמר הוא**".

ובזה יבואר דברי ר' עקיבא בטוב טעם, דקאמר הואיל ואינו תוקע למלכיות אם כן ליכא למימר שהמה כנגד עשרה הילולים דכתיב בהן הללוהו בתקע שופר הלא אמרת שאין תוקעין בהם, וגם כנגד עשרת דברות ליכא למימר דכתיב בהן קול שופר וכאן אין תוקעין. על כרחך מוכרח לומר שהמה כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא העולם וסבירא לך כר"א

דבתשרי נברא העולם, אם כן לימר תשע ולא עשר דהא ויאמר ויאמר רק תשע הוו, מאי אמרת בראשית נמי מאמר הוא, לזה מסיים הואיל ואישתני האי מאמר שאין כתיב ויאמר בפירוש כמו אינך תשע מאמרות, אישתנו שלא לימא כנגדו פסוק מלכיות. ודוק. וכדי ליישב דברי ר' יוחנן שאמר כך שהמה כנגד עשרה מאמרות ובראשית נמי מאמר הוא דלכאורה סברת ר' עקיבא שהקשה מאחר שאין מאמר זה בפירוש מהראוי שלא לומר כנגדו פסוק היא סברא אלימתא, אמרתי ליישב כך, דאיתא במפרשים טעם נכון למה באמת לא כתיב "ויאמר" במאמר הראשון וכתבו כך לפי שאיתא בגמרא דבכל מאמר ומאמר נברא ממנו מלאך ובמאמר ראשון לא נברא מלאך, שלא יאמרו שאותו מלאך סייעו בבריאת שמים וארץ, לכך לא נכתב המאמר בפירוש להורות זה שבאותו מאמר לא נברא מלאך והיה הקב"ה יחיד בעולמו. ובזה פירשו הפסוק "**כבוד אלהים הסתר דבר**".

ובזה יבואר היטב. דידוע דאין מלך בלא עם, וכל זמן שלא היה שום נברא בעולם רק הקב"ה יחיד בעולמו אינם יכולים לכנותו בשם "מלך" רק בשם "אחד". וכשנברא מלאך אז יכולים לכנות הקב"ה בשם "מלך". וזהו הפירוש של שבח "**אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא**" -- היה מלך בכח אך לא נקרא בשם מלך, ו"**לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא**".

ובזה מבואר, דידוע דאומרים ג' פסוקי מלכיות בתורה, וג' בכתובים, וג' בנביאים, ומסיימין פסוק עשירי בתורה. וכן בזכרונות וכן בשופרות. ומקשה הגמרא בשלמא זכרונות ושופרות איכא טובא אלא מלכיות תלת הוא דהוין בתורה ואנן בעינן עשר וליכא. ומשני שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד היינו מלכות. וכן הוא המנהג שאומרים פסוק זה לסיים מלכיות. אם כן מדוקדק הדברים היטב שאומרים תשע מלכיות כנגד תשעה מאמרים הנאמרים בפירוש בתורה ובכל מאמר נברא מלאך והקב"ה מלך עליו. וכנגד מאמר בראשית שלא נברא בו מלאך ולכך לא נכתב ויאמר בפירוש. אם כן עדיין לא נקרא הקב"ה בשם מלך רק בשם "אחד" שהיה יחיד בעולמו. לכך אומרים כנגד זה המאמר פסוק שמע ישראל ה' אלהינו **ה' אחד**. לדעתי המה דברים נכונים מאוד. ואל יקשה לך אם כן היה ראוי לומר פסוק שמע ישראל בראשונה -- ישבתי בטוב טעם והמשכיל יבין מעצמו.

(פה מבואר עוד טעם על הפרקים והאותיות)

ונחזור למה שהתחלנו שרבינו הקדוש סידר במסכת זו ד' פרקים והתחלת האותיות עולים רי"ב וסופי אותיות עולים ק"ן. וכבר כתבנו למעלה שמנין זה מרמז על הדינין שיום

זה היו יום הדין. ואנן דינא לא בעינן כמבואר בזוהר פרשת אמור (ח"ג צב, ב) והובא בשל"ה בהלכות ר"ה וזה לשונו הקדוש בקיצור: דישראל בעיין ביומא דדינא שופר ולא קרן, כמבואר במשנה (משנה, ראש השנה ג, ב) "**כל השופרות כשרים חוץ משל פרה מפני שהוא קרן**", בגין דקרן הא אתיידע ולאתדבקא דינא לא בעינן וכו', וע"ש בשל"ה שהאריך בזה דקרן הוא מדת הדין ואנן דינא לא בעינא.

ובזה מבואר הא דנקט התנא "**חוץ משל פרה מפני שהוא קרן**", ולא נקט איזה בהמה או חיה אחרת, שכך מבואר בש"ע שקרני רוב החיות פסולין, אלא נקט פרה שידוע דפרה מרמז על הגבורות בסוד **פ"ר ה'**, היינו ה' גבורות של אותיות **מנצפ"ך** העולים **פ"ר**, אלא בעינן שופר שהוא בינה להמתיק הדינין.

ולכן אכתוב כאן שכל זה מרמז רבינו הקדוש, בהתחלת האותיות וסופי האותיות עולים שס"ב, היינו כפי המבואר שם בהגהות של"ה כשתכתוב "שופר" במילוי **שין ואו פא ריש** תמצא שסופי האותיות עולים שנ"ז. ועולה כמנין שם אהי"ה פשוט וב' מילואיו (קס"א קנ"א כידוע, עולה הכל של"ג), ועם כ"ד אותיות שבג' שמות אלו עולה הכל שנ"ז. ובזה ממתקין הדינים הרמוזים בתחלת אותיות שופר ועיין שם. לכן העמיד רבינו הקדוש במסכת זו תחלת אותיות וסופי אותיות עולים שס"ב, היינו שנ"ז כמנין שמות הנ"ל העולים שנ"ז להמתיק ה' גבורות.

וגם סופי האותיות לבדם עולים ק"ן עם הכולל, הוא קנ"א, כמנין שם אהי"ה במילוי ההי"ן. וראשי האותיות לבדם עולים רי"ב כמנין **קול בינה** עם האותיות והתיבות, שכבר כתבתי דשופר הוא בינה וקול היוצא ממנו בסוד מים אש ורוח, שהם חג"ת -- ע"ב מ"ב כ"ב -- עולים מנין **קול**, ובאלו השמות ממתקים הדינים והגבורות כמבואר שם בשל"ה ובשארי ספרי קבלה. ודוק ותשכח שכל זה מרומז בראשי תיבות וסופי התיבות של המסכת כאשר כתבתי קצת.

ויותר אין להאריך כי סוד כונת השופר ותקיעות לאו כל מוחא סביל דא ובודאי הכל מרומז במשנה ובגמרא. וה' יאיר עינינו בתורתו ואם שגיתי ח"ו באיזה דבר שכתבתי - ה' הטוב יכפר בעדינו ונזכה לשמוע במהרה בימינו קול שופר גדול. ובדרושים שלי הארכתי הרבה בכמה מילי מעליותא במסכת זו.

## מסכת תענית

במסכת זו יש ד' פרקים. נראה הטעם כנגד ד' צומות -- צום הרביעי, צום החמישי, צום השביעי, צום העשירי. ולכך העמיד בסוף המסכת מה שאירע בי"ז בתמוז ובט' באב.

והתחלת האותיות עולים קס"ב וסופי האותיות עולים תע"ו. שתיבת "וגומר" בסוף פרק א' אינו מן המנין. וגם תיבת "אמן" שבסוף המסכת במקצת משניות. כל זה צריך טעם. וגם ליישב לשון הגמרא ופרש"י ותוספות, דאיתא בגמרא "**תנא היכא קאי דקתני מאימתי**?". ומשני "**התם קאי דקתני מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים וכו**'". ופרש"י ותוס' התם קאי "**במסכת ברכות**", ומקשה עוד "**וליתני התם, מאי שנא דשבקיה עד הכא**", ופירש"י ותוס' "**וליתני התם בסדר זרעים ואמאי שבקיה עד הכא בסדר מועד**", אלא "**תנא מר"ה סליק וכו**'".

ולכאורה תמוה לשון רש"י ותוס' מאי מדקדקים בלשונם "**ליתני התם בסדר זרעים ואמאי שבקיה עד סדר מועד**", דמשמע מדבריהם שעיקר הקושיא היא מדשבקיה מסדר לסדר, אבל אילו היה הכל בחד סדר לא היה קושיא, ואמאי? דגם בחד סדר היה הקושיא. וגם מאי מדקדקים "**בסדר זרעים**...**עד**...**סדר מועד**", היו יכולים לומר בקיצור - מאי שנא דשבקיה מסדר לסדר.

ותו בגמרא: "**וליתני מזכירין על הגשמים. מאי גבורות גשמים? א"ר יוחנן מפני שיורדין בגבורה וכו**'", ומקשים התוס' אמאי לא מקשה הגמרא שם בברכות קושיא זו, ועיין מה שתירצו בזה.

ולענ"ד נראה ליישב דכבר כתבתי לעיל בפתיחת המשניות, דסדר זרעים הוא בחסד וסדר מועד הוא בגבורה, וכתבתי שם מילתא בטעמא. וגם בבחינת גשמים מצאתי ב' בחינות. ועיין בספר מאורי אור וביאיר נתיב באות גימל סימן כ"ו דלכאורה המה דבריו סותרים, דכתב **גשם** גימטריא **שביל** עם הכולל, וכן הוא בסידור האר"י **י"ש ל"ב**. ואם כן הוא חסדים. וכן כתב ביאיר נתיב **גשם** עם האותיות גימטריא **רצון**. ועיין עוד שם. מכל זה משמע שהגשמים המה בסוד החסד. ועוד כתב שם **גשם** גימטריא ד' פעמים אלהים, ולכן גבורות גשמים. והמה דברים סותרים.

ובאות מ' בסימן כ"ה(?) כתב בספר מאורי אור **מטר** סוד החסדים וכו' ובמקום אחר כתב **מטר** בחינת דין -- הרי שכתב בעצמו שהמה לכאורה דברים סותרים. ומתוך לשון הגמרא דאמר ר' יוחנן מפני שיורדין בגבורה היה נראה לכאורה לומר דבאמת הגשמים המה חסדים גדולים אך מה שקורא להן התנא גבורת גשמים היינו **שיורדין** בגבורה, כלומר שמידת הדין מעכבת עליהן מלירד אם ישראל אינם זכאין כל כך, ולזה צריכין גבורה יתירה להגביר מדת החסד על מדת הדין. ולזה היו מתענין שלש עשרה תעניות לעורר שלש עשרה מידות רחמים, וכאשר נכתוב לקמן בע"ה.

ובזה יתישב לשון הגמרא ופרש"י ותוס' שכתבנו, דמקשה תחלה "**תנא היכא קאי דקתני מאימתי**" ומשני "**התם קאי וכו**'". ולזה מקשה שפיר "**וליתני התם, מאי שנא דשבקיה עד הכא**?", ולזה פירשו רש"י ותוס' במתק דבריהם דעיקר הקושיא הוא מאחר דהגשמים המה חסדים גמורים אם כן ליתני התם בסדר זרעים שהוא בחסד, מאי שנא דשבקיה עד הכא בסדר מועד שהוא בגבורה. ומשני "**אלא תנא מראש השנה סליק דתני** "**ובחג נידונים על המים**" **וכו**'". ודוק בלשון התנא דלא קאמר "בסוכות נידונין על המים" כמו שאמר לעיל בפסח בעצרת -- הכי נמי היה לו לומר "בסוכות", מאי שנא דקתני "ובחג"? הגם שכתבו המפרשים דסתם חג הוא חג הסוכות, מכל מקום הקושיא במקומה עומדת. וגם כבר דקדקנו לעיל במסכת ראש השנה שתיבת "**נידונין**" הוא מיותר.

אלא דהתנא בא להורות שדין שעל המים הוא דין גדול, שמדת הגבורה מעכבת עליהן מלירד, ולזה מדויק "**ובחג**" שכבר כתבתי שתיבת **ח"ג** הוא נוטריקון ח"סד ג"בורה, ולכך צריכים רחמים ביותר להגביר החסד על הגבורה ולזה צריכין להזכיר ולשאול עליהן. ולזה קתני אח"כ "**מאימתי מזכירין וכו**'". נמצא דמיושב שפיר הא דשבקיה עד סדר מועד שהוא בגבורה מפני שיורדין בגבורה וכמו שפירשתי. ודוק ויתישב לך כל הקושיות שמקשים התוס'. ולשון הגמרא ופרש"י ותוספות מדוקדקים היטב.

(פ"מ טעם על חשבון האותיות שבסוף)

ובמה שכתבתי ששלש עשרה תעניות היו לעורר שלש עשרה מידות הרחמים יתבאר לך בטוב טעם על שסידר רבינו הקדוש סופי האותיות עולים תע"ו כאשר כתבתי למעלה, שכשתחשוב ר"ת מן שלש עשרה מידות בכלל תמצא שעולים תע"ה[53] ועם הכולל תע"ו. דוק ותשכח. ומאחר שעיקר המסכת מיירי בתעניות שעל שהגשמים שהמה י"ג לעורר י"ג מדות רחמים -- ולכך העמיד סופי האותיות מן המסכת כמנין ראשי תיבות מן י"ג מדות רחמים.

אמנם הא שכתבתי דראשי תיבות מן י"ג מדות רחמים עולה תע"ה -- היינו כשתחשוב ב' שמות הוי"ה, כמו שכתבו התוספות במסכת ראש השנה, וכפי דעת קצת מקובלים שב' שמות הוי"ה הם ב' מדות. אבל לפי כונות האר"י ז"ל מתחילין י"ג מדות מן שם "אל" כידוע. נמצא הראשי תיבות של י"ג מדות עולים תנ"ה כמנין שם אהי"ה בג' מילואים, קס"א קנ"א קמ"ג, כידוע.

[53] כוונתו ראשי תיבות של המילים עצמם שנכתבו בי"ג מידות כזה: **י' י' א' ר' ו' א' א' ו' ח' ו' נ' ח' ל' נ' ע' ו' ו' ו'** -- ויקיעורך

ובזה תמצא טוב טעם על התחלת האותיות שבמסכתא עולים קס"ב כמנין מילוי הראשון שהוא בכתר ושם רחמים גמורים, קס"א עם הכולל הוא קס"ב. ויש ליישב על פי זה שכתבתי כמה ענינים, ואין להאריך כאן. נמצא שד' פרקים המה נגד אותיות שם אהי"ה. אמנם כל זה שכתבתי, שהגשמים בעצמם המה חסדים, והא דנקט התנא "גבורת גשמים" כדאמר ר' יוחנן שיורדין בגבורה -- אבל בלשון הזוהר בכמה דוכתי משמע שהגשמים עצמם המה בחינות דין מסטרא גבורה. לכן נלע"ד כך. דיש באמת חילוק. בזמן שבית המקדש היה קיים וישראל היו זכאין -- אז ירדו גשמי רצון וברכה ונדבה, הכל בסוד חסדים גמורים. אבל משחרב בית המקדש לא ירדו גשמי ברכה רק הכל מצד הדין, שאי אפשר להיות בלתי גשמים, אבל גשמי רצון וכו' לא ירדו עד שיהא שם הוי"ה שלם.

והוא כשנדקדק מלת גשם מה הוא וגם הא דאיתא בתרגום יונתן בפסוק (ישעיהו ל, כו) "**ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים**" וגם בפסוק (שופטים ה, לא) "**ואהביו כצאת השמש בגבורתו**", שהשמש יהיה לעתיד שמ"ג פעמים יותר נגד השמש של עכשיו. וצריך טעם על חשבון זה למה באמת יהיה מכוון בחשבון זה, לא פחות ולא יותר.

ונלע"ד כך שידוע שם הוי"ה ב"ה הוא כולל כל עשר ספירות הקדושים, והיינו קוצו של יוד הוא בסוד כתר, וידוע דכתר נקרא פלא. ויוד עצמה הוא סוד חכמה, ע"ב. וה' ראשונה הוא סוד בינה, ס"ג. ואות ו' הוא ת"ת עם הקצוות, מ"ה. וה' אחרונה היא מלכות, ב"ן. וכשתצטרף **פלא ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן** עולה הכל שמ"ג.

וידוע שמש או חמה הוא כינוי לת"ת שם הוי"ה ב"ה. לכך לעתיד שיהיה השם שלם בכל הספירות אז יהיה החמה שמ"ג פעמים כנגד החמה של עכשיו, ולכך גם **גש"ם** הוא בסוד זה, שלא ירדו גשם רצון וברכה עד שיהא השם שלם. וגם בזמן שהיה בית המקדש קיים, אז היו קורין את השם ככתיבתו, אז היו יורדין גשמי רצון אך לא תמיד, רק בזמנים ידועים שהיה יחוד עליון. ומשחרב בה"מ בעו"ה לא ירדו כלל גשמי רצון וברכה רק הכל מצד הדין, לכן קשה יומא דמטרא כיומא דדינא עד לעתיד שיהא השם שלם, אז יהיה הגשם בסוד שכתבתי, חסדים גמורים. לדעתי הוא דבר פלא.

והואיל דאתי לידן דבר זה שהחמה דלעתיד יהיה שמ"ג פעמים יותר משל עכשיו -- אמרתי גם על פי נגלה טעם נכון על חשבון זה. גם הא דאיתא פרק קמא דבבא בתרא (דף ח:) "**ורבנן מאי**?", ופרש"י ורבנן העוסקים בתורה תמיד למאי יהיו משולים. "**א"ר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו**", והיינו כתרגום יונתן שכתבתי והובא שם בעין יעקב.

ואמרתי כך, על פי מה שכתב בספר החינוך בהקדמתו אחר שירד למנין המצות רמ"ח מצות עשה ושס"ה לא תעשה ומצא משחרב בית המקדש ואילך אין בידינו לקיים מכולם רק כמנין ע"ר, אבל הנשארים הכל תלוים בארץ ובבית המקדש. ובמג"ע מפרש על פי זה הפסוק "**אני ישנה ולבי ער**", היינו בגלות אני ישנה מן המצות אבל ולבי ער כמנין ע"ר, אנחנו יכולים לקיים. נמצא שמ"ג מצות אין אנו יכולים לקיים בגלות עד שיבנה בה"מ במהרה בימנו. ולכך השמש דלעתיד יהיה שמ"ג פעמים יותר כנגד מנין המצות. אך תלמידי חכמים העוסקים בתורה תמיד כאילו מקיימין כל המצות, על דרך שאמרו חז"ל "**כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה**", והוא הדין בכל המצות שאין בידינו לקיים, כשעוסקים בתורתן לשמה כאלו מקיימין, לכך כתיב בהו ואהביו כצאת השמש בגבורתו, היינו שמש דלעתיד שיהיה שמ"ג פעמים יותר. ודוק ויונעם לך.

במשנה ב' (משנה, תענית א, ב) "**רבי יהודה אומר העובר לפני התיבה ביום טוב האחרון של חג האחרון מזכיר הראשון אינו מזכיר**". ומדקדק התי"ט אמאי קרי ליה הכא "האחרון" לאותו שמתפלל מוסף, ולעיל במסכת ראש השנה פ"ד משנה ז' קרי ליה "השני". וגם הביא הירושלמי דקאמר אמאי אינו מזכיר מאורתא או משחרית ועיין שם. ונלע"ד ליישב על פי פשוטה דר' יהודה אזיל לטעמיה במסכת סוכה דאמר בלוג היה מנסך כל שמנה, דסבירא ליה שגם בשמיני היו מנסכין מים בתמיד של שחר. ולכך סבירא ליה שכל זמן שהיה המצוה ניסוך המים שהוא בא לרצות על המים אינם צריכים להזכיר. ולזה קאמר "**הראשון**", שהיה מתפלל שחרית, שהוא כנגד תמיד של שחר שהיה בו ניסוך המים במקדש, "**אינו מזכיר**", שזכות המצוה עדיין קיימת, "**האחרון מזכיר**", שכבר פסק ניסוך המים. ולכך קרי ליה "האחרון" לומר שהוא אחר המצוה. והא דאיצטריך בירושלמי לטעמא אחרינא על הא דמתחילין במוסף היינו משום דלית הלכתא כרבי יהודה אלא כחכמים שבשמיני לא היה ניסוך המים, אבל לר' יהודה עצמו הטעם פשוט כדכתבתי.

(פ"מ באריכות טעם על ששה ברכות שהיו מוסיפין בין גואל לרופא)

בפרק ב (משנה, תענית ב, ב): "**ואומר לפניהן כ"ד ברכות. שמנה עשרה שבכל יום ומוסיף עליהן עוד שש**", היינו בין גואל לרופא כדמפרש אחר כך שבברכות גואל ישראל התחיל לומר מי שענה ואחר כך הוסיף אלו שש ברכות. ולכאורה קשה דיותר טוב היה להוסיף קודם ברכת השנים שבו שואלין את הגשמים. ולפי מה שכתבתי לעיל שכל הכונה היה לעורר שלש עשרה מדות הרחמים, בזה אתי שפיר שלכך היו מוסיפין אחר גואל ישראל שהיא ברכה שביעית, ועם ששה הנוספות הוין שלש עשרה, ובזה ניחא

מאוד שאמרו בכל ברכה "**מי שענה**", דב' תיבות אלו עולים תע"ה כמנין הראשי תיבות של שלש עשרה מידות הרחמים כמו שכתבתי למלעלה. וניחא נמי הרמז מי שענה כבר הוא יענה עתה.

אכן להבין למה הזכירו אלו הצדיקים דוקא נראה לענ"ד דשבעה פעמים "מי שענה" שאמרו המה מכוון נגד שבעה ברכות עד גואל ישראל. ובזה אתי שפיר על שהוסיפו אותן כאן אחר גואל ישראל.

"**מי שענה את אברהם בהר המוריה וכו**'" -- הוא נגד ברכות מגן אברהם, ובזה ניחא מה שהביא התי"ט בשם הירושלמי והלא יצחק נגאל וכו' ומשיב כיון שנגאל יצחק כמו שנגאלו כל ישראל. וכשתחשוב ב' תיבות **גואל ישראל** עם האותיות והתיבות עולה במנין **שנגאל יצחק**. "**מי שענה לאבותינו על ים סוף וכו**'" -- הוא נגד ברכת אתה גבור שאז הראה הקב"ה גבורתו. ולזה תמצא שג' תיבות **אתה גבור לעולם** עם האותיות עולים מכוון כמנין ג' תיבות **הוי"ה תרעץ אויב** האמור בשירה. ג' "**מי שענה את יהושע בגלגל**" -- הוא נגד ברכת אתה קדוש, שאז נכנסו ישראל בארץ הקדושה ומל אותם יהושע בגלגל נקראו ישראל קדושים. ולזה נוסח הברכה "**וקדושים בכל יום יהללוך סלה**". כשתחשוב ה' תיבות אלו עם האותיות והתיבות עולה מכוון כמנין **מילה בארץ הקדושה**[54]. דוק ותשכח. ומאז ועד עתה אנחנו נקראים קדושים. ד' "**מי שענה את שמואל**" -- הוא נגד ברכת אתה חונן שלמד לישראל בינה ודעת. וגם שם במצפה כתיב (ש"א ז, ה) "**ויאמר שמואל קבצו את כל ישראל המצפתה ואתפלל בעדכם אל ה' ויקבצו המצפתה וישאבו מים וישפכו לפני ה**'", שהורה להם לעשות תשובה וכו' וישפט שמואל את בני ישראל במצפה על עסקי עבירה שעברו, ועיין בפרש"י שם ובמפרשים הרי שלמד להם דעת ובינה לעשות תשובה וזה היה ביום התענית כמו שכתב שם "**ויצומו ביום ההוא**", ולכן גם בתעניות אלו שהמה על המים אומרים להם שישפכו את נפשם בתשובה כמים כמו שעשו ישראל במצפה. ה' "**מי שענה את אליהו בהר הכרמל**" -- הוא נגד ברכת השיבנו ששם שבו ישראל בתשובה שלימה ואמרו ה' הוא האלהים. ו' "**מי שענה את יונה**" -- הוא נגד ברכת סלח לנו. לכך במזמור ממעמקים שאמרו נגד יונה נאמר "**אם עונות תשמור וכו' כי עמך הסליחה למען תורא וגומר**" -- הרי מבואר בהדיא שהוא נגד ברכת סלח לנו. ועיין במהרש"א בח"א מה שכתב בזה. שביעית "**מי שענה את דוד ושלמה**" -- הוא נגד ברכת גואל ישראל, שדוד בעצמו יהיה גואל אחרון כמו שכתבתי כמה פעמים בסוד א"דם ד"וד מ"שיח. וכן הוא מבואר בגמרא דמגילה ריש פ"ב (מגילה יז, א) מה ראו לומר

[54] לי יצא חסר אחד. 22 אותיות + 5 תיבות + חשבון 770 = 797, וצע"ע --ויקיעורך

גאולה בשביעית וכו', ועין שם בגמרא ובפרש"י. הרי מבואר בטוב טעם ששבעה פעמים "מי שענה" המה כנגד שבעה ברכות עד גואל ישראל ולכן מוסיפין אותם כאן. ודוק.

בפ"ג (משנה, תענית ג, ח) בתפלת חוני המעגל. הדברים פשוטים ע"פ מה שכתבתי בפרק א' שבזמן שבית המקדש היה קיים והיו מזכירין את השם ככתבו היו הגשמים חסדים גמורים בעת היחוד של מעלה, וחוני היה בזמן בית המקדש, ומסתמא היה מזכיר את השם ככתבו היה מכוין בכל היחודים. לכך אמר "**לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה**". ושלשה תיבות אלו עולים כמנין **כתר יוד**. כלומר, שהיה מתכוין עד סוד הכתר. ושמו מורה עליו. וכשתחשוב **חוני המעגל** תמצא מנין **רכ"ב**. ואותיות אלו מרמזין בג' ראשונות. אות כ' - כתר. אות ר' - חכמה. אות ב' - בינה. ולכך אמר "**נשבע אני בשמך הגדול**", היינו בסוד גדלות כידוע. ולכך שלח לו שמעון בן שטח "**עליך הכתוב אומר ישמח אביך ואמך**", היינו אבא ואימא עילאין. ואין להאריך יותר.

(פ"מ טעם על החדשים תמוז ואב וטבת שאירע לנו כמה מאורעות בהם)

בפרק ד' (משנה, תענית ד, ו) "**חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב**". להבין לך למה באלו החדשים גברה כח של ס"א לעשות כל אלו המעשים להחריב את בית מקדשינו ועיר הקודש ושארי דברים, בהקדים דברי הזוהר פרשת יתרו בפסוק "בחדש השלישי" וזה לשונו (זהר חלק ב עח, ב): "**יעקב נטיל ברזא דיליה תרין ירחין - ניסן ואייר, ואתכליל איהו ברזא דסיון דאיהו תאומים. עשו נטיל ברזא דיליה תרין ירחין - תמוז אב וכו' דהא אלול אתאביד מיניה**".

הגם שדברי הזוהר המה ודאי רזין, מכל מקום צריכין להבין אותם גם על פי פשוטה שהיה חלוקה בין יעקב לעשו במנין החדשים. אך קשה, דלמה אתאביד אלול מן עשו אם היה ראוי לחלקו, מאחר שיעקב נטל ג' חדשים ניסן אייר סיון? גם מה נעשה בששה חדשים הנותרים? למי הם שייכים?

לכן נלע"ד להבין הכל על נכון בהקדים מה שנתנו הקדמונים סימן בענין הפטרות שאמרו מי"ז בתמוז ואילך מפטירין ג' דפורענותא ושבעה דנחמתא ותרתי דתיובתא. מאי בעו בזה הסימן? ובזוהר פרשת שמות (ח"ב יב, א) איתא בפסוק "ותצפנהו שלשה ירחים" "**אילין תלת ירחין דדינא קשיא שריא בעלמא ומאי ניהו תמוז אב טבת וכו**'". ויבואר הכל בחדא מחתא, דכבר כתבתנו במסכת ראש השנה אליבא דר' יהושע דאמר בניסן נברא העולם, והכי סתם לן תנא דמתניתין בכמה דוכתי כאשר כתבתי שם, היינו בריאת אדם הראשון היה ביום ו' שהוא ראש חדש ניסן, אבל תחלת הבריאה היה בכ"ה באדר. וכבר ידוע שיעקב קנה הבכורה מעשו והקב"ה הסכים על המכירה וקרא לו "בני בכורי

ישראל". ונמצא בחלוקת החדשים היה מגיע ליעקב שני חלקים, ונטל יעקב ארבעה חדשים ראשונים, דהיינו: אדר -- שהוא תחלת בריאת עולם, ניסן, אייר, סיון. ואחר כך לקח עשו בחלקו תרין ירחין אילן תמוז אב. ולכך היה כח לס"א ס"מ שר של עשו בתרין ירחין אילין בעונותינו להחריב בית מקדשינו ושארי דברים שאירעו לנו בתרין ירחין אילין.

ואחר כך המה שני חדשים אלול תשרי שהמה ימי התשובה ועוסקים בכמה מצות ובודאי אילו עשו ישראל תשובה גמורה היה נתבטל כחו של עשו עם שר שלו למעלה לגמרי. אך בעו"ה אין עושים תשובה גמורה. ועל כל פנים מועיל התשובה ומעשים טובים שעושים בשני חדשים אלו שלא יקח עשו חלק כנגדם. ואחר כך לקח יעקב ב' חדשים חשון כסליו לחלקו. ועשו לקח טבת לחלקו. לכן גם בחדש זה היה כח לס"א שבו צום העשירי, וכמבואר בזוהר הנ"ל פרשת שמות.

נשאר חודש שבט. מזה מגיע ב' חלקים ליעקב, והואיל שרובו בקדושה נדחה ממנו עשו לגמרי ולא נשאר לו מכל י"ב ירחים רק ג' והיינו תמוז אב טבת.

כן הוא הגירסא נכונה בזוהר, ולא כמו שהעמידו בגליון "**נ"א שבט**", דליתא. הגם ידעתי שבזוהר איכא איתא "**טבת ושבט אינון ימי הרעה**" ועיין שם. היינו דסבירא ליה שם דעשו נטיל חלק שליש מכל י"ב ירחים. נמצא דיעקב נטיל שמנה חדשים לחלקו וכפי הסדר שכתבתי שמתחיל מן אדר; לקח יעקב ד' חדשים, ואחר כך עשו ב' חדשים, עוד לקח יעקב ד' חדשים ועשו ב' חדשים. אבל לפי סברת הזוהר בפרשת שמות שכתב תלת ירחין דדינא קשיא שדיא בעלמא ודאי המה תמוז אב טבת כמו שמבואר בפני' ולא כמו שכתבו נ"א בגליון ומטעם שכתבתי דמחודש אלול ותשרי נדחה עשו לגמרי.

וזה שרמזו הקדמונים בסימן הפטרות: ג' דפורענותא ושבע דנחמתא ותרתי דתיובתא. היינו כנגד י"ב חדשי השנה. והמשכיל יבין מאליו.

ולכך אירע לנו באותן ג' חדשים, תמוז אב טבת, מה שאירע. והמה צום הרביעי וצום החמישי וצום העשירי. וה' ברחמיו יעשה למען שמו להפוך אותם לששון ושמחה במהרה בימינו אמן. ועיין עוד מה שאכתוב בסמוך.

(פ"מ ב' טעמים על פי פשוטה במשנה משנכנס אב ממעטים בשמחה)

במשנה (משנה, תענית ד, ו) "**משנכנס אב ממעטין בשמחה**". ולכאורה טעמא בעי, הא אקדומי פורענותא לא מקדמינן, ודיה לצרה בשעתה -- בט' באב ולא קודם. ושמעתי מאדוני אבי הרב זצל"ה דבר נכון בזה דפסוק מלא הוא (ישעיהו כב, יב) "**ויקרא ה' ביום ההוא לבכי ולמספד**", כביכול התנהג אבלות כדאיתא במדרשים. ואיתא במדרש

רבה פרשת נח (בר"ר לב, ז) "ויהי לשבעת ימים והמבול היה" - אותן שבעה הימים התנהג הקב"ה אבלות על עולמו. שבשר ודם שאינו יודע מה שעתיד להיות לכך מתנהג אבלות אחר שימות המת, אבל הקב"ה יודע מה שעתיד להיות התנהג אבלות מקודם. אם כן מסתמא גם בחורבן בית המקדש התאבל מקודם שבעת ימים. וידוע שבשבעה באב נכנסו הנכרים להיכל. אם כן התחיל אבלותו בראש חדש אב, לכך משנכנס אב ממעטין בשמחה.

ואני אומר דליכא מידי דלא רמיזי באורייתא דהרי אנו רואין בכל התורה שנכתב בו פטירת הצדיקים אבות העולם, ויוסף ומשה לא נכתב בשום אחד מהן באיזה חודש ובאיזה יום, רק באהרן הכהן שנכתב בפירוש באיזה יום ובאיזה חודש דכתיב "**ויעל אהרן הכהן וכו' בחדש החמישי באחד לחדש וגו**'", ולמה כך? אלא להורות זה, שבחדש זה עתיד להחרב הבית ושקולה מיתת הצדיקים כשריפת בית המקדש ונתחיל להתאבל מיד בהכנסת החודש. וקל להבין.

(פ"מ המשנה לא היו ימים טובים לישראל בט"ו באב)

במשנה (משנה, תענית ד, ח) "**לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים וכו**'". הגם שבגמרא נאמר הרבה טעמים על זה והביאם הר"ב על היום טוב שבחמשה עשר באב למה זה ועל מה זה -- מכל מקום עדיין צריך להבין שהתנא משוה אותו להיום הכפורים, ולא עוד אלא שהקדימו ליום הכפורים, מאי ענין זה לזה, הא לכל הטעמים שבגמרא אין להם ענין כלל לטעמים הנאמרים ביום הכפורים? וגם להבין דברי חכמים וחדותם שבגמרא אמר "**וקרו ליה**", כלומר ליום ט"ו באב, "**יום תבר מגל**", ועיין בפרש"י, ועדיין צריך להבין.

ונלע"ד שחז"ל דבר גדול רמזו כאן. שכבר כתבתי למעלה שעיקר שליטת ס"א ס"מ שר של עשו הוא בתמוז ואב, וכדי שלא תאמר שבכל החדש יש לו שליטה וכח, ולכך רמזו לנו רבותינו שבחמשה עשר באב קרו ליה יום תבר מגל, שבאותו יום נשבר כח של הקליפה קצת. וקרו ליה "תבר מגל" על פי הפסוק סוף פרשת וישלח (בראשית, לו) שמונה אלופי עשו אלוף מגדיאל אלוף עירם ופרש"י (פסוק מ"ג) מגדיאל היא רומי.

ואפשר לומר לפרש"י שמגדיאל ועירם הוא אחד, ועירם הוא כמו עיר שלהם שידוע שזו העיר הרשעה היא מטרופולין של אדום, ואותיות **עירם** המה אותיות **מיער** בסוד "**יכרסמנה חזיר מיער**", והעי"ן תלויה נשאר **רמי**, חסר וא"ו.

ותיבת **מגדיאל** המה אותיות **מגל**. נשאר **די"א**, היינו ט"ו, להורות שבאותו חדש שעיקר שליטה שלו יהיה שבר שלו בט"ו בו. ולכך קרו ליה יום "תבר מגל", כלומר עכשיו נשבר

כחו קצת באותו יום, ולעתיד יהיה שבר שלו לגמרי באותו יום. ואין להאריך יותר ובודאי שאין יום טוב גדול מזה.

ולכך משוה אותו התנא ליום הכפורים, שידוע שביום הכפורים לית ליה רשות לאסטונא, ונשבר גם כן כחו קצת עד שיגיע הזמן שיעביר הקב"ה לגמרי רוח הטומאה מן הארץ.

ולזה נסמך מסכת מגילה אחר זה, שהמן ובניו היו גם כן מקליפה זו ונאבדו. כן יאבדו כל אויביך ה' בבי"א. ולכך נקרא שם המסכת **מגילה** בסוד הנ"ל, וגם **מגילה** בגימטריא **פ"ח** כמנין **מגדיאל**, "**הפח נשבר ואנחנו נמלטנו וגו**'" (תהלים קכד, ז).

(פ"מ סיום המשנה וסיום הגמרא שם)

בסיום המסכת בגמרא איתא (תענית לא, א) "**עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים בגן עדן והוא יושב ביניהן וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמר** "**ואמר היום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו**"". נלע"ד שבעל המאמר בא ליישב המשנה מה שדקדקנו בה לענין מאי השוה חמשה עשר באב ליום הכפורים, ולא עוד אלא שהקדים ט"ו באב ליום הכפורים. ועוד למה באמת לא היו ימים טובים לישראל בשני ימים אלו מלבד הטעמים הנאמרים בגמרא. וגם למה באמת בנות ירושלים יוצאות בהן וחולות בכרמים וכו'. וגם הפסוק שהביא בסיום המשנה "**צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה**" היינו מלך שהשלום שלו -- מאי ענין זה הפסוק למה שקודם לכן?

מיישב כל זה במאמר עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו, ובזה מיושב הכל, שמרמז שאותו מחול יהיה בשני ימים אלו. ורמז לדבר - כשתחשוב ג' תיבות **לעשות מחול בגן** עם ג' כוללים תמצא מכוון כמנין **כחמשה עשר באב** כלשון המשנה. וכשתחשוב ד' תיבות אלו **אחד ואחד מראה באצבע** תמצא מכוון כמנין **וכיום הכפורים** כלשון המשנה ממש. ולכך בהן בנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים לזכר המחול שלעתיד שיהיה בגן. וגם ידוע מהזוהר שבנות ירושלים קאי על נשמות הצדיקים. וגם הפסוק שמביא "**צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה**" -- הכל מדויק בטוב טעם.

## מסכת מגילה

כבר כתבתי בסוף המסכת הקודמת טעם על קריאת מסכת זו בשם **מגילה** וגם על הסמיכות למסכת שלפניה. אמנם נימא בה עוד טעמי.

גם על שיש במסכת זו ד' פרקים והתחלת האותיות עולים נ"ב וסופי האותיות רנ"א. וכשתחשוב הם' סתומה שלבסוף ת"ר כידוע, עולים סופי האותיות תתי"א. כל זה צריך טעם.

(פ"מ ב' טעמים על שיש במגילה קס"ו פסוקים במכוון)

ותחלה אכתוב טעם נפלא על שיש במגילה קס"ו פסוקים, לא פחות ולא יותר. גם פירוש הגמרא שמצאו מקרא "**כתוב זאת זכרון בספר - כתוב זאת - מה שכתוב כאן ובמשנה תורה**", שתיבת "זאת" קאי על זאת התורה בכלל, מה שכתוב כאן ובמשנה תורה וכו', "בספר" מה שכתוב במגילה, לכך היו שומעין לדברי אסתר וכתבו המגילה.

ובזה יבואר. דמחיות עמלק נכתב ב' פעמים בתורה, בפרשת בשלח יש ט' פסוקים ובפרשת תצא יש ג' פסוקים. וכשתמנה התיבות מן י"ב פסוקים תמצא קס"ו תיבות במכוון. ובזה מבואר שפיר מאחר שמצאו סמך מן הפסוק לכתוב המגילה, דהיינו שהבינו פירוש הפסוק "**כתב זאת**" מה שכתוב כאן ובמשנה תורה הוא הכל אחד, מכח זה הבינו "בספר" קאי על מגילה שיכתבו ועיין שם בגמרא, לכך כתבו המגילה קס"ו פסוקים כנגד התיבות מה שכתוב בפרשת בשלח ובמשנה תורה קס"ו תיבות. דוק ותשכח.

אך כל זה צריך טעם למה באמת יש בתורה קס"ו תיבות במחיות עמלק. ונלע"ד כך, דידוע דשם הוי"ה ב"ה במילוי ס"ג פשוט כפול משולש מרובע עולה קס"ו[55]. וידוע גם כן דעיקר מחיית עמלק היינו מחיית ס"מ למעלה שהוא נקרא גס רוח כמבואר בזוהר בכמה דוכתי וגם ביוצר של פ' זכור בקדושתא שיסדו הקלירי על מחיות עמלק למטה ושר שלו למעלה שמרוב גס רוח שלו אני ואפסי עוד מתחשב וע"ש באריכות. לכן הקב"ה ימחה שמו של ס"מ על ידי שם זה העולה **ס"ג** שהוא בהיפוך **גס**, ולכן יש בתורה קס"ו תיבות כמנין שם זה, פשוט כפול משולש מרובע העולה קס"ו. וכנגדן העמידו גם במגילה קס"ו פסוקים במכוון.

מזה יש ראיה ברורה ש"**כס יה**" נחלק לשתים והוי ב' תיבות. נמצא החשבון מכוון קס"ו תיבות. ולכך יש במגילה קס"ו פסוקים. אבל אי אמרינן "**כס יה**" היא תיבה אחת -- אם כן לא יהיה רק קס"ה תיבות בתורה. ודוק. ובדברי התי"ט שהאריך בזה במסכת סוכה.

עוד טעם נכון על היות במחיית עמלק קס"ו תיבות בתורה וקס"ו פסוקים במגילה יש לומר כך. דידוע שאסתר היא סוד השכינה מידת מלכות בסוד "**ותלבש אסתר מלכות**". וזה הסוד "**אסתר מן התורה מנין שנאמר ואנכי הסתר אסתיר**", ותיבת "**אסתיר**" מלא

[55] יו"ד, יו"ד ה"י, יו"ד ה"י וא"ו, יו"ד ה"י וא"ו ה"י

עולה תרע"א כמנין שם אדני במילוי כידוע[56]. ומזה הטעם נלע"ד יש במגילה זו יו"ד פרשיות להשלים **אסתר י**'. שהמגילה נקראת מגילת אסתר, ועם תשלום י' עולה תרע"א להורות מעלתה שהיא בסוד מלכות עילאה אדני במילוי.

וזה גם כן כונת הגמרא "**למה נקרא שמה אסתר שהיו קורין אותה על שם אסתהר**", ופרש"י ירח יפה כלבנה. וידוע שמידה זו נקראת לבנה סיהרא. ואיתא בזוהר פ' תצוה דף קפ"ה ע"ב "**מאי בעשור וכו' בגין דהשתא ביומא דא כל דרגין אתיין אילין על אילין למישרי על סיהרא ולאנהרא לה ברזא דעשר וסלקא למאה כדין כולא חד וכו**'".

המכוון מזה המאמר כשהשכינה מקבלת כל אורות עילאין שהמה עשר, כל אחת כלולה מעשר, היא ברזא דמאה, בסוד מאה אדנים מאה ברכות. ואז "**כולא חד**" - שהוא יחוד גמור. ובזה יבואר כשימחה עמלק ושרו של מעלה כדין יהיה הסיהרא באשלמותא ואז יהיה **אדני**, שהיא ס"ה, מקבלת כל אורות עילאין בסוד מאה -- הרי קס"ה, ואז יהיה כולא חד -- הרי קס"ו.

ובזה נבא לביאור המסכתא שלכך סידר רבינו הקדוש ד' פרקים כנגד ד' אותיות **אדני**. וכנגד ד' אותיות **אסתר** שהיתה בסוד מדה זו מלכות עילאה.

וראשי האותיות עולים ב"ן, שמילוי ב"ן היא במלכות כידוע. ולכן מבואר במסכת זו כל דיני בית הכנסת שסוד בית הכנסת היא בחינת ב"ן, שתיבת **כנסת** בגימטריא י' פעמים ב"ן עם עשרה כוללים כידוע.

וסופי תיבות המה **רהו"ם**, הרי אותיות **ר"ם ו"ה**, דכשימחה זרעו של עמלק ושר שלו אז יהיה רוממות לאותיות ו"ה שיהיה השם שלם. ולזה תמצא "**כי יד על כס יה**" עולה מנין רל"ט, ועם הכולל הוא ר"ם. "**מלחמה לה' בעמלק**" עולה גם כן מנין מר, שהוא **מר ממות**, וכשימחה שמו אז יהיה השם שלם ויהיה רוממות לאותיות ו"ה. לכך העמיד סופי האותיות **רם ו"ה**. בבי"א.

(פ"מ משנה ראשונה וגם טעם נכון על חמשה לשונות בברכת מגילה לאחריה)

ביאור משנה ראשונה -- "**מגילה נקראת בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו וכו**'". ודאי שחז"ל מצאו סמך במגילה שאנשי כה"ג תיקנו כל אלו זמנים כדאיתא בגמרא מ"בזמניהם" או מ"כימים אשר נחו" -- מכל מקום צריך ליתן טעם מה ראו אנשי כה"ג שתיקנו כל אלו זמנים שהרי עיקר הזמן הוא בי"ד והמה תיקנו שיכולים לקרותה ג' ימים לפניה ולמה דוקא ג' ולא יותר? גם תיקנו יום לאחריו דהיינו ט"ו למוקפין -- כל זה צריך טעם.

[56] אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד

הגם שבספר של"ה כתב בזה רמז נכון, שתיקנו לא פחות מי"א נגד ו"ה שבשם, ולא יותר מט"ו נגד י"ה שבשם, וכשתצרוף י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו עולה הכל ס"ה כמנין **אדני**, וכפי מה שכתבתי למעלה יבואו דברים אלה מתוקים כדבש -- מכל מקום צריכין למודעי.
ונבאר גם כן על מה שתיקנו בברכה שלאחר המגילה חמשה לשונות. א' הרב את ריבינו, ב' והדן את דינינו, ג' והנוקם את נקמתינו, ד' והנפרע לנו מצרינו, ה' והמשלם גמול לכל אויבי נפשינו.
ולענ"ד יבואר הכל בחדא מחתא בטוב טעם על פי מדרש שוחר טוב במזמור "למה רגשו" והובא בכמה ספרים וזה לשונו: "**ארורים המה הרשעים שמקיימין עצות רעות על ישראל וכל אחד אומר עצתי יפה מעצתו של ראשון. עשו אמר שוטה היה קין שהרג את אחיו בחיי אביו וכו' אני אין עושה כן אלא יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את אחי. פרעה אמר שוטה היה עשו שאמר כן וכו' אני אין עושה כן אלא עד שהן דקיקין תחות כורסייא דאמהון אנא מחינא להון, כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו. המן אמר שוטה היה פרעה שאמר כן וכו' אני אין עושה כן אלא להשמיד ולהרוג וכו'. גוג ומגוג עתידין לומר שוטים היו הראשונים שנטלו עצה על ישראל ולא ידעו שיש להם פטרון בשמים, אני אין עושה כן אלא בתחלה אני מזווג לפטרונם ואחר כך אני חוזר על ישראל. הה"ד יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו וגומר**".
ועיין מדרש זה באריכות במקומו.
היוצא מכלל המדרש דקחשיב חמשה רשעים שהתיעצו על כלל קדושת ישראל מימות עולם עד ביאת משיח צדקינו.
הראשון היה קין שהרג את אחיו שהיה מסיטרא דקדושה, ורצה שיתנהג העולם מסיטרא דטומאה, קינא דמסאבותא כידוע משמו, ואלו נתקיים ח"ו מחשבתו הרעה לא היו שם ישראל בעולם, והקב"ה הפר את מחשבתו הרעה ונתן לאדם זרע אחר שת שממנו הושתת העולם מסיטרא דקדושה ויצאו ממנו ישראל שקיבלו התורה על ידי משה רבינו בסוד מ"שה ש"ת ה"בל כידוע.
והשני היה עשו שביקש להרוג את יעקב שלא יצאו ממנו עם ישראל. והשלישי היה פרעה. והרביעי היה המן הרשע. והחמישי יהיה לעתיד גוג ומגוג. וכולן הפר הקב"ה את מחשבתם הרעה עד לעתיד יהיו ישראל גוי אחד בארץ ויהיו מוקפין חומה של אש כדכתיב "**ואני אהיה להם נאם ה' חומת אש סביב**".
ובזה יבואר הכל בע"ה. בעת הזכרת הנס שעשה עמנו נגד המן הרשע אנו מזכירין כל הרשעים שעברו עלינו מימות עולם והקב"ה הפר מחשבתם הרעה. ובזה מצאנו טוב

טעם שרבינו הקדוש סידר סופי האותיות מזו המסכת עולים רנ"א ועם ד' כוללים הרי רנ"ה. וכשתחשוב הר"ת מן הרשעים שעברו והם ק'ין ע'שו פ'רעה ה'מן עולים במכוון רנ"ה. ואפשר שרמז גם כן באבוד רשעים רינה היא מלא יו"ד. היינו שנקודת חירק שתחת הרי"ש מביא יוד כידוע.

ובזה נבא לביאור נוסח הברכה שלאחר המגילה שאנו זוכרין כל הרשעים שעברו וגם שיעמדו לעתיד וכולם הפר מחשבתם הרעה ולכך תיקנו בברכה זו חמשה לשונות:

א' הרב את ריבינו היינו מקין. וכשתחשוב ג' תיבות אלו **הרב את ריבינו** עם האותיות תמצא מכוון כמנין **קין הבל שת**. ב' והדן את דינינו -- היינו מעשו. וכשתחשוב ג' תיבות אלו **והדן את דינינו** תמצא כמנין **עשו ליעקב** עם האותיות. היינו מה שעשה עשו ליעקב. ג' והנוקם את נקמתינו היינו מפרעה שנשתקע בים. וכשתחשוב ג' תיבות אלו **והנוקם את נקמתינו** עם האותיות והתיבות עולים כמנין **שנשתקע בים** עם האותיות והתיבות. ד' והנפרע לנו מצרינו היינו מהמן הרשע. וכשתחשוב תיבת **מצרינו** תמצא כמנין **המן הצר** עם האותיות. והמשלם גמול לכל אויבי נפשינו היינו לעתיד בגוג ומגוג שאז יתקבצו כל האומות על ישראל והקב"ה ישלם להם גמולם בראשם ותיבת **גמול** עולה כמנין **גוג ומגוג** עם האותיות והכולל. ובזה מסיימין "**ברוך אתה ה**'" שאז יהיה השם שלם והכסא שלם בבי"א. הפוך בה ותמצא דברים נפלאים בע"ה.

ובזה מבואר ממילא מה שהתקינו אנשי כה"ג שיכולים לקרות המגילה ג' ימים קודם י"ד שהוא עיקר זמן קריאתה, היינו משום דשלשה רשעים -- קין עשו פרעה -- קדמו להמן, וכדי לזכור גם הניסים שעשה לנו בימים הקדמונים תיקנו זמן קריאתה ג' ימים דוקא קודם.

ואפשר דזה הפירוש בגמרא דקאמר דילפינן מ"**בזמניהם**" או מ"**כימים**" י"א י"ב, ומקשה הגמרא ואימא י"ב י"ג, ומשני י"ג זמן קהילה לכל היא ולא צריך קרא לרבויה. יש בזה כמה פירושים כידוע. ולדידי הכי פירושא דיום י"א שתיקנו נגד קין היה ליחיד שנולד שת. וכן יום י"ב שתיקנו נגד עשו היה גם כן ליחיד, ליעקב אבינו. אבל יום י"ג שתיקנו נגד הניסים שעשה לנו בימי פרעה שאז כבר היו זמן קהלה לכל שהיו בעצמם עם רב, ולא אותם בלבד גאל הקב"ה ממצרים אלא אף אותנו גאל עמהם -- לכך לא צריך קרא לרבויה שצריך לזכור נס זה בכל יום ויום. ולדעתי הוא פירוש כפתור ופרח.

ועוד תיקנו למוקפין לזכור הנסים שיעשה לנו בימי גוג ומגוג שאז נהיה מוקפין חומת אש סביב. נמצא הכל נכון בס"ד.

(פ"מ טעם על חמשה ברכי נפשי שאמר דהע"ה)

ואפשר לומר גם כן שמזה הטעם אמר דוד המלך בתהלותיו חמשה ברכי נפשי את ה' ומקשה הגמרא בברכות הני חמשה כנגד מי אמרן דוד ומשני התם שפיר ושבעים פנים לתורה. ולדידי יש לומר שאמרן כנגד חמשה רשעים אלו שפרע הקב"ה מהם והפר מחשבתם הרעה. ואל יקשה לך שהמן וגוג עדיין לא היו בימי דוד -- מכל מקום ראה הכל ברוח הקודש. ולזה סיים שם "**יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם**", שבימי גוג ומגוג יכלו כל הרשעים ואז "**ברכי נפשי את ה'**", שיהיה קריאת השם ככתיבתו "**הללויה**". ולכך לא אמר "הללויה" עד כאן כדאיתא בברכות משום שאז יהיה השם שלם. וידוע שתיבת **הללויה** הוא שם שלם, שאותיות **הלל** המה נגד ה' אחרונה. שעתה הוא בסוד אדני דינא דמלכותא, אבל לעתיד שיהא הכל חסד אז תהיה בסוד הלל במקום אדני, ומנין שניהם שוים.

ועל פי זה יתבאר המזמור "**שיר מזמור לאסף**" (תהלים, פג) שאומרים אותו בפורים שיש בו מפלת עמלק ושארי אומות כמבואר בתוס' במגילה דף ד' ע"א בפסק כן הוא בכל הנוסחאות הישנות שמזמור זה ראוי לאומרו בפורים ושלא כדין עשו המגיהים בגמרות החדשות שהגיהו במקומו "**מזמור על אילת השחר**". ומכל שכן לפי מה שאפרש בס"ד ראוי לאומרו בימי פורים שיש לדקדק במזמור זה כפלי לשונות "**אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט וכו'**", "**על עמך יערימו סוד וכו' ולא יזכר שם ישראל עוד כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יכרותו וכו'**".

ולדרכינו ניחא מאוד שאסף הזכיר כאן כל הרשעים שעמדו מבריאת העולם עד לעתיד ובכולם הציל הקב"ה מהם ויציל מהם עוד. וזהו שאמר "**אל דמי לך**" היינו בימי קין, "**אל תחרש**" בימי עשו, "**ואל תשקוט**" בימי פרעה. ואל תתמה על לשון עתיד שכך הוא מדבר ברוח הקודש עבר בלשון עתיד, ועתיד בלשון עבר, כמבואר בכל המקרא.

"**על עמך יערימו סוד וכו' ולא יזכר שם ישראל עוד**" היינו בימי המן שהתייעצו המן ואחשורש כמשל תל וחריץ ששניהם הסכימו לאבד כל ישראל. "**כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יכרותו**", היינו בימי גוג שיתקבצו כל האומות עמו על ה' ועל משיחו. לכך אמר כאן "**עליך ברית יכרותו**". לזה נמשך כל המזמור. ומסיים "**יבושו ויבהלו עדי עד ויחפרו ויאבדו וידעו כי אתה שמך לבדך עליון על כל הארץ**". בבי"א.

(פ"מ טעם נכון על שנכתב במגילה איש בריש דפא וכו')

ועל פי הדברים הנ"ל נראה לי טעם נכון בהא דאיתא בגמרא שכל השירות נכתבות אריח על גבי לבינה חוץ משירה זו וכו' נכתבות אריח על גבי אריח ולבינה על גבי לבינה. פירוש: שכל השמות של עשרת בני המן נכתבים זה על גב זה. וגם איתא בירושלמי

והובא בש"ע שצריך להיות "איש" בריש דפא ואחר כך עשרת בני המן כולם זה על גבי זה -- כל זה צריך טעם מלבד הטעם הנאמר בגמרא שלא יהא תקומה למפלתן.
ואני אוסיף על דבריהם. דאיתא במדרש ארבעה פתחו באף ונאבדו באף ואלו הן: הנחש ושר האופים ועדת קרח והמן. והנה אף שהמדרש חשיב לעדת קרח בכלל אלו מכל מקום יש הפרש גדול ביניהם. שעדת קרח עתידים המה לעלות וכבר התפללה חנה עליהן "**ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל**" כדאיתא בחלק. אבל אלו שלשה -- הנחש ושר האופים והמן ובניו -- כולם הם קליפה אחת מסיטרא דנחש הקדמוני כידוע ולא יהיה להם תקומה למפלתן. ולזה כשתכתוב "איש" בריש דפא ואחר כך עשרת בני המן כולם זה ע"ג זה תמצא בהם שלשה פעמים **א"פ** -- א"יש פ"רשנדתא, א"ספתא פ"ורתא, א"רידתא פ"רמשתא. כנגד אלו ג' שהתחילו באף ולא יהיה להם תקומה כלל.
וכבר כתבתי במסכת שקלים שהמן ועשרה בניו היה מתלבש בהן י"א כתרין תתאין ובמה מכניעין אותם על ידי קריאת התורה. ובזה נפתח לנו שערי אורה להבין שרבינו הקדוש סידר במסכת זו כל דיני קריאת התורה מכל השנה וגם קריאת הפטרה -- לכאורה אין לדברים אלו שייכות כלל במסכת זו. ודוחק לומר הטעם על פי הגמרא שאחר נס זה קבלו התורה ברצון כדאיתא במסכת שבת. לכן נלע"ד דרבינו הקדוש בא להורות לנו בינה ודעת במה מכניעין כח של ס"א, היינו אחד עשר כתרין תתאין אילין, בקריאת התורה בציבור. ובודאי בימות החול אין בנו כח להכניע אותם אך בימי שבתות יש בנו כח להכניע אותם. לכן תיקנו בכל שבת אחד עשר קוראין בתורה -- לא פחות. דהיינו בשחרית קורין שבעה מלבד המפטיר. ואף שבגמרא מיבעיא להו אי המפטיר עולה למנין שבעה או לא ולא איפשטא הבעיא -- מכל מקום ודאי כונת התנא לקרות השבעה מלבד המפטיר כיון שיכולין להוסיף בשבת אם כן ממ"נ יוצאים כשקורין שבעה לבד המפטיר וכמו שכתבנו הפוסקים בזה. הרי ח' קוראין בשחרית. ובמנחה שלשה. בזה מכניעין האחד עשר כתרין תתאין.
ומצאתי כתוב בשם ספר אגודה שמן "ואת פרשנדתא" עד "ויזתא" הם פ"ה אותיות, והיינו עם הכולל, ועם תיבת "איש" שצריך להיות בריש דפא כדלעיל הוי פ"ח אותיות. ואפשר שתיבת "איש" מרמז על המן. ובזה ניחא מאוד מה שכתבתי סוף מסכת תענית שלכך נקרא המסכת **מגילה** בגימטריא פ"ח על שם הפסוק "**הפח נשבר**", ומרמז על פ"ח אותיות אלו שבהן מבואר השבר שלהם. וכן **ארור המן** בגימטריא **שבר**.
והכלל, שעיקר הנס היה אז שנשבר כח של ס"א, המן וי' בניו, שהיו מלובש בהן י"א כתרין תתאין. לכן סידר במסכת זו דיני קריאת התורה להורות לנו שבקריאת התורה

בכל שבת ושבת מכניעין אותם. ואפשר שמזה הטעם המנהג לומר כשמוציאין הספר תורה פסוק "**ויהי בנסוע**", ובשובו אומרים פסוק "**ובנחה**", שיש בהם פ"ה אותיות גם כן לכונה זו שמה שאמר משה "**ויפוצו אויביך**" היינו אויבים אלו. ואין להאריך יותר.

(פ"מ עוד טעם על מנין הפרקים והאותיות)

אמנם נראה עוד לפרש כל מה שהערנו טעם על קריאת המסכת "מגילה", וגם התחלת אותיות נ"ב וסופי האותיות המה ר"ם ו"ה, וגם למה סידר רבינו הקדוש במסכת זו דיני בית הכנסת ודיני קריאת התורה שאין להם שייכות כלל במסכת זו.

נראה ליישב הכל בחדא מחתא. דידוע שכל זמן שישראל אינם זכאין וגורמין בעונם שאין יחוד וזיוג למעלה בין ת"ת ומלכות -- אזי הקליפות מתגברין ועת צרה היא ליעקב. וזהו מבואר במגילה שבעונם גרמו שלא היה זיוג למעלה בסוד הפסוק "**ואני**", היינו מלכות, "**לא נקראתי לבא אל המלך**", היינו ת"ת כידוע. ופסוק זה אמרה אסתר שהיא סוד השכינה כמו שכתבתי למעלה. אבל אחר כך ששבו בתשובה אז נעשה יחוד וזיוג למעלה ואז היה מפלה לקליפות המן ובניו.

ובזה יבואר הכל בטוב טעם קריאת המסכת **מגילה** עם האותיות המה בגימטריא מנין כמנין **הוי"ה אדנ"י**, עם ב' כוללים, שזהו יחוד ת"ת ומלכות. ולכך מבואר במסכת זו דיני בית הכנסת ודיני קריאת התורה שסוד **בית הכנסת** היא מלכות, עשרת פעמים ב"ן עם הכוללים. ולכך התחלת האותיות עולים ב"ן. וסוד קריאת התורה הוא תפארת, תורה שבכתב. לכך על ידי קריאת התורה בבית הכנסת נעשה היחוד והזיוג למעלה באופן אם הקריאה הוא כהוגן וכל העם אזניהם אל הספר תורה. בכאן יש להאריך בתוכחת מגולה וכבר האריכו בכל ספרי המוסר. וסופי האותיות המה ר"ם ו"ה גם כן לסוד זה שאותיות ו"ה שבשם הם ת"ת ומלכות הם ר"ם ועולים למעלה. ובזה נשלם מסכת מגילה וה' ברחמיו ישלח לנו הגאולה בבי"א.

## מסכת מועד קטן

מסכת זו נקראת מועד קטן ונקראת "מסכת אֵבֶל", שבה מבוארין דיני חול המועד ודיני אבל, שבשניהן דוקא דבר האבד מותר. וגם דיני אבלות שבעה ויום אחד לשמועה רחוקה ילפינן מפסוקי (עמוס ח, י) "**והפכתי חגיכם לאבל**", ולכך כללינהו בחד. מכל מקום טעמא בעי על קריאת השם "מועד קטן", היה לו לקרותו "חול המועד". גם על שסידר במסכת זו ג' פרקים.

והתחלת אותיות ממ"ו וסופי האותיות עולים ק"מ -- כל זה צריך טעם. וגם מה שסיים המסכת (משנה, מועד קטן ג, ט) "**אבל לעתיד לבא הוא אומר**" -- מאי בעי בזה?

ונראה ליישב כל זה על פי מאמר מזוהר שיר השירים והובא בבית יוסף טור אורח חיים סימן ל"א וזה לשונו בקצרה: "**ימים טובים אינון תפלין דרישא, חולו של מועד אלין תפלין דדרועא דהא לית לה לסיהרא מגרמה כלום אלא מנהירו דימים טובים וכו**"', וע"ש לשון המאמר שהאריך[57].

הרי שכתב בהדיא שחול המועד הוא בסוד סיהרא דלית לה מגרמא כלום. ובזה יבואר הכל. דידוע מספרי המקובלים שאלולי קטרוג הירח והיו שני מאורות גדולים בשוה, לא היו שום צער ואבלות בעולם שהכל בא מצד מיעוט הירח ונתהוו הקליפות בעולם. ומכח זה בא חטא אדה"ר ובא מיתה ואבלות לעולם. וגם חורבן בתי מקדשות -- הכל בא מצד מיעוט הירח. עד לעתיד שיוחזר הכל לקדמותו, והיה אור הלבנה כאור החמה ואז יהיה "**בלע המות לנצח וגו**"'. והאריכו מאוד בזה.

וכל זה גילה לנו רבינו הקדוש במסכת זו שבא לבאר בה דיני חול המועד שהוא סוד סיהרא כמבואר לעיל במאמר. לכך קרא שם המסכת "מועד קטן" על שם סיהרא שהיא מאור הקטן. וכשתחשוב ב' תיבות **מועד קטן** עם ב' כוללים עולים במכוון כמנין **סיהרא** עם האותיות. דוק ותשכח. ושניהן בגימטריא כמנין **אפר**, שהם הקליפות כידוע, וגרמו לנו בעונינו לשום אפר תחת פאר, מקום הנחת תפלין של ראש שהמה ימים טובים ונעשו "ימי **הרעה**" עם הכולל גם כן גימטריא **אפר**. ולכך כלל במסכת זו דיני אבלות שהכל בא מחמת מיעוט הירח.

ולכן התחלת האותיות וסופי האותיות עם הכולל עולה כמנין **הירח** עם האותיות. ולכך יש בה ג' פרקים נגד ג' אותיות **ירח** ונגד אותיות **אבל**. ולהכי מסיים שפיר (משנה, מועד קטן ג, ט) "**אבל לעתיד לבא**" יתוקן הכל ויהיה אור הלבנה כאור החמה ויתבטל רוח הטומאה מן הארץ ואז יהיה "**בלע המות לנצח וגומר**". זהו דרך כלל כונת המסכתא.

(פ"מ סוד המשנה משקין בית השלחין והגמרא)

ועתה נבא לבאר המשנה "**משקין בית השלחין במועד וכו**'". ומפרש בגמרא דשלחין לישנא דצחותא היא והיינו שדה שהיא צמאה למים. ותיבת "משלחין" כמו "משלהין" אלא שה' נתחלף בח'. וכן כתבו הרב והתי"ט. וקאמר בגמרא אבל בית הבעל לא. "**ומאי משמע דהאי בית הבעל לישנא דמייתבותא היא דכתיב כי יבעול בחור בתולה ומתרגמינן כמה דמתותב עולם עם בתולתא יתייתבין בגויך בנייך**".

ולכאורה קשה טובא מאחר דמיירי בשדה אמאי לא קאמר "שדה השלחין ושדה הבעל"? ודאי אצל הבעל שייך יותר לשון 'בית' לפי התרגום, מכל מקום מאחר שאצל השלחין

[57](זהר חדש עט, ב)

שייך יותר לישנא דשדה ולא שייך כלל לשון בית. וגם אצל הבעל -- ודאי שם בפסוק יתישב יותר לשון בית, אבל כאן דמיירי בשדה ולשון הבעל הוא רק רמז בעלמא, אם כן יותר היה להם לומר שדה השלחין ושדה הבעל. גם למה באמת נתחלף אות ה' באות ח', וכי לא היה יכול לומר "משלהין"? ועוד כמה דקדוקים.

(פ"מ גמרא במסכת חגיגה דף י"ח)

לכן נלע"ד דחז"ל רמזו לנו בכאן דברים גדולים. וגם עיין בגמרא דחגיגה דף י"ח ע"א שהביא שם הברייתות דחול המועד אסור בעשיית מלאכה מקראי, ובשתי ברייתות ראשונות שמביא קאמר סתם שאסור בעשיית מלאכה, ומשמע בכל מלאכה. ויש שם כמה תנאים משמע דכולהו סבירא להו הכי. אך בברייתא שלישית שמביא שם, והובא כאן בתי"ט, מבואר שהכתוב מסרן לחכמים איזה מלאכה מותרת ואיזה מלאכה אסורה. וע"ש בלשון הגמרא ומאהבת הקיצור איני מעתיק הלשון. ולכאורה קשה מאוד דהא בהני קראי שמביא בשתי הברייתות משמע שכל המלאכות אסורות, וגם הברייתות קאמרי סתמא, ואם כן יהיו הפסוקים וגם הברייתות סתרי אהדדי.

לכן נלע"ד בע"ה שיתישב הכל בטוב טעם דבאמת לעתיד יהיו ימי חול המועד כקדושת יום טוב ממש ולא יקראו "חול המועד", ומזה מיירי שתי הברייתות ראשונות וגם הפסוקים שמביאים שם -- הכל מיירי בלעתיד, ואז יהיה באמת כל מלאכות אסורות בכל שבעת הימים. וזהו שקאמר שם "חולו של מועד", היינו לפי מה שקורין עכשיו חול המועד אבל לעתיד לא יהיו נקראים חול המועד ויהיו שוים כקדושת יום טוב. אבל ברייתא שלישית וקרא שמביא מיירי בזמן הזה בגלות, לכך חול המועד מותר במלאכת דבר האבד. ובזה יתישב הכל.

וכבר כתבתי כמה פעמים שדיני המשנה אינם יוצאין מפשטן אבל מרמזין ברזין דרזין, וזהו שאמר כאן "**משקין בית השלחין**", היינו השכינה בגלות שהיא צמאה למימי חסד מרוב גבורות שבה. ולכן תמצא שב' תיבות אלו **בית השלחין** עם האותיות והתיבות עולים כמנין **שכינה בגלות**. ולכן מכנה אותה בכאן בשם זה "בית" דידוע שהיא נקראת "בית". ותיבת "**השלחין**" מרמז על שהיא בגלות כמבואר בזוהר ובתיקונים בכמה דוכתי "**שלח תשלח - תרין תירוכין**", מבית ראשון ומבית שני. ובגלות נתחלף אות ה' לאות ח' כידוע בסוד מצה וחמץ שהאריכו בזה. לכן מדוקדק מאוד "בית השלחין" שהיא צמאה למים כדכתבתי.

ולכן משקין אותה בתורה ובמצות להמשיך לה החסדים, שזהו עיקר עבודתנו, ולזה קאמר "**במועד**", ולא קאמר "בחול המועד", דכבר כתבתי בפתיחה שסדר מועד הוא

בגבורה ולכך נקרא **מועד** שהוא בגימטריא ק"ך כמנין ק"כ צירופי אלהים. ולכן גם כאן הפירוש הוא כך. ואות ב' כמו 'בשביל', כמו שפרש"י בכמה דוכתי. וזהו דקאמר "**משקין בית השלחין**", היינו שכינה בגלות שהיא צמאה למים, מימי חסד, "**במועד**", בשביל מועד שיש בה ק"כ צירופי אלהים שכולם גבורות, לכן צריכין להמשיך לה מימי החסד על ידי התורה והמצות.

ולכן בדמיון זה למטה מותר לעשות מלאכה בחול המועד עתה בזמן הזה שימי חול המועד הם בסוד סיהרא דלית לה מגרמא כלום ולזה נקראו "מועד קטן" הכל כדכתבתי. ובזה ניחא מאוד שלא התירו אלא מלאכת דבר האבד גם כן לסוד זה, דידוע דמילת "דבר" או "דיבור" מרמז במלכות, ובזמן הגלות היא בסוד "אבדה המתבקשת" כמבואר בזוהר ובתיקונים בפסוק "**ובאו האובדים**". וכל זה בזמן הגלות שהיא בית השלחין. אבל בית הבעל -- היינו לעתיד שיחזיר היחוד והזיוג, ת"ת ומלכות, ותהיה אור הלבנה כאור החמה ואז תהיה נקראת "בית הבעל" וכדמתגרמינן -- אז לא תהיה צריכה להשקאה שלנו, שהכל יהיה בחסד וברחמים גדולים ואז באמת כל הימים יהיו שוים בקדושתה, וימי חול המועד של עכשיו יהיו אז אסורים בכל מלאכה כמו יום טוב. ודוק בכל זה ויונעם לך מאוד. ואף שידעתי שמקצת דברים אלו כבר אמורים בספרים הקודמים -- מכל מקום הוספתי בעזרת השם כמה דברים טובים ומתוקים.

(פה מבואר עוד טעם נפלא על מנין הפרקים והתחלת וסופי האותיות)

ואפשר עוד לומר שב' תיבות **מועד קטן** עם הכולל עולה פ"ר כמנין **מנצפ"ך** שהם ה' גבורות כידוע. ולזה צריך להשקות אותה מימי החסד. ובזה יש ליתן טוב טעם על שסידר במסכת זו ג' פרקים, ופרק א' מתחיל באות מ' וסיים באות ן' -- הרי אותיות **מ"ן**. וכן פרק ב' גם כן מתחיל באות מ' וסיים באות ן' -- הרי אותיות **מ"ן**. ופרק ג' מתחיל באות ו' וסיים בתיבת "**מעל כל פנים**". על פי שמצאתי בכמה ספרים הא דקאמר בכל מקום **מנצפ"ך** ולא קאמר **כמנפ"ץ** כסדר האותיות, כי דקדקו התוס' בשבת ובמגילה, היינו שאותיות מנצפ"ך נחלקים לג' אותיות: **מ"נ** - הרי **מלך**, ואות **צ'** - הרי **מלך**, ואותיות **פ"ך** - הרי **ימלך**. אבל אם היה מעמידין כסדר האותיות לא היה מרומז דבר זה. וקל להבין.

וכל זה רימז לנו רבינו הקדוש כאן. פרק א' מתחיל במ' וסיים בנ' - הרי **מלך**. וכן פרק ב' מתחיל במ' וסיים בנ' - הרי **מלך**. ופרק ג' מתחיל באות ו' וסיים "**מעל כל פנים**", כשתחשוב ג' תיבות אלו עם הו' שבראש הפרק תמצא כמנין **יהו"ה ימלך לעלם ועד**. ולפי שעתה אין השם שלם לא העמיד רק תיבת מלך אבל לעתיד שיהיה השם שלם לכך

העמיד כמנין ה' ימלך לעלם ועד. ותיבת "**ימלך**" וכן "**לעלם**" המה חסר ו' כמו שכתוב בתורה. דוק ותשכח.

(פה מבואר סיום הגמרא)

בסיום המסכתא בגמרא איתא (דף כט.) "**אמר ר' לוי כל היוצא מבה"כ לבית המדרש ומבית המדרש לבית הכנסת זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון**". ועוד מימרא "**אמר רב תלמידי חכמים אין להם מנוחה אפילו לעולם הבא**" ומביא גם כן מפסוק זה.

נראה שב' מימרות אלו מתכוונים לדבר אחד ליתן טעם על התחלת אותיות וסופי אותיות מן המסכתא עולים יחד רכ"ו, ועם ששה אותיות והכולל עולים כמנין **ילכו מחיל אל חיל** במכוון, וכמנין **רגל**. דבחול המועד שהיו פנוין ממלאכה היו מקיימין דבר זה, ילכו מחיל אל חיל, מבית הכנסת לבית המדרש כדאיתא בסוף פרק ג' דביצה גבי מעשה באבא שאול בן בטנית וכו' (ביצה כט, א) "**תנא אף במועד עושה כן מפני ביטול בית המדרש**". ועיין שם בפרש"י. ומה שכרו? "**יראה אל אלהים**", לכך ראשי תיבות מן המסכתא עולים מנין **אלהים**. ובזה נסיים, ואלהים חיים יזכנו לראות ולירא אלהים בציון אמן.

## מסכת חגיגה

(פה מבואר טעם מנין הפרקים והתחלת וסופי אותיות)

מסכתא זו היא סיום סדר מועד כפי סדר הרמב"ם ויש בה ג' פרקים, והתחלת אותיות **הא"ח** וסופי אותיות **תנ"ה** -- כל זה צריך טעם. וגם מה שסידר ריש פרק ב' (משנה, חגיגה ב, א) "**אין דורשין במעשה בראשית ובמעשה מרכבה**" -- לכאורה אין לו ענין כלל במסכת זו.

וכדי שנבא לביאור נקדים הא דאיתא בגמרא (דף ג.) "**דרש רבא מאי דכתיב מה יפו פעמים בנעלים בת נדיב, כמה נאין רגליהן של ישראל בשעה שעולין לרגל, בת נדיב - בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב וכו**'". וכתב מהרש"א הא דקראן "בת נדיב - בת אברהם אבינו", והלא המה בת שלשת אבות -- אלא לפי שאברהם היה הראשון שהיה עולה לירושלים כמו שפרש"י בפסוק "**הלוך ונסוע הנגבה - לצד ירושלים**", וגם הקריב שם עולה ראיה בעקידה, לכך קורא אותן בשעת עלייתן לרגל "בת נדיב".

ולזה תמצא דבר נפלא, שעיקר מסכת זו מדבר בעלייתן לרגל ג' פעמים בשנה ולכך סידר במסכתא זו ג' פרקים, וגם כנגד ג' קרבנות שחייבין בעלייתן -- ראיה חגיגה שמחה. ולכן תמצא שהתחלת האותיות וסופי האותיות עולים במכוון כמנין **בת נדיב** עם הכולל.

ולהעמיק הענין יותר, שכבר כתבנו כמה פעמים שסוד ג' רגלים המה כנגד ג' אבות; פסח נגד אברהם, שבועות נגד יצחק, סוכות נגד יעקב. וראשי תיבות מן ג' אבות **אי"י** עולה מנין שם **אהי"ה**. ולכן בכל רגל המה יחודים שמות הקדושים הוי"ה אהי"ה. ומילת **רגל** עולה כמנין הויה אהי"ה מילוי יודין -- **ע"ב קס"א** כידוע. וג' רגלים המה כנגד ג' מילואי אהי"ה -- קס"א קנ"א קמ"ג -- העולים תנ"ה. וגם כתבנו שראשי תיבות מן י"ג מדות הרחמים עולים תנ"ה. וסוד הרגלים לעורר י"ג מכילין דרחמי. ולכן המנהג שבכל רגל אומרים בשעת הוצאת ספר תורה שלש עשרה מדות הרחמים.

וכל זה רימז רבינו הקדוש במסכתא זו שסידר ג' פרקים נגד ג' מילואי אהיה. וראשי אותיות עולים י"ד כנגד ד' אותיות אהיה פשוט ונגד י' אותיות מילוי; שבכל מילוי יש יו"ד אותיות. וסופי האותיות העמיד תנ"ה במכוון כמנין כל שלשה מילואים וכמנין הראשי תיבות של י"ג מכילין דרחמי.

ולזה נקראו ישראל **בת נדיב** שב' תיבות אלו עולים תנ"ה, וי"ג יתירים כנגד י"ג מכילין דרחמי. כל זה היו מעוררין בעלייתן לרגל ג' פעמים בשנה. ולזה תמצא שראשי תיבות מן ג' רגלים -- **פ**'סחים **ש**'בועת **ס**'וכות עולים ת"מ, ועם ט"ו אותיות שבהן עולה הכל תנ"ה. ולכן תמצא שראשי תיבות מן ג' קרבנות שהביאו בכל רגל **ר**'איה **ח**'גיגה **ש**'מחה עולה במכוון כמנין **מבת נדיב**. דוק בכל זה ויונעם לך מאוד.

(פה מבואר המשנה בש"א הראיה שתי כסף וכו' וגם טעם נכון על ג' קרבנות ראיה חגיגה שמחה)

ובזה נבא לביאור המשנה (משנה, חגיגה א, ב) "**בית שמאי אומרים הראיה שתי כסף והחגיגה מעה כסף. ובית הלל אומרים הראיה מעה כסף והחגיגה שתי כסף**". וצריך להבין במאי קמפלגי מלבד הטעמים הנאמרים בזה בגמרא.

ונלע"ד כך, דכולהו סבירא להו שהנך ג' קרבנות -- ראיה חגיגה שמחה -- המה נגד ג' אבות. אך בהא קמפלגי, דבית שמאי סבירא להו הראיה הוא נגד יצחק שהוא היה עולת ראיה והחגיגה נגד אברהם אבינו. ורמז לדבר שב' תיבות אלו **אברהם אבינו** במספר קטן עולים כ"ט כמנין **חגיגה** במכוון. ולכן סבירא להו החגיגה מעה כסף והראיה שתי כסף, שידוע שתיבת "כסף" קאי על הצדיקים כמבואר בפרק גיד הנשה ובכמה דוכתי, לכן החגיגה שהיא נגד אברהם ובימיו לא היה צדיק יותר, אחד היה אברהם, לכך הקרבן שהוא כנגדו במעה אחד. "**והראיה**", שהוא כנגד יצחק שאז היה שני צדיקים, "**בשתי כסף**".

וב"ה סבירא להו איפכא -- הראיה נגד אברהם שהוא הקריב את יצחק בנו לעולה ועיקר המצוה תלויה בו כמו שמבואר בפסוק "**והאלהים ניסה את אברהם**", ועיין שם בזוהר.

והחגיגה נגד יצחק דידוע שאברהם הוא מדת חסד בלי שום תערובת דין, ויצחק הוא דין בלי חסד, וזה היה סוד עקידה, לאכללא אשא במיא ומיא באשא, כמבואר בזוהר. וכבר כתבתי כמה פעמים שתיבת **חג** הוא נוטריקון - ח"סד ג"בורה. נמצא שקרבן חגיגה שהוא מקרא "**וחגותם אותו חג**" הוא כנגד יצחק, שאז היו חסד וגבורה, אבל באברהם לא היה אלא חסד לחוד. והלכה כבית הלל שדבריהם המה על פי הסוד ולכן הראיה מעה כסף והחגיגה שתי כסף.

ושלמי שמחה המה נגד יעקב אבינו. ורחל ולאה שתיהן נקראו "שמחה". לאה בסוד "**אם הבנים שמחה**", והיינו בינה כידוע. ורחל היא מלכות גם כן נקראת "שמחה" בסוד "**כי בשמחה תצאו**" (ישעיהו נה, יב) כידוע. ויעקב הוא המייחד לשתיהן. ולכן שלמי שמחה המה נגד יעקב. ובזה נפתח לנו שערי אורה ליתן טעם נכון על סופי האותיות העולים תנ"ה, ועם הכולל כמנין **יעקב רחל לאה** במכוון.

ובזה נבא לביאור המשנה (משנה, חגיגה ב, א) "**אין דורשין בעריות בשלשה**", ואוקימנא בגמרא בסתרי עריות וכו', "**ולא במעשה בראשית בשנים ולא במרכבה ביחיד וכו**'". וכבר כתבתי שלכאורה אין למשנה זו שום שייכות למסכת זו. וגם למה התחיל בעריות תחלה, היה לו למיתני מעשה בראשית ומעשה מרכבה ואח"כ עריות מאחר שהוזכר סוף פרק שלמעלה.

לכן נלע"ד שדברים אלו המה עיקר המסכת וקאי אפרק שלמעלה ושם מבואר שלשה קרבנות שמביאין ברגל -- עולת ראיה וחגיגה ושמחה. וכתבנו שהמה כנגד ג' אבות. ובמה דסיים פתח כאן.

שלמי שמחה המה כנגד יעקב שנשא שתי אחיות רחל ולאה. לכאורה שמחה זו מה עושה, הלא האבות קיימו כל התורה והוא לקח ב' אחיות שעתיד התורה לאוסרן. אך הבאים בסוד ה' בזוהר ובספרי המקובלים מבואר שסוד זיוג יעקב עם לאה ורחל הוא קיום כל עולמות עילאין ותתאין, ורוב חכמת הקבלה הולך בסוד זה, ולכך קאמר התנא שמא תרצה לדרוש ברבים סוד זה -- לזה אשמועינן "**אין דורשין בעריות**", והיינו סתרי עריות ממש וכמ"ש מהרש"א בח"א, "**בשלשה**", היינו סוד יעקב עם לאה ורחל. או יעקב בעצמו הוא כלול בשלשה, שהוא כולל חסד דין ורחמים שהם סוד ג' אבות. וזה הסוד "**תתן אמת ליעקב**", שחסד **דין ורחמים** עם הכולל בגימטריא **אמת**. נמצא שיעקב כלול בשלשה. ולכן תמצא שתיבת **בשלשה** עם הכולל עולה במכוון **אברהם יצחק יעקב**, ולכך אשמועינן התנא אין דורשין בסתרי עריות אפילו בסוד זה שהיא לכאורה להצדיק

את הצדיק יעקב אבינו ולאה ורחל, אפילו הכי אין דורשין ברבים, ומכל שכן שארי סתרי עריות שאין דורשין בהם.

(פ"מ פסוקים מפרשת וישלח על פי נגלה)

והואיל ואתא לידינו ענין יעקב עם רחל ולאה, אכתוב לפניך דבר הגון בפסוקים פרשת וישלח (בראשית ל"ב, ז'-ט') "**וישבו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו ויירא יעקב מאוד ויצר לו ויחץ את העם אשר אתו וכו' לשני מחנות ויאמר אם יבא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה**".

והרבה דקדוקים יש במקראי קודש אלו.

א' דמשמע על שאמרו לו שעשו בא וארבע מאות איש עמו לכך נתירא מאוד, ואלו היה עמו שלש מאות או פחות או יותר לא היה מתירא. ב' מה היתה כונתו בחלקם לשני מחנות. ובזוהר איתא שב' מחנות אלו היינו בלהה וזלפה עם הבנים מחנה אחת, ולאה ורחל עם הבנים מחנה שנית. (ח"א קסח, ב) "**תא חזי שכינתא לא עדאת מאהל לאה ומאהל רחל. אמר יעקב ידענא דהא נטירו לאילן מן קב"ה מה עבד וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה. אמר אם יקטיל עשו לאילין יקטיל. לכך אמר אם יבא עשיו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה, דאילין לא מסתפינא מנייהו בגין דשכינתא עמהון וכו**'". ולא זכיתי להבין דברי קדשו, דאם כן יותר טוב היה להניח הכל במחנה אחת ויגין השכינה על כולם ביחד. ועוד כמה דקדוקים.

ואמרתי על פי נגלה הענין כך, דפסוק מלא "**אם בחקתי תלכו וגו' ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדופו**" (ויקרא כו, ח), וכתב רש"י "**וכי כך הוא החשבון וכו' אלא אינו דומה מועטין העושין את התורה למרובין העושין את התורה**", כי מלחמות ישראל אינם בחרב ובחנית רק בתורה ובמצות.

והנה בפסוק זה יש לומר ב' פירושים, דלפי החשבון "ומאה מכם רבבה ירדופו" -- נמצא כל אחד מישראל רודף מאה. ויש לומר שמעלה זו אין להם רק כשהם מאה ביחד כמשמעות הפסוק אבל כשהם פחות ממאה אין להם מעלה זו רק כפי רישא דקרא ורדפו חמשה מאה, שכל חמשה מכם רודפי מאה, אך כשהן מאה ביחד אז יש להם מעלה ומאה מכם רבבה ירדופו. או יש לומר פירוש הפסוק "ורדפו מכם חמשה מאה", וכשהן יותר מחמשה -- כל אחד רודף מאה, לפי ערך "ומאה מכם רבבה ירדופו", שמגיע לכל אחד מאה.

ובזה יבואר הכל, דודאי אם היה מלחמות ישראל על ידי כלי זיין לא היו נחשבין אלא אנשים גדולים היוצאים בצבא אבל לא נשים וקטנים שאינם יוצאים לצבא, אבל באמת מלחמות ישראל אינם אלא בתורה ובמצות, אם כן גם נשים צדקניות וקטנים שאין להם חטא כולם נחשבים במנין. וכאן היה יעקב אבינו וד' נשיו ואחד עשר ילדיו כולם צדיקים וצדקניות. הרי ט"ז. ואם נחשב את דינה הרי י"ז. ועשו היה בא עם ארבע מאות איש.

וכפי רישא דקרא "ורדפו מכם חמשה מאה" -- כל חמשה מכם ירדפו מאה ולא יותר, לזה היה מתירא מאוד שאין לו אנשים עם הכל שיוכלו לעמוד נגד ת' איש, שעל כל פנים צריך להיות כנגדם עשרים. וכאן לא היו בין הכל אלא י"ז ולא יותר. ושמא יתגבר עשו ות' איש עליהן.

מה עשה בחכמתו? חילק הכל לשתי מחנות והיינו כפירוש הזוהר - את השפחות וילדיהן ראשונה - מחנה אחת, והמה ששה. ולאה וילדיה עם רחל ויוסף מחנה שניה. והמה עשרה. ועם דינה הרי י"א. וכשיראה עשו שיעקב בא עם שתי מחנות מסתמא יחלק גם הוא העם שלו לשני מחנות להעמיד אותם מחנה מול מחנה כדרך המלחמה, ואז יהיה בכל מחנה של עשו מאתיים איש ואז היה בטוח שמחנה שניה ודאי תהיה לפליטה שיש בהם עשרה ויותר וכל חמשה מהם ירדפו מאה ובודאי יתגברו על מאתים שכנגדם.

אכן מחנה ראשונה היא בספק אם פירוש הפסוק הוא שעד מאה אין להם מעלה רק לפי ערך חמשה למאה כמו רישא דקרא, אם כן הם בספק שהרי אין כאן רק ששה. ואף אם הוא יצטרף עמהן הרי כאן שבעה. ושמא אינם יכולים להתגבר נגד מאתיים איש שכנגדם. אבל אם פירוש הפסוק הוא מחמשה ולמעלה כל אחד רודף מאה כפי ערך סיפא דקרא, ומאה מכם רבבה ירדופו -- אז גם המחנה ראשונה תהיה לפליטה שהרי יש בהם ששה ומכל שכן שגם הוא יצטרף עמהם, דמחנה שניה אינה צריכה אליו, שכחה גדול שיש בהם עשרה ויותר.

ובזה מדויק היטב -- "**אם יבא עשו על המחנה האחת והכהו**", שהדבר הוא בספק מכח פירוש המקרא, "**והיה המחנה הנשאר לפליטה**" ודאי. אבל אם היו הכל במחנה אחת ואז גם עשו ישאר במחנה אחת ואז יהיו ת' איש ביחד נגד שבעה עשר שלו, והמה כולם בספק דילמא פירוש הפסוק הוא שכל חמשה רק מאה ירדופו ולא יותר. ודוק היטב ויונעם לך, ואין להאריך כאן יותר.

(פ"מ כונת המשנה אין דורשין)

ונחזור לכוונת המשנה (משנה, חגיגה ב, א) "**אין דורשין במעשה בראשית בשנים ולא במרכבה ביחיד**", דמקצת מפרשים כתבו בהא דרומיא דקראי "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", הרי דקאמר שם 'אלהים' וגם מקדים שמים לארץ, ובקרא אחר אומר "ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים", הרי דקאמר ב' שמות וגם מקדים ארץ לשמים. ומישבים כך, דבאמת השמים והמלאכים נבראו במדת הדין ולכך קאמר בקרא קמא שם אלהים לבד, וסמיך ליה "את השמים", אבל ארץ ויושביה נבראו בשיתוף חסד וגבורה, לזה קאמר בקרא שני ב' שמות "ה' אלהים" וסמיך ליה "ארץ".

אבל התנא דמתניתין ימאן בזה דאם כן אתה מטיל קנאה במעשה בראשית, אלא שניהם כאחד נבראו במידת אברהם והיינו "**בהבראם - באברהם**", והיינו כפי מדתו שהיה אחר עקידה שהיה כלול שמאלא בימינא. ולזה קאמר התנא "**אין דורשין במעשה בראשית בשנים**" - לומר שחלוקין הן שמים מן ארץ. וזהו גם כן כונת הגמרא "**מאי שמים? שם מים. במתניתא תנא אש ומים וכו**'". והמתניתא לא פליג עם פירוש "שם מים" רק מפרש כונתו שגם השמים נבראו בחסד וגבורה והיינו אש ומים, אך העיקר היה מים היינו חסד ואש נכלל בו, לכך תיבת "אש" אינה בשלמות ותיבת "מים" הוא בשלמות.

"**ולא במרכבה ביחיד**" -- מרמז התנא שכל אחד מהאבות הוא כמו מרכבה שלימה. ורמז לדבר במה שהתחלתי שישראל נקראו "בת נדיב" - בתו של אברהם אבינו שנקרא 'נדיב'. ומצאתי כתוב שבתיבת **נדיב** מרומז ד' חיות של המרכבה. אות **נ**' הוא נשר. אות **ד**' הוא שני מן אדם. ואות **י**' הוא אות ג' מן אריה. ואות **ב**' הוא אות רביעי מן כרוב. נמצא שאברהם לבדו היה מרכבה שלימה. וכן יצחק ויעקב.

וגם נלע"ד טעם נכון שאברהם אבינו נקרא "נדיב" על שם נדיבותו שיושב על פתחו של גיהנם ומציל את ישראל משם. ולזה תמצא ש**אברהם אבינו** עם הכולל הוא בגימטריא מכוון **מציל מגיהנם**. ועולה מנין שי"ח והיינו כמנין **שדי** עם האותיות והכולל. והיינו למי ששמר ברית קודש ובזה נשלם שם שדי באדם כידוע. והברית הוא חותם של ישראל, לכך סידר רבינו הקדוש בסוף מסכת זו האותיות תנ"ה שהמה בגימטריא **חותם** עם הכולל.

ובזה מבואר מאוד סיום המסכת בגמרא בזה המאמר (דף כז.) "**פושעי ישראל אין אור של גיהנם שולטת בהן ק"ו ממזבח הזהב וכו**'", ודלא תיקשי שתי המימרות אהדדי, דלפני זה קאמר דוקא תלמידי חכמים אין אור של גיהנם שולטת בהן -- נלע"ד ליישב על פי פשוטה דבזמן שבית המקדש קיים והיו כל ישראל עולין לרגל, היו מצות אלו מגין עליהן וזכותו של אברהם אבינו שהיו כולם ניצולים מגיהנם. וראיה לדבר שמביא

ק"ו ממזבח הזהב, ודיו לבא מן הדין להיות כנדון -- דוקא בזמן שמזבח הזהב קיים. אבל בזמן שאין בה"מ קיים -- דוקא תלמידי חכמים אין אור של גיהנם שולטת בהן. נמצא שסוף המסכת נקשר היטב בתחלת המסכת.
וה' ברחמיו יזכנו לקיים מצות ראיה שלשה פעמים בשנה בבית מקדשינו במהרה בימינו אמן.

# סדר נשים

## מסכת יבמות

**התחלת סדר נשים. מסכת יבמות**

(פ"מ למה מתחיל סדר נשים במס' יבמות וטעם מנין הפרקים וחשבון האותיות תחלה וסוף בדברים נפלאים)

כבר נאמרו הרבה טעמים על שהתחיל רבינו הקדוש במס' זו שלכאורה היה מהראוי להקדים מסכתות קידושין וכתובות, וגם אני אימא בה מילתא. וגם על קריאת שם המס' יבמות. וגם על התחלת המסכת חמש עשרה נשים וכו' שלכאורה תחלה היה לו למיתני דיני יבום וחליצה ואחר כך אותן שהן פטורות או אסורות. וגם על שסידר בה ט"ז פרקים. והתחלת אותיות עולים ש"ע וסופי האותיות עולים תתכ"ז. גם על שסידר בה דיני פרו ורבו וכל האסורים לבא בקהל. כל זה צריך טעם ודעת.
ונלע"ד דרבי דאתי מדוד התחיל במסכת זו לכבודו של דוד ובזה יתיישב הכל בטוב טעם, דידוע יהודה התחיל במצות יבום תחלה ואמר אל אונן "**בא אל אשת אחיך ויבם אותה והקם זרע לאחיך**", וזהו עיקר המצוה, אך מה' היתה שמצוה יקוים על ידי יהודה בעצמו ובכבודו. ולכן עשתה תמר בחכמתה מה שעשתה.
וזה לשון הזוהר פר' וישב בפסוק "ותסר בגדי אלמנותה וגו'" (ח"א קפח, ב) "**תרין נשין הוו דמנייהו אתבני זרעא דיהודה ואתו מנייהו דוד מלכא ושלמה מלכא ומלכא משיחא. ואלין תרין נשין דא כגוונא דדא, תמר ורות, דמיתו בעלייהו בקדמיתא ואינון אשתדלו לעבודא דא. תמר אשתדלת לגבי חמוה דאיהו קריב יתיר לבנוי דמיתו וכו'. רות אשתדלת בעבודא דא לגבי בעז**". ועיין שם לשונו הטהור.
ועיקר הענין הוא שסוד היבום הוא לתקן נשמת המת בסוד הגלגול, שהוא בעצמו הוא הזרע הנולד מיבמה, כאשר מאריך בזה בכמה מקומות ובסבא קדישא פרשת משפטים וכאשר אכתוב לקמן. לכן קאמר כאן מאחר שראו תמר ורות שיהודה ובועז אינם

מתעוררים לזה -- לכן אשתדלו אינון לעובדא דא, ולכן המה עיקר במצוה זו ועל שמם יקרא. והכל היתה מאת ה'. ולכן יצאה הבת קול "ממני יצא הדברים".

ובזה נבא לביאור שרבינו הקדוש גילה כל זה במסכת זו ולכך נקרא המסכת "יבמות" בלשון רבים ובלשון נקיבה על שם תרין נשין אלו שכל מה שעשו עשו בסוד היבום. וגם מילת **יבמות** מרמז כל זה. **י"ב** היינו **י**'הודה **ב**'ועז, ואות **ת**' היא תחלת תיבת תמר וסוף תיבת רות. ואותיות **מ**"ו המה אותיות אמצעית מן **תמר רות** וב' רישין עולה ת'.

ולכן סידר במסכת זו ט"ז פרקים כנגד ט"ז אותיות **יהודה ותמר בעז ורות**; שבכל המגילה נכתב תיבת "בעז" חסר ו' וכאשר נבאר לקמן בע"ה.

ולכן התחיל המסכת "**חמש עשרה נשים**" שג' תיבות אלו עולים עם הכולל אלף שכ"ד, במנין מכוון **בסוד תמר ורות**, להורות שכל המסכת היא בנויה על סוד תרין יבמות אילין.

ובזה מיושב מה שהקשו התוספות דהיה לו למיתני ט"ו עריות ולמה תני נשים, ולדידי ניחא מאוד להורות המנין שכתבתי.

והתחלת האותיות עולים ש"ע, ועם ט"ז פרקים עולה שפ"ו, כמנין **דוד בן ישי**. ומנין ש"ע עם ב' כוללים עולה **משיח דוד**, שדוד בעצמו יהיה משיח כמו שכתבתי כמה פעמים.

וסופי תיבות עולים תתכ"ז, עם הכולל הוא תתכ"ח, כמנין "**דוד המלך בא מיהודה ותמר**". דוק ותשכח. גם הוא בגימטריא "**יהודה ותמר בסוד יבום אב**" עם האותיות, והכל לרמז אף על פי שכל יבום נעשה על ידי האח אבל כאן היה בסוד ה' יבום אב.

וכבר כתבתי כמה פעמים שאין לי עסק בנסתרות, ובפרט בדברי הסבא קדישא שכל דבריו המה רזין דרזין, מכל מקום כאשר אקח את דברי קדשו כפשטן תראה נפלאות היאך מרומז הכל בסוד משנתינו שהאריך שם בסוד זה, כל דף ק"ד ושם ע"ב בשורה ה' (ח"ב קד, ב): "**זכאה חולקיה דדוד דהכי אתבריר ואסתלק משאר בני נשא וכו' אורח כל בני עלמא לא מתייבמין לגלגולא אלא מסטרא דאחין אבל כאן יהודה אתה בגרמך אזדמנת ליבומא, יודוך אחיך דלא ישתלשל מחד מנייהו שלשולא דמלכו אלא אתה בלחודך**". ועיין שם שהאריך בזה.

העולה מזה, מאחר שהיה כאן היבום על ידי אביו של מת לכך זכה שנשתלשל ממנו שלשולא דמלכו. ובזה ניחא מאוד מה שכתבתי שרבינו הקדוש רימז כל זה בסופי האותיות העולים תתכ"ח עם הכולל, עולה כמנין **דוד המלך בא מיהודה ותמר**. וגם הוא עולה כמנין **יהודה ותמר בסוד יבום אב** עם האותיות. נמצא מרומז כל זה שאמר הסבא קדישא.

גם כבר כתבתי במסכת ברכות שגם שם סופי האותיות עולה תתכ"ח שהוא כמנין **דוד מלך ישראל חי וקיים**. וכמו שכתבתי לעיל במנין ראשי אותיות שעולים כמנין **דוד משיח**[58] שהוא בעצמו יהיה משיח, בסוד **א**'דם **ד**'וד **מ**'שיח. וגם עיין במס' פאה מה שכתבתי שם. גם סופי האותיות העולים תתכ"ז כמנין **דויד הבא מאבצן ורות** במכוון. ועיין שם בסבא מה שכתב גם בסוד זה אבצן הוא בעז.

נמצא שכל המסכת הוא סוד ב' יבמות אלו, תמר ורות, ומנייהו נשתל שלשלת מלכות בית דוד. ובזה טוב טעם על שסידר בזו המסכת משנה "**עמוני ומואבי אסורים ואיסורן איסור עולם אבל נקבותיהן מותרות מיד**" (משנה, יבמות ח, ג). ובזה מבואר במשנה ראשונה דתני (משנה, יבמות א, א) "**וכלתו**" לבסוף כמו שמקשה הגמרא, ולדידי ניחא דתני בדרך לא זו אף זו, דכל עריות פשיטא דאסורות מלהתיבם אלא אפילו כלתו, דיבום הראשון שהיה בעולם היה בכלתו, הוי אמינא דמותרת, קמ"ל דדוקא שם הוצרך להיות כן בסוד ה' מה שאין כן לדורות.

ובזה אפשר ליישב הגמרא דף כ"ד ע"א ""**והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו**" -- **לנחלה. אתה אומר לנחלה או אינו אלא לשם וכו**'? **אמר רבא אע"ג דבכל התורה אין מקרא יוצא מידי פשוטו הכא אתאי גזירה שוה אפיקת' מפשטיה לגמרי**". ומקשה הגמרא "**ואי לאו גזירה שוה ה"א שם ממש למאן קמזהר רחמנא אי ליבום יקום על שם אחיך מיבעי ליה ואי לבי דינא יקום על שם אחי אביו מיבעי ליה וכו**'". ולדידי יש ליישב קושיות הגמרא דהוה אמינא ליבם קמזהר רחמנא, והא דכתב יקום על שם אחיו היינו דהתורה מרמזת ליבם ראשון שהיה היבום על ידי האב, ואם כן מדוקדק שפיר והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו ממש.

והא דלא עשה יהודה כן, שהרי קרא לבנו הבכור פרץ -- יש לומר ע"פ מה שכתב הסבא שם דף ק"ג ע"ב "**ובכולא נפק אילנא מסטרא דרע ואתדבק בסטרא דטוב בקדימתא ויהי ער בכור יהודה רע אונן אוף הכי וכו**'". אם כן יש לומר דיהודה היה צריך לתקן שניהן, ער ואונן, ושניהן היה שמם תחילה מסיטרא דרע ולכך לא היה יכול לקרות שם הבכור שמם ממש, ועשה בחכמה וקרא שמו פרץ מלבד הטעם המבואר בכתוב, שפרץ כולל שתי שמות ער אונן, ונשאר אותיות א"ו מן אונן, זה תיקן אח"כ באות ז' מן זרח[59]. ואפשר עוד לומר שב' תיבות אלו עם האותיות "**שם אחיו**" -- בגימטריא פרץ עם הכולל.

[58] לא בדיוק הבנתי. "דוד משיח" עולה 372 וראשי האותיות הינם 370... -- ויקיעורך

[59] כנראה שהכוונה שלו שהגימטריה של פרץ (370) מקביל לגימטריה של שמות ער אונן חוץ מאותיות א"ו -- ויקיעורך

ולכן היה סבירא לן דפירוש הקרא שם ממש וליבם קמזהר רחמנא אי לאו דאתי גזירה שוה ואפיקתיה מפשטיה לגמרי. ודוק.
ובזה מבואר גם לשון הגמרא ריש פרק הבא על יבמתו "**בין בשוגג**" ופירש"י כסבור אשה אחרת היא וכו'. ובגמרא "**מאי אפילו לא מיבעיא הוא שוגג והיא קמיכוונה למצוה וכו**'" -- מרמז המשנה והגמרא מעשה יהודה ותמר ממש. וקל להבין.
נחזור לענין בקריאת שם המסכת **יבמות**. בגימטריא **מת חי**. היינו שסוד יבום הוא שאותו מת חוזר להיות חי בסוד הגלגול, ומעיקרא היה בעלה של אשה זו ועתה בסוד יבום חוזר להיות בנה, כמבואר באר היטב בזוהר בכמה דוכתי, בפרט בדברי הסבא. לכן סופי האותיות של המסכת עולים תת"כז עם ד' אותיות עולה כמנין "**בעלה חזר להיות בנה**" עם הכולל. דוק ותשכח. הכלל שסוד היבום לתקן נשמת המת, וזה לשון הזוהר בפר' וישב דף קפ"ז ע"ב: "**תא חזי כמה חס קב"ה על עוברוי בגין דבעי לאתתקן ולא יתאביד מעלמא דאתי**".
ובזה נבא לביאור סיום המסכת בגמרא במאמר "**תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך**". וכבר האריך מהרש"א בח"א מה שייכות יש למאמר זה במסכת זו. ולדידי אפשר ליישב ע"פ מאמר הזוהר בדף הנ"ל וזה לשונו הקדוש (ח"א קפז, ב): "**רבי חייא בעא האי דאיהו זכאה שלים ואשתדל באורייתא יומי ולילי ולא זכה לבנין וכו' מה אינן לעלמא דאתי אמר ליה רבי יוסי עובדוי ואורייתא קא מגינן עליה להוא עלמא וכו**'" עד "**איתתיה בעי ליבומא או לא וכו**'". ותמצית הדבר: תלמיד חכם שמת בלא בנים מצד עצמו לא היה צריך ליבום אחיו, שתורתו ומעשיו מגינים עליו וזוכה למקומו בעוה"ב, ואפשר שנכלל בדברי קדשו שתלמידים שמעמיד הם נקראים בנים שלו כידוע, אך מכל מקום אשתו מתיבמת. וזה היבום מועיל לאחרים. מי שמת בלא בנים ולא היה לו אח לייבם אשתו ולא זכה לעלמא דאתי, ועל ידי יבום זה של אשת תלמיד חכם יש לו תיקון.
ובזה מבואר מאוד המאמר בסיום המסכת "**תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם**", כלומר תלמיד חכם שמת ואשתו מתיבמת "**מרבים**" לאחרים "**שלום בעולם**" הבא, אבל הוא בעצמו אינו צריך ליבום שנאמר "**וכל בניך לימודי ה**'" -- הרי יש לו בנים הרבה, כל התלמדים שהעמיד, "**ורב שלום בניך**", ב' תיבות "**ורב שלום**" המה בגימטריא כמנין "**מי שלא היה לו בן ולא יבום**". דוק ותשכח. לזה מועיל היבום של אשת תלמיד חכם. נמצא תלמידי חכמים מרבים לאחרים שלום בעולם הבא. לדעתי היא כוונה אמתית בע"ה וה' יאיר עינינו בתורתו.

(פ"מ המשנה האחרונה בסוד ורמז נפלא באריכות)

והואיל דאתי לידן ענין יהודה ותמר נימא בה מילתא, גם להבין דברי חכמים במשנה סוף מסכת (משנה, יבמות טז, ז) "**אמרו לו מעשה בבני לוי שהלכו לצוער עיר התמרים וכו**'" עד "**לא תהא כהנת כפונדקית? אמר להם לכשתהא פונדקי' נאמנת! הפונדקית הוציאה להם מקלו ותרמילו וספר תורה שהיו בידו**". ולכאורה הדברים תמוהים מאוד. חדא דלענין מאי קאמר שהיה מעשה בבני לוי ושהלכו לעיר התמרים? היה להם לומר בקיצור "מעשה בכת אנשים שהלכו בדרך וחלה וכו'". ועוד מה ענין כהנת לכאן? הגם שרש"י פירש כלומר מיוחסת, מכל מקום קשה, היה להם לומר בלשון מבואר "ולא תהא ישראלית כנכרית". וגם התשובה שהשיב להם הוא תמוה.

ולענ"ד דברים גדולים דיברו כאן על פי רמז וסוד ה' ליראיו. מצאתי בס' יר"ג פרשת וישב שכתב בשם ספר חסד לאברהם שרחב היתה גלגול תמר, ותמר ילדה שנים, ורחב הצילה שנים. וכעת אין הספר חסד לאברהם מצוי בידי לעיין בו ונסמוך על הספר יר"ג שהביאו ואעשה סמוכות לדבריו. שבמסכת מגילה מסיק דאיגיירה רחב ונסבה יהושע, וכשתחשוב "**יהושע ורחב זונה**" עם הכולל תמצא מכוון כמנין "**יהודה ותמר**". ושניהן בגימטריא תרע"ו -- כמנין שם **אדני**; במילוי עולה תרע"א כידוע, עם האותיות והכולל -- הרי תרע"ו. שידוע שיהודה ותמר שניהן הן בסוד מלכות, ולכן יצא מהם מלכות בית דוד, ומלכות היא שם אדני. וכן יהושע ורחב היו גם כן בסוד מלכות ולכך אמרו "**פני יהושע כפני לבנה**" כידוע.

וסוד זה מגלה לנו התרגום בנביאים על מילת "זונה" האמור ברחב "פונדקיתא", ולא מתרגם "נפקת ברא". וכשתחשוב **פונדקית** תמצא בגימטריא **תמר י**, שידוע מספר מאורי אור ומשארי ספרי מקובלים שמידת מלכות נקראת "תמר" כשהיא מקבלת ב' פעמים ש"ך דינים מאבא ואימא, וב' פעמים ש"ך עולה תמר. ואז היא במרירות, שכולה דינים, וצריך להמתיק אותה בהמשיך לה החסדים כאשר אבאר בע"ה. וידוע ה' פעמים דין בגימטרא ש"ך זהו סוד ה' גבורות. נמצא שב' פעמים ש"ך הם י' פעמים דין. וכל זה מגלה לנו התרגום במילת "פונדקיתא" שהיא בסוד תמר, י' פעמים דין, להורות שהשכינה כולה דינים נגד האומות וזהו בשורה טובה לישראל.

והואיל דאתי לידן ענין רחב נימא בה מילתא. דאיתא בילקוט שם שאמרה "**רבש"ע בג' חטאתי לפניך -- בנדה בחלה בהדלקה, בג' מחול לי -- בחבל בחלון בחומה. ומה שכר נטלה על כך? רבי אלעזר אומר זכתה שיצאו ממנה ח' נביאים כהנים וכו**'". ועיין

שם בספר כלי יקר מה שכתב בזה. ואני אוסיף על דבריו פרפרת נאה מאוד להעמיד ג' כנגד ג':

- **חבל** נגד **חלה**. לכך **חבל** עם האותיות הוא מנין **חלה**.
- **חומה** נגד **נדה** המה מנין שוה.
- **חלון** כנגד **הדלקה** -- כשתכפיל נו"ן, שכל אות נון הוא כפל, תמצא מכוון מנין **הדלקה**.
- וכשתחשוב שלשתן יחד -- **חלה נדה הדלקה** -- עולה רמ"ו כמנין ח' **נביאים כהנים**.

דוק ותשכח שהוא דבר פלא.

ונחזור לענין יהודה ותמר שאמרה ליהודה "**חותמך ופתילך ומטך וגומר**", ואיתא במדרש רבה (ב"ר פה, ט) ובילקוט "**נצנצה בה רוח הקודש**, **חותמך זה מלכות** ,**פתילך זו סנהדרין שהן מצויינין כפתיל**, **ומטך זה מלך המשיח**", יעו"ש. ולענ"ד יבואר כך שרמזה לו דברים גדולים שהשכינה מידת מלכות היא, מלאה דינין בסוד תמ"ר על מכירת יוסף שהוא צדיק יסוד עולם כידוע. לכן אמרה לו חותמך שיתן לה חותם, היינו להמשיך לה החסדים מן ג' פעמים אהי"ה במילואיו -- קס"א קנ"א קמ"ג, שהם בגימטריא **חותם** כידוע.

ועוד אמרה לו פתילך שיתן לה פתיל היינו סוד **פ"י ת"ל**. **פי** המה ט' יודין של ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן כידוע מכוונת התפלה "**ופי יגיד תהלתך**", והיינו להמשיך לה ט' יודין אלו על ידי **צדיק יסוד עולם** בגימטריא **ת"ל**, והיינו **פ"י ת"ל** לפי שהם חטאו בצדיק יסוד עולם לכך צריכים לתקן.

ואפשר עוד שבתיבת "פתיל" רמזה לו כמו אינך שנים שרמזה לו מלכות כמבואר במדרשים הנ"ל כן **פתיל** בגימטריא **מלכות דויד** והוא היה ראש לסנהדרין לכן **סנהדרין** עם האותיות עולה כמנין **דוד בן ישי**.

ובזה נבא עוד אל ענין המסכת שלכך נקראת **יבמות** כמנין **חותם** עם האותיות. שיבום ראשון היה על ידי חותם ובסוד חותם. וראשי אותיות עולים ש"ע כמנין **פרץ** הנולד מהם שממנו הושתל מלכות בית דוד. וסופי האותיות עולים תתכ"ו כמנין **חותם בן ישי** עם הכולל. נמצא שכל הרמזים הכל מדבר בסוד יבום יהודה ותמר.

ובזה נבא לביאור סוד משנה אחרונה. וכבר כתבנו כמה פעמים דאין המשנה יוצא מידי פשוטה שמעשה היה בבני לוי שהלכו לצוער עיר התמרים וחלה אחד מהם וכו'. אבל אם המשנה לא היה כונתה אלא על מעשה זו יקשה כל הקושיות שהקשינו לעיל -- היה להם לומר בקצרה "מעשה בכת אנשים שהלכו בדרך וחלה אחד מהם", ולמה להם לומר

שמעשה היה בבני לוי ושהלכו לצוער עיר התמרים? אלא ודאי שרמזו במתק לשונם על מעשה רחב ובזה מדויק מאוד.

"**מעשה היה בבני לוי**" -- דידוע שב' השלוחים היו פנחס וכלב, פנחס היה משבט לוי וגם כלב נקרא על שם אשתו מרים שהיא בת לוי כמבואר בפסוק "ויקח כלב את אפרת" - זו מרים. "**שהלכו לצוער עיר התמרים**" -- שיריחו "עיר התמרים" נקראת ובודאי היו בסכנה גדולה ובצער אלא שהיו בטוחים בה' וכו' ולכך נקראת אז בשם "צוער" מלבד שם "יריחו". ואפשר שבאמת זו היא עיר יריחו וכשבנה אותה חיאל בית האלי שינה את שמה וקרא אותה "צוער".

"**והאמינו את הפונדקית**" היינו רחב, במה שהחיו אותה ואת כל אשר לה, דלכאורה קשה היאך היו רשאים לעבור על "לא תחיה כל נשמה"? ובאמת יש כמה מדרשים שנענשו על זה, אך לדעת התוספת במגילה בד"ה דאיגיירה ונסבה יהושע (מגילה יד, ב) שכתבו שרחב לא היתה משבעה עממים רק מאומה אחרת ונתיישבה שם, אם כן היו רשאים להחיותה עם כל אשר לה, אך קשה מנא ידעו דבר זה? וצריך לומר שהאמינו לדבריה שאמרה כך. דאין לומר שעשו זה באונס שהיו בסכנת נפשות ואחר שנשבעו לה לא היו יכולים לעבור על השבועה וכמו שהיו בגבעונים ואין להאריך כאן -- זה אינו, דהא היא בעצמה אמרה להם מה שיחיו אותה זהו מידת אמת, מדה כנגד מדה על שהיא מציל אותם, אבל במה שיחיו את כל משפחתה דבר זה לא ביקשה מהם אלא מצד החסד, וכמו שכתוב הרד"ק שם ושארי המפרשים בפסוק "**ועשיתם גם אתם עם בית אבי חסד ונתתם לי אות אמת**", ואם כן היאך היו רשאים לעשות דבר זה לעבור על התורה מצד החסד, אבל לשיטת התוספות ניחא. אך מוכרחין אנו לומר שהאמינו לדבריה.

וזהו שאמרו חכמים במתק דבריהם "**ולא תהא כנהת**", היינו תמר שהיתה בת כהן, "**כפונדקית**" -- היינו רחב שהיתה גלגול שלה. כלומר לתמר לא האמינו לדבריה עד שהראה להם הסימנים ויהודה הודה בעצמו ולמה לא תהא כהנת כפונדקית שהאמינו לדבריה. ואין לומר דבאמת אלו אמרה תמר שמיהודה היא מעוברת היו מאמינים לה אך שהיא לא היתה רוצה לביישו וכמו שאמרו חז"ל "**נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן אש ואל ילבין חברו ברבים מנלן מתמר**" -- זה אינו, דודאי דברי חז"ל מוכחי שפיר מדקאמרה "**לאיש אשר אלה לו**" ולא קאמרה בפירוש מיהודה אני הרה ואלו סימניו, וכמו שפירש"י שם, אבל אם לא היה בידה הסימנים -- אף אם היתה אומרת לו "ממך אני הרה והיו בידי אלו הסימנים" -- לא היה מאמין לדבריה. וכמו שדרשו שם בפ"ק דסוטה (דף י:) בפסוק "למנצח על יונת אלם רחוקים לדוד מכתם" לאחר שנתרחקו סימניה

נעשית כיונה אלמת. ורמז לדברי חז"ל, דלכאורה היכן מרומז כאן הרחקת סימניה, ומצאתי רמז נכון כשתחשוב ד' תיבות אלו "**אלם רחוקים לדוד מכתם**" עם הכולל תמצא מכוון כמנין **חותם ופתיל**. דוק ותשכח.

וזהו שאמרו "**ולא תהא כהנת נאמנת כפונדקית!? אמר להן לכשתהא פונקדית נאמנית**". ועיין בפרש"י חילוף נוסחאות ולדידי הנוסחא מדויקת כך כמו שהיא כתובה לפנינו, לכשתהא הכהנת פונקדית כלומר שכהנת עצמה היתה פונדקית בגלגול לכך היתה נאמנת עתה הפונדקית, "**והוציאה להם**" היינו בדבריה, "**מקלו ותרמילו וס"ת**", הרי שחשב כאן ג' דברים כנגד חותם ופתיל ומטה שהוציאה תמר, כלומר שרחב גילה להם כל זה ברוח הקודש שהיא גלגול תמר.

ומצאתי רמז נפלא לזה בפסוק "**ותקח האשה את שני האנשים ותצפנו**", כשתחשוב ב' תיבות "**האנשים ותצפנו**" עם ב' כוללים תמצא מכוון מנין **חותם ופתיל ומטה**. דוק ותשכח. לכך האמינו לרוח הקודש שבה. ויש לכוין אלו שלשה שבמשנה נגד אלו שלשה אך אין להאריך עוד. ודוק היטב ויונעם לך וה' יאיר עינינו בתורתו.

**ואם שגיתי ח"ו בדברים אלו ה' הטוב יכפר**.

**עוד** סוף המסכת הפונדקית הוציאה להם מקלו ותרמילו וס"ת שהיו בידו, וכתבתי הרמז שרחב הוציאה להם בדבריה ברוח הקודש מעשה יהודה ותמר וג' אלו מרמזין על חותם ופתיל ומטה והבאתי סמך מפסוק. ועכשיו אני מוסיף שהוציאה להם בדבריה מעשה דוד המלך לעתיד ובזה מדוקדק מאוד לשון המשנה "**מקלו ותרמילו וספר תורה**", וידוע דאיתא במדרש מוניטן, היינו מטבע, של דוד היה מקל ותרמיל מצד אחד על שבהם הרג את גלית. וגם ספר תורה היה בידו כשנעשה מלך שצריך להיות לו ספר תורה תמיד לפניו. כל זה גילה להם ברוח הקודש מה שיהיה לעתיד. ורמז לדבר בפסוק "**ותקח את שני האנשים ותצפנו**", כשתחשוב ארבעה תיבות אלו "**את שני האנשים ותצפנו**" עם ב' כוללים תמצא מכוון כמנין **מקל תרמיל ספר תורה**. דוק ותשכח כי הוא דבר נפלא.

## מסכת כתובות

(פה מבואר טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות)

במסכת זו יש י"ג פרקים והתחלת אותיות עולים ת"ס וסופי האותיות עולים קנ"ד -- כל זה צריך טעם ודעת.

לכאורה על פי פשוטו היה נראה לומר שראשי תיבות וסופי תיבות עולים כמנין **חתן כלה בחופה**. אך קשה מאי בעי להודיענו בזה, ואמינא ביה תרי תלת טעמי וזו יצא ראשונה, שיסוד מסכת זו קאי בנישואי יעקב עם ארבע נשיו לאה רחל בלהה זלפה, ולכך

התחיל המסכת בתיבת **בתולה** שמרמז כל זה -- **בתולה** בגימטריא **באמת**, היינו יעקב, תתן אמת ליעקב. וגם כן בגימטריא **לאה רחל בלהה זלפה** עולים תל"ח. נשאר אות ה' מן "בתולה" שכולן היו בסוד אות ה' ומאות זה בא ההולדה בסוד "**הא לכם זרע**". לכן יש בכל אחת מהן אות ה' חוץ מרחל, לכן היתה עקרה עד שאמרה "**הנה אמתי בלהה** שיש בה תרי ההי"ן "**ואבנה גם אנכי ממנה**". וגם ידוע שלאה היא סוד ה' ראשונה בשם ורחל סוד ה' שניה ויעקב סוד ו' המייחד לשתיהן.

גם כשתקח ה' הנשאר מתיבת "בתולה" ותצרף עם ראשי אותיות וסופי אותיות של המסכת עולה הכל יחד עם הכולל כמנין **יעקב לאה רחל בלהה זלפה**. דוק ותשכח. והכל בגימטריא **כתר** כמנין האותיות בעשרת דברות ראשונות שהמה נגד תרי"ג מצות ושבעה מצות דרבנן, הכל שמר יעקב ונשיו, וזהו שאמר עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי. ולא תימא שעבר ח"ו בנישואי שתי אחיות כי הכל היה בסוד ה', וכמו שכתבתי במסכת חגיגה ובכמה דוכתי. ולכן יש במסכת זו י"ג פרקים נגד י"ג שבטים שיצאו מהם בהתחלק יוסף לשנים. ובמה שכתבתי מיושב מה שהקשו התוס' הא דלא קתני "**הבתולה וכו**'", ולדידי ניחא מאוד לרמז כל מה שכתבתי.

(פה מבואר סוד משנה ראשונה)

ובזה נבא לביאור סוד משנה ראשונה (משנה, כתובות א, א), שידוע שכל כונתו של יעקב היה על רחל שהיא סוד מידת מלכות לתקן אותה ולייחד אותה עם תפארת שהוא סוד מידת יעקב. וידוע ששוד ששת ימי בראשית המה כנגד ששה ספירות חג"ת נה"י -- יום א' בחסד, יום ב' בגבורה, יום ג' בתפארת, יום ד' בנצח, יום ה' בהוד, יום ו' ביסוד. ולכך בתי דינין יושבין שני וחמישי שהמה ימי דין כנגד גבורה והוד, מה שאין כן שארי ימים. נמצא שיעקב אבינו שהוא בסוד תפארת ישראל, כשאתה מונה הימים מלמעלה למטה הוא סוד יום ג', וכשאתה מונה מלמטה למעלה אלו הימים הוא סוד יום רביעי. ובזה מבואר דהתנא מתחיל ממטה למעלה -- "**בתולה**", היא השכינה הנקראת "גן" כידוע, ולכן כשתצרף **השכינה גן** עולה מכוון מנין **בתולה**. "**נישאת ליום הרביעי**" -- היינו תפארת שהוא יום הרביעי ממנה ולמעלה. ולסוד זה תיקנו חז"ל שתהא בתולה נישאת ברביעי בשבת, אף על פי שרביעי בשבת הוא בסוד נצח -- מכל מקום לרמז שכתבתי שתפארת הוא יום רביעי ממנה ולמעלה תיקנו יום רביעי.

ובזה אפשר ליישב הברייתא (כתובות ג, ב) "**ומסכנה ואילך נהגו העם לכנוס בשלישי בשבת ולא מיחו בידם חכמים, ובשני לא יכנוס וכו**'". ולכאורה הדבר תמוה שנהגו מעצמן בשלישי בלי תקנות חכמים ולא מיחו בידם חכמים, ולמה בשני לא יכנוס.

ודברי רבותינו חכמי הגמרא ידוע, אבל כל דבריהם נאמרים בסוד ורמז, שמה שנהגו בשלישי בזה לא עקרו כלל תקנת חכמים שבאמת מידת תפארת הוא יום שלישי בשבת כדכתבתי, אבל ביום שני לא יכנוס שאז נעקרה תקנת חכמים. ודוק.

ונחזור לדברי המשנה שאמרו בתולה נישאת ליום הרביעי לסוד הנ"ל לייחד מלכות בתפארת שהוא יום רביעי ממנה ממטה למעלה. אך מאן יימר שסוד ששת ימי השבוע המה כנגד ששה ספירות הקדושים חג"ת נה"י? לזה קאמר התנא "**שפעמים בשבת בתי דינין יושבין, ביום השני וביום החמישי**", ולמה באמת תיקון עזרא ימים אלו? אלא משום שהן כנגד גבורה והוד, קו הדין, מזה מוכח שפיר דששת ימי השבוע המה כנגד ששה ספירות חג"ת נה"י. נמצא שמידת תפארת הוא יום רביעי ממטה למעלה ולכך תיקנו שפיר בתולה נישאת ליום הרביעי. ובזה מיושב קושית הגמרא "**ותיננשא באחד בשבת**?". וקל להבין.

ואין להקשות לדברי שעיקר תקנת חז"ל שבתולה נישאת ליום הרביעי הוא נלמד מנישואי יעקב, והלא מצינו בספר כונת אר"י שנשואי יעקב עם לאה היה בהכנסת שבת והביא כמה רמזים גדולים על פי הסוד. אני אומר שדברים אלו המה סיועה לדברי, שידוע שסוד לאה היא בסוד אימא עילאה שבת הגדול, לכך היה הנישואין שלה בשבת, אבל רחל שהיא בסוד מלכות וצריך להעלות אותה לבעלה שהוא בסוד תפארת ישראל באמת היה הנישואין שלה ביום ג' או ביום ד' כדכתבתי.

(פה מבואר על פי נגלה כמה מדר[שים] פרשת ויצא)

והואיל דאתי לידן סוד נשואי יעקב עם נשיו בכלל ובפרט אכתוב דבר נכון מה שאמרתי בנגלה במדרש רבה פרשת ויצא רק בקיצור נמרץ.

"**כי בא השמש -- שמע קול של מלאכי השרת שאמרו אתא שמשא אתא שמשא כיבה השמש שלא בעונתה וכו' אותן שתי שעות ששקעו עבורו כו' ויקח מאבני המקום וכו' אמר: אבי אבא יצא ממנו פסולת, אבי יצא ממנו פסולת, אני אם יתאחו האבנים זו לזו יודע אני שלא יצא ממני פסולת וכו' ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וגו' ר' לוי אמר תרכוסא של שלש רגלים הראו לו**". ופירשו המפרשים כסא של ג' רגלים הראה לו לומר שהוא רגל שלישי במרכבה.

הנה במדרשים אלו הארכתי בדרושים שלי וכאן אכתוב בקיצור דרך הפשוט ויש בהם דקדוקים הרבה. חדא, למה באמת שקעה חמה שלא בעונתה? ועל טעם המבואר בגמרא ובמדרש "**אמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני ויפטור בלא לינה**", שהוא היה רוצה ללילך משם מיד, מיד שקעה חמה שלא בעונתה כדי שילין שם -- על זה קשה מאוד

לפי הגמרא בפרק גיד הנשה (חולין צא, ב) כשיהב דעתו למיהדר למקום שהתפללו אבותיו קפצה לו ארעא, ויפגע במקום והתפלל. כד צלי בעי לחזור ולילך משם מיד שקעה חמה. אם כן קשה מאוד למה היה תחלה קפיצת הדרך מוטב היה שילך כדרכו ויגיע למקום בית המקדש קודם חשיכה ויתפלל שם ויליז שם ממילא ושני ניסים קפיצת הארץ ושקיעת חמה שלא בעונתה היו לכאורה בחנם.

וגם מה מדקדק המדרש אותן שתי שעות לאשמועינן שהיתה השקיעה ב' שעות - מאי נפקא מינה אם היה פחות או יותר? וגם מה ביקשו מלאכי השרת שקראו אותו אז בשם "שמש" - הלא דבר הוא. וגם הסימן שעשה אם לא יצא ממנו פסולת גם כן לכאורה קשה. וגם מה שהראה לו בחלום כסא של ג' רגלים מה הראו לו בה עכשיו דוקא.

וכבר האריכו המפרשים בכל מדרשים אלו ולענ"ד נראה ליישב הכל בחדא מחתי בדרך פשוט, שכל מורא יעקב היה שלא יתלכלך באיזה חטא בבית לבן וכמו שכתב רש"י בפירוש הפסוק "**ושמרני בדרך הזה וגו'**", וידוע הגמרא מי שעבר עליו רוב שנותיו בלא חטא שוב אינו בא לידו חטא. ויעקב היה אז בן ע"ז שנים כידוע, וכל שנותיו היו קמ"ז. נמצא כבר עברו רוב שנותיו בקדושה ובטהרה שממעי אמו היה קדוש. ואם כן לא היה לו לירא שיכשל בחטא. אך בזוהר איתא שכל אחד מן האבות היה לו לחיות ק"פ שנה, אך נחסר לאברהם ה' שנים שלא יראה בן בנו יוצא לתרבות רעה כידוע, ויצחק חי באמת ק"פ שנה, וליעקב נחסר ל"ג שנה כמנין **יחיה** על שאמר (בראשית לא, לב) "**עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה**" ודיבור זה גרם שמתה רחל על ידו לכך נחסר משנותיו כמנין **יחיה**.

ובודאי דבר זה היה ידוע להם שכל אחד ראוי לחיות ק"פ שנה. ולענ"ד נראה טעם פשוט שידוע שהאבות המה בסוד ע"ב ס"ג מ"ה, וחיותן בא משמות הקדושים אלו, לכן היה ראוי לחיות כל אחד מהם ק"פ שנה כמנין ג' שמות אלו **ע"ב ס"ג מ"ה**, שכל אחד מהם כלול משלשתן. נמצא עדיין לא היו עברו רוב שנותיו של יעקב שהיה אז בן ע"ז שנה ולכך נתירא שלא יתלכלך בחטא בבית לבן.

לכן הראה לו הקב"ה אז ברמז ששקעה השמש שלא בעונתה שתי שעות, ושמע גם כן קולן של מלאכי השרת שקראו אותו "שמש", מזה הבין שדבר זה שקיעת החמה שלא בעונתה מרמז עליו שהוא ילך מן העולם קודם זמנו, וחשבון שתי שעות מבואר כשאתה מחלק ק"פ שנה לי"ב חלקים נגד י"ב שעות היום מגיע לכל חלק ט"ו שנה. נמצא כשיחסר משנותיו כמנין שתי שעות והיינו שלשים שנה כבר עברו רוב שנותיו. ואף שבאמת נחסר שלשה שנים יותר -- מכל מקום לא היה מהצורך להראות לו כיון

דעיקר הכונה היה להראות לו שכבר עברו רוב שנותיו ואף אם יחסר לו רק כמנין ב' שעות דהיינו שלשים שנה גם כן כבר עברו רוב שנותיו ואין לו לירא מן החטא.
אך עכשיו נולד לו מורא חדשה שמא יהיה ח"ו בבניו פסולת ולכך יגוע בלא עתו כדי שלא יראה הדבר וכמו שאירע לאברהם שנחסר משנותיו ה' שנים מטעם זה שלא יראה בן בנו בתרבות רעה, לכן גם הוא מתירא מאוד בזה. ולכך עשה הסימן באבני המקום אם יתאחו זה לזה ידע נאמנה שלא יצא ממנו פסולת, וכן היה באמת שנתאחו האבנים והיו כולם לאחד. נמצא שגם מדבר זה לא יעלה מורא על ראשו. ועל שיוחסר לו משנותיו הראה לו בחלומו כסא של ג' רגלים ואתה הוא רגל שלישי ועדיין חסר רגל רביעי שהוא דוד דלית ליה שנים מגרמיה וצריך אתה להניח לו משנותיו כמו שמבואר בזוהר בכמה דוכתי ודבר זה עשה יעקב אבינו מרצונו הטוב ונתישבה דעתו בכל. ויותר אין להאריך בכאן ודוק ויונעם לך.

(פה מבואר משנה אחרונה הכל מעלין לא"י)

נחזור לענין שמסכת זו נתיסד על נישואי יעקב עם נשיו ובניו שהוליד. ובזה מבואר משנה אחרונה (משנה, כתובות יג, יא) "**הכל מעלין לארץ ישראל וכו**'" ופרש"י והר"ב את כל בני ביתו אדם כופה לעלות, ולשיטתי מבואר המשנה בטוב טעם, כשתחשוב ד' תיבות אלו **הכל מעלין לארץ ישראל** עם ד' כוללים תמצא כמנין **יעקב אבינו את כל ביתו** עם הכולל. והוצרך התנא לאשמועינן שאדם יכול לכופו את כל בני ביתו לעלות, ולא תימא מדמצינו ביעקב שהיה מרצה לנשיו בדברי פיוס וריצוי שיעלו אתו עמו כמבואר בפסוקים -- אלמא שאינו יכול לכופם. לכך אשמועינן דשאני הכא שהיה סכנה בדרך שידע שלבן ירדוף אחריהם לאבד את הכל כמו שהיה באמת והיכא שיש סכנת דרכים באמת אינו יכול לכופם כמבואר בתוס'. לכך הוכרח לדבר עמהן בטוב טעם ודעת ה' אשר הציל אותו בבית לבן שהחליף את משכרתי עשרת מונים וה' עוזרו -- הוא יציל אותם גם בדרך ממנו וסייעתו וכמו שהיה באמת. אבל בלאו הכי יכול לכוף אותם לעלות. זה פשוט לענ"ד.

(פה מבואר פסוקים פרשת ויצא)

אך שלא תקשה הא אין סומכין על הנס ובפרט היכא דשכיח היזקא -- לזה אפרש לך מקראי קודש דשם (בראשית ל"א, י"ד-ט"ז): "**ותען רחל ולאה וגו**'" עד "**ויאכל גם אכל את כספינו כי כל העושר אשר הציל אלהים מאבינו לנו הוא ולבנינו ועתה כל אשר אמר אלהים אליך עשה**". ועיין שם בפרש"י. ויש דקדוקים הרבה בפסוקים אלו, וביותר מאי "**ועתה**"? היאך נקשר זה עם הקודם?

ולדרכינו יתישבו בטוב טעם בהקדים מה שכתבתי בחידושים שלי על המשניות במס' ברכות פרק ה' משנה א' (משנה, ברכות ה, א) "**חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין**.. **אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו**", וקאמר הגמרא לא שנו אלא מלך ישראל אבל למלך אוה"ע פוסק. וכבר הקשו האחרונים הא מצינו שם בגמרא מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך ובא הגמון אחד ונתן לו שלום ולא החזיר לו שלום וכו'. וכתבתי שם מדקדוק התנא דמתניתין דמסמיך שני דינים אלו יחד "**חסידים הראשונם וכו**'" ואח"כ קאמר "**אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו**", וקתני סתמא, ולא קאמר מלך ישראל, אלא בא להורות באמת לחסידים הראשונים יכולים לסמוך על הנס ואפילו למלך אוה"ע לא ישיבנו, וכמעשה דההוא חסיד. ובגמרא שם אשמועינן הדין לדידן יש חילוק בין מלך ישראל למלך אוה"ע אבל לחסידים ראשונים באמת אין חילוק דיכולים לסמוך על הנס.

ואל תשיבני ממשה ושמואל שלא היו סומכין על הנס -- ישבתי שם ואין כאן מקום להאריך. וידוע איזה חסיד? המתחסד בכל דבר, ועושה הכל לפנים משורת הדין על פי מידת חסד. ואין לך חסיד גדול יותר מיעקב אבינו שעשה הכל על פי מידת חסד, ובפרט מה שעשה נגד לבן. דעל פי הדין המציל מן הארי הרי הוא שלו, ויעקב אבינו הציל בזכותו צאן לבן מן הארי כמבואר במדרשים ואפילו הכי נתן הכל ללבן זולת מה שבא בשכרו.

ובזה מבואר הפסוקים בטוב טעם. "**ויאכל גם אכל את כספינו**" - שלפי הדין כי "**כל העושר אשר הציל אלהים מאבינו**", היינו שהציל את הצאן מן הארי היה בזכותך, ואם כן שייך "**לנו ולבנינו**" על פי הדין, רק אתה מתנהג אפילו נגדו במידת חסד כמדתך, ואם כן יכול אתה לסמוך על הנס. "**ועתה כל אשר אמר אלהים אליך עשה**", והקב"ה יצילנו מידו על פי הנס וכמו שהיה באמת. דוק ויונעם לך.

(פה מבואר על ש??? בברכות כהנים ג' ברגות ובהם ששים אותיות)

ועיקר ברכת נישואין המה ששה ברכות, לכך ברכם משה בברכת כהנים שהם ג' ברכות וכל אחת כלולה משתי ברכות כמבואר בש"ע א"ח סוף סימן קכ"ח. הרי ששה ברכות כדין ששה ברכות של נישואין.

אמנם כדי להבין בטוב טעם ודעת למה יש בברכות אלו ששים אותיות מלבד הטעמים הנאמרים במדרשות. וגם אלו ס' אותיות נחלקים לשלשה, בברכה ראשונה יש ט"ו אותיות, ובברכה שניה יש כ' אותיות, ובברכה שלישית יש כ"ה אותיות. וגם משמעות ספר חסידים הברכה שברכם עבור מלאכת המשכן ולא עבור הנישואין.

לכן נלע"ד כך: על פי מה שכתבתי שתחלת נדבת המשכן היה מחרת יום הכפורים וגמר מלאכת המשכן היה כ"ה בכסליו כידוע, אך ציוה הקב"ה היה שלא לגמור הקמתו ולחנכו עד ראש חדש ניסן מטעמים נסתרים וגלוים כמבואר במדרשים. וגם כבר כתבתי למעלה טעם למלאות קס"ז ימים על פי הטעם הנ"ל. אבל השלמת המלאכה בכל מכל כל היה בכ"ה בכסליו. נמצא שעשו מלאכתן בג' חדשים; רובו של ראשון ורובו של אחרון ואמצעי שלם. וכשתחשוב הימים מן מחרת יום הכפורים עד כ"ה כסליו ולא עד בכלל -- שכך הוא משמעות במדרשים שביום כ"ה כסליו היה ראוי להתחיל חנוכת המשכן ושילם לו הקב"ה לדורות שבו מתחיל ימי חנוכה, מכלל דנגמר המלאכה כ"ד כסליו -- נמצא יש ע"ג ימים כמנין **חכמה**. ואפשר ליתן רמז "**בחכמה יבנה בית**". אך ידוע שמלאכת המשכן לא היה דוחה שבת וי"ט. ולפי מה שכתבתי למעלה שמחרת יה"כ היה ביום רביעי בשבת נמצא היה ראשון של חג ושמיני עצרת ביום אחד בשבת.

ומעתה צא וחשוב בכמה ימים נגמר מלאכת המשכן -- בתשרי מן מחרת יה"כ עד כלות החודש המה כ' ימים, מזה נחסר ג' שבתות וב' ימים יום טוב, ראשון ושמיני של חג. נשאר בחדש תשרי ט"ו יום שעשו בהם מלאכה. וחודש חשון הוא כ"ט יום נחסר מהן ארבע שבתות. נשאר כ"ה יום. ובחדש כסליו כ"ד ימים נחסר מהן גם כן ד' ימים דהיינו ג' שבתות, שראש חדש כסליו היה אז ביום ד' לפי החשבון הנ"ל. נמצא שיום כ"ד בו היה בערב שבת. נמצא נחסר ג' שבתות ועוד יום אחד נתקבץ מן ההוספות של כל שבת ושבת שבכל שבת צריך להוסיף מחול על הקודש ב' שעות כמבואר בפוסקים. נמצא שבי"ב ימי שבתות וי"ט נתקבץ יום אחד שלם שלא עשו בו מלאכת המשכן. ויום זה אי אפשר לחשוב כי אם באחרונה בחדש כסליו שאז נשלם היום. נמצא נשאר מן כסליו כ' ימים שעשו בהם המלאכה. ובדרושים שלי פרשת ויקהל הארכתי בזה בס"ד.

נמצא נגמר כל מלאכת המשכן בששים יום והיו נחלקים לג' חלקים: בחדש תשרי ט"ו יום, בחדש חשון כ"ה יום, בחדש כסליו כ' יום. לכך ברכם משה בברכת כהנים ג' ברכות ובהם ס' אותיות כמנין הימים, והמה נחלקים במכוון כמנין החדשים. בברכה אחת ט"ו אותיות, ובברכה אחת כ' אותיות, ובברכה אחת כ"ה אותיות. ואין להקשות אם כן היה לו להקדים כ"ה אותיות שהמה נגד חשון מן כ' אותיות שהמה נגד כסליו -- זה אינו קושיא, דמעלין בקודש ולא מורידין. דוק היטיב.

(פה מבואר עוד טעם על שיש במסכת זו י"ג פרקים. פה מבואר המשנה סוף מס' בדרך רמז נפלא)

ועל פי זה מצאנו עוד טעם נכון על שיש במסכת זו י"ג פרקים כנגד י"ג יודין שיש בברכת כהנים, כנגד י"ג מידות הרחמים כידוע דרך כלל שסוד מס' זו על הקמת המשכן שהיו נישואי הקב"ה עם כנסת ישראל.

ובזה אפשר להבין חכמים וחדותם במשנה שבסוף המסכת (משנה, כתובות יג, יא) "**נשא אשה בקפוטקיא וגירשה בארץ ישראל וכו**'", ולכאורה תמוה למה מזכיר התנא דוקא קפוטקיא ולא איזה מקום אחר? הגם שבפירוש הרמב"ם כתב "**וייחד אותה על דרך משל מפני שהיא קרובה לא**"**י**" -- אין זה מספיק ליישב -- שכמה מדינות ומקומות יש שהמה קרובים לא"י.

אמנם לדרכינו רמז גדול רמז לנו רבינו הקדוש בכאן, והוא דמצינו במדרש רבה פרשת וישב מעשה חד בר נש אזיל לגבי ריב"ח ואמר לו חמית בחלמי שאקח ממון אבי מן קפודקיא. שאל לו ר' יוסי אזיל אביך לקפודקיא מן יומיה? אמר "לא". אמר לו ר"י זיל מני עשרים קורות בביתך ושם תמצא ממון אביך. וכן היה. וע"ש במתנות כהונה שהביא בשם הערוך שתיבת "קפודקיא" נחלק לשנים - **קפ**"**ו** המה קורות בלשון יון, ו-**דקי**"**א** המה עשרים. מזה הבין ריב"ח חלומו של זה.

ובזה תבין סוד משנה זו. ותחלה אגיד לך אף על פי שבמשנה נכתב **קפוטקיא** באות ט' ובמדרש איתא באות ד' -- הכל חד, דאותיות אלו מתחלפין - דטלנ"ת. נמצא גם קפוטקיא דמתניתין יכולני לפרש עשרים קורות, והיינו המשכן שהיה עשרים קרשים בארכו, והכתוב קורא אותן קרשים "קורות" כמו דכתיב (שה"ש א, יז) "**קורות בתינו ארזים**" ופרש"י שבח המשכן הוא זה, והרי במשכן לא היה קורות למעלה אלא היינו קרשים אלו.

וזהו סוד המשנה "**נשא אשה בקפוטקיא**" היינו הקב"ה שנשא את ישראל לאשה והנשואין היה במשכן היינו בקפוטקיא, "**וגירשה בארץ ישראל**" אף על פי שלא היה גירושין גמורים בין הקב"ה ובין ישראל -- מכל מקום היה כעין גרושין כמו שנכתב לקמן בע"ה במסכת גיטין.

ובזה מדוקדק מאוד לשון המשנה דלכאורה קשה למה קאמר המשנה דינים אלו בנתגרשה, הא רובה דרובה במסכת זו מיירי במת הבעל והיא באה לגבות הכתובה מיורשים אם כן היה לו לומר גם דינים אלו במשנה זו במת הבעל. אבל לדידי דקאי הרמז על ישראל ניחא מאוד, והנה כבר כתבתי כמה פעמים דודאי עיקר דיני המשנה המה כפשטן אבל הרמז תדרש מדנקט התנא קפוטקיא דוקא ולא איזה מקום אחר הסמוך לארץ ישראל. אלא ודאי דהתנא מרמז גם לנישואין וגרושין של ישראל. אבל לענין פרעון

הכתובה אינם שוים, דלענין דין המשנה בשעת גרושין צריך לפרוע הכתובה שלה אבל לענין פרעון הכתובה של ישראל לא יהיה אלא לעתיד כשיבא משיח צדקינו.
ומצינו בילקוט סימן של"ו משל למלך שכעס על המטרונה והוציאה מתוך פלטין שלו. לאחר ימים ביקש להחזירה, אמרה יכפול כתובתי ואח"כ הוא מחזירני. כך אמר הקב"ה לישראל בסיני אמרתי לכם פעם אחת "**אנכי**" ובירושלים לעתיד לבא אני אומר לכם שתי פעמים "**אנכי אנכי הוא מנחמכם**". הרי מבואר במדרש שהקב"ה יכפול להם הכתובה, הגם דמשמעות המדרש שהכפלה יהיה במה שיגלה להם סודות התורה כפלי כפלים ממה שגילה להם בסיני -- מכל מקום אומר אני שגם נתינת הכתוב יהיה בהכפלה ממש. ובזה אפשר לפרש פלוגתת חכמים ורשב"ג במשנתינו. דחכמים סבירא להו דפרעון הכתובה הוא במקום הגרושין, כך לעתיד יהיה הכפל הכל בירושלים ובארץ ישראל שמשם נתגרשו ולכך יהיו לעתיד שלשה ירושלים וגבהו של כל אחד ואחד שלשים דיורין כמו שמבואר בבתרא פרק הספינה והבאתי במסכת עירובין דברים נאים בזה. וגם ארץ ישראל יהיה מרחיב והולך כמבואר במדרשים. והכל יהיה בתורת הכפלת הכתובה. ורשב"ג סובר נותן לה ממעות קפוטקיא, היינו מקום דנישואין, סבירא ליה שגם המשכן עצמו הנקרא קפוטקיא יוחזר להם לעתיד וכמו שאמרו חז"ל ביומא ובסוכה בפסוק "**עשרים קרשים עומדים. מאי עומדים? שעומדים לעולם ולעולמי עולמים**", והיינו שיוחזר להם לעתיד המשכן עצמו ברוב הוד והדר בבי"א.
ובזה אפשר ליישב גם הסיום מסכת בגמרא במאמר (כתובות קיא, א) "**עתידין אילני סרק שיטענו פירות שנאמר כי עץ נשא פריו וגו**'", ועיין במהרש"א והכל יהיה מטעם הכפלת הכתובה. ורמז לדבר שד' תיבות אלו **כי עץ נשא פריו** המה בגימטריא כמנין **כתובות ג**'. שב' פעמים היה גרושין לישראל -- ממקדש ראשון וממקדש שני, מגיע להם ב' כתובות, ומצד הכפלה יתן להם ג' כתובות. ולכך יהיה לעתיד ג' ירושלים. ולכך נקראת המסכתא **כתובות** בלשון רבים. ודוק ויונעם לך.

## מסכת נדרים

(פה מבואר טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות)

במסכת זו יש י"א פרקים והתחלת אותיות עולים שצ"ט וסופי האותיות עולים תשס"ג -- כל זה צריך טעם ודעת.
ונראה לענ"ד ליישב באופן זה, דהרי באמת אסור להיות נודר כמבואר במסכת זו בכמה מקומות, והרי מצינו שיעקב אבינו התחיל בנדר תחלה ודוד המלך גם כן נדר ותלה את נדרו ביעקב כדכתיב (תהלים קלב, ב) "**נדר לאביר יעקב**". הגם מיעקב כבר הקשו התוס'

בריש חולין ב' ע"ב ותירצו על פי מדרש רבה דבעת צרה מותר לנדור והכי פסקינן בש"ע תחלת הלכות נדרים וזה התירוץ עולה גם בדוד, דהרי נדרו היה (תהלים קל"ב, ג'-ה') "**אם אבא באהל ביתי וגו' עד אמצא מקום לה' וגו**'" -- היינו שימצא מקום המקדש, ולזה הלך אצל שמואל וישבו בניות ברמה כמבואר בזבחים שם באותו מזמור (תהלים קלב, ו) "**הנה שמענוה באפרתה וגו**'", וזה היה בעת צרה של דוד כשהיה בורח מפני שאול כמבואר בכתובים. ועל יסוד זה יהיה הולך מסכת זו.

ולכך תיקן בה רבינו הקדוש י"א פרקים כנגד י"א אותיות **יעקב דוד נדרו**. וסופי האותיות עולים תשס"ג עם הכולל הוא תשס"ד כמנין **יעקב דוד נדרו נדרים** עם ד' כוללים. דוק ותשכח. ותירוץ הוא שנדרו בעת צרה, ולזה תמצא שמספר תשס"ג עם ד' אותיות עולים כמנין **בעת צרה** במכוון. נמצא שהעמיד הקושיא והתירוץ כאחד.

וראשי אותיות עולים שצ"ט דיעקב אבינו כששילם נדרו היה בן צ"ט שנה, דידוע שבן ס"ג נתברך וי"ד שנה היה בבית שם ועבר -- הרי ע"ז שנה. ואח"כ הלך לחרן ואז נדר נדרו ונשתהא בבית לבן כ' שנה -- הרי צ"ז. ואח"כ נשתהא בדרך ב' שנה ובסוף שנה ב' קיים נדרו כמבואר במקראי קודש פרשת וישלח, שמתחלה שהה בסוכות שנה ומחצה ואח"כ אירע לו מעשה שכם. ואח"כ היה הדיבור אליו שיעלה לקיים את נדרו. לכך העמיד הראשי אותיות מספר **שצ"ט** שהוא נטריקון -- **שנת צ"ט**. הרי טעם אחד על מספר אותיות תחלה וסוף.

(פה מבואר עוד טעם על מנין האותיות על דרך סוד)

וסוד הדבר שנדרים המה בסוד בינה ולכך נקרא **נדר** או **נדרים** מלשון **נ' דר**, להורות ששורש הנדר הוא בבינה שבה נ' שערי בינה. ולכך אמרו חז"ל (ספרי על במדבר ל, ג) "**כל הנודר כאילו נודר בחיי המלך**", והיינו בינה שממנה נמשך חיי המלך, היינו ז"א. אבל שבועה כנשבע במלך עצמו, היינו בז"א. ודבר זה מבואר ברעיא מהימנא בכמה דוכתי ובכל ספרי הקבלה.

וכתבו שלכך מתירין הנדרים ביום הכפורים שאומרים "כל נדרי" משום דיום הכפורים הוא גם כן בסוד בינה כידוע, ולכך פותחין בתיבת **כל** שהוא בגימטריא חמשים לרמז על חמשים שערי בינה. ובמגיד משרים כתב שמשום הכי נודרין בעת צרה לאסתלקא בבינה שהוא מקום הנדר, דמאן דמדביק בה הוא בן חורין מכל צרות וכו'.

ובזה תמצא דבר נפלא, שרבינו הקדוש מרמז כל זה הסוד במשנתינו, הלכך פתח המסכת (משנה, נדרים א, א) "**כל**" להורות שסוד נדרים בבינה דתמן נ' שערי בינה כמנין **כל**. ולזה העמיד ראשי האותיות מנין שצ"ט ועם הכולל הוא ת' מכוון כמנין **כנודר בחיי**

**מלך**. דוק ותשכח. וסופי האותיות עולים תשס"ג ועם ד' אותיות והכולל עולים כמנין **אבל נשבע במלך עצמו** עם האותיות במכוון.

ובזה תבין סוד המשנה ריש פרק ג' (משנה, נדרים ג, א) "**ארבעה נדרים התירו חכמים: נדרי זרוזין וכו**'" עד "**אומר כל נדר שאני עתיד לידור הוא בטל**", ומפרש בגמרא דחסורא מחסרא והכי קתני וכו' והרוצה שלא יתקיימו נדריו כל השנה יעמוד בראש השנה ויאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל. וכתב הר"ן ושארי מפרשים שמכאן נתפשט המנהג שאומרין כל נדרי ביום הכפורים. ואף שבגמרא איתא "**יעמוד בראש השנה**" -- מכל מקום המנהג לומר אותו ביום הכפורים מטעם שכתבתי בשם המקובלים שיום הכפורים הוא בבינה ומשם נמשך היתר נדרים.

ומה גם שמצינו שגם יום הכפורים נקרא "ראש השנה" בספר יחזקאל סימן מ' (יחזקאל מ, א) והבאתי במס' ר"ה, ולכאורה מכל מקום נשאר התמיה על רבינו הקדוש למה העמיד דין זה כאן בדיני נדרי זרוזין? ולדרכינו ניחא מאוד שהתנא אתי להורות אף על פי שבכל השנה יוכל לעשות כן לבטל נדרים שלו להבא וכמו שכתב הר"ב -- מכל מקום יהיה כל אדם מכת הזרוזין לעשות כן בראש השנה והיינו ביום כפורים כדכתבתי שהיום הכפורים הוא מבינה. ולכך תמצא שראשי תיבות אלו **כ**'ל **נ**'דר **ש**'אני **ע**'תיד **ל**'ידור **ה**'וא **ב**'טל עולה כמנין **יום כפורים בבינה** עם הכולל[60]. ובמשנה צריך להיות הגירסא "יהא בטל" דהוא לשון להבא וכן הוא הלשון בגמרא. ובלשון הר"ב ובלשון הש"ע סימן רי"א. ודוק. והרי לך טעם שני על מספר אותיות תחלה וסוף.

עוד טעם שלישי על התחלת אותיות שצ"ט וסופי אותיות תשס"ג, וגם יבואר בטוב טעם על שסידרו חז"ל במסכת זו כל דיני בקור חולים. וגם טעם המשנה פרק ד' (משנה, נדרים ד, ד) "**המודר הנאה מחבירו ונכנס לבקרו עומד אבל לא יושב**", ומוקמינן בגמרא כשנכסי המבקר אסורין על החולה ובמקום שנוטלין שכר על הישיבה ולא על עמידה. והביאו הר"ב והתי"ט ולענ"ד דברי התנא על פי רמז וסוד אמורים, ויתישב הכל בטוב טעם.

וזה לשון ספר מאורי אור באות ח': "**חולה גימטריא מט**', **כי משם נמשכת החולה בחסרון שער הנ**'". ועיין שם ביאיר נתיב. ובזה יבואר הכל, דלדבריהם פשוט המבקר את החולה ומבקש עליו רחמים שיחיה היינו על ידי המשכת אליו חסד משער הנ', וידוע הגמרא דבבא מציעא דיעקב אבינו חידש את החולה ועד יעקב לא הוה חולשא והוא ביקש רחמים שיהא אדם חולה קודם מותו כדי שיוכל לצוות לבניו ולברך אותם

[60] כוונתו שבתיקון הגירסא "יהא בטל" עולה המנין מכוון ל-482 עם הכולל - ויקיעורך

ומתקיים גם המצוה של ביקור חולים. ולכן נלע"ד הא דיעקב התחיל בנדר תחלה והיינו שיהיו נודרין בעת צרה כמו שכתבו התוס' בריש חולין שהבאתי בשם מדרש רבה לאמר לדורות שיהיו נודרין בעת צרה -- היינו משום שהוא חידש שיהא אדם חולה קודם מותו, ולמדם גם כן רפואה שיהא החולה נודר נדרים וגם המבקרים ובזה ממשיכים אליו חסד משער הנ', דנדר הוא **נ' דר** כמו שכתבתי ויכול להחיות.

ובזה מבואר שגילה לנו רבי כל זה במספר האותיות מן המסכת זו. התחלתן עולה שצ"ט עם ג' אותיות עולה כמנין **בקור חולים** במכוון. וסופי האותיות עולים תשס"ג ועם הכולל תשס"ד כמנין **נו"ן שערי בינה** עם האותיות. דוק ותשכח.

וגילה לנו שעיקר מצוה של בקור חולים הוא להמשיך אליו חסד משער הנ' על ידי תפלתו ועל ידי הצדקה שנודר בעדו. נמצא מבואר בטוב טעם על שסידרו חז"ל במסכת זו דיני בקור חולים. ובזה מבואר טעם המשנה "המודר הנאה מחברו ונכנס לבקרו" - ואינו מבקש להתיר את נדרו, דהרי יש לו כאן פתח פתוח להתרה! ואין לומר דהוי נולד -- זה אינו , חדא דחולה שכיח ודבר השכיח לא מקרי נולד, ותו דגם בנולד גופה אם מתחרט מעיקרו אף על פי שעושה מכח הנולד מתירין לו כמבואר בהגהות ש"ע סימן רכ"ח סי"ג. וזה אינו מבקש להתרה -- שמע מינה שאינו חפץ להמשיך אליו משער הנ' שמשם הוא מקום היתר נדרים[61]. ולכך עומד בדרך ארעי אבל לא יושב דלא יעשה שום פעולה בישיבתו. ודוק היטב ויונעם לך.

ואפשר שמטעם זה סידר י"א פרקים כנגד ב' תיבות ואותיות **בקור חולים** דרך כלל, שסוד התרת נדרים וסוד בקור חולים הכל אחד להמשיך התרה וחסד משער הנ'. ולכך מביא במכלתין הא דחמשים שערי בינה נבראו בעולם בפרק אין בין המודר.

והואיל דאתי לידן האי מילתא שכתבתי לעיל דיעקב אבינו היה בשנת צ"ט כששילם נדרו אכתוב לך דבר נאה ומתקבל. איתא בירושלמי במסכת שבת (שבת פ"טז ה"א) קמ"ז מזמורים שבתהלים כנגד קמ"ז שנותיו של יעקב, וכן יש דיעה במדרש רבה פרשת ויצא שיעקב אבינו אמר כל ספר תהלים בהיותו בבית לבן. ומקשה היפה מראה הא ק"ן מזמורים הן? ומתרץ ד"**אשרי האיש**" ו"**למה רגשו**" (תהלים, א) (תהלים, ב) חדא פרשה היא כמבואר בברכות, ויש לומר שיש עוד מזמורים שהמה חדא ונשאר קמ"ז. ותירוצו לכאורה דחוק דהא לא מצינו בגמרא כן רק ב"אשרי האיש" ו"למה רגשו" ומהיכא תיתי לומר כן בשארי מזמורים? הגם שמצינו בפרש"י ותוס' במגילה פ"ב דמשמע מנייהו דמזמור ט' עם י' הכל אחד -- כבר כתבו המפרשים שם שיש טעות סופר בדברי רש"י,

[61] לא הבנתי כוונת המחבר כאן... - ויקיטקסט

ועיין במהרש"א בחידושי אגדות ושאר מפרשים, ועל כרחן בגמרא דברכות מוכח בהדיא דהן שתים.

(פה מבואר כמה ענינים נא[??] במזמורי תהלים)

ונראה לבאר על פי מה שכתב הראב"ע בהקדמתו לספר תהלים דעות אם יש בספר תהלים נבואות לעתיד או לאו. וכתב שם שאין בתהלים שום נבואה לעתיד וב' מזמורים "**אלהים באו גוים נחלתך**" (תהלים, עט) ו"**על נהרות בבל**" (תהלים, קלז) באמת נתיסד אחר החורבן ונתחברו לספר תהלים. נמצא לדיעה זו מכוונת לדברי הירושלמי בהסיר ב' מזמורים אלו שלא אמרו דוד כלל, ו"אשרי האיש" ו"למה רגשו" המה חדא ואם כן נשאר קמ"ז במכוון.

ואין לדחות ולומר הא יש עוד מזמורים המרמזין על החורבן -- מכל מקום משמעות לשון הראב"ע דנקט רק ב' מזמורים אלו, וגם המנהג הפשוט שב' מזמורים אלו אומרים בתיקון חצות וגם בשומרים לבקר על החורבן -- משמע דוקא הנך ותו לא, והירושלמי מסייע.

אך הקשתי לשאול לדיעה זו שב' מזמורים אלו נתיסדו לאחר החורבן ונתחברו לספר תהלים, אם כן למה סידרן המסדר במקומות אלו? מזמור אחד בסימן ע"ט ומזמור שני בסימן קל"ז? הלא דבר הוא.

ולדרכינו הנ"ל מבואר בטוב טעם שכתבתי הגמרא כשהלך יעקב לחרן היה בן ע"ז שנה שלמות -- נמצא בהתחלת שנת ע"ח ראה החלום ושם ראה החורבן בית המקדש כמאמר חז"ל אין זה חרוב, ולכך סידר המסדר מזמור "**אלהים באו גוים בנחלתך**" בסימן ע"ט, ובאמת הוא רק ע"ח דאשרי ולמה רגשו חדא פרשה היא, דבשנת ע"ח ליעקב ראה החורבן, ובשיטת הירושלמי קיימינן דקמ"ז מזמורים הם כנגד שנותיו של יעקב.

ומזמור שני סידר בסימן קל"ז שהוא באמת לשיטה זו רק סימן קל"ה -- דאשרי ולמה רגשו חדא היא, ומזמור ע"ט אינו מן החשבון קמ"ז -- נמצא לא נשאר רק קל"ד מזמורים ואח"כ סידר המזמור ב' המורה על החורבן, דידוע דיעקב אבינו היה בן מאה ושלשים שנה בעמדו לפני פרעה, ויוסף שלח לאביו כי עוד חמש שנים אשר אין חריש וגו' -- נמצא לפי פשוטו היה ראוי יעקב אבינו וכל ביתו להיות במצרים רק חמש שנים אלו ואח"כ לחזור ולשוב אל מקומו לארץ כנען ומכל שכן לדיעות שנתבטל הרעב מיד כשבא למצרים היה יכול לחזור מיד אחר שראה פני יוסף או אחר איזה זמן. ועל כל פנים אחר כלות חמש שנים היה ראוי לחזור אל מגורי אביו בארץ כנען. אלא הכל היה סיבה מאת המסבב כל הסיבות שמאז התחיל גלות מצרים ולכך נתעכבו במצרים.

וכבר הבאתי שמן גלות מצרים נמשכו כל הגליות וחורבן בית המקדש, שאם היו בגלות מצרים ת"ל שנה בשלמות לא היה אח"כ שום גלות, רק בעונותיהם שנשתקעו במ"ט שערי טומאה ואילו היו שם עוד לא היה תקנה לכך מיהר הקב"ה גאולתם משם ולא הוציאו הרפ"ח ניצוצין שנפלו בקליפה, ומכח זה נמשכו שארי הגליות וחורבן בית המקדש. נמצא שאחר שנת קל"ד ליעקב ראה יעקב ברוח הקדש כל זה שאינו יכול לחזור ולשוב לארץ כנען רק מוכרחים להיות כאן בגלות ומזה ימשכו החורבן והגלות. לכן סידר המסדר מזמרו ב' המורה על החורבן בסימן קל"ז שהוא באמת לפי חשבון שנות יעקב רק אחר סימן קל"ד. ודוק ויונעם לך.

ובזה נבאר גם כן "**מזמור לתודה**" (תהלים, ק) הוא בסימן ק' ומזמור זה קאי על השלמת נדרו של יעקב שהביא קרבן תודה על שהצילו הקב"ה מלבן ומעשו ועל זה מפורש כל המזמור באר היטב. ומזמור ק' הוא לפי החשבון שלי מזמור צ"ח; ד"אשרי" ו"למה רגשו" חדא פרשתא, ומזמור ע"ט אינו מן החשבון שנתחבר אח"כ דבאמת היה ראוי יעקב לשלם את נדרו בשנת צ"ח שלו מיד אחר שבא מבית לבן והוא עיכב בדרך ולא שילם את נדרו עד שנת צ"ט שלו כמו שכתבתי למעלה, לכך נענש באמת על איחור נדרו, דשנה בלא רגלים או רגלים בלא שנה עוברים בבל תאחר. ודוק.

## מסכת נזיר

במסכת זו יש ט' פרקים והתחלת אותיות עולים תשל"ב וסופי האותיות עולים תשע"ו, כל זה צריך טעם ודעת. ולפי פשוטו יש לומר דט' פרקים המה כנגד ט' אותיות **נזיר שמשון** שהוא היה נזיר מפורסם וזולתו לא מצינו, דשמואל הנביא איכא פלוגתא כמבואר בסוף מכילתין וכאשר נבאר. וגם נגד ט' אותיות **נזיר אלהים** דכתיב בשמשון. ולכן התחלת אותיות עולים תשל"ב, ועם הכולל תשל"ג כמנין "שמש מגן" כדאיתא בסוטה "**שמשון נקרא מעין שמו של הקב"ה שנאמר כי שמש ומגן וגו**'". וגם יש לומר שחשבון תשל"ב עם הכולל מרמז להא דאיתא בגמרא בכמה דוכתי וגם בזוהר הובא בפרשתא דנזיר "לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב" -- ב' תיבות "לא תקרב" המה בגימטריה תשל"ג.

וסופי אותיות עולים תשע"ו כמנין **שמשון יסוד**, כלומר על שפגם באות ברית קודש שהוא מדות יסוד, לכך נענש. ועיין בזוהר נשא דף קכ"ז.

והואיל דאתי לידן דבר זה נימא בה מילתא לפי פשוטה דאיתא בסוטה (סוטה ט, ב) דרש רבי[62] תחלת קלקלו בעזה לפיכך לקה בעזה יעו"ש בגמרא וכן הוא בירושלמי. ואמרתי

[62] תיקון משלי ע"פ המשך המאמר. ובדפוס כתוב "ר' שמעון" -- ויקיעורך

למה דרש רבי דוקא דרש זה? וגם מאי נפקא מינה אם היה תחלת קלקולו בעזה או בתמנת? ונלע"ד דרבי אתי מדוד בזה הדרש היה מהפך בזכותא דדוד, דאיתא במסכת מועד קטן (דף טז.) שהיה דוד זורק חץ ומפיל שמנה מאות חלל בפעם אחת והיה מתאנח על מאתים דכתיב איכה ירדוף אחד אלף, יצתה בת קול ואמרה רק בדבר אוריה החתי. ומקשים התוספות דהא בקרא כתיב רדיפה ולא הריגה ואם כן אמאי היה מתאנח דוד. וישבתי כך, דמצינו דיעקב אבינו בירך את דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל ופרש"י "**על שמשון ניבא נבואה זו שינקום נקמת עמו מפלשתים כדוד שבא מיהודה**". ומי נתלה במי? קטן נתלה בגדול. ומצינו בשמשון שהרג אלף איש כאחד בלחי החמור ואם כן שפיר היה דוד מצטער דשמשון שנתלה בו הרג אלף איש כאחד והוא לא הרג רק שמנה מאות. וידוע שזה המעשה היה בין מעשה תמנת למעשה עזה. ובזה מבואר דדרש רבי הך דרשה לזכותא דדוד דאי הוה אמרינן דתחלת קלקולו היתה בתמנת ואפילו הכי הרג אחר כך אלף איש בפעם אחת ואם כן יהיה מהכרח לומר שהיה בדוד יותר מחטא אחד ולכך לא הרג אלא שמנה מאות חלל דאי לא היה בו אלא חטא אחד הרי שמשון חטא בתמנת ואפילו הכי הרג אחר כך אלף כאחד, ומי נתלה במי הרי הקטן נתלה בגדול. לכך דרש רבי דשמשון תחלת קלקולו בעזה הוה אבל בתמנת לא היתה קלקול, דגיירה ונסבה, ולכך הרג אלף כאחד, ובדוד היה חטא אחד כאשר אמר הבת קול "רק בדבר אוריה" ולכך לא הרג אלא שמנה מאות כאחד. ודוק.

וכאשר נבא לעומק ליישב כל הדקדוקים שהתחלנו במסכת ע"פ רמז וסוד נבין גם כן מה יש בין נזיר עולם לנזיר שמשון, הגם שמבואר במשנה מה יש ביניהן לענין דינא, אבל בסוד הענין מה יש חילוק ביניהן. ונקדים שכבר דיברו בכמה ספרי קבלה בסוד המשנה פרק ב' (משנה, נזיר ב, ב) "**אמר אמרה פרה הרינו נזירה אם עומדת אני, אמרה הדלת הריני נזיר אם נפתח אני בית שמאי אומרים נזיר ובית הלל אומרים אינו נזיר**", וכל דברי המשנה המה דברים תמוהים שלא היו ולא נבראו וגם דברי הגמרא תמוהים. והאריכו מאוד בזה. ותורף דבריהם - שכל דברי המשנה המה רזין דרזין. "אמרה פרה" קאי על השכינה שנקראת 'פרה' כשמקבלת ה' גבורות אותיות מנצפ"ך שהמה בגימטריה "פר" ועם ה' כוללים הרי "פרה". ואמרה בגלותא הריני נזירה אם עומדת אני מעצמי, אם לא יבא בעלי ת"ת ויקים אותי, וכמו שפירש בזוהר הפסוק נפלה ולא תוסיף קום בתולת ישראל שפירושו שלא תקים מעצמה כמו אחר הגלות הראשון אלא הקב"ה בעצמו יקים אותה בגאולה אחרונה כמו דכתיב ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת - "אקים" דייקא. ובזה מפרשים המשנה וגמרא באריכות.

וגם בבא שניה "**אמר הדלת הזה הריני נזיר אם נפתח אני**" -- מפרשים שזה אמירת הקב"ה לכנסת ישראל, אם נפתח אני תחלה, אם לא שתפתחו אתם בהתעוררות שלכם מלמטה, שובו אלי ואשובה אליכם. ועיין בספר אור ישראל ובספר חמדת צבי בדף ע"ח שהאריכו בזה, והיוצא מדבריהם שבבא ראשונה אמרה פרה וכו' קאי על השכינה. וכן הוא בזוהר פרה אדומה שכינתא תתאה.

ועיין ברעיא מהימנא פרשת חקת שכתב ושכינתא תתאה איהי פרה, אדומה מסיטרא דגבורה, תמימה מסיטרא דחסד וכו', אשר אין בה מום מסיטרא דעמודא דאמצעיתא וכו'. ולענ"ד מרומז כל זה באלו ב' תיבות "פרה אדומה" שהמה בגימטריא אמ"ש. וידוע מספר יצירה שאותיות אמ"ש המה א'ויר מ'ים א'ש, והיינו חסד גבורה תפארת כידוע. ולזה קאמר שלמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני שדרשו חז"ל שאמר פסוק זה על פרשת פרה אדומה ועיין ביומא פ"א. וכשתחשוב ב' תיבות "והיא רחוקה" תמצא מנין "פרה אדומה". וזה היו תמיהתו. שלפי פשוטה נקראת השכינה כן כשהיא מלאה גבורות כדכתבתי, ולפי הגימטריא אמ"ש משמע שהיא כלולה מחג"ת. ואין כאן מקום להאריך בזה. וכשיזכני ה' להגיע במס' פרה שם מקומו להאריך.

נחזור לענינינו שבבא שניה אמר הדלת הזה וכו' בספר חמדת צבי מפרש שקאי על ת"ת כאשר כתבתי למעלה. ובספר אור ישראל מפרש גם בבא זו קאי על השכינה. ואפרשה בע"ה כונת רבינו הקדוש בחשבון האותיות ובסוד המשנה מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון כדברי חמדת צבי. התחלת אותיות תשל"ב, עם הכולל הוא בגימטריא כמנין דלת זה זעיר. נמצא שמפרש בעצמו דברי קדשו שסוד דלת הוא ז"א ת"ת. וסופי אותיות עולים תשע"ו, עם ד' אותיות עולה תש"פ, ועם הכולל כמנין שכינתא. נמצא שהורה לנו באצבע שסוד מסכת זו בנויה על סוד ב' נזירים - זעיר אנפין ושכינה תתאה. ולזה יש בה ט' פרקים כנגד ט' אותיות **זעיר אנפין** ונגד ט' אותיות **שכינה תתאה**.

ובזה יופתח לך שערי אורה לפרש כמה משניות וגמרות במסכת זו. וזה יצא ראשונה שזה גם כן סוד נזיר עולם היינו שכינתא כידוע דשכינה נקראת "עולם" כאשר כתבתי כמה פעמים. וסוד נזיר שמשון היינו שמש ומגן ה', והיינו ת"ת כידוע. וידוע שיש הפרש גדול בין ב' בחינות אלו, בין נזירות דידיה ובין נזירות דידה. דאין נזירה אלא פרישה כמו שפרש"י ובגלותינו בעו"ה יש פרישה בין ז"א לנוקביה ואין ביניהם יחוד וזיוג אלא בעתים ידועים. וזה לשון הזוהר ויקרא דף ז' ע"ב (ח"ג ז, ב) "**ורזא דמלה כנסת ישראל בגלותא וקב"ה סליק לעילא לעילא וזוגא אתפרש ושמא קדישא לא אשתכח שלים וכו**'". וכן הוא בהרבה מקומות בזוהר ובתיקונים. ומה שאמר "**סליק לעילא לעילא**" היינו

לג' ראשונות בסוד או"י והו"י. וידוע דשם אין להקליפות וס"א שום שליטה ולא שייך שם טומאה כלל וכלל. מה שאין כן השכינה שירדה(?) למטה עמנו בגלות לשמור אותנו, מקום ששולט הטומאה והקליפות, וזהו שאמר הכתוב "השוכן אתם בתוך טומאתם".
ובזה מבואר החילוק שבין נזיר עולם לנזיר שמשון. שנזיר עולם אינו רשאי לטמא במת ונזיר שמשון רשאי לטמאות עצמו כמבואר במשנה וגמרא, היינו משום שמעשה התחתונים מגיע ומעורר למעלה. ולכך מי שהוא נזיר עולם, היינו בסוד השכינה, אינו רשאי לטמאות שלא יגרום שום טומאה בה, מה שאין כן מי שהוא בסוד נזיר שמשון רשאי לטמאות את עצמו שאין שום חשש שיגרום ח"ו טומאה למעלה. ויותר אין להאריך בזה.
וזה הטעם נמי דנזיר עולם הכביד שערו ומיקל בתער ונזיר שמשון אינו מיקל, היינו משום דשערות שלה הכל גבורות ודינים, ועיין בזוהר פ' נשא בפרשתא דנזיר, מה שאין כן שערות שלו שהמה בסוד שער רישיה כעמר נקי ושם למעלה לא שייך תגבורת הדינים, לכך אינו מיקל כלל.
ובזה אפשר ליישב דברי הרמב"ם בהלכות נזירות שכתב שמואל היה נזיר עולם, ומקשה התוספות יום טוב דהא ילפינן גזירה שוה משמשון אם כן יש לומר שהיה נזיר שמשון. ולפי דברינו אלה - רוח ה' דיבר בו, שכתבו המקובלים שמואל היה נשמתו מסיטרא דנוקבא ולכך לא האריך ימים כי אם נ"ב שנה בסוד שם ב"ן שהוא במלכות. וגם סוד הפסוק "**עד עקרה ילדה שבעה**" בגימטריא שמואל כמו שפרש"י שם. וידוע דסוד שבעה היינו מלכות. כל זה מורה שהיה מסיטרא דנוקבא ואם כן היה נזיר עולם כדכתבתי. וכשתחשוב ג' תיבות אלו **נזיר היה שמואל** תמצא מכוון כמנין **זה נזיר שכינה**.
וכן מה שאיתא בגמרא אבשלום נזיר עולם היינו ד**אבשלום** עם האותיות כמנין **שכינה**.
הגה: יסוד(?) דשמש היינו ת"ת, ומגן בגימטריא יסוד טוב עם ב' כוללים.
ואפשר ליישב לפי דברי שכתבתי שנזיר שמשון קאי על מידת ת"ת - שמש ומגן, ונזיר עולם קאי על השכינה -- בזה יש לפרש המשנה (משנה, נזיר א, ה) "**הרינו נזיר מלא הבית או מלא הקופה בודקין אותו אם אמר אחת גדולה נזרתי נזיר שלשים יום ואם אמר סתם נזרתי רואין את הקופה כאילו היא מלאה חרדל ונזיר כל ימיו**". ויש לדקדק דפתח בתרתי - בית או קופה, וסיים בקופה לבד? גם מאי האי דקאמר "הבית" "הקופה" בה' ידיעה? היה לו לומר "מלא בית או מלא קופה". וגם למה רואין כאילו מלא חרדל דוקא? ודברי רבותינו חכמי הגמרא ידועים עם פרש"י ותוספות. וכבר כתבתי כמה פעמים בודאי שכל דבריהם אינם יוצאים מידי פשטן אבל יש בהן רמזים וסודות. וגם

להבין דברי התוספות שכתבו מלא הבית או מלא הקופה פירוש בית ריקנית או קופה רקנית. וגם ליתן טעם למה סתם נזירות שלשים יום -- הגם דילפינן סמך מקראי מכל מקום טעמא בעי.

ולדרכינו(?) יתישב הכל בטוב טעם שכל יסוד מסכת זו על סוד ב' נזירים אלו, זעיר ונוקביה, שהם בעו"ה בגלות נזירים ואין נזירה אלא פרישה כדכתבתי. וכן קורא אותם בזוהר ובתיקונים בכמה דוכתי "אובדים" בסוד הפסוק "**ובאו האובדים וגומר**" והיינו יסוד ומלכות שנקראים בגלות "אובדים" כמה דכתיב "**הצדיק אבד וגו' ואבדה האמונה וגו**'", והיינו שבגלות אין להם השפעה להשפיע לישראל כל צרכם וישראל בגלות ניזונין מתמצית האומות שהם שרוים ביניהם כידוע.

ובזה יבואר המשנה "**הריני נזיר מלא הבית**" - הידוע, היינו מלכות דנקראת "בית" כמו שכתבתי כמה פעמים, ועתה בגלותא ביתה ריקנית מכל טוב והיא נזירה, לכך קיבל זה גם כן על עצמו נזירות. וכשתחשוב **מלא הבית** עם האותיות והכולל תמצא מכוון **מלכות**. "**או מלא הקופה**" -- היינו יסוד, דכשתחשוב **מלא הקופה** תמצא מנין **קו"פ יסוד**, עם הכולל. וידוע קו"פ בגימטריא **מקום**, שם הויה ברוך הוא -- י' פעמים י', ה' פעמים ה', ו' פעמים ו', ה' פעמים ה'. ועתה בגלותא מידת יסוד ריקן מטוב השפעתו להשפיע למלכות בסוד "**ונהר יחרב ויבש והצדיק אבד**", ולכך קיבל זה על עצמו נזירות מלא הקופה. וכשתחשוב **מלא הקופה** תמצא כמנין **נזיר**. ובזה מדוקדקין דברי רבותינו בעלי התוספות שכתבו פירוש בית ריקנית או קופה ריקנית. ואל תתמה על שנאמר ביסוד לשון נקיבה דבגלותא תש כחו כנקיבה בסוד צור ילדך תשי וכמה פסוקים המורים על זה.

וידוע שעיקר הגלות לא נגזר רק יום אחד, יומו של הקב"ה אלף שנה, בסוד נתנני שוממה כל היום דוה, ובעונותינו שרבו ניתוסף הגלות עד היום ואין הדבר תלוי אלא בתשובה. ולזה קאמר התנא "**בודקין אותו אם אמר אחת גדולה נזרתי**", דהיינו נגד עיקר הגלות הנגזר יום אחד וזהו פירוש "אחת גדולה" -- שאף על פי שהיא אחת, היינו יום א', מכל מקום היא גדולה, אלף שנה. ולכך הוא נזיר שלשים יום דאין נזירות פחות משלשים יום. דכשתחשוב ג' תיבות אלו "**נזיר שלשים יום**" תמצא מכוון מנין אלף עם ג' אותיות, דוק ותשכח. וזה נלע"ד טעם אמיתי שהעמידה התורה סתם נזירות שלשים יום הכל כדי לזכור הגלות המר שיש נזירה ופרישה בין הקב"ה ושכינתיה אלף שנה, על אחת כמה וכמה שאנחנו גורמים בעונותינו להמשיך הגלות עד היום הזה.

ולזה סיים המשנה "**ואם אמר סתם נזרתי רואין את הקופה כאילו היא מלאה חרדל**", וכבר כתבתי במס' כלאים ובשארי דוכתי שסוד חרדל היינו הגבורות, יעוין משם. ולזה מסיים רק בחדא היינו בקופה, דבחינת בית אין צריך לומר שהיא מלאה גבורות דזה פשיטא, ולכך נקראת פרה אדומה כדכתבתי בהתחלת דברי משנה אמרה פרה וכו', אלא אפילו הקופה שהוא בסוד יסוד שמידתו להשפיע טוב למלכות ובניה -- עתה בגלותא בעו"ה גם הוא מלא חרדל, היינו גבורות, ולכך הוא נזיר כל ימיו כנגד כל ימי הגלות. ודוק היטב ותראה לשון המשנה מדוקדק מאוד.

ויש לי לפרש כמה משניות בענין זה אך פתחתי פתח כחודה של מחט והמשכיל יבין מעצמו. וכשתדקדק עוד במשנה תמצא שנקט תחלה מלא הבית שהוא נגד השכינה ואחר כך מלא הקופה שהוא נגד יסוד. וכן במשנה מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון -- התחיל בנזיר עולם. וכן במשנה אמרה פרה ואחר כך אמר הדלת -- הכל לכונה אחת, שהיא הזירה תחלה, ואחר כך אמר הדלת הריני נזיר וכו', ומרומז בזה סוד המשנה פ"ד (משנה, נזיר ד, א) אמרה הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני אינו יכול להפר לה. וקל להבין.

הגה: כאן כתבתי קושיא חזקה בדברי הרמב"ם וצריכה נגר ובר נגר

והנה אציג לפניך קושיא גדולה בדברי רבינו הרמב"ם אף על פי שאינה מכונת זו החיבור מכל מקום מאחר שהקשיתי בה זמן רב ולא מצאתי בה ישוב והקשיתי לכמה גדולים חקרי לב ולא מצאו מענה, בכן אציגה פה ומי שימצא תשובה יודיענו ויהיה לי לנחת. וזה לשון רבינו בהלכות נזירות פרק ט הלכה י"ו: וכיצד יולד להם ספק זה בטומאה? כגון שהיו שני הנזירים עומדים ברה"י שספק טומאה שם טמא והיה אחד מבחוץ רואה אותן וכו' אבל אם היה עד זה עמהן בחצר הרי שניהן טהורין כיון שהם שלשה הרי הם רבים ורבים ברה"י ספקן טהור כמו ספק טומאה ברה"ר שספקו טהור. והוא ממשנה וגמרא פרק שני נזירים דקאמר (נזיר נז, א) מכדי כל ספק טומאה ברה"י טמא גמרינן מסוטה מה סוטה בועל ונבעלת דהוין תרי אבל הכא הא תלתא וכו' יעו"ש.

ובהלכות סוטה פ"א הלגה ג' כתב רבינו קנא לה על שנים כאחד ואמר לה אל תסתרי עם פלוני ופלוני ונסתרה עם שניהן כאחד ושהתה כדי טומאה אפילו הם שני אחיה או אביה ואחיה הרי זו אסורה עד שתשתה. וכתב מרן הכסף משנה שדבריו הם מירושלמי שהביא שם. ואף שהירושלמי צריך ביאור - אין כאן מקומו, וכבר האריך בספר משנה למלך. ומה שכתב עוד ראיה ממשנה דכריתות -- כבר מחקו בעצמו בספר בדק הבית שלו בהלכות סוטה דשם מיירי שקינא לה על כל אחד בפני עצמו ולא על שנים כאחד,

אך מהירושלמי המה דבריו. ואם כן יש תמיה רבתא עליו -- הא גמרא דילן הנזכר לעיל סותר בהדיא דברי הירושלמי, שמבואר בהדיא דוקא שנים, בועל ונבעלת, אבל כשהן שלשה אין כאן סתירה וטומאה דהוי כרה"ר, ואם כן דבריו בעצמן סותרין זה את זה מהל' סוטה להלכות נזיר וגם סותר גמרא דילן. ואי היה שום חילוק בעולם לא היה מקשה הגמרא בנזיר מידי וצער"ב.

**משנה אחרונה - נזיר היה שמואל**

משנה אחרונה (משנה, נזיר ט, ה) "**נזיר היה שמואל כדברי רבי נהוראי וכולי**". ופסק הרמב"ם והר"ב דהלכה כר' נהוראי. ולכאורה קשה דהא ידוע שר' נהוראי הוא ר' מאיר כדאיתא בעירובין פ"ק, ובפ"ד דערובין אמרינן כל היכא דפליגי רבי מאיר ורבי יוסי הלכה כר' יוסי, ואם כן אמאי פסקו הכא הלכה כר' נהוראי.

ודאי ע"פ פשוטה יש ליישב מדשתיק ר' יוסי לבסוף במה שדחה רבי נהוראי את דבריו שאמר אין מורה אלא של בשר ודם, וגם פשט הכתוב מורה בה' קאי על תער ולא מורא ב"ו שכתב כל מקום מורא בא'. וגם אפשר לדייק לשון התנא שאמר כדברי רבי נהוראי ולא קאמר דברי ר' נהוראי -- משמע שבא לסתום כמותו. כל זה נראה נכון לפי פשוטו. ועוד נראה לי שכל מקום שרבינו הקדוש מזכיר אותו בשם ר' מאיר הוא הכללים הנאמר שם בעירובין, אבל במקום שמזכיר אותו בשם רבי נהוראי הלכה כמותו. וזה מתרי טעמי. חדא לפי מה שאיתא שם בערובין פ"ק מאיר עיני חכמים בהלכה ומנהיר עיני חכמים בהלכה. ומבואר בהקדמת שו"ת של הגאון מוהר"ם מלובלין דהחילוק הוא, מאיר עיני חכמים - היינו בחריפות שהיה מראה טעם לכל דבר ומשום הכי לא קבעו הלכה כמותו שלא עמדו חבריו על סוף דעתו כמבואר שם. ומנהיר עיני חכמים - היינו מה שהורה להם הלכה למעשה. ומשום הכי כל מקום שרבינו הקדוש רוצה לסתום כמותו קראו בשם "רבי נהוראי". ועוד קאמינא בדרך רמז שתיבת **נהוראי** כמין **מאיר**, אך ניתוסף אותיות יה"ו שהמה אותיות השם והמה חותם שהלכה כמותו.

ונבא לביאור סיום הגמרא, שמביא אחר משנה זו פלוגתא אם המברך עדיף או העונה אמן עדיף, ואין לדבר זה שום שייכות הן למשנה זו והן למסכת כולה. ודוחק לומר משום דמוזכר שם תנאים אלו ר' יוסי ור' נהוראי המוזכרים במשנה ולכך מסמיך דבר זה לכאן. זהו דחוק. וגם להבין דברי חכמים וחידותם שאמר ר' יוסי גדול העונה אמן יותר מן המברך ואמר לו ר' נהוראי השמים כך הוא תדע שהרי גוליירים מתגרין במלחמה וגבורים נוצחין, ועיין בפרש"י ותוספות ולכאורה הדברים תמוהים מאי בעי ר' נהוראי בדברים אלו וגם מה שסיים עוד בתלמוד(?) מימרא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם

וכו' -- כל זה צריך ביאור רחב. וגם במה שסידר רבינו הקדוש משנה זו בסוף המסכתא צריך טעם ומה שכתב התוי"ט אינו מספיק.
וליישב כל זה בס"ד ניישב גם כן גמרא סוף פ"ב מס' ראש השנה (דף כה:) "**שקל הכתוב שלשה קלי עולם, ירבעל זה גדעון שעשה מריבה עם הבעל, בדן זה שמשון דאתי מדן, יפתח כמשמעו, כשלשה חמורי עולם, משה ואהרן ושמואל, לומר לך יפתח בדורו כשמואל בדורו**". ויש לדקדק שם למה כינה אותם הכתוב שם בשמות אלו - ירבעל בדן, ולמה לא נכתב שמות שלהם - גדעון שמשון? גם מקשה שם מהרש"א הא יפתח קדים לשמשון ולמה מהפכין הכתוב. ועוד כמה דקדוקים.
והנה מצאתי בס' כונת האר"י זלה"ה דשמשון היה גלגול נדב וזהו כונת הגמרא בדן זה שמשון, אותיות **בדן** המה אותיות **נדב**. ובזה מבואר ממילא הדקדוקים הנ"ל שהכתוב העמידן במכוון שלשה נגד שלשה. ירבעל שעשה מריבה עם הבעל ושרף אותו נגד משה רבינו ששרף את עגל. ובדן זהו גלגול נדב נגד אביו אהרן.
לכן נלע"ד שהוכרח שמשון להיות נזיר מן הבטן בשתיית יין ובתגלחת לתקן בזה חטא נדב. והובא בתוספות במס' יומא דף נ"ג דיש פלוגתא בתורת כהנים, יש אומרים פרועי ראש נכנסו לאוהל מועד ויש אומרים שתויי יין היו. ואפשר דתרווייהו אמת, לכך הוצרך שמשון לתקן זה בנזירות שלו. ולכך היה שמשון מטמא למתים שבזה ודאי לא חטאו ולא הוצרכו לתיקון.
יפתח נגד שמואל ששניהן נדרו. דכבר הקשו הרד"ק על דברי רבותינו שאמרו נזיר היה שמואל והלא אין אשה מדרת את בנה בנזיר? ומתרץ הרמ"ז שאמו הרגילה אותו בקדושת נזיר ושמואל באמת קיבל על עצמו הנזירות. נמצא ששניהן נדרו, ויפתח נדר והפסיד, וחנה ושמואל נדרו ונשתכרו. נמצא המה מכוונים ממש -- שלשה קלי עולם כנגד שלשה חמורי עולם, ומיושבים כל הדקדוקים שם. ועיין שם במהרש"א והבוחר יבחר.
וכדי לבא אל עומק סוד המשנה והגמרא נלע"ד שדבר גדול הורה לנו רבינו הקדוש במה שסידר משנה זו בסוף המסכתא. שכבר אמרנו שכל יסוד מסכת זו קאי על זמן הגלות שיש נזירה ופרישה בין קב"ה ושכינתיה, רק בזמנים ידועים שיש יחוד וזיוג ביניהם, ולכך כל עשיות המצות ולימוד התורה צריך להיות הכל לייחד קב"ה ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם, היינו להמשיך מאור אין סוף לג' ראשונות כתר חכמה בינה, ומהם לזעיר ונוקביה לייחדם, וזה היה קדושת נזיר שהיה ממשיך הקדושה כן. וקריאת שם 'נזיר' מורה על זה שב' אותיות **ר"ז** בגימטריא "אין סוף", להמשיך לכתר. ומשם לב'

אותיות **י"נ** - היינו חכמה בינה, כידוע שאות י' מורה על חכמה ואות נ' על בינה בסוד נ' שערי בינה.

ונלע"ד שזה סוד הפסוק בשמואל א' סימן ט' (ש"א ט, ט) "**כי לנביא היום יקרא לפנים הראה**", וכל "הראה" שבמקרא שם הוא חסר ו', ואות ה' ראשונה אינה משורש התיבה רק לשימוש, ושורש התיבה הוא **ראה**, ומרמז על ג' ראשונות. שאות א' מורה על כתר, ואות ר' על חכמה בסוד ראשית חכמה, ואות ה' על בינה כידוע. ובא הפסוק להורות שעד שמואל הנביא ועד בכלל היו הנביאים רואים עד ג' ראשונות ולכך היה נקרא "ראה", ומשם ואילך לא היו רואים רק מז' ספירות חג"ת נהי"מ, כל אחד כפי מעלתו ונבואתו, לכך היו נקראים בשם "נביא" ולא בשם "רואה". ועיין ברד"ק שם שכתב שבימי שמואל היה נקרא בשני שמות, יש שהיו קוראים רואה ויש שהיו קוראים נביא.

וזה סוד הורה לנו רבינו הקדוש בזו המשנה "**נזיר היה שמואל**", כשתחשוב "**נזיר**" עם האותיות עולה כמנין **ראה נביא** עם ב' כוללים, ותיבת ראה הוא חסר ו' כמו שהוא במקרא ומטעם שכתבתי שהוא מרמז על ג' ראשונות. ולכך היה נזיר, שסוד קדושת נזיר גרם לו זה שהיה "ראה" בסוד ג' ראשונות. ואפשר שגם התנא נהוראי מורה על זה שכבר דקדקתי למה קורא אותו כאן בשם נהוראי ולא בשם מאיר מלבד מה שכתבתי לעיל דברים נכונים בס"ד, ולדברי אלה מבואר בטוב טעם שבתיבת **נהוראי** יש אותיות **רואה**, וגם נהוראי בגימטריא כמנין נזיר עם האותיות והכולל. דוק ותשכח הכל במכוון.

הכלל שהתנא רצה להורות לנו שכל עשיות המצוה צריך להיות בכונה זו לייחדא קב"ה ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם. וזה הוא גם כן כונת הגמרא שהביא כאן פלוגתא דתנאי אם המברך גדול או העונה אמן גדול, ולכאורה יש לנו ראיה ברורה מפסוקי שמואל בסימן ט' שהמברך עדיף שהרי כתוב שם כי הוא יברך הזבח ואחרי כן יאכלו הקרואים -- מבואר בהדיא שהוא היה המברך שכך הוא הדין גדול שבכולם מברך. ואי אמרת שעונה אמן גדול מן המברך, אם כן מה מעלתו של גדול שיברך? ותו הא אין עונין אמן במקדש כלל ואי עניית אמן גדול אמאי אין עונין במקדש?

לכן נלע"ד דודאי אם המברך מכוין כראוי בכל כונתו - המברך עדיף אליבא דכ"ע. כי פליגי היכא שהמברך אינו יכול לכוין כראוי, בזה פליגי. ובזה תבין המשל של רבי נהוראי -- הגוליירים, והיינו חלשים כפרש"י, מתגרין במלחמה, והגבורים מנצחין. אבל אם הגבורים הולכין תחלה למלחמה בודאי הם מנצחין רק שדרך ארץ הוא כך שגוליירים מתגרים במלחמה. ומשל דומה לנמשל. אם המברך הוא חלש שאינו יודע לכוין כראוי - אז גדול העונה אמן הבא אחריו, אבל אם המברך יודע לכוין ומי לנו גדול משמואל

ודכוותי' שהיו יודעים לכוין כונת כל ברכה וברכה. וכן בבית המקדש כשהיו צדיקים בודאי המברך גדול ואפשר שלא היו צריכים כלל לעניית אמן.
וכשתחשוב ג' תיבות **נזיר היה שמואל** עם האותיות תמצא מכוון כמנין **שמואל היה מברך זבח**. נמצא שהמשנה וגמרא המה ממש דבר אחד. וכשתחשוב ב' תיבות **נזיר היה** -- מנין **זעיר**. ותיבת **שמואל** בגימטריא **שבעה**, היינו מלכות הנקראת שבעה. נמצא שבתיבות אלו "**נזיר היה שמואל**" מרמז התנא יחוד דזעיר ונוקבא, שבגלות בעו"ה המה בסוד נזיר ונזירה ואין נזירה אלא פרישה ופירוד בין הדבקים, ולכך כל כונת התורה והמצות שלנו צריך להיות לייחד אותם כדכתבתי.
ולכן סיים הגמרא עוד במאמר "**תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם**", היינו מי שלומד לשמה לייחד "שלום" - היינו יסוד, "בעולם" - היינו מלכות כידוע, אלו נקראים תלמידי חכמים. אבל מי שלומד שלא לשמה אינם נקראים בשם "תלמיד חכם" כלל. ואף שמביא בגמרא לעיל בדף כ"ג ע"ב הא דאמר רב לעולם ילמוד אדם אף שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה. ועיין בתוספות שם ועוד בכמה דוכתי. קמ"ל הכא בסיום המסכת שעל כל פנים אינם נקראים בשם תלמיד חכם אלא מי שמרבה שלום בעולם וכדפרישית.
ובכן ה' יברך את עמו בשלום ונזכה לראות בנין ציון וירושלים בבי"א:

## מסכת סוטה

במסכת זו יש ט' פרקים, והתחלת אותיות עולה קפ"ז, וסופי האותיות עולה ק"ן דהיינו עם תיבת "אמן" שבסוף.
הנה כבר קדמוני בספר הון עשיר לתת טעם לט' פרקים שהנואפים פוגמים במדת יסוד באות ברית קודש שהיא מדה ט' מן עשר ספירות. ודבריו נכונים. ויש להוסיף על דבריו שלכך נקראת **סוטה** שהיא בגימטריא **יסוד**. וגם בספר סמיכות חכמים כתב דבר נכון בקריאת שם **סוטה** על שעושים פירוד בין ו' לה' שבשם, יעו"ש שדבריו נכונים.
ועל פי דבריהם נראה לי טוב טעם דששה פרקים ראשונים מיירי בדיני סוטה אבל ג' פרקים אחרונים לא מיירי כלל בדיני סוטה ולא הוזכר בהם רק מלות קצרות בפרק ז' (משנה, סוטה ז, א), ב' תיבות "**פרשת סוטה**" ותו לא. ובפרק ט' (משנה, סוטה ט) איזה מילות: "**משרבו המנאפין פסקו מים המאררים**", ותו לא. וכשתחשוב התחלת אותיות מן ו' פרקים ראשונים עולה ע"ו, וסופי האותיות עולה מ"ה, ובהצטרפם יחד עולה קכ"א כמנין **יסוד אם**, היינו מלכות , אימא תתאה, שפוגמין בשני מדות אלו ביסוד ומלכות כידוע. וגם כשתחשוב ו"ה פעמים ו"ה עולה קכ"א במכוון - הכל להורות שפוגמין בשני אותיות אלו. כל זה כתבתי לפי טעמים שלהם.

ולענ"ד נימא ביה תרי ותלת טעמי. וליישב המנין ראשי האותיות וסופי האותיות של כל המסכתא. וגם ליישב למה סידר רבינו הקדוש במסכתא זו "**אלו נאמרים בכל לשון ואלו נאמרים בלשון הקדש**"? ואי משום פרשת סוטה הנאמר בכל לשון -- זה אינו סדר, דמשום דבר אחד השייך באותה מסכתא ליתני כל הני, כמבואר כמה פעמים בש"ס, רק כשיש שייכות ב' או ג' דברים בהדדי תני עוד שארי דברים איידי, ואם כן צריך ביאור וטעם.

ודוחק עוד לומר מפני שמסכתא זו קרובה לסיום סדר חלק ראשון -- **זמ**"ן, ורובא דרובא מן הנאמרים בכל לשון ומן הנאמרים בלה"ק כבר נזכרו בסדרים אלו ולכך סדרן אותם פה -- זהו גם כן דוחק.

(פה מבואר טעם על חשבון האותיות תחלה וסוף בדרך נפלא)

וליישב התחלת אותיות קפ"ז וסופי האותיות ק"ן - נלע"ד על פי המשנה ריש פרק ה' מסכת מדות "**כל אורך העזרה היתה קפ"ז אמה על רוחב קל"ה**", וקחשיב התם הכל בפרוטרוט. מן עזרת ישראל עד אחורי בית הכפורת ועד בכלל היה קפ"ז אמה כמנין **מקום** עם הכולל, דשם הוי"ה ב"ה -- י' פעמים י', ה' פעמים ה', ו' פעמים ו', ה' פעמים ה' עולה **מקום**, ועם הכולל הוא קפ"ז.

וכשתדקדק שם תמצא שמן שער נקנור שהוא פתח עזרת ישראל עד פתח אולם הוא ע"ו אמה, דרוחב עזרת ישראל י"א ורוחב עזרת כהנים י"א אמה ורוחב המזבח ל"ב אמה, ובין המזבח לאולם כ"ב אמה -- הרי הכל ע"ו אמה. ומשם ואילך קי"א אמה. לכן העמיד רבינו הקדוש התחלת האותיות גם כן באופן זה. שבדיקתה היה בשער נקנור ומשם עד האולם ע"ו אמה. לכן התחלת ששה פרקים ראשונים עולה ע"ו. ומן האולם ולהלן היה קי"א אמה לכן התחלת ג' פרקים אחרונים המה קי"א. ומנין הכל כמנין **מקום** עם הכולל, שפגמה במקום.

ומן האולם ולהלן המה קי"א אמה ועם הכולל הוא קי"ב כמנין **הוי"ה אלהים**, ולכן תמצא **האולם** עם האותיות הוא שם **אלהים** עם הכולל. וכן בכאן פגמה בשני שמות אלו -- **הוי"ה אלהים**. ולכן יש ט' פרקים במסכתא נגד אותיות שני שמות הקדושים אלו. וגם נגד ט' אותיות **יסוד מלכות** שפגמה בשתיהן כדכתבתי.

(פה מבואר כונת הזוהר בפרשת סוטה)

ואפשר שזה כונת הזוהר הקדוש בפרשת סוטה שמקשה הא כהן מדתו חסד ואם כן היאך נעשה בסוטה דין על ידו. ומתרץ שם בטוב טעם יעו"ש. וכתב שם (ח"ג קכד, ב) "**כהנא כתוב שמא קדישא וכו' דינא בדינא, רחמי ברחמי, רחמי בדינא, דינא ברחמי**".

ואפשר שזה כונתו: דינא בדינא -- היינו שם אלהים שהוא דין. רחמי ברחמי -- היינו שם הויה שהוא רחמים. ואחר כך כתב שניהם בשילוב. ויש שני שלובים; האחד אותיות **אלהים** תחלה ואותיות **הויה** באמצע -- הרי רחמי בדינא; והשילוב השני אותיות **הויה** תחלה ואותיות **אלהים** באמצע -- הרי דינא ברחמי. ומאריך שם בזוהר.

וכתב שבמרה בדק הקב"ה לישראל כסוטה, הן לגוברין והן לנשין, שלא יהיה עליהן שום חשד, מיד "**ויורהו ה' עץ וישלך אל המים**" - דא שמא, שמא קדישא, ההוא דהוה כותב כהנא למבדק נשיהון דישראל וכו'.

וכשתחשוב ב' תיבות **הוי"ה עץ** הרי מנין **מקום**. וב' תיבות **אל המים** -- הרי אותיות שם **אלהים** ממש. ונשאר אות מ' -- הרי שם הויה כשאתה כותב ה' ראשונה בסוד ד"י וה' אחרונה בסוד ד"ו הרי שם הוי"ה עולה מ' כידוע. נמצא מרומז בפסוק כל זה.

ורבינו הקדוש רמז כל זה במשנתינו בחשבון האותיות. התחלתן קפ"ז כמנין **הוי"ה אלהים כהן** במכוון, והכל מכוון כמנין כל אורך העזרה משער נקנור ולפנים. וסופי האותיות עולים ק"ן כנגד רוחב העזרה שהיה רוחב קל"ה כמנין ע"ב ס"ג, וידוע שב' שמות אלו המה בשני אותיות **יה** של שם הויה -- י' ע"ב, ה' ס"ג, והכל עולה כמנין ק"ן, שאיש ואשה זכו שם יה ביניהם, לא זכו נסתלק מהן. והיא פגמה בכל השמות הקדושים אלו. דוק בכל זה ותמצא נחת.

ובהצטרף ראשי אותיות עם סופי האותיות עולים של"ז כמנין **שלג** עם האותיות והכולל. לומר שאם טהורה היא אז כל חטאתיה שהיה לה מקדם כשלג ילבינו, ושכרה "**ונזרעה זרע**". ומנין של"ז עם הכולל עולה מכוון מנין **ונזרעה**.

(פה מבואר פירוש הפסוק בפרשת בשלח כי אני ה' רפאיך)

ובמה שכתבנו בשם הזוהר שבמרה היה כעין בדיקת סוטה הן לנשים והן לאנשים שלא יהיה עליהם שום חשד שניטמאו במצרים -- בזה יובן שם הפסוק (שמות טו, כו) "**ויאמר אם שמוע תשמע וגו' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאיך**", ודחקו כל המפרשים מאי "**כי אני ה' רפאיך**", ועי"ש בפרש"י. ולדברי הזוהר יתישב בטוב טעם דהא איתא בגמרא וכן פסק הרמב"ם בהל' סוטה פרק ב' הלכה ב' שאם היה הבעל בעל מום או האשה בעלת מום לא היו שותות יעו"ש, ואם כן במרה שהיו שותים ושותות כדי לבודקן על כרחך נתרפאו כולם מכל מום שהיה בהן ודאי, דמצינו דבר זה בגמרא ובמדרשים שבשעת מתן תורה נתרפאו מכל מום כדכתיב "**כולך יפה רעיתי ומום אין בך**". ולענ"ד נראה על פי דברי הזוהר שבמרה נתרפאו מכל מום, שאם לא כן היו בהן הרבה שלא היו ראוים לשתות מי המרים והקב"ה רצה להורות כאן

שהמה כולם מנוקים מעון, שאחת היתה ופרסמה הכתוב, נמצא נתרפאו אז כולם מכל מום. וגם העקרות שבהם נתרפאו כמאמר הכתוב "**ונקתה ונזרעה זרע**".
ובזה מבואר הכתוב בטוב טעם: "**ויאמר ה' וגו' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך**", שהרי אתה רואה "**כי אני ה' רפאיך**" עתה מכל מום ומכל מחלה שהיו בך מקודם. ומה דהוה - נתרפאו, מה דלא הוה -- מכל שכן שתהיה בטוח שלא אשים עליך להבא. וקל להבין.
כדי להבין סוד ורמז המשנה פרק ה' (משנה, סוטה ה, ד) "**בו ביום דרש רבי עקיבא אז ישיר משה את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר, שאין תלמור לומר לאמר, מלמד שהיו ישראל עונין שירה אחריו של משה על כל דבר וקוראין את ההלל. רבי נחמיה אומר כקורין את שמע ולא כקורין את ההלל**". ויש בה דקדוקים הרבה ויתישבו הכל בס"ד בטוב טעם.
ותחלה אכתוב מה שאמרתי בנגלה בענין זה דברים נכונים בפסוק "**אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ויאמרו לאמר אשירה לה' וגו' זה אלי ואנוהו וגו**'", ויש לדקדק בה הרבה. ויובן מתוך כתבינו. וגם לשון הגמרא כאן תמוה לכאורה דקאמר "**בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה וכו**'" -- מאי הלשון "נתנו עיניהם" דקאמר?
ואמרתי ליישב על פי פשוטה דידוע גמרא (חולין צא, ב) "**חביבין ישראל יותר ממלאכי השרת, שמלאכי השרת מזכירין השם אחר ג' תיבות** "קדוש", **וישראל מזכירין השם אחר ב' תיבות** "**שמע ישראל**"". ומקשה והא איכא ברוך דקאמרי המלאכים גם כן אחר ב' תיבות. ומשני ההיא אופנים הוא דקאמרי, וע"ש ברש"י ותוס'. וכאן הזכירו ישראל את השם מיד אחר תיבה אחת -- "**אשירה לה**'", שזה הוא ראש הפרק כמבואר בגמרא, והפסוק שלפניו הוא רק הקדמה, ואם כן יקשה מהיכן זכו כאן להזכיר השם אחר תיבה אחת.
אך במדרש איתא שעמדו ישראל ומלאכי השרת לומר שירה ואמר הקב"ה ישיר משה וישראל תחלה לכך נאמר "ישיר" שהוא ציווי ולא "שר", ועיין במדרש באריכות. ומסתמא גם האופנים עמדו כאן לומר שירה ואפילו הכי ציוה הקב"ה ישיר משה וישראל תחלה -- שמע מינה שהם חביבין יותר מאופנים. ואם כן אם אופנים קאמרי השם אחר ב' תיבות -- "**ברוך כבוד ה' ממקומו**", יכולים הם להזכיר השם אחר תיבה אחת. אך מ"מ ישאר עדיין הקושיא אמאי לא קאמר הגמרא כן שיש להם מעלה זו להזכיר השם אחר תיבה אחת.

לכן נראה פשוט דדוקא באותה שעה היה להם מעלה זו דאיתא בתוס' שאותן המלאכים שאומרים "ברוך כבוד ה' ממקומו" אינם זוכים לראות כבוד השכינה ולכך אומרים "ברוך כבוד ה' ממקומו" בכל מקום שהוא. אבל ישראל שזכו כאן לראות כבוד השכינה והיו מראין באצבע "זה אלי ואנוהו" -- לכך זכו כאן להזכיר השם אחר תיבה אחת מה שאין כן לדורות די להם שיש להם המעלה של אופנים להזכיר השם אחר ב' תיבות.

ובזה יבואר הפסוק בטוב טעם "**אז**", שציוה הקב"ה "**ישיר משה ובני ישראל**" תחלה, גם לאופנים, לכך שרו "**את השירה הזאת**" דייקא, "**ויאמרו לאמר אשירה לה'**" -- הזכירו השם מיד אחר תיבה אחת מאחר שהמה חביבין יותר מאופנים. אך שלא תאמר שגם לדורות היה להם מעלה זו -- ולזה קאמר הפסוק דדוקא באותה שעה היה להם מעלה זו על שהראו באצבע "**זה אלי ואנוהו**", מה שאין כן לדורות.

ובזה מבואר לשון הגמרא ממילא "**כשעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה**", כלומר כשיזכו לראות בעיניהם כבוד השכינה אז יאמרו השירה הזאת "אשירה לה'" אחר תיבה אחת, מה שאין כן אם לא יזכו לראות השכינה אז די להם להזכיר השם אחר ב' תיבות.

(פה מבואר עוד בדרך אחר פסוק אז ישיר)

עוד בדרך אחר ליישב כל הדקדוקים נקדים גמרא דברכות (דף י.) "**הני חמשה ברכי נפשי כנגד מי אמרן דוד? כנגד חמש עולמות; דר במעי אמו ואמר שירה, יצא לאויר עולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר שירה, ינק משדי אמו ואמר שירה, ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה, נסתכל ביום המיתה ואמר שירה**". וכתב רש"י כנגד כולם אמר שירה לכששרתה עליו רוח הקודש. וכן כתבו המפרשים דודאי כשהיה במעי אמו וקטן יונק משדי אמו עדיין לא היה לו השכל והבינה לומר שירה רק אח"כ כשראה במפלתן של רשעים אז שרתה רוח הקדש עליו ונזכר לומר שירה על כל החסדים שעשה הקב"ה עמו ושיעשה עמו בכל ה' עולמות. ועי"ש במהרש"א ושארי המפרשים.

ונלע"ד שגם ישראל על הים עשו כך, דאיתא במדרש חזית "**שיר השירים - איכן נאמרו? על הים נאמרו. שנאמר שיר השירים - אותן שרים על הים אמרו גם זה**". וכבר הבאתי במסכת שבת "**שיר - חד, השירים - תרין, הא תלת**", דשיר השירים נחשב לשלשה שירים, ועי"ש מה שכתבתי בזה, ואם כן אמרו על הים ארבע שירים -- השירה האמורה בתורה וספר שיר השירים נחשב לתלת - הא ארבע; שאמרו ארבע שירות בשעה שראו מפלת שונאיהן ושרתה עליהן רוח הקודש ממש כמו בדוד.

אך הקושיא אם כן היה להם לומר עוד שירה חמישית כמו דוד. ולזה אמינא טוב טעם, דהרי אחד מחמשה שירות שאמר דוד על שינק משדי אמו, ואותו הדור שאמרו שירה על הים לא ינקו כלל משדי אמם שהיו יולדים אותם בשדה והניחו אותם שם, והקב"ה היה מגדל אותם שם והם הם שהכירוהו על הים ואמרו "זה אלי ואנוהו", כמבואר הכל לעיל בגמרא פרק א' (סוטה יא, א). נמצא דשפיר עשו שלא אמרו רק ארבע שירות.

אך יקשה הא תינח גבי ישראל אבל משה רבינו דמבואר בהדיא שינק משדי אמו אם כן אמאי לא אמר שירה חמישית. ואמינא דהרי שירה חמשית שאמר דוד על שנסתכל ביום המיתה, ופשוטו קאי על יום המיתה ממש שעושה הקב"ה חסד גדול עם האדם כשיוצא נשמתו ממנו בנחת ובקדושה וטהרה ואין צריך למה שכתב מהרש"א בזה שהוא דוחק. ולעיל סוף פרק א' איתא יש אומרים שלא מת משה וכו' נמצא דבין משה ובין ישראל יפה עשו שלא אמרו רק ארבע שירות, אך לא ראי זה כראי זה, כל אחד מטעם אחר.

ובזה מבואר בטוב טעם הפסוק "**אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת וגו**'" דלכאורה קשה -- תיבת "**את**" אתי לרבות ותיבת "**הזאת**" אתי למעוטי, אם כן ב' תיבות דסתרי אהדדי. וגם שניהם מיותרים לגמרי בפסוק. ולדבָרַי שניהן מדוקדקין מאוד. דתיבת "את" אתי לרבות שאמרו אז גם ספר שיר השירים, הרי ארבע שירות שאמרו. אך לכאורה היה להם לומר עוד שירה חמשית -- לכך כתב "הזאת" למעוטי שלא אמרו עוד שירה חמשית ומטעם שכתבתי, ומשום הכי פלגינהו הכתוב, "**משה ובני ישראל**" בתרתי. ודוק היטב ויונעם לך.

ועל פי פשוטה אמרתי עוד טעם נכון שאמרו אז ארבע שירות משום ארבעה צריכין להודות וכולהו איתנהו בישראל אז. ובדרושים שלי הארכתי בכל זה בס"ד.

וכדי לבא אל עומק הענין נקדים דברי הזוהר שכתב (ח"ב נד, ב) "**השירה? שיר מיבעי ליה. אלא שירתא דקא משכחית מטרוניתא למלכא וכו' אמר רבי יהודה אי הכי אמאי כתיב משה ובני ישראל, והא מטרוניתא בעי לשבחא? אלא זכאה חולקהון דמשה ובני ישראל דאינון הוו ידעין לשבחא למלכא בשביל מטרוניתא כדקא יאות וכו**'", יעו"ש.

ותמצית הדברים שהם אמרו שירה זו בשביל השכינה לקב"ה. ולפי זה מיושב היטב מילת "**לאמר**", דידוע דמילת "לאמר" קאי על השכינה כמה שכתב הזוהר בכמה דוכתי "**לאמר - דא איתתא**", ואם כן פירוש הפסוק כך הוא: "**ויאמרו**" במקום "**לאמר**", שאותה שירה היתה השכינה ראויה לאמר רק שהם זכו לאמר במקומה. רק שיש חילוק בין הבחינות. דבזוהר קורא אותו כאן מטרוניתא, וסוד **מטרוניתא** בגימטריא **אשתי** עם האותיות והכולל. נמצא היא ביחוד וזיוג. אבל בחינת **שכינה** היא מלאה דינים בסוד

**ש"כ יג"ה. ש"כ** המה ש"כ דינים כידוע, וגם אותיות **יג"ה** בגימטריא **אדני**. ובזה פליגי התנאים באיזה בחינה אמרו, דתרוייהו מיישבים מילת "לאמור" בא להורות שהם אמרו השירה בשביל השכינה ובמקומה וכדברי הזוהר הקדוש, אך שהמה מחולקים באיזה בחינה היתה. רבי נחמיה סבירא ליה שהיתה בסוד מטרוניתא, ולזה קאמר "**כקורין את שמע**", וידוע דסוד שמע ישראל הוא היחוד, ולכן כשתחשוב ג' תיבות אלו **כקורין את שמע** עם ג' כוללים עולים אלף ר' (1,200) כמנין **בשביל מטרוניתא למלכא** עם האותיות והכולל. דוק ותשכח.

אבל ר"ע סבירא ליה שאז עדיין לא היה יחוד וזיוג ונקראת בשם "שכינה", ולכן קאמר "**כקורין את הלל**", כשתחשוב ג' תיבות אלו עם הכולל תמצא מנין **בשביל שכינה למלכא** עם ג' כוללים. וגם תיבת **הלל** בגימטריא **אדני**. וגם ב' תיבות **בו ביום** בגימטריא **אדני** עם הכולל. וכשתמנה התיבות בשירה תמצא מן "**אשירה לה'**" עד "**בתוך הים**" ששם הוא גמר השירה תמצא מכוון קפ"ז תיבות כמנין **מקום** עם הכולל, כאשר כתבתי לעיל. ולכך קבע רבינו הקדוש דרש זה במסכתא זו.

(פה מבואר משנה אלו נאמרין)

וכדי להבין מה שסידר רבינו הקדוש במסכתא זו (משנה, סוטה ז, א) "**אלו נאמרים בכל לשון ואלו נאמרים בלה"ק**", וכמו שהקשינו בפתח דברינו. ונראה לענ"ד כך, דאותן הנאמרין בלשון הקדש רובן ילפינן מברכות וקללות כמבואר במשנה; מקרא בכורים וחליצה ילפינן מברכות וקללות, וכן ברכת כהנים ילפינן בגמרא מברכות וקללות, וכן עגלה ערופה ומשוח מלחמה. ואיתא בגמרא דף ל"ז ע"ב "**דרש ר' יהודה בר' נחמני כל הפרשה כולה בנואף ונואפת הכתוב מדבר וכו'**", ועיין בפר"שי שפירש כל י"א ארורים קאי הכל בנואף ונואפת, ולא כמהרש"א שכתב שכונת ריב"נ קאי על ארור אשר יעשה פסל ומסכה לחוד ולא על שארי ארורים, דלשון "**כל הפרשה כולה**" ודאי משמע כדברי רש"י.

ובזה מיושב למה כתב התורה הארורים? הלא טוב היה לכתוב הברכות שהמה קודמים, כמבואר בגמרא, שמתחילה אמרו הברכות ואחר כך אמרו הארורים. ולדרש ריב"נ מבואר בטוב טעם דאילו כתבה התורה הברכות ולא הארורים הוה אמינא שכל אחת הוא ענין בפני עצמו כמו שמבואר בפשט הכתוב. אבל עכשיו שכתבה התורה הארורים קשה לן - וכי בארור סגי להו לכל אלו עברות אלא מוכח שכל י"א ארורים קאי הכל בנואף ונואפת כפרש"י.

ובזה מבואר שגם רבינו הקדוש סובר כשיטה זו שכל הפרשה כולה של ברכות וקללות מדבר הכל בנואף ונואפת, וברכות וקללות נאמרו בלשון הקדש, ומנייהו ילפינן כל הני כדכתבתי, לכך סדרן רבינו במסכתא זו. זה פשוט וברור לענ"ד.

(פה מבואר טעם על מצות והקמות לך אבנים)

ובזה נבא בס"ד אל עומק וסוד הענין שציותה התורה כשיעברו את הירדן יעשו הסדר הזה בברכות וקללות כמו שמבואר במשנה וגמרא באריכות. וגם על מצות שיקחו שנים עשר אבנים ויעשו מהן מזבח ויכתבו עליהן את כל התורה. ובגמרא דף ל"ד ע"א איתא כמה תנאים שעמדו אל אותן אבנים ושיערום כל אחד ואחד משקל ארבעים סאה. ולכאורה תמוה מאוד מה היה רצונם בזה המשקל והשיעור.

(פה מבואר ב' מסורות בפרשת כי תבא)

ובמסורה פר' תבא איתא "**והקמות לך אבנים גדולות - והקמות תרין בתורה, דין ועוד אחד והקמות את המשכן**". וכתב בעל הטורים בא להורות שהקמת אבנים אלו כהקמת המשכן. עוד שם מסורה: "**תקימו את האבנים - תרין בתורה, דין ואידך ופסל ומצבה לא תקימו לכם**". כל זה צריך ביאור.

ולענ"ד תראה נפלאות בתורה ויבואר הכל בחדא מחתי, ולכך סדרן המשנה וגמרא כל דברים אלו בזו המסכתא, וכונת התורה כשיבואו ישראל לארץ כנען שהיה עד הנה בסוד הטומאה שיושבי הארץ היו מטמאין אותה בכל מעשיהם והמשיכו שם הטומאה, לכן צריכים ישראל מיד בביאתם שם להכניע כחות הטומאה משם ולקדש אותה בכל מיני קדושה.

ובזה יבואר הכל בס"ד, דידוע דעיקר שורש הטומאה המה סמאל ולילית, איהו ארור ואיהי ארורה, איהו נאף ואיהי נאפת, כמבואר בכמה דוכתי בזוהר ובתיקונים. ולזה תמצא **נאף** עולה מכוון **סמאל**. **נאפת** ג' אותיות **נא"פ** עולה **סמאל**, וב' אותיות **פ"ת** עולה **לילית**. והא דמרומז ס"מ שני פעמים משום דאית ס"מ ואית ס"מ כמבואר בזוהר. וידוע שיצה"ר הוא ס"מ נקרא אבן כמבואר בגמרא. ולכך ציותה התורה שכאשר יבואו לארץ כנען שב' תיבות **ארץ כנען** בגימטריא **לילית** עם הכולל, וצריך להכניע אותה, וגילו לנו חז"ל סוד זה במה ששיערו י"ב אבנים אלו שציותה התורה ליקח מן הירדן ולבנות מהם מזבח ולכתוב עליהן את התורה ומצאו משקל כל אחד מהם ארבעים סאה, ובודאי זהו דבר נפלא מאוד שי"ב אבנים יהיה משקלן שוה ומשקל כולם עולה ת"פ, ש י"ב פעמים מ' עולה ת"פ, כדי להכניע את קליפת אבן שהוא ס"מ ונוקבא דיליה העולה ת"פ.

ובמה יכניעם? לכתוב על האבנים את התורה באר היטב על דרך "**אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש**", ולכן תמצא **סמאל לילית** שניהן עולין תרי"א כמנין **תורה**, שבתורה יכניע אותם. ובזה מבואר שתי המסרת שהבאתי, "**והקמות - תרין**", לומר ששקולה הקמת אלו האבנים כהקמת המשכן ששניהן סוד אחד, בהקמת המשכן היה מ"ח קרשים וכל קרש אורך עשר אמות -- סך הכל ת"פ, להכניע נוקבא דס"א כמבואר במג"ע אופן קפ"ד. וכן בהקמת אלו אבנים י"ב פעמים מ' להכניע אותה מכל וכל. וזהו בעצמו גם כונת מסרת ב' "**תקימו - ב'**, **הדין ואידך ופסל ומצבה לא תקימו לכם**", פסל ומצבה היינו ס"מ ונוקבא, וכשאתה כותב "מצבה" במילוי אותיות -- **מ"ם צד"י בי"ת ה"י** -- עולה מכוון מנין תרי"א כמנין שניהן, **סמאל לילית**, לא תקימו לכם, שלא יתן להם שום תקומה. ולכך "**תקימו את האבנים**" אלו לעשות מהן מזבח ולכתוב עליהן את התורה כדי להכניע אותם.

ובזה מבואר שציותה התורה מיד כשיעברו את הירדן לסדר הברכות והקללות, היינו י"א ארורים, והכל היה כדי להכניע ארורים אלו, ס"מ ונוקבא. ולכן תמצא דוקא י"א ארורים; שב' אותיות **י"א**, כשתכתוב **יוד אלף** עולה מכוון כמנין **סמאל**. וכשתכתוב פשוט **י"א ארורים** עולה תס"ח, ועם י"א פסוקים שיש בהן והכולל עולה מנין **לילית**. וזהו סוד דברי ריב"נ "**כל הפרשה כולה בנואף ונואפת מדבר**", היינו על פי פשוטה בנואף ונואפת ממש, ועל פי רמז וסוד "**על נאף**" היינו ס"מ, "**נאפת**" היינו נוקבא. ולכן יש י"א ארורים כדכתבתי.

ולכן תמצא ארור ראשון "**אשר יעשה פסל ומסכה**" -- כשתכתוב במילוי **פא סמך למד ויו מם סמך כף הי** עולה מנין **סמאל לילית** עם הכולל. כל זה גילה לנו רבינו הקדוש במה שסידר ברכות וקללות עם כל השייך לו במסכתא זו. ולכך יש ט' פרקים כנגד אותיות ב' נאפים אלו[63]. דוק בכל זה ותמצא דברים נפלאים. ואם המצא תמצא איזה דברים שכתבתי בספרים קודמים אל יאשימני הרואה שגנובים המה אתי ח"ו, וסהדי בשחקים שכתבתי כל דברים אלו כאשר הורוני מן השמים בלי עיון שום ספר.

(פה מבואר הגמרא כיצד כתבו ישראל את התורה)

ובזה נבא לביאור הגמרא (סוטה לה, ב) "**ת"ר כיצד כתבו ישראל את התורה? רבי יהודה אומר על גבי האבנים כתבוה ואח"כ סדוהו אותן בסיד. ואמר ליה רבי שמעון לדבריך היאך למדו אומות העולם את התורה. אמר ליה בינה יתירה נתן הקב"ה לאומות ושגרו נוטירין שלהם וקלפו את הסיד והשיאנה ועל זה נחתם גזר דינם שהיה להם ללמוד**

[63] נ"ל כוונתו נגד האותיות **נואף נואפת** - ויקיעורך

**תורה ולא למדו. רבי שמעון אומר על גבי סיד כתבוה וכתבו להם למטה "למען אשר ילמדו אתכם וגו', הא למדת שאם חוזרים בתשובה מקבלין אותם**". ועיין בפרש"י ותוס'. ויש הרבה דקדוקים בזו הגמרא ואין מדרכינו להאריך בדקדוקים ויתבאר הכל מתוך דברינו בס"ד. ונראה שתנאים אלו פליגי בפלוגתת הגאונים שהביא הרמב"ן בפירוש התורה וגם הרד"ק בספר יהושע . דיעה אחת שכתבו כל התורה אות באות בשבעים לשון, ודיעה אחרת שכתבו בקיצור המצות כמו שכותבין בספרים מנין המצות.

והנה בספר בית הלל בהלכות ס"ת מקשה לאותו דיעה שכתבו כל התורה אות באות, אם כן היאך סדוהו אחר כך בסיד? הרי היו מוחקין כל השמות הקדושים. וכמדומה שהניח הקושיא בצ"ע. וכעת אין הספר בידי לעיין בו. והנה יכולני לומר שזה באמת פלוגתת התנאים. ר"י סובר שלא כתבו כל התורה אות באות רק מנין המצות כמו שכותבין בספרים, ואם כן לא היה שום שם נכתב בפירוש שכן כותבין באחדות - לייחד את השם, לירא את השם, וכן כולם, ולכך סבירא ליה שעל גבי אבנים כתבו כל המצות ואחר כך סדוהו אותו בסיד. אבל ר"ש סבירא ליה שכתבו כל התורה אות באות עם השמות ולכך סבירא ליה שעל גבי סיד כתבוה דאי תחת הסיד הרי היו מוחקין את השמות.

וידעתי שיש להקשות לדברי אם כן למה הקשה ר' שמעון לר' "לדבריך היאך למדו אומות את התורה?", הרי לסברת ר' שמעון שכתבו כל התורה אות באות קושיא חזקה היה לו להקשות לר"י שסובר אח"כ סדוהו בסיד אם כן היו מוחקין את השמות. אבל באמת זה אינו קושיא דר' שמעון הקשה קושיא שלו לסברת ר"י שסובר שלא כתבו כל התורה רק מנין המצות. וקל להבין.

וידוע הגמרא בן נח שלמד תורה חייב מיתה, דהתורה היא מאורסה או ירושה לישראל דוקא. וכתבו המפרשים שתיבת **ישראל** הוא נוטריקון -- י'ש ש'שים ר'בוא א'ותיות ל'תורה, וזה הוראה עצומה שהתורה שייך דוקא לישראל שמספרם ששים רבוא תמיד, ולכך יש בתורה ששים רבוא אותיות.

ובזה מבואר הגמרא בטוב טעם, דלסברת ר"י שלא כתבו כל התורה אות באות רק מנין המצות ולכך סבירא ליה שעל גבי אבנים כתבוה ואח"כ סדוהו בסיד כדכתבתי ולכך מסיים דבריו שנחתם גזר דינם שהיה להם ללמוד תורה ולא למדוהו, שאין להם תירוץ שהתורה שייך דוקא לישראל דהרי לסברת ר"י לא היה כאן ששים רבוא אותיות, ואם כן לא היה להם שום ראיה לומר שהתורה שייך דוקא לישראל. ולכך נתחתם גזר דינם שהיה להם ללמוד.

אבל לסברת ר' שמעון שהיה כותב כאן כל התורה אות באות ולכך סבירא ליה שעל גבי סיד כתב זה ואם כן היה להם תירוץ על שלא למדו התורה שהרי ראו יש ששים רבוא אותיות בתורה ואם כן התורה שייך לישראל דוקא, ולכך מסיים דבריו "**וכתבו למטה למען אשר לא ילמדו אתכם וגו' הא למדת שאם חזרו בתשובה מקבלין אותם**", כלומר בודאי בגיותן אסור להם ללמוד באמת רק הכונה שכתבו התורה בע' לשון שאם יחזרו בתשובה ויתגיירו מקבלין אותם. ודוק.

(פה מבואר כמה דברים במשנה אחרונה)

סיום מס' סוטה סידר רבינו הקדוש מה שאירע לנו בחורבן בה"מ ובמיתת חז"ל כמה וכמה. וידוע שיש כאן נוסחאות שסיום המשנה הוא "**משמת רבי בטל ענוה ויראת חטא**", ואף זה הוסיפו תלמידיו כמו שפירשו הרמב"ם והר"ב, וכל מה שיש בנוסחתנו אחר זה הכל הוא ברייתות אף על פי כן בודאי שלא לחנם הוסיפו כל דברים אלו בסיום מסכת זו עד שסיימו "**ותחית המתים בא על ידי אליהו זכור לטוב אמן**". ואבאר מקצת הדברים בס"ד.

ותחלה נבאר מה שאמר "**משמת ריב"ז בטל זיו החכמה**", וכתב רש"י "**זה לא ידענא מאי היא**", וצריך להבין כונת רש"י. וגם מיד אחר זה קאמר המשנה "**משמת רבן גמליאל הזקן בטל כבוד התורה**" והיינו שעד שמת היו לומדין תורה מעומד ומשמת בטל זה ולומדין מיושב. צריך גם כן ליתן לב למה אירע דבר זה דוקא כשמת תנא זה שירד תשות כח לעולם שאין יכולין עוד ללמוד תורה מעומד.

(פה מבואר גמרא במס' ברכות כשחלה ריב"ז וכו')

ואבאר על פי מה שכתבתי בפירוש אגדה במס' ברכות "**כשחלה ריב"ז נכנסו תלמידיו לבקרו. התחיל לבכות. אמרו לו רבינו נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק, מפני מה אתה בוכה**?". וצריך להבין תוארים אלו שנתנו לו תלמידיו מה שלא מצינו כן בשום תנא זולתו. וגם... [כאן נקטע שורה או שורות מעמוד הספר וחבל על דאבדין -- ויקיעורך]

באולם שם הימיני יכין וכו' מאי בעי רש"י בזה? וגם מה שהשיב להם "**אלו היו מוליכין אותי לפני מלך בשר ודם וכו' אעפ"כ הייתי בוכה ועכשיו שמוליכין אותי לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה וכו' ולא אבכה**", וצריך להבין שדיבר הכל כמדבר בעדו ולכאורה היה לו לומר "מי שמוליכין אותו לפני מלך ב"ו וכו' הוא בוכה". ועוד הרבה דקדוקים שיתבארו מאליהן.

וכתבתי על פי הגמרא בגיטין בשעת החורבן שעשה ריב"ז את עצמו כאילו מת, ותלמידיו ר"א ור"י נשאו אותו חוץ לעיר עד שהיה מגיע לנירון קיסר וכו' עד שאמר לו תן לי

יבנה וחכמיה ושושילתא דרבנן גמליאל וכו' וקרו עליה "משיב חכמים אחור" דאיבעי למימר לישבקינהו הדא זימנא, ועיין שם בלשון הגמרא ופרש"י. ובזה יבואר הגמרא דברכות: "**כשחלה ריב"ז נכנסו תלמידיו לבקרו**", ומסתמא היו בתוכם גם ר"א ור"י, כיון שראה אותם הזכיר את עצמו בחורבן הבית שהמה נשאוהו אז חוץ לעיר ולכך התחיל לבכות על החורבן, והמה סברו שהוא בוכה על עצמו על מיתתו, ולכך אמרו לו מפני מה שאתה בוכה, שצדיק כמותו הוא שמח כשמסתלק מן העולם הזה וכמו שאמרו "**מת מתוך שחוק סימן יפה לו**", ולזה השיב להם בטוב טעם "**אלו היו מוליכין אותי לפני מלך ב"ו**", כלומר שיש כאן ביניהם אלו התלמידים שהיו מוליכין אותי בשעת החורבן לפני מלך בשר ודם וכו' ואעפ"כ הייתי בוכה כי בודאי היה בוכה אז לפני הקב"ה שיתן חנו לפני מלך בשר ודם, "**ועכשיו שמוליכין אותי לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה**", כי בודאי ...[כאן נקטע שורה או שורות של הדף. חבל על דאבדין -- ויקיעורך]

ואפשר שהיה מתירא מעונש על שלא ביקש אז באמת על הכלל דלשבקינהו הדא זימנא כמאמר החכמים, וזה שאמר "**שאם כועס עלי**" על אותו מעשה, "**כעסו כעס עולם וכו'**" ולא אבכה הן על עצמי והן על כלל הגלות והחורבן שהיה בימי. דוק בלשון הגמרא ותמצא שהוא מדוקדק מאוד.

(פה מבואר ברמז וסוד מה שאמרו לו התלמידים נר ישראל פטיש החזק עמוד הימיני)

ומה שנתנו תלמידיו תוארים אלו אבאר אותם בס"ד על פי רמז וסוד. ואף שאני מהפך הסדר ממה שאמרו הם, מכל מקום הכל חדא. מה שאמרו "עמוד הימיני", היינו שמו הטוב מורה עליו שהוא בסוד עמוד הימיני שהיה באולם ונקרא שמו **יכין**. ולכך תיבת **יוחנן** עם הכולל הוא מכוון כמנין **העמוד** וכמנין **הימיני**. וב' תיבות **בן זכאי** המה מכוון כמנין **יכין**. וזה שהביא רש"י בדברי קדשו שם "**הימיני - יכין**", דלכאורה הוא למותר, ולדידי מבואר בטוב טעם.

ואפשר עוד שאין הפירוש שאביו היה שמו "זכאי" אלא רבן יוחנן בעצמו היה לו ב' שמות, יוחנן ובן זכאי, לכונה שכתבתי. ולכך תמצא במשנה וגמרא כמה פעמים שקראו לו "בן זכאי" סתם, משמע שמו היה כך.

ועוד מצאתי במג"ע אופן ע"ט שכתב שלשה תנאים היו יניקתם מן משה רבינו וכולם חיו ק"כ שנה כמו משה רבינו ע"ה, ואלו הן: הילל, רבן יוחנן בן זכאי, רבי עקיבא. ריב"ז היה יונק מימין של משה, ור"ע משמאל, והילל מגופו, יעו"ש. נמצא מבואר מאוד מה שקראו אותו "עמוד הימיני" לגלות סוד זה שהוא היה יונק מימין של משה רבינו. ולזה תמצא שתיבת **עמוד** בגימטריא ק"כ. וגם תיבת **ימיני**. ולכך חיה ק"ך שנה.

ומה שקראו אותו "פטיש החזק", היינו רמזו לו שהוא הציל יבנה וחכמיה. וכשתחשוב **פטיש החזק** תמצא כמנין **תן יבנה** עם הב' כוללים, שכך היה לשונו "תן לי יבנה וחכמיה", ובזה הציל אותם.

ומה שקראו לו "נר ישראל" - רמזו לו שהוא הציל שושילתא דר"ג ופרש"י "**משפחת הנשיא שלא תהרגום שלא תכלה שולטנות בית דוד**". וכשתחשוב **נר ישראל** עם תיבת **פטיש** תמצא מכוון כמנין **משפחת נשיא** עם הכולל. דוק ותשכח.

ומצינו מקרא מלא (שמואל ב כא, יז) "**אז נשבעו אנשי דוד לאמר לא תצא עוד אתנו למלחמה ולא תכבה נר ישראל**". נמצא שריב"ז גרם שלא תכלה שולטנות בית דוד ולא תכבה נר ישראל. לכך קראו לו "נר ישראל". גם ראשי תיבות של **נ"י פ"ה ע"ה**[64] עולה כמנין ר"ת **ריב"ז** עם הכולל. ובזה מבואר שם שאמר והכינו כסא לחזקיה מלך יהודה שבא לקרותו ללוות נשמתו, שכשתחשוב ג' תיבות אלו **חזקיה מלך יהודה** תמצא מנין **נר**, שהוא היה גם כן נר ישראל וקדושו מבית דוד. גם ראשי תיבות **נ"י פ"ה ע"ה** עולה מנין **חזקיה מלך** במכוון. דוק בכל זה ויונעם לך מאוד.

(פה מבואר סוד המשנה משמת ריב"ז בטל זיו החכמה)

ובזה נבא לביאור משנתינו "**כשמת ריב"ז בטל זיו החכמה**", היינו להורות סוד זה שהוא היה בסוד עמוד ימיני. ובפסוק תמצא תיבת **ימני** חסר יו"ד בין מ"ם לנו"ן. נמצא תיבת **ימני** עולה ק"י. וכשתחשוב **זיו החכמה** עם האותיות והכולל עולה **ימני**. וגם ב' תיבות **זיו החכמה** עם הכולל עולה כמנין **זה יכין**.

ואפשר שזה כונת רש"י שכתב במתק לשונו "**זה לא ידענא מה הוא**", דלכאורה תיבת "זה" הוא מיותר לגמרי, ולדידי ניחא שבודאי לא נעלם ממנו דברים אלו שזיו **החכמה** בגימטריא **זה יכין**, לכך אומר "זה לא ידענא מה הוא". ודוק.

(פה מבואר סוד המשנה משמת רבן גמליאל הזקן בטלה כבוד התורה)

ואמר אח"כ "**משמת רבן גמליאל הזקן בטל כבוד התורה**". נלע"ד שרבן גמליאל היה בסוד עמוד השמאלי שהיה באולם, וידוע מספר הזוהר הקדוש שב' עמודים אלו היו סוד תרין ירכין נצח והוד. וכשתחשוב ג' תיבות אלו **רבן גמליאל הזקן** תמצא כמנין **העמוד השמאלי בהוד** מכוון. ולכך כשמתו ב' תנאים אלו ר' יוחנן בן זכאי ורבן גמליאל הזקן, שהם היו בסוד שני עמודים אלו שהם סוד תרין ירכין, בא תשות כח לעולם בתרין ירכין של אדם שהם עיקר כח לעמידה ואינם יכולים ללמוד תורה מעומד אלא מיושב, ובטל הכבוד של תורה בזה.

[64] דהיינו נ'ר י'שראל, פ'טיש ה'חזק, ע'מוד ה'ימיני -- ויקיעורך

וזהו גם כן הסוד "**הני ברכי דרבנן דשלהי מנייהו הוי**", דמכח שבא תשות כח בתרין ירכין של קדושה גברו שם הקליפות בעו"ה. ועיין בדברי הקדוש הסבא פרשת משפטים דף קי"א ע"ב בזה שמאריך קצת ואמר שזה הסוד "**וצבתה בטנה ונפלה ירכה**" דסוטה. וגם ידוע שסוד תרין ירכין אלו יתוקנו כשיש סמכין למרי אורייתא שהעשירים סומכים אותם. ולכך קאמר התנא שמיום שחרב בה"מ נתרפו עמודין וסמכין אלו מכל צד, הן בתלמידי חכמים עצמן שאינם יכולים ללמוד תורה מעומד כאשר כתבתי, והן מצד העשירים שגברו בעלי זרוע ובעלי לשון ואין דורש ואין מבקש להעמיד סמכין דאורייתא כראוי. ואנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו וכמו שמבואר בזוהר בכמה דוכתי. ודבר זה לא יתוקן עד ביאת משיח צדקינו שיתוקן הכל על נכון.

ולכך סיימו כאן במאמר ר' פנחס בן יאיר שחשיב עשרה מדרגות זה למעלה מזה, והכל הוא כדי לתקן עשר ספירות הקדושים, ומסיים "**ותחיית המתים בא על ידי אליהו זכור לטוב**", שאז יתוקן הכל. וכשתחשוב תיבות אלו **על ידי אליהו זכור לטוב** תמצא כמנין **נצח הוד ב' ירכין** עם הכולל, שסוד מס' זו בנואף ונואפת שפוגמין בירכין אלו. ולכך "וצבתה בטנה ונפלה ירכה". ובביאת אליהו ומשיח צדקינו יתוקן הכל. וה' ברחמיו יעשה למען שמו הגדול וישלח לנו הגאולה במהרה בימינו אמן.

ובזה נשלם מה שכתבנו בשלשה סדרים **זמ**"ן. וה' יאיר עיני בתורתו גם בחלק השני ויקוים מקרא שכתוב (הושע ח, י) "**כי יתנו בגוים עתה אקבצם**".

## מסכת גיטין

במסכת זו יש ט' פרקים. והתחלת האותיות עולים צ"ה וסופי האותיות עולים תשס"ז, וצריך טעם ודעת.

וגם על שסידר במסכת זו כל הדברים שתיקנו מפני תיקון העולם. וכשתמנה תמצא י"ג פעמים נזכר "**מפני תיקון העולם**". וגם בפרק ה' תני (משנה, גיטין ה) "**ואלו דברים מפני דרכי שלום**" ואין להם שום שייכות במסכת זו. ותמצא עשרה פעמים נזכר "מפני דרכי שלום" -- כל זה צריך טעם.

וגם למה נקרא "גט"? וגם למה כותבין י"ב שורות. וכבר ידוע דברי רבותינו בעלי התוס' בזה (דף ב.). וגם למה מתחיל המסכת בדין (משנה, גיטין א, א) "**המביא גט ממדינת הים וכו**'" - תחלה היה לו לשנות דיני כתיבת הגט וכל תקוניו ואח"כ דינים אלו, המוליך והמביא. ועוד כמה דקדוקים.

וליישב כל זה בס"ד אני אומר שרבינו הקדוש סידר יסוד מס' זו על כנסת ישראל שנתגרשו בעונותיהן ב' פעמים ממקדש ראשון וממקדש שני. ולכן יסדו חז"ל במסכת זו

מעשה החורבן. וגם בפרק קמא (דף ז.) "**הסר המצנפת והרם העטרה**" שקאי על החורבן. וגם בפרק בתרא (דף פח.) "**לא חרבה ארץ ישראל עד שעבדו שבעה בתי דינין ע"א**". וגם דרש "**ונושנתם**" -- כל זה מורה בפירוש שיסוד מסכת זו קאי על שתי חורבנות שנתגרשו בעונותיהן.

ובזה מבואר שהעמיד התחלת אותיות עולים צ"ה וסופי אותיות תשס"ז -- בהצטרפם יחד עולים תתס"ב -- הרי מנין תתנ"ב, וי' היתירה כנגד מנין האותיות **ואבדתם מהרה** שעל זה קאי הדרש (דף פח.) "**ש"מ מהרה דמרא עלמא תתנ"ב שנה**".

וכשתחשוב סופי האותיות לבדו תמצא מכוון **תי"ב שנ"ה**, שלפי החשבון תתנ"ב היה ראוי לעמוד בית ראשון תי"ב שנה כמנין **בית**, אך הקב"ה עשה צדקה שהקדים החורבן ב' שנה ולא עמד אלא ת"י שנה כידוע.

והנה ידוע גמרא דבבא בתרא (בבא בתרא יד, ב) "**שמנה ספרי נביאים הם: יהושע, שופטים, שמואל, מלכים, ישעיה, ירמיה, יחזקאל, תרי עשר**". ואף שבגמרא סידרן ירמיה יחזקאל ישעיה ומטעם המבואר דמסמיך חורבנא לחורבנא ונחמתא לנחמתא -- מכל מקום כתבתי אותן כפי המורגל עכשיו בכל הדפוסים שמקדימים ישעיה, ולית נפקותא בזה לענין הדברים שאכתוב.

וגם לפי הגמרא לא נקראו נביאים אחרונים אלא חגי זכריה מלאכי שהיו בתחלת בית שני בתוך אנשי כה"ג אבל כל הנביאים היו בבית ראשון וירמיה היה בשעת החורבן ויחזקאל היה עיקר נבואתו בגולה בין גלות יכניה לגלות צדקיה ושלח נבואותיו מן הגולה לירושלים, וגם ירמיה שלח נבואותיו מירושלים להגולה כמבואר כל זה בספריהם -- הנה המורגל עכשיו בכל העולם קוראים לד' ספרים יהושע שופטים שמואל מלכים "נביאים ראשונים", וד' ספרים ישעיה ירמיה יחזקאל תרי עשר קוראים "נביאים אחרונים".

וידוע שבד' ספרים אלו -- ישעיה ירמיה יחזקאל תרי עשר -- רוב הנבואות שבהם היו תוכחות והתראות על החורבן. ואף שבגמרא קאמר ישעיה כולה נחמתא -- כבר כתב המהרש"א דכולה לאו דוקא אלא רובה וכידוע מספרו. וכן אמר שלכך מתחיל ספר ישעיה "**חזון**" שהוא נוטריקון **ח**'צי ז'עם **ו**'חצי **נ**'חמה. הרי שכל הנביאים התנבאו על גרושין אלו שיתגרשו בעונותיהן מבית המקדש ומכל ארץ ישראל חוץ מחגי זכריה מלאכי שהמה היו בבית שני.

(פה מבואר טעם נפלא על קריאת שם גט ועל שכותבין י"ב שורות)

ובזה נבא לביאור שלכך נקרא **גט** להורות על גרושין אלו, אות ג' מרמז על ג' נביאים אלו -- ישעיה ירמיה יחזקאל, ואות ט' מרמז על ט' נביאים מן תרי עשר התנבאו כולם

על גט זה. ואף שלכאורה נבואת יונה לא היה אלא על נינוה כמבואר -- מכל מקום היה הנבואה שלו מגיע לישראל שילמדו ק"ו ולכך ברח יונה מנבואה זו שהיה אומר הגוים יעשו תשובה וישראל היו קשים מלעשות תשובה ויהיה חרון אף גדול עליהם כידוע.

הגה: גם בנבואת עובדיה נזכר גלות ישראל.

ולכך חלקן. אות ג' דמרמז על ג' נביאים כל אחד הוא ספר בפני עצמו, אבל אות ט' דמרמז על ט' נביאים כולם הם ספר אחד ולכך כותבין י"ב שורות בגט לרמז על י"ב נביאים שכולם התנבאו על גרושין של ישראל. וגם כנגד י"ב שורות שיש בין ד' ספרים אלו ישעיה ירמיה יחזקאל תרי עשר, שבין כל ספר וספר מניחן חלק ארבע שיטות כמבואר בגמרא ובפוסקים וכעין הטעם המבואר בתוספות. ודוק.

ולגירסת הרמב"ם והטור יורה דעה סי' רפ"ג שגורסין בגמרא בין כל ספר שבנביאים רק ג' שורות חלק ולא כגירסא שלפנינו בגמרא -- מכל מקום יש ליישב דברי בטוב טעם שגם ההפסק שבין ספר מלכים לספר ישעיה יחשב, שספר מלכים סופא חורבנא כדאיתא בגמרא, אם כן יש כאן ה' ספרים שמבואר בהם הגלות והחורבן וביניהם ד' אוירין שבכל אויר ג' שיטות -- הרי י"ב שיטות. ולגירסא שלפנינו לא יחשב ספר מלכים בהדייהו ואם כן יש ד' ספרים וביניהם ג' אוירים שבכל אויר ד' שיטות חלק -- הרי י"ב שיטין.

(פה מבואר יישוב ב' פסוקים המכחישין זה את זה)

ובזה נבא ליישב מה שהוקשו המפרשים וגם במדרשים ישעיה אמר (ישעיהו נ, א) "**איזה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה**" וירמיה אמר (ירמיהו ג, ח) "**ואתן את ספר כריתותיה אליה**". ועיין באבן עזרא ורד"ק שם בישעיה סימן נ' ובספר כלי פז מה שכתבו בזה.

ולענ"ד יבואר באופן זה דאיתא בגמרא דף י"ט ע"ב "**אמר שמואל נתן לה נייר חלק ואמר לה הרי זה גיטיך מגורשת - חיישינן שמא במי מילין כתבו**" ונבלע הכתב. ומסיק שם הגמרא דמגורשת מספק. וכן פסק בש"ע הלכות גיטין סי' קל"ה דמגורשת מספק והויא ספק גרושה. כן היה הענין בכאן, שהגירושין היו על ידי נייר חלק שבין הספרים הללו ולכך הם י"ב שיטין כדכתבתי, וכאשר יאמרו ישראל "**אשה שגירשה בעלה כלום יש עליה**", כלומר כמבואר בחלק (סנהדרין קה, א), שבאו בטענה זו, אמר להם הנביא "**איזה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה**", שלא היו יוכל להראות שום דבר שהרי לא גירשם אלא בנייר חלק. ודרך כלל הוא שאם יעשו תשובה [י]עקרו הגרושין מעיקרא כמאן דליתנהו, שלכך היו הגרושין מעיקרא בנייר חלק לכונה זו.

(פה מבואר ביאור מדרש רבה פרשת תולדות)

ואפשר שזה כונת המדרש רבה פרשת תולדות "**שאל הגמון אחד לחד וכו' מי יתפוס המלכות אחרינו נטל נייר חלק וכתב עליו ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו**", וכבר דיברו בזה כל המפרשים וכי לא היה יכול לומר פסוק זה בעל פה ואטרוחי בכדי למה לו? גם מה מדקדק המדרש שנטל נייר חלק, פשיטא כיון שרצה לכתוב עליו בודאי יהיה הנייר חלק בלי כתיבה? ולדרכינו יובן מאוד דודאי גם ההגמון ידע שהמלכות מגיע ליעקב אחר שיפול עשו כמו דכתיב "**ולאום מלאום יאמץ**", כשזה נופל זה קם. אך בא לקנתר אותו מאחר שכבר היה גרושין גמורים בין הקב"ה ובין ישראל כלום יש להם תקנה לשוב אליו עוד, וכמו בעו"ה עד היום הזה האומות מחרפין אותנו בזה. לכן השיב לו תשובת נוצחת ולקח נייר חלק להורות לו שהגרושין היה בנייר חלק וכשיעשו תשובה נתבטל הגרושין מעיקרא והם ישובו אליו והוא ישיב אליהם ויתקיימו כל הבטחות ונחמות בבי"א.

(פה מבואר ביאור משנה אחרונה במס' על דרך רמז)

ובמה שכתבנו שכל הנביאים דיברו בבית הראשון וחגי זכריה מלאכי היו בבית שני, בזה נבא לבאר משנה וגמרא בסוף מסכתא קודם שנבא לבאר כל דקדוקים שהתחלנו. וזה לשון המשנה (משנה, גיטין ט, י) "**בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה ערות דבר, ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו**", דבית הלל דרשי 'או ערוה או דבר'. וצריכי תרוייהו וכו' (דף צ.). ובסיום הגמרא מביא פסוקי מלאכי (מלאכי ב, טז) "**כי שנא שלח - ר' יהודה אומר אם שנאתה, שלח. ור' יוחנן אומר שנאוי המשלח. ולא פליגי הא בזוג ראשון הא בזוג שני וכו**'". והסכמת הפוסקים דבזוג ראשון גם בית הלל מודים דלא יגרש אותה אלא בערוה, ובזוג שני יכול לגרש אותה על ידי שנאה. ועיין בשו"ע סימן קי"ט ובדברי אחרונים.

ולדרכינו יובן כל זה בכנסת ישראל. במקדש ראשון לא נתגרשו עד שעברו על עבודת אלילים וגילוי עריות ושפיכות דמים, אבל במקדש שני נתגרשו על ידי שנאת חנם שהיה ביניהם כמבואר ביומא. ולכך מלאכי שהיה אחר בית ראשון ובתחלת בית שני אמר פסוק זה להורות זה להזהיר את ישראל שיהיו נזהרין מכל דבר רע, שעתה בבית שני יוכל לגרש אותם אף אם לא יעברו בחמורות.

דרך כלל שיסוד מסכת זו על חורבן פעמיים, ולכך יש בה ט' פרקים כנגד ט' אותיות **בתי מקדשות** וט' אותיות **ראשון ושני**. וכבר כתבתי שסופי אותיות עולים תשס"ז כמנין **תי"ב שנ"ה** זה קאי על בית ראשון כדכתבתי בטוב טעם. וגם כן תשס"ז עם האותיות והכולל עולה כמנין **בית שני**.

(פה מבואר הפסוק וישקוד ה' על הרעה וכו')

ובזה נבא לביאור הפסוק (דניאל ט, יד) "**וישקוד ה' על הרעה... כי צדיק ה' אלהינו**", ומקשה בגמרא משום דצדיק ה' וישקוד על הרעה ויביאה עלינו, בתמיה? ותירוצי הגמרא ידועים. והנה ודאי פשט הפסוק מיירי בחורבן ראשון וגם דרש הגמרא מיירי בחורבן וגלות ראשון אבל כבר ידוע שהנביאים ניבאו ברמז על שתי חורבנות כמו שכתוב רש"י על כפל (איכה א, ב) "**בכה תבכה**" ועוד בהרבה מקומות. לכן אומר אני שגם הפסוק זה כן מיירי בשתי חורבנות ויבואר בטוב טעם, ונבאר גם הגמרא במס' פסחים (פסחים פח, א) בפסוק "**לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב - לא כאברהם שקראו הר ולא כיצחק שקראו שדה אלא כיעקב שקראו בית**". ופירשו כמה מפרשים כך: שהבית ראשון היה בזכות אברהם וראה שעתיד לחרוב לכך קראו "הר". ובית שני היה בזכות יצחק וראה גם כן שעתיד לחרוב לכך קראו "שדה". אבל בית שלישי יהיה בזכות יעקב בנין עולמים לכך קראו "בית". ועיין בתורת משה אלשיך פרשת ויצא שמאריך קצת בזה וגם במהרש"א.

והנה לכל המפרשים מה שקראו יצחק "שדה" הוא לגריעותא כמבואר בדבריהם. ואני אומר שהוא למעליותא כאשר אבאר בע"ה. וגם לפי פשט הפסוק (מיכה ג, יב) "**ציון שדה תחרש**" קאי על חורבן ראשון וכן הוא בפרק קמא דיומא בהדיא, ולפי דברי הגמרא והמפרשים הנ"ל משמע דקאי בבית שני שהיה כנגד יצחק שקראו שדה. אף לפי מה שכתבתי לעיל הוא מבואר שכל הנביאים היו רואים ברוח הקדש גם חורבן בית שני ומרומז בדבריהם דמשתמעי לתרי אפי.

ונקדים גמרא דיבמות דף פ"ב ע"ב "**אשר ירשו אבותיך וירשתה - ירושה ראשונה ושניה יש להם ושלישית אין להם**" ופרש"י "**ירושה ראשונה בימי יהושע הויא ושניה בימי עזרא דכשגלו גלות ראשונה בטלה קדושת הארץ. שלישית אין להם וכו' דלא בטלה קדושת ארץ בגלות שניה**" והתוס' כתבו "**פר"ח ראשונה היינו ירושת האבות ושניה ירושת יהושע ומשם ואילך קדשה לעולם**", יעו"ש שהאריכו בזה ומחלקים בין קדושת הבית לקדושת הארץ.

ומקשים הקדמונים לשיטת רש"י מה זו סברא שקדושה ראשונה שהיה בימי יהושע שהיו כל ישראל ביחד ושכינה עמהם והארון והלוחות ואורים ותומים נתבטלה בגלות ראשון, וירושה שניה בימי עזרא שלא היה כל זה ישאר הקדושה לעולם? ועיין במס' עדיות מה שכתבתי בזה. ונלע"ד ליישב הכל בחדא מחתי על פי הדברים הנ"ל, שקדושה שניה היה כנגד יצחק שקראו שדה, ובשדה יש לאו "**לא תכלה פאת שדך**", וזה היה

פעולת יצחק שקראו שדה שקדושה שלו לא יתבטל לגמרי. מה שאין כן אברהם שקראו הר נתבטל קדושה שלו לגמרי.

ובזה מבואר הכל, דרש"י ור"ח תרוויהו סבירא להו סברא זו שקדושת שדה אי אפשר להתבטל לגמרי אך בהא המה מחולקים, דלרש"י דוקא בקדושה שניה היה נקראת שדה אבל לא בקדושה ראשונה שהיה כנגד אברהם שקראו הר ולכך מפרש שקדושה ראשונה נתבטלה אבל לא קדושה שניה. אבל ר"ח סבירא ליה כמשמעות הפסוק "ציון שדה תחרש" קאי בחורבן ראשון ולכך סבירא ליה שאותו קדושה לא נתבטלה לגמרי מכח הלאו "לא תכלה פאת שדה" ולכך מוכרח לפרש שקדושה ראשונה היינו ירושת האבות ושניה הוא של יהושע שלא נתבטלה לעולם.

ואיתא בגמרא ובמדרשים בפסוק (איכה א, יג) "**ממרום שלח אש וגו**'" שהקב"ה שלח מלאכי השרת ושרפו המקדש קודם שישרפו האויבים וע"ש הטעם. ולדידי ניחא מאוד דאיתא במשנה פ"ק דפאה (משנה, פאה ב, ז) "**שדה שקצרה לסטים פטורה מפאה**". נמצא אם היה נחרב על ידי האויבים היה נתבטל הקדושה לגמרי אף שנקראת 'שדה' מכל מקום פטורה. ולכך עשה הקב"ה ששלח שלוחים שלו לשרוף את בית המקדש וכל ירושלים מקודם ונתחייב בפאה ולכך נשאר הקדושה בתוכה.

ובזה מבואר בטוב טעם הפסוק "**וישקד ה' על הרעה ויביאה עלינו**" ששלח מלאכי השרת שישרפו אותה קודם האויבים "**כי צדיק ה' אלהינו**" - צדקה עשה עמנו שישאר מקצת הקדושה ולא יתבטל לגמרי כדכתבתי. ודוק בכל זה ויונעם לך.

ונחזור לענין המסכתא לבאר הדקדוקים שהתחלנו. הנה לכאורה תמוהים דברי המפרשים שמקשו הפסוקים אהדדי, ישעיה אמר "**איזה ספר כריתות אמכם**" וירמיה אמר "**ואתן לה את ספר כריתותיה**" כמו שהבאתי למעלה, ומאי מקשו הא ישעיה היה קדים לירמיה כידוע ולכך בימי ישעיה באמת לא היה עדיין כריתות אבל אח"כ בימי ירמיה שנמלא סאתם והגיע הזמן קרוב לתתנ"ב שנה גירש אותם, ולכך אמר ירמיה "**ואתן לה את ספר כריתותיה**". ויש ליישב דהמעיין בפסוק שם בירמיה ג' יראה דפסוק זה קאי על עשרת השבטים שגלו כבר. ואף שלשון "**ואתן**" הוא להבא -- כן דרך הנבואות כידוע. ועשרת השבטים כבר גלו בימי הושע בן אלה שהיה בימי חזקיה מלך יהודה ואז הוי ישעיה עדיין חי כידוע שמנשה הרגו, לכך מקשו שפיר. ויש עוד לפלפל בזה ואין כאן מקומו להאריך.

(פה מבואר ענין נפלא בספר ירמיה)

והנה אגיד לך דבר חדש שלא מצאתי שום רמז בספרים הקודמים אך לבי אומר לי על פי הרמזים שאכתוב. ואם שגיתי ח"ו -- ה' הטוב יכפר. שלפי עניות דעתי ספר ירמיה בכלל הוא הספר כריתות שנתן לישראל ובזה יהיה הפסוק מדוקדק שאמר שם "**שלחתיה**", הוא לשון עבר, "**ואתן את ספר כריתותיה**" הוא לשון להבא. אלא תיבת "שלחתיה" קאי על עשרת השבטים שגלו כבר - קאמר שלחתיה לשון עבר, והשילוחין היה בלי ספר כריתות, שעדיין לא הגיע הזמן קרוב לתתנ"ב שנה. אבל כשיגיע הזמן אז "**ואתן לה את ספר כריתותיה**" והיינו ספרו.

ולכן תמצא בספר ירמיה אלף שס"ה (1,365) פסוקים כמנין **ספר כריתת** העולה אלף ש"ע (1,070), דבתורה כתיב "**כריתת**" חסר ו' (דברים כד, א). נמצא עולה אלף ש"ע. והא דחיסר **ירמיה** ה' פסוקים היינו לרמז שמו. שמו בגימטריא רס"ה, ואות ר' נכלל בתוך המאות, וס"ה פסוקים אחרונים המה כנגד אותיות שמו מלבד אות ר' והוא עד בדבר שחותם עצמו לבסוף. וגם כשתחשוב אלף שס"ה (1,365) פסוקים עם נ"ב פרשיות שיש בספר ירמיה תמצא מכוון כמנין **ספר תרוכין וגט פטורין** עם האותיות. דוק ותשכח.

(פה מבואר פסוקי ירמיה בסי' ?)

ובזה יבוארו הפסוקים בירמיה סימן ל"ו שהיה הדיבור מאת ה' לירמיה (ירמיהו ל"ו, א'-י"ח) "**קח לך מגילת ספר וכתבת עליה את כל הדברים אשר דברתי אליך על ישראל ועל יהודה וגומר ויקרא ירמיה את ברוך בן נריה ויכתוב ברוך מפי ירמיהו וגו' ויצוה ירמיה את ברוך לאמר אני עצור לא אוכל לבא בית ה' ובאתה אתה וקראת במגלה אשר כתבת מפי וגו' עד ואת ברוך שאלו לומר הגד נא לנו איך כתבת את כל הדברים אלה מפיו ויאמר אליהם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו**".

ויש כמה דקדוקים בפסוקים אלו שיבוארו מאליהן ואיכא למשמע מנייהו כמה הילכתא בדיני גיטין. והנה כבר כתב רד"ק שמשמעות הפסוקים קאי על ספר ירמיה וחז"ל פירשו שזה היה מגלת קינות אבל משמעות הפסוקים קאי על ספרו. וכבר כתבתי שספרו הוא ספר תרוכין וגט פטורין. ואיתא במשנה ובגמרא דאם הבעל אמר לאחד או לשנים כתבו גט והם אמרו לסופר שיכתוב הגט פסול. והשיטה ארוכה בזה סוף פ"ו. ומזה יש ללמוד דירמיה הנביא היה כונתו לזכות את ישראל שהקב"ה אמר לו "**וכתבת אליה את כל הדברים**" - דמשמע שהוא בעצמו יכתוב, והוא ציוה לברוך שיכתוב -- ממילא יהיה הגט פסול. אך המה יהיו סבורין דלמא באמת הקב"ה ציוה לברוך עצמו שיכתוב ואולי ישובו כמבואר שם בפסוקים.

ואפשר שכל זה מרמז התנא שהתחיל מסכתא זו "**המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם**". וכשתחשוב ג' תיבות אלו **גט ממדינת הים** תמצא מכוון כמנין **ספר ירמיהו**. והמביא צריך לומר "בפני נכתב" ולכך היה ברוך צריך לומר להם איך נכתב ושהוא בעצמו היה כותב. ואף שגט זה לא הובא ממדינת הים, הכל היה בתוך ירושלים -- מכל מקום כבר כתבתי כמה פעמים שדיני המשנה אינם יוצאין מידי פשוטן והרמז תדרש.

ויש עוד לומר המנין הפסוקים אלף שס"ה שהמה מכוון כמנין **ספר תרוכין ירמיה עד**. דוק ותשכח. ויש לכנוס בזה בכמה שיטות במס' זו ואין להאריך כאן והמשכיל יבין מעצמו.

והנה בירמיה תחלת סימן ג' כתיב (ירמיהו ג, א) "**הן ישלח איש את אשתו והלכה והיתה לאיש אחר וגו**'" וילפינן מזה ביומא (דף פו:) "**גדולה תשובה שדוחה את לא תעשה שבתורה**", נמצא שהקדים הרפואה למכה שאח"כ באותו סימן אמר "**ואתן את ספר כריתותיה אליה**" הקדים הרפואה שאם יעשו התשובה אזי הגרושין כאילו אינם והוי תנאי קודם למעשה.

וכן רבינו הקדוש גילה זה בכאן ולכך העמיד סופי האותיות מנין תשס"ז ועם ד' אותיות עולים כמנין **גדולה תשובה** עם האותיות. דוק ותשכח.

ולכך כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה. וגדולה תשובה שמקרבת הגאולה בבי"א.

וגם ראשי אותיות העולים צ"ה כמנין **אהלה אהליבה** - הרי צ"ד. ואחד יתר שלעתיד יהיה הכל אחד ולא יחצו עוד לשתי ממלכות כי אם מלך אחד יהיה לכולם, והיינו מלך המיוחד ולכך צ"ה בגימטריא **המלך** המיוחד.

(פה מבואר כל הדקדוקים שהתחלנו)

ועדיין נשאר לנו לבאר מה שסידר רבינו הקדוש במס' זו י"ג פעמים "מפני תיקון העולם" ועשרה פעמים "מפני דרכי שלום". והיינו על פי מה שהבאתי במס' שקלים ובמס' תענית שדעת הגאונים שי"ג מידות הרחמים נמשכין מן עשר ספירות הקדושים. וג' ראשונות נמשכין מן ג' אורות -- אור קדמון, אור מצוחצח, אור צח -- ראשי תיבות שלהם **קמץ**. ובזה מבואר מה שהביא התי"ט במסכת נדרים סוף פרק ג' (משנה, נדרים ג, יא) שי"ג כריתות הנאמרים בפרשת מילה המה כנגד י"ג מדות הרחמים ונותן טעם יפה על שהמה מחולקים בפרשת מילה בשתי פרשיות -- עשרה פעמים ברית בפרשה אחת ושלשה פעמים בפרשה שניה. ולדידי מבואר טעם.

ובזה מבואר דכאן מסיים שאין הגאולה תלויה אלא בתשובה וכמו שכתבתי ועיקר להתעורר י"ג מדות הרחמים דעתיקא קדישא וכמו שאמר הכתוב "**וברחמים גדולים אקבצך**". לכן לרמז כל זה סידר התנא כאן י"ג פעמים מפני תיקון העולם היינו להמשיך י"ג תיקוני דיקנא למדת "העולם", היינו מלכות. ועשרה פעמים "מפני דרכי שלום", היינו להמשיך לה במידת יסוד הנקרא "שלום" כללות עשר ספירות והכל על ידי תשובה.

## מסכת קידושין

(פה מבואר יישוב דברי התוס' בד"ה האשה)

במסכת זו יש ארבעה פרקים והתחלת אותיות עולה פ"ה וסופי האותיות עולה רמ"ב -- כל זה צריך טעם. וגם דקדקו התוס' (דף ב.) על אומרו "האשה" ומה שתירצו דתנא אקראי קאי צריך ביאור דהא כל המשניות קאי אקראי שבתורה.

לפי פשוטו יש ליישב דיסוד מסכת זו קאי על קידושין ראשונים, שמצינו בתורה שאברהם אבינו שלח את אליעזר לקדש אשה ליצחק בנו ולכך מתחיל פרק ב' (משנה, קידושין ב, א) "**האיש מקדש בו ובשלוחו**". וגם בסוף המסכתא (משנה, קידושין ד, יד) מסיים באברהם שקיים כל התורה.

וקודם נבאר הא דכתבו התוספות דהתנא אקראי קאי על פי הגמרא ע"ב (קידושין ב, א) דאמר רשב"י "**מפני מה אמרה תורה כי יקח איש אשה ולא כתיב כי תלקח אשה לאיש**", וכתב בתוס' ישנים דהקושיא היא מפני מה אמרה תורה "כי יקח" דמשמע בעל כרחה ולא כתיב "כי תלקח" דמשמע מדעתה דוקא, "**אלא דרכו של איש לחזור על האשה וכו'**" להכי כתיב "כי תקח"[65] להורות הדרך ארץ ולהכי קתני התנא "דרכים" ולא "דברים". נמצא בזה מבוארין דברי התוס' אלו שהתנא אקראי קאי, כלומר שלא תטעה בפסוק דכתיב "כי יקח" דמשמע בעל כרחה יכול ליקח אותה, לכך קאמר התנא "**האשה**" דכתיב בקרא "**נקנית**" - מדעתה דוקא, והא דכתיב "כי יקח" היינו להורות הדרך ארץ ולכך נקט "**בשלש דרכים**" כתירוץ הגמרא.

ובזה מיושב קושיות התוס' דמקשו מעבד עברי ועבד כנעני אמאי לא תני בהם "העבד" דהא אקראי קאי. ולפי מה שכתבתי לא קשה מידי וקל להבין. ובלימוד הישיבה הארכתי בזה.

(פה מבואר פסוקים פרשת חיי שרה)

ובזה ישבתי מה שאמר אברהם (בראשית כד, ח) "**אם לא תאבה האשה ללכת אחריך ונקית משבועתי**" וקאמר הגמרא לקמן דף ס"א ע"ב דהכי קאמר, דהיכא שיהא ניחא

[65] כוונתו דלהכי לא כתיב "תלקח" אלא לשון תקח/יקח. כנ"ל -- ויקיעורך

לדידהו לבני המשפחה ולא יהא ניחא לדידה סד"א דנייתי לה בע"כ, לכך אמר לו אברהם אם לא תאבה האשה וגו', ולכאורה קשה מאוד מהיכא תיתי יסבור אליעזר ליקח אותה בעל כרחה? ולדברי הנ"ל ניחא מאוד, דבפסוק "כי יקח" יש לומר ב' פירושים, או שיוכל באמת ליקח אותה בעל כרחה כמו שכתבו התוספות ישנים, או כפי הדרש של רשב"י דהתורה בא להורות שדרכו של איש לחזור על אשה ומצוה בו יותר מבשלוחו. או(?) אפילו איסורא נמי איכא כמבואר ריש פרק ב'.

ובזה מבואר דאליעזר יהיה סבור בדעתו אי איתא דהתורה אתי להורות שדרכו של איש לחזור על אשה היה הולך יצחק בעצמו לקיים המצוה אלא ודאי אינו. והא דכתיב "כי יקח" ולא "כי תלקח" היינו שבאמת יוכל ליקח אותה בעל כרחה. וזה פירוש הגמרא "**סד"א היכא דניחא לדידהו ונייתי בע"כ**", לכך אמר לו אברהם "**אם לא תאבה האשה ללכת אחריך וגו**'", דבאמת צריך דעתה דוקא והא דכתיב "כי תקח" להורות הדרך ארץ. והא דאינו הולך יצחק בעצמו היינו שלא היה רשאי לצאת חוצה לארץ. ולכך קאמר "**רק את בני לא תשב שמה**" וקאמר רש"י רק את בני אבל בן בני חוזר שמה, היינו משום דמצוה ודרך ארץ הוא. ולכך כתיב "כי יקח" ולא בעל כרחה.

(פה מבואר טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות תחלה וסוף)

ובזה נבא לביאור המסכתא דלכך סידר רבי במסכתא זו ד' פרקים כנגד **יצחק** וכנגד **רבקה**. והתחלת המסכתא **האשה** כמנין **רבקה** עם האותיות. ולהכי תנא בה'. והתחלת האותיות וסופי האותיות בהצטרפם יחד עולים שכ"ז כמנין **עבד אברהם** עם ב' תיבות והכולל, שהוא היה השליח לקדש רבקה ליצחק.

ובזה מבואר דתנא התחיל פרק א' "**האשה**" ופרק ב' "**האיש מקדש בו ובשלוחו**", ולכאורה קשה דפרק א' היה ראוי להתחיל בדין האיש ופרק ב' בדין האשה כדרך הפסוק "**כי יקח איש אשה**". אלא הכל לרמז קידושי רבקה ליצחק וכאן היה באמת שלא כדרך העולם שדרכו של איש לחזור על אשה וכאן זיווגו בא אצלו מטעם הנ"ל, לכך התחיל התנא בדיני אשה תחלה.

ולכך מסדר במסכתא זו דיני עבד עברי ועבד כנעני -- דלכאורה אין להם שום שייכות במסכת זו, ולדרכינו ניחא מאוד לרמז סוד עבד אברהם שהיה עבד כנעני כידוע אבל אברהם היה יודע שורש נשמתו שהיא גבוה לכך התנהג עמו בכל דבר כדין עבד עברי -- למד עמו תורה שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, וגם שלח לו לקדש את רבקה ועבד כנעני אינו נעשה שליח לקדש שאינו בתורת גיטין וקידושין. וכבר דיברו בזה המפרשים. ולדידי ניחא אף שמצד הגוף שלו היה כנעני מכל מקום מצד הנשמה

שלו היה עברי ולכך קראו הכתוב בשתי שמות, בשם עבד ובשם איש. וכל זה רמז לנו רבינו הקדוש במסכת זו.

ולכך התחלת אותיות עולים פ"ה כמנין **מילה** שהשביעו במילה שהיא מצוה ראשונה לו. וסופי האותיות עולים רמ"ב ועם ד' אותיות עולים רמ"ו כמנין **גבריאל**, וזהו המלאך ששלח עמו. הגם שידעתי שהמפרשים כתבו שהמלאך מטטרון הלך עמו ועיין בשל"ה ושארי מפרשים -- מכל מקום לבי אומר לי שמלאך גבריאל היה שנקרא "איש" כדכתיב "**והאיש גבריאל**", והוא מלאך של יצחק איש גבורה. ולכך עומד לקבל תפלת מנחה שתיקן יצחק.

ואפשר דאלו ואלו דברי אלהים חיים על פי מה שמצאתי שם במדרש רבה (בראשית רבה נט, י) "**הוא ישלח מלאכו לפניך** (**בראשית כד**, ז) - **רבי דוסא אומר הרי זה מלאך מסוים בשעה שאמר אברהם אבינו הוא ישלח מלאכו לפניך זימן לו הקב"ה שני מלאכים אחד להוציא את רבקה ואחד ללוות את אליעזר וכו**'". ועיין ביפ"ת מה שכתוב בזה. ולדרכי יתישב בטוב טעם, דר' דוסא אמר הרי זה מלאך מסוים, פירוש דתיבת "מלאכו" לא קאי על השם ב"ה כמשמעות הפסוק דאם כן יקשה מאוד הלא לגדודיו אין מספר ומאי "מלאכו", אלא דתיבת "מלאכו" קאי על יצחק, אותו המלאך המסוים ליצחק והוא גבריאל כדכתבתי, לכן קראו הכתוב "איש"[66]. או יש לומר דקאי על מטטרון שהוא המלאך המסוים בכל המלאכים כידוע ושפיר קאי "מלאכו" על השם ב"ה כמשמעות הפסוק ונקרא "איש" לפי שתיבת **איש** עם האותיות עולה כמנין **מטטרון**.

לזה קאמר המדרש אחר כך כשאמר אברהם הוא ישלח מלאכו זימן לו הקב"ה שני מלאכים וכו' דידוע מאמר כשעושה אדם מצוה אחת נמסר לו מלאך אחד, עשה שתי מצות נמסר לו ב' מלאכים, לכך אברהם אבינו שהיה עדיין בספק אולי לא תאבה האשה וכו' נמצא שלא יקיים אליעזר רק מצוה אחת שליחותו וצריך מלאך אחד מט"ט לשומרו בדרך כמבואר בשל"ה ובמפרשים. אכן אם תאבה האשה ללכת אחריו -- אז יקיים גם מצות קידושין שיש לו ב' מלאכים, אז יהיה המלאך השני מלאך מסיום של יצחק והיינו גבריאל לסייע לו בזה להוציא את רבקה, ולכך אמר אברהם סתם "מלאכו" שסובל שני פירושים. והקב"ה שידע האמת שיקיים בהליכה זו שתי מצות לכך זימן לו מיד ב' מלאכים, אחד המיוחד הוא מטטרון לשומרו בדרך, והשני הוא גבריאל להוציא את רבקה. וכל זה רמז התנא כאן שסופי האותיות עולה רמ"ב ועם ד' אותיות עולה **גבריאל**.

[66] לא בדיוק הבנתי למה מתכוון וכנראה על המשך כל הפסוקים של שליחות אליעזר שבו הוא מכונה "איש" והמדרש מפרש הכוונה על המלאך שנשלח עמו ללוותו -- ויקיעורך

ובהצטרף ראשי אותיות וסופי אותיות יחד [67] עולים כמנין **מטטרון**, וי"ג היתרים המה כנגד י"ב אותיות של שני המלאכים עם הכולל.

ולכך מסיים המסכתא שקיים אברהם אבינו כל התורה וכו' שלא תימא שעבר בשליחות זה על שלא שלח ליצחק בעצמו שהרי מצוה בו יותר מבשלוחו. וגם בשליחות העבד תאמר ממה נפשך, אם שיחרר אותו הרי עבר על מצות עשה ד"**לעולם בהם תעבודו**", ואם לא שיחרר אותו היאך שלח לו לקדש את רבקה הלא אין עבד נעשה שליח בקידושין. ולפי מה שכתבתי הכל מיושב בס"ד. לכך קמסיים שפיר שקיים אברהם אבינו כל התורה וכו' ואין להאריך יותר.

עוד יש לפרש יסוד מסכתא זו קאי על הקידושין שקידש הקב"ה את ישראל עמו וכמו שמבואר בבעל הטורים פרשת יתרו[68] שקידש אותם בכל שלשה דרכים. בכסף -- שנתן להם ביזת מצרים, ובשטר -- היינו תורה הקדושה שנתן להם, ובביאה -- היינו שיחד שכינתו ביניהם. ועיין שם. לכך מתחיל התנא "**האשה**" בה' הידועה, היינו כנסת ישראל, "**נקנית**" להקב"ה, "**בשלש דרכים**", ולא קאמר באחת משלש דרכים דהא באשה דעלמא באחת מג' דרכים סגי, אלא להורות חיבתן של ישראל -- קידש אותם בכל הג' דרכים. לכך קתני "דרכים" משום דתורה איקרי "דרך" כדאיתא בגמרא.

(פה מבואר עוד טעם שלישי על חשבון האותיות)

וכשאתה מחשב כל הג' דברים -- **כסף שטר ביאה**, תמצא עולים תרפ"ז להורות כשאמר להם "**אנכי ה' אלהיך**" הראה להם כל צירופי שמות הקדושים, וכבר כתבתי כמה פעמים שמילואי שם הוי"ה עולים רל"ב -- ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, ומילואי שם אהי"ה -- קס"א קנ"א קמ"ג -- עולים תנ"ה. ובהצטרפם יחד עולים תרפ"ז במכוון. ולכך התחלת האותיות מן המסכתא עולים פ"ה כמנין **אנכי** עם האותיות שעיקר הקידושין היו להראות חיבתן לעין כל במעמד הר סיני בקבלת עשרת הדברות המתחילין "אנכי". לכך העמיד רבינו הקדוש התחלת האותיות כמנין **אנכי** עם האותיות. וסופי האותיות עולים רמ"ב כמנין ד' מילואי שם הוי"ה ב"ה העולים רל"ב, ובכל מילוי יש י' אותיות לכך העמיד רמ"ב. וגם כן ד' פרקים כנגד ד' מילואים.

ולהכי תנא "**האשה ניקנית**" - מדעתה אין, בעל כרחה לא. ולא תימא שהקידושין היו בעל כרחן שהרי כפה עליהן ההר, ובאמת זה אינו, שהרי ישראל קבלו מרצונם הטוב ואמרו נעשה ונשמע. והא דהוצרך לכפיית ההר כבר תירצו התוס' במסכת שבת.

[67] פ"ה רמ"ב

[68] פרק י"ט פסוק ד' עה"פ ואביא אתכם אלי

נמצא כל יסוד המסכתא על סוד קידושין אלו. ויזכנו ה' במהרה בימינו שיקויים בנו מקראי (הושע ב, כא) "**וארשתיך לי לעולם וארשתיך לי בצדק ובמשפט בחסד ורחמים וארשתיך לי באמונה וגומר**".

## סדר נזיקין

### מסכת בבא קמא

במסכת זו יש עשרה פרקים והתחלת אותיות עולים תרפ"ו וסופי אותיות עולים תשע"ג -- כל זה צריך טעם. והנה במשנה ראשונה ארבעה אבות נזיקין כבר האריך ברעיא מהימנא פרשת משפטים, וקודם שנבא לדברי קדשו ולכלל המסכת נבאר תחלה התחלת פרק ראשון וסיום פרק ראשון שמסיים הגמרא (בבא קמא יז, א) "**כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים זוכה לנחלת שני שבטים יוסף וישששכר וכו**'", ובזה מסיים הדרן עלך ארבעה אבות, ולכאורה אין למאמר זה שום שייכות שם. וגם לפני מאמר זה מיירי שם הגמרא במלכי יהודה, בדוד ושלמה וחזקיה מלך יהודה, וכל זה צריך ביאור.

ונלע"ד לבאר על פי פשוטה שחז"ל הורה לנו תקנה להנצל מד' אבות נזיקין אלו, שהמה ראשי הקליפות כאשר נבאר בע"ה, לכן סיימו הפרק בזה "**כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים זוכה לנחלת שני שבטים יוסף וישששכר**", שב' שבטים אלו עסקו בזה כמבואר בכל המפרשים. ישששכר עסק בתורה הרבה כמו שמבאר בפסוק שמביא שם בסיום הפרק. ויוסף עסק הרבה בגמילות חסדים שזן כל בית אביו במצרים. וגם חזקיה מלך יהודה שמביא שם הִרְבה לעסוק בתורה כידוע. ובודאי כל השבטים המה קדושים כולם שבטי י"ה, מכל מקום לארבעה מהם מצינו מעלה יתירה. והיינו, שבט לוי ויהודה וישששכר -- אלו ג' יש להם מעלה בתורה וכמבואר ביומא (דף כו.) "**לא מצינו צורבא מרבנן דמורה אלא דאתי משבט לוי ומשבט ישככר**". ומקשה הגמרא "**ואימא נמי יהודה דכתיב יהודה מחוקקי**". ומשני "**אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא קאמינא**", כלומר שבט יהודה אף על פי שהמה חכמים גדולים מכל מקום אינם מסקים שמעתא אליבא דהילכתא כמו שבט לוי וישששכר. נמצא דג' שבטים אלו יש להם מעלה בתורה, ושבט יוסף יש לו מעלה בגמילות חסדים.

ובזה תמצא דבר נפלא ששבטים אלו מכניעים ד' אבות נזיקין אלו. דהיינו יוסף וישששכר מכניעים ג' אבות **שור בור הבער**. כשתחשוב ג' אלו תמצא מכוון כמנין "**ישששכר יהוסף**". דוק ותשכח. ואחד מב' שבטים, לוי או יהודה, מכניע קליפת מבעה. דמבעה זה אדם כמבואר בגמרא לרב. ולזה תמצא **אדם** עם הכולל עולה כמנין **לוי**. וכשתחשוב לוי

במילוי -- **למ"ד וי"ו יו"ד** -- עם הכולל עולה כמנין **מבעה** במכוון. נמצא דשבט לוי מכניע קליפה זו.
או יהודה שהיה מלך וממנו נמשכה מלכות בית דוד, וכשתחשוב "**מלך יהודה**" עם הכולל תמצא כמנין "**מבעה**" עם האותיות. נמצא מבואר מאוד שלכך הזכירו חז"ל בסוף הפרק ג' שבטים אלו -- יהודה יוסף ישששכר -- להורות שג' שבטים אלו, על ידי תורה וגמ"ח שהתעסקו בהם, מכניעים ארבעה אבות נזיקין אלו שהזכיר בראש הפרק. וזהו פשוט שזהו כונת הדרן עלך ארבעה אבות.
והא דלא הזכירו לוי גם כן -- היינו משום דלא איצטריך. דאחד מהם, לוי או יהודה, מכניע מבעה כדכתבתי.
ובזה מדויק מאוד במה שאמר "**חזקיה מלך יהודה**", ולכאורה תיבת "מלך יהודה" מיותר, וכי לא ידענו שחזקיה היה מלך יהודה? ולדידי ניחא מאוד. וקל להבין.
**והואיל דאתי לידן** נימא בה מילתא טבא בקושיא זו שב' תיבות "מלך יהודה" הוא מיותר. ולשון רש"י לכאורה הוא תמוה שכתב בד"ה זה חזקיה מלך יהודה "**לישנא דש"ס הוא ולא לאשמועינן דזהו חזקיה דהאי קרא בחזקיה כתיב אלא אגב אורחיה דמפרש מאי כבוד עשו לו כמותו נקיט ואמר הכי**". ולכאורה דברים אלו תמוהים שבא ליישב לשון הגמרא ולא יישב כלום, דהא לפני זה איתא בגמרא "**וכבוד עשו לו במותו שהושיבו ישיבה על קברו**", ולמה לא פירש שם הגמרא "זה חזקיה מלך יהודה", אלא סמיך על הידוע שזה הפסוק מדבר בחזקיה, ואם כן למה מפרש כאן?
לכן נלע"ד כונת רש"י שדוקא כאן שמפרש הכבוד שעשו לו היינו שיצאו לפניו שלשים וששה אלף חלוצי כתף, וכמו שכתבו תוס' לו בגימטריא הכי, ולכן הוצרך הגמרא לפרש "**זה חזקיה מלך יהודה**" דלכאורה קשה הא מבואר במס' מועד קטן (דף כה.) תלמיד חכם שמת הכל חולצין עליו הכתף, ומכל שכן בחזקיה שהיה מרביץ תורה בישראל עד אין סוף שהיו הכל בקיאין אפילו בדיני טומאה וטהרה, והוא היה דורש בתריסר רבוא אנשים כמבואר בסנהדרין, ואם כן מאי רבותא שיצאו לפניו ל"ו אלף חלוצי כתף ולא יותר? הלא כל ישראל היו מחויבים לחלוץ כתף?
לכן מפרש הגמרא "**זה חזקיה מלך יהודה**" דייקא, ואיתא במס' שבת שמנהג של יהודה היה שהלכו הספדנים אחר המטה ומנהג בני הגליל הלכו לפני המטה. ובזה מבואר שבאמת כל בני יהודה הלכו אחר המטה חלוצי כתף אך הפסוק והגמרא אתו להורות שהיו לו כל כך תלמידים מבני הגליל עד שיצאו ל"ו אלף חלוצי כתף **לפני המטה** דייקא.

נמצא מדוקדק הלשון בגמרא "**וכבוד עשו לו במותו זה חזקיה מלך יהודה**" דייקא שיצאו לפניו ל"ו אלף מבני הגליל.

ונחזור לענינינו, שד' אבות נזיקין המה ראשי קליפות. וקליפה ראשונה שור הוא עשו. דכשתחשוב **עשו** במילוי -- "**עי"ן שי"ן וא"ו**" -- עולה תק"ג, ועם ג' שורשי אותיות מכוון מנין "**שור**", והוא שור המועד.

ובמה שכתבנו מבואר ממילא פסוקי פרשת וישלח בשליחות יעקב לעשו ואכתוב בקיצור נמרץ. שאמרו המלאכים ליעקב שעשו הולך לקראתו וארבע מאות איש עמו, ודאי אין מקרא יוצא מידי פשוטו שהיה עמו ת' איש אבל מרמז עוד ברמז וסוד שהיה עמו ארבע ראשי קליפות אלו, ור"ת שלהן **שבמ"ה** כידוע. ולזה כשתחשוב ג' תיבות "**ארבע מאות איש**" עם הכולל עולה כמנין **ארבע אבות שבמ"ה** עם ג' תיבות. דוק ותשכח.

אבל יעקב אבינו ידע זה ברוח הקודש שיבא עם ד' קליפות אלו ולכן הקדים רפואה למכה ושלח לו בשליחותו "**ויהי לי שור וחמור צאן ועבד וגו**'", וידוע דאיתא במדרשים שור זה יוסף, חמור זה ישששכר, עבד זה דוד המלך. ומבואר מאוד במה שכתבתי דיוסף וישששכר יש להם כח להכניע ג' קליפות שור בור הבער. ודויד המלך יש לו כח להכניע קליפת מבעה כמו יהודה בעצמו ולכך "**דויד המלך**" עם ב' תיבות עולה כמנין **מבעה** עם האותיות.

ובזה נבא לביאור המסכת שגם כלל המס' מורה על כל זה שכתבתי ולכך יש בה עשרה פרקים כנגד אות י', שג' שבטים אלו כולם מתחילין באות יו"ד. והכח של ג' שבטים הוא זכות התורה וגמילות חסדים, ולכן התחלת אותיות מן העשרה פרקים עולה תרפ"ו כמנין **התורה ע'**, שיש ע' פנים לתורה. וסופי האותיות עולה תשע"ג כמנין **יהוסף גמילות חסדים** עם הכולל. דוק בכל זה שכתבתי ותמצא נחת.

ולדידי ממילא מבואר קושיות המפרשים למ"ד מבעה זה אדם אמאי לא תני אדם, וכן למ"ד זה שן אמאי לא תני שן. וכן בהבער אמאי לא תני אש. ובזה שכתבתי מבואר הכל שרבינו הקדוש אתי להורות שזכות ג' שבטים אלו מכניעים ד' קליפות אלו, לכן הוצרך להעמיד תיבות אלו שיהיה המנין מכוון ממש.

ואפשר לומר עוד שארבעה אבות נזיקין אלו מרמזין ארבעה רשעים שרצו להגביר כח הטומאה בעולם וכמו שהארכתי קצת במס' מגילה. והראשון היה קין מסיטרא קינא דמסאבותא והרג אחיו הבל שהיה מסטרא דקדושה.

**(הג"ה: ועיין בספר מאמרו' (מאמר חיקור דין ח"ג פ"ט) שמפרש המשנה הכלב וגדי שקפצו מראש הגג וכו' וגם המשנה הכלב שנטל חררה והלך לגדיש וכו' על סוד זה, קין שהרג לאחיו ונטל תאומתו,**

**יעו"ש**). והשני היה עשו הרשע שרצה להרוג את אחיו, ומחשבה רעה שלו מצטרף למעשה, וגם עשה מעשה שהחריב בית מקדשנו בית שני ועשה בישראל כמה שפטים רעים ועוד ידו נטויה לרעה עד היום הזה. והשלישי היה פרעה. והרביעי היה המן שביקש לכלות הכל כמבואר שם באריכות בטוב טעם.

וזהו שאמר כאן "**ארבעה אבות נזיקין הן השור**", היינו עשו כדכתבתי דכשתחשוב עשו במילוי -- **עי"ן שי"ן וא"ו** -- עולה תק"ג, ועם ג' אותיות שרשית עולה מנין "**שור**", והוא שור המועד שור המזיק ברשות הניזק שבא לתוך בה"מ והחריב אותו כאשר נבאר בע"ה באריכות קצת. ושלשה אחרים -- **בור מבעה הבער** -- כשתחשוב אותם ועם האותיות עולים כמנין **קין פרעה המן** עם הג' כוללים. דוק ותשכח. ואף שאיני יכול לכוין כעת אחת נגד אחת מכל מקום שלשתן מכוונין נגד שלשתן.

ומשום האי טעמא הקדים השור שהוא עשו ואף שהיה קין קודם, מכל מקום כולל התנא הנך שלשתן יחד משום דלא נתקיים מחשבתן הרעה, מה שאין כן עשו, אף שמחשבתו הרעה שכנגד יעקב לא נתקיימה, מכל מקום גברה ידו בעונינו בחורבן בית שני ועשה מעשים בפועל, לכך הקדים אותו. ועוד קאמינא שקליפת קין כבר נרמז במילת "**נזיקין**" שיש בו **קין** בהדיא וממנו נמשכו כל הנזיקין כידוע. ומכאן תראה שהנוסחא היא נזיקין בנו"ן פשוטה ולא באות ם' סתומה.

ומעתה נבא לבאר איזה משניות במסכת ונפתח בס"ד במה שהתחלנו ברעיא מהימנא פרשת משפטים דף קי"ח. איתא שארבעה אבות נזיקין אלו המה כנגד המרכבה הקדושה, את זה לעומת זה עשה אלהים כמו שיש במרכבה הקדושה **שנא**"ן -- שור אריה נשר ונו"ן פשוטה הוא בסוד אדם דאיהו סוד אדם. נמצא בתיבת "שנאן" מרומז שור נשר אריה אדם דקדושה, כן יש בס"א ארבעה אבות נזיקין והתחלה דלהון שור וסיומא דלהון אדם מועד. הגם שמקצת דבריו מחולקים עם גמרא דידן שהוא כתב מבעה היינו אש והוא אחד עם הבער ובגמרא לא מסקינן הכי -- בודאי דברי קדשו המה על פי סודות ובכמה דוכתי מצינו כן שהוא מחולק עם הגמרא. וכתב שם שור מועד היינו ס"מ עאל לבי מלכא רבוניה בארבע אבות נזיקין דיליה דאינון עון ומשחית אף וחמה דכולהו מועדין לקלקל. בגופא דיליה הרביץ על הכלי, מזבח מנורה שלחן, ושברתן וכו' דחשיב שם ארבע אבות בשור -- גופא שן רגל קרן. ותמצא ד' אלו -- **גופא שן רגל קרן** -- עולים כמנין **עון משחית אף וחמה**.

(הג"ה: ובזה תמצא דבר נפלא שד' אלו בגימטריא מכוון כמנין "**ארבע מאות איש**", שעשו הלך לקראת יעקב אבינו עם ארבע אבות נזיקין אלו).

ובזה מבואר לשון משנתינו דתנא מנינא "**ארבעה אבות נזיקין**", ולכאורה תיבת "ארבעה" מיותר אלא שהוא מרמז על ארבעה אלו.

(הג"ה: ובזה מיושב קושית התוס' שהקשו למה לא תני "הן". ולדידי ניחא שד' אבות נזיקין דקאמר התנא הרי מרמז ד' נזיקין אחרים מלבד אותן שהוזכרו במשנה לכל הרמזים שכתבתי. ודוק.)

וקאמר שם (זהר חלק ב קיח, ב) "**הבור דא נוקבא בישא וכו**'" עד "**ולא עוד אלא זונה דאיהי מבעה היינו אש**, "**ויצת אש בציון וכו**'", יעו"ש בדברי קדשו.

ובזה נבא לבאר בס"ד המשנה (משנה, בבא קמא ו, ו) "**גמל שהיה טעון פשתן ונכנס פשתונו לתוך החנות ודלקו בנרו של חנוני והדליק את הבירה, בעל הגמל חייב. הניח חנוני נרו בחוץ חנוני חייב**". וצריך להבין דברי חכמים וחדותם למה נקטי דוקא גמל שהיה טעון פשתן? גם פתח בחנות וסיים בבירה? ועוד כמה דקדוקים. ויבואר הכל בדרך נפלא.

שידוע שגמל היא הקליפה וגם פשתן היא מחלק ס"א, כידוע שקין קרב פשתן. וכשתחשוב "**גמל טען פשתן**" עם ג' תיבות תמצא כמנין **עון ומשחית אף וחמה** עם התיבות והכולל. כלומר שזה שור המועד, ס"מ, לקח ארבעה אבות נזיקין דיליה ועאל לבי מלכא רבוניה. וזהו פירוש המשנה "**ונכנס פשתן**", היינו הקליפות, "**לתוך החנות**" היינו לתוך המקדש. וכשתחשוב "**החנות**" תמצא כמנין **המקדש כ**', כלומר שנכנסו לקודש קדשים שהיה עשרים על עשרים, "**ודלקו בנרו של חנוני**", דהיינו שקבלו כח בעונינו מן חמשה גבורות דהיינו ה' פעמים אלהים עולים ת"ל, ועם כ"ה אותיות עולה תנ"ה, כמנין **של חנוני** עם הכולל. דוק ותשכח. "**בעל גמל חייב**" -- היינו ס"מ שהוא הסית והדיח אותם לכל רעות(?) ועלה וקיטרג עד שגרם כל זה, לכך הוא חייב. וזהו גם כן כונת המשנה (משנה, בבא קמא ב, ה) "**שור המזיק ברשות הניזק נגח נשך רבץ בעט ברשות הניזק**", שכל זה עשה בבית המקדש וכמבואר ברעיא מהימנא שהבאתי, "**רבי טרפון אומר חייב נזק שלם וחכ"א חצי נזק**", שאלמלא שניתן לו כח מלמעלה לא היה יכול לעשות כלום וכמבואר במשנה הנ"ל שדלקו בנרו של חנוני וכדכתבתי. ובזה מבואר ממילא הא דפתח בחנות וסיים בבירה, שהכל אחד כדכתבתי, שחנות היינו המקדש ומקדש איקרי בירה כדכתיב "**אל הבירה אשר הכנותי**".

וסיפא דמתניתין "**הניח חנוני נרו מבחוץ חנוני חייב**", היינו סוד הגמרא "**אמר הקב"ה אני הצתי אש בציון**", שבאמת ממרום שלח אש בעצמותי, לכך "**אני עתיד לבנותה**" וכמו שכתבתי במס' גיטין שזה צדקה עשה הקב"ה ששקד על הרעה ושלח אש מן השמים

קודם שגבר יד האויב שבזה נשאר מן הקדושה שם במקומה כמבואר שם בטוב טעם, ומכח זה "**ואני עתיד לבנותה**" במהרה בימינו אמן.

ובזה מצאנו טוב טעם שני על היות במס' זו עשרה פרקים כנגד עשרה אותיות **ממרום שלח אש**, כלומר אף שמבואר במס' זו שארבעה אבות נזיקין חרבו עירינו ושממו מקדשינו, גילה לנו רבינו הקדוש שצדקה עשה עמנו הקב"ה שהוא שלח אש ממרום. והתחלת אותיות עולים תרפ"ו כמנין "**בחורבן הבית**" עם הכולל. ומה היא הצדקה כדי שיקוים הפסוק "**שלם ישלם המבעיר את הבערה**". וכשתחשוב ב' תיבות אלו "**את הבערה**" עם התיבות והכולל -- עולה תרפ"ו. לכך אמר הקב"ה אני הצתי אש בציון ואני עתיד לבנותה באש שנאמר ואני אהיה לה חומת אש סביב. ולכך סופי האותיות עולים תשע"ג, ועם ד' אותיות -- הרי תשע"ז, כמנין ג' תיבות "**אהיה חומת אש**" עם הכולל. דוק ותשכח.

וכל זה מרומז בפסוק "**כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה**", ודאי הגמרא עושה צריכות מכל הני אבל בדרך רמז כשתחשוב ששה תיבות אלו "**ונאכל גדיש או הקמה או השדה**" עם התיבות עולה מכוון כמנין ב' פעמים **המקדש** עם האותיות. ולכך שלם ישלם כפל, שכל זה עתיד הקב"ה לשלם במיטב הארץ בבי"א.

## בבא מציעא

במסכת זו גם כן יש עשרה פרקים, והתחלת אותיות עולים של"ז וסופי אותיות עולים תרפ"ו -- כל זה צריך טעם ודעת.

וקודם נביא מאמר אחד מזוהר בלק (ח"ג קצח, א) ומתיקונים (תיקוני זהר קמז, א) השייך לכל ג' בבות. ומה גם לחז"ל שאמרו כולה נזיקין חדא מסכתא היא ונחלקה לג' בבות. וזה לשון המאמר בתיקונים (תיקוני זהר קמז, א):

"**בראשית ברא אלהים - ר"ת בבא, ואינון תלת בבי דאתרמיזו בתלת אלפין מן בראשית ברא אלהים, ועלייהו אתמר "על כל דבר פשע על שור על חמור על שה" -- דא בבא קמא**", כן הוא הנוסחא בזוהר בלק (ח"ג קצח, א) שגם "על שה" מרמז על בבא קמא, "**על שלמה - דא בבא מציעא**", ולכך מתחיל בדין טלית, "**על כל אבדה - דא בבא בתרא וכו'**". ונלע"ד כך, שג' בבות בכלל מרמזין בעשר ספירות הקדושים. בבא קמא היינו סוד ג' ראשונות, כתר חכמה בינה. בבא מציעא היינו סוד ששה קצוות, חג"ת נה"י. בבא בתרא היינו סוד מלכות שהוא ספירה אחרונה. וגם תיבת **בתרא** היא בחילוף **ברתא**, והיינו מלכות שהיא סוד בת כידוע.

ואבאר בס"ד אחת לאחת. בבא קמא מרמז בג' ראשונות, כח"ב. תמצא מבואר בשתי תיבות אלו. **בבא** - אות א' מורה על כתר שהוא ספירא א', ואות ב' ראשונה מורה על חכמה שהוא ספירה ב' ולכך פתח התורה באות ב' שהוא חכמה כידוע, "בראשית" מתרגם "בחכמתא". ואות ב' שניה מורה על בינה. נמצא שבתיבת **בבא** מרמזין כתר חכמה בינה. וגם בתיבת **קמא** -- שב' אותיות ק"**מ** המה עולים כמנין **חכמה בינה**. ואות א' מורה על כתר כדכתבתי.

וכל הכונה שאי אפשר להכניע ארבעה אבות נזיקין אם לא יתגלה אור ג' ראשונות, כח"ב, לז' ספירות אחרונות. ואפשר שזה כונת התיקונים שכתב דאינון תלת בבי אתרמזו בתלת אלפין מן בראשית ברא אלהים -- נמצא בבא קמא מרומז בתיבת **בראשית** ובה תמצא **ראש בית**, היינו חכמה בינה כמבואר בתיקונים ואות א' שבתיבת "בראשית" מורה על כתר. וגם מן תיבת "בראשית" יוצא השם הראשון מן שם מ"ב שהוא **אב"ג יתצ** כידוע וזה השם בגימטריא כמנין **שור**, והוא מכניע קליפת שור המועד עם כל אבות נזיקין התלוין בו. ולכן יש בכל בבא עשרה פרקים כנגד עשר ספירות. והתחלת אותיות מן בבא קמא עולה תרפ"ו כמנין **כתר אדני** עם הכולל, כלומר שאף על פי שכתבתי בבא קמא מרמז בג' ראשונות מכל מקום הכל הוא בכללות עשר ספירות מן כתר עד אדני שהיא מלכות. וכן אינך תרין בבי המה בכללות עשר, לכן יש עשרה פרקים בכל אחת.

(פה מבואר טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות)

ועכשיו נבא לבבא מציעא שכתבתי שהוא סוד ששה קצוות חג"ת נה"י לכן תמצא שב' תיבות אלו **בבא מציעא** המה בגימטריא רי"ו, ו' פעמים ל"ו. וידוע דששה ספירות אלו כל אחד מהם כלולה מכולן כידוע בסוד ספירות עומר. נמצא כל אחד מהן הוי ו' פעמים ו' -- הרי ל"ו, ו- ו' פעמים ל"ו -- הרי רי"ו. וגם ידוע **אריה** שהוא בסוד חסד הוא עולה רי"ו. וגם **גבורה** עולה רי"ו. ות"ת הכלול משתיהן הוא גם כן רי"ו. ונצח הוד יסוד נמשכין מחג"ת. נמצא כל ששה קצוות המה בסוד רי"ו כמנין **בבא מציעא**.

גם בפסוק מרומז -- "**על שלמה - דא בבא מציעא**" - -וכשתחשוב ב' תיבות **על שלמה** עולה כמנין **עת"ה**, ועם הכולל **תע"ו** כמנין **חג"ת נה"י** במכוון. וידוע דששה קצוות אלו ג' מהן המה חסדים, היינו חסד תפארת נצח, וג' המה גבורות, היינו גבורה הוד יסוד. ושם הוי"ה הוא חסד ושם אלהים הוא גבורה. לכן תמצא שהתחלת אותיות עולים של"ז כמנין ג' פעמים הוי"ה אלהים עם הכולל, וכל אחד כלול משתיהן בסוד "**יהו"ה הוא אלהים**", דשמאלא כלול בימינא וגם ימינא כלול בשמאלא.

ולכן המה בסוד ו"ו, היינו תרין ויי"ן. ולכן תמצא במסכתא זו ו' פעמים אליהו מה שאין כן בכל הש"ס. וידוע דשם **אליהו** הוא מנין ב"ן כמנין ב' הויות כנגד ששה קצוות שהמה בסוד י"ב, ששה וששה.

וסופי אותיות עולים תרפ"ו עולה כמנין **כתר אדני** עם הכולל כמו שכתבתי לעיל בבבא קמא להורות אף שיסוד המסכתא מרמז בששה קצוות, מכל מקום היא בכללות עשר, מן כתר עד אדני שהיא מלכות. וידוע דששה קצוות אלו שורשם הוא תפארת ובו שם מ"ה, ג' אלפין. ג' פעמים אלף עולה של"ג. וגם ג' אלפין המה נמשכין מן ג' פעמים אהי"ה וב' מילואי אהיה, קס"א קנ"א -- עולים שי"ב. ועוד שם אהי"ה פשוט -- הרי **שלג** כידוע. לכן ראשי האותיות עולים של"ז כמנין **שלג** עם האותיות והכולל.

(פה מבואר רמז משנה ראשונה שנים אוחזין בטלית)

ונבא לביאור משנה ראשונה (משנה, בבא מציעא א, א) "**שנים אוחזין בטלית וכו**'" וצריך להבין למה פתח המסכתא בדין זה. ובזוהר ובתיקונים שהבאתי מדקדק זה דקאמר "**על שלמה - דא בבא מציעא ולדא נקטי שירותא בדין טלית**".

ונלע"ד כך, דתנא מרמז כאן הפסוק (בראשית ט, כג) "**ויקח שם ויפת את השמלה וגו**'" -- הרי שניהם זכו במצוה אחת, ומן הדין שיחלקו במתן שכר, ולא כן היה -- דשם לבדו זכה לעיקר מתן שכר, לכך בא התנא כמותיב ומפרק בעצמו. וזה לשון המדרש רבה שם (ב"ר לו, ו) "**ויקח שם ויפת את השמלה - אמר ר' יוחנן שם התחיל במצוה תחלה ובא יפת ונשמע לו לפיכך זכה שם לטלית ויפת לפיוולא**". ופירשו המפרשים דמדרש דייק מדכתיב "**ויקח**" ולא "ויקחו", אלא להורות דשם התחיל לבדו במצוה ויפת היה רק מסייע קצת, לכך זכה שם לטלית של מצוה ויפת זכה רק לפיוולא היינו כסות נאה.

וכל זה מרומז כאן בדברי התנא. "**שנים אוחזין**" - ב' תיבות אלו עולים כמנין **שם בן נח ואחיו** עם הכולל. דוק ותשכח. מבואר מדבריו דשם היה עיקר ומתחיל במצוה ואחיו טפל לו, לכך זכה שם לבדו בטלית. ותמצא דבר נפלא -- **טלית** עם הכולל עולה מכוון מנין **שם בן נח**.

אבל אם שנים אוחזין בשוה באמת הדין דיחלוקו. ואפשר דזה גם כן כונת הזוהר הקדוש "**על שלמה - דא בבא מציעא ולדא נקטי שירותא בדין טלית**", דכשתחשוב **על שלמה** עם האותיות והכולל תמצא מנין **שם בן נח זכה**. ולהכי מתחיל המסכתא בזה דכבר כתבתי שסוד בבא מציעא הוא ששה קצוות מחסד עד יסוד, וידוע דכהן הוא סוד חסד ושם בן נח היה כהן רק אחר כך ניטלה הכהונה משם וניתנה לאברהם, לכך מתחיל המסכתא בשם בן נח שהוא היה במידת חסד. ודוק ויונעם לך.

(פה מבואר רמז המשנה אלו מציאות שלו)

ואחר כך מתחיל פרק שני (משנה, בבא מציעא ב, א) "**אלו מציאות שלו**" -- מרמז על המדרש (ב"ר כט, ג) "**ג' מציאות מצא הקב"ה. אברהם דכתיב ומצאת את לבבו נאמן לפניך. ישראל דכתיב כענבים במדבר מצאתי ישראל. דוד דכתיב מצאתי דוד עבדי**". וכשתחשוב ג' תיבות **אלו מציאות שלו** תמצא מכוון מנין **אברהם ישראל דוד המלך** עם האותיות והתיבות והכולל. או כך **אברהם וישראל ודויד המלך** תמצא החשבון מכוון.

(פה מבואר משניות פרק המפקיד על פי סוד)

ואחר כך מתחיל פרק ג' "**המפקיד**" (משנה, בבא מציעא ג, א) ויש בו ששה משניות מתחילין "**המפקיד**" לרמז דששה קצוות מפקידין האורות שלהם למידת מלכות היינו רחל. ולכך תיבת **המפקיד** עולה **רחל** עם הכולל. גם תמצא דבר נפלא כשתחשוב ו' פעמים **המפקיד** עולים אלף תל"ד (1,434) כמנין **חסד גבורה תפארת נה"י** במכוון. הרי כל ששה קצוות. ואל תתמה שג' ראשונות המה במספר מלא וג' אחרונות המה רק ראשי תיבות -- זה אינו קושיא, דידוע דג' ראשונות המה אבות העולם וג' אחרונות המה התולדות שלהם, לכך העמידם ראשי תיבות שהמה כלולים בתוך ג' ראשונות.

גם ו' פעמים **המפקיד** עם ששה כוללים עולים אלף ת"ם (1,440). וכן ו' פעמים **פקדון** עולים אלף ת"ם (1,440). וידוע שיש ה' חסדים וה' גבורות כאשר הבאתי כמה פעמים, וכשתחשוב ה' פעמים חסד עולים ש"ס, ו ה' פעמים גבורה עולה תתר"פ. וכשתצרף ה' חסדים עם ה' גבורות עולה הכל אלף ת"מ (1,440). וזהו סוד שאמר יוסף (בראשית מא, לד) "**וַיַּפְקֵד פְּקִדִים עַל הָאָרֶץ**" -- היינו להמשיך ו' פעמים פקדון מן הששה קצוות "**על הארץ**" - היינו מלכות, על יד יוסף שהוא יסוד כדי שלא יגבר הסטרא אחרא הגורם רעב. וזהו (שם מא, לד) "**ולא תכרת הארץ מפני הרעב**".

וזהו סוד "חותם למלכות", שחותמו של הקב"ה הוא **אמת**, היינו **אל"ף מת** (1,440). והיינו להמשיך לה ה' חסדים וה' גבורות העולים אלף ת"מ כמנין **אמת** שהוא חותמו, שלא יוכל הס"א לינק מהקדושה.

וזהו סוד תחלת הפסוק (שמות כב, ו) "**כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור וגו'**". "**כי יתן איש**" -- היינו ז"א בכלל ששה קצוות שלו, "**אל רעהו**" בגימטריא **האשה** עם הכולל והיינו מלכות[69]. "**כסף או כלים לשמור**" כשתצרף **כסף כלים** עולים ר"ס כמנין עשרה הויות, ה' חסדים ה' גבורות, ולכך פלגינהו הכתוב בתרתי, כסף המה חסדים,

[69] בהערת אגב, היינו גם כן ו' פעמים אליהו וגם כך עולה קס"א קנ"א כמו שהזכיר לעיל -- ויקיעורך

כלים המה גבורות. אבל באמת כולם נמשכין לה "**לשמור**" מס"א כדכתבתי. ויש להבין על פי דברים אלו כמה משניות וגמרא בפרק המפקיד והמשכיל יבין.

(פה מבואר המשנה עם הגמרא הזהב קונה את הכסף וכמה משניות שבו על פי רמז וסוד)

ואחר כך מתחיל פרק ד' (משנה, בבא מציעא ד, א) "**הזהב קונה את הכסף וכו**'" ובו מבואר משנה "**חמשה פרוטות הן וכו**'". ועוד משנה "**חמשה חומשין וכו**'" היינו גם כן בסוד זה. חמש פרוטות הן ה' גבורות, דתיבת **פרוטה** עולה ש' כמנין שם אלהים במילוי העולה ש' כידוע. ושם אלהים הוא גבורה. נמצא חמש פרוטות המה חמשה גבורות. וחמשה חומשין המה חמשה חסדים, דתיבת **חומש** עם האותיות וב' כוללים עולה ש"ס כמנין ה' פעמים חסד שכל אחד כלול מחמשתן. ולא יקשה לך על שהעמדתי ב' כוללים, היינו שהחומש הוא הוספה על הקרן, נמצא יש כאן ב' כוללים, הקרן והחומש. ומידת חסד מידתו להוסיף תמיד ולהשפיע הטוב והחסד.

ובזה נבא לביאור תחלת הפרק "**הזהב קונה את הכסף ואין הכסף קונה את הזהב**" ואיתא בגמרא שבילדותו של רבי שנה איפכא - "הכסף קונה את הזהב וכו'", ובזקנתו חזר בו ושנה איפכא במשנתו -- "הזהב קונה את הכסף". ודברי הגמרא ידועים, אכן על פי רמז וסוד נלע"ד ליתן טעם נכון למה באמת שנה תחלה איפכא ואח"כ חזר בו, דידוע דכסף הוא חסד לכך הוא לבן, וזהב הוא דין לכך הוה אדום. ועיין במאורות נתן. ואני מוסיף עוד דכסף הוא סוד תורה שבכתב לכך **כסף** בגימטריא **עץ**, היינו עץ חיים שהוא תורה שבכתב. וגם כשתכתוב כסף במילוי **כף סמך פא** עולה כמנין **קרא** היינו מקרא, תורה שבכתב.

וזהב הוא בסוד תורה שבעל פה. וכשתכתוב זהב במילוי **זין הה בית** עולה כמנין **שבעל פה** עם ב' המלות. וידוע שקודם רבי היו לומדים תורה שבעל פה בעל פה ולא היו רשאים לכתוב, אך רבינו הקדוש ראה משום "**עת לעשות לה**'" שהתורה משתכחת ונתן לו הקב"ה חן בעיני המלך אנטונינס והתאסף כל תלמידי חכמים שבימיו עד שחיבר חיבור הקדוש הזה תורה שבעל פה כמבואר בפר"שי סוף פרק ב' דמכלתין.

ובזה מבואר בטוב טעם שבילדותו קודם שזכה לחבר התורה שבעל פה והיו לומדין בעל פה לכך היה שונה "**הכסף**", היינו תורה שבכתב, "**קונה את הזהב**", היינו תורה שבעל פה, שעיקר לימודם היה תורה שבכתב. ודקדקו בי"ג מידות שהתורה נדרשת בהן וגם שארי דקדוקים עד שהמציאו ברוב שכלם התורה שבעל פה. נמצא שעל ידי התורה שבכתב היו קונים תורה שבעל פה, לכך היה שונה הכסף קונה את הזהב. אבל אח"כ שזכה לחבר את התורה שבעל פה והיה עיקר לימודם התורה שבעל פה וכמו שאמר

רבי בעצמו (בבא מציעא לג, א) "**העוסקים במקרא מידה ואינה מידה, במשנה וכו**'" ועיין בח"א [=חידושי אגדות?] שם, לכך היה שונה איפכא, "**הזהב קונה את הכסף**" שכבר נתמעטו הלבבות ולא היו יוכלו[70] להבין מתוך תורה שבכתב אלא מתוך תורה שבעל פה היו מבינים תורה שבכתב, לכך היה שונה "**הזהב קונה את הכסף**". זה פשוט לענ"ד וברור.

(פה מבואר משנה ארבעה שומרים על פי רמז וסוד באריכות)

ואחר כך תנא במסכת זו דיני ארבעה שומרים, שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר. וכבר נתנו רבותינו בעלי תוס' טעם על התנא שמשנה סדר הכתוב בתורה. ובספר המאורות חלק ראשון פ"ג כתב שהם כנגד ד' אותיות שם הוי"ה ב"ה יעו"ש, ודבריו אינם לא כסדר הכתוב בתורה ולא כסדרן במשנה.

ולע"ד נראה לבאר בדרך רמז שד' שומרים אלו הם שלשה אבות ויוסף, והמה שומרים לישראל מן ד' קליפות אבות נזיקין, ובזה תמצא טוב טעם על התנא ששינה הסדר ד' שומרים מסדר הכתוב בתורה, שסדרן פה על סדר האבות ועל סדר ארבע אבות נזיקין, ואבאר אותם אחת אל אחת.

הראשון הוא שומר חנם, היינו אברהם שהוא שומר את ישראל מדין גיהנם כמבואר במס' עירובין (דף יט.) - **גהנם** חסר יוד בגימטריא **חנם**. וגם כדאיתא בגמרא שם שנקרא "חנם" שכל היורדין שם על עסקי חנם. נמצא מדויק מאוד שהוא "שומר חנם" והוא שומר לישראל מקליפת שור. כבר מבואר בספרים הקודמים דכתיב "**ואל הבקר רץ אברהם**". ובזה מבואר שבכל הד' שומרים לא נקט התנא מלת "שומר" רק בזה שתיבת **שומר** הוא בהיפוך אתוון **משור**, ולדרכי ניחא מאוד דאיתא בזוהר בלק (ח"ג קפו, א) שיש אצל גהנם קליפה אחת בדיוקנא דשור וכל אינון רוחין בישין דאתדנו לאעלא בגיהנם לחיך לון ברגעא חדא. נמצא אברהם אבינו שהוא שומר חנם מציל את ישראל מאותו קליפה שור. גם כשתחשוב ב' תיבות **שומר חנם** תמצא מנין **הוא אברהם איש חסד** עם הכולל. מכל אלין טעמי נראה פשוט וברור דשומר חנם מרמז על אברהם אבינו.

**והשואל -- דא יצחק** ששאל לאביו (בראשית כב, ז) "**הנה האש והעצים ואיה השה לעולה**", והוא שומר לישראל מקליפת בור. גם כן מבואר בספרים הקודמים **דיצחק** הוא בגימטריא מנין **בור** ולכך תמצא שתיבת **שואל** הוא בגימטריא **יצחק אבינו** - נשאר ששים, שהוא ממדה גבורה שהיא ספירה ששית מתתא לעילא וכל אחת כלולה מעשר -- הרי ששים. וזהו סוד "**ויצחק בן ששים בלדת אותם**" כמבואר בזוהר במקומו שאמר

[70] כך מובא בדפוס, וברור שיש צורך כאן להגיה, או למחוק מילת "היו" או להגיה "ולא היו יכולים" -- ויקיעורך

(ח"א קלו, ב) "**וכד אוליד אוליד בן ששים לאולדא כדקא יאות בגין דיפוק יעקב שלם מבן ששים שנה**", היינו דנפק מיניה יעקב שהוא ספירה ששית מעילא לתתא שהוא סוד ת"ת וכל אחת כלולה מעשר -- הרי ששים. נמצא מבואר היטב דתיבת **שואל** עולה **יצחק אבינו** שהוא מידת גבורה. גם תיבת **שואל** עולה **של**"ז נוטריקון **ל**"ז **שנה** שהיה בשעת עקידה ואז היה שואל לאביו כנ"ל.

**נושא שכר - דא יעקב** שהוא סוד ת"ת כדכתבתי, ולכן תמצא שב' תיבות **נושא שכר** עולים כמנין **סוד ת**"**ת** עם האותיות והתיבות. דוק ותשכח. ובזה מדויק דקתני "נושא שכר" ולא קתני "שומר שכר" אלא להורות הכונה שכתבתי. והוא שומר לישראל מקליפת מבעה, שידוע שמידת ת"ת כלול מחסד וגבורה ולכן היה יעקב יושב אהלים תרין כידוע, וחסד וגבורה המה ב' שמות **אל אלהים** עולים כמנין **מבעה**. וגם כן מבואר בספרים הקודמים דמבעה הוא אדם, ויעקב הוא סוד **אדם** - מ"ה, לכך הוא שומר לישראל מקליפת מבעה, אדם רע שהוא עשו כידוע.

**והשוכר - דא יוסף**, שהוא צדיק יסוד עולם כידוע. וכשתחשוב תיבת **שוכר** תמצא מנין **זהו יוסף צדיק עולם** עם ב' כוללים. ואל יקשה לך למה שני כוללים, דידוע שמידת יסוד כולל ב' מידות נצח הוד. או תיבת **שוכר** עם הכולל עולה מנין **יהונתן** עם האותיות כמו שכתבתי בפתיחה בטעם ה' בשם המאמרות שיהונתן יהיה משיח בן יוסף. נמצא שוכר הוא יוסף שומר לישראל מקליפת הבער, שתיבת **הבער** בגימטריא **זרע**. וידוע דמידת יוסף שהוא יסוד, שם זרע הקדושה בסוד "**הא לכם זרע**", לכך הוא מגין על קליפת הבער. הפוך בה בדברים אלו שכתבתי ותמצא נחת. שהתנא סידר לארבעה שומרים כסדר ג' אבות ויוסף. ולכך פסקינן הילכתא "**שוכר כנושא שכר**", משום דיעקב ויוסף המה בחדא דרגא במשך אות ו' כידוע.

ועל פי מה שכתבתי שיסוד מסכתא זו בנויה כנגד ששה קצוות מחסד עד יסוד. ובזה מבואר מאוד שארבעה שומרים המה גם כן בסוד זה, ג' אבות - סוד חג"ת, ויוסף יסוד כלול נצח הוד והמה השומרים לנו מן ארבעה אבות נזיקין מכוונים[71] זה לעומת זה כדכתבתי.

וכשתחשוב ב' תיבות **ארבעה שומרים** תמצא מכוון **אברהם יצחק יעקב יוסף יסוד** -- דוק ותשכח. ועוד יש סוד אחר בזה שג' אבות ויוסף המה עולים בחשבון שלשים הויו"ת ב"ה על דרך מעלין בקודש. **יוסף** הוא ששה הויות, ו' פעמים כ"ו עולה מנין **יוסף** שהוא מידת יסוד מקבל כל האורות מששה קצוות. **יעקב** עולה ז' פעמים הוי"ה. **יצחק** עולה

[71] כאן הגהתי. ובדפוס כתוב "מכונים" -- ויקיעורך

ח' פעמים הוי"ה. **אברהם** עולה ט' פעמים הוי"ה. חשבון הכל שלשים הויות. ולכן יש בתלת בבי שלשים פרקים. ומן **אברהם** נשאר י"ד כמנין **דוד** לומר שכל האורות אלו של שלשים הויות נמשך הכל למידת מלכות שממנה נמשך מלכות בית דוד. וזהו סוד משנה במסכת אבות (משנה, אבות ו, ו) "**מלכות נקנית בשלשים מעלות**" והבן.

וגם ידוע מהזוהר פרשת וישלח (ח"א קסח, א) שמד' שומרין אלו -- אברהם יצחק יעקב יוסף -- נמשך חיים לדוד המלך שהיה ראוי להיות נפל בסוד המבואר שם והניח לו אברהם ה' שנים ויעקב כ"ח שנים ויוסף ל"ז שנים -- הרי הכל ע' שנה, מנין שנותיו של דוד. ואף שיצחק לא הניח לו כלום מטעם המבואר שם מכל מקום לא רצה התנא לעשות פירוד בין האבות. וכשתחשוב ג' תיבות **ארבעה שומרים הן** תמצא מנין **נמשך ע' שנים לדוד** עם התיבות והכולל. ולהכי קתני "**הן**".

ובזה מבואר כשתצטרף ראשי האותיות של הפרקים עולים של"ז, וסופי האותיות עולים תרפ"ו, וכשתצרף שניהם יחד -- של"ז תרפ"ו -- עולים אלף כ"ג (1,023), ועם הכולל כמנין **נמשך ע' שנים לדוד המלך** עם התיבות. כלומר שמן ארבעה שומרים המבוארים במסכת זו שכל המסכתא בנויה על זה כמו שמבואר ברעיא מהימנא שהבאתי -- מהם נמשך ע' שנים לדוד המלך. ודוק.

(פה מבואר עשרה משניות פרק המקבל על פי רמז וסוד)

בפרק המקבל (משנה בבא מציעא, ט) יש עשרה משניות מתחילין "**המקבל שדה מחבירו וכו**'", ובאמת כמה משניות מהם שמדברים בחכירות ולא בקבלנות כמבואר בגמרא -- אם כן צריך ליתן טעם למה תני בכולן "**המקבל**". יבואר גם כן על פי כונות הנ"ל. סוד המקבל היינו יוסף שהוא יסוד המקבל כל האורות ליתן למלכות שהיא סוד בית כידוע. ולכן הפרק שאחר זה מתחיל "**הבית**" (משנה בבא מציעא, י). נמצא מבואר מאוד מה שכתבתי שיש במסכת זו עשרה פרקים כנגד כללות עשר ספירות, ולכן העמיד בפרק ט' שהוא כנגד יסוד דיני המקבל ובפרק עשירי שהוא כנגד מלכות העמיד דיני הבית.

ולזה תמצא שתיבת **המקבל** עולה כמנין **זהו יוסף** עם התיבות והכולל. או **יוסף חי** עם התיבות והכולל. שהוא מקבל הכל בסוד (תהלים צז, יא) "**אור זרוע לצדיק**" כידוע. ולכן תמצא שב' תיבות **המקבל שדה** עולה כמנין **אור זרע** עם ב' תיבות. ולכן כל הפרק מיירי המקבל שדה לזרעה. וממי מקבל כל זה -- "**מחבירו**" -- עולה **זה יעקב אבינו** עם ג' תיבות. והא דקרי ליה "חברו" ששניהם הם בסוד אות ו' שבשם ובמשך קו האמצעי, ת"ת ויסוד, בסוד "**ואלה תולדות יעקב יוסף**" כידוע.

ולהכי תני עשרה פעמים "**המקבל**", שמידה זו מקבלת חמשה חסדים וחמשה גבורות כמו שכתבתי בפרק המפקיד. וגם מידת יסוד נקרא "גן עדן", ולכן תיבת **המקבל** עולה כמנין **גן עדן** שהצדיקים מקבלין שכרן בגן עדן. ולהכי מבואר בגמרא (דף קיד:) בהאי פירקא מעשה דרבה בר אבוה דעיילי׳ה אליהו בגן עדן.

בסיום המסכתא במשנה (משנה, בבא מציעא י, ו) "**שתי גינות זו למעלה מזו והירק בנתיים וכו**'" -- כבר נאמרו בה דברים הרבה שהיא מרמז על גן עדן עליון וגן עדן תחתון ואין בידי כעת לחדש בה דבר עד יערה עלינו רוח ממרום. ובזה נשלם בבא מציעא.

## מסכת בבא בתרא

(פה מבואר טעם מנין הפרקים וחשבון האותיות)

במסכת זו יש גם כן עשרה פרקים, וכבר כתבתי בזה טעמים לעיל, ועוד נימא בה מילתא. והתחלת אותיות עולים קי"ו, וסופי האותיות עולים תש"ו -- כל זה צריך טעם ודעת.

והנה כבר כתבתי ברישׁ בבא מציעא שבבא זו היא נגד מדת מלכות והיא שכינתא תתאה וגם אימא תתאה כידוע הכל. נמצא דיש ליתן טעם פשוט דלכך יש בה עשרה פרקים כנגד עשרה אותיות **שכינתא אימא**. וכשתצרף התחלת אותיות קי"ו עם סופי אותיות תש"ו עולים במכוון כמנין **שכינתא אם**.

ולפי מה שהבאתי בשם הזוהר והתיקונים שכתבו "**על כל אבדה - דא בבא בתרא**" משמע שמדבר בזמן הגלות שהיא נקראת "אבדה" כאשר כתבתי כמה פעמים בשם הזוהר בסוד (ירמיהו ז, כח) "**אבדה האמונה**", ולכן תמצא דהתחלת אותיות וסופי אותיות בצירוף עם ב' כוללים עולים כמנין **גלות שכינה**. ועל זה יהיה יסוד המסכתא.

ולכך מתחיל בדין השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר וכו'. "**השותפין**" בגימטריא **שכינתא ע**', היינו עם ע' סנהדרין שלה כידוע.

"**שרצו לעשות מחיצה**" בזמן הגלות בינם ובין ישראל. ולכן תמצא התחלת אותיות וסופי אותיות עם הכולל עולים כמנין **ושדי כמגדלות**, דדרשינן בגמרא בפרקין (דף ח.) "**אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבגלות**", אין לנו אלא מקדש מעט.

(פה מבואר הגמרא שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כחה של צדקה על פי נגלה)

ולכן מבואר בגמרא בפרקין כל דיני צדקה, דגדולה צדקה שמקרבת את הגאולה לפדות השכינה מגלותא. ונבא לבאר על פי פשוטה מאמר בגמרא (בבא בתרא י, ב) "**שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כחה של צדקה. אמר להם ראו מה פירש דוד אבא "פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד"** (**תהלים קיב, ט**)". וצריך להבין למה שאלו שאלה זו דוקא לשלמה? גם כבר דיקדק מהרש"א בח"א למה אמר להם "כבר

פירש דוד אבא" - הלא הוא בעצמו אמר כן במשלי (משלי יד, לד) "**צדקה תרומם גוי**". ועיין שם תירוציו. גם יש לדקדק הלשון "**עד היכן**", היה להם לומר "כמה גדולה כחה של צדקה".

לכן נלע"ד פשוט דהמה ראו הפסוק שאמר שלמה "**צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת**" ולא הבינו פירוש הפסוק שלו ולכך שאלו אותו דוקא בלשון "עד היכן", והשיב להם "כבר פירש דוד אבא וכו'". ומכל זה יתיישב הפסוק שלו. דאיתא שם "**אמר ריב"ז לתלמידיו מאי דכתיב צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת. נענה ר"א וכו' נענה ר"י וכו' וכולם אמרו כך צדקה תרומם גוי אלו ישראל וכו' אבל צדקה וחסד שאומות העולם עושין חטאת הוא להם**". יעו"ש עד "**נענה ר' נחוניא בן הקנה ואמר צדקה תרומם גוי אלו ישראל וחסד נמי**[72] **ולאומים חטאת. אמר ריב"ז לתלמידיו נראין דברי ר' נחוניא מדברי ודבריכם שהוא נותן צדקה וחסד לישראל וכו**'." וכתב מהרש"א שהוא נותן צדקה וחסד לישראל שהוא אחד מן ג' סימנים שיש לישראל אבל באומות אין בהם חסד כלל, ולכך לא קאי חסד למטה א"לאומים" כמו שדרשו כל הנך תנאי אלא כר' נחוניא דקאי חסד על ישראל.

והקשיתי הא גם לר' נחוניא קשה דהוא מפרש "וחסד נמי" -- הא איתא בגמרא דילן ובירושלמי דפאה שמידת חסד גדולה מן הצדקה שנאמר וחסד ה' מעולם ועד עולם וצדקתו לבני בנים - הרי שזכות הצדקה הוא רק לבני בנים ולא יותר אבל זכות החסד הוא עד עולם, ואם כן היאך קאמר הפסוק צדקה תרומם גוי וחסד נמי -- מאי נמי הוא זה? כיון דצדקה תרומם גוי ומכל שכן חסד, ולא לכתוב "וחסד" כלל. בשלמא להנך תנאי -- הפסוק מדויק, דברישא דקרא קאמר לישראל אפילו צדקה תרומם גוי ואין צריך לומר חסד, ובסיפא דקרא קאמר לאומות העולם אפילו חסד לאומים חטאת. אבל לר' נחוניא דמפרש "וחסד" קאי למעלה וצריך לפרש וחסד נמי -- אם כן קשה, לא לכתוב "וחסד" כלל. ואם כן כמו שיש קושיא להנך תנאי דמפרשי "וחסד" קאי למטה דהא באומות העולם אין בהם מידת חסד -- כמו כן יש קושיא בפסוק אם נפרש כר' נחוניא וכמו שכתבתי.

ובזה מבואר "**שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כחה של צדקה**", הרי אינה אלא עד בני בנים ולא יותר ואם כן מידת חסד שהוא עד עולם גדולה ממנה הרבה, ואם כן ממה נפשך קשה פירוש הפסוק שאמרת "**צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת**". אי קאי "וחסד"

[72] גירסת הגמרא הינה "צדקה תרומם גוי וחסד - לישראל" -- ויקיעורך

למטה קשה -- הא באומות העולם אין בהם מידת חסד כלל, ואי קאי למעלה קשה דלא לכתוב כלל דהא אתיא במכל שכן מצדקה.

לכן השיב להם "**כבר פירש דוד אבא פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד**" דייקא, ואם כן דבריו סותרין זה את זה שהרי במזמור אחד אמר "**וצדקתו לבני בנים**" ולא יותר. אלא צריכין לומר שיש כמה מעלות בצדקה וכמו שכתב הרמב"ם והביאו בשלחן ערוך שמנה מעלות יש בצדקה, ואם כן במעלה ראשונה באמת "**צדקתו עומדת לעד**" ועדיפא יותר מחסד, ובזו המעלה אמרתי צדקה תרומם גוי וחסד נמי כר' נחוניא. ודוק היטב.

וכשתחשוב ג' תיבות **צדקה תרומם גוי** עם התיבות תמצא כמנין **לפדות שכינה** עם התיבות. וכמו שכתבתי שזה יהיה עיקר הכונה בנתינת הצדקה שבזמן הגלות היא דלה, ולית לה מגרמה כלום, וצריך להמשיך לה אור ממידת צדיק יסוד עולם, לכך **הצדקה** עולה מנין **צדיק**, "**ובאו האובדים**" -- היינו צדיק וצדק בבי"א.

(פה מבואר על פי רמז וסוד כמה משניות במסכת זו)

ולזה תמצא במסכתא זו מבואר "**המוכר את הבית וכו' המוכר את החצר וכו' המוכר את העיר וכו' המוכר את השדה וכו' המוכר את הספינה וכו**'" -- שכל שמות אלו המה במידת מלכות דלעילא, רק כל אחת היא בחינה בפני עצמה כמבואר הכל בספר מאורות נתן, להכי קאמר התנא הכל בה' ידוע וגם תיבת "את" בכל אחד. והלא היה יכול לומר "המוכר בית" וכן בכולן -- אלא הכל מרמז על הבית הידוע וכן כולן, ולכן קתני גם כן "**את**" שהיא נקראת 'את' כידוע.

וגם קאי על בתי מקדש ועיר ירושלים דלמטה בסוד הפסוק (ויקרא כה, כט) "**ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה**", וישראל נמכרו לאומות העולם כמ"ש "**חנם נמכרתם**" (ישעיהו נב, ג). וכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם. ולכך קאמר התנא כל בחינות מלכות דלעילא. ולכך כשתחשוב ב' תיבות **המוכר את** עולה תרע"א עם הכולל. וידוע שם **אדני** במילוי עולה תרע"א.

הכלל -- שכל יסוד מסכתא זו מדברת בגלות השכינה ואין הדבר תלוי אלא בתשובה דהיינו צדקה ותשובה. לכן **צדקה תשובה** עולים כמנין **לפדות השכינה** עם התיבות. ולכן ביארו חז"ל בפרק הספינה בנין ירושלים דלעתיד שיבנה בבי"א. וידוע צום קול היינו תשובה ממון היינו צדקה. וכשתחשוב ג' אלו **צום קול ממון** גם כוללים עולים כמנין **שדה בעל** כאשר נבאר בע"ה.

(פה מבואר סוד ורמז המשנה אין חולקין את השדה)

להבין סוד ורמז המשנה בפרק קמא (משנה, בבא בתרא א, ו) שאין חולקין השדה עד שיהא תשעה קבין לזה וכו', דלא נקרא שדה פחות מט' קבין -- ודאי ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא. בפסוק "**ויקן את חלקת השדה**" (בראשית לג, יט) דלכאורה ב' תיבות "**את חלקת**" המה מיותר, דלכתוב "ויקן השדה". וכשתחשוב **את חלקת** עולים כמנין **תשעה קבין** עם הב' תיבות, להורות שזה שיעור השדה. אמנם כן הרמז הוא לבחינת שדה שלמעלה.

ותחלה נבאר המשנה פרק ג' (משנה, בבא בתרא ג, א) "**בית השלחין וכו' חזקתן שלש שנים מיום ליום. שדה הבעל חזקתה שלש שנים ואינה מיום ליום. ר' ישמעאל אומר וכו' הרי שמנה עשר חדש. רבי עקיבא אומר וכו' הרי ארבעה עשר חודש**". טעם החילוק שבין שדה השלחין לשדה הבעל וטעם פלוגתת ר' ישמעאל ורבי עקיבא הכל הוא מבואר בגמרא. אמנם על פי רמז וסוד נלע"ד ליתן טעם נכון בהקדים דברי מאורי אור: "**שדה נקראת המלכות, ט'**, וקודם **הזיוג היא ד'**, **ובבואה בפנים היא ה' והיא פרצוף כנגד נה"י, ראויה לזריעה. אך עדיין לא חזרה בפנים לבחינת בית עד אחר הזיוג בסוד קראתי לאשתי ביתי**".

וכבר כתבתי בזה במסכת פאה שקודם הזיוג נקראת בחינת 'שדה' ואחר הזיוג בחינת 'בית' או 'שדה הבעל'. ולכן תמצא **שדה בעל** עם הכולל עולה כמנין **בית**. ועיקר הזיוג על ידי **יסוד חי**, ויסוד נקרא **קב**, ולכן תיבת ק"**ב** עם ב' אותיות עולה כמנין **יסוד חי** עם האותיות. וגם מילוי של "יסוד חי" כשתכתוב **יו"ד סמ"ך ו"ו דל"ת ח"ת יו"ד**[73] עולה המילוי עם ב' כוללים כמנין ט' פעמים ק"ב -- תתקי"ח, דוק ותשכח. שמידת יסוד היא ספירה ט' ומקבלת מכל אחת סוד קב, ומידת יסוד ממשיך הכל בשעת הזיוג למידת מלכות שהיא בחינת שדה ואז נקראת בסוד "שדה **בעל**", בגימטריא **קב**, שהוא **יסוד חי** כדכתבתי.

ובזה מבואר ממילא הטעם שאין נקרא שדה עד שיהא בה תשעה קבין -- הכל לרמז שדה שלמעלה, מידת מלכות שמקבלת מן היסוד חי סוד ט' פעמים ק"ב, וזהו לאחר הזיוג ואז נקראת שדה בעל ובית. אמנם קודם הזיוג כשהיא פרצוף כנגד נה"י כמבואר בספר מאורי אור שהבאתי, היא בחינת 'שדה' סתם, ראויה לזריעה ט' קבין דהיינו אות ט' היינו יסוד. ותיבת "קבין" היינו נצח הוד, שתיבת **קבין** עם הכולל עולה כמנין **נצח הוד** במכוון.

[73] ו"ד מ"ך ו' ל"ת ת' ו"ד

ובזה מבואר "**שדה השלחין חזקתה שלש שנים מיום ליום**", היינו כנגד שלש ספירות נה"י שכל **ספירה** בגימטריא **שנה**, הרי שלש שנים במכוון. אבל "**שדה בעל**", היינו לאחר הזיוג שנקראת "שדה בעל", "**חזקתה שלש שנים ואינה מיום ליום**", שאז אינה צריכה לב' מידות נצח הוד אך יסוד כולל הכל. ולזה קאמר ר' ישמעאל שחזקתה שמנה עשר חודש להורות שקבלה כל האורות מיסוד חי. ובזה מיושב קושית התוס' שמקשים הרי אלו שמנה עשר חדש למה לי, יעו"ש. ולדידי ניחא, להורות יסוד **חי**, ודוק.

(פה מבואר סוד הענין של ה' בנות צלפחד בטוב טעם)

להבין סוד הענין של בנות צלפחד ופירוש הגמרא (בבא בתרא קיט, א) "**ראויה היתה פרשת נחלות לכתוב על ידי משה רבינו אלא שזכו בנות צלפחד ונכתב על ידן**" ובפרש"י בפרשת פנחס בפסוק "**כן בנות צלפחד דוברות**" (במדבר כז, ז) כתב כך: "**כתובה פרשה זו לפני במרום, מגיד שראתה עינם מה שלא ראה עינו של משה**". וצריך להבין כל זה. והנה בספר מאורות נתן כתוב באות כ' סימן מ"ז "**בנות צלפחד הם ה' גבורות, ה' בנות צל פחד, צל בגימטריא ק"כ צרופי אלהים**", עכ"ל. והנה מצאתי רמז נכון לדבריו שאתה מוצא אותן ג' פעמים בתורה; ב' פעמים בפרשת פנחס ופעם שלישית בפרשת מסעי בסוף. ותמצא בפעם ראשון נכתב כך "**ושם בנות צלפחד מחלה ונעה חגלה מלכה ותרצה**" -- הרי נכתב ב' ווין בשמותם. ובפעם שנית ושלישית נכתב ג' ווין בשמותם. וכשתמנה חשבון שמותם כאשר כתבתי[74] עם האותיות שלהם עם ג' ווין עולה הכל תתר"פא כמנין ה' פעמים גבורה עם הכולל שלהם. דוק ותשכח. ובפעם הראשון שאין שם רק ב' ווין תחשב החמשה כוללים ותמצא מכוון תתר"פ כמנין ה' פעמים גבורה.

ואני מוסיף על דבריו שסוד יניקתם היתה מן ה' אחרונה שבשם ולכן תמצא בכל אחת מהן אות ה' בסופה. וידוע דאות ה' אחרונה שבשם היא מידת מלכות, אחת מה' גבורות, שם **אדני** בסוד **דינא** דמלכותא דינא. וכשתכתוב אדני במילוי עולה תרע"א כידוע. וכשתחשוב ב' תיבות **בנות צלפחד** עולה מנין תר"ע, ועם הכולל עולה תרע"א. זה פשוט. אמנם לפי הגמרא שהבאתי וגם פר"שי וגם לדקדק בפסוק "**ויקרב משה את משפטן לפני ה**'" שנכתב אות ן' רבתי, נלע"ד ששורש נשמתן היתה מן ה' ראשונה שבשם שהיא סוד בינה, גם כן אחת מה' גבורות דמינה מתערין דינין. ולכן ניחא שיש בכל אחת מהן אות ה'. וידוע הגמרא חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולן נמסרו למשה חוץ משער הראשון שנאמר "**ותחסרהו מעט מאלהים**", ובזה יבואר הכל בטוב טעם לענ"ד שדין שלהם הוא נמשך מאותו שער חמשים של בינה ולכן נתעלם ממנו הדין. ובזה מבואר

[74] מחלה נעה חגלה מלכה תרצה

"**ויקרב משה את משפטן**" בנו"ן רבתי, היינו לומר שמשפט שלהם היתה בסוד שער נ' שנעלם ממנו, לכן הוכרח להקריב משפטן לפני ה'. והורה ה' לדבריהם "**כן בנות צלפחד דוברות - כך כתובה פרשה זו לפני במרום**" דייקא, בסוד התרוממות, היינו בשער הראשון שנעלם ממך. וזהו כונת רש"י בצחות לשונו הקודש "**ראתה עיניהם מה שלא ראה עינו של משה**".

ובזה תמצא דבר נפלא, ד' תיבות אלו בגמרא **אלא שזכו בנות צלפחד** תמצא מכוון מנין **שער חמשים בינה**. דוק ותשכח. היינו שזכו לראות שער חמשים של בינה. ולכן כשתחשוב שמותן **מחלה נעה חגלה מלכה תרצה** עם ה' כוללים עולים אלף מ"ט, היינו מ"ט שערים, ואלף הוא סוד שער א' וגם **שער חמשים בבינה** עם האותיות עולה כך. ואין להאריך יותר.

(קושיא חזקה בענין בנות צלפחד שם בגמרא)

והואיל דאתי לידן אכתוב קושיא חזקה בזה הגמרא (בבא בתרא קיט, א) "**יודע היה משה רבינו שבנות צלפחד יורשות הן אבל לא היה יודע אם נוטלות חלק בכורה אם לאו, דמספקא ליה אם ארץ ישראל מוחזקת מאבותיהם או לאו**", וכתבו התוס' בד"ה יודע היה משה רבינו שבנות צלפחד יורשות הן אף על פי שלא נאמר עדיין פרשת נחלה יודע היה משה מטעם דלקמן אם כבן אנו חשובין נירש כבן ואם לאו תתייבם אמנו, ובפירוש הרשב"ם איתא אם כבן אנו לפטור אימנו מיבום שהרי היבום קם על שם אחיו בנחלה כדדרשינן ביבמות והבן מונעו מלייבם את אמו ומלירש את אביו ופוטר הוא את אמו ויורש את אביו, אם כן אף הבת כן. וסברא בעלמא הוא. הרי מבואר בדבריהם שעיקר טענה שלהם היתה שאם לא היו הם פוטרים את אמם מלייבם היה היבם לוקח הנחלה של אביהם. ועכשיו שהם פוטרים אמם מיבם ראוים הם ליקח נחלה של אביהם והרי אסיקנא ביבמות דף כ"ד דיבם הוא כבכור, מה בכור אינו נוטל בראוי אף היבם בנכסי אחיו אינו נוטל בראוי, ואם כן תמוה לי מאוד היכא קאמר יודע היה משה רבינו שבנות צלפחד יורשות הן מכח הטענה שלהן אבל לא היה יודע אם נוטלות חלק בכורה דמספקא ליה אם ארץ ישראל מוחזקת או ראוי, אם כן קשה ממ"נ, אי ארץ ישראל מוחזקת הרי גם חלק בכורה יטלו, ואי אין מוחזקת אלא ראוי אם כן גם חלק אחד לא יטלו דהא פרשת נחלות עדיין לא נאמרה אלא מכח הטענה "**אם כבן אנו חשובין לפטור אימנו מיבם נירש כבן דהא היבם היה נוטל הנחלה**" -- הרי היבם אינו נוטל בראוי כלל כדמסקינן ביבמות. וצריך עיון רב.

(מכאן עד סוף מסכתא מבואר עוד טעם על חשבון האותיות ואיזה דברי מוסר)

ונחזור לענייננו שכתבנו שיסוד המסכתא מיירי בסוד גלות שכינה ואין הדבר תלוי אלא בתשובה וצדקה כאשר כתבתי שב' תיבות אלו **תשובה צדקה** עולים כמנין **לפדות השכינה** עם ב' כוללים.

ובזה מבואר הגמרא ביומא (דף פו:) "**גדולה תשובה שמקרבת הגאולה שנאמר שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא**", ומקשים היכא רמיזא בכתוב זה תשובה. ושמעתי בזה דסוד התשובה היינו שתשוב ו' לה', שבגלות בעו"ה יש פירוד בין ו' לה' שבשם, בין צדיק לצדק, וזהו סוד "**צדקה ומשפט**", **דמשפט** הוא בסוד ת"ת, ו' שבשם, ועיין ביאיר נתיב באות משפט. **וצדקה** היא בסוד ה' אחרונה בשם. נמצא דמשפט וצדקה היינו סוד התשובה. עד כאן שמעתי.

ולכן כשתחשוב **משפט צדקה** עם האותיות והתיבות עולים תרל"ח כמנין **אברהם יצחק יעקב**. שאברהם ציוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. ובזה מבואר שכל הג' בבות מיירי הכל בעשיית משפט בין איש לרעהו. לכן העמידו חז"ל במסכת זו גם דיני צדקה שב' אלו אם יעשו כהוגן מביאין הגאולה.

וכשתחשוב **תשובה צדקה** עולים תתקי"ב, שהגאולה אחרונה תהיה על ידי סוד שם מ"ב כאשר כתבתי לעיל במסכת בבא קמא, דשם ראשון משם מ"ב הוא יכניע קליפת שור המועד, היינו עשו, ושם השני יכניע השר שלו כידוע, ואין להאריך כאן בזה. ולכן תמצא השם השביעי **שקוצית** עם האותיות עולים **תשובה צדקה**, **לפדות השכינה**, כדכתבתי. וידוע דשם זה שולט בשבת בשילוב עם השם הראשון כמבואר בכונת האר"י זלה"ה. וכבר כתבתי לעיל דשם הראשון יוצא מתיבת **בראשית**, גם כן בגימטריא תתקי"ב עם הכולל כמנין שם השביעי בסוד נעוץ סופו בתחלתו. וידוע דסוד שם מ"ב יוצא מפסוק בראשית עם הפסוק שאחריו עד אות ב' של "**ובהו**" ועד בכלל. נמצא דשם השביעי יוצא מתיבות "**היתה תהו ובהו**" דהיינו מן אות ה' אחרונה של "**היתה**", ולכן אותיות **ה**' (מן היתה) **תה**"**ו** ו"**ב**[75] עולים כמנין **משיח בן דוד** במכוון. והיינו על ידי השם היוצא ששה אותיות אלו כדכתבתי.

וזהו סוד ממכה עצמה מתקן רטיה לרפואה. ולכן בו ביום שנחרב הבית נולד משיח כידוע. וידוע דזה נדרש על החורבן כמבואר במדרש רבה שם, ולכן תלוי הגאולה בשם היוצא מתיבות אלו, היינו **שקוצית** עם האותיות שעולה כמנין **תשובה צדקה**, וכמנין **לפדות השכינה** עם ב' כוללים. וכל זה רימז רבינו הקדוש במסכת זו שמדברת בגלות השכינה. לכך העמיד ראשי אותיות עולים קי"ו וסופי אותיות עולים תש"ו שכל האותיות

[75] ה' תה"ו ו"ב

אלו המה בשם **שקוצית** עם האותיות נשאר אות צ' היינו לחבר צדיק וצדק על ידי תשובה צדקה.
בכאן ראוי להאריך בדברי מוסר שבעונותינו הרבים אין איש שם על לבו גלות השכינה בגלות המר הזה וגם מי שיש בידו למחות המה כמחריש ואין תוכחת מצויה והלא כל ישראל ערבים זה בזה. ולכך מסיים המשנה והגמרא במסכתא זו בדיני ערב לרמז זו. ומי אנכי ומה חיי להוכיח את הגדולים אשר קטנם עבה ממתני, אך לעצור במילין מי יוכל, באתי כמזכיר ומזהיר ולמוכיחים יונעם ויבא עליהם ברכת טוב וה' ברחמיו יתן בלבבינו לעשות תשובה שלימה ויבא משיח צדקינו בבי"א.

## מסכת סנהדרין

במסכת זו יש י"א פרקים והתחלת אותיות עולים קי"ד וסופי אותיות עולים תתמ"ב או תתנ"ב, שבסוף פרק ח' יש נוסחת ב-ם' ויש נוסחת ב-ן'. כל זה צריך טעם.
לפי פשוטה יש ליתן טעם על י"א פרקים כנגד י"א אותיות **ממונות נפשות**, שכל המסכתא מדבר בדינים אלו, דיני ממונות ודיני נפשות. וגם כנגד י"א דברים שבין דיני ממונות לדיני נפשות. ואף על גב דבגמרא דף ל"ו ע"ב איתא "**אמר רבי אבהו עשרה דברים שבין דיני ממונות לדיני נפשות**" -- היינו משום דקחשיב הא דאין הכל כשרין לדיני נפשות ועשרים ושלשה לחדא משום דתרוויהו ילפינן מחד פסוק כמבואר שם בפרש"י אבל באמת המה י"א דברים ועיין שם בגמרא.
והתחלת אותיות עולים קי"ד כמנין **דינים** במכוון כנגד ב' דינים אלו ממונות ונפשות. וסופי תיבות עולים תתמ"ב כמנין **נפשות** עם האותיות והכולל. ולפי הנוסחא שעולים תתנ"ב, עם הד' אותיות כמנין **מיתות** במכוון, שעיקר המסכתא מיירי מדיני נפשות היינו ארבע מיתות בית דין. כל זה הוא לפי פשוטה.
(פ"מ טעם נפלא על היות סנהדרי קטנה ד"ג וכל השייך לזה וטעם ב' על מנין הפרקים והאותיות)
אמנם לבוא אל תוכן הענין נבין טעם האמור במשנה מנין לסנהדרי קטנה שהיא ד"ג, דבעינן עדה שופטת ועדה מצלת הרי כאן עשרים, ולא כהטייתך לטובה הטייתך לרעה, הטייתך לטובה על פי אחד והטייתך לרעה על פי שנים, הרי ד"ב, ואין בית דין שקול מוסיפין עוד אחד -- הרי ד"ג. וכל זה צריך טעם למה באמת לחובה צריך שנים יותר? וגם קושית הגמרא (סנהדרין יז, א) כיון שיש ד"ג הטייתך לרעה על פי שנים היכא משכחת לה ומשני במוסיפין ואליבא דברי הכל אבל בסנהדרי קטנה באמת אי אפשר לגמור הדבר לחובה אם לא על פי שלשה יחידים דהיינו כשיש עשרה מזכין ושלשה עשר מחייבין. ועיין בגמרא ובפרש"י.

ונלע"ד כך, דסנהדרי קטנה המה בסוד **הוי"ה אלהים**, וידוע דהוי"ה הוא מידת חסד ורחמים ואלהים הוא מידת הדין. ומילוי של הוי"ה הוא עשרה -- שכל המילואים ע"ב ס"ג מ"ה -- כל אחד עשר אותיות כידוע, ושם אלהים במילוי הוא י"ג אותיות כידוע. לכן היו כ"ג סנהדרי קטנה כנגד ב' שמות אלו במלואו שהמה כ"ג אותיות. ולכך צריך עדה מצלת -- היינו עשרה כנגד עשרה אותיות שם הויה במילוי שהוא רחמים, וי"ג הנותרים כנגד שם אלהים במילוי שהוא דין. ולכך לא היה נגמר לחובה בסנהדרי קטנה אם לא על פי שלשה שהיו י"ג לחובה כנגד כל בחינת אותיות שם אלהים.

ובזה מבואר דלכך יש י"א פרקים כנגד אותיות ב' שמות אלו עם ב' כוללים, והתחלת אותיות עולים קי"ד גם כן על דרך זה, שב' שמות אלו עולים קי"ב עם ב' כוללים -- הרי קי"ד במכוון. וסופי אותיות עולים תתמ"ב גם כן על דרך זה, דידוע שיש ה' חסדים -- ה' שמות הויה -- עולים ק"ל, וה' גבורות -- ה' שמות אלהים -- עולים ת"ל, ויונקים מחמש אותיות מנצפך שהמה בגימטריא פ"ר כידוע. וכשתצרף **ק"ל** שהמה ה' חסדים, **ות"ל פ"ר** שהמה ה' גבורות -- עולה הכל תת"מ. עם ב' כוללים -- תתמ"ב.

ולכן היה צריך להיות תמיד בסנהדרין מזכין ומחייבין כנגד ב' שמות אלו. ולכן תמצא שתיבת **סנהדרין** הוא בגימטריא **דין ורחמים** עם האותיות והתיבות. דוק ותשכח.

(פ"מ טעם ב' על היות סנהדרין כ"ג)

ועוד יש לומר כעין דרך הנ"ל שמספר ך"ג המה כנגד ב' שמות **הויה אדני**, עדה מצלת כנגד שם הויה במילוי כאשר כתבתי, ועדה שופטת כנגד שם אדני במילוי שהם י"ב אותיות. ולכך צריך לחובה ב' יתירים כנגד בחינת אותיות אלו. הרי ך"ב. ואין בית דין שקול -- מוסיפין עוד אחד כנגד הכולל, שתי שמות כאחד. ועל פי זה נקראו "**סנהדרין**" כטעם א' שכתבתי שכולל דין ורחמים.

ועוד קאמינא שתיבת **סנהדרין** עם הכולל עולה ש"פ כמנין **שלום** עם האותיות. וזה השם כולל הויה אדני כאחד -- י' פעמים א', ה' פעמים ד', ו' פעמים נ', ה' פעמים י' -- עולה ש"פ כידוע. ולכן מבואר במשנה (משנה, סנהדרין ו, ו) שקרובים של מחויבים מיתות ב"ד "**שואלין בשלום הדיינין שאין בלבנו עליכם כלום, שדין אמת דנתם**", על פי סוד ב' שמות הקדושים שיש עמכם העולים **שלום** עם האותיות. וגם כן אמרו ש"דין **אמת** דנתם", בסוד **חסד דין ורחמים** עם הכולל עולים כמנין **אמת** בסוד "**תתן אמת ליעקב**", כלומר שכל המידות הסכימו לדין זה.

ועל פי דברים שכתבתי סנהדרי קטנה המה כנגד ב' שמות הקדושים הויה אדני, בזה מבואר טעם שדיני נפשות היינו ארבע מיתות נידונין על פיהם, דידוע מכונת הארי

זלה"ה והוא נדפס גם בשערי ציון בק"ש על המטה, שאם נתחייב סקילה היינו שמגיע הפגם שלו בב' אותיות ראשונות מן ב' שמות אלו, ואם נתחייב שריפה מגיע פגם בב' אותיות שניות, ואם נתחייב הרג מגיע הפגם בב' אותיות שלישית, ואם נתחייב חנק מגיע הפגם בב' אותיות רביעית מן ב' שמות אלו. והארבע מיתות המה באים על ידי שם אדני שהוא דינא דלעילא ולכן גם בדין שלמטה צריך להיות הדין שלהם בכ"ג כנגד ב' שמות אלו כדכתבתי. והדין נגמר לחובה על פי י"ב מחייבין או י"ג כנגד אותיות שם אדני במילוי שהוא י"ב ועם הכולל הוא י"ג.

ולכן תמצא הנסקלין המה י"ט, ועם הכולל -- הרי כ', כנגד **יוד** שבשם. ואף שהרמב"ם בפ' ט"ו מהלכות סנהדרין (פט"ו מהל' סנהדרין ה"י) כתב י"ח המה הנסקלין -- היינו דחשיב מקלל אביו או אמו לאחד אבל באמת המה י"ט כדכתבתי. והנשרפין המה עשרה כנגד **ה"ה** שבשם במילוי ה"ה.

ובזה מבואר פלוגתת חכמים ור' שמעון, דחכמים סבירא להו סקילה חמורה משריפה והרג חמורה מחנק, היינו כסדר אותיות השם, ומי שפגם שלו יותר גדול מיתתו חמורה. אבל ר' שמעון סבירא ליה דארבע מיתות המה בצירוף השם **היה**"ו, דידוע השם כסדר הוא רחמים וצירוף השם היה"ו הוא דין, כמבואר בכמה דוכתי ברעיא מהימנא ובתיקונים. נמצא כאן שהוא דין -- צירוף השם הוא היה"ו. נמצא שריפה חמורה מסקילה וחנק חמורה מהרג. וכמדומה לי שקריתי דבר זה באיזה ספר.

אבל באמת הלכה כחכמים שדין זה הוא ברחמים לכפרת עונו שיהא לו חלק לעה"ב, והרי לכך סידר התנא משנה "**כל ישראל יש להם חלק לעה"ב**" בין הארבע מיתות להורות זה. ולכן תמצא שארבע מיתות **סקילה שריפה הרג חנק** עם התיבות והכולל עולים כמנין **כל ישראל יש להם חלק להבא** עם האותיות במכוון. גם תמצא שארבע תיבות **סקילה שריפה הרג חנק** עולים אלף קס"ו כמנין ה' פעמים גבורה העולים תתר"פ כידוע, ועם שם **אלהים** הוא במכוון אלף קס"ו כאשר כתבתי לעיל, שדינים אלו באים מחמש גבורות ומשם אלהים.

ולכן תמצא במשנה פ"ו (משנה, סנהדרין ו, ה) "**א"ר מאיר בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי**", ועיין בגמרא ובפרש"י. ולדידי ניחא מאוד הלשון הזה דכשתחשוב **קלני מראשי ומזרועי** תמצא מכוון כמנין ה' פעמים גבורה. ועל זה מצטערת כביכול שהיא מליאה גבורות. ולכן תמצא שתיבת **סנהדרין** עם האותיות עולים שפ"ו כמנין **שכינה** עם הכולל, השכינה היתה עמהם תמיד ומהדרת אזכותא תמיד, שהרי כשהדין נגמר לחובה היא מצטערת ואמרה קלני מראשי ומזרועי. ובזה

מצאתי טעם נכון על שזכות נגמר על פי רוב אחד וחוב בעינן שנים, היינו משום דשכינה מצטרפת עמהם ודעתה ודאי לזכות.

וסנהדרי גדולה המה של שבעים ואחד כבר מבואר הטעם בספר מ"נ (מאורות נתן(?)/מאיר נתיב(?)) שהמה בסוד ת"ת מילוי השם מ"ה ולכך היו ע"א כמנין כ"ו מ"ה. ואני מוסף על דבריו שב' תיבות **שבעים ואחד** עולים כמנין **אמת** במכוון, ומדת אמת הוא ת"ת כידוע, לכך הם אמת ודבריהם אמת, אפילו אם יאמרו לך על ימין שמאל ועל שמאל ימין, היינו משום דמידת ת"ת כלול ימין חסד ושמאל גבורה כידוע, וצריך לאכללא ימין בשמאל ושמאל בימין, והם היו יודעים באיזה בחינה דצריך לאכללא ולכך אסור להמרות נגד דבריהם אפילו אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל וכו'. כנלע"ד פשוט.

(פ"מ כמה טעמי בדיני זקן ממרא)

ובזה תמצא טעם טוב על שנקרא "זקן ממרא" מי שהמרה על פיהן, וגם שהזקן ממרא אינו חייב אם המרה עליהן כשהן חוץ למקומן ואינם יושבים בלשכת הגזית שהמקום גורם כמבואר בגמרא וברמב"ם הלכות ממרים פ"ג (פ"ג מהל' ממרים ה"ז). דכשתחשוב **זקן ממרא** עם האותיות עולה כמנין **אמת** עם האותיות והכולל, כלומר שהוא חולק על האמת. וגם תיבות **הגזית** עולה תכ"ה, ועוד תחשוב מספר קטן של **הגזית** עולה כ' -- נמצא עולה הכל **אמת** עם האותיות והכולל. ובזה תמצא מבואר שהם אמת, היינו **שבעים ואחד** בגימטריא **אמת**, וגם קדושת המקום הוא אמת כדכתבתי.

וסוד הכל שבכל סנהדרי קטנה השכינה אצלם כדכתבתי והיינו מידת אדני, אבל בסנהדרין גדולה שם הוי"ה ב"ה אצלם והיינו מידת ת"ת שהוא מידת אמת. ולכן תמצא שתיבת **גדולה** עולה מנין מ"ה וג' היתירה מורה על ג' אותיות אמת. וכשתחשוב **סנהדרין גדולה** עם האותיות והתיבות עולה במכוון מנין **אמת**.

וזהו פירוש הגמרא "**משה במקום שבעים ואחד קאי**", כלומר כשם שסנהדרין גדולה של שבעים ואחד המה בסוד אמת, כך משה הוא בסוד ת"ת שהוא מידת אמת, לכן כשתכתוב משה במילוי -- **מ"ם שי"ן ה"ה** -- עולה מנין **אמת**, וט' יתירים היינו מספר קטן מן **אמת**, הוא ט' כידוע.

במשנה (משנה, סנהדרין ז, א) "**ארבעה מיתות נמסרו לבית דין**" - קשה מנינא למה לי? ובגמרא דף נ"ג אמר רבא ארבע מיתות גמרא גמירי להו, דמיתות חנק לא כתיב בתורה רק הכי גמירי להו. ועיין שם בגמרא ובפרש"י.

וקודם שנבא לביאור בדרך רמז וסוד אכתוב תחלה מה שתמוה לי בדברי הרמב"ם בהלכות סנהדרין פי"ב ופי"ג, דבגמרא דף מ"ו ע"ב הביא ברייתא בזה הלשון: "**הא כיצד**?

**משהין אותו עד סמוך לשקיעת החמה וגומרין את דינו וממיתין אותו ואחר כך תולין אותו וכו**'", משמע בהדיא דגמר דין לא היה עד סמוך לשקיעת החמה, ורבינו משנה הלשון הברייתא ולא זכר כלל שהגמר דין יהיה סמוך לשקיעת החמה וכתב בפט"ו הלכה ז' (פט"ו מהל' סנהדרין ה"ז) "**כיצד מצות הנתלין וכו' ותולהו סמוך לשקיעת החמה ומתירין אותו מיד**" -- הרי שלא הזכיר רק התליה תהיה סמוך לשקיעת החמה אבל הגמר דין והסקילה היה באיזה שעה מהיום, ולא כן לשון הברייתא. ואף על גב דהברייתא מיירי בתליה, מכל מקום הלשון מבואר בהדיא שהמצוה כך שלא יהיה הגמר דין והמיתה אלא סמוך לשקיעת החמה. ולא בלבד באלו הנתלין אלא בכל חייבי מיתות הדין כך מדקאמר הברייתא בלשונה "**וגומרין את דינו וממיתין אותו**", ולא קאמר "וסוקלין אותו", משמע בהדיא שבכל חייבי מיתות היה הדין כך. והטעם נראה פשוט שכל מה שהיו יכולים להשהות הגמר דין שמא ימצאו לו עדיין זכות היו משהין באותו יום עד סמוך לשקיעה. וגם על פי הרמז וסוד שאכתוב מבואר שהדין כך.

ומכח זה יש לי עוד תימה בדבריו פי"ב הלכה ג' (פי"ב מהל' סנהדרין ה"ג) בסוף שכתב "**ויראה לי שהיה רחוק כמו ששה מילין כמו שהיה בין בית דינו של משה רבינו ובין סוף מחנה ישראל**", ולפי לשון הברייתא שהגמר דין הוא סמוך לשקיעת החמה אי אפשר לומר כן, דהא ידוע שלשון "סמוך" הוא חצי שעה או יותר וכאן אי אמרינן שהמיתה היה רחוק מישיבת בית דין ששה מילין הוא קרוב לשעה ומחצה, מלבד שמא יאמר אחד או הוא בעצמו יש לי זכות ויהא צריך שהייה לראות אם יש ממש בדבריו וביני לביני יעבור זמן השקיעה ויהא צריך לענות דינו עד למחר. וגם לשון המשנה (משנה, סנהדרין ו, א) "**אחד עומד על פתח בית דין ואדם אחד רוכב הסוס רחוק ממנו כדי שיהא רואהו**", ואם כדבריו שהיה רחוק ששה מילין היה צריך להעמיד אנשים הרבה בכדי שיהיו רואים זה את זה, דלפי טבע אנושי אינו שולט הראיה אף חצי מיל. והמשנה מדקדק הלשון "לאדם אחד וכו'". וכן מבואר בלשונו ריש פי"ג (פי"ג מהל' סנהדרין ה"א). והנה יודע אני שאין אני כדאי על אחד מתלמיד תלמידיו לחלוק, מכל מקום תורה היא וכתבתי הנראה לעני"ד שמקום המיתה היה רחוק מן הבית דין בערך מיל ולא יותר, ובבית דינו של משה רבינו שאני שהיה הגמר דין של המגדף והמקושש על פי ה' ולא שייך שמא ימצאו להם זכות. ועוד אין דנין אפשר מאי אפשר. ועוד לפי הגרסא בגמרא שהיה האורך מחנה ישראל ג' פרסאות אבל לא הרוחב של המחנה, ואם כן איכא למימר שגם שם היה מקום המיתה מצדדין אצל המחנה ברוחב ולא היה רחוק מן המחנה רק כערך מיל או פחות. ועיין בזה במהרש"א בח"א סוף פרק כיצד מעברין.

(פ"מ סוד ארבע מיתות)

ונחזור לענינינו, שסוד ארבע מיתות נמשכו מנחש הקדמוני, דאיתא בזוהר איכה (זהר חדש קיא, א) והובא ביר"ג(?) בפ' בראשית שתחלה פתחה חוה באות מ' והנחש היה ממתין לאותיות ו"ת, ואות מ' היתה עולה ויורדת ולא היתה מתחברת עמהם עד שנתפתתה ויהבית ו"ת ד' זימנין ואקיפו אות מ' לד' סיטרין -- "**ו'תקח מפריו ו'תאכל ו'תתן ו'תפקחנה**"[76] -- הרי ד' זימנין, ואקיפו לאות מ' לד' סיטרין. ועיין שם בלשון המאמר גופא.

ובזה נראה לענ"ד מן ד' פעמים אותיות ו"ת נמשכו הארבע מיתות, ולכן תמצא **ארבע מיתות בית דין** עם האותיות והתיבות עולים במכוון במנין ד' פעמים ו"ת. דוק ותשכח. ולכן נלע"ד מה שכתבתי שבכל הד' מיתות היה הגמר דין סמוך לשקיעת החמה, דידוע הגמרא בפרק אחד דיני ממונות שחטא אדם הראשון היה בשעה עשירית ובי"א נידון ובי"ב נטרד מגן עדן והלך לו. הרי שהיה גמר דינו סמוך לשקיעת החמה. ולכך הביא הגמרא כל מעשה אדם הראשון במסכתא זו.

(פ"מ המשנה הזאב והארי וכו' בדרך רמז נפלא באריכות)

ובזה נבא לביאור המשנה (משנה, סנהדרין א, א) "**הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והנחש מיתתן בעשרים ושלשה. ר' אליעזר אומר כל הקודם להורגן זכה. ר' עקיבא אומר מיתתן בכ"ג**". ויש בגמרא פלוגתא (דף טו:), ר' יוחנן וריש לקיש, ר' יוחנן אומר אף על פי שלא המיתו עדיין מכל מקום מצוה להמיתן, ריש לקיש אומר והוא שהמיתו וכו'. וצריך ליישב. דבשלמא לר' יוחנן איצטריך התנא לפרוט כל הני לומר אילו שאינן בני תרבות אף על גב דלא המיתו זכה, אלא לריש לקיש דאמר והוא שהמיתו והכי פסק הרמב"ם ושאר פוסקים, אם כן למה פרט המשנה כל הני? ליתני סתם "כל בהמה וחיה ועוף שהמיתו וכו'"?

ותו מקשה הגמרא ר' עקיבא היינו תנא קמא ומשני איכא בינייהו נחש. ולכאורה הוא דבר תמוה דהא ליכא בדברי ר' עקיבא שום רמז ורמיזה שיש חילוק בין כל הני ובין נחש. וגם להבין דברי רש"י במשנה "**ברדלס - חיה היא**", מאי בעי רש"י בזה? ותו דבמשנה נזכר הזאב קודם הארי ובפיסקא שבגמרא כפי הנוסחא שלפנינו מרשים הארי והזאב. ולהבין כל זה נלע"ד שהתנא מדבר הכל ברמז וסוד, שכל החיות רעות אלו מדברים בד' מלכיות וכמו שראה אותם דניאל (דניאל, ז), קדמיתא כאריה - היינו מלכות בבל דכתיב בה "**עלה אריה מסובכו**", תניתא דמיא לדוב - והיינו מלכות פרס ומדי וכמבואר הכל

[76] היה נראה ראוי להגיה כאן ותרא ותקח מפריו ותאכל ותתן, כי ותפקחנה אינו לכאורה מעשה עבירה - ויקיעורך

בפר"שי בדניאל סימן ז', וכתב שם רש"י (פסוק ה') תיבת "**לדוב**" כתיב חסר, לדב, והוא תרגום של זאב, שגם לזאב נמשלה מלכות פרס. נמצא לגירסת הפיסקא שבגמרא הוא כפשוטה נקט תחלה הארי שהוא מלכות בבל ואחר כך נקט הזאב והדוב שהוא מלכות פרס ומדי, שעל שניהם נקראת כדפר"שי.

ולגירסת המשנה שהקדים הזאב נלע"ד שהתנא עשה כן בכיון שידוע דכורש מלך פרס הוא צוה לבנות בית המקדש שהחריב מלכות בבל, לכך מקדים אחד מן השמות של פרס, שהוא הזאב, קודם להארי שהוא בבל שהחריב בית ראשון. ולכן תמצא **הזאב** הוא נוטריקון ז'ה ב'נה א'ת ה'מקדש. ועיקר שמו "הדוב" נקט כסדר בתר הארי.

ובתר הדוב נקט הנמר, היינו מלכות יון כמבואר שם בכתובים בהדיא, ובתר הכי נקט התנא הברדלס, היינו חיה רביעית שראה דניאל שהוא מלכות אדום, אך החיה זו לא נתפרש שמה בכתובים, וזה כוונת רש"י במשנה "**ברדלס חיה היא**", כלומר אותה חיה שנאמר סתם בדניאל -- זהו ברדלס דקאמר התנא.

ותמצא בזה רמז מופלא דרש"י כתב שם באותה חיה רביעית כתיב "**וקרנין עשר לה**", זו פירש לו המלאך שהם עשרה מלכים שיעמדו לרומי קודם חורבן הבית. ותמצא מכוון שתיבת **ברדלס** הוא במנין **י' לרומי**, דוק ותשכח דבר נפלא.

נמצא מבואר כאן כל הד' מלכיות כסדר. ואחר כך נקט התנא "**והנחש**", היינו הנחש הקדמוני שהוא שר שלהם כידוע, וקאמר שם בכתובים "**חזה הוית עד די קטילת חיותא**", היינו החיה רביעית, "**והובד גשמה ויהיבת ליקדת אשא**", היינו בביאת משיח צדקינו, והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וכו', "**ושאר חיותא**", היינו ג' חיות ראשונות, "**העדיו שולטנהן וארכא יהיבת להון עד זמן ועידן**", ופר"שי עד זמן מלחמת גוג מגוג שאז יהיה מפלה גמורה לכל המלכיות שהרעו לישראל מימות עולם. ועיין שם בסימן ז' בפרש"י וביתר מפרשים.

ובזה נבא לביאור המשנה "**הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס**", לכך נקט כולן בה' הידוע, היינו ארבע המלכיות הידועים, "**והנחש**", היינו השר שלהם הנחש הקדמוני יהיה "**מיתתן בעשרים ושלשה**", היינו על ידי ב' שמות הקדושים הויה אדני במילואם שהמה כ"ב אותיות ועם הכולל כ"ג כדכתבתי לעיל בסוד סנהדרי קטנה שהמה כ"ג.

ואיתא ברעיא מהימנא פר' שופטים "**פקודא בתר דא, לדון בסייף לדון בחנק לדון בסקילה לדון בשריפה לדון בסייף - למאן? לס"מ, הה"ד (ישעיה, לד) כי רותה בשמים חרבי הנה על אדום תרד. חרב דקב"ה הוי"ה... נרתיקא דחרבא אדני**..", וע"ש לשונו הקדוש "**לדון בחנק וכו' עד ס"מ ובת זוגיה בחבל דיחנק ביה וכו'. לדון בסקילה לס"מ**

**וכו'. לדון בשריפה לס"מ וכו' עד ואומין דעלמא איתוקדן בההוא נר וכו'**" -- הרי מבואר בהדיא דס"מ ובת זוגיה נחש יתדנו לעתיד בכל ד' מיתות.
ולדידי היינו טעמא: דהם הביאו ד' מיתות לעולם בד' זמנין ו"ת כדכתבתי לעיל, לכך יתדונו בכל הד' מיתות. אך צריך לי עיון למה מתחיל בדין סייף וחנק ואחר כך בדין סקילה ושריפה. ואפשר משום דבדין סייף קאמר שיהיה על ידי שמות הוי"ה ואדני שיוציא חרבו מנרתיקה, ובאינך מיתות קאמר שיהיה על ידי שם הויה לחוד כמבואר שם, ולכך התחיל בסייף. אבל עדיין צריך עיון בספרים.
הכלל היוצא ממאמר זה שהס"מ ובת זוגיה נחש יתדנו בכל הד' מיתות. וכן האומות כדמסיים שם "**ואומין דעלמא אתוקדן בההוא נר מצוה**". או אפשר דאומין יתדנו רק בשריפה ולכן מסיים בשריפה על דרך "**יפקוד ה' על צבא המרום במרום**", היינו ס"מ ובת זוגיה נחש וכל ממנן ואחר כך על מלכי האדמה יתדנו בשריפה כמו שמבואר בפסוק "**והיה בית יעקב אש וגומר**". וכן **הברדלס** בגימטריא **אש** במכוון.
ולפי מה שכתבתי ראשונה שגם האומות יתדנו בכל הד' מיתות תמצא רמז נכון כשתחשוב **ארי דוב נמר ברדלס נחש** כמנין **סקילה שריפה הרג חנק** עם הכולל במכוון. וזאב אינו נחשב שהוא חד עם דוב. ויותר אין בידי לפרש המשנה עד יערה עלינו רוח ממרום.

(פ"מ דברי הרמב"ם פ"ב מהל' סנהדרין)

ברמב"ם ריש פ"ב מה' סנהדרין (פ"ב מהל' סנהדרין ה"א) "**אין מעמידין בסנהדרין בין גדולה בין קטנה אלא אנשים חכמים ונבונים וכו' יודעים קצת משארי חכמות כגון רפואות וחשבון ותקופת ומזלות וכו'**". וכתב מרן הכסף משנה "**כתב הרמ"ך תימא מה צורך לדיינים שידעו רפואות וחשבונות וחכמת המזלות, עכ"ל. ואני אומר דאתקופות ומזלות לא קשיא וכו' אבל מרפואות נשאר תמיהתו**". ולכאורה תמיהני לתמיהתן, הא מבואר בתוספתא דבבא קמא והובא בטור ושו"ע יו"ד סי' של"ו "**ואם ריפא שלא ברשות בית דין חייב בתשלומין אפילו אם הוא בקי. ואם ריפא ברשות בית דין וטעה והזיק פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. ואם המית ונודע לו שוגג גולה על ידו**". הרי שהרופא צריך רשות בית דין. אם כן מאי קשה להו מאי צורך לדיינים שידעו רפואות, הרי צריכים לידע כדי שיתנו רשות לרופאים לרפאות. וגם אם רופאים יעידו על אחד מהן ששגג מרפואה והמית והביאוהו לפני הסנהדרין והוא יאמר שלא טעה הרי צריכים לידע אם הוא חייב גלות או לאו.

(פ"מ קושיא חזקה על הטור י"ד והש"ע בסימן של"ו)

אמנם תמיה לי על רבותינו בעלי הטור והש"ע שהביאו תוספתא זו להלכה דלכאורה סותרת משנה שלימה בפ"ב דמכות דהרב הרודה את תלמידו והאב המכה את בנו ללמדו תורה ושליח ב"ד שהמיתו המה פטורין מגלות מאחר שמתכוונין לדבר מצוה כדאיתא במשנה וגמרא. ואם כן רופא זה שהיה מתכוין לדבר מצוה לרפאות אותו ושגג בדבר והיה לו גם כן רשות בית דין, למה יתחייב גלות בשוגג? וצ"ע רב.

## מסכת מכות

(פ"מ טעם מנין הפרקים וחשבון האותיות)

במסכת זו יש ג' פרקים והתחלת אותיות המה כא"ו, וסופי אותיות המה רל"ה. כל זה צריך טעם.

והנה במסכת זו מבואר ג' ענינים. בפרק א' דיני עדים זוממין. בפ"ב דיני גלות. בפרק ג' דיני מלקות. ואפרש בעז"ה כל הדקדוקים בכל השלשה ענינים. ובמה דסיים אפתח, הואיל דשם המסכתא נקראת "מכות" על שם המלקות. והא דלא נקראת "מלקות" היינו כדי לכלול בשם זה גם הגלות שהוא מכה רבה ונכללת בשם "מכות", וגם העונשים שנתחייבו העדים זוממין - הכל נכלל בשם "מכות".

אמנם לבוא אל סוד הענין נבאר גם כן במה שקראו בשעה המלקות (דברים כח, נח) "**אם לא תשמור לעשות וגומר**" שהוא כ"א תיבות, "**והפלא ה' את מכותך וגו'**" שהוא י"ג תיבות. ועיין במהרש"א מה שכתב בזה.

ולע"ד נראה על פי מה שאיתא בכונת האר"י זלה"ה בכונת המלקות כתב שג' הדיינים המה בסוד ג' פעמים שם אהי"ה במילוי קס"א קנ"א קמ"ג, וכבר נדפס סדר המלקות בשערי ציון. ובזה מבואר דלכך יש ג' פרקים במסכתא נגד ג' שמות אלו. והתחלת אותיות כא"ו עם ג' כוללים עולים ל' כנגד שלשים אותיות שבכל שם המה עשרה אותיות. ולכך שני פרקים ראשונים התחלת אותיות כ"א כמנין שם אהי"ה פשוט, וגם בפסוק "**אם לא תשמור**" יש כ"א תיבות לטעם זה.

ולכך נקראת המסכתא **מכות**, דג' שמות הנ"ל עולים תנ"ה -- קס"א קנ"א קמ"ג -- ועם עשרה אותיות שבכל אחד מהן עם הכולל עולה כמנין **מכות**.

וסופי אותיות המה רל"ה כמנין **ונקלה אחיך** - עולים ר"ל, ואות ה' מורה על ה' תיבות "כיון שלקה הרי הוא כאחיך". ולכך היה המלקות ל"ט כמנין **אחיך** במכוון. ובכוונת הנ"ל כתב מנין ל"ט הוא כנגד שם אהיה פשוט ומילוי ההין ומילוי דמילוי, המה ל"ט אותיות, ועי"ש.

עוד טעם על חשבון התחלת וסופי האותיות, עם ששה אותיות עולה מנין **בחורבן**, שבשעת החורבן נתקיימו כל המכות כאשר אבאר.

עוד טעם על שנקרא המסכתא בשם "מכות" וגם להבין המשנה (משנה, מכות ג, י) "**כמה מלקין אותו ארבעים חסר אחת וכו' רבי יהודה אומר ארבעים שלימות הוא לוקה והיכן הוא לוקה את היתירה בין כתפיו**". וצריך להבין במאי קמפלגי וגם למה לוקין היתירה בין כתפיו דוקא. וגם להבין שמביא הגמרא בסוף הפרק "**דרש ר' שמלאי תרי"ג מצות נאמרה למשה בסיני**" - מאי שייכות יש לדרש זה בהאי מסכתא?

(פ"מ ב' טעמים על הקללות שבמשנה תורה שהמה צ"ח או צ"ט)

וכדי ליישב כל זה בטוב טעם נקדים שמצאתי טעם נכון על מנין הקללות שבמשנה תורה שהמה צ"ח כמבואר בפרש"י בפרשת אתם נצבים (דברים כט, יב), וכן הוא בכמה דוכתי. ובמדרש תנחומא איתא שם מאה חסר אחת, הרי צ"ט. ולמה מנין זה, לא פחות ולא יותר? וכתבו שהמה כמנין המלקות שעל השמים שהמה שיתין פולסי דנורא כמבואר בכמה דוכתי, ומנין המלקות שעל הארץ שהמה ל"ט, בהצטרף שניהם המה צ"ט במכוון. ומשה רבינו העיד בהם השמים והארץ, ויד העדים בהם בראשונה להענישם, לכך מנין הקללות מכוונים נגד שתי המלקיות של מעלה ושל מטה. קצת מדברים אלו מצאתי והוספתי נופך משלי.

ואומר עוד שידוע ממדרש הנעלם שקללות שבתורת כהנים נתקיימו בחורבן בית ראשון ונכתוב[77] בהן בפירוש (ויקרא כו, לא) "**והשימותי את מקדשיכם וכו**'", והקללות שבמשנה תורה נתקיימו בחורבן בית שני ולא נכתב בהן החורבן בית המקדש בפירוש. נמצא לגירסת התנחומא שהמה צ"ט קללות ועם חורבן בית המקדש המה מאה שלימים. וידוע דפסוק "**ובין כתפיו שכן**" קאי על בית המקדש.

ובזה מבואר פלוגתת ת"ק ור' יהודה במנין המלקות. ת"ק סבירא ליה דמלקין אותו ארבעים חסר אחת, ועיקר ראייתו -- מלבד הטעם הנאמר במשנה -- מכח מנין הקללות שהמה צ"ט כנגד המלקיות שעל השמים והארץ, אם כן מוכח שמלקות שלנו המה ל"ט. ור' יהודה סבירא ליה ארבעים שלימות הוא לוקה, דסבירא ליה שעם חורבן בית המקדש המה מאה שלימים, אם כן מוכח דמלקות שלנו המה ארבעים שלימות. ולזה מסיים "**והיכן לוקה את היתירה? בין כתפיו**" - כנגד חורבן בית המקדש שהיה בין כתפיו. ודוק.

עוד טעם נראה לי על מנין הקללות שבמשנה תורה שהמה צ"ח לגירסת רש"י, עם חורבן

[77] נראה להגיה "ונכתב" - ויקיעורך

בה"מ המה צ"ט -- דכשתכתוב צ"ט במילוי[78] עולה תרי"ג, כלומר שהקללות חלים גם על ביטל מצות עשה אף שלא נכתב בהם עונש בידי אדם מכל מקום בידי שמים חל העונש עליהם כמו על מצות לא תעשה. ובזה אמרתי טעם נכון בקללות שבת"כ מתחילין באות ו' ומסיימן באות ה', והרבה דברים נאמרו בזה, ולדידי מבואר, דידוע מזוהר ורעיא מהימנא בכמה דוכתי דתרי"ג מצות שורשם משם הוי"ה ב"ה בסוד "**זה שמי וזה זכרי**". **שמי** עם **י"ה** עולה שס"ה, ומהם נמשכין שס"ה מצות ל"ת. **זכרי** עם **ו"ה** עולה רמ"ח, מהם נמשכין רמ"ח מצות עשה. ובזה מבואר דלכך מתחילין באות ו' ומסיימין באות ה' לומר שגם על ביטול מצות עשה הנמשכין מאותיות ו"ה שבשם חלים הקללות.

ובזה מבואר מה שהביא רש"י שם מאגדה של ת"כ (ויקרא כו, טז) "**אף אני מדבר**[79] **איני מדבר עמהם אלא באף**", דידוע הגמרא במנחות שאמר מלאכא לרב קטינא בעידן ריתחא ענשינן אעשה, ולזה קאמר איני מדבר עמהם אלא באף, ויהיה עידן ריתחא ויחולו העונשים על ביטול מ"ע.

וידוע שיש תרי"ג מצות כדדריש ר' שמלאי ועוד שבע מצות דרבנן, ולכך יש בדברות ראשונות תר"ך אותיות כנגד תר"ך מצות שכולם נכללין בעשרה דברות. ובזה מבואר שנקראת המסכתא **מכות**, דכשתכתוב מכות במילוי -- **מ"ם כא"ף וי"ו תי"ו** -- עולים תרי"ט, ועם הכולל עולה תר"ך, כלומר שהעונש חל על כל המצות ואפילו על מצות דרבנן, ולכך מביא הגמרא בסוף פרק זה "**דריש ר' שמלאי תרי"ג מצות נאמרו למשה מסיני**" להורות כל זה.

בכאן ראוי להאריך בדברי מוסר בכמה מצות שנעשה כהיתר ובפרט בהשחתת הזקן והראש ולעצור במילין מי יוכל.

(פ"מ איסור גמור על פי דין גילוח הזקן במספריים כעין תער)

תחלה אומר יודע אני ערכי השפל שאיני כדאי לחלוק על מרן הכ"מ ובית יוסף שכתב שבמספריים כעין תער מותר בפאות הזקן. ודברי רבינו תמוהים מאוד לענ"ד, שהרי לשון המשנה (משנה, מכות ג, ה) "**ואינו חייב עד שיטלנו בתער**" משמע בהדיא דחיובא ליכא אלא בתער אבל איסורא דאורייתא איכא אף בלא תער. ודברי רבינו הרמב"ם בפי"ב מה' עכו"ם (פי"ב מהל' עכו"ם ה"ו) הכי איתא -- תחלה כתב דיני פאת הראש וכתב בהלכה ו' "**ומותר ללקוט הפאות במספריים, לא נאמר אלא השחתה בתער**", דהוא סובר הא דאיתא במשנה "**ואינו חייב עד שיטלנו בתער**" קאי גם לפיאות הראש. מה

[78] צדי"ק ט"ת -- ויקיעורך
[79] נלע"ד למחוק תיבת "מדבר" -- ויקיעורך

שאין כן התוס' והרא"ש וסייעתיהו סבירא להו הא ד"**ואינו חייב**" לא קאי אלא על פאות הזקן דכתיב בהו השחתה, אבל בפאות הראש דכתיב בהו סתם "לא תקיפו", חייב גם במספרים כעין תער. וכן מבואר בהדיא בדברי הרא"ש. ומה שכתב בש"ע סימן קפ"א ס"ג "**ויש אוסרים במספרים**", והיינו דעת הרא"ש וסייעתיהו -- לא דק בלישנא שכתב "ויש אוסרים", דהיה לו לכתוב "ויש מחייבין" כמו שמבואר בהדיא בהרא"ש ושארי פוסקים. נחזור לדברי הרמב"ם שכתב בהלכה ז' דיני פיאות הזקן וכתב (פי"ב מהל' עכו"ם ה"ז) "**ואינו חייב עד שיגלחנו בתער וכו' לפיכך אם גלח זקנו במספרים פטור**", וכתב מרן (כסף משנה שם) "**ומ"מ איכא למידק במה שכתב אם גלח במספריים פטור דמשמע איסורא איכא, דמותר מיבעיא ליה דומיא דהקפת הראש, ונראה לומר דסירכא לשון דמתנית' נקט ולאו דוקא דלכתחלה נמי שרי**".

ואני בער ולא אבין דבריו, ודאי בדברי רבינו צריכין אנו לומר דחדא הוא לאו דוקא, או הלשון שכתוב בפיאות הראש "ומותר", או הלשון שכתב בפיאות הזקן "פטור" דמשמע אבל איסורא איכא. אם כן יותר טוב לומר דלישנא קמא הוא לאו דוקא ותפוס לשון אחרון מכמה טעמים.

חדא, דלישנא דמתניתין מסייעו ולכך הביא לשון המשנה, וכמו שכתב מרן בעצמו. ועוד דלא נעשה פלוגתא רחוקה בין הרמב"ם והרא"ש בפיאות הראש, דלהרא"ש חייב אף במספריים וכמבואר בהדיא בדבריו, ולהרמב"ם יהיה מותר לכתחילה במספרים. אלא ודאי הלשון "ומותר" לאו דוקא, וחזר אחר כך וכתב לשון המשנה בפיאות הזקן דמשמע דחיובא ליכא אבל איסורא איכא, ומינה ילפינן במכל שכן לפיאות הראש שאיסורא איכא. כנלע"ד פשוט.

ועוד דלשון המשנה דקאמר "**ואינו חייב עד שיטלנו בתער**" אי אפשר לפרש דקאי נמי אפיאות הראש דאם כן היה לתנא לומר "עד שיטלם" בלשון רבים, דהא אי אפשר לומר "עד שיטלנו" קאי אראש דהא אינו נוטל הראש אלא שערות הראש או פיאות הראש, אם כן היה לו לומר בלשון רבים "עד שיטלם בתער", אלא ודאי דלשון המשנה לא קאי אלא אזקן דשייך שפיר "עד שיטלנו", שיטול הזקן כולו.

אך אותן הפוסקים דהיינו הרמב"ם וסייעתיה שפסקו דגם בפיאות הרא"ש אינו חייב אלא בתער פסקו כך מתוך התוספתא כמבואר בדבריהם, ואם כן הרי"ף -- שלא הביא התוספתא אלא לשון המשנה והגמרא -- מכלל דסבירא ליה דבפיאות הראש חייב גם במספרים. והרי הכלל בידינו כל היכא שהרי"ף והרא"ש המה בחדא שיטה - בטל דעת הרמב"ם לגבייהו, ומכל שכן שגם דעת התוספות ושארי פוסקים כך היא.

נמצא בפאות הראש אין הלכה כדברי הרמב"ם וסייעתיה אלא כאידך פוסקים שאין חילוק בהו בין תער למספרים בפאת הראש ומכל שכן שאין הלכה כמותו במה שכתב "ומותר", ומכח זה כתב רבינו בית יוסף גם בפיאות הזקן שמספריים מותר לכתחלה, ולא כן הוא, אלא כמשמעות לשון המשנה "**ואינו חייב**" דמשמע בהדיא דחיובא ליכא אבל איסורא דאורייתא או עכ"פ איסורא דרבנן איכא, אבל לא מותר לכתחלה כדעת הש"ע. וכבר כתבתי אף שאיני כדאי להכריע בין הרים הגדולים ומכל שכן לחלוק עליהם, מכל מקום תורה היא והנראה לענ"ד ברור כתבתי.

וכבר האריך בספר יין המשומר על פי סודות נפלאים שהוא איסור גמור אף במספרים, וגם בשארי ספרים, ומה לי להאריך עוד בזה. ובפרט בעו"ה הפרוץ מרובה ומרובה על העומד, כשרואים הלומדים ובני תורה שמגלחים זקנם המה משחיתים בתער ומאן מפיס, לכן אותן הלומדים המה חוטאים ומחטיאים את הרבים, ואקוה לה' בקוראם דברים אלו וישקלו במאזני שכלם שהוא איסור גמור במספרים, שיחזרו בהן ויגדלו זקנם ופאת ראש כדין ודת של תורה, ומהם יראו כל העם וכן יעשו, ואני את נפשי הצלתי.

(פ"מ סוד המשנה כיצד מלקין אותו)

ביאור סוד המשנה (משנה, מכות ג, יב) "**כיצד מלקין אותו? כופת שתי ידיו על העמוד הילך והילך וחזן הכנסת אוחז בבגדיו וכו' והאבן נתונה מאחריו. חזן הכנסת עומד עליו ורצועה של עגל בידו כפולה וכו**'" עד "**ומכה אותו שליש מלפניו ושתי ידות מלאחריו וכו**'".

ידוע שהחוטא פוגם למעלה, וכפי שהחטא יותר גדול הפגם יותר גדול. והפגם יכול להיות עד חג"ת שהן שתי זרועות והגוף, אבל משם ולמעלה אינו מגיע הפגם של חייבי מלקות. וידוע מכונת האר"י זל"ה שרחל היינו סוד מידת מלכות יוצאת מאחורי ז"א אחר סיום שליש העליון מאחורי החזה. וזהו סוד הפסוק "**קול ברמ"ה נשמע**" כידוע. והנה בית דין אינם יודעין עד היכן הגיע הפגם של החוטא זה שמלקין אותו, שמא הגיע הפגם עד חג"ת, ולכך כופתין שתי ידיו על העמוד והיינו סוד חג"ת, שתי ידיו היינו סוד ח"ג, על עמוד, היינו עמודא דאמצעיתא שהוא ת"ת כידוע. "**וחזן הכנסת**" היינו סוד רחל היא השכינה, דידוע שתיבת **חזן** עולה ס"ה כמנין **אדני**, וגם תיבת "הכנסת" היא בסוד השכינה שהיא מכנסת כל האורות, לכן **כנסת** בגימטריא י' פעמים ב"ן עם הכוללים כידוע בסוד "**בית הכנסת עומד מאחריו**" כדכתבתי שהיא מאחוריו דז"א, "**ורצועה בידו**", היינו הגבורות כאשר כתבתי כמה פעמים שסוד חמשה אותיות מנצפ"ך המה ה' גבורות עולים פ"ר, נשאר צ"א כמנין **האלהים**, שהחוטא גורם להגביר הגבורות.

"**והאבן נתונה מאחריו**", קאמר בה' הידוע, ולא קאמר "אבן", אלא לרמז על יצר הרע שנקרא "אבן נגף". "**וחזן הכנסת עומד עליו**", שהיה לו להתגבר על יצר הרע ולעמוד עליו בסוד "הוא ישופך ראש" כידוע, והוא לא עשה כן, ולכך מלקין אותו שליש מלפניו ושתי ידות מלאחריו, שהפגם שפגם בשכינה שהיא מאחריו דז"א הוא כפלים מהפגם המגיע בז"א.

"**והקורא קורא אם לא תשמור וגו'**" -- כבר כתבתי למעלה שבפסוק זה המה כ"א אותיות כנגד שם אהי"ה, ושם זה פשוט ומילוי בההי"ן ומילוי דמילוי עולה ל"ט, ולכך מלקין אותו ל"ט להוריד החסדים כמבואר בכוונת האר"י להמתיק הגבורות. וגם שלשה פסוקים שקורא אח"ז יש בכל אחד מהם י"ג תיבות לעורר י"ג מידות הרחמים.

ועיין ברמב"ם פי"ט מה' סנהדרין (פי"ט מהל' סנהדרין) שמונה כל הלאוין שיש בהם מלקות וכתב שהמה מאתים ושבעה, והנשארים אין בהם מלקות משום דהמה לאו שאין בהם מעשה או לאו שניתק לאזהרת מיתות ב"ד. והקדמונים נתנו סימן לזה: **מכה רבה**, תיבת **רבה** עולה ר"ז. ואני אומר שגם התנא מרמז זה; "**ואלו הן הלוקין**", תיבת **הלוקין** עם האותיות עולה מכוון ר"ז. והא דלא חשיב התנא לכולהי מבואר בפרש"י דלא קחשיב אלא הנך שיש בהן איזה חידוש ועיין שם.

(פ"מ מאמר הגמרא בסוף המסכתא)

נחזור לענינינו שכתבתי שהקללות שבתורת כהנים נתקיימו בחורבן בית ראשון והקללות שבמשנה תורה נתקיימו בחורבן בית שני ובהם לא נזכר חורבן הבית בפירוש. וכל זה צריך טעם ליישב.

ותחלה נבאר מאמר תמוה בגמרא סיום המסכתא ומוכרח אני להאריך קצת, וזה לשונו: "**שוב פעם אחת עלו לירושלים**", כלומר אלו התנאים שנזכרו שם למעלה, "**כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל יוצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הם בוכים ור' עקיבא משחק וכו' אמרו לו מקום שכתוב בו "והזר הקרב יומת" עכשיו נתקיים (איכה ה, יח) "על הר ציון ששמם שועלים הלכו בו" ולא נבכה? אמר להם לכך אני משחק דכתיב (ישעיהו ח, ב) "ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריהו בן יברכיהו", וכי מה ענין אוריה אצל זכריה? אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה, באוריה כתיב (מיכה ג, יב) "לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיין תהיה הר הבית לבמות יער", ובזכריה כתיב (זכריה ח, ד) "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובת ירושלים", עד שלא נתקיימו נבואתו של אוריה הייתי מתירא שמא לא תתקיים נבואתו של זכריה, ועכשיו**

**שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. ולשון זה אמרו לו עקיבא נחמתנו עקיבא נחמתנו**".

(פ"מ פסוקים ישעיהו סימן ח' בדרך נפלא)

הגמרא תמוה מאוד ואין מהצורך להאריך בקושיות ודקדוקים. ותחלה נבאר הפסוקים בישעיה ח' (ישעיהו ח, א) "**ויאמר ה' אלי קח לך גליון גדול וכתוב עליו בחרט אנוש למהר שלל חש בז ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריהו בן יברכיהו**", והנה תמוה מאוד למה ציוה לו הקב"ה שיקח גליון גדול ויכתוב עליו ארבע תיבות אלו "למהר שלל חש בז", לזה היה די נייר קטן? וגם מה שייכות יש לזה הפסוק שאחריו "**ואעידה לי עדים נאמנים וגומר**", וביותר לפי דרש הגמרא הנ"ל. ועיין בספר כלי פז מה שכתב בזה.

והנלע"ד תראה נפלאות בתורתינו הקדושה, הנה בודאי אותה נבואה מהר שלל חש בז קאי על עשרת השבטים כמבואר שם במפרשים, מכל מקום מרומז בתוכה נבואת אוריה ונבואת זכריה. וזהו אפשר פירוש הגמרא דבבא בתרא (דף יד:) "**ישעיה כולה נחמתא**", כלומר שגם הפורענות שהיה מתנבא מרומז בה נחמתא כמו כאן בפסוק זה. הנה נבואת אוריה מרומז כאן שתיבת **חש** עם הכולל בגימטריא **שדה**, וכשתחשוב תיבות **מהר שלל חש** עולים כמנין **תחרש** עם האותיות והכולל. נמצא מרומז פורענות שדה תחרש. נשאר תיבת **בז**. כשתחשוב במילוי -- **בית זין** בחד יוד עולה במכוון כמנין **לבמות** עם הכולל. נמצא מרומז פורענות לבמות יער. גם תיבת **בז** עם הכולל הוא מספר קטן של **יער**. וכשתכתוב אות **זיין** בשני יודין הוא ממש אותיות **עיין**, שכך נכתב שם בפסוק "**עיין תהיה**", ובהתחלף אות ע' עם אות ז' שהוא מספר קטן שלו וגם בא"ת ב"ש מתחלפין אותיות ז"ע.

נמצא מרומז כאן כל שלשה פורעניות שהתנבא אוריה. וגם מרומז בתיבות אלו נבואת זכריהו "**עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובת ירושלים**", דכשתחשוב ראשי תיבות וסופי תיבות מן תיבות אלו **ישבו זקנים וזקנות ברחובת ירושלים**[80] עם הכולל במכוון כמנין **מהר שלל חש בז**. דוק בכל זה ותשכח.

ובזה מבואר הפסוקים שאמר לו הקב"ה "**קח לך גליון גדול וכתב עליו בחרט אנוש למהר שלל חש בז**". אך שלא תקשה לך לד' תיבות אלו למה לי גליון גדול -- לכך אמר לו הקב"ה "**ואעידה לי עדים נאמנים וגומר**", כלומר שתיבות אלו מרומז נבואת אוריה ונבואת זכריהו, ולכך מביא הגמרא דוקא פסוק זה שבנבואת זכריה, והלא בנבואת זכריה

[80] י"ו ז"ם ו"ת ב"ת י"ם -- ויקיעורך

יש כמה נחמות, ולפי מה שכתבתי ניחא מאוד שנבואה זו תלויה בנבואת אוריה והיינו בפסוק נבואת ישעיה "מהר שלל חש בז" וכדכתבתי.
וגם כן תמצא שתיבות אלו **ואעידה לי עדים נאמנים** עם האותיות והכולל עולים כמנין **אוריה זכריהו** במכוון, ועולים מנין **עת**, שכל נבואה יבא בעתו.
וגם כן יש לדקדק שבספר זכריה נכתב "**זכריה בן ברכיה**" וכאן נכתב "**זכריהו בן יברכיהו**". ולענ"ד מרמז כאן שבכל ג' שמות **אוריה זכריהו יברכיהו** יש בכל אחד מהם אותיות רי"ו, מספר גבורה, וכשתצטרף ג' פעמים רי"ו עולים **תרחם**, כמבואר בכוונת תיקון חצות, והיינו כדכתבתי שיש כאן ג' פורעניות מן ג' פעמים גבורה וגם יש כאן נחמות שלעתיד, אז תרחם ציון ותבנה חומת ירושלים בבי"א. ודו"ק בכל זה היטב.
ובזה נבא לביאור הגמרא. ונקדים מה שכבר כתבנו במסכת גיטין, כשהמקדש נקראת "הר" - נחרב כולו, אבל כשנקרא "שדה" נשאר מקצת קדושה. ועיין שם שהארכתי קצת בטוב טעם אם במקדש ראשון נשאר מקצת הקדושה או במקדש ראשון נתבטלה הקדושה לגמרי שנקרא הר אך במקדש שני שנקרא שדה אז נשאר מקצת הקדושה.
והנה התנאים אלו בודאי היו יודעים הפסוק "**על הר ציון ששמם שועלים הלכו בו**", ואם כן למה בכו עכשיו שראו שועל יוצא ממנה? אלא הם סברו דדוקא אחר חורבן מקדש ראשון שנקרא 'הר' אז נתקיים "**על הר ציון ששמם שועלים הלכו בו**", דלא נשאר כלל הקדושה, אבל אחר חורבן מקדש שני שנקרא 'שדה' ונשאר מקצת הקדושה לא ילכו בו שועלים, והנה היו אחר חורבן בית שני וראו שועל יוצא מבית קדשי הקדשים, וזהו שדיקדקו "**ועכשיו שועל יוצא ממנו ולא נבכה**".
אמר להם ר' עקיבא שאין תלוי זה בזה לומר אחר שנקרא שדה שנשאר הקדושה לא ילכו בו שועלים -- זה אינו, שהרי נבואת אוריה "**ציון שדה תחרש**", הרי שקראו 'שדה' ואפילו הכי קאמר "**הר הבית לבמות יער**" - שמצוין שם כל מיני חיות, ואם כן אחר שנתקיים נבואת אוריה יתקיים גם כן נבואת זכריהו שהכתוב תלאן זה בזה וכמו שכתבתי.
ולזה אמרו לו בלשון זה "**עקיבא נחמתנו עקיבא נחמתנו**", נחמה כפולה, חדא שהם היו סבורין שגם בבית שני נתבטל הקדושה לגמרי מאחר שראו שועל יוצא ממנה אם כן עדיין נקרא הר ולא נשאר שום קדושה, והוא ניחם אותם שבאמת נקראת שדה ונשאר קצת הקדושה ואפילו הכי שועלים הלכו בה כנבואת אוריה. וגם כן ניחם אותם שיתקיים לעתיד נבואת זכריה וכל הטובות והנחמות של כל הנביאים בבי"א. דוק היטב ויונעם לך.

ובזה מצאנו טוב טעם על שבתוכחה ראשונה נכתב חורבן בית המקדש בפירוש ובתוכחה שניה לא נכתב בפירוש, להורות זה שבחורבן ראשון נתבטל הקדושה לגמרי אבל בחורבן שני נשאר מקצת הקדושה זו קידשה לעתיד לבא.

נחזור לענין חשבון האותיות בראש שהם כא"ו ובסוף לה"ר עולה במנין **הכ"ל ר"ז** במכוון על פי מה שכתבתי בשם הרמב"ם שכל הלאוין שלוקין עליהן המה ר"ז והנשארים אין לוקין עליהם דבר זה מרמז התנא בחשבון האותיות **הכ"ל ר"ז**.

ועכשיו נתחיל לפרש מה שנקראת המסכת "מכות" שיש בה ג' פרקים וחשבון האותיות תחילה וסוף הכל על פי רמז וסוד פרק אלו הן הגולין איתא בגמרא שלש טעות[81] עתיד שר של אדום לטעות. טועה שאינו קולט אלא בצר והוא גולה לבצרה, טועה שאינו קולטת אלא שוגג והוא מזיד, טועה שאינה קולטת אלא אדם והוא מלאך. ועיין בפר"שי ובמפרשים, ובזה יבואר הכל, שרבינו הקדוש מרמז כל זה בתיבות **מכות** עם הכולל עולה במכוון **זהו מלאך מזיד בצרה**. דוק ותשכח דבר נפלא. נמצא מרומז כאן כל ג' טעות שלו. ולכך יש במסכת ג' פרקים.

וסופי אותיות **לה"ר** מרמז גם כן עליו, שלצדיקים נדמה להר והמה כובשין אותו כמבואר במסכת סוכה וזהו סוד הפסוק "**ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו**", ב' תיבות **הר עשו** עולה מכוון ב' תיבות **שר לאדום**, ואז "**והיתה לה' המלוכה**", שיהיה השם שלם כדפרש"י וכל המפרשים שם, לכך העמיד כאן ראשי האותיות כא"ו -- מנין שם הוי"ה ב"ה עם הכולל, שיהיה השם שלם, כולל כל השמות הקדושים. וב' פרקים ראשונים ראשי אותיות מנין שם אהיה.

ובזה מבואר מה שהבאתי למעלה במסכת סנהדרין רעיא מהימנא בפר' שופטים שכל ד' מיתות לדון לס"מ, ועיין גוף המאמר במקומו. ותמצא שבכל מיתה מרומז תיבת "הר". **סקילה** בגימטריא **הר**. **שריפה** יש בה **הר**. **והרג** גם כן יש בה **הר**. אך בחנק לא נמצא תיבת "הר" דבאמת חנק לא כתוב בתורה כמו שהבאתי למעלה הגמרא, רק 'מיתה' סתם, ולכך מסיים שם ברעיא מהימנא בדין "**לדון בחנק וכו' אני אמית לאלהים אחרים בשמי**", יעו"ש. וגם פרק ראשון דין עדים זוממין קאי גם כן עליו כמבואר גם כן שם ברעיא מהימנא "**פקודא בתר דא לעשות לעד זומם כאשר זמם לעשות, תרין סהדי שקר, ס"מ ונחש, וכו**'". וגם פ"ג סוד מלקות מבואר גם כן בפ' תצא בפסוק ארבעים יכנו וגומר "**פקודא דא להלקות לרשע דאיהו ס"מ וכו**'". נמצא כל המסכתא קאי עליו ויקוים הפסוק שהבאתי "**ועלו מושיעים בהר ציון וגומר**", בבי"א.

[81] נראה דצריך להגיה "טעויות" - ויקיעורך

(פ"מ משנה וגמרא להיכן גולין)

**במשנה** (משנה, מכות ב, ד) "**להיכן גולין לערי מקלט לשלשה שבעבר הירדן ולשלשה שבארץ כנען וכו' עד שלא נבחרו שלש שבארץ ישראל לא היו שלש שבעבר הירדן קולטות וכו**'". ובגמרא - "**ת"ר שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן וכנגדן הבדיל יהושע בארץ כנען ומכוונות היו כמין שתי שורות שבכרם וכו**'".

על פי זה ישבתי בטוב טעם מה שאיתא אחר זה בגמרא "**דרש ר' שמלאי מאי דכתיב אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה שמש? אמר לו הקב"ה למשה הזרח שמש לרוצחים. ועוד דריש ר' סימאי מאי דכתיב אוהב כסף לא ישבע כסף? זה משה רבינו שהיה יודע שאין שלש ערים שבעבר הירדן קולטות עד שלא נבחרה שלש שבארץ כנען אלא אמר מצוה שבאה לידי אקיימנה**". כל זה צריך ביאור.

ונראה ליישב על פי פשוטה דר' שמלאי אזיל לטעמיה דדריש בסוף פ"ק דסוטה "**אעברה נא ואראה את הארץ הטובה, וכי לאכול מפריה ולשבוע מטובה היה צריך? אלא כך אמר משה הרבה מצות יש התלוין בארץ, אעברה נא כדי לקיים אותן מצות וכו**'". וידוע דלמדין מכאן שתפלה עושה מחצה שהרי משה רבינו ביקש אעברה נא ואראה ועשתה תפלתו מחצה ואמר לו הקב"ה עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפונה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך כי לא תעבור וגו', הרי לא ניתן לו אלא "וראה", שהראה לו הקב"ה את כל הארץ. ולכאורה קשה מאוד דבשלמא אם היה בקשת משה רבינו בשביל הוא עצמו לשבוע מטובה היה שפיר תפלתו עשתה מחצה שגם בראיה שהיה רואה את כל הארץ בודאי היה נהנה הנאה טובה, אבל כיון דכוונתו היה לקיים המצות התלויין בארץ אם כן מה מגיע לו מן הראיה? לזה דריש ר' שמלאי כאן פסוק "אז יבדיל משה וגו'" אמר לו הקב"ה הזרח שמש לרוצחים, שיעשה מצוה ויפרוש[82] שלש ערי מקלט בעבר הירדן, וזה לא היה יכול לעשות אם לא בראותו את כל הארץ. ובזה מדוקדק בפסוק "**אז יבדיל**", דלכאורה מילת "אז" אין לו הבנה.

ולדידי הפירוש "אז" אחר שראה את כל הארץ אז היה יכול להבדיל את שלש ערים שמכאן. ואפרש שיחתו על פי הגמרא שכתבתי דעבר הירדן אין לו גבול והיה יכול להפריש את שלש הערים באיזה מקום שיהיה אבל ארץ ישראל יש לה גבולים והיה צריך להיות הכל במידה ישרה מדרום לחברון כמחברון לשכם ומשכם לקדש כמקדש לצפון, וכנגדן צריכין להיות אותן שבעבר הירדן כמין ב' שורות שבכרם, ובודאי יש הרבה טעמים בזה ואם כן כל זמן שלא ראה את כל הארץ ברחבה לשער בעצמו היכן

[82] אולי צ"ל "ויפריש".

יעמדו אותן שלש שבארץ כנען לא היה יכול להפריש אותן שבכאן, שמא לא יהיה מכוונת[83] כנגד אותן שבארץ ישראל, לכך עשתה תפלתו מחצה ויראהו ה' את כל הארץ לארכה ולרחבה ואז היה משער בעצמו לפי הגבולין מקום עמידת שלש ערים שבארץ כנען ואז היה יכול לקיים המצוה להפריש אותן שלש ערים בכאן כנגדן ממש. וזהו גם כן דרש רבי סימאי מצוה הבאה לידי אקיימנה. ודוק ויונעם לך.

ונחזור לענין שכתבתי, שר הידוע יברח לבצרה שהיא מארץ מואב שבעבר הירדן וסבר שהיא בצר במדבר. ונלע"ד פשוט דלכך יברח לדעתו לאחת משלש ערים שבעבר הירדן ולא לאחת משלש ערים שבארץ ישראל או לאחת מערי לוים שגם הם היו קולטות לדעת, אלא ודאי שאין לו שליטה כל כך בארץ ישראל כמו בעבר הירדן ולכך היה בעבר הירדן נפישי רוצחים. וגם כן אם אחד מחייבי מיתות ברח מחוץ לארץ לארץ ישראל היו סותרין את דינו אולי יעמוד לו זכותא דארץ ישראל הכל הוא מטעם זה דבארץ ישראל אין לו שליטה למקטרג הזה, וגם לערי הלוים אינו יכול לברוח שידוע שמ"ב ערי הלוים המה כנגד שם מ"ב הידוע ועיקר מפלתו יהיה לעתיד ע"י שם זה כאשר כתבתי כמה פעמים בסוד שם ראשון ושני משמות אלו. ואין להאריך בזה.

וה' יעבור רוח הטומאה מן הארץ במהרה בימינו אמן.

## מסכת שבועות

במסכת זו יש שמונה פרקים, והתחלת האותיות המה ה' שינין יכ"א[84], וסופי האותיות עולים תתמ"ז -- כל זה צריך טעם. וגם למה סידר רבינו הקדוש מסכתא זו אחר מסכת מכות מלבד הטעם הנאמר בגמרא.

ונלע"ד שיסוד מסכתא זו בנוי על סוד שבעה שמות שאינם נמחקים, שכל השבועות היו צריכין להיות בשם דוקא כמו שמבואר במשנה פרק ד'[85] שבועות העדות (משנה, שבועות ד, יג), וכן שארי שבועות כאשר נבאר בס"ד.

(פה מבואר דברי הגהות ש"ע י"ד סימן רע"ו)

וקודם שנבא לביאור המסכתא נבאר תחלה סוד שבעה שמות כמו שמבוארין בשו"ע יו"ד סימן רע"ו וזה לשונו: "**ואלו השבעה שמות: שם הוי"ה, ושם אדנות, אל, אלוה, אלהים, שדי, צבאות. ויש גורסין גם כן אהיה אשר אהיה**", עכ"ל. ונראה פשוט דז' שמות אלו המה בסוד ז"א ומלכות, ולכן התחיל בשם הוי"ה ובשם אדני שהמה עיקר היחוד, ת"ת ומלכות, ולכן נקט בשניהם "**שם**", מה שאין כן באינך דנקט סתם שהמה סוד הקצוות,

[83] אולי "מכוונות".

[84] חמשה פרקים מתחילים בש' ושלושה מתחילין ב-יכ"א -- ויקיעורך

[85] כאן הגהתי, ובדפוס כתוב פרק ב' -- ויקיעורך

כידוע **אל אלוה** המה שניהם סוד חסד ולכן עולה שניהם מנין **חסד** עם הכולל. **אלהים** הוא גבורה. **הויה** הוא ת"ת. **צבאות**[86] הוא נצח והוד שניהם נקרא "צבאות". **שדי** הוא יסוד. **אדני** הוא מלכות. הכל כידוע.

"**ויש גורסין אהיה אשר אהיה**" -- היינו סוד ג' ראשונות, **אהיה** - כתר, **אשר** - חכמה, **אהיה** - בינה כידוע. ואפשר בספר תורה בפסוק "**אהיה אשר אהיה**" גם תיבת "**אשר**" אינו נמחק אלא שלא מצאתי בשום ספר דבר זה. ואף שלשון הגמרא והפוסקים והשו"ע שכתבו כולם "**אהיה אשר אהיה**" לכאורה משמע כן, דאי לאו כן למה להם לכתוב ג' תיבות אלו - היה להם לכתוב שם אהיה לבד. וצ"ע.

והואיל דאתי לידן דברי השו"ע נימא בה מילתא. דכתב בסעיף יו"ד "**כתב אל מאלהים, יה מהשם -- אינו נמחק. אבל שד משדי או צב מצבאות -- נמחק**". וכתב בהג"ה "**וכן אד מאדני או אה מאהיה**", ונרשם אצלו שהוא מירשולמי פרק קמא דמגילה, "**ויש מחמירין בזה**" ונרשם אצלו שהוא מתוס' בשם ר"ח. וכתב הט"ז "**ויש מחמירין בזה -- היינו בא"ד וא"ה והטעם מבואר בתוס' פרק שבועת העדות דהחמירו בזה יותר מב-ש"ד וצ"ב לפי שזה שם המיוחד הוא, ובלבוש נתן טעם לפי שא"ה הוא כמו י"ה על פי קבלה ולפי דבריו לא קאי "ויש מחמירין" אלא על א"ה ולא על א"ד ולא ראה דברי התוס' שהזכרתי דמבואר שגם בא"ד מחמירין**", עכ"ל הט"ז.

ואני תמה על דבריהם שלא מצאתי שום דיעה שיחמיר בא"ה, ובדברי התוס' לא נזכר רק א"ד מאדני אבל א"ה לא נזכר. ובירושלמי פרק קמא דמגילה (פ"א ה"ט) ובמס' סופרים הלכה ב' פרק ד' מבואר בהדיא א"ה נמחק, הגם שמירושלמי אין ראיה דאזיל לשיטתיה שגם א"ד נמחק מפני שאינו שם בפני עצמו אבל לדעת ר"ח שכתב א"ד אינו נמחק וצריך לומר שגירסתו היתה כן בגמרא שלנו וכמו שכתב בד"מ שם ואם כן לזה הדיעה גם א"ה אינו נמחק -- זה אינו, דהא התוס' כתבו הטעם "**ושמא משום דשם המיוחד הוא יש להחמיר בו יותר**", וכונת התוס' משום דשם המיוחד נקרא בו, מה שאין כן בשם אהי"ה, ואם כן אין למילף א"ה מא"ד. וראיה ברורה לזה שהרמב"ם בפרק ב' מהלכות עכו"ם הלכה ז' (פ"ב מהל' עכו"ם ה"ז) לענין ברכת השם משוה שם אדני לשם הוי"ה וכתב דשם אדני נקרא גם כן שם המיוחד, ופשוט משום דשם הוי"ה נקרא בו, מה שאין כן בשם אהי"ה, לכולי עלמא פטור בברכת השם.

ואם כן כיון שלא מצינו שום דיעה מפורש באותיות א"ה שאינו נמחק -- אדרבא בירושלמי ובמס' סופרים מבואר בהדיא שנמחק, ולדעת ר"ח אין למילף א"ה מא"ד

[86] הכנסתי את חישוב התיבה רק לסקרנות הקורא למרות שאינו מעניין תוכן כוונת המחבר כאן -- ויקיעורך

כדכתבתי בטוב טעם -- הילכך נלע"ד פשוט שהגירסא בהג"ה צריך להיות כך: "**וכן א"ה מאהיה וא"ד מאדני ויש מחמירין בזה**", היינו במאי דסליק מיניה והוא א"ד כגירסת ר"ח כמבואר בתוס', אבל באותיות א"ה מאהי"ה אין להחמיר כלל. כנלע"ד להלכה. אבל למעשה חלילה לי להקל בדבר שרבותינו האחרונים אשר מימיהן אנו שותין מחמירין בדבר.

(פה מבואר טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות)

ונבא לענין המסכתא, שכתבתי שיסוד המסכתא בנויה על סוד שבעה שמות שאינם נמחקים לכן התחלת אותיות עולים אלף תקל"א (1,531), עם ב' כוללים כמנין **שבעה שמות קודש**, שהכל הוא סוד אחדות גמור, ולכן נקט "קודש". ולכן יש במסכתא זו שמונה פרקים ופרק ח' מתחיל באות א' להורות זה; שבעה פרקים המה בסוד שבעה שמות קודש והכל הוא אחדות וזהו א' שבפרק ח', ודוק. ולכך התחלת המסכתא **שבועות שתים**, שב' תיבות אלו עולים כמנין **שבעה שמות קודש** עם הכולל.

(פה מבואר קישור המשנה שבועות שתים למשנה בסוף מכות)

ובזה אפשר על פי פשוטה לקשר המשנה סוף מכות לתחלת מסכתא שבועות -- (משנה, מכות ג, טז) "**רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות וכו**'", שכבר האריך מהרש"א בחי"א שמצד הנותן ב"ה כל המצות כולם נכללים במצוה אחת סוד האמונה, ולכך אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום, שכל מצות עשה נכללים בדיבור אנכי, וכל מצות ל"ת נכללים בדיבור לא יהיה לך. אך מצד המקבלים הוצרך להרבות להם תורה ומצות. ועיין שם בדבריו.

ועיקר הטעם מפני שכל התורה המה צירופי שמותיו ב"ה, וכשם שבשמותיו ב"ה המה אחדות גמור על ידי ההוא טמיר ונעלם שמיחד הכל בתכלית האחדות -- כן היא התורה מיחד הכל בדיבור אנכי וגומר. לכך מתחיל מיד "**שבועות שתים**" שעולה **שבעה שמות קודש** להורות זה שהכל מיוחד. וכן כל המסכתא כאשר כתבתי בחשבון האותיות מורה על זה.

וממילא מבואר הטעם כל הני "**שתים שהן ארבע**", שתים המה מן התורה וחז"ל הוסיפו עוד שתים. וכן כל כיוצא בזה. ולכאורה קשה היאך היה רשות בידם להוסיף על מצות התורה, אלא ודאי שבכל אות ואות של התורה נכללים בה כמה ענינים ורמזים וסודות והם זכו להבין וכל מה שהוסיפו הכל מבואר בתורה מי שזוכה להבין. ולכך חמורים דברי סופרים כדברי תורה וכמו שכתבתי במס' מכות דשם **מכות** במילוי אותיות -- **מ"ם כא"ף וי"ו תי"ו** -- עולים תרי"ט, עם הכולל - תר"כ, כמנין תרי"ג מצות התורה ושבע מצות

דרבנן לומר שהכל שוים בעונש וכן לענין שכר. והארכתי קצת להוציא מלב הפוקרים שדברי חז"ל המה קל בעיניהם.

(פה מבואר טעם ב' על חשבון ראשי אותיות)

עוד טעם על פי פשוטה על התחלת אותיות ה' שינין יכ"א -- שבמסכתא זו מבואר ומפורש חמשה מיני שבועות: שבועת ביטוי, שבועת שוא, שבועת עדות, שבועת פקדון, שבועת בית דין על ידי כפירה והודאה; שאין הדיינין מחייבין שבועה מן התורה אלא על ידי כפירה במקצת והודאה במקצת כמבואר שם במשנה. ובזה מבואר דלכך ה' שינין כנגד חמשה שבועות אלו, וכשתחשוב **ביטוי שוא עדות פקדון על ידי כפירה והודאה** עם הכולל תמצא מכוון אלף תקל"א (1,531) כמנין ראשי האותיות. דוק ותשכח.

(פה מבואר עוד טעם ג' חשבון האותיות תחלה וסוף)

עוד טעם על התחלת אותיות ה' שינין יכ"א וסופי אותיות עולים תתמ"ז -- דה' שינין עולים במכוון כמנין ה' תיבות **לא תשא את שם יהו"ה** עם הכולל. לומר מי שעובר על אחד מחמשה שבועות המבוארים במסכתא כדכתבתי עובר על לאו זה, לא תשא את שם ה'. אך שלא תאמר דדוקא כשנשבע בשם הוי"ה ב"ה אז עובר, אבל לא בשמות אחרים -- לכך העמיד התנא עוד בג' פרקים אותיות **יכ"א** עולה מנין **אל** לומר שבכל השמות הוא עובר. וכמו שכתבתי בטעם ראשון שכל השמות המה באחדות גמור.

וסופי האותיות עולים תתמ"ז -- על פי פשוטה יש לומר דבא להורות שלאו זה הוא חמור כמו חייבי מיתות וכבמואר בגמרא "**אלו הן החמורות חייבי כריתות ומיתות בית דין**" ולא תשא עמהן, לכך כשתחשוב תתמ"ז עם ח' פרקים -- שחשבון תתמ"ז עולה מן ח' אותיות שבסוף עם הכולל -- עולה מכוון מנין **מיתות**. וזה פשוט.

(פה מבואר עוד טעם ד' על התחלת וסופי אותיות)

עוד תראה נפלאות על פי מאמר הזוהר בפסוק לא תשא (ח"ב צא, ב), והובא כבר בספר תורת חיים בדף ל"ה על הא דאיתא כל עולם נזדעזע בשעה שאמר הקב"ה לא תשא וזה מכוון המאמר מה שצריך לכאן אף שאין זה לשונו ממש:

על תהום אית צרורא חדא וחקיק עליו שמא קדישא וזה מגין שלא יעלה תהום מלמעלה וכשנשבעין לשקר סליק האי צרורא ואתוין קדישין פרחין מינייהו ובעא תהומא לסלקא למעלה עד דדזמין קב"ה חד ממנא קדישא די שמיה יעזריאל וממנא על שבעין מפתחן ועאל לגבי דהאי צרורא וחקיק ביה אתוין כמלקדמין וכדין אתקיים עלמא.

וגוף לשון המאמר עיין במקומו.

ומצאתי דבר חידוש כמדומה לי בספר מגלה עמוקות דלכך כשאומרין איזה שם לבטלה בשוגג יאמר מיד **בשכ"מלו** שאותיות ראשי תיבות אלו עולים כמנין שמא דההוא ממנא **יעזריאל ע'**, לומר שהוא ממנא על ע' מפתחן והקב"ה יזמין להההוא ממנא כנזכר בזוהר. וכל זה גילה רבינו הקדוש במסכתא זו בחשבון האותיות תחלה וסוף. בתחלה כבר כתבתי שהוא כמנין **לא תשא את שם יהו"ה**, ובסוף מרמז העונש מה שהוא גורם בשבועות שלו וגם התיקון. ולכן העמיד סופי אותיות עולים תתמ"ז עם ד' אותיות -- הרי תת"נא כמנין **תהום**, היינו שתהום רוצה לעלות למישטפא עלמא ותיקונו ההוא ממנא **יעזריאל ע'**. ולכן העמיד ח' פרקים כנגד ח' אותיות אלו. ועולים שצ"ח עם ב' כוללים הרי ת' ומכוון תתנ"א ודוק[87].

(פה מבואר עוד טעם ה' על התחלת אותיות)

עוד טעם להתחלת אותיות עולים אלף תקל"א (1,531) דאיתא בגמרא (שבועות לח, ב) "**שבועה בספר תורה, תלמידי חכמים בתפילין**", וכשתחשוב **ספר תורה תפילין** תמצא מכוון אלף תקל"א.

(פה מבואר עוד טעם ו' על התחלת וסופי אותיות)

עוד טעם על התחלת אותיות וסופי האותיות שכל המסכתא מרמז על שבועת התורה שהשביע משה רבינו את ישראל בפרשת אתם נצבים וכו' כמבואר במכלתין דף כ"ט ע"א ובדף ל"ט ע"א. ותמצא דבר נפלא -- חמשה תיבות ראשונים מן חמשה חומשי תורה הן **בראשית ואלה ויקרא וידבר אלה** -- עולה במכוון אלף תק"ל (1,530), ועם הכולל אלף תקל"א כמנין ראשי אותיות המסכתא. ולכך העמיד רבינו הקדוש חמשה שינין כנגד חמשה חומשי תורה, ועוד יכ"א -- דר"ת מן חמשה תיבות הנ"ל עולים כ"א כמנין אהי"ה כידוע, וכל התורה נכלל בעשרת הדברות ולכך יש בדברות ראשונות **כת"ר** אותיות כנגד תרי"ג מצות ושבעה מצות דרבנן. נמצא הן מצד האותיות והן מצד החשבון המה מכוון כנגד חמשה חומשי תורה.

וסופי האותיות עולים תתמ"ז כנגד תרי"ג מצות, וכל המצות יסודם משם הוי"ה ב"ה בסוד "**זה שמי... וזה זכרי**" כאשר הבאתי כמה פעמים. ושם הוי"ה בד' מילואים -- **ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן** -- עולה רל"ב, ובהצטרף **תרי"ג רל"ב** עם ב' כוללים עולה מכוון תתמ"ז. ולכך יש בה שמנה פרקים כנגד שמנה אותיות **הוי"ה תרי"ג**.

וגם הראשי אותיות אלף תקל"א (1,531) עם הכולל עולים כמנין **תורה שבכתב ובעל פה** עם ד' כוללים, שעל שתי תורות השביעין כמבואר בגמרא.

[87] לא הבנתי דברים אלו -- ויקיעורך

(פה מבואר עוד טעם ז' על התחלת האותיות)
עוד טעם נכון על חמשה שינין בהתחלת אותיות רימז לנו רבינו הקדוש על חמשה שבועות שהשביע הקב"ה את ישראל בספר שיר השירים כמבואר בפרק בתרא דמסכת כתובות (דף קיא.). ואף שאמר התם שש שבועות הללו -- הרי מבואר שם אחד מן השבועות השביע לאומות העולם שלא ישתעבדו בישראל יותר מדאי, לכן תמצא באמת בספר שיר השירים ששה שיני"ן בששה תיבות ראשונות[88] כנגד כל ששה שבועות המבוארים בתוך הספר. ולישראל אין שם רק חמשה שבועות. לכן העמיד רבינו הקדוש ה' פעמים "**שבועת**" בראשי פרקים לרמז על חמשה שבועות הללו. נשאר אותיות **יכ"א** עולים **ל"א** שכל ה' שבועות היו בלשון **ל"א** -- שלא יעלו בחומה, שלא ימרדו באו"ה, שלא יגלו את הקץ, שלא ירחקו את הקץ בעונם, שלא יגלו הסוד לאומות העולם.
בכאן יש להאריך בדברי מוסר על עון זה שבועת שוא ושקר שבעו"ה מקילין מאוד בנדרים ושבועות. וגם בכל המצות שעוברין עוברים על שבועת הר סיני שהשביע משה רבינו את כל הדורות. ועון זה חמור מכל עברות שבתורה שבכולן לא נזדעזע העולם רק בדבור "לא תשא". וכדאי עון זה לאריכות הגלות. וזהו הפירוש שלא ירחקו את הקץ בעונם -- היינו עון זה בעצמו, נדרים ושבועות. וגם על השבועה חמישית עוברים במדינות אלו בפרהסיא ואין בידינו למחות.
הכלל אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים שיעשה למען שמו הגדול לקרב הגאולה בבי"א.

## מסכת עדיות

במסכת זו יש שמנה פרקים והתחלת אותיות עולים תתקל"א, וסופי האותיות עולים קמ"א -- כל זה צריך טעם ודעת. וידוע דמסכת זו נישנית ביום שהושיבו את ר' אלעזר בן עזריה לנשיא ונתרבו התלמידים, שהיה ראב"ע דורש לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, וסלקוהו[89] לשומר הפתח וההוא יומא ניתוספו כמה מאה ספסלי, חד אמר ארבע מאה ספסלי וחד אמר שבעה מאה. ועיין באריכות הגמרא פרק תפלת השחר (ברכות כח, א).
וכבר הקשו בגמרא זו כמה קושיות, למה באמת נישנית באותו יום מסכת עדיות. וגם במנין הספסלים שניתוספו דפליגי וכי פליגי במציאות?

[88] ש'יר הש'ירים אש'ר לש'למה יש'קני מנש'יקות
[89] כאן הגהנו. ובדפוס כתוב "וסקלוהו" -- ויקיעורכים

ודאי על פי פשוטה יש לומר דדברי שניהם באמת נאמרו, שניתוספו ת"ש ספסלי אך מהם היו ת' ספסלי שלמדו לשמה וש' ספסלי שלמדו שלא לשמה. נמצא ראו שמלבד הטעם שמתוך שלא לשמה בא לשמה אין למנוע מלבא כולם לבה"מד כי האדם יראה לעינים שנראים שלמדו שלא לשמה ובאמת לומדים לשמה.

אבל מכל מקום קשה - יאמר סתם "אתוספו כמה מאה ספסלי"? ונלע"ד שראב"ע וכל החכמים היו מסופקים בדין זה אם הלכה כר"ג שלא היה מניח לכנוס אם לא היו יודעים בודאי שלומד לשמה או הלכה כראב"ע דיכנסו הכל, ורצו לדעת אם השכינה מסכים עמהם כי בוודאי בקבוץ הקדוש הזה היה השכינה תמיד עמהם. אך חששו דלמא באמת השכינה לא יסכים עמהם ויצטרכו לביישם למחר שלא יכנסו עוד וגדולה הבושה.

לכן הסכימו בחכמתם שיצא הכרוז כך, שהיום הזה ניתן רשות לכל התלמידים לכנוס, וכל מי שיודע איזה עדות באיזה דין שיש לו בקבלה יבא ויעיד לפני החכמים ונתאספו הכל, שלענין עדות בודאי הכל כשרים (ולכך התחיל בעדות ראשון שבאו שני גרדיים משער האשפות והעידו מה שקיבלו וקיימו חכמים את דבריהם)[90]. נמצא אם השכינה יסכים עמהם - מה טוב ומה נעים - ישארו תמיד בבהמ"ד, ואם השכינה לא יסכים עמהם אזי אין להם ביוש למחר ויחזירו[91] שומר הפתח למקומו. לכך נישנית בו ביום מס' עדיות. כנלע"ד דבר אמת וברור.

ובאמת השכינה הסכימה עמהם מכח הטעם שמתוך שלא לשמה בא לשמה, וגם מכח טעמא דידי שמתוך שנדחו אלו נדחו גם כן הרבה שלומדים לשמה. והנה הסימן שהסכים הקב"ה עמהם ראו במנין התלמידים שניתוספו, דבאמת הוא דבר פלא שיתוספו מנין מכוון, למר ת' ולמר ת"ש, לא פחות ולא יותר. וידוע דאות ת' היא בחינת מלכות ואות ש' הוא בחינת יסוד דנוקבא. ושניהם נקראים "עדות". ועיין כל זה בספר מאורות נתן באות ש' ובאות ת' ובאות ע' עדות.

נמצא במנין הספסלים שניתוספו במכוון, למר ת' ולמר ת"ש, היה להם עדות שהדין עמהם. וגם למ"ד ת' מורה על חותמו של הקב"ה שהוא אמת כדאיתא במס' שבת פרק במה בהמה (דף נה.) גבי "**והתוית תי"ו**".

הכלל הוא שראו הלכה שיכנסו הכל לבה"מד, ועל דרך "**אם פגע בך מנוול זה משכהו לבה"מד, אם אבן הוא נימוח וכו'**".

[90] הכנסת המאמר בסוגריים הינו מטעמי ולא מובא בדפוס -- ויקיעורך
[91] צ"ל ויחזור.

ונלע"ד רמז נכון לזה על פי הדין דבְּרִיה טמאה בטלה בתתקס"א כמו שכתבתי במסכתא תרומות בזה דברים נכונים בע"ה, וכשתחשוב ב' תיבות **בית המדרש** תמצא מכוון תתק"סא. ולזה קאמר "**אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש**" -- דשם יתבטל בודאי.

(פ"מ טעם על מנין הפרקים וחשבון התחלת אותיות)

ובזה נבא לביאור שכל זה רמז לנו רבינו הקדוש במסכתא זו שלכך יש בה ח' פרקים כנגד ח' אותיות **בית המדרש**, שכל המסכתא נישנית ביום אחד בבה"מד, וכנגד ח' אותיות **כרם ביבנה**, וכנגד ח' אותיות **אהיה בינה**, שסוד בה"מד בסוד שם אהיה במילוי ברבוע בסוד בינה כידוע. והתחלת אותיות תת"קלא, עם ח' אותיות, עולים כמנין **ילמוד אפילו שלא לשמה**, שבאותו היום נקבע ההלכה כך.

עוד טעם על ח' פרקים כנגד ח' אותיות **חסד גבורה**. ולכך מתחיל המסכתא בפלוגתת שמאי והלל וחכמים, שידוע דשמאי היה מצד הגבורה ולכן תמצא מכוון **שמאי** עם האותיות עולה כמנין **מצד הגבורה**. **הילל** מלא יוד -- כאשר מרומז בתורה בפסוק (שמות ד, טז) "**ה'וא י'היה ל'ך ל'פה**", ר"ת הילל -- עולה כמנין **חסד** עם האותיות. וחכמים המה בסוד ת"ת שהוא המכריע בין חסד וגבורה ונוטה לצד חסד. לכן תמצא תיבת **חכמים** עולה כמנין **אל אלהים** עם הכולל כידוע. ולכן החכמים המה מכריעין בכאן בין שמאי והלל.

לכן מתחיל המסכת בדין הראשון דהוא חידוש גדול; שמאי, שהוא מצד הגבורה וראוי להחמיר, מיקיל בדין זה מאוד ואמר דיין שעתן. והילל, שהוא מצד החסד וראוי להקל, מחמיר כאן מאוד. וחכמים המה מכריעין ונוטים לצד החסד ואומרים שבין ב' זמנים מעת לעת ומפקידה לפקידה הולכין להקל.

ולכן קורא אותן התנא כאן "**אבות העולם**" לשמאי והילל (משנה, עדויות א, ד), ולא מצינו כן בשום דוכתא, שאין קורין אבות העולם אלא לשלשה אברהם יצחק ויעקב שהמה בסוד חג"ת, סוד אמ"ש, שבהן נברא העולם כמבואר בספר יצירה. ולכן כאן שהוזכרו גם חכמים שהיו מכריעין בין שמאי והילל, נמצא שהוא סוד חג"ת סוד אמ"ש בשלימות, קורא אותן "אבות העולם", דהיינו שמאי והלל וחכמים. מה שאין כן בשום דוכתא שאין מזכיר החכמים המכריעין ביניהם לכך אין קורא אותן "אבות העולם".

וסוד הדבר באמת דשמאי מיקיל והלל מחמיר משום דכל המדות כלולים זה בזה, ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא, במידת גבורה יש גם חסד, אך העיקר הוא גבורה. וכן להיפך. לכן תמצא שבתיבת **שמאי** נכללין כל אותיות **אמ"ש**, ולכן מצד החסד שבמדת גבורה

הוא מיקיל לפעמים. וכן הילל הוא מצד החסד ומצד הגבורה, שיש במדת חסד לפעמים הוא מחמיר, לכן **הלל** בלא יוד עולה כמנין **דינא**. ולכן מקדים שמאי להלל מפני שיש בו כל אותיות אמ"ש שבהם נברא העולם. ובזה מבואר ממילא בפלוגתת בית שמאי ובית הלל בכל מקום בית שמאי מחמירין ובית הלל מקילין לבר מן המקומות שמונין במסכתא זו בית שמאי מקילין וב"ה מחמירין. הכל מטעם שכתבתי.

ואל יקשה לך מה שכתבתי חכמים המה בסוד ת"ת לכן המה מכריעין בין שמאי להילל. ודאי במשנה ראשונה (משנה, עדויות א, א) שמאי מיקיל מצד החסד שבגבורה והלל מחמיר מצד הגבורה שבחסד, ושפיר המה מכריעין, דשמאי מיקיל מאוד ואומר דיין שעתן, והלל מחמיר מאוד ואומר מפקידה לפקידה, וחכמים מכריעין קצת לחומרא וקצת לקולא כמבואר ומפורש במשנה. וכן במשנה ב' שמאי מחמיר ואומר מקב לחלה והלל מיקיל ואומר מקביים וחכמים מכריעין ואומרים מקב ומחצה. אבל במשנה ג' חכמים מחמירין יותר משניהן, דהלל אומר מלא הין והיינו י"ב לוגין מים שאובין פוסלין המקוה, ושמאי מיקיל יותר ואומר תשעה קבין, וחכמים מחמירין יותר ויותר משניהן ואומרים שלשה לוגין פוסלין המקוה, ואם כן היכן הכרעתן?

(פ"מ דבר נפלא במשנה ג' בדיני מקוה)

אני אומר לך בדרך האפשרי שהתנא מרמז כאן סוד גדול שבאמת כמה דברים שאין בידו להכריע, שתלויין בשלשה ראשונות כמו בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא -- היינו סוד ג' ראשונות. וכן מבואר בזוהר בכמה דוכתי ובפרשת בשלח ""**מה תצעק אלי**" - **דייקא**, **בעתיקא תליא מילתא**". וכן טהרת מקוה היא בסוד ג' ראשונות כידוע שסוד מקוה היא בבינה שם אהיה במילוי הה"ין עולה **מקוה**, והמים הנמשכין לתוכה מ' סאה מסוד שם ע"ב, ד' יודין, וכמו שכתבתי קצת במשנה סוף יומא "**אשריכם ישראל לפני מ"י אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים וכו**'".

נמצא שבדין זה לא היה ביד חכמים שהמה בסוד ת"ת להכריע עד שהעידו מפי שמעיה ואבטליון. ובזה מדוקדק לשון המשנה "**וחכ"א לא כדברי זה ולא כדברי זה**", אך שלא היה בידם להכריע בדין זה אלא "**עד שבאו וכו' והעידו משום שמעיה ואבטליון**", היינו סוד חכמה ובינה. **שמע יה**, היינו חכמה כידוע, דשם זה הוא בחכמה. וגם כשתכתוב יו"ד ה"ה, ותחשוב יו"ד פעמים ה"ה ועוד ה"ה פעמים יו"ד, עם עשרה אותיות, עולה מנין **שמע**. נמצא מרומז בשם זה חכמה. **אבטליון** בגימטריא **אם בינה** במכוון. ושני גרדיים שהעידו כן היו גדולים בסתרי תורה. ורמז לדבר שתיבת **גרדי** עולה רי"ו עם הכולל וגם **ר"ז י'**. ותיבת **גרדיים** עם האותיות וב' כוללים עולה במכוון כמנין **חכמה ע"ב בינה ס"ג**.

לכן קיימו חכמים את דבריהם והכריעו כל חכמי ישראל. ואם שגיתי ח"ו בדברים אלו ה' הטוב יכפר.

(פ"מ המשנה תמוה האב זוכה לבן וכו')

במשנה סוף פ"ב (משנה, עדויות ב, ט) "**הוא היה אומר**", כלומר רבי עקיבא שהוזכר לפני זה, "**האב זוכה לבן בנוי ובכח ובעושר ובחכמה ובשנים ובמספר הדורות לפניו והוא הקץ שנאמר קורא הדורות מראש וכו**'". וכבר האריכו המפרשים בפירושה שהיא תמוה וגם מאי ענין משנה זו במסכת זו?

ודאי תחלת המשנה מבואר כפשוטה על פי שכתבתי למעלה דמסכת עדיות נישנית ביום שהושיבו את ראב"ע לנשיא ואיתא שם בגמרא דאמרו "**מאן נוקים**? **לר' עקיבא**? **לית ליה זכות אבות, דילמא מעניש ליה רבן גמליאל, אלא נוקים לראב"ע שהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא**", ולכך היה אומר רבי עקיבא משנה זו באותו יום שהוא נדחה מפני זה שאין לו זכות אבות. אבל ראב"ע זכות אבותיו עמדו לו שזכה לכל אלו הדברים בודאי, רק שלא הזכירו שם אלא חכם ועושר מפני הטעם המבואר שם.

ותמצא רמז נפלא, כשתחשוב תיבות אלו **לרבי אלעזר בן עזריה** תמצא מכוון כמנין **אב זוכה לבן בנוי ובכח ובעושר ובחכמה** עם ב' כוללים נגד אב ובן. דוק ותשכח. ובשנים עדיין לא זכה שהיה בן ח"י שנה אז באותו זמן. זה פשוט.

אמנם סוף המשנה "**ובמספר הדורות לפניו והוא הקץ**" צריך ביאור. ונלע"ד דהתנא דיבר כאן דרך רמז וסוד. "**האב**" הידוע, היינו סוד אבא עילאה, "**זוכה לבן**", היינו ז"א שהוא בן יה, "**בנוי ובכח ובעושר ובחכמה ובשנים**" על פי הידוע פירוש "**בני חיי ומזוני במזלא תליא**", היינו סוד ג' ראשונות, רעים דלא מתפרשין. לכן בתיבת **אב** אות ב' מרמז על בינה.

ובזה מבואר -- "האב זוכה לבן" הידוע שהוא ז"א, אלו דברים, והוא נותן אותם לתתא. **בנוי** -- היינו סוד הדרת פנים זקן. וגם נכלל בו תיבת "**בני**". **ובכח** כידוע שחכמה הוא **כח מ"ה**. **ובעושר** היינו "**מזוני**". **ובחכמה** הוא כפשוטו. **ובשנים** היינו "**חיי**", אריכת ימים ושנים, שכל אלו האב הידוע היינו סוד אבא ואימא שהמה ריעים דלא מתפרשין אך העיקר הוא אבא. לכן לא הזכיר התנא אלא האב זוכה לבן וכו'.

ועוד אמר "**ובמספר הדורות לפניו**", היינו סוד אור הכתר, דתיבת **הדורות** הוא במספר **כתר** עם הכולל. ובזה מדוקדק מאוד "**ובמספר הדורות לפניו**" דייקא, שהוא לפני האב הנזכר. והוא הקץ, שהגאולה אינה יכולה להיות אם לא בהתגלות אור הכתר שנאמר "**קורא הדורות מראש**" דייקא, שהוא ראש וראשון לכל הספירות הקדושים. "**אע"פ**

**שנאמר וכו' ונאמר ודור רביעי ישובו**" כשתחשוב ג' תיבות אלו **ודור רביעי ישובו** תמצא מכוון כמנין **אור הכתר**. והיינו כדדריש במכלתא שאם לא יזכו אז "**ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה**", ואם יזכו אז יתגלה אור הכתר ודור רביעי ישובו הנה. ודוק. וכן בגאולה אחרונה: לא זכו - בעתה, זכו - אזי יתגלה אור הכתר - אחישנה. בבי"א.

(פ"מ המשנה משפט המצריים י"ב חדש)

במשנה שאחריו (משנה, עדויות ב, י) "**משפט המצריים י"ב חדש**", והיינו כמבואר במדרש רבה שם שהתראה ראשונה בפרעה היה בחדש ניסן ואח"כ היה משה נכסה מהם ג' חדשים וביני לביני תכבד עליהם העבודה לקושש קש לתבן והיינו באייר כמו שהביא התי"ט. וחזר ונגלה בחדש תמוז והתחילו המכות להשתמש. וכל מכה שמשה חדש -- ג' שבועות היתה התראה ובסוף חודש היתה המכה. ומכות דצ"ך שימשו בתמוז אב אלול.

ועל פי זה אמרתי טעם נכון על הא דאמרו חז"ל בראש השנה בטלה עבודה מהם, והרבה דברים נאמרו בזה, ולענ"ד נראה על פי מה דאיתא בהג"ה במיימוני והובא בכמה ספרים שמכת חשך שימשה ג' פעמים; אצל מכת כנים היה גם חשך, וגם אצל מכת שחין היה חשך. ונתן סימן לזה תיבת **חשך** נוטריקון ח"שך ש"חין כ"נים.

וכבר ידוע דברי רש"י והמדרשים, חשך הביא עליהם מב' טעמים. אחד כדי שימותו הרשעים ויקברו אותן ולא יראו המצריים שלא יאמרו שהמכות שולטים גם בהם. והטעם השני מפני כסף וזהב שהשאילום וכמבואר בפרש"י. והנה לטעם השני היה די בחשך אחרון קודם יציאתם שאז הגיע הזמן השאלה, אבל לטעם הראשון ניחא שהיו הרבה רשעים שלא היה להם תקנה אלא קבורה, וכידוע שאחד מחמשה יצאו וד' חלקים מתו שם, ומכל שכן לשארי דעות שאומרים אחד מחמשים יצאו, ולא היה באפשרי לקבור כולם בחשך אחד, לכך היה ג' פעמים חדש ובכל פעם מתו ונקברו. כנלע"ד פשוט. ובדרושים שלי נתתי טוב טעם על שדוקא בג' מכות אלו היה החשך.

נמצא שבסוף חדש אלול היה חשך ראשון עם מכת כנים ומתו הרבה מרשעים הללו, ואם לא היה נתבטל העבודה מיד בראש השנה שאחריו כשהיו הנוגשים באים ליקח מתכונת הלבנים מכל אנשים אשר היו תחת כל אחד מהם היו רואים שהרבה מהם חסרים ועדיין יאמרו שהמכות שולט גם בהם. ולכך עשה הקב"ה שהעבודה בטלה בראש השנה ולא יתודע הדבר כלל. דוק ויונעם לך.

(פ"מ פלוגתא אם קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא)

במשנה סוף המסכת (משנה, עדויות ח, ו) "**אמר רבי יהושע שמעתי שמקריבין אף על פי שאין בית וכו' שקדושה ראשונה קדושה**[92] **לשעתה וקדשה לעתיד לבא**". ופירוש הר"ב דהיינו קדושת המקדש וירושלים אבל קדושת שאר ארץ ישראל וכו'. והוא שיטת הרמב"ם סוף פ"ו מה' בית הבחירה (פ"ו מהל' בית הבחירה הט"ז). ודברי התי"ט שכתב ליישב דברי רבינו הרמב"ם מקושית הכסף משנה המה נכונים מאוד.

וגם לשיטתי שכתבתי במסכת גיטין ובמסכת מכות דהטעם שנשארה מקצת הקדושה במקומה משום דנקראת 'שדה' ויש בה לאו דלא תכלה פאת שדך. וזה הטעם שייך דוקא בקדושת ציון וירושלים כדכתיב "**ציון שדה תחרש וכו**'". וגם יצחק אבינו שקראו שדה היינו מקום המקדש שבו היה מתפלל, מה שאין כן שארי קדושת ארץ ישראל. וכן הוא דברי התוספות בזבחים דף ס"ב ע"א ובשארי דוכתי.

אך זאת אני תמה על מרן כסף משנה שהאריך שם קצת להביא ראיות לדברי הרמב"ם שפסק במקדש וירושלים שלא בטלה קדושה ראשונה -- למה לא הביא גמרא ערוכה והביאו הרמב"ם עצמו בפ"ב מה' בית הבחירה הלכה ד' "**ושלשה נביאים עלו עמהן מן הגולה וכו' ואחד העיד להן שמקריבין על מזבח זה כל הקרבנות אף על פי שאין שם בית**" היינו מפני שקדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא. וכל עדות הלכה היא והיינו ממש כדברי רבי יהושע. וכמדומה לי דאשתמט מן מרן הכסף משנה ושארי מפרשים גמרא זו שהביאו רבינו הרמב"ם בעצמו בהלכות אלו.

(פ"מ סיום המסכתא בביאת אליהו הנ?? בבי"א וכ? דברים שיי? לזה)

בסיום המסכת (משנה, עדויות ח, ז) שהביאו נבואת אליהו הנביא לעתיד לבא תראה נפלאות בס"ד. שפסוק זה (מלאכי ג, כג) "**הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא**" אמרו מלאכי שהוא אחרון שבנביאים בסוף נבואתו, דמלאכי זה עזרא, הכי אסיקנא בפ"ק דמגילה "**מסתברא כמ"ד מלאכי זה עזרא**", ועזרא היה גלגול אהרן הכהן, ולכך בספר עזרא סימן ז' (עזרא, ז) ביחוס עזרא עד (עזרא ז', ה'-ו') "..**אהרן הכהן הראש. הוא עזרא עלה מבבל**", וקאמר בס' המאמרות כרוך ותני 'אהרן הכהן הראש הוא עזרא וכו'.

ועל פי זה יש ליישב כמה דברים ואכתבם בקיצור.

הא דאיתא בגמרא דסנהדרין (סנהדרין כא, א) "**ראוי היה עזרא שתנתן התורה על ידו אלולי שקדמו משה, במשה הוא אומר וכו', ובעזרא הוא אומר הוא עזרא עלה, מה עלייה האמורה במשה תורה אף עלייה האמורה בעזרא תורה וכו**'". ולכאורה תמוה דהא כאן מפורש הוא עזרא עלה מבבל וגו' והיאך ילפינן מן "**ומשה עלה אל האלהים**

[92] כך מובא בדפוס ואולי צ"ל קדשה -- ויקיעורך

**וגו**'"? ולפי מה שכתבתי ניחא מאוד דלכאורה תיבת "**הראש**" בפסוק שהבאתי הוא מיותר, וכי לא ידעינן שאהרן הכהן היה ראש וראשון לכהנים המשוחים? אלא דהפסוק מרמז בכאן סוד זה שעזרא היה גלגול אהרן ולכך **עזרא** בגימטריא **בך אהרן** במכוון. ומשה ואהרן היו שקולים. ולזה אתי שפיר "**ראוי היה עזרא שתנתן התורה על ידו**", שהרי היה בו נשמת אהרן שהוא שקול כמשה אלא שקדמו משה.

ולזה תמצא כשתחשוב ג' תיבות אלו **הכהן הראש הוא** עם האותיות והתיבות עולה מנין **תורה** עם הכולל. ונמצא הפסוק מדוקדק מאוד -- אהרן הכהן הראש הוא עזרא עלה וגו'. וכשם שאהרן היה הכהן הראשון הנמשח בשמן המשחה - כן היה נביא ראשון לישראל קודם אחיו כמו שפרש"י בפסוק "**שלח נא ביד תשלח**", יעו"ש. וכשם שהיה נביא הראשון לישראל לכך היה גם כן הנביא האחרון שבנביאים אחרונים והיינו מלאכי זהו עזרא.

ובאמת היה הוא בעצמו ראוי להיות גם כן הנביא לעתיד לבשר הגאולה אך שהוא מחל על כבודו לבנו, שבכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו, וידוע שאליהו הוא פנחס והיה בו נשמות נדב ואביהו כמבואר בזוהר בכמה דוכתי, ולזה נקרא "**פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן**" דייקא, כלומר שפינחס היה גם כן בן אהרן מצד נשמתו. ולכן סיים מלאכי, שהוא עזרא, בפסוק זה "**הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא וגו**'". בבי"א.

וזהו גם כן סוד המשנה "**האב זוכה לבן**", היינו **אליהו** בגימטריא **בן**. ודוק היטב. ולכן גם התנא מסיים מסכתא זו בנבואת אליהו לעתיד ובפסוק זה עצמו לכבוד נשיאות ראב"ע שהוא היה עשירי לעזרא כדאיתא בגמרא שם.

## מסכת עבודה זרה

במסכת זו יש חמשה פרקים. והתחלת אותיות עולה רנ"ו, וסופי האותיות עולה תנ"ו, ושניהן יחד עולה תשי"ב. כל זה צריך טעם.

(פ"מ טעם הפרקים וחשבון האותיות)

על פי פשוטה הוא מבואר שהתנא העמיד ה' פרקים כנגד ה' תיבות בפסוק **לא יהיה לך אלהים אחרים** וחמשה תיבות אלו עולים במכוון כמנין סופי האותיות תנ"ו. וגם ראשי האותיות רנ"ו עם ג' אותיות עולים כמנין **אחרים**, שכל עבודה זרה המה אחרים לעובדיהן כפרש"י בחומש. ושניהן יחד עולה תשי"ב כמנין **זה מטמא כשרץ** במכוון, דהלכה כחכמים דאמרי הכי.

ועל פי רמז וסוד נראה ליישב כל הדקדוקים אלו וגם סמיכת מסכת זו לסיום מסכת שלפניה "**וחכמים אומרים לעשות שלום בעולם שנאמר הנה אנכי שולח לכם את אליה**

**הנביא וגו'**". נלע"ד כונתם, שעיקר ביאתו יהיה לבטל עבודה זרה מן העולם באותו יום קודם ביאת משיח. ובזה תמצא דבר נפלא דתיבת **תשבי** עולה מכוון כמנין **לבטל עבודה זרה מן העולם ס"מ** עם הכולל, שהוא עיקר עבודה זרה כמ"ש בזוהר בפסוק "לא יהיה בך אל זר", שהוא בגופו של אדם, דהכתוב מזהיר על זה לא יהיה בך אל זר דא ס"מ הוא יצר הרע וכו', וכאשר יתבטל הוא ונוקבא יתבטלו כל עבודת[93] זרות מן העולם. ולזה תמצא **לבטל עבודה זרה מן העולם** עולה מכוון **סמאל לילית**. וזה יהיה על ידי אליהו התשבי. ובזה יבואר שרמז לנו כל זה רבינו הקדוש, לכך העמיד במסכת זו ה' פרקים כנגד חמש אותיות **אליהו** וחמש אותיות **התשבי**. והתחלת אותיות וסופי אותיות עולים מכוון מנין **תשבי**. וזהו גם כן כונת חכמים בסוף עדיות שביאת אליהו יהיה לעשות שלום בעולם, כן הוא הנוסחה הנכונה, דידוע שכל זמן שהרשעים אלו בעולם גורמים פירוד בין ו"ה שבשם, כמבואר בכמה דוכתי בזוהר ובתיקונים, והיינו זיווג יסוד ומלכות, והיינו **שלום בעולם**, כידוע. ולכן יבא אליהו התשבי לבטל עבודה זרה מן העולם, היינו ס"מ ונוקבא, ואז יהיה שלום בעולם.

ולזה תמצא דחמשה תיבות **לא יהיה בך אל זר** עם האותיות עולה במכוון כמנין ר"ת אנכי שולח לכם את אליה[94], שאז יתבטל יצה"ר מן העולם ואז יעשו כל ישראל תשובה גדולה כמבואר בילקוט שם בסוף מלאכי. ולכך **תשבי** עם הכולל בגימטריא **תשובה**, ולכך מיד למחרתו יבא משיח על דרך "**היום אם בקולו תשמעון**".

ולכך מלאכי שהיה בין אנשי כנסת הגדולה שביטלו יצה"ר של עבודה זרה בתחלת בית שני, ומלאכי הוא עזרא הוא אהרן הכהן הראש כמו שכתבתי בסוף מס' הקודמת -- לכך סיים דבריו בנבואה זו שלעתיד יבא בנו ובן בנו, היינו פינחס הוא אליהו, ועל ידו יתבטל היצה"ר לגמרי מן העולם.

ולכן תמצא **פינחס הוא אליה הנביא** עולה כמנין **לא יהיה בך אל זר** עם האותיות והכולל. שעל ידו יקוים זה.

ובזה מבואר בטוב טעם הא דאיתא בגמרא (עירובין מג, ב) "**מובטח להן לישראל שאין אליה בא בערב שבת או בערב י"ט**", ופרש"י שלא יהיה להם פנאי להכין צורכי שבת. ולכאורה קשה דאין לנו ענג שבת גדול מזה כשיבא ויבשר לנו את הגאולה ביום מחר. ולדברי הילקוט בסוף מלאכי ניחא מאוד, וזה לשונו: "**אין ישראל נגאלין אלא בתשובה ואין עושין תשובה עד שיבא אליהו שנאמר הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא**

[93] כך מובא בדפוס. ואולי צ"ל עבודות -- ויקיעורכים
[94] א' ש' ל' א' א'

**וגו' מה כתיב אחריו והשיב לב בנים על אבות, דרש והשיב תשובה**". ופירוש הפסוק יהיה כמו פרש"י שם. ומבואר מאוד לדברי, שעד אותו היום השאור שבעיסה מעכב לישראל מלעשות תשובה כהוגן, אבל באותו יום יתבטל היצה"ר על ידי אליהו הנביא אז יעשו תשובה שלימה בתענית ובכיה, וזה ודאי לא נכון לעשות כן ליכנס בשבת כשהוא מעונה, ולכך מובטח להן לישראל שאין אליהו בא בע"ש ובעי"ט.

ובזה מבואר נמי סוף פסוק (מלאכי ג, כד) "**פן אבא והכתי את הארץ חרם**", וכל המפרשים דוחקים בזה שסוף הפסוק קאי אלמעלה וכמו שהביא התי"ט, אבל לדידי הפסוק נאמר כסדר: "**הנה אנכי שולח לכם את אליה וגו**'" -- ואז יתבטל היצה"ר מכם, "**והשיב וגו**'" -- תעשו תשובה, "**פן אבא והכתי את הארץ חרם**", שעד היום הייתי ארך אפים שהיה לכם תירוץ אויב שהיצה"ר מעכב, אבל עכשיו אין לכם שום תירוץ. ולזה מסיים בתיבת "חרם" להורות על ביטול עבודה זרה כי חרם הוא. ודוק בכל זה ויונעם לך מאוד. ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים לקבל אותו יום בבי"א.

עוד טעם על התחלת וסופי אותיות על פי הדין להורות **מומר לעבודה זרה הוא כמו גוי** והחשבון מכוון[95]. דוק ותשכח.

והואיל דאתי לידן נבאר דברי הרמב"ם פ"ב מהל' עכו"ם הלכה ה' (פ"ב מהל' עכו"ם ה"ה): "**ישראל שעבד עכו"ם הרי הוא כגוי לכל דבריו. ואינו כישראל שעובר עבירה שיש בה סקילה. ומומר לעכו"ם הרי הוא מומר לכל התורה כולה**". ומרן הכסף משנה מדחיק מאוד בישוב לשון זה שהוא לכאורה כפל לשון.

ולענ"ד נראה דהוכרח להאריך הלשון. דמלשון "**הרי הוא כגוי גמור**" משמע אף לקולא הוא כגוי לענין שאם קידש אשה לא הוי קידושין, ובאמת במומר שקידש הויא קידושין כמבואר בש"ע אה"ע סימן מ"ד סעיף ט. לכך חזר וכתב "**ומומר לעכו"ם הוי כמומר לכל התורה**" לומר לחומרא דינו כמומר ולא כגוי. ואי הוי כתב האי לישנא לחוד "**מומר לעכו"ם הוי מומר לכל התורה**" הוי משמע דוקא במוחזק בכך, שעבד כמה פעמים, דהכי משמעות "מומר" כמבואר בש"ע י"ד סימן כ'. לכך התחיל "**ישראל שעבד עכו"ם וכו**'", משמע אפילו בפעם אחת שעבד הרי הוא כגוי.

ובהשגה שם איתא "**א"א הרי הוא כגוי לכל דבריו אף על פי כן אסור לאבד ממונו בידים אבל אם נשא גויה ואין לו זרע כשר ודאי מותר לאבדו בידיים**". וכתב במגדל עוז: "**ואני אומר שאף בגוי הדין כן וכו' אלא שקשה לי הא דקיימא לן גוי יורש את אביו דבר תורה וכן נמי אפשר דנפק מזרעיה ומזרעא דזרעיה זרעא דמעלי וכו**'". ולא

[95] בגימטריא תשי"ב כמנין תחילת וסוף האותיות -- ויקיעורכים

דק כלל בדברים אלו, דודאי גוי שנשא נכרית הבן יש לו יחס אחר אביו ולכך יורש את אביו כמבואר בגמרא. אבל כאן שהוא מומר והיא נכרית, ולחומרא דינו כישראל כמו שכתבתי, וישראל שיש לו ולד מן הנכרית הולד כמותה, ואינו נקרא בנו כלל. ומה שכתב הראב"ד "**ואין לו זרע כשר**" פירושו מן ישראלית, אבל מן הנכרית אף אם נתגייר אחר כך אינו נקרא בנו של המומר ולכך אינו יורשו. כל זה פשוט ואין להאריך יותר בכאן. ועיין בש"ע חושן משפט סימן רע"ז ורפ"ג.

(פ"מ המשנה פ"ג כל מקום שאתה מוצא הר וגבעה)

עוד טעם על התחלת וסופי האותיות העולים **תשבי** כנגד אליהו התשבי. ונבאר תחלה במשנה ה' פ"ג (משנה, עבודה זרה ג, ה) "**אמר רבי עקיבא אני אובין ואדון לפניך כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וכו' דע שיש שם ע"ז**". ופרש"י והרב, שלא נאמר להם אלהיהם על ההרים וגו' אלא למסור להם סימנים מקומות שרגילין אמוריים לעבוד ע"ז כדי שיתפשום ישראל ויבערום.

וכתבו התוספות (דף מה.): בירושלמי[96] פריך מבית הבחירה ומסיק על פי נביא נבנה שם. והובא גם בתי"ט. ולא אבין כלל קושית הירושלמי, דילמא באמת היה שם ע"ז וביערו אותה משם, וההר לא נאסר שהרי הפסוק אומר אלהיהם על ההרים, מבואר בהדיא שדרכם היה לעבוד ע"ז שלהם על ההרים במקום גלוי ולא בתוך ההר, והפסוק הודיע להם זאת שילכו ישראל על כל ההרים ושם ימצאו ע"ז שלהם ויבערום, ואם כן דלמא גם בהר הזה עשו כך וביערו ע"ז משם ומה היה צורך לנביא בזה?

שוב ראיתי בירושלמי משמע שמפרש דברי רבי עקיבא שהיו עובדין ההרים גופא, ומקשה לפי הסברא דנעבד של בע"ח אף שמותרין להדיוט אסורין לגבוה, אם כן גם מחובר כן. והוא גם כן בגמרא שלנו בדף מ"ו ע"ב. אבל פשט לשון המשנה דקאמר "**דע שיש שם ע"א**", וגם לשון רש"י והר"ב, משמע שלא היו עובדין להרים עצמן אלא שהעמידו עליהן ע"א, ואם כן אין כאן קושיא מבית הבחירה. ודברי הירושלמי צ"ע. ומיהו בחשבון האותיות משמע כדברי הירושלמי שהמה עולין כמנין **בית הבחירה נביא גד** במכוון; שזה הנביא היה גד, כמבואר בפסוק, והביאו בירושלמי.

ונחזור לענין שכל המס' מדבר בביטול עבודה זרה מן העולם. ולכן מתחיל במסכת "**לפני אידיהן**" לרמז על תברא שלהם, כי קרוב יום אידם כדאיתא בגמרא. ולכך ב' תיבות **כי קרוב** עולה **של"ח**, מרמז על הפסוק (מלאכי ג, כג) "**הנה אנכי שלח**" כתוב חסר. וגם

[96](ירושלמי עבודה זרה ג, ה)

הראשי תיבות "**אנכי שולח לכם את אליה**"[97] עם ה' אותיות עולה **שלח**. ואז יהיה ה' אחד ושמו אחד, השם שלם וכסא שלם. **שם שלם** עם ב' תיבות עולה מנין **תשבי**. **פינחס הוא אליהו הנביא** עולה **שם**. ועם ד' תיבות והכולל עולה כמנין **אל שדי**. הוא יאמר די לצרותינו ולגלותינו במהרה בימינו אמן.

## מסכת אבות

(פה מבואר טעם הפרקים וחשבון האותיות)

במסכת זו יש חמשה פרקים משניות[98], והתחלת אותיות כמנין שם **שדי**. וסופי אותיות המה **מ"ה וג' אלפין** -- היינו נגד שם מ"ה שיש בו ג' אלפין.

(פה מבואר טעם נפלא על מנין הפסוקים של כל התורה וכמה גמרות השייכים לה)

בודאי הפשוטה מבואר שהמסכת מתחיל (משנה, אבות א, א) "**משה קיבל תורה מסיני**", וידוע דמשה רבינו הוא בסוד ת"ת שם מ"ה, וגם **משה** עולה מנין **אל שדי** ולכך יש במסכת זו ה' פרקים[99]. אך להרחיב הענין וגם ליתן טעם למה נקרא שם המסכת **אבות**, אבאר לך טעם נפלא למה יש בתורה חמשה אלפים תתפ"ח (5,888) פסוקים. הגם שבחומשים שלנו אין בפרט רק **ת"ת מ"ה**, ויש ליתן טעם טוב לזה המנין שתורה שבכתב הוא סוד **ת"ת** שבו שם **מ"ה** -- מכל מקום אנן על חכמי הגמרא סמכינן שהביאו ברייתא מפורשת בפרק קמא דקידושין (קידושין ל, א) סכום פסוקים של תורה ה' אלפים תתפ"ח. וצריך טעם ודעת למנין זה.

וגם איתא בבבא בתרא (דף טו.) ובמנחות (דף ל.) שמנה פסוקים אחרונים שבתורה מן "**וימת משה**" עד סוף יש פלוגתא, חד אמר יהושע כתבן אחר מות משה, וחד אמר משה כתבן ביום מיתתו. וצריך גם להבין טעם פלוגתתן הגם שעל פי פשוטה מבואר שם הטעם בגמרא ובפרש"י -- מכל מקום אכתוב טוב טעם על דרך דרש וסוד.

דהנה ידוע מדברי הרמב"ן בהקדמתו לפירוש התורה דמשה רבינו העתיק תורה שלנו מתורה שלמעלה הנכתבת באש שחורה על גבי אש לבנה, ולבי אומר לי שבאמת בתורה שלמעלה יש ששה אלפים פסוקים במילואיו כנגד ששה אלפים שנה שהעולם קיים, והעולם נברא בתורה ובשביל התורה. אך למשה לא ניתנה כולה. ומזה הטעם צריך להיות סיום התורה באמצע שיטה כמבואר בגמרא ובפסוקים, להורות זה שהתורה שלמעלה אין כאן סיום.

[97] א' ש' ל' א' א'

[98] כנראה שכוונתו להוציא את הפרק הששי שהינו ברייתא -- ויקיעורך

[99] כנראה כוונתו כנגד ה' אותיות **אל שדי** -- ויקיעורך

והטעם שלא ניתנה למשה רבינו כולה נלע"ד דהתורה שלמעלה נארגת על חמשים שערי בינה, ולמשה רבינו לא נמסר רק מ"ט שערים שנאמר (תהלים ח, ו) "**ותחסרהו מעט מאלהים**", לכך גם התורה שלמעלה לא נמסר לו בשלימות. וכשאתה מחלק ששה אלפים לחמשים חלקים תמצא בכל חלק מאה ועשרים -- לכך נלע"ד שבכל ק"ך פסוקים מן התורה נכלל שער אחד משערי בינה. ולזה לא ניתן למשה רק חמשה אלפים ושמנה מאות ושמנים פסוקים מן התורה שלמעלה, מכוון כנגד מ"ט שערי בינה. אבל ק"ך פסוקים אחרונים שהמה נגד שער החמשים לא ניתן לו. ובזה מבואר הפסוק "**ותחסרהו מעט**" עם הכולל עולה ק"ך.

אך במג"ע [=במגלה עמוקות] יש שביום מותו נתגלה לו גם שער החמשים. וזהו סוד הפסוק "**ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו**" -- **מואב** בגימטריא מ"ט, ויעל עוד אל הר **נבו**, נוטריקון **נ' בו**. ולזה תמצא דיעות שיהושע זכה לשער החמשים ולכך נקרא יהושע **בן נו**"ן דייקא. ולכאורה קשה -- רבי לא שנה, ר' חייא מנין לו?! אם משה לא זכה לשער החמשים, יהושע מנין לו?! אלא שביום מותו זכה לשער הנ' ובאותו יום מסרה ליהושע. ונמצא אותן שמנה פסוקים אחרונים שבתורה המה מן אותן ק"ך פסוקים של שער החמשים שלא נמסר למשה עד יום מותו שהיה בשבת. ובזה מבואר הגמרא בטוב טעם אותן שמנה פסוקים שבסוף התורה מי כתבן, שהרי משה לא זכה בהן בחייו שהרי המה מן שער החמשים, אך ביום מותו זכה בהן ואז לא ניתנו לכתוב שהרי שבת היה, ולזה אמר רבי יהודה שאותן ח' פסוקים יהושע כתבן שהוא זכה באותו יום לשער הנ' מן משה רבינו. ואמר לו ר' שמעון וכי אפשר ספר תורה חסר אות אחת וכתיב "**לקוח את ספר התורה**", אלא ודאי משה רבינו בעצמו כתבן ביום מותו וכתבן בדמע בדבר שאינו של קיימא כמו שכתבו המפרשים והיה כתבן בשבת. ובדרושים שלי הארכתי בזה.

ובזה מבואר שרבינו הקדוש התחיל המסכת (משנה, אבות א, א) "**משה קיבל תורה מסיני**", וכשאתה כותב **סני** חסר יו"ד ראשונה עולה ק"ך כמנין הימים שהיה בהר. וכבר כתבתי שתורה שלמעלה המה ק"ך-פעמים-חמשים פסוקים. ולזה קאמר משה קיבל תורה מסיני, היינו חמשה חומשי תורה שקיבל, ולכך יש במסכת זו חמשה פרקים -- המה **מסני**, ולא כל סני, שלא קיבל כל התורה שלמעלה שהמה ק"ך פעמים חמשים. שנחסר לו ק"ך פסוקים עד יום מותו שנתגלה לו מהן שמנה פסוקים ולא יותר. ובאותן ח' פסוקים יש קי"ב תיבות במכוון להורות על קי"ב פסוקים שנשארו מתורה שלמעלה. וידוע דאות **ש**' של **משה** שהוא ג' קוין מורה על ג' אבות, דמשה היה כלול משלשתן. וג' אבות **אברהם יצחק יעקב** עולה תרל"ח, עם י"ג אותיות שלהם -- הרי תרנ"א. ואותיות

**מ"ה** הנשאר מן **משה** עולה הכל מכוון כמנין **מ"ט שערי בינה**. ולכך היה זוכה לזה מפני שהוא היה כלול משלשה אבות.

ולכך נקראת המסכת **אבות** לומר מכח האבות היה "**משה קיבל תורה מסיני**", היינו מ"ט שערי בינה וכדכתבתי, עד "**ומסרוהו לאנשי כנסת הגדולה**" שהיו ק"ך זקנים. וכשתחשוב **כנסת גדולה** ק"ך עם הכולל תמצא כמנין **מ"ט שערי בינה** עם ג' כוללים, כלומר עד כאן נמשכת הקבלה כל מ"ט שערי בינה. ולזה תמצא תיבת **גדולה** עם הכולל עולה מ"ט. ולכך היו נקראין "כנסת הגדולה". ונמצא שהיו כלולין מן ג' אבות ומן משה, ולכך היו מחזירין העטרה ליושנה שהיו אומרים הגדול הגבור והנורא כמו שאמר משה שהיה כלול ג' אבות שהמה בסוד חג"ת -- חסד (הגדול), גבורה (הגבור), ת"ת (והנורא) כידוע.

אבל מכאן ואילך נתמעטה הקבלה וקיבל כל אחד כפי חלק נשמתו מן מ"ט שערי בינה אבל לא כולם. כנלע"ד נכון וברור. ולזה תמצא בפרק "שנו חכמים" שהתורה ניקנית במ"ח דברים. ומי שיש בו כל מ"ח דברים אפשר להשיג עד מ"ח שערי בינה ולא מ"ט כולם. וכמו שבתורה שבכתב נכללו מ"ט שערי בינה -- כן בתורה שבעל פה נכללו כל מ"ט שערי בינה. ולכן תמצא **תורה פה** עולה מכוון **מ"ט שערי בינה** ועולה גם כן מכוון כמנין **השמים והארץ**. וכבר ידעת השמים הוא סוד תפארת, תורה שבכתב, והארץ הוא סוד מלכות תורה שבעל פה, שבשביל ב' תורות נברא העולם. וזהו גם כן פירוש הפסוק "**אם לא בריתי יומם ולילה**", יום הוא סוד תורה שבכתב, ולילה הוא סוד תורה שבעל פה, "**חוקת שמים וארץ לא שמתי**".

ובזה ישבתי בטוב טעם הפסוקים (דברים ל"ד, ח'-ט') "**ויתמו ימי בכי אבל משה ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וגו**'", על פי מה שכתבתי לעיל שבתורה שלמעלה יש באמת ששה אלפים פסוקים כנגד ששה אלפים שנה של העולם. וכן בתורה שבעל פה מוכרח להיות לא פחות מששה אלפים הלכות כנגד שנות העולם. ואיתא בתמורה שבימי אבלו של משה נשתכח מיהושע שלשת אלפים הלכות וכו', ולכאורה אלו דברי נבואה שנשתכחו במכוון שלשת אלפים הלכות, לא פחות ולא יותר. ולדרכינו ניחא מאוד דרש"י פירש בפר' פנחס בפסוק "**ויסמוך את ידיו עליו - בעין יפה יותר ממה שנצטוה שהקב"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה בשתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו בעין יפה**". וידוע גמרא דעירובין[100] האי גודשא של כלי תילתא הוי, אם הכלי מחזיק שני אלפים, עם הגודש הוא שלשה אלפים.

[100] מצאתי (שבת לה, א) -- ויקיעורך

ובזה מבואר הכל. דהפסוק אומר "**ויתמו ימי בכי אבל משה ויהושע בן נון מלא רוח חכמה**", ולכאורה קשה דהרי בימי אבלו של משה נשכח ממנו שלשה אלפים הלכות והיאך אמרת שהיה מלא רוח חכמה? לזה מיישב הפסוק בטוב טעם כי "**סמך משה את ידיו עליו**" ועשאו ככלי מלא וגדוש דייקא, ומה שנשכח ממנו היה הגודש אבל מלא נשאר. ובזה מדויק: "**ויתמו ימי בכי אבל משה ויהושע מלא רוח חכמה**" אבל קודם לכן היה מלא וגדוש, "**כי סמך משה את ידיו עליו**".

וממילא מבואר שנשתכח ממנו שלשה אלפים הלכות במכוון, שהרי כתבנו שאי אפשר לעולם להתקיים אם לא נשאר ששה אלפים הלכות כמנין שנות העולם, ואם כן הגודש היה שלשה אלפים הלכות ונשכחו ממנו ונשאר לו ששה אלפים הלכות. ודוק. וכל דברי המסכתא בדעתי בעזרת השם לפרשם בקונטרס מיוחד לכן אקצר בכאן.

(פה מבואר המשנה הלומד מחברו אות אחת וכו')

מה שמקשים העולם בפרק שנו חכמים (משנה, אבות ו, ג) "**הלומד מחברו פרק אחד וכו' או אפילו אות אחת צריך לנהוג בו כבוד שכן מצינו בדוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד וקראו רבו אלופו ומיודעו וכו**'". ומקשים היאך מוכח מכאן אפילו אות אחת. ודוחקים מאוד בזה. ולי לא קשיא מידי. בודאי בכל אות ואות של תורה יש כמה הלכות. ואביא ראיה מן הפסוק (ויקרא טז, יד) (ויקרא טז, יח) "**ולקח מדם הפר**", ודרשו חז"ל דם מהפר יקבלנו, דגורעין אות מ' מן "**מדם**" ומוסיפין על "**הפר**", ודורשין דם מהפר יקבלנו, לאפוקי אם נשפך הדם על הריצפה ואספו פסול. הרי דמן אות אחת למידין ב' דברים, האחד דגורעין ומוסיפין והשני דדורשין אותו. וכן בכמה מקומות שלומדין מאות אחת כמה דברים. וזה פשוט.

נחזור לענין ראשון, שבתורה שלמעלה יש עוד קי"ב פסוקים יתר מתורה שלנו ולעתיד יגלה הקב"ה אותן לנו ועל ידם נזכה להבין כל התורה על נכון. ורמז כשתכתוב **קוף יוד בית** במילואיו עם ג' כוללים עולה במכוון כמנין **התורה** עם ה' אותיות. וגם עולה כמנין **כתר** עם הכולל, שזה שער הראשון הוא הכתר לכל התורה ואז יתמלא הארץ דיעה כמים לים מכסים בבי"א.

## מסכת הוריות

מסכת זו היא מסכתא אחרונה בסדר נזיקין ויש בה ג' פרקים. והתחלת אותיות **הה"כ**. וסופי אותיות המה **רצ"ט**. כל זה צריך טעם ודעת.

גם למה שסידר בסוף המסכתא "**כהן קודם ללוי וכו**'" -- לכאורה אין לדברים אלו שום שייכות במסכת זו. גם למה שסיים "**אבל ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ**" -- מה שייכות כאן?

וכדי לבאר כבר כתבתי במסכת סנהדרין שסנהדרין גדולה היו בסוד ת"ת, מידת אמת. ולכן כשתחשוב **סנהדרין גדולה** עם האותיות והתיבות עולה מנין **אמת**. וגם **שבעים ואחד** עולה מכוון מנין **אמת**. ולכן מהם יצאה תורה לכל ישראל שהם אמת ודבריהם אמת. ומידת ת"ת היה אצלם להורותם האמת. וכאן ששגו בהוראה שנסתלק מהם מידת אמת ונעשה מעשה על פיהם -- בודאי חטאת הקהל הוא שגרמו זה בעונם. ולכן מתחיל אותה פרשה "**ואם כל עדת ישראל ישגו**", וגם מסיימת "**חטאת הקהל הוא**". ולכן הלכה כר"י במשנה ה' (משנה, הוריות א, ה) שי"ב שבטים היו מביאין י"ב פרים, ולכן יש במסכת זו ג' פרקים כנגד אותיות **אמת**.

(פ"מ טעם על שיש בפרק ראשון ה' משניות)

וידוע שבמידת אמת נכלל **חסד דין ורחמים** עם הכולל, בגימטריא **אמת**. ובהסתלק מידת אמת נסתלק החסד והרחמים ונתגבר הדין בחמשה גבורות. וכבר ידעת דחמשה גבורות נמשכין מאותיות מנצפ"ך העולים פ"ר, לכן קרבן שלהם פר. כל זה רימז רבינו הקדוש בפרק ראשון שיש בו ה' משניות, וכולם מתחילין "**הורו**", ותיבת **הורו** עולה **גבורה** עם הכולל. להורות שגרמו להגביר חמשה גבורות עם הכוללים.

וכבר ידעת ד ה' פעמים גבורה עולה תתר"פ. וכבר כתבתי שסנהדרין גדולה המה בסוד **תפארת**, מידת אמת. ובהסתלק אות א' -- שהוא מורה על אמת -- נשאר **תתר"פ**, היינו חמשה גבורות. ולכך מביאים קרבנם פר. ובהיות שממידת[101] ת"ת נמשכין י"ב גבולי אלכסון לי"ב שבטים בי"ב צרופי הוי"ה -- לכך מביאים י"ב שבטים י"ב פרים.

וגם סוף הפרק הוא אות ט' שהוא מספר קטן של **אמת**, מרמז גם כן שנסתלק האמת ונשאר רק המספר קטן ממנו. נמצא מבואר הפרק ראשון באר היטב.

(פ"מ על שיש בפרק שני ז' משניות וכמה דברים בפרק זה)

אח"כ סידר פרק ב' ויש בו ז' משניות. והתחלת אותיות שלהן עולה ל"ד. וסוף הפרק אות ר'. ותחלת הפרק אות ה'. דפרק ב' בהוראת כהן משיח, לכך יש בו ז' משניות כנגד ז' אותיות **כהן גדול**. ואיתא בספר מאורי אור "**כהן גדול נקרא אבא עלאה והוא בחכמה כידוע**". וכן איתא שם בהדיא ביאיר נתיב בשם האר"י ז"ל כהן גדול בחכמה. וכשתחשוב

[101] כאן הגהנו. ובדפוס כתוב "שמידת" -- ויקיעורך

תיבות אלו **כהן גדול בחכמה** עם האותיות תמצא מכוון מנין ה"ר, והמה אותיות התחלת הפרק וסופו.

ולכך כהן גדול נמשח בשמן המשחה, שסוד השמן נמשך מחכמה, ולכן קורא אותו בכל זה הפרק ובפרק שאחר זה בשם "כהן משיח" לפי שדינים אלו אינם נוהגין במרובה בגדים אלא במשיח כמבואר בהדיא בפרק שאחר זה.

ועוד מדבר בפרק זה בדיני נשיא שהוא מלך, ובדין יחיד. וכשתחשוב **כהן גדול מלך יחיד** תמצא עולה ר"מ; עם הכולל -- רמ"א. כמנין ראשי אותיות מן ז' משניות -- עולה ל"ד; ועם ז' כוללים -- הרי מ"א; ועם אות ר' שבסוף הפרק -- הרי רמ"א במכוון. ואף על פי שמדבר בפרק זה גם בדיני בית דין -- מכל מקום עיקר דיני בית דין כבר נישנית בפרק ראשון.

ולדקדק למה קרא למלך "נשיא" בפרשה זו ובמסכתא זו, וגם מלת "אשר" שהתורה מתחלת בפרשה זו "**אשר נשיא יחטא**", וכבר ידוע מה שדרשו חז"ל בגמרא בזה. ולכאורה היה נראה לומר דמעלות המלך על ההדיוט אינו משום גדולתו רק מעלתו משום דנמשח בשמן המשחה, ולכן קראו התורה כאן **נשיא** עם הכולל עולה כמנין **משיח** עם האותיות. אך ידוע שכהנים גדולים, כל אחד טעון משיחה, אפילו כהן גדול בן כהן גדול, אך במלך רק מלך ראשון דוד היה טעון משיחה ושלמה מפני מחלוקת של אדוניה כמבואר בגמרא, ולכך לכהן גדול קראו התורה "משיח" בהדיא אבל למלך קורא אותו ברמז "נשיא". ולכך מתחיל הפרשה במלת **אשר** שהוא אותיות **ראש**, כלומר ראשון שלהם נמשח בשמן המשחה ולכך נמשך ממנו הקדושה לכל זרעו אחריו עד עולם לקוראם בשם **נשיא** שעולה עם הכולל כמנין **משיח** עם האותיות. כך היה נראה לכאורה. אבל לפי האמת דברים אלו אינו. דאם כן מלכי ישראל שלא נמשחו כלל בשמן המשחה לא יהיו בדין זה, ובאמת מבואר בגמרא בהדיא שגם מלכי ישראל מביאין שעיר כמו מלכי בית דוד. לכן מוכרחין לומר בתיבת "אשר" כדרשות חז"ל.

אחר כך סידר פרק שלישי ויש בו ח' משניות על שם ח' מעלות שמנה בפרק זה -- כהן גדול, כהן סתם, לוי, ישראל, ממזר, נתין, גר, עבד משוחרר. והתחלת אותיות[102] עולה כמנין **כהן גדול** עם הכולל, כלומר שהוא לבדו שקול כנגד כולן. ולכך היה משמש בשמנה בגדים כנגד ח' מעלות אלו. ובפרט בעבודת יה"כ המוזכר בפרק זה שאז היה נכנס לפני ולפנים שהוא מעלה ח' מן הר הבית כאשר כתבתי במסכת יומא:

[102] כדלהלן: כ' כ' ח' ו' כ' כ' ה' כ' -- ויקיעורך

א' הר הבית ב' חיל ג' עזרת נשים ד' עזרת ישראל ה' עזרת כהנים ו' בין האולם ולמזבח ז' היכל ח' קודש הקדשים

שאז היה לו מעלה יתירה יותר ממלאכי השרת, כמבואר בדברי חז"ל בפסוק "**וכל אדם לא יהיה באהל מועד וגו**'". וכל זה כשהיה צדיק גמור, ולכך פרק זה מתחיל "**כהן משיח**" וסיים באות צ', דדוקא כשהיה צדיק אז יש לו כל המעלות. ודוקא כשהוא תלמיד חכם אבל כשאינו תלמיד חכם ודאי כתר תורה קודם לכל. לכך "**אפילו ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ**".

(פ"מ סיום מסכתא זו לחבר עם התחלת מסכתא בבא קמא)

ובזה מסיים סדר נזיקין. דכשהיה כהן גדול תלמיד חכם וצדיק היה מבקש רחמים על דורו בעבודת יום הכפורים והיה מבטל מהם כל נזיקין שבעולם, שכולם נמשכו מן ארבעה אבות נזיקין. ולזה תמצא כשתחשוב ג' תיבות **ארבעה אבות נזיקין** עולה תתקי"ד, עם הכולל, כמנין **היה מבקש רחמים עליהם** במכוון. ועם ג' כוללים עולים תתקי"ז כמנין **בעבודת יום הכפורים** עם האותיות במכוון. דוק ותשכח. וכמבואר במסכת מכות שאמותיהן של כהנים גדולים היו מספקות מזון לרוצחים שלא יתפללו על בניהם שימותו מפני שהיה להם לבקש רחמים על דורם.

וכל זה כשהיה בית המקדש קיים, וכהן גדול היה תלמיד חכם וצדיק, היה מגין על ארבעה אבות נזיקין בתפלתו ביום הכפורים. אבל כשהיה כהן גדול עם הארץ או עכשיו שאין לנו בית המקדש ולא כהן גדול - מי מגין על ארבעה אבות נזיקין? **תלמידי חכמים מגנים עליהם**[103]. ולזה תמצא מכוון שד' תיבות אלו עם הד' כוללים עולים כמנין מכוון **ארבעה אבות נזיקין**. הרי מבואר הסיום בטוב טעם שהוא מעין ההתחלה.

וה' יזכינו במהרה בימינו שיתבטלו כל הנזיקין מן העולם על ידי בנין בית המקדש בבי"א. ואתן שבח והודיה לעתיק עתיקין שזיכני לסיים סדר נזיקין והוא יעזרני להתחיל ולסיים גם סדר קדשים.

## סדר קדשים

### מסכת זבחים

במסכת זו יש י"ד פרקים. והתחלת אותיות עולים מנין שם **שדי**. וסופי אותיות עולים תתר"מ. כל זה צריך טעם ודעת.

[103] כאן הגהתי. ובדפוס כתוב "מגינים" מלא אבל אז החשבון לא יוצא מכוון -- ויקיעורך

וגם לכאורה תמוה למה התחיל המסכת בדין "**כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן וכו**'"? תחלה היה לו לשנות "**לשם ששה דברים הזבח נזבח**" השנויה סוף פרק ד', וכל דיני מעשה הקרבנות, ואחר כך ראוי לשנות דינים אלו השנוים בד' פרקים הראשונים שכולם מיירי בפוסלת[104] הקרבנות?

אמנם ליישב מנין הפרקים והתחלת אותיות וגם לקריאת הסדר שם "**קדשים**", אמנם כבר כתבתי בפתיחה שסוד סדר קדשים לקרב קב"ה בשכינתיה. וכן כתב בהדיא בספר מאורי אור באות ק: "**קרבן - קריבו דקב"ה בשכינתיה וכו**'", ויפה כתבתי שם שלכך יש בסדר זה י"א מסכתות כנגד ו"ה שבשם. וגם יש בו צ"א פרקים כמנין **הוי"ה אדני**. והכל הולך אל מקום אחד, שעל ידי הקרבנות נעשה זיוג ויחוד תפארת במלכות. וידוע שעיקר היחוד הוא על ידי מידת יסוד שבו שם **שדי**.

ובזה מבואר שלכך התחיל במסכת זו י"ד פרקים כנגד י"ד אותיות **תפארת יסוד מלכות**. והתחלת אותיות עולים כמנין שם **שדי** שהוא עיקר היחוד. ולכך נקרא הסדר בכלל **קדשים** שיש בו אותיות **שדי** באמצע, והתחלה וסוף המה אותיות **ק"ם**, כמנין **אדני למ"ה** במכוון. שעל ידי הקרבנות נעשה יחוד אדני ל'מה', היינו תפארת ומלכות, על ידי שם שדי שבאמצע.

וסופי אותיות מן המסכת עולה תתר"מ מיושב גם כן בטוב טעם, דידוע דמילוי שם אדני עולה תרע"א. וכשתחשוב **מ"ה שדי תרע"א** עם האותיות והכולל עולה מכוון תתר"מ. נמצא שכלל הסדר ופרטות מסכת זו בנויה על זה שעל ידי הקרבנות נעשה יחוד תפארת ומלכות על ידי יסוד. ועוד יותר שנעשה יחוד בכל אותיות שם הוי"ה ב"ה כמבואר בזוהר פרשת ויקרא בסוד הפסוק "**אכלו רעים שתו ושכרו דודים וגו**'", רעים דלעילא היינו אבא ואמא, דודים היינו זעיר ונוקביה, וכמבואר שם באריכות בדף ד' (ח"ג ד, א).

(פ"מ טעם על רוב הקרבנות שהן שתי מתנות שהן ארבע)

ובזה מבואר בטוב טעם שברוב הקרבנות -- היינו עולה שלמים תודה אשם -- היו נותנין מדמם שתי מתנות שהן ארבע, והיינו בקרן מזרחית צפונית ובקרן מערבית דרומית, ושירי הדם היה נשפך אל יסוד דרומי, ולא התחילו בקרן דרומית מזרחית שהוא הקרן הראשון מן הכבש; מלבד הטעם המבואר בגמרא מפני שלא היה אותו קרן בחלקו של טורף ולא היה לו יסוד כידוע. ולדברינו מבואר, דידוע מזוהר פר'[105] דרוח מזרחית היה בסוד אבא, מזה זרח רוח חיים, ורוח צפונית היה בסוד אמא, ורוח מערבית בסוד ברתא

[104] אולי צ"ל בפסולֶת או בפסלות או בפסולי. בהמשך המאמר מובא "פסלות" -- ויקיעורך

[105] כנראה שצריך להגיה כאן "פרשת במדבר", והכוונה היא או (ח"ג קכ, א) או (ח"ג קיח, ב) -- ויקיעורך

היינו מלכות, ה' אחרונה, ורוח דרומית בסוד ברא היינו ו' שבשם. ולזה היו נותנין מתנה ראשונה בקרן מזרחית צפונית לייחד אבא ואמא, היינו י"ה. ומתנה שניה היה בקרן מערבית דרומית לייחד ה' אחרונה מהשם באות ו'.

ובזה מדוקדק מאוד הלשון "**שתי מתנות שהן ארבע**", שמתנה ראשונה לייחד י"ה מהשם, ומתנה שניה לייחד ו"ה מהשם. וכל היחוד נעשה על ידי מידת יסוד, לכך היו צריכין להיות המתנות על מקום שיש בו יסוד למזבח. וגם שירי הדם היו נשפכין על יסוד דרומית. ודוק בכל זה ויונעם לך מאוד. ועיין בסידור האר"י זצלה"ה בפרק איזהו מקומן שהביא לשון הזוהר.

(פ"מ על התחלת ב' פרקים ראשונים "כל הזבחים")

ולהבין שב' פרקים ראשונים מתחילין "**כל הזבחים**" -- נלע"ד ליישב גם סוד תיבת "קרבן" מלבד מה שכתב בספר מאורי אור כנ"ל שזה לשון הזוהר ויקרא ריש דף ה' "**רבי חזקיה הוי שכיח קמיה דר' שמעון אמר ליה האי דאקרי קרבן - קירוב מיבעי ליה או קריבות, מאי קרבן? אמר ליה הא ידיעא הוא לגבי חברייא וכו' הה"ד לה' קרבן, דאינון כתרין קדישין, לה' הוא, לאתתקנא שמא קדישא וליחדא ליה כדקא יאות וכו'. ושמא קדישא יתעטר בעטרוי לאתבסמא כולא**", ועיין שם לשונו הקדוש בשלימות.

ונלע"ד פירוש הדברים שסוד הקרבן הוא להמשיך מוחין לז"א, והיינו יסוד אבא יסוד אימא כידוע. ולכן תמצא שתיבת **קרבן** עולה **יסוד חכמה יסוד בינה אימא**. וזהו "**קרבן לה' - לאתתקנא שמא קדישא**", היינו ז"א. כנלע"ד פירוש זה המאמר.

ואפשר שגם התנא מרמז דבר זה שב' תיבות אלו **כל הזבחים** מרמזין חכמה ובינה. תיבת **כל** היינו חמשים שערי בינה. ותיבת **הזבחים** עולה מכוון ע"ב שהוא בחכמה כידוע.

(פ"מ טעם ב' על חשבון האותיות)

גם יש לומר טעם על פי פשוטה על המנין התחלת וסופי האותיות של המסכתא שהמה עולים אלף שנ"ד[106] במכוון כמנין **דין עולה שלמים חטאת אשם**. שבמסכתא זו מבוארים כל דיני הקרבנות, ובארבעה אלו נכללו כל הקרבנות, שתודה ובכור ומעשר ופסח נכלל הכל בשלמים. ועולה כולל עולת בהמה ועולת עוף. וכן חטאת. ועיין בהרמב"ם פ"א מהל' מעשה הקרבנות. ועיין מה שכתבתי לקמן בסוף מסכת מנחות.

(פ"מ שינוי הפרשיות בתורה פ' ויקרא לפ' צו על פי דרש טעם נפלא)

וקודם שנבא לביאור שארי דקדוקים שהתחלנו, נבאר תחלה טעם נכון על שינוי סדר הפרשיות שבתורה. בפרשת ויקרא הסדר כך: פרשת עולה, ומנחה, ושלמים, וחטאת

[106] 314+1040

ואשם. ובפרשת צו נשתנה הסדר ומקדים חטאת ואשם לשלמים. ועל התנא דידן לא קשה שמשנה הסדר מן התורה בפרק איזה מקומן דמקדים דיני חטאת לעולה -- היינו משום שהתורה מדברת בקרבנות נדבה, כדפרש"י בפסוק "**אדם כי יקריב**", והמה חביבין יותר לפני הקב"ה מן הקרבנות הבאים על חטא כמבואר בגמרא דחגיגה ובמדרשים בכמה דוכתי, מה שאין כן תנא דידן דמיירי הכל בקרבנות חובה לכך נקטינהו כסדר כל המקודש מחברו כמבואר בפרק כל התדיר. אבל בתורתינו הקדושה צריכין ליתן טעם על שינוי הסדר.

ונלע"ד דפרשת ויקרא מיירי לדורות כשיבאו לארץ ישראל ויקריבו שם קרבנותיהן. וראיה לזה שבכל הסדר לא הוזכר אהרן רק "בני אהרן" מפני שאהרן נסתלק במדבר. אבל פרשת צו מתחיל "**צו את אהרן ואת בניו**", ואין צו אלא זירוז מיד ולדורות, והיינו שקרבו קרבנותיהן במדבר, ומזה ימשך השינוי בסדר הקרבנות. הגם שבמדרשים דרשו מה שדרשו בזה על שלא הוזכר אהרן בפרשת ויקרא -- שבעים פנים לתורה איכא אינהו בדידהו ואנן בדידן.

וידוע שקרבנות עולה ושלמים טעונין לדורות מנחה ונסכים כדכתיב (ויקרא כג, לז) "**עולה ומנחה זבח ונסכים**", וכל המקריב עולה ושלמים בלא מנחה ונסכים לא יצא ידי חובתו. אבל חטאות ואשם אינם טעונין מנחה ונסכים. ואיתא במסכת קידושין דף ל"ח ע"ב שר' ישמעאל ור' עקיבא פליגי בזה אי קרבו ישראל נסכים במדבר, וכתבו שם רש"י ותוס' דבקרבנות ציבור היינו תמידין ומוספין היו[107] מקריבין נסכים אך פלוגתייהו בקרבנות יחיד. ועיין שם בסוגיא.

ובזה מבואר בטוב טעם דלכך בפר' ויקרא דמיירי כשיבאו לארץ ישראל ואז הקריבו מנחה ונסכים גם לקרבנות היחיד, ושלמים המה כולם קרבנות יחיד, שלא מצינו שלמי ציבור אלא פעם אחת בשנה אלא בעצרת, ולכך סידר הפרשיות עולה ומנחה ושלמים, ואף על פי דפרשת מנחה האמורה כאן מיירי במנחת נדבה ולא במנחת נסכים -- מכל מקום שם מנחה חד היא וקאי פרשת מנחה למעלה ולמטה לעולה ושלמים ששניהן טעונין מנחת נסכים. מה שאין כן פרשת צו דמיירי מיד ולדורות והיינו מה שהקריבו במדבר ואז לא היו מקריבין מנחת נסכים לשלמים שהם קרבנות היחיד. ולכך מפסיק בין מנחה לשלמים בפרשת חטאת ואשם.

ואל יקשה לך הרי במדבר גם בעולות יחיד לא היו מקריבין מנחת נסכים -- לזה תשובתו בצדו דפרשה מיירי באמת בעולת צבור כדכתיב (ויקרא ו, ב) "**זאת תורת העולה**", היינו

[107] כאן הגהנו. ובדפוס "היה" -- ויקיעורך

עולה ראשונה עולת תמיד שהיא ראשונה בכל יום לכל הקרבנות. ובזה מבואר גם כן "**הוא העולה**", יש קרי וכתיב. הכתיב "**הוא**", לשון זכר, וקאי על העולה שהיא זכר. וקרי "**היא**", לשון נקיבה קאי על המנחה שהקריבו עם העולה. ואין להאריך כאן יותר.

וליישב מה שהקשינו דלכאורה היה לתנא להתחיל במשנה שבסוף פרק ד' (משנה, זבחים ד, ו) "**לשם ששה דברים הזבח נזבח**", וכל דיני מעשה הקרבנות, ואחר כך ראוי לשנות אותן דינין המבוארים בד' פרקים ראשונים שכולם מיירי בפסלות הקרבנות.

(פ"מ המשנה סוף פ"ד לשם ששה דברים וכו' בדרך רמז וסוד)

ניישב תחלה אותה המשנה וזה לשונה (משנה, זבחים ד, ו): "**לשם ששה דברים הזבח נזבח. לשם זבח, לשם זובח, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח. והחטאת והאשם לשם חטא. אמר רבי יוסי אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו כשר**".

ויש כאן כמה דקדוקים. חדא, מנינא למה לי, "**לשם ששה דברים**"? היה לו לומר "הזבח נזבח לשם זבח וכו'". או היה לו לשנות כך: "לשם ששה דברים הזבח נזבח, לשם זבח וזובח לשם השם ואישים וריח וניחוח. "**לשם**...**לשם**.." היתירים למה לי? וביותר קשה דהא מקרא דנפקא לן -- "**אשה ריח ניחוח לה**'" -- נאמר השם לבסוף, אם כן היה לו לשנות כסדר הפסוק -- "לשם השם" לבסוף. ואם מפני כבוד השם רוצה להקדימו היה לו לשנות תחלה "לשם השם".

לכן נלע"ד דרבינו הקדוש הורה לנו בזאת המשנה סוד הקרבנות, ולכן תמצא במשנה זו עשרה פעמים תיבת "**שם**". דוק ותשכח. ולכן כשתחשוב ה' תיבות אלו **לשם ששה דברים הזבח נזבח** עם התיבות והכולל עולה מכוון כמנין **עשר ספירות**. ותיבת **שם** עולה מנין **ספר**. וי' פעמים שם היינו עשר ספירות.

ושם הוי"ה הוא מידת ת"ת וכולל כל עשר ספירות. נמצא דתיבת "**השם**" המוזכר במשנה, והיינו שם הויה המוזכר בפסוק, מידת ת"ת, והוא ספירה חמישית מלמטה למעלה. לכן נקט "**לשם השם**" אחר "**לשם זבח לשם זובח**". נמצא שתיבת "השם" הוא שם חמישי המוזכר במשנה והיינו מדת ת"ת שהוא ספירה חמישית מלמטה למעלה. ודוק היטב.

(פ"מ עוד טעם מנין הפרקים בדרך סוד)

ובסידור האר"י ז"ל בפסוק "**אשה ריח ניחוח לה**'" כתב סוד עליות העולמות -- "**אשה ריח ניחוח לה**'" -- עשיה ליצירה לבריאה לאצילות, יעו"ש, מבואר שעל ידי סוד הקרבן יש עליות העולמות אבי"ע. וידוע גם כן שסוד שם הויה ב"ה בד' מילואיו יש בד' עולמות

אלו. וד' מילואים של שם עולים **רל"ב** עם אותיות **אבי"ע** עולים כמנין שם **שדי** עם הכולל. ולכן ראשי האותיות עולים מנין **שדי** להורות זה.
וידוע שבכל עולם יש בחינות ד' עולמות. ובעולם אצילות יש יחוד גמור. ואפשר משום הכי העמיד רבינו הקדוש במסכתא זו י"ד פרקים כנגד עולמות עשיה יצירה בריאה שיש בכל אחד מהן בחינות ד' עולמות -- הרי י"ב פרקים, ונגד עולם אצילות ששם יש יחוד גמור לא העמיד רק ב' פרקים בסוד שתי מתנות שהן ארבע כדכתבתי.
היוצא מכל זה שד' פרקים ראשונים מן המסכתא המה כנגד עולם עשיה מלמטה למעלה. וידוע שבעולם עשיה שם שולטין הקליפות ומהם יבאו כל פסולי המוקדשין. לכן העמיד בד' פרקים ראשונים כל דיני פסולי המוקדשין. ואין להאריך יותר. וה' יאיר עינינו בתורתו הקדושה.

## מסכת מנחות

(פה מבואר ע"פ ?? על מנין הפרקים וחשבון התחלת אותיות)
במסכת זו יש י"ג פרקים. והתחלת אותיות עולים תתצ"א וסופי אותיות עולים אלף תע"ט (1,479). כל זה צריך טעם. וגם מבואר במסכת זו דיני ספר תורה תפילין מזוזה ציצית -- הכל בעי טעמא מה ענינם למסכתא זו?
ודאי על פי פשוטה יש לומר טעם על התחלת אותיות העולים תתצ"א להורות זה: שאותיות **תתצ"א** המה נוטריקון ת'ורה ת'פילין צ'יצית, ואות א' מורה על **מזוזה** שהיא בסוד אדני ובגימטריא **אדני**.
ולכן יש י"ג פרקים להשלים מצות ציצית לתרי"ג, ש**ציצית** עולה ת"ר וצריך להשלים י"ג בחוטין וקשרים כידוע. והתנא השלים בי"ג פרקים לרמז זה. וגם ב' שינין בתפילין הם בסוד י"ג להשלים תרי"ג בתפילין, שב' שינין הוא שש, ויש בהם שבעה ראשים -- הרי י"ג. ולכן יש ב' פרקים במסכתא המתחילין בשין.
אמנם להבין יסוד מסכתא זו תראה נפלאות בע"ה. ואעתיק לך מה שכתבתי בקונטרסי שהתחלתי לכתוב בסוד מעשה המשכן השייך למסכת זו. שבמסכת זו במשנה וגמרא מבואר הא"רון והמ"נורה והש"ולחן שראשי תיבות שלהן הוא **אמש**. וכבר כתבתי כמה פעמים בחיבורי זה שסוד ג' אותיות אלו הם נקראים בספר יצירה (ספר יצירה#פרק ב) שלש אמות שבהן נברא העולם, א"ויר מ"ים א"ש, והן סוד חסד גבורה תפארת. ובשביל ארון מנורה שלחן נברא העולם והם קיום העולם. לכן איתא בגמרא דף כ"ט ע"א "**תניא ר' יוסי בר' יהודה אומר ארון של אש ושלחן של אש ומנורה של אש ירדו מן השמים וראה משה ועשה כמותן**".

וכתבתי עוד שם שבספר יצירה מחלק הכ"ב אותיות לשלשה חלקים, האחד המה ג' אותיות **אמש** שהם נקראים אמות, הב' המה שבעה אותיות **בג"ד כפר"ת** שהם נקראים כפולות, הג' המה י"ב אותיות שהם נקראים פשוטות והמה **ה"ו ז"ח ט"י ל"נ ס"ע צ"ק**.
ולענ"ד כתבתי שסוד הארון היה נעשה בסוד ג' אותיות אמ"ש ולכך עשה בצלאל שלש ארונות נגד ג' אותיות אלו. וסוד המנורה היתה נעשית בסוד שבעה אותיות בג"ד כפר"ת שהן כפולות לכך יש שבעה קני מנורה ושבעה נרותיה עליה. וסוד השולחן עם לחם הפנים שעליו היו נעשים בסוד י"ב אותיות פשוטות, ולכך היה השלחן אמתיים ארכו שהם י"ב טפחים אליבא דר' מאיר דפסק הרמב"ם כותיה, וגם הלחם הפנים היו שנים עשר בשתי מערכות, שש המערכות האחת נגד ששה אותיות אחדיות -- ה"ו ז"ח ט"י, וששה המערכות השנית כנגד ששה אותיות שניות, עשריות ומאות -- ל"נ ס"ע צ"ק. ועל פי דברים אלה אבאר בע"ה יסוד מסכתא זו ובזה יבואר הכל, שלכך ביארו חז"ל במסכת זו דיני ספר תורה ותפילין ומזוזה וציצית.

(פה מבואר טעם ב' על מנין הפרקים וחשבון האותיות תחלה וסוף כנגד ארון)

ובזה תמצא טוב טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות כנגד כל אחד משלשתן - **אמש**. ואבארם אחת לאחת.
כנגד הארון העמיד י"ג פרקים כנגד ג' ארונות שעשה בצלאל ובהם היו מונחים הלוחות ובהם עשרת הדברות. ולזה העמיד התחלת אותיות תתצ"א כמנין **ארון ובו כתר** במכוון, שבו הוא כתר תורה. וגם בעשרת הדברות שבו היה **תר"כ** אותיות כאשר הבאתי כמה פעמים. וסופי האותיות אלף תע"ט (1,479) המה כמנין **ארון ובו נזר ספר תורה** במכוון, שגם ספר תורה שכתב משה היה מונח בו כמבואר בבבא בתרא.
נמצא מרומז כאן ג' כתרים — בהתחלת אותיות כתר, ובסופי אותיות נזר, **וארון** בגימטריא **נזר**, שכתר תורה כולל כל השלשה כתרים. ולזה ביארו חז"ל במסכת זו דיני ספר תורה וכמה דברים מספר תורה שכתבה משה רבינו. הרי חדא.

(פה מבואר עוד טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות כנגד שלחן)

ועוד העמיד י"ג פרקים כנגד שלחן ולחם שעליו. שהשולחן הוא בסוד שכינה ולכך כתיב בתורה **שלחן** חסר; **שכינה** עולה שפ"ה ועם כללות ג' אותיות עולה מנין **שלחן**. והשכינה מקבלת אור מן ששה קצוות שעליה חג"ת נה"י, וכל אחד מהן כלול בחסד וגבורה, שמאלא בימינא וימינא בשמאל. וששה קצוות המה תריסר. ובקונטרס הנ"ל הבאתי לשון הזוהר בזה. ולכך היה על השולחן י"ב לחם תמיד בשתי מערכות, ששה מימין השולחן וששה משמאל. ובזה מבואר י"ג פרקים כנגד השולחן וי"ב לחם שעליו.

והתחלת אותיות תתצ"א עולה כמנין **שלחן ולחם שעליו** עם כללות ג' תיבות במכוון, שאסור לעשות פירוד בין השולחן ולחם שעליו. וסופי אותיות אלף תע"ט עם האותיות עולה כמנין **שבהן כתר מלכות** עם האותיות. ושולחן עם הלחם שעליו המה בסוד ת"ת, לכן ביארו חז"ל במסכת זו דיני תפלין, ועיין לקמן מה שאכתוב בזה. הרי תרתי.

(פה מבואר עוד טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות נגד מנורה)

ועוד העמיד י"ג פרקים ועם הכולל הרי י"ד כנגד המנורה, שבעה קנים ושבעה נרותיה כדכתבתי בסוד שבעה אותיות כפולות בג"ד כפר"ת, דגש ורפה. הרי י"ד אותיות. והתחלת אותיות תתצ"א כמנין **זו מנורה שבעה קנים** במכוון. וסופי אותיות אלף תע"ט עולה כמנין **קנים גביעים כפתורים פרחים מ"ט** עם הכולל החשבון מכוון. וידוע מהגמרא שד' דברים אלו היו מ"ט; ז' קנים, כ"ב גביעים, י"א כפתורים, ט' פרחים. וכבר ידעת דבר נפלא מספר כונת האר"י ז"ל שהמנורה היתה כנגד חמשה חומשי תורה במכוון, ז' קנים כנגד ז' תיבות בפסוק בראשית, י"א כפתורים כנגד י"א תיבות בפסוק "**ואלה שמות**", ט' פרחים כנגד ט' תיבות בפסוק "**ויקרא**", כ"ב גביעים כנגד כ"ב תיבות בפסוק "**אלה הדברים**". סך הכל מ"ט שערי בינה. נשאר פסוק "**וידבר**" בתחלת חומש הפקודים, יש בו י"ז תיבות עם הכולל הרי י"ח כנגד גובהה של מנורה, ח"י טפחים.

ובזה מבואר נמי שלכך ביארו חז"ל דיני ס"ת בזו המסכת על שהמנורה היתה מכוונת כנגד חמשה חומשי תורה. וביותר לפי מה שכתבתי שסוד ג' אלו ארון מנורה שלחן היו נעשים בסוד כ"ב אותיות התורה שמהם נארגת כל התורה. לכן ביארו חז"ל דצריך להיות כל אות הן בספר תורה תפלין מזוזה כתיבה תמה. וכשתחשוב י"ב אותיות פשוטות שכתבתי תמצא מכוון מנין **תמה**. הפוך בה בדברים אלו שכתבתי ותראה נפלאות בס"ד. וגם **ארון מנורה שולחן** עולים כמנין **ספר תורה** עם הכולל.

(פה מבואר טעם על ה' מיני מנחות נדבה)

גם ידעת סוד מסכת זו שיש חמשה מיני מנחות נדבה: **ס"ולת מ"חבת מ"רחשת ח"לות ר"קיקין**. ונלע"ד שהמה גם כן כנגד חמשה חומשי תורה. ולכן תמצא אות ת' בכל אחת מהן ובתיבת **רקיקין** נתחלק אות ת' לשלשה אותיות - **רק"ק**. ואפשר שהוא כנגד ספר במדבר שנתחלק גם כן לשלשה ספרים מן התחלה עד ויהי בנסוע ספר אחד, וב' פסוקים "**ויהי בנסוע**.. **ובנחה**" הוא ספר בפני עצמו, ומשם עד סוף הוא ספר ג'.

ובזה מבואר מה שאיתא במשנה לקמן (משנה, מנחות ו, ג) "**הרקיקין משוחין כיצד מושחין כמין כ"י**", והיינו כ"ף יונית. וכתבו התוס' שרש"י פירש בחומש שהוא כעין ג' שלנו וי"מ כעין נון. ולדברי מבואר מאוד שכתבתי הרקיקין הם כנגד ספר חומש

הפקודים שנחלק לג' ספרים - לכן היו משחן כעין אות ג' שלנו. וגם ליש מפרשין אות נון נמי מבואר שחלוקת הספר הוא על ידי נונין הפוכין כידוע. והא דנקט התנא "**כמין כף יונית**" ולא נקט אות ג' או אות נון שלנו -- היינו לרמז שמותר השמן שייך לכהנים לכך נקט כף.

וכשתחשוב ג' תיבות אלו **חמשה מיני מנחות** תמצא כמנין **ספר תורה וא**"ו עם ג' כוללים. שכבר ידעת שסוד ספר תורה הוא אות וא"ו מהשם וגם ר"ת מן חמש מנחות[108] עולה עם הכולל שמ"ט כמנין **הספר** עם האותיות.

(פה מבואר משנה וגמרא בענין המנורה)

ובזה נבא לביאור המשנה (משנה, מנחות ג, ז) "**שבעה קני מנורה מעכבין זה את זה**", ובגמרא (דף כח.) "**מאי טעמא? הויה כתיב בהו**", ופרש"י "**כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו**" (שמות כה, לו). ואני תמה בדברי רבינו למה לא הביא הפסוק ראשון בפרשה דכתיב (שמות כה, לא) "**ועשית מנורת זהב טהור מקשה תעשה המנורה ירכה וקנה גביעיה כפתוריה ופרחיה ממנה יהיו**". הרי גם כן כתיב "**ממנה יהיו**". ואין ליישב דאם כן היה קשה, ליעכב כל מה שאמור בכתוב, דקושיא זו קשה גם כן בפסוק שהביא רש"י דאם כן גם כפתורים ליעכב וכמו שכתב התי"ט. וצריך לומר כתירוץ התוספות וזה שייך נמי בפסוק ראשון.

ואי לאו דמסתפינא מרבינו הגדול מאור עינינו רש"י ז"ל הייתי אומר באמת שכונת הגמרא הוא על פסוק ראשון על פי מה שכתבתי שסוד המנורה נעשית בסוד שבעה אותיות כפולות בג"ד כפר"ת. לזה תמצא ב' תיבות **מנרת זהב** שכך כתיב בתורה "**מנרת**" חסר - "**מנרת זהב**" עם האותיות עולה במכוון **בג"ד כפר"ת** עם ב' כוללים, שאותיות בג"ד כפר"ת נחלקים לשתים; בג"ד המה אחדיות, כפר"ת המה עשריות ומאות. ולזה תמצא ט' תיבות בפסוק זה, אחר זה מסיימין באות ה'. וידוע בסוד הקבלה שאות ה' מתחלק לג' ווין. הרי כ"ז אותיות לרמוז שאף על פי שמרומז בתיבות "מנרת זהב" שהמנורה היתה נעשית בסוד ז' אותיות בג"ד כפר"ת -- מכל מקום כוללים כל כ"ז אותיות עם מנצפ"ך. וכשתצטרף כ"ז עם כ"ב תמצא מ"ט. ולכך היו מספר קנים גביעים כפתורים פרחים הכל מ"ט להורות שהמנורה היתה נעשית בסוד כ"ב אותיות ובסוד כ"ז אותיות, אך השורש היה אותיות בג"ד כפר"ת.

ובזה הכל מבואר בטוב טעם. ז' קנים כנגד ז' אותיות אלו. **כ"ב** גביעים כנגד אות **ב**' מן בג"ד ואות **כ**' מן כפר"ת. וט' פרחים כנגד אותיות בג"ד - עולה ט'. ולכך יש ט' ה"הין

[108] ס' מ' מ' ח' ר'

בפסוק זה אחר זה בסיום התיבות. י"א כפתורים המה גם כן כנגד אותיות בג"ד, הרי ט', עם ב' כוללים מן בג"ד כפר"ת.
ובזה מבואר בטוב טעם דדוקא אם נעשית זהב נעשית בכל אלו כדילפינן בגמרא. דז**הב** עולה י"ד כנגד ז' אותיות בג"ד כפר"ת שהמה כפולות, דגש ורפה. הרי י"ד כמנין **זהב**. ולכך אם נעשית **זהב**, בסוד אותיות ז' כפולות, נעשית בכל אלו כדכתבתי, ואם לא נעשית **זהב** -- כל אלו אין מעכבין רק הקנים, דאי לאו הכי פמוט מקרי כדאיתא בגמרא. נמצא הגמרא מכוין לפסוק ראשון בפרשה שבו מבואר כל הדברים הנאמרים בגמרא בכל השיטה. ודוק.
ולכך יש בפסוק זה י"ד תיבות כמנין **זהב**, דדוקא אם נעשית זהב נעשית בכל אלו האמורים בפסוק ובסוד' שכתבתי.

(פה מבואר לשון המשנה אפילו כתב אחד מעכבן)

עוד באותו משנה (משנה, מנחות ג, ז) במזוזה ותפלין אפילו כתב אחד מעכבין, ובגמרא (דף כט.) פשיטא לא נצרכא אלא לקוצו של יו"ד. ועיין פרש"י ותוס'. ולכאורה תיבות אלו "**כתב אחד**" אין לו הבנה, יותר היה לו לשנות "אות אחד". ואין לומר דאם כן היה משמע דדוקא אות שלם מעכב -- זה אינו דאם כן היה קשה פשיטא כדפריך הגמרא באמת. ולפי מה שכתבתי לעיל שי"ב אותיות פשוטות עולה כמנין **תמ"ה** ומזה ילפינן דכל אות צריך להיות תמה, וזה אפשר מרמז התנא במתק לשונו, דכתחשוב ב' תיבות אלו **כתב אחד** עולה תל"ה, ונשאר אות י' מן אותיות הפשוטות שלא נכתב תמה. ודוק.
ובכאן ראוי להאריך בדברי מוסר על סופרי זמנינו בעו"ה שהמה קלים בחכמה ויראה ובלתי ספק אצלי שזה לבד גורם אריכות הגלות המר הזה. שאין לנו כמעט ספר תורה כשירה באותיותיה ובהלכותיה. וכן תפלין ומזוזות. לכן צריך כל מורה הוראה במקומו וכל מי שיש בו יראת שמים להשגיח על זה ביתר שאת ועוז של תורה בכל האפשרי עד שישקיף ה' עלינו בהשקפה לטובה וישלח לנו משיח צדקינו ואז נזכה להיות הכל על נכון בבי"א.

(פה מבואר המשנה וגמרא ד' ציצית מעכבין זה את זה וכמה דברים השייכים לזה)

עוד באותו משנה (משנה, מנחות ד, א) "**ארבע ציצית מעכבות זה את זה שארבעתן מצוה אחת. ר"י אומר ארבעתן ארבע מצות**". וצריך להבין באיזה סברא פליגי. וקודם אבאר לך דבר אחד על פי נגלה, דמצות ציצית מי שמקיים כראוי מצלת אותו מחטא זנות, וכמבואר במעשה שהביא בגמרא. ועל פי זה שמעתי וכמדומה לי שראיתי גם כן בשם האר"י ז"ל שזה פירוש הפסוק (משלי ו, לב) "**נואף אשה חסר לב**", היינו מי שנואף

אשה בודאי הוא חסר ל"ב חוטין של ציצית, דאם היה לו ציצית כראוי היה המצוה מצלת אותו מן החטא.

ונלע"ד דודאי עכשיו שאין לנו תכלת, מי שמקיים מצות לבן כראוי המצוה מצלת אותו מן החטא, אבל בזמן שהיה תכלת לא היה המצוה מצלת אותו אם לא היה מקיים המצוה כאשר היא בלבן ותכלת. ועל פי זה ישבתי בטוב טעם גמרא בחלק (סנהדרין קו, א) בענינא דבלעם שאמר לבלק "**אלהיהם של אלו שונא זמה הוא והם מתאוין לכלי פשתן. בוא ואשיאך עצה וכו**'". וצריך להבין מה היה מדקדק בלשונו שהם "**מתאוין לכלי פשתן**"? כל מה שהיו מוכרין היה יכול ליתן העצה שלו! וגם למה באמת היו מתאוין לכלי פשתן? ועיין במהרש"א מה שכתב בזה.

ולענ"ד נראה כך, דאיתא בסדר עבודת יה"כ והובא בספר יר"ג פרשת מקץ: דע שיש סוד גדול בלבישת בגדי פשתן, שכל מי שלובש בגדי פשתן אינו שולט בו לא עין הרע ולא רוח רעה ולא שום מיני כישוף. וכל זה שלא יהיה בו אפילו חוט אחד ממין אחר. ועיין שם באריכות קצת.

ובזה מבואר. דידוע דבלעם ובלק הלכו כנגד ישראל בכל מיני כישוף ועין הרע, ובודאי הקב"ה הצילם בלי שום תחבולה שבעולם, אבל הם היו חוששין שלאו בכל יומא מתרחש ניסא ולכך היו מתלבשין בגדי פשתן שינצלו מהם, וגם בלק ובלעם חשבו כן שהוא דרך סגולה במה שלובשין בגדי פשתן לכך אינם יכולים לשלוט בהם בשום אופן. לכך אמר לו בלעם מאחר שהם מתאוין לכלי פשתן אשיאך עצה -- הכשילם בזנות, וממה נפשך תוכל להם; אם יעשו ציצית על כנפי בגדיהם כדין, בלבן ותכלת -- עמרא הוא, ואם כן לא יועיל להם סגולת בגדי פשתן נגד כשפים ועין הרע שהרי יהיה חוטין של צמר בבגדיהם. ואם לא יקיימו המצוה כתיקנה ולא יעשו תכלת אזי לא יציל המצוה אותן מן חטא זנות ויכולת להם. וקל להבין.

והנה בסוד מצות ציצית כבר נאמרו דברים הרבה בס' מצת שמורים ובשארי ספרי קבלה ולאו כל מוחא סביל דא, ואכתוב רק דבר אחד כדי להבין הטעם למה מצוה זאת מצלת מן החטא זנות. ונלע"ד כך, שמבואר בכל הספרים שסוד הטלית הוא בסוד אור מקיף. ולכן תמצא תיבת **טלית** בגימטריא **בי אור מקיף**. וכשתחשוב ב' תיבות **אור מקיף** עולה תל"ז, ועם ל"ב חוטין התלוין בטלית -- הרי תס"ט. ועם הכולל -- הרי ת"ע כמנין עשרה הויו"ת וי' פעמים שם אהי"ה, הכל עולים כמנין **עת**.

ולכן יש בכל אחת מהן ה' קשרים כנגד חמשה שמות מאלו שמות ובין הכל המה עשרים קשרים כנגד עשרים שמות אלו העולים ע"ת כמנין **אור מקיף** עם ל"ב חוטין והכולל. והלכה כחכמים שכולן מצוה אחת בסוד זה.

ולכן המצוה זאת מצלת מן חטא זנות שתיבת **זנות** עולה תס"ג, ודיבור לא תנאף הוא דיבור ז' בעשרת הדברות. **תס"ג ז'** הוא מכוון מנין **ע"ת**. לכך מצוה זו מצלת.

ובזה מבואר גם כן גמרא בסוטה "**כל מי שהוא גס רוח נכשל באשת איש**", שתיבת **גסות** עם הכולל גם כן עולה ת"ע כמנין **זנות ז'**, ודיבור לא תנאף מיירי באשת איש כמבואר בפרש"י, לכך עבירה גוררת עבירה שכמותה. לכך צריך כל אדם ליזהר בטלית קטן ובטלית גדול כתיקון להנצל משתי עבירות חמורות אלו. ואין להאריך יותר.

(פה מבואר סוד המשנה ב' מדות של יבש היו במקדש ושבע מדות של לח בדרך נפלא)

בסוד המשנה פרק ט' (משנה, מנחות ט, א) "**שתי מידות יבש היו במקדש, עשרון וחצי עשרון. ר' מאיר אומר עשרון עשרון חצי עשרון וכו**'". ועוד שם במשנה ב' "**שבע מידות של לח היו במקדש וכו**'".

ונלע"ד לבאר על פי דברי הזוהר בפר' ויקרא (זהר חלק ג ד, א) בפסוק "**אכלו רעים שתו ושכרו דודים**", רעים היינו אבא ואימא דלא מתפרשין לעלמין, דודים היינו זעיר ונוקביה. "**תא חזי באינון עלאי כתיב בהו אכילה בלא שתיה. מאי טעמא? מאן דאית ליה גרבי דחמרא אכילה בעיא. ובגין דתמן שריא חמרא דמנטרא**", היינו בבינה, "**כתיב בהו אכילה. ובאינון תתאי דבעיין שקיו כתיב בהו שתיה**". ועיי"ש לשונו הקדוש באריכות קצת.

ובזה מבואר המשנה "**שתי מידות של יבש היו במקדש עשרון וחצי עשרון**", היינו בסוד רעים דלעילא, אבא ואמא, חכמה ובינה, שהם סוד **יה** מהשם. ולכן היו עשרון, היינו אות י', וחצי עשרון, אות ה'. ולכן היו של יבש שהיו מודדין בהם הסולת לכל המנחות משום דתמן אכילה בעיא כדברי הזוהר הקדוש. ר' מאיר אומר שהיה עוד עשרון כנגד קוצו של יו"ד אבל אין הלכה כמותו שלמעלה אין ליתן שום מידה.

ושבע מידות של לח היינו בסוד זעיר בששה קצוות הנכללין בו ונוקביה. לכן היו שבעה מידות של לח דתמן בעיין שקיא בסוד שתו ושכרו דודים.

ותמצא רמז מופלא שג' תיבות אלו **שתו ושכרו דודים** עולים כמנין מכוון **שבע כלים של לח יהא במקדש**. דהתנא נקט לשון עבר "**היו במקדש**" אבל הפסוק מיירי אלהבא, לכך החשבון "יהא במקדש". וכבר ידעת לעיל במסכת זבחים סוף פ"ט שכלי הלח נקראים כלים, ועיין שם בתי"ט. נמצא החשבון מכוון מאוד. ואפשר שזה כוונת הגמרא, והובא

בתי"ט במשנתינו ד"**הכי גמירי דשבע מידות של לח היו במקדש**" -- היינו מן הפסוק הזה ובסוד שכתבתי. ודוק.

בפרק שתי הלחם (משנה, מנחות יא, א) "**נילושות אחת אחת ונאפות אחת אחת. לחם הפנים נילוש אחד אחד ונאפה שנים שנים**". הגם דבגמרא ילפינן מקראי כמו שהביא הרב מכל מקום טעמא בעי.

עוד במשנה ד' (משנה, מנחות יא, ד) "**שתי הלחם ארכן שבעה ורחבן ארבעה וקרנותיהן ארבע אצבעות. לחם הפנים ארכן עשרה ורחבה חמשה וקרנותיו שבע אצבעות. רי"א שלא תטעה זד"ד יה"ז. בן זומא אומר ונתת על השלחן לחם הפנים לפני תמיד - שיהא לו פנים**". כל המשנה צריך ביאור וטעם. וביותר מאי בעי ר"י בסימנים שנותן?

אמנם לבא אל הביאור נבא מאמר הזוהר פר' תרומה (זהר חלק ב קנד, א) "**ועשית שלחן וגו' -- דא איהו לתתא לשואה עליה לחם דאפיה מאן עדיף דא מן דא לחם או שלחן. אי תימא דכולא איהו חד, הא שלחן מתסדרא לגבי ההוא לחם שלחן לתתא ולחם עליה וכו**'", ומאריך שם כל העמוד עד דף קנ"ה ע"א "**נהמי דעל גבי שלחן אינון תריסר והא אוקימנא רזה דנהמי דאינון רזא דפנים ועל דא איקרי לחם הפנים וכו**'".

ונלע"ד ביאור זה המאמר כך, דבאמת לחם הוא מלכות בסוד "**כי אם הלחם אשר הוא אוכל**", והיינו **שכינה**, וכבר כתבנו שגם **שלחן** היה בסוד שכינה, לכך עולה כמנין **שפה** עם האותיות. ולכך מתחיל "**אי תימא דכולא איהו חד**", ששניהן היו בסוד שכינה -- לזה קאמר "**הא שלחן מתסדרא לגבי ההוא לחם שלחן לתתא ולחם לעילא**", מזה מוכח דסוד לחם אלו היו בסוד לחם מן השמים, היינו סוד ז"א בכלל הששה קצוות, וכל אחד כלל בחברו, ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא. הרי תריסר דאינון רזא דפנים.

ולענ"ד שהם בסוד ג' הויו"ת ע"ב ס"ג מ"ה שהמה עולים כמנין **פנים**. ובזה יבואר דבספר הון עשיר מצאתי בשם האר"י ז"ל דשתי הלחם המה בסוד תרין נוקבין היינו תרי ההי"ן, ולכך שתי הלחם נילושות אחת אחת ונאפות אחת אחת, שלא לחבר הגבורות, ששתיהן המה בסוד הגבורות. אבל לחם הפנים נאפה שנים שנים כדי לאכללא שמאלא בימינא וימינא בשמאלא.

ובזה מבואר גם המשנה "**שתי הלחם ארכן שבעה**", ששתיהן הן בסוד שבעה כמבואר בספר מאורות נתן באות ש'. וגם שניהן הם בסוד אות ד', דכל נוקבא היא בסוד ד', בסוד גימל יהיב ודלת נקיט. נמצא מבואר סימן שנתן רבי יהודה, דשתי הלחם הם בסוד **זד"ד**. ולחם הפנים, ארכן עשרה ורחבן חמשה, שהמה נקראים פנים שמאירים מסוד ע"ב ס"ג מ"ה. וידוע שסוד ע"ב הוא סוד אות יו"ד לכך ארכן עשרה. וס"ג הוא אות ה"י לכך רחבן

חמשה. וסוד מ"ה הוא אדם כולל זעיר ונוקביה שהמה ז' ספירות הבנין. כל קרנותיהן שבעה. נמצא מבואר הסימן שנתן ר"י בלחם הפנים **יה"ז**.
וגם בן זומא אינו פליג אלא מפרש שיהא לו פנים וכמבואר. ובזה מבואר שבן זומא מביא את כל הפסוק, והיה לו לומר בקיצור "**לחם הפנים - שיהא לו פנים**".
ולדברי מבואר באר היטב שבפסוק עצמו מבואר סוד השלחן היה בסוד מלכות. וכשתחשוב ב' תיבות **על השלחן** עם התיבות והכולל תמצא מנין **מלכות**. ולכן זר שלו מרמז על כתר מלכות. וסוד לחם פנים היו בסוד ששה קצוות ושורש שלהן הוא ת"ת, לכך כשתחשוב ד' תיבות **לחם פנים לפני תמיד** תמצא **ח"ג ת"ת נה"י ו'**, היינו סוד ו' קצוות כלולים זה בזה ואינון תריסר. ודוק.

(פה מבואר טעם כולל לב' מסכתות זבחים מנחות בכמה דברים נפלאים)

עוד נלע"ד. בכלל ב' מסכתות אלו זבחים ומנחות שהמה ענין אחד ויש בהם כ"ז פרקים כנגד כ"ז אותיות התורה. שעבודת קרבנות ומנחות שקול ככל התורה. ויש חמשה מיני קרבנות -- עולה, שלמים, תודה, חטאת, אשם. ואף שכתבתי למעלה במסכת זבחים שהתודה נכלל בשלמים -- האמת כן הוא שתודה נקראת שלמים אבל מכל מקום נקראת גם כן קרבן בפני עצמה, שכל השלמים אינם טעונים לחם וזו טעונה לחם. נמצא שיש ה' מיני קרבנות וה' מיני מנחות כדכתבתי, כנגד עשרת הדברות שבהם נכללו כל מצות התורה. וגם כן כנגד ה' אותיות מנצפ"ך פשוטים וה' אותיות מנצפ"ך כפולים שהמה גבורות כידוע. ועל ידי עבודת הקרבנות ומנחות נמתקו הגבורות. ולכן תמצא שב' תיבות אלו **זבחים מנחות** עולים תקע"א כמנין ב' פעמים מנצפ"ך עם עשרה אותיות והכולל. כידוע בסוד ברכת "**תקע בשופר גדול**".
וכל הקרבנות עתיד להבטל שכבר יהיה מיתוק הגבורות, רק קרבן תודה שהיא באה על הודאה לא יתבטל ויהיה זבח ומנחה. ונלע"ד שרבינו הקדוש מרמז דבר זה במשנתינו שקרבן תודה לא יתבטל גם לעתיד דאיתא במשנה (משנה, מנחות ז, א) "**התודה היתה באה חמש סאין ירושלמית וכו**'" עד "**במדה ירושלמית היו שלשים קב חמשה עשר לחמץ וחמשה עשר למצה**", ולכאורה כל זה הוא אריכות לשון. ואפשר שבא לרמז שגם לעתיד שיהיה השם הקדוש באותיות **יהיה**, כמו שהבאתי במסכת פסחים, לא יתבטל קרבן זה. ולכך קאמר במדה ירושלמית היו שלשים קב, חמשה עשר וחמשה עשר, להורות זה.
ולכן תמצא **תודה עם הלחם** וג' כוללים עולים כמנין **תורה**, שלעתיד יהיה קרבן זה לבדו שקול ככל התורה. ובזה אפשר ליישב מה שמקשים העולם במשנה סיום המסכתא

(משנה, מנחות יג, יא) "**נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחח ובעולת עוף אשה ריח ניחח ובמנחה אשר ריח ניחח, לומר לך אחד המרבה אחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים**", ומקשים לא לכתוב אלא בעולת בהמה ובמנחה להורות דבר זה ואכתי בעולת עוף למה לי?

ולדברינו נראה דהתורה בא להורות שהעוסק בתורה חשיב כאלו הקריב כל הקרבנות כמו שמבואר שם בגמרא, וכן מי שמקריב קרבן ודעתו לשמים -- היינו לקרב ולייחד למעלה היחודים הקדושים - מעלה עליו כאילו קיים כל התורה. ולזה תמצא שג' תיבות אלו **אשה ריח ניחח** -- שכך כתיב בתורה "**ניחח**" חסר -- עולה ת"ר, ועם האותיות והכולל הוא מכוון מנין **תורה**. נמצא אתי שפיר שלכך כתיב בתורה אשה ריח ניחח יתירה להורות שגם לענין זה שיהא עבודת הקרבן שקול ככל התורה שוים המרבה והממעיט ובלבד שיכוין דעתו לשמים.

(פה מבואר דבר פשוט בגמרא על חומותיך ירושלים וכו')

כדי לסיים בדבר טוב אכתוב דבר פשוט בגמרא בסיום הפרק "כל קרבנות צבור" (מנחות פז, א). "**כתיב על חומתיך ירושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו וגו'**, **מאי אמרי**? **אמר רבה בר רב שילא אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מעד**. **רב נחמן אמר בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס**".

ולכאורה תמוה מאי מקשה "**מאי אמרי**?", דילמא אמרי איזה שירה משירת המלאכים? ונראה פשוט דאיתא בחגיגה (דף יב:) "**מעון - שבו כתות של מלאכי השרת שאומרים שירה בלילה וחשות ביום מפני כבודן של ישראל**", ואם כן קשה הרי בכאן כתיב שהמלאכים אלו כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו ומה נשתנו אלו מאלו?

וזהו קושית המקשן - מאי אמרי אלו שניתן רשות להם לומר גם כל היום? ולזה משנו שפיר דאותן המלאכים השומרים הם המלמדים זכות ומבקשים רחמים על הגאולה שיבא לישראל, ולכך אינם חשים כל היום וכל הלילה, שזה הוא כבודן של ישראל.

ובכן יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ויתגדל ויתקדש שמו הגדול בבי"א.

## מסכת חולין

(פה מבואר טעם סמיכות מסכת חולין לזבחים ומנחות)

במסכת זו יש י"ב פרקים, והתחלת אותיות עולים תקס"ז וסופי אותיות עולים תתק"כב -- כל זה צריך טעם ודעת. וגם על הסדר שסידר מסכת זו אחר זבחים מנחות. ומה שכתב הרמב"ם בזה הוא דוחק.

ולענ"ד נראה פשוט הטעם שהלך בזה אחר סדר פרשיות ויקרא צו שמיני כולם מדברים בסדר הקרבנות ומנחות ובסוף שמיני נאמר להם פרשיות מאכלות אסורות המבואר הכל במסכת זו. וגם שם בסוף הסדר מסיים (ויקרא יא, מז) "**להבדיל בין הטמא ובין הטהור וגו**'" ודרשינן בתורת כהנים והובא בפרש"י דפירוש הפסוק הוא בין נשחט חציו של קנה לנשחט רובו. וגם סוף הפסוק "**ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל**" דרשינן בין שנולד בה סימני טרפה כשרה לנולד בה סימני טרפה פסולה. לכך סידר במסכת זו י"ב פרקים כנגד י"ב אותיות **מאכלות אסורות**, שכל יסוד המסכת מדבר בזה.

(פה מבואר כמה טעמים על מנין הפרקים וחשבון האותיות על פי רמז ודין)

ובהצטרף התחלת אותיות וסופי אותיות עולים אלף תפ"ט (1,489) כמנין **להבדיל מן מאכל אסור תתק"ס** במכוון, שכבר ידעת שכל האיסורים בטלים ברוב או בששים, ובריה אסורה שנתערבה בהיתר אינה בטלה אלא בתתק"ס כאשר כתבתי בזה במסכת תרומה. ושארי איסורים שאינם בטלים כלל לא נתבארו במסכת זו.

או להיפך שבא להורות שאף בתתק"ס אינה בטלה וזהו להבדיל מן מאכל אסור תתק"ס. ואנן לא פסקינן כירושלמי בזה אלא דבריה אינה בטלה כלל כמבואר בדברי הרב בפרק גיד הנשה ובטור ושו"ע יורה דעה סימן קו"ף. וזה יותר נראה והחשבון מכוון מאוד.

ועוד תמצא בחשבון האותיות מבוארים כמה דינים. התחלת אותיות תקס"ז עם הכולל כמנין **אלו דיני שחיטה בדיקה** עם התיבות. וגם חשבון תקס"ז עולה כמנין **הזאב והארי דורסין** במכוון. ואפשר שבא לרמז כדעת הרא"ש וסייעתיה שדוקא שנים אלו דורסין בבהמה כמשמעות המשנה שם אבל לא חיות טמאות אחרות אפילו דוב שכול ונמר עז אין להם דריסה.

ובהצטרף התחלת וסופי האותיות עולה כמנין **זה הכלל בסג"ר ושב שמעתי** (חולין מב, א), ועיין בריש אלו טרפות. נמצא שבחשבון האותיות רימז רבינו הקדוש כמעט רוב הדינים שבמסכתא.

(פה מבואר עוד טעם על פי רמז וסוד)

אמנם בדרך רמז וסוד נראה דרבינו הקדוש רימז לנו הא דאמרו חז"ל בזמן שבית המקדש היה קיים המזבח היה מכפר עלינו בהקרבת הקרבנות ומנחות חובה ונדבה, ועכשיו שאין לנו בית המקדש -- שלחן של אדם מכפר עליו. והיינו כשאוכל בקדושה ולא יהיה באכילה שום איסור, אז השלחן דומה למזבח והאכילה כקרבן. וכבר האריכו בזה בספר של"ה דף פ' באריכות ובשארי ספרים.

ובזה יבואר לאחר מסכתות זבחים מנחות סידר מסכת חולין להורות זה, שתיבת **חולין** המה ממש אותיות **שולחן** בהתחלף היו"ד לשי"ן בא"ב דאלב"ם כידוע, ולכך יש בה י"ב פרקים כנגד י"ב אותיות **שלחן מכפר עליו**. ואל תתמה שאני חושב לפעמים "שולחן" מלא ולפעמים חסר דשתיהן אמת על פי הסוד. דכבר כתבתי למעלה שהשלחן היה בסוד מידת מלכות והיא השכינה, וקודם שמקבלת השפע מן ו' היא חסר ו', אבל אחר שמקבלת השפע מן ששה קצוות היא בסוד **שולחן** מלא.

ולכן סופי אותיות עולים תתקכ"ב עולה כמנין **שלחן עם הלחם מכפר** עם הכולל. דוק ותשכח. ולכן מבואר במסכתא זו כל דיני מאכלות אסורות שלא יהיה בשולחנו שום דבר אסור ואז מכפר עליו. והתחלת אותיות תקס"ז עולה כמנין **אכילתו ק**' במכוון, אות ק' מורה על קרבן כדאיתא במשנה י"א פרק ד' דמעשר שני. ולכן מתחיל המסכתא (משנה, חולין א, א) "**הכל שוחטין**" עולה עם הכולל **שולחן אדם**. ואיתא בגמרא דקסבר האי תנא חולין שנעשו על טהרות הקודש כקודש דמי -- גם כן מבואר ברמז זה, כשאכילה שעל השולחן הוא בקדושה -- "**כקודש דמי**", שדומה לקרבן. וכבר ידעת סוד **אכילה** עולה **אדני** עם הכולל. וסוד **מאכל** עולה שני שמות **הוי"ה אדני** בשילוב כמו הקרבן.

ולכן יזהר כל אדם שיהיה אכילתו בכונה רצויה שיהא בו כח לעבודת השם ב"ה ולא למלאות תאותו. וכבר האריכו בכל ספרי המוסר בזה אך שרוב העולם סוברים שדבר זה הוא מצד חסידות ולא מעיקר הדין -- לכן הוריתי באצבע שרבינו הקדוש ביאר כל זה בעיקר המשנה.

(פה מבואר עוד טעם על פי מאמר מזוהר)

והנה אעתיק לך מאמר מהזוהר באריכות קצת ותמצא ענין נפלא, וזה לשונו הקדוש בפר' שמיני בפרשה זו: (ח"ג מא, א) "**רבי אבא פתח ואמר מי האיש החפץ חיים וגו' נצור לשונך מרע וגו' סור מרע וגו' מי האיש החפץ חיים - מאן חיים, אלין חיים דאקרון עלמא דאתי וחיים תמן שריין וכו', אוהב ימים לראות טוב - מאן ימים, דא הוא שמא דמלכא קדישא דאחידא באינון יומין עלאין דאקרון ימי השמים על הארץ, ימי השמים ודאי על הארץ ודאי, מאן דבעי למהוי ליה חיים דלעילא ומאן דבעי יומין לאתדבקא בהו ינטר פומיה ממיכלא וממשתיא דמסאב לנפשא וכו**'". וע"ש לשונו הקדוש באריכות.

ותמצית הדברים שר' אבא דרש הפסוק (תהלים לד, יג) "**מי האיש החפץ חיים**" היינו חיים דלעילא דאינון עלמא דאתי, "**אוהב ימים לראות טוב**" היינו ימים דלעילא דאקרון ימי השמים על הארץ, ובמה זוכה לכל זה -- בשומר פיו ולשונו ממאכלות אסורות. ובזה מבואר דרבינו הקדוש רימז כל דברי המאמר במסכת זו שמבאר בה כל דיני מאכלות

אסורות. לכן העמיד י"ב פרקים והתחלת אותיות וסופי אותיות עולים אלף תפ"ט (1,489), עם י"ב כוללים מי"ב פרקים --עולה אלף תק"א (1,501) כמנין **חיים עלמא דאתי ימי השמים על הארץ** עם האותיות במכוון. דוק ותשכח דבר נפלא. הרי מבואר בהדיא מי שמשמר את פיו ממאכלות אסורות המבוארים במסכת זו זוכה בכל זה המרומז במנין הפרקים וחשבון האותיות תחלה וסוף וכדברי הזוהר הקדוש. ודוק היטב.

(פה מבואר המשנה וגמרא כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר בדרך נפלא)

ובזה נבא לביאור המשנה (משנה, חולין ג, ז) "**ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת**" ובגמרא (חולין סו, ב) (נדה נא, ב) תנן התם במסכת נדה "**כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר והוא דג טהור, ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת והוא דג טמא**". "**מכדי אנן אקשקשת סמכינן לכתוב רחמנא קשקשת ולא לכתוב סנפיר וכו' א"ר אבהו וכן תנא דבי ר"י יגדיל תורה ויאדיר**".

דברים אלו תמוהים. ודאי מצינו כמה פעמים בש"ס מילתא דאתי בק"ו טרח וכתב להו קרא, והכי נמי יש לפרש על דרך זה -- מכל מקום האי לישנא דאמר ר' אבהו לא מצינו בכל הש"ס, וכי להגדיל התורה יכתוב בה דברים יתירים? חס מלומר כן. אלא ודאי דברי ר' אבהו הם דרך רמז וסוד. ועוד שם בסוף הפרק (חולין סז, ב) "**תניא ר' יוסי בן דורמסקית אומר לויתן דג טהור הוא שנאמר גאוה אפיקי מגינים - אלו קשקשים שבו, תחתיו חדודי חרש - אלו סנפירין שפורח בהן**", וע"ש בפרש"י. והוא תמוה - מאי אתי לאשמעינן? שהוא דג טהור? פשיטא - הרי הוא מזומן לסעודת הצדיקים לעתיד לבא. ומה שכתב מהרש"א הוא דוחק גדול.

ואקדים לך דברי רעיא מהימנא סוף פרשת שמיני (ח"ג מב, א) "**דגים וחגבים אינם טעונים שחיטה אלא אסיפתן היא המתרת אותם -- הכי מארי מתיבתא אין צריכין שחיטה דאתמר בהון ויגוע ויאסף אל עמיו, מה נוני ימא חיותן בימא אף תלמידי חכמים מארי מתניתין חיותייהו באורייתא ואי אתפרשן מינה מיד מתים וכו**'". הרי מבואר בהדיא שתלמידי חכמים דומים לדגים ונקראים דגים.

וכבר כתבתי בסיום מסכת נזיר ביאור הגמרא "**תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם**" שאינם נקראים תלמידי חכמים אלא מי שלימודו הוא לשמה לעשות יחוד יסוד ומלכות. וזהו פירוש "**תלמידי חכמים מרבים שלום**", היינו יסוד, "**בעולם**" -- היינו מלכות כידוע. אבל מי שלומד שלא לשמה אף שיש לו שכר דמתוך שלא לשמה בא לשמה -- מכל מקום אינם נקראים בשם "תלמידי חכמים" שיהא נקרא בשם "דג טהור" אלא כשלומד

לשמה לשם יחוד יסוד ומלכות. ולכך תלמידי חכמים הם בסוד מידות נצח הוד שהם מרבים שלום בעולם.
ובזה מבואר שהתורה הקדושה מרמז כל זה במה שכתבה בסימני דגים טהורים סנפיר וקשקשת, דכשתחשוב **תלמידי חכמים נצח הוד מרבים שלום בעולם** תמצא מנין אלף תקצ"א (1,591), ועם אותיות מן **תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם** והכולל הוא מכוון כמנין **סנפיר וקשקשת** עם האותיות[109]. דוק ותשכח. נמצא מבואר בהדיא שאין נקרא בשם "תלמיד חכם" שהוא דומה לדג טהור שיש לו סנפיר וקשקשת אלא כשלומד לשמה להרבות שלום בעולם.
וזהו כונת ר"י בן דורמסקית "**לויתן דג טהור הוא שנאמר וכו**'", כלומר שהכתוב משבחו שיש לו קשקשת וסנפיר, וידוע דסוד לויתן הוא יסוד המייחד תפארת ומלכות, לכך כל תלמיד חכם שהוא דומה ללויתן הוא דג טהור לענין שאין צריך שחיטה אלא באסיפה בעלמא סגי ליה. אבל מי שאינו לומד לשם שמים אינו בכלל זה. וזהו גם כן כונת ר' אבהו "**יגדיל תורה ויאדיר**", כלומר שהתורה בא להורות על תלמיד חכם שיהא לימודו לשם שמים להגדיל התורה ולהאדירה ולא לכונה אחרת. ודוק היטב ויונעם לך.
(פה מבואר בדרך דרש סיום המסכתא במשנה וגמרא באריכות)
נחזור לענין שכתבתי למעלה שהתחלת אותיות וסופי אותיות עולים כמנין **חיים עלמא דאתי ימי השמים על הארץ**[110], ובא להורות שכר מצוה בהאי עלמא ליכא רק בעלמא דאתי. ובזה אבאר לך סיום המסכתא בכמה דברים טובים.
במשנה (משנה, חולין יב, ה) "**לא יטול אדם אם על הבנים אפילו לטהר את המצורע, ומה אם מצוה קלה שהיא כאיסר אמרה תורה למען ייטב לך והארכת ימים, ק"ו על מצות חמורות שבתורה**". וצריך להבין מאי קישור יש לדברי התנא הא דקאמר "**ומה אם וכו**'" למה שקדם? ובגמרא איתא (חולין קמב, א) "**תניא ר' יעקב אומר אין לך מצוה בתורה שמתן שכרה בצדה שאין תחיית המתים תלויה בה וכו**'", כלומר דר' יעקב פליג אמתניתין דידן וכן אמתניתין פרק קמא דפאה דתני (משנה, פאה א, א) "**אלו דברים שאדם אוכל פורותיהן בעולם הזה**", אבל ר' יעקב סובר דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא כלל רק הכל בעלמא דאתי. ולכאורה קשה לתנא דמתניתין דהא ר' יעקב מעשה חזא שזה קיים מצות כיבוד ומצות שילוח הקן ובחזירתו נפל ומת והיכן אריכות ימיו של זה וטובתו של זה, אלא ודאי מוכח שקאי הכל לעולם הבא שכולו טוב וכולו ארוך.

[109] דהיינו שמגיעים לשניהם למספר 1,617 -- ויקיעורך
[110] כוונתו עם האותיות שעולה 1,501, אלף תק"א כנז"ל -- ויקיעורך

וניישב גם המשנה בברכות (משנה, ברכות ה, ג) ובמגילה (משנה, מגילה ד, ט) "**האומר על קן צפור יגיע רחמיך וכו' משתקין אותו**", ומפרש בגמרא דפליגי בה תרי אמוראי במערבא, חד אמר מפני שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים ואינן אלא גזירות. וכבר תמהו בזה כל גדולי המפרשים דמה בכך עושה מדותיו של הקב"ה רחמים עד שיהא משתקין אותו מכח זה, הלא באמת אנו מבקשים בכל יום בי"ג מדות רחמים שלו וכל מצות מתנות כהונה ולויה ומ"ע -- הכל הוא על פי מידות חסד ורחמים שלו.

ונלע"ד ליישב בטוב טעם דתנא דמתניתין בברכות ובפאה ובחולין הכל יהיה בשיטה אחת, דבגמרא דקידושין סוף פרק א' (דף מ.) מקשה על תנא דפאה דחשיב כיבוד אב במצות שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה משום דכתיב ביה (דברים ה, טו) "**למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך**" וליחשב נמי שילוח הקן דכתיב בה נמי (דברים כב, ז) "**למען ייטב לך והארכת ימים**". ומשני משום דבמצות שילוח הקן הוא רק טוב לשמים ולא לבריות, לכן אין לו שכר בעולם הזה, אבל באינך מצות דקחשיב התנא הוא טוב לשמים ולבריות ולכך יש לו שכר הפירות בעולם הזה. כך הוא שיטת המשנה והגמרא. אבל בזוהר ובתיקונים מבואר שעל ידי מצות שילוח הקן מתעורר רחמים גדולים בעולם שהאם צועקת על בניה שלקחו ממנה ומכח זה מתעוררין מלאכי רחמים לבקש רחמים לפני הקב"ה על כל אינון דמתנודדין מאתר לאתר ועל כלל גלות ישראל. ומכח זה מתעורר רחמים גדולים בעולם ואם כן אי אמרינן דבכיבוד ובשארי מצות דחשיב התנא יש שכר פירות בעולם הזה אם כן גם בשילוח הקן נמי ראוי להיות שכר פירות בעולם הזה דהא במצוה זו נמי הוא טוב לשמים ולבריות שבא מכחו רחמים גדולים לבריות.

ובאמת ר' יעקב מעשה חזא שזה קיים מצות שילוח הקן ובחזירתו נפל ומת. בשלמא ממצות כיבוד שקיים -- זה לא היה קשה דהא מבואר בגמרא "**איזהו כיבוד מאכילו ומשקהו**", אבל זה שקיים דיבורו של אביו והלך להביא לו גוזלות עדיין לא נקרא רק הכשר מצוה כמו שמבואר בתוס' ביבמות (יבמות ו, א) בשיטה דעליה בד"ה מה לכיבוד אב שכן הכשר מצוה יעו"ש, והשכר "**למען יאריכון ימיך**" לא קאי אלא מי שכבר קיים המצוה גופה ולא על מי שקיים רק הכשר מצוה. אבל משילוח הקן שזה קיים בפועל היה קשה לר' יעקב היכן אריכות ימים של זה. ומזה הוכיח שקאי הכל לעולם הבא.

וכל זה לשיטת הזוהר דבשילוח הקן נמי הוא טוב לבריות שמתעורר רחמים בעולם. אבל לשיטת הגמרא דבשילוח הקן לא הוי רק טוב לשמים ולא לבריות ולכך אין שכרו בעולם הזה ואם כן שפיר יש לומר דבכיבוד אב וכיוצא בו שהוא טוב לשמים ולבריות יש לו שכר פירות בעולם הזה. וזהו שיטת תנא דמתניתין דפאה.

ואיתא בגמרא דאחר כי האי מעשה חזי ומכח זה יצא לתרבות רעה. ובזה מבואר המשנה בברכות ובמגילה "**האומר על קן צפור יגיע רחמיך חוס ורחם עלינו**" -- מוכרח דסבירא ליה כשיטת הזוהר שמכח מצוה זו מתעורר רחמים בעולם לכך חוס ורחם עלינו ואם כן לתנא דמתניתין דסבירא ליה בכיבוד יש שכר בעולם הזה ואם כן גם בשילוח הקן נמי ראוי לו להיות שכר בעולם הזה ובאמת ר' יעקב מעשה חזא שבחזרתו נפל ומת אם כן יכול לבוא לידי כפירה ח"ו כמו שאירע לאחר, לכך משתקין אותו בודאי. ודוק היטב.

ובזה נבא לביאור משנתינו "**לא יטול אם על בנים אפילו לטהר את המצורע**", ואיתא בגמרא (דף קמא.) הטעם משום דכתיב שלח תשלח אפילו לדבר מצוה. ומקשה טעמא דכתב שלח תשלח הא לאו הכי הוה אמינא דדחי אמאי, הרי עשה ועשה הוא ומאי אולמא דהאי עשה מהאי עשה. ומשני משום דבעשה דמצורע משים שלום בין איש לאשתו. מהו דתימא ליתי עשה דידיה וידחה עשה דשילוח הקן. קמ"ל. והובא בתי"ט.[111] ואומר אני דזו הסברא קאי שפיר לשיטת התנא דברכות ודפאה דסבירא להו דבשילוח הקן ליכא טוב לבריות. אבל לשיטת הזוהר דעל ידי מצות שילוח הקן מתעורר רחמים גדולים על כל המתנודדין מאתר לאתר, ובודאי הקב"ה במידת רחמים שלו מרחם על הרבה והרבה אנשים שישובו לביתם, ואם כן על ידי מצות שילוח הקן נעשה שלום בין הרבה אנשים לנשים, ואם כן יקשה הפסוק תשלח למה לי.

אלא ודאי התנא דמשנה אזיל לשיטתיה דלא חשיב בפאה מצות שילוח הקן בהדי אינך שאוכל פירותיהן בעולם הזה משום דסבירא ליה דגבי שילוח הקן לא הוי טוב לבריות דלא כשיטת הזוהר. לכן איצטריך כאן לאשמעינן דלא ידחה עשה דמצורע את עשה דשילוח הקן. ומוכיח סברתו דגבי שילוח הקן אינו אוכל פירותיהן בעולם הזה. מסיים "**ומה אם מצוה קלה נאמר בה למען ייטב לך והארכת ימים** ק"ו **למצות חמורות שבתורה**", ואם כן יקשה גבי כיבוד אב שהוא מצוה חמורה שבחמורות למה לי למכתב למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך, הרי ילפינן בק"ו מן שילוח הקן, אלא ודאי דהתורה אתי להורות דגבי שילוח הקן ליכא שכר בעולם הזה רק בעולם הבא ולכך כתיב הכל בחד -- "**למען ייטב לך והארכת ימים**", אבל בכיבוד אב יש שכר בעולם הזה ובעולם הבא לכך פלגינהו בתרתי -- "**למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך**". ודוק. ובדרושים שלי בע"ה הארכתי הרבה וכאן אין מקום להאריך יותר.

(פה מבואר רמזים נפלאים בג' פרקים אחרונים)

[111] כאן הכנסתי מילים אלו **והובא בתי"ט** כסיום המילים והכנסתי נקודה כסוף משפט. אולם בדפוס הוצג כתחילת המילים הבאים של "ואומר אני". מכיון שלא מצאתי דברים אלו בפירוש התוי"ט לכן שיניתי והגהתי כמצב הנוכחי -- ויקיעורך

עוד אכתוב לך רמזים נפלאים שג' פרקים אחרונים -- **הזרוע ראשית שלוח** -- ראשי תיבות **שרה**. וכשתחשוב הראשי תיבות **שרה** וג' כוללים עם סופי אותיות מן ג' פרקים אלו, **תו"ה**, תמצא כמנין **קיים אברהם ושרה**. ואפשר שהתנא בא לרמוז ששרה התאמצה במצות אלו יותר מאברהם לכך הזכיר שמה בפירוש בראשי האותיות.

והנה הזרוע והלחיים והקבה מצינו בפירוש שקיים אברהם שלכך האכיל למלאכים ג' לשונות כי הלשון המיטב[112] שבמתנות כהונה וכאן היה מיכאל שהוא כהן גדול למעלה וזיכה גם לגבריאל ורפאל מחלקו. וכשתחשוב ג' תיבות **הזרוע הלחיים הקבה** עם ג' כוללים תמצא מכוון כמנין **שרה** עם הכולל. וגם ב' תיבות **שלוח הקן** עם האותיות עולה כמנין **שרה** עם הכולל.

ומזה זכתה לבן יצחק שכן מבואר במדרש רבה (דברים רבה ו, ו) "**שלח תשלח את האם. ומה שכר נוטל? ואת הבנים תקח לך**" - שזוכה לבנים. ואפשר שמזה הטעם אמרה תורה "**כי יקרא -- פרט למזומן**", שאי לאו כן כל עקר ועקרה יקיימו מצוה זו כדי שיזכו לבנים. וגם **ראשית הגז** עולה במכוון כמנין **קיימו אברהם ושרה** עם הכולל. דוק ותשכח כל זה במכוון. ואפשר שמכח מצוה זו זכו שניהן לאות ה', שמצוה זו נוהגת דוקא בחמשה צאן כבית הלל ומזה זכו לזרע כשר בסוד (בראשית מז, כג) "**הא לכם זרע**".

ואפשר שזהו גם כן סוד הפסוק (בראשית כג, א) "**ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים**", שכבר דקדקו למה נאמר "שנה" בכל פרט ופרט. וגם למה נכתב גבי "**ושבע שנים**". ודברי הזוהר הקדוש ידועים בזה על פי רמז וסוד (זהר פר' חיי שרה). ולדברי אלה תמצא רמז מופלא כשתחשוב ששה תיבות אלו **מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים** תמצא **קיימה ז' אלו הזרוע והלחיים והקבה וראשית הגז ושלוח הקן**. ואף על פי ששורש שלהם הוא רק ג' מצות -- מכל מקום הואיל דיש בהם ז' תיבות מרומז קיימה ז' אלו. ולכך נכתב גבי "**ושבע שנים**" לשון מרובה כנגד שבע אלו. דוק ותשכח.

ולא תימא שתיבת "אלו" בא למעט שארי מצות שלא קיימם אלא אפילו אלו שאין דרך הנשים לטרוח במצות אלו מכל מקום קיימה אותן ומכל שכן שארי מצות. וזכות אבות יעמוד לנו שנזכה לגאולה בבי"א.

## מסכת בכורות

במסכת זו יש ט' פרקים, ופרק ט' מיירי בדיני מעשר בהמה ושמנה פרקים מיירי בדיני בכורות. והתחלת אותיות מן ח' פרקים עולה רכ"ה, וסופי אותיות עולה תקט"ו. ובפרק

[112] כאן הגהתי, ובדפוס כתוב "המטיב" – ויקיעורך

ט' התחלה וסוף המה(?) אותיות ש"מ -- כל זה צריך טעם. וגם בכמה דוכתי אזלי הבכור ומעשר כחדא.

ונלע"ד כך(?), שסוד בכור -- בוכרא עילאה דכולא, היינו חכמה, שז"א נקרא ברא בוכרא אבל חכמה הוא בוכרא דכולא, דסוד כתר הוא מופלא וספירה ראשונה שנתגלה הוא חכמה. וסוד מעשר הוא מלכות שהיא עשירית כידוע. לכן סידר במסכת זו תשעה פרקים מן חכמה עד מלכות ועד בכלל המה תשעה ספירות. ולכך סידר הפרק אחרון בדיני מעשר בהמה שהוא כנגד ספירת מלכות שהיא בסוד מעשר, וגם **בהמה** בגימטריא ב"ן, דבמלכות יש שם הוי"ה במילוי ב"ן. ולכן התחלת וסוף המה אותיות ש"מ, דידוע דמלכות נקראת "שם".

וח' פרקים ראשונים מיירי בדיני בכורות, היינו בסוד ב' בכורים. חכמה הוא בוכרא עילאה, וחכמה ובינה כחדא אזלין, הרי ב' פרקים ראשונים. ואח"כ ששה פרקים בסוד ברא בוכרא שהוא כולל הששה קצוות. ולכן תמצא שתיבת "**בכור**" עולה כ"ו ע"ב ק"ל. כ"ו היינו שם הוי"ה שכולל הכל. ע"ב היינו חכמה. ק"ל היינו שם מ"ה פשוט כפול משולש מרובע כידוע. נמצא שבתיבת **בכור** נכלל ב' בכורים -- חכמה בוכרא דכולא, וז"א שהוא ברא בוכרא בכלל הששה קצוות. לכן ק"ל עולה ה' פעמים הוי"ה, ואותיות כ"ו -- הרי ו' הויות נגד ששה קצוות אלו.

וזה הסוד "**הבכור נאכל לכהנים**", היינו "**הבכור**" הידוע שהוא חכמה, "**נאכל לכהנים**", שהמה החסדים, וחכמה הוא ראש וראשון לכל החסדים וממנו נמשכה הנתיבות להחסדים. לכן בדוגמא למטה הבכור נאכל לכהנים. "**והמעשר לכל אדם**", שהיא מידה עשירית נותנת שפע ומזון לעולמות בי"ע, היינו עולם הכסא ועולם המלאכים ועולם הגלגלים עם עולם השפל הזה. לכן בדוגמא למטה המעשר נאכל לכל אדם.

ונחזור לחשבון האותיות מן הח' פרקים. התחלת האותיות עולה רכ"ה עם ג' אותיות מכוון מנין **בכור**. וסופי אותיות עולה תקט"ו כמנין **חכמה וברא בוכרא** עם הג' תיבות והכולל. נמצא ט' ספירות[113] מחכמה עד מלכות. וכלל המסכת נקרא **בכורות**, אותיות **בו כתר**, כמו שכתבתי במסכת ברכות ממש כמו כאן, יעו"ש.

(פ"מ סוד המשנה מעשר בהמה מצטרף וכו' וכמה דברים השייך לזה)

כדי להבין סוד המשנה בפרק ט' (משנה, בכורות ט, ב): "**מעשר בהמה מצטרף כמלוא רגל בהמה רועה. וכמה היא רגל בהמה רועה? ששה עשר מיל. היה בין אלו לאלו**

[113] בדפוס יש את המילה "פרקים" כסימון למילה הראשונה של הדף הבא אבל בדף הבא כתוב "ספירות" -- ויקיעורך

**שלשים ושנים מיל אינן מצטרפין. היה לו באמצע מביא ומעשרין באמצע. ר"מ אומר הירדן מפסיק למעשר בהמה**".

ובגמרא (דף נד:): "**מנא הני מילי דאמר קרא עוד תעבורנה הצאן ע"י מונה וקים להו לרבנן דשיתסר מילי קא שלטא ביה עיני דרועה**".

עוד שם בגמרא (דף נה.): "**היו לו חמש בכפר חנניה וחמש בכפר עותני שהיו רחוקים זה מזה ל"ב מילין אין מצטרפין עד שיהא לו אחת בציפורי שהיה באמצע**" -- כל זה צריך ביאור רחב דודאי יש בדברים אלו רזין דרזין.

ואכתוב עניות דעתי והדקדוקים שיש בהם יתבארו בטוב טעם. דידוע דשכינה נקראת "רחל" בסוד "**רחל מבכה על בניה**", והיא רועה של ישראל בסוד הפסוק "**ורחל באה עם הצאן אשר לאביה כי רעה היא**", צאן אלו ישראל. ובזה תמצא דבר נפלא מה שרימז רבינו הקדוש כשתחשוב ג' תיבות אלו "**רגל בהמה רועה**" תמצא מכוון כמנין "**רחל כי רועה היא**" עם הכולל. ואף שבתורה כתיב "**רעה**" חסר ו' -- אפשר שגם במשנה צריך להיות. ומה גם שכבר ידוע מספר כונת האר"י ז"ל שבחשבון רשות למלאות החסר ולחסר המלא. ולכן התחלת אותיות מן הח' פרקים ראשונים עולים רכ"ה כמנין ראשי תיבות "**כ'י ר'עה ה'יא**". וסופי אותיות עולה תקט"ו כמנין **רחל רעה** עם ב' כוללים.

ואף על פי שכתבתי שח' פרקים ראשונים מיירי בסוד ב' בכורים -- מכל מקום הכל הולך אל מקום אחד למדת מלכות, היא השכינה, שהיא מקבלת כל השפע בעת רצון והזיוג. ותמיד עיניה מטייפין למעלה למדת יסוד לקבל השפע ממנו בעת היחוד. וזהו הסוד האמור במשנה ובגמרא "**וכמה רגל בהמה רועה? ששה עשר מיל**", דקים להו דששה עשר מיל שלטא עיני דרועה -- הכל מבואר בזה דרחל שהיא הרועה נושאות עיניה למידת יסוד שהוא בסוד ששה עשר מיל, דסוד ששה הוא ספירה ששית מימי הבנין והוא בסוד משך אות ו', וגם הוא בסוד עשר שמקבל ה' חסדים וה' גבורות לצורך הזיווג. ותיבת **מיל** בגימטריא **יסוד**. נמצא מדוקדק מאוד "**ששה עשר מיל**". וכשהיא מקבלת כל השפע אז היא "רגל בהמה רועה" לעמה ישראל, כהוגן וכשורה, ומשפיע להם כל טוב.

ואפשר עוד לומר דששה עשר מיל מרמז על מחנה ישראל שהיתה תלתא פרסי והמה שנים עשר מיל, לכל שבט מיל. וכן ירושלים קמייתא היתה תלתא פרסי גם כן כשיעור מחנה ישראל. ולפי חשבון הקליר בקדושתא של פרשת שקלים קחשיב כל מיל אלף ת"ק אמות פחות עשר, דוק שם ותשכח. ואפשר שבימי התנאים כך היה חשבון מיל רק אלף ת"ק. ואחר כך בימי אמוראים נתחדש לחשב כל מיל שני אלפים אמה. ואין

הזמן גורם כעת לחפש אחר זה בספרים. נמצא הששה עשר מיל דנקט התנא בכאן היינו לפי חשבון הראשון אבל באמת לפי חשבון השני אותן ששה עשר מיל המה שנים עשר דהאידנא, והיינו שיעור מחנה ישראל ושיעור ירושלים קמייתא. ואם כן אתיא כפשטה -- שיעור רגל בהמה רועה, היינו סוד השכינה שהיא רועה את צאן ישראל, ששה עשר מיל -- כשיעור מחנה ישראל וירושלים ותמיד שלטה עיניה בהם לשמור אותם.

ולפי הדרך הראשון שכתבתי שקאי על מדת יסוד שהוא בסוד ששה ובסוד עשר שמקבל ה' חסדים וה' גבורות, ובזה מבואר הגמרא שהבאתי "**היו לו חמשה בכפר חנניה**" היינו חמשה חסדים ולכן תמצא שתיבת **חנניה** עולה מכוון כמנין **חסדים** עם הכולל. וגם שמא גורם -- חנניה לשון חינא וחסדא. "**וחמשה בכפר עותנאי**" -- היינו חמשה גבורות. ולכן תמצא שב' תיבות אלו **בכפר עותנאי** עולה כמנין **גבורה גבורות ה'** עם הכולל. וזה לשון הזוהר פרשת יתרו דף פ"ג (ח"ב פג, א) "**גבורות סגיאין אינון ונפקין מגבורה חדא**".

"**אין מצטרפין עד שיהא לו אחת בציפורי**", היינו מדת יסוד שהוא בית קבול לכולן, וידוע שציפור הוא ביסוד כמבואר בס' מ"נ (מאיר נתיב), וציפורי גם כן בסוד זה -- **ציפור י'**, וזהו גם כן (מגילה ו, א) "**ציפורי היתה יושבת בראש ההר כציפור**", "**ההר**" היינו מלכות כידוע, ו"**ראש ההר**" היינו יסוד כטעם "**ראש המטה**" המבואר בזוהר. ודוק היטב.

(פ"מ עוד טעם על מנין הפרקים על פי פשוטה וכמה דברים השייכים לזה)

עוד יש לומר על פי פשוטה על ט' פרקים שבמס' זו ועם הכולל המה עשרה להורות שבמצרים שהכה את המצריים בעשר מכות ועשירית במכות בכורות, ופדה את בכורי ישראל, מכח זה מחויבים לפדות את עצמם ופטרי חמורם כמבואר בכתוב, והכל מבואר במס' זו. ולכך כשתחשוב התחלת וסופי אותיות מן כל הט' פרקים יחד עולה מכוון תתר"פ מנין ה' פעמים גבורה, וזהו יד הגדולה ויד החזקה. וביד ה' אצבעין שבהם הכה את המצריים ובכורי ישראל ניצולו.

ואמרתי טעם לפי פשוטה למה ציוה התורה לפדות בכור זכר ולא בכורה נקיבה, הלא במצריים הוכה גם הנקיבות? וגם יש ב' דעות בש"ע אם נקבה בכורה מחויבת להתענות בערב פסח ומסיים רמ"א "**ואין המנהג כן**", ולכאורה בעי טעמא הרי באמת גם הנקבות ניצולו?

ונראה הטעם פשוט דזכרים טעונין פדיון וגם תענית לפי שגם הם היו חייבין כמבואר במדרשים בכלל ישראל שטען שר של מצריים "**הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי ע"ז**", ובכורי ישראל בכלל, אם כן גם הם היו ראוין ללקות כמו המצריים, לכך טעונין פדיון ותענית על שהציל אותם הקב"ה בחסדו. מה שאין כן הנקבות דאיתא בסוטה

"**בזכות נשים צדקניות שבאותו הדור נגאלו**", ואם כן הדין נותן שלא ילקו, לכך אינם צריכין לא פדיון ולא תענית. זה פשוט.
ואפשר שזהו גם כן כוונת הפסוקים "**וכל בכור בניך תפדה**, **והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת ואמרת אליו בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים**", ולכאורה השאלה והתשובה אין להם הבנה. ולדברינו מבוארים בטוב טעם. "כל בכור בניך תפדה" ילפינן מיניה "**בניך ולא בנותיך**", שאינם צריכים פדיון. "**והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת**" -- הלא במצריים גם הנקבות מתו ואם כן מה נשתנו הנקבות בכורות מזכרים שאלו צריכין פדיון ואלו אין צריכין פדיון? "**ואמרת אליו**" תשובה נכונה, "**כי בחוזק חד הוציאנו ה' ממצרים**". וידוע דאיתא במפרשים שלכך הוצרך חוזק יד מפני שגם ישראל לא היו זכאין לגאול אותן וכמו שטען שר המצריים לכך היה ההוצאה בחוזק יד. ובזה מדויק שהאב משיב לבן כי בחוזק יד הוציאנו דייקא, כלומר שאנחנו הזכרים הוצרכנו לחוזק יד אבל הנקבות לא הוצרכו לחוזק יד שעל פי הדין היו ראוין ליגאל משם, שהיו צדקניות, לכן אינם צריכין פדיון. וקל להבין.

## מסכת ערכין

במסכת זו יש ט' פרקים והתחלת אותיות עולה של"ז וסופי אותיות עולה קפ"ג[114] -- כל זה צריך טעם ודעת. ובמסכת זו מבואר דין מוכר שדה אחוזה או מקנה וכן המקדיש. וגם דיני מוכר בית עיר חומה או בתי החצרים -- כל זה צריך טעם, ומה גם שמקצת אלו נכתבים בתורה זו אחר זו בפרשת בחקתי דהיינו פרשת ערכין ופרשת מקדיש בית ושדה אחוזה ושדה מקנה, ונכתב בהן עשרה פעמים "כהן" כמבואר בסנהדרין פרק קמא (דף טו.) ובמגילה (דף כג:) כאשר אכתוב בס"ד וצריך ביאור.
ומצאתי בספר סמיכת חכמים שכתב הובא(?) במקובלים שענין ערכין רומזים בה' תתאה מדת מלכות, ספירה אחרונה וכו'. ובזה אפשר ליישב מה שכתב רש"י בפרשת ערכין (פכ"ז פס' ג) "**ערכך - כמו ערך**, **וכפל הכפי"ן לא ידעתי מאיזה לשון הוא**". ולפי זה ניחא, דבס' מ"נ (מאיר נתיב(?)) כתב תחלת אות כ"ף כפופה היא רחל הכופפת רגליה שלא יאחוז בה החיצונים וכו', וידוע דרחל היא מדת מלכות. נמצא מבואר כפל הכפין כאילו נכתב **ערך כ**', היינו כ' כפופה, שהיא מלכות, ולכך כתיב (ויקרא כז, ב) "**בערכך נפשות**", דנפש הוא מסוד מלכות כידוע. לכך היו רגילין לומר "ערך נפשי עלי", ולכך

[114] הנה לפי ספירתי, סופי אותיות עולים קפ"ג או קצ"ג (תלוי בסוף פרק ב' עם גורסין ם' או ן' סופית). זאת בניגוד למה שהמחבר כותב בהמשך שהתחלת וסופי אותיות ביחד עולים ת"ק, זאת אומרת שסופי האותיות עולים קס"ג, וצע"ע איך ליישב דברי המחבר למטה- ויקיעורך

מבואר במסכת זו דיני מקדיש שדה ומוכר שדה או בית עיר חומה, שכל בחינת אלו -- שדה בית עיר -- הכל מרומז במדת מלכות. וכבר כתבתי בזה במסכת בבא בתרא.
ובזה נבא לביאור, דידוע סוד מדת מלכות היא בסוד **ד"ה**, פעמים בסוד ד' ופעמים בסוד ה', כמבואר בהדיא בסבא פרשת משפטים בסוד "יהודה". ולכך יש במסכת זו תשעה פרקים כמנין **ד"ה**. והתחלת אותיות חמשה פרקים באות ה'[115]. וזה לשון מאורי אור באות כ"ף ""**כה" נקרא מלכות כי בנינה מה' גבורות כל אחד כלול מה', הוי כ"ה**". נמצא מבואר דלכך יש ה' פרקים המתחילין כל אחד באות ה'. וד' פרקים הנשארים התחלת אותיות עולים שי"ב, ועם ט' כוללים מן הט' פרקים עולה שכ"א, כמנין ה' פעמים דין, עולה ש"ך, ועם הכולל -- הרי שכ"א.
וכל זה הוא בבחינת דין. אבל למתק דינים שבה כבר כתבתי במסכת ראש השנה בסוד שופר להמשיך לה ג' אלפי"ן מן ג' פעמים אהי"ה, ו ג' פעמים אלף עולה של"ג, ועם ג' אותיות והכולל -- הרי של"ז. וגם אהי"ה פשוט עם ב' מילואים -- קס"א קנ"א -- עולה של"ג, עם ד' אותיות עולה של"ז. בזה מבואר דלכך התחלת אותיות מכל הט' פרקים עולה של"ז להורות המיתוק של ה' גבורות.
או באופן זה, שה' פרקים המתחילין בה' המה ה' גבורות כדכתבתי, והמיתוק הוא בד' פרקים שהתחלת אותיות עולה שי"ב היינו סוד י"ב צרופי הוי"ה העולים שי"ב. וגם קס"א קנ"א עולים שי"ב -- הכל להורות המיתוק מהגבורות על ידי מצות ערכין שמתנדב לבדק הבית, ונכלל בה מצות צדקה. ולכן מבואר בגמרא כמה דיני צדקה בפרק א' כידוע, שעל ידי מצות צדקה ממתקין הדינין שבה(?). וגם כן מבואר בפרק ב' כל דיני שירה שאומרים על הקרבנות בכלי שיר ובפה -- הכל להמתיק הדינים כידוע.
ובזה אפשר ליתן טעם המשנה (משנה, ערכין ב, ה) "**אין פוחתין משתי חצוצרות ומוסיפין עד לעולם**", ומפרש בגמרא והביאו הר"ב והתי"ט דהיינו עד ק"כ -- להמתיק ק"כ צרופי **אלהים**.
עוד שם "**אין פוחתין מט' כנורות**", וכתב רש"י "**לא אתפרש טעמא**". ועל פי זה יש ליתן טעם קצת דכבר כתבתי במסכת עירובין שמצאתי כתוב **כנור** עם ד' אותיות עולה מנין **פ"ר**, כמנין מנצפ"ך שמהם נמשך ה' גבורות. ולהמתיק אותן על ידי השיר. ולכן היו ט' כנורות נגד ט' אותיות **כנור מנצפך**. ובמסכת עירובין הארכתי בזה יעו"ש, והבאתי שם המשנה והגמרא שבכאן.

[115] ר"ל שיש חמשה פרקים מתוך ה-9 שמתחילים בה' והינם פרק א' ד' ה' ח' וט' -- ויקיעורך

עוד שם (משנה, ערכין ב, ו) "**אין פוחתין משנים עשר לוים עומדים על הדוכן**". על פי מה שמצאתי בספר מאורי אור באות ע' -- עלמות שיר הם הי"ב מלאכים שבהיכל הרצון והם מעוררים האהבה בין זכר ונקבה. ובזה מבואר דלכך גם בשיר שלמטה אין פוחתין מי"ב לוים כנגד י"ב מלאכים אלו. ואפשר שזה מרומז כשתחשוב התחלת וסופי אותיות יחד עולים מכוון ת"ק, עם הכולל תק"א, כמנין **י"ב מלאכים ברצון**. נמצא שכל יסוד המסכת להמתיק הגבורות על ידי מצות ערכין ועל ידי השיר שהיו אומרים בבית המקדש.

ובזה נבא לביאור הגמרא בסנהדרין ובמגילה דאיתא שם והקרקעות כשבא לפדות קרקעות מן ההקדש צריך עשרת לשום אותם, תשעה ישראלים ואחד כהן, דעשרה כהנים כתובים באותה פרשה, דהיינו ג' בערכין, וג' בהקדש בהמה או שארי מטלטלין, וד' בהקדש קרקעות, חד לגופיה דצריך כהן ואינך תשעה הוין מיעוט אחר מיעוט לרבות ישראלים.

(פ"מ יישוב לקושית התוספות במגילה פ"ג (מגילה כג, ב) בענין פדיון קרקעות מהקדש)

ומקשה הגמרא דלמא בעינן חמשה כהנים וחמשה ישראלים. ונשאר בקושיא. עיי"ש בגמרא ובפרש"י. והתוספות מקשים במגילה הא עשרה המה בית דין שקול וליבעי אחד עשר, והניחו בקושיא.

ודאי על פי פשוטה יש ליישב קושית התוס' מדחזינן שהתורה מקפיד שאחד מהן יהיה כהן למעלתו ואם כן כשיהיה בית דין שקול, חמש אומרים כך וחמש כך, באותן חמש שיהא הכהן הוא המכריע, דאי לאו כן לענין מאי הקפיד התורה שיהא אחד מהן כהן? ומשום הכי בערכין וכן בהקדשות לא בעינן שיהא אחד מהן כהן, ודלא כר' יהודה דפליג שם במשנה, היינו משום דבערכין וכן בהקדשות המה בשלשה ולא הויא בית דין שקול, בודאי אין התורה מקפיד שיהא אחד מהן כהן, מה לי כהן מה לי ישראל. אבל בקרקעות שהמה בעשרה -- בזה התורה מקפיד שיהא אחד מהן כהן כדי שאם יהיו בית דין שקול באותו צד שיהא הכהן הוא יהיה המכריע. כנלע"ד נכון. והא דכתיב בהו "הכהן" בערכין ובהקדשות -- באמת הניחו שם בגמרא לחכמים בקשיא ולא באתי אלא ליישב קושיית התוספות.

(פ"מ יישוב לקושית הגמרא שם)

וידוע שכל מקום שאמר הגמרא "קשיא" יש תירוץ לקושיא אלא שחז"ל לא אמרו התירוץ, או מפני שהיה פשוט להם מאוד, או מאיזה טעם אחר. אף כאן יש לומר תירוץ הא דכתב רחמנא שלשה פעמים "הכהן" בפרשת ערכין ובפרשת הקדשות משום דג' פרשיות אלו כתיבי זה אחר זה; פרשת ערכין, ואחר כך הקדש בהמה והוא הדין שארי מטלטלין,

ואחר כך הקדש בית או שדה. וידוע דהקדש בית או שדה לא היה שייך במדבר שלא היה להם לא בית ולא שדה ולא היה שמיטה ויובל נוהג במדבר. ובכולהי(?) פרשיות כתיב בוא"ו מוסיף על ענין ראשון. אם כן ה"א ילמוד עליון מתחתון דכמו שהקדש קרקעות אינו נוהג במדבר כך לא יהיה ערכין והקדשות בהמה ומטלטלין, לא יהיו נוהגין במדבר. לכך כתב רחמנא שלשה פעמים "הכהן" בכל פרשה לומר שמצות אלו נוהגין מיד מיום שהוקם המשכן שלא היה אז אלא שלשה כהנים, אחר מיתת נדב ואביהו נשארו אהרן אלעזר איתמר שנמשחו בקדושת כהונה. לכך נכתב שלשה פעמים "הכהן" בכל פרשה. נמצא מיושב קושיות הגמרא למה לי "הכהן" בפרשיות אלו לחכמים. ודוק. אך הא דכתוב בתורה הכל בוא"ו היינו שילמוד תחתון מעליון להורות שבהקדש קרקעות אם בא לפדותן צריכים עשרה, דעשרה כהנים כתובים בפרשה. ואפשר שגם התנא במשנתינו מרמז על זה במה שהעמיד התחלת אותיות מן המסכת עולה של"ז כמנין **אהרן הכהן** עם הכולל, כלומר שמצוה זו התחיל מיד שנתכהן אהרן. וגם שלשה כהנים אלו -- אהרן אלעזר איתמר -- התחלתן באות אלף, וכבר כתבתי ג' פעמים אל"ף עולה של"ג ועם האותיות והכולל -- הרי של"ז. ויש ליישב בזה כמה ענינים ואין להאריך.

(פ"מ סוד המשנה בענין בית עיר חומה)

בפרק אחרון איתא במשנה (משנה, ערכין ט, ו) דוקא ג' חצרות של שני בתים מתקריא עיר לענין מוכר בית עיר חומה אבל אם יש רק ב' חצרות של שני בתים לא מתקריא עיר. ואפשר ליתן טעם לזה בדרך רמז. והנה אף שכבר כתבתי כמה פעמים שכל בחינות אלו -- חצר בית עיר -- הכל שייך במלכות דאצילות, מכל מקום נראה דעיקר שמות אלו המה בעולמות בי"ע. דהיינו עולם עשיה נקרא "חצר" לגבי עולם יצירה, ועולם יצירה נקרא "חצר" לעולם בריאה, ועולם בריאה נקרא "חצר" לעולם אצילות. נמצא דשלשתן נקראין שלשה חצרות וכולן יחד נקראין "עיר". ולכך תיבת **עיר** היא נוטריקון -- **עשיה יצירה**, ואות **ר**' מורה **בריאה**. נמצא המשנה מבואר.

וידוע דעולם הבריאה נקרא עולם הכסא, ועולם היצירה עולם המלאכים, ועולם עשיה עולם הגלגלים. וכשתחשוב **כסא מלאכים גלגלים** עם הכולל עולה כמנין **עיר חומה**. ולכך לא נקרא "עיר חומה" אלא כשיש בה שלשה חצרות נגד ג' עולמות בי"ע, שכל אחד מהן נקרא 'חצר' נגד העולם שלמעלה הימנו. ובכל אחד שני בתים היינו סוד בתי כהונה ולויה, חסד וגבורה, שבכל עולם יש מלאכי חסד ומלאכי גבורה. ולכך התחלת אותיות עולה של"ז, עם הכולל של"ח, כמנין **כסא מלאכים גלגלים**, להורות שכל סוד מוכר בית בעיר חומה ושארי ענינים השייכים לזה הכל מיירי בג' עולמות בי"ע. אבל

במלכות דאצילות, שהיא לבדה שקולה כנגד כל אלו בבחינות "חצר בית עיר" -- עליה נאמר (ישעיהו מב, ח) "**וכבודי לאחר לא אתן**", כידוע. ודוק.

## מסכת תמורה

(פ"מ טעם מנין הפרקים וחשבון האותיות)

במסכת זו יש שבעה פרקים, והתחלת אותיות עולה ע"ב, וסופי אותיות עולה תתקע"ה. כל זה צריך טעם. וגם לחבר מסכת זו למסכת הקודמת.

והנה אקדים דברי התיקונים (תיקוני זהר כג, ב): "**גלגולין אינון רזא דהרכבה וכו' אבל עיקרא דאם המר ימירנו צריך דיהא קדש כקדש וכו' ובגיניה אתמר לא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב דהאי איהו צדיק ורע לו רשע וטוב לו אבל אם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש ובדא מרכיבן נפש בנפש וכו**'".

נמצא מבואר מדברי קדשו שסוד פרשת תמורה מיירי בסוד הגלגול. לכן נלע"ד שגם רבינו הקדוש מרמז כל זה במשנתינו. ולכך סידר במסכת זו שבעה פרקים כנגד שבעה אותיות **גלגולין**, שיסוד מסכת זו מיירי בסוד גלגולין דנשמתא.

וסוד הגלגול הוא חסד אל, שמצד הדין מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת והיינו מי שטרח בעולם הזה בתורה ומצות יאכל בעולם הבא, אבל מי שחטא בעולם הזה ומת בלא תשובה, מצד הדין אין לו תקנה. אך מצד חסד אל יש לו תקנה על ידי גלגול. ולכן **גלגול** בגימטריא **חסד**. ולכך התחלת אותיות מן המסכת עולה ע"ב כמנין **חסד** וכמנין **גלגול**. וסופי אותיות עולה תתקע"ה כמנין "**בחסד יש לו תקנה**". וכן "**בגלגול יש לו תקנה**" -- הכל במכוון.

וגם ידוע שיש לאדם נפש רוח נשמה וצריך להתגלגל עד שיתקן כל אלו בחינות. ועיין בדברי הסבא קדישא פרשת משפטים שמאריך בסודות אלו. לכן כשתצטרף התחלת אותיות עם סופי אותיות וב' כוללים עולה במכוון כמנין **נפש רוח נשמה** עם האותיות.

וידוע שעיקר סוד הקרבן הוא ברזא דגלגולא בסוד "אדם כי יקריב מכם" ממש, וכמו שמבואר בספרי המקובלים והובא קצת מהם בס' יר"נ(?) בפרשת ויקרא, דכל בחינות אלו של נר"נ מתגלגלים בבהמה וכשבא עת תיקונו נזדמן אותה בהמה לקרבן על המזבח ומשם עולה למזבח של מעלה ושם מיכאל כהן גדול מקריב נשמותיהן של צדיקים כמבואר בתוספת סוף מנחות.

(פ"מ טעם על איסור תמורה)

ולזה הזהרנו התורה בבהמת קדשים "**לא יחליפנו ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב**", כי מי יודע בסוד הגלגולין, דאפשר בבהמת קדשים יש בה נשמה שכבר נתקנה שראויה

לעלות על גבי המזבח. ואף אם היא בעלת מום -- מכל מקום גם בפסולי המוקדשין שנפדו יש בהם קדושה, ולכך לא הותרו אלא "**תזבח ואכלת**" ולא בגיזה ועבודה. ובבהמת חולין יכול להיות איזה נר"נ שעדיין לא נתקנה לכן אסור להמיר לכתחלה. ואם המר ימיר -- אזי מחסד אל "**והיה הוא ותמורתו יהיה קדש**", ששניהן יש להם תיקון.

ובזה מיושב קושיות התוס' אמאי לא תני סופג שמונים דהא יש ב' לאוין -- לא יחליפנו ולא ימיר אותו. ולדברינו מיושב, דלכאורה יש דקדוק בפסוק דהוי ליה למכתב "לא יחליפנו ולא ימירנו" או "לא יחליף ולא ימיר אותו", אלא להורות ברמז סודי הגלגול -- "**לא יחליפנו**" קאי על הבהמות, "**ולא ימיר אתו**" כתיב חסר ו' בתורה, וכשתחשוב ג' תיבות אלו "**ולא ימיר אתו**" עולה כמנין **נפש ורוח האדם** עם התיבות והכולל. נמצא שהכל הוא לאו אחד. וכן הרמב"ם וש"פ אינם מונים אלו ב' לאוין אלא לאחד.

וגם המסכת נקרא **תמורה** כמנין **נפש ורוח** עם הכולל. ודוק בכל זה ויונעם לך.

ובזה יש ליישב גם כן שנסמכה מסכת זו לסיום מסכת הקודמת דאיתא בסבא פרשת משפטים דדוקא נפש רוח נשמה שיש לאדם מעולמות בי"ע אינון מתגלגלין גם בבהמות ועופות, אבל מי שזוכה לנר"נ מסיטרא דאצילות אינם באים בגלגול בהמות וכדומה, וכדמיון שכתבתי בסוף מס' הקודמות.

והואיל דאתי לידן האי מילתא, דנשמתין דגלגולא בבהמות כשבא עת תיקונם נזדמן אותה בהמה לקרבן על המזבח -- לזה אפשר להבין דברי חכמים וחדותם בגמרא דזבחים דף ס"ב (דף סב.) איתא שם מידת ארכו ומידת אחבו ומידת קומתו של המזבח אינן מעכבין ובלבד שלא יפחתנו ממזבח שעשה משה. וכמה? אמר רב יוסף אמה. מחכו עליה חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב רבוע יהיה המזבח. אמר ליה אביי דלמא מקום מערכה קאמר מר. קרי עלייהו בני קטורה. וע"ש בפרש"י.

הגמרא זו תמוה לרבים ונלע"ד ליישב דלעיל בגמרא דף מ"ג ע"ב איתא אמר ר' יוחנן הפיגול הנותר והטמא שהעלן ע"ג המזבח פקע איסור מהן. אמר רב חסדא מרי דיכי מזבח מקוה טהרה היא אמר ר' זירא שמשלה בהן האור וכו'. וכן פוסק הרמב"ם בפרק י"ח מהל' פסולי המוקדשין. נמצא אף שאמר רב חסדא לשון זה "**מזבח מקוה טהרה**" בתמיה, מכל מקום האמת כן הוא כשמשלה בהן האור הויא מזבח מקוה טהרה.

ולכן נלע"ד באמת הטעם של רב יוסף שאמר שהמזבח צריך להיות לא פחות מן אמה והיינו אמה על אמה, יהיה מקום המערכה כמזבח של משה, דידוע דשיעור מקוה היא אמה על אמה ברום שלש אמות ובמזבח של משה כתיב "**ושלש אמות קומתו**", ולמ"ד דברים ככתבן נמצא שהיה המזבח דהיינו מקום המערכה שיעור מקוה ממש, אמה על

אמת ברום שלש אמות. ולמ"ד האי "**ושלש אמות קומתו**" היינו משפת סובב ולמעלה והיינו מקום מערכה. נמצא דבין למר ובין למר היה מקום המערכה שיעור מקוה במכוון לרב יוסף ולפי דברי שכתבתי היינו שהמזבח היתה מקוה טהרה לנשמה היינו לאותן נשמות שנגמר גלגולם. וכשתחשוב **מזבח מקוה טהרה** תמצא מכוון כמנין **לנשמה** עם ב' כוללים, שהנשמה כוללת נפש ורוח והיינו כאוקימתא דר' זירא כשמשלה בהן אור דכל דבר אשר יבא באש תעבירו באש ועיקר טבילתן בנורא כמבואר במס' סנהדרין.
ובזה מבואר הגמרא דזבחים דקרא עלייהו בני קטורה. לא לגנאי, רק הודיעם הטעם שלו שהמזבח צריך להיות לא פחות מאמה על אמה והיינו כשיעור מקוה ברום שלש אמות. וכשתחשוב ב' תיבות אלו **בני קטורה** תמצא מכוון כמנין **בי מקוה טהרה**. דוק ותשכח. ואפשר שהיה מרמז עוד בתיבות אלו "**בני קטורה**" היינו לאותן נשמות שנגמר תקונם לקשר אותן למעלה והיינו "בני קטורה" שהוא לשון קשר כידוע ודוק היטב.
ולכן תמצא שג' תיבות אלו **מזבח מקוה טהרה** עם ג' כוללים עולה מנין ת"ל, כמנין ה' פעמים אלהים, דידוע שסוד מזבח החיצון אימא תתאה רחל ובנינה מה' גבורות. ולכן תמצא שב' תיבות **מזבח מקוה** עם האותיות כמנין **גבורה**. וג' תיבות **מזבח מקוה טהרה** חשבון ת"ל עם ג' כוללים עולה גם כן כמנין **צדיק יסוד עולם**, שעל ידי מדת יסוד מקבלת החסדים להמתיק הגבורה שבה.

## מסכת כריתות

(פה מבואר טעם הפרקים וחשבון האותיות)

במסכת זו יש ששה פרקים והתחלת אותיות עולה שע"א וסופי אותיות עולה תתקנ"א -- כל זה צריך טעם ודעת. וגם כבר הקשה בגמרא שלשים ושש מנינא למה לי? ומלבד תירוץ הגמרא יש ליישב בדרך רמז. וגם בסוף המשנה "**הפסח והמילה**" קשה, דהיה ראוי להקדים המילה שהיא תדיר ומוקדם בתורה.
וכדי ליישב אלו שני דקדוקים אחרונים לבד יש לומר דהתנא מרמז הא דאיתא במדרשים לא נחרב ירושלים ובית המקדש עד שעברו ישראל על כל ל"ו כריתות כמנין **איכה**. ולכן כשתחשוב ב' תיבות אלו **שלשים ושש** תמצא מכוון כמנין **עליהן נחרב בית המקדש**. דוק ותשכח. ולכך חשיב המילה לבסוף דבמצוה שבגופם לא פקרו עד לבסוף כתיב בהו (ירמיהו יא, טו) "**וגם בשר הקודש יעברו מעליך**" כמבואר במסכת מנחות (מנחות נג, ב).

(עוד טעם ב' על כל זה)

אמנם ליישב כל הדקדוקים נראה דידוע שיש כמה מיני כרת. הפשוטה שימיו נכרתים מת קודם ששים -- זהו מיתת כרת וזהו כרת הגוף בעולם הזה. אבל יש עוד כרת חמור מזה לנפש רוח נשמה -- הכל לפי חומר החטא וכמבואר בכתוב "**ונכרתה הנפש**", והוא הדין לבחינת רוח נשמה. ולזה תמצא שתיבת **כריתות** עם האותיות עולה תתרמ"ב, כמנין **נפש רוח נשמה** עם ג' כוללים. וגם ב' תיבות אלו **שלשים ושש** עולה כמנין **רמז נפש רוח נשמה**, שהתנא מרמז במנין זה שמלבד הכרת בעולם הזה שנכרתו ימיו יש כמה כריתות חמורים שגם בעולם הבא נכרתו נר"נ שלו כידוע.

ולזה יש ששה פרקים כנגד אותיות ב' פעמים **כרת**. וגם ב' פעמים כרת עולה מכוון כמנין **מת קודם ששים**. וכשתכתוב **ל"ו כריתות** עולה ב' פעמים ח"י על פי המשנה דסוף מכות (משנה, מכות ג, טו) "**אמר רחב"ג מה אם העובר עברה אחת נוטל נפשו עליה, העושה מצוה אחת עאכ"ו שתינתן לו נפשו**". ומבואר מאוד לדרכינו שיש עברות שיש לו ב' כריתות מעולם הזה ומעולם הבא, ומ"כ שיש מצות שיש לו ב' פעמים חי בעולם הזה ובעולם הבא. וכל זה מרמז התנא במנינא שהקדים.

וגם כשתצרף התחלת אותיות וסופי אותיות המה י"ב אותיות וחשבון שלהם עולה אלף שכ"ב (1,322), עם י"ב כוללים הוא מכוון כמנין **הגוף מת קודם ששים**. דוק ותשכח.

(פה מבואר כמה ענינים במעשה הקטרת)

ובמסכת זו מבואר כל מעשה הקטרת ולכאורה אין לזה שייכות כאן. ודאי הפשוטה מפני דקחשיב בין הכריתות "**והמפטם את הקטרת**" הוצרכו חז"ל לפרש כיצד היתה נעשית כדי שנדע איש אשר יעשה כמוה להריח בה חייב כרת. אבל עוד תמצא דבר נפלא, דגם בתורתינו הקדושה כתיב (שמות ל, לד) "**קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבונה זכה**", ומזה ילפינן י"א סמני הקטרת כמבואר בגמרא. ולכאורה קשה למה לא כתבה התורה בפירוש כל י"א סמים מה הם. ואם התורה סמכה על הקבלה גם אלו הד' סמנים לא יכתבו ונסמכה הכל על הקבלה. ובדאי יש בזה רזין דרזין וקצת מבואר בכונת האר"י ז"ל.

אבל בדרך רמז נלע"ד שהתורה מרמזת שהקטרת מכפר על ל"ו כריתות, ולכן כשתחשוב שבעה תיבות אלו **סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבונה זכה** תמצא מכוון כמנין **מכפר ל"ו כריתות** עם ג' כוללים. דוק ותשכח. ולכך ביארו חז"ל כל מעשה הקטרת במסכתא זו. וגם כשתחשוב **קטרת שס"ה** תמצא כמנין **הל"ו כריתות**[116], שזה מכפר על זה.

[116] נלע"ד שצריך להגיה כאן **בל"ו כריתות** -- ויקיעורך

וידוע מהזוהר הקדוש ובכל הספרים שהקטרת מבטל המגפה וכמבואר בכתובים פרשת קרח, ולדרכינו ניחא מאוד שבודאי כשנתרבה חייבי כריתות בעולם אז בא מגפה בעולם לכך הקטרת מכפרת ומבטל אותה. וגם ידוע שקטרת ונרות כחדא אזלין כמבואר בכתוב (שמות ל, ז) "**בהטיבו את הנרות יקטירנה**", ובין הערב ובין בבוקר היו שתי מצות אלו זה אחר זה, לכן גם **נרות** עולה **כרת ל**"**ו**, שגם מצוה זו מכפר על ל"ו כריתות.

והנה בסוד משקל סמני הקטרת ובסוד שמן המשחה המבואר בגמרא אין כאן מקומו להאריך בהם, ובמקום אחר אכתבם בס"ד.

(פה מבואר כמה ענינים בשמן המשחה)

ומה שהקשה התי"ט על רבינו הרמב"ם בסוף ד"ה והסך בשמן המשחה "**ותמיהני על הרמב"ם בפ"א מהל' כלי המקדש** (**פ"א מהל' כלי המקדש הי"א**) **שפירש להא דיהוא שנמשח שהיתה משיחתו בשמן אפרסמון וגבי יהואחז לא פירש כך**", עכ"ל -- אין כאן קושיא כלל, דגבי יהואחז לא הוצרך לפרש כך דפשיטא שהיתה בשמן אפרסמון שהרי שמן המשחה כבר נגנז בימי יאשיה המלך. ומה גם אלו היה השמן המשחה היו רשאין למושחו בו מפני המחלוקת כמבואר שם, אך שכבר נגנז ומשום הכי לא כתב כלום גבי יהואחז. מה שאין כן גבי יהוא שהיה השמן המשחה אצלם ואפילו הכי לא היו רשאין למושחו בו מפני שהיה מלך ישראל לכך הוצרך לפרש שהיתה משיחתו בשמן אפרסמון. זה פשוט.

ולכך היה משקל בשמים שנעשה מהם שמן המשחה משקל אלף תשע"ה (1,775) כמבואר בגמרא לרמז זה שאין מושחין אלא מלכי בית דוד. דכשאתה מחשב **כתר מלכות בית דוד** עולה אלף תקמ"ב (1,542). נשאר עד אלף תשע"ה -- רל"ג. וידוע דסוד שמן סתם הוא בספירת חכמה עילאה, ומכל שכן שמן המשחה שנמשך מחכמה. ובספירת חכמה יש **ע**"**ב קס**"**א** כמנין **רגל**, ולכך משקל הבשמים היו מורים באצבע שאינו שייך משיחת שמן המשחה אלא לכתר מלכות בית דוד שהוא רגל רביעי במרכבה ולא למלכי ישראל. ועיקר הסוד להמשיך השמן מחכמה עילאה עד חכמה תתאה שהיא מידת מלכות בית דוד כידוע. וזה מצאנו טוב טעם שנית לחשבון האותיות תחלה וסוף העולים אלף שכ"ב (1,322) כמנין **שמן המשחה למלכי בית דוד** עם האותיות. ודוק ותשכח.

ומה שאיתא בגמרא על הקושיא "**מנינא למה לי? אמר ר' יוחנן שאם עשאן כולן בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת**" -- ולאו למימרא שיתחייב ל"ו חטאת דהא איכא פסח ומילה שהן מצוות עשה, וגם מגדף אליבא דחכמים מפני שאין בו מעשה. וכבר כתב

הר"ב במסכת הוריות שאין כאן כי אם ל"א חטאת קבוע ועל טומאת מקדש וקדשיו קרבן עולה ויורד. ועיין מה שכתבתי בזה במסכת יומא ותמצא נחת.

(פה מבואר קושיא חזקה על הרגום אונקלוס בפרשת משפטים)

בפרק ב' בענין גר (משנה, כריתות ב, א) הביאו הר"ב והתי"ט דאינו גר עד שימול ויטבול, וטבילה ילפינן מדכתיב (שמות כד, ו) "**ויקח משה חצי הדם ויזרוק על העם**", וגמירי דאין הזאה בלא טבילה. בכאן יש לי תמיה רבתי על התרגום אונקלוס שמפרש בפסוק "**ויזרק על העם**" - וזרק על מדבחא מכפרא על עמא -- קשה טובא, חדא מנא ליה להוציא הקרא מפשטיה דמשמע בהדיא שחצי הדם הראשון זרק על המזבח אבל חצי הדם השני זרק על העם ממש וכמו שמבואר כאן בגמרא וביבמות דף מ"ו ע"ב דפליגי ר"א ור"י, ולר"י סבירא ליה ויזרק על העם ממש, וגמירי אין הזאה בלא טבילה. ואונקלוס הגר אמר התרגום שלו מפי ר' אליעזר ור' יהושע כמבואר ברישׁ מסכת מגילה, אם כן אמאי מפרש כאן דלא כר' יהושע? וגם ר' אליעזר משמע דסבירא ליה דזריקה היה על העם ממש אלא דלא סבירא ליה הא דאין הזאה בלא טבילה. וע"ש בתוס' בד"ה ור' יהושע טבילה באימהות מנא ליה. ואם כן התרגום דלא כמאן. וצ"ע.

(פה מבואר סיום המסכת בגמרא במאמר ת"ח מרבים שלום)

כדי להבין סיום המסכת בגמרא שסיים במאמר (כריתות כח, ב) "**תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם**", וכבר כתבתי בסיום יבמות ונזיר שסיים שם במאמר זה, וכאן נלע"ד שזה המאמר קאי על מעשה הקטרת המבואר במסכת זו שעשו בכל שנה שלשה מנים יתירים. ולכאורה אין ליתרון זה טעם. ואי משום מלא חפניו של יום הכפורים היו די והותר בחצי מנה יתר דהא מן החשבון אחת לששים או לשבעים שנה היתה באה של שיריים לחצאין כמבואר בהדיא שלא היה מלא חפניו של כל שנה כי אם בערך חצי מנה או פחות או יותר, אם כן היה די והותר אם היו עושין לכל היותר מנה אחת יתירה ולא ג' מנים שהרי בהגיע ראש חדש ניסן זמן תרומה חדשה היו צריכין לעשות תקנות דחוקות(?) האיך ומה לעשות בשיריים אלו כמבואר במסכת שקלים וכאן בגמרא. וטוב טוב היה אם לא היה שיריים כלל משנה לשנה אך שאי אפשר לצמצם, מכל מקום מה שאפשר למעט השיריים טוב יותר.

ונלע"ד ליתן טוב טעם לזה דכבר ידעת שסוד הקטרת היה מקשר ומיחד למעלה למעלה שקטרת הוא לשון קשירה, **ושס"ה** מנים שבו היו מקשר עולם האצילות שבו עשר ספירות הקדושים. **שין** הוא שלשה ראשונות, כח"ב, בכללות מאה. **סמך** הוא ששה קצוות חג"ת נה"י בכללות עשר. **ה"ה** היא מלכות כידוע. נמצא שס"ה מנים היו מקשר

כל עולם אצילות. אך כדי להמשיך השפע והקדושה גם לשלשה עולמות בי"ע עשו ג' מנים יתירים להמשיך הקדושה עד עולם זה. ובזה מבואר מאוד הסיום "**תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם**", כלומר מה שהיו מרבים בעשיית הקטרת בזה היו מרבים שלום בעולם, היו ממשיכין הקדושה עד עולם זה, וזהו "**השלום בעולם**".

(פה מבואר עוד טעם על סיום במאמר זה בד' מסכתות)

המאמר הזה "**תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם**" נאמר בגמרא בסיום ד' מסכתות -- ברכות, יבמות, נזיר, כריתות. והנה במס' ברכות לא כתבתי כלום דפשוט הוא דקאי על הא דאיתא שם במשנה (משנה, ברכות ט, ה) "**והתקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם**", והיינו שיאמר אחד לחברו "שלום", ובאינך ג' מסכתות כתבתי טוב טעם היאך שייך מאמר זה לכל אחת מהן.

ועוד אני מוסיף על פי מה שכתבתי כאן יש ליישב כל הד' מסכתות דהתנא בא להורות תלמידי חכמים כשהם לומדים לשמה כמו שכתבתי בסוף נזיר מרבים שלום בעולם, היינו שמרבים שלום בכל ד' עולמות אבי"ע. והא דנקט "**בעולם**" לשון יחיד, היינו שלפי הטעמים שכתבתי ביבמות ובנזיר שייך למיתני "בעולם" לשון יחיד. אבל באמת הם מרבים שלום בכל ד' עולמות אבי"ע. ולכך מסיים ד' מסכתות בזה המאמר. והתחלת אותיות שלהם ב'רכות י'במות נ'זיר כ'ריתות עולה פ"ב כמנין ראשי תיבות של ג' עולמות בי"ע. וגם עולם אצילות מרומז בזה, דידוע שם ע"ב הוא בעולם אצילות והוא יו"ד אותיות. נמצא הוא **י' ע"ב**, שעל ידי לימוד התורה לשמה הם מקשרים ומרבים שלום בכל ד' עולמות אבי"ע. ודוק.

## מסכת מעילה

(פה מבואר טעם מנין הפרקים וחשבון האותיות בדרך רמז ודין)

במסכת זו יש ששה פרקים, והתחלת אותיות עולה רכ"ד, וסופי אותיות עולה רע"ח -- כל זה צריך טעם.

בדרך רמז יש לומר דהתנא מרמז הא דאיתא בברכות פרק כיצד מברכין (דף לה.) כל הנהנה מהעולם הזה בלא ברכה כאילו מעל בקדשי שמים. ולכן העמיד כאן ששה פרקים, והתחלת אותיות וסופי אותיות המה י"ב ועולים כולם יחד תק"ב. עם י"ב כוללים -- הרי תקי"ד כמנין **הנהנה בלא ברכה מעל**. ולכן התחלת אותיות לבד עולה רכ"ד ועם ג' אותיות הרי מנין **ברכה**.

(פ"מ גמרא דיומא דף כ"ד בענין תרומת הדשן בדרך דרש)

ובדרך דרש אבאר תחלה גמרא דף ט' ע"א (מעילה ט, א) אתמר הנהנה מאפר תפוח שעל גבי המזבח רב אמר אין מועלין בו ור' יוחנן אמר מועלין בו. לפני תרומת הדשן כולי עלמא לא פליגי דמועלין בו, כי פליגי לאחר תרומת הדשן, רב אמר אין מועלין בו כי הרי נעשה מצותו, ור' יוחנן אמר כיון דצריך הוצאת הדשן לבגדי כהונה בקדושתיה קאי. וצריך להבין באיזה סברא פליגי, דרב סובר לאחר הרמה כבר נעשה מצותו ור' יוחנן סובר דאף לאחר הרמה עדיין בקדושתיה קאי.

ותחלה נבאר גמרא במס' יומא דף כ"ד ע"א "**בעי רבי אבין תרומת הדשן בכמה? מתרומת מעשר ילפינן לה**", ופרש"י והויא כאומר אחד מעשרה, כך הוא בכל הנוסחאות הישנות, ולא כנוסחא בגמרות החדשות שכתב בגליון "**נ"א אחד ממאה**", "**או מתרומת מדין ילפינן לה**", ופרש"י דכתיב והרמות מכס לה' אחד מחמש מאות. "**תא שמע דתני רבי חייא נאמר כאן והרים ונאמר להלן במנחה והרים. מה להלן בקומצו אף כאן בקומצו**", עד כאן הגמרא עם פרש"י.

ותוספות מקשים כמה קושיות, יעו"ש. וכתבו "**ומה שפרש"י מתרומת מדין אחד מחמש מאות, אף על גב דהוי נמי התם אחד מחמשים -- נראה לו חמש מאות ילפינן משום דכתיב אצלו והרמת. ולי נראה יותר ללמד אחד מחמשים וכו**'", עד "**אבל תימא לי מאי שנא דלא נסתפק רבי אבין אי ילפינן מ"והרים ממנו בקומצו" דדמי ליה טפי מכולהו וכו**'". ועיין בלשון התוספות באריכות.

ונלע"ד נראה פשוט דר' אבין דריש כאן גימטריאות ותראה נפלאות בתורתנו הקדושה ובדברי חז"ל. דכשתחשוב חמשה תיבות אלו **והרים את הדשן אשר תאכל** תמצא מכוון כמנין **זה מתרומת מעשר ילפינן לה**. דוק ותשכח. גם תמצא דחמשה תיבות אלו במכוון כמנין **זה מתרומת מדין ילפינן לה ת"ק**. ובזה היה ר' אבין מסופק איזה גימטריא הוא אמת, מתרומת מעשר ילפינן לה או מתרומת מדין ילפינן לה. ולכן פרש"י דהיינו אחד מחמש מאות דהכי הוא החשבון **זהו מתרומת מדין ילפינן לה ת"ק**. ובזה מיושבים כל קושיות התוס' בטוב טעם ודעת ודברי רש"י המה שרירן וקיימין.

אמנם גם לפי הפשט נוכל לפרש בעיא דר' אבין וליישב כל קושיות התוס', דמצינו במפרשי התורה שלשה טעמים על מצות הרמת הדשן שבכל יום ויום ושמו אותו אצל המזבח, וכל הדשן היו צוברין לתפוח עד שנתרבה הרבה ואז היו מוציאין אותו מחוץ למחנה.

הטעם הא' כי היה על המזבח אש של גבוה ואש של הדיוט. לכן מה שנתאכל מן הקרבנות על ידי אש מן השמים היה נתרם כי קדוש הוא ובידי שמים יש ברירה זהו

חלקו של אש מן השמים. וכל הדשן שהיה על ידי אש שלמטה היו מוציאין חוץ למחנה. הטעם הב' כתבו שהדשן הנעשה מקרבנות העולה היה נתרם דעולה כולה לגבוה סלקא ויש ברירה בידי שמים דזה שנתרם הוא מאפר העולה ולכך היה נבלע במקומו. וכל הדשן הנעשה משארי קרבנות היו צוברין לתפוח. ולטעם זה מדויק הפסוק שפיר "**והרים את הדשן אשר תאכל האש את העולה**" דייקא. הטעם השלישי דבאמת כל האפר קודש, וציותה התורה להרים ממנו להתיר את השיריים בהנאה כמו המנחה שהקומץ מתיר את השיריים לכהנים, הכי נמי כאן בהרמת הדשן היה מתיר את השיריים להוציא מידי מעילה.

ובזה מבואר ממילא פלוגתת רב ור' יוחנן שהתחלנו בה. דרב סובר כטעם השלישי שהרמת הדשן היה מוציא את כל הדשן מידי מעילה ולכך סובר דלאחר תרומת הדשן אין מועלין באפר שעל גבי התפוח. אבל ר"י סבירא ליה טעם הרמה כטעמים הראשונים ואין ההרמה מוציא את הדשן מידי מעילה.

ובזה נבא לביאור הגמרא דיומא. דר' אבין סבירא ליה הטעם בתרומת הדשן אחד משני טעמים הראשונים שכתבתי, ולא היה יודע איזה הטעם הוא אמת, ולכן בעי ליה תרומת הדשן בכמה, דאי אמרינן הטעם משום אש של גבוה אם כן סברא הוא להיות אחד מחמש מאות כשיעור שיש מן השמים לארץ מהלך ת"ק שנה ומתרומת מדין ילפינן לה. ולכן מפרש רש"י דהיינו אחד מחמש מאות. או הטעם השני הוא אמת, שהדשן הנעשה -- מקרבנות העולה הוא נתרם, ואם כן הסברא שיהיה הרמה אחד מעשרה, דכבר כתבתי בזבחים ומנחות ה' מיני קרבנות היו על המזבח -- עולה חטאת אשם תודה שלמים, וה' מיני מנחות נדבה -- סולת, מחבת, מרחשת, חלות, רקיקין. ומאן מפיס דבכמה ימים היו עולות מרובות של נדבה ובכמה ימים היו שארי קרבנות מרובין. לכן מסתמא נתנה התורה שיעור שוה, אחד מעשרה, שהעולה היא אחד מעשרה קרבנות ומנחות שנעשה מהן הדשן ומתרומת מעשר ילפינן לה שהיא אחת מעשרה כפרש"י. אבל הטעם השלישי לא שמיע לר' אבין ולכך לא היה מסתפק אי ילפינן מ"**והרים בקומצו**".

ובזה מיושבים כל קושיות התוס' ודוק היטב. אבל ר' חייא סבירא ליה כטעם השלישי דהרמה היתה להוציא הדשן מידי מעילה כמו הקומץ למנחה, ולכן סבירא ליה דילפינן ממנחה, מה התם בקומצו אף כאן בקומצו. ובדרושים שלי בפרשת צו הארכתי וישבתי דברי הרמב"ם בענין זה.

(פה מבואר סוד תרומת הדשן וכמה דברים השייכים לזה)

וכדי להבין סוד תרומת הדשן נלע"ד כך, דסוד מזבח החיצון אימא תתאה, רחל מלכות, והיא מליא דינא וגבורה. ועיין בזוהר פר' צו דף ל' (זהר חלק ג ל, א) שהאריך בזה, ואכתוב מקצת דברי קדשו: "**תנן מאשא דיצחק נגיד ומטי להאי מזבח גומרא חד לסטר המזרח וגומרא חד לסטר מערב. גומרא חד לסטר צפון וגומרא חד לסטר דרום וכו**'". ונראה פשוט דהיינו חמשה גבורות. שמזבח היא מלכות, אחת מה' גבורות אלו, וד' גומרין היינו ד' גבורות, לכך **גומרא** עולה כמנין **גבורה דל**. וזה לשון מאורי אור באות ד': "**דלה נקראת מלכות כשיש בה ה' גבורות לבד**".

עוד שם בזוהר: "**ובשעתא דמטי אשא דיצחק על גבי מדבחא כמה זיקין סלקין ונחתין וכו' ואלמלא כהנא קאים על גבי מדבחא ומסדר אעין לא יכיל עלמא למיקים קמייהו דאלין גומרין וזיקין וכו**'", וע"ש באורך קצת. מבואר בהדיא שהמזבח מקבלת ה' גבורות כל הלילה.

וידוע שה' גבורות נמשכין מה' אותיות מנצפ"ך העולים פ"ר. ולכך ציותה התורה שלאחר חצות לילה -- שאז מתעורר מידת חסד -- להרים את הדשן. ותמצא שתיבת **דשן** עולה מנין **דיני פר** במכוון. וזמן תרומת הדשן הוא מחצות הלילה עד אור הבוקר שאז מקבלת החסדים ואז הזמן של סידור המערכות וב' גיזרי עצים, וזהו שמדייק בלשון הזוהר "**ואלמלא דכהנא קאים על מדבחא ומסדר אעין וכו**'" -- **עץ** בגימטריא **כסף**, היינו חסד, ועצים היינו כספים, חסדים הרבה למתק הגבורות שבה. ולכך תיקנו מי שזכה בתרומת הדשן הוא יזכה בסידור המערכות ובשני גיזרי עצים מפני שהכל היא כונה אחת כדכתבתי.

ובזה מבואר טעם המשנה והגמרא והרמב"ם הביאו פרק ב' מה' מעילה (פ"ב מהל' מעילה הי"ב) "**עצמות העולה שפקעו מעל המזבח, קודם חצות לילה -- מועלין בהן, לאחר חצות לילה -- אין מועלין בהן וכו**'". היינו משום שקודם חצות לילה היא מלאה דינין וגבורות ואין רצונה להשפיע לעולמות, לכן מועלין בהן. ולכך תמצא שתיבת **מעילה** עם האותיות עולה כמנין **אלהים אדני** עם האותיות במכוון. אבל לאחר חצות לילה היא מוכנת להשפיע לעולמות בסוד (משלי לא, טו) "**ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה**", ולכך אין מועלין במה שפקע ממנה.

(פה מבואר עוד טעם על חשבון האותיות בדרך רמז וסוד)

וכל זה מבואר במסכת זו בחשבון האותיות תחלה וסוף עולים תק"ב, כמנין **ה' פעמים אלהים**, שהם ה' גבורות, עולים **ת"ל**, להמתיק אותם במידת **חסד** שעולה ע"ב. **ת"ל ע"ב** עולה תק"ב.

ובמה ממתק אותן? בתרומת הדשן אחר חצות הלילה. וכשתחשוב ג' תיבות אלו **דשן מן המזבח** תמצא מכוון תק"ב עם האותיות והכולל. וגם ב' תיבות **סידור עצים** מרמז על זה. **סידור** עולה מנין **פר**, והיינו הגבורות. **עצים** עולה מנין **כספים** והיינו החסדים וכדכתבתי בשם הזוהר "**ואלמלא דכהנא מסדר אעין לא הוי עלמא יכול למיקם**".
ולכן תמצא ששה אותיות אחרונים עולה רע"ח, ועם ששה אותיות עולה הכל רפ"ד. ועם הכולל -- רפ"ה, היינו **פר ה'**, אותיות **מנצפ"ך** העולים **פר**. ותחלת אותיות עולים רכ"ד מנין **ב' פעמים יב"ק**, **הויה אלהים**, למתק הדינין. ויותר אין להאריך. וה' ברחמיו יראינו נפלאות בתורתו הקדושה.

## מסכת תמיד

(פה מבואר טעם הפרקים וחשבון האותיות)

במסכת זו יש בה שבעה פרקים, והתחלת אותיות עולה רמ"א וסופי אותיות עולה תקכ"ה -- כל זה צריך טעם.
על פי פשוטה יש לומר שז' פרקים המה כנגד שבעה יומין עילאין, מחסד עד מלכות ועד בכלל. ושבעה ימי השבוע יונקין משבעה ספירות אלו דבר יום ביומו כידוע, וכל שית יומין יונקין מיום שבת שהיא סוד מלכות, היינו סוד שבת דלילא שכינתא תתאה סוד רחל.
ולכן התחלת אותיות עולה רמ"א כמנין **רחל** עם האותיות. וסופי אותיות עולה תקכ"ה כמנין **כח מלכות** עם הכולל.

(פה מבואר טעם על קריאת שם המסכתא בלשון יחיד)

עוד טעם שבעה פרקים שיש במסכתא זו וגם על קריאת שם המסכתא **תמיד** בלשון יחיד, הלא היו שני תמידין בכל יום. הגם לפי פשוטה יש לומר דהתנא מרמז הדין המבואר ביומא והביאו הרמב"ם בהל' תמידין פרק ד' הלכה ח', כל אלו הפייסות המבוארין במסכתא זו לא היו אלא בתמיד של שחר. מי שזכה בשחרית הוא זוכה גם בין הערבים. לכך קרא המסכתא "תמיד" בלשון יחיד.
אמנם על פי רמז וסוד נלע"ד שיש שבעה היכלות קדושים, וראשי תיבות מן השמות שלהם **לע"ן זאר"ק** כמבואר בזוהר פקודי ובסידור האר"י ז"ל בכוונות מן ברכת יוצר אור עד אחר שמנה עשרה. וראשי תיבות אלו עולה תנ"ח כמנין **תמיד** עם האותיות. ולכך יש בה ז' פרקים כנגד שבעה היכלין אלו, שעל ידי סדר התמיד וכל השייך לזה היו מקשרין שבעה היכלין אלו. ולכך **ז' פעמים היכל** עולה כמנין **תמיד** עם הכולל. וגם כן עולה כמנין קס"א קנ"א קמ"ג. והיכל השביעי הוא היכל קודש **הקדשים** -- עולה כמנין **תמיד**.

והא לך שבעה היכלין אלו כסדר:
לבנית הספיר עצם השמים נוגה זכות אהבה רצון קודש קדשים
הרי זה שכתבתי שראשי תיבות שלהן **לע"נ זאר"ק** עולה תנ"ח כמנין תנ"ה עם ג' כוללים. וכבר כתבתי כמה פעמים שראשי תיבות מן י"ג מדות הרחמים עולה גם כן תנ"ה ולכך היה בפייס השני שלשה עשר כהנים זוכה בו לעורר י"ג מדות רחמים. וכבר כתבתי זה במסכת יומא ועיין שם עוד. וגם תנ"ה עולה כמנין **מי זאת**, והיינו תרין עלמין; "מי" -- עלמא עילאה, "זאת" -- עלמא תתאה. ועל ידי סדר התמיד היה מחבר תרין עלמין.
(פה מבואר משנה ראשונה בדרך נפלא)
ונבא לביאור משנה ראשונה (משנה, תמיד א, א) "**בשלשה מקומות הכהנים היו שומרים בבית המקדש. בבית אבטינס, בבית הניצוץ, בבית המוקד וכו**'". וכבר הקשה בספר באר שבע מנינא למה לי. ותו קשה למה לו למיתני שמות המקומות שהיו שומרין שם, יהיו המקומות איך שיהיו.
ונלע"ד כך, דכבר כתב בספר סמיכות חכמים דעיקר שמירה היתה שלא יתקרב סטרא אחרא אל הקדושה, אף שאין זה לשונו מכל מקום זהו כונתו, ולקמן במסכת מדות אכתוב לשונו ממש. ולזה היה השומרים צריכין להתעורר זכות אבות וכמו שמבואר בגמרא והביאו הר"ב במשנה (משנה, תמיד ג, ב) "**האיר פני כל המזרח עד שבחברון**", כדי להזכיר זכות אבות שבחברון. וכן בפסוק ישעיה ס"ב (ישעיהו סב, ו) "**על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים**" תירגם יונתן דקאי על אבות הראשונים, ועי"ש בפרש"י, ולכך גם השומרים אלו היו צריכין להתעורר זכות אבות, וכל זה מרמז התנא.
ולכך מתחיל **בשלשה** -- עם הכולל עולה תרל"ח כמנין **אברהם יצחק יעקב**. וגם המקומות שהיו שומרין שם מורה על זה. וכשתחשוב ב' תיבות **אבטינס ניצוץ** עם האותיות והכולל עולה כמנין **יעקב יצחק**, שכאן נמנו האבות אחורנית. ובית המוקד מורה על זכות אברהם שהושלך לכבשן אש. ולכך נקרא "בית הניצוץ" זה שמורה על זכות יצחק שגם ביצחק היה ניצוצי אש בשעת עקידה וזה האש הוא דק כמו ניצוץ כנגד אש הגדול של הכבשן, לכך נקרא זה "בית הניצוץ" וזה נקרא "בית המוקד".
ובזה מבואר גם כן שלכך היה בפייס השני י"ג כהנים לעורר זכות אבות שיש בהם י"ג אותיות, וגם זכות אמהות **שרה רבקה רחל לאה** שיש בהם י"ג אותיות. לכן יש במסכתא זו שבעה פרקים כנגד אבות ואמהות אלו שהמה שבעה.
(פה מבואר עוד טעם על מנין הפרקים והאותיות)

עוד טעם על ז' פרקים והתחלת אותיות וסופי אותיות בהצטרף הכל[117] יחד עולה מנין **כח"ב גג"ת**[118] **נהי"מ ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן**. דוק ותשכח. לומר שעל ידי סדר התמיד וכל השייך לזה מיחדים כל היחודים אלו.

(פה מבואר המשנה פעמים היה עליו כשלש מאות כור)

פרק ב' משנה ב': "**פעמים היה עליו כשלש מאות כור**", ואיתא בגמרא דתנא גוזמא קתני, והביאו הר"ב והתי"ט. ולכאורה תמוה למה באמת תנא גוזמא.

ולפי מה שכתבתי במסכת מעילה סוד תרומת הדשן להמתיק הגבורות שבמזבח יעו"ש בטוב טעם, לכן גם כאן מרמז דבר זה. דכשתחשוב ב' תיבות אלו **שלש מאות** עם התיבות והכולל עולה תתר"פ, ה' פעמים גבורה, כלומר אף על פי שיש במזבח ה' פעמים גבורה מכל מקום כבר ממותקים המה אחר הרמת הדשן. ודוק.

ולכן נקרא אותו מקום הדשן **תפוח** עם האותיות עולה **בך חמשה חסדים** עם הכולל. ואף שעדיין לא קבלה החסדים עד לאחר סידור המערכות וסידור ב' גיזרי עצים וכדכתבתי שם בשם הזוהר -- מכל מקום הואיל והיא מוכנת לקבל שכבר הגיע הזמן סמוך לאור הבוקר הוי כאילו קיבלה. גם תיבת **בתפוח** בגימטריא **מלכות**, שמזבח היא סוד מלכות.

(פה מבואר במשנה הרואה אומר ברקאי)

ובזה מבואר גם כן המשנה פרק ג' (משנה, תמיד ג, ב) "**הרואה אומר ברקאי**", כונתו שכבר האיר היום וי"ב שעות היום המה כנגד י"ב צרופי הוי"ה ב"ה, ולכן **ברקאי** עולה שי"ג כמנין י"ב פעמים הוי"ה עם הכולל.

"**מתיא בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון**" גם כן כונתו לזה שכבר האיר היום שהוא בסוד הוי"ה בכללות עשר. ולכן י' פעמים הוי"ה עולה כמנין **המזרח** וגם כמנין **חברן** חסר ו' שנקודת חולם מביא הו', וכדי להזכיר זכות אבות אמרו כן.

(פה מבואר המשנה הוציאו משם צ"ג כלים)

במשנה ד' (משנה, תמיד ג, ד): "**הוציאו משם תשעים ושלשה כלי כסף וכלי זהב**" -- טעם למנין זה נראה על פי פשוטה על פי מה שכתבו התוס' במגילה דף ג' ע"א שהתמיד היה מגין עלינו מצרינו, ולכך היו לוקחין כלים כמנין **מגן**.

ועל פי רמז וסוד נלע"ד שלקחו מנין הכלים כמנין **ג' פעמים אל**. וידוע דשם **אל שדי** הוא בעולם הבריאה. ושם **אל הוי"ה** ביצירה. ושם **אל אדני** בעשיה. נמצא שבג' עולמות בי"ע המה ג' פעמים **אל**. ולכן לקחו צ"ג כלים להורות דג' עולמות אלו המה משמשין לעולם

[117] דהיינו **רמ"א תקכ"ה** ז' -- ויקיעורך

[118] כך מובא בדפוס וכך מכוון החשבון וכנראה כוונתו אל "גדולה" שהינו כינוי למידת חסד. וכן כתב המחבר במסכת פאה עיי"ש -- ויקיעורך

אצילות ככלים הללו המשמשין לתמיד. ועל ידי סדר התמיד היו מיחדין כל היחודים בשמות הקדושים בעולם אצילות כאשר כתבתי אפס קצהו בס"ד. ולכן לקחו הכלים כמנין ג' פעמים 'אל' שהמה בג' עולמות בי"ע להורות שכולם משמשין לאצילות. ודוק.

(פה מבואר המשנה מיריחו היו שומעים על פי פשוטה)

כל הני דתני במשנה (משנה, תמיד ג, ח) "**מיריחו היו שומעים קול וכו**'", לכאורה תמוה מאי בעי לאשמעינן בזה. וביותר לפי מה שכתב הריטב"א במסכת יומא פ"ד הא דהיו שומעים קול שער הגדול שנפתח היה בדרך נס ולא בדרך הטבע ובודאי משמע דכל הני היה בדרך נס ואם כן יותר קשה וכי הקב"ה עביד ניסא בחנם?

בדרך פשוטה נראה ליישב על פי הגמרא דתענית פרק ד' בד' משמורות היו (תענית כז, א) הגיע זמן המשמר לעלות חצין היו עולים לירושלים וחצין ליריחו, ועי"ש בגמרא. ובזה מבואר שלכך היה נס זה שהיו אלו ביריחו שומעים כל הקולות אלו כדי שיעמדו אז בתורה ותפלה מאחר שהם לא היו יכולים להתעסק בעבודת הקרבנות, לכך היו עוסקים באלו זמנים בתורה ותפלה בכל זמן לפי ענינו שהיו יודעים היחודים לעשות כאלו התעסקו בעבודת הקרבנות. זהו פשוט.

(פה מבואר המשנה מירחו היו שומעין בדרך סוד)

אמנם בדרך סוד נראה לענ"ד דהא יש לתמוה על לשון התנא דתני "**מיריחו**" באות מ' בכל הני -- יותר היה לו למיתני "ביריחו היו שומעין". ותמיהני מאוד על כל המפרשים שלא הרגישו בזה.

לכן נלע"ד דהתנא דיבר כאן בדרך רמז וסוד ה' ליריאיו, דידוע דבית המקדש של מטה היה מכוון כנגד בית המקדש שלמעלה. ובית המקדש שלמעלה הוא בסוד מלכות, אימא תתאה, רחל. ובזה יבואר דבודאי כל הדברים הנעשים במקדש שלמטה כדוגמתן נעשו במקדש שלמעלה על פי רוחניות המצוה ולזה אשמעינן כשהיו זכאין לא היו הכהנים מתחילין בעבודה של מטה עד שהיו שומעים קול ממקדש של מעלה מעין עבודה שזמנו בא. ובזה מדוקדק מאוד "**מיריחו היו שומעין**", שתיבת **יריחו** עם האותיות עולה כמנין **רחל** עם הכולל והיא סוד בית המקדש שלמעלה. וגם כשתחשוב ד' תיבות אלו **מיריחו היו שומעים קול** עם האותיות והתיבות תמצא כמנין **מקדש של מעלה**. דוק ותשכח.

ולכך מתחיל התנא בזה "**מיריחו היו שומעים קול שער הגדול שנפתח**" ואח"כ תנא כמה דברים שהיו קודם לזה -- קול גביני כרוז, וקול העץ שעשה בן קטין מוכני לכיור, ולדברי מרמז התנא בזה שקאי על בית המקדש של מעלה ושם מיכאל שר הגדול עומד

ומקריב והוא כהן לאל עליון כידוע, וכשתחשוב ג' תיבות אלו **קול שער הגדול** תמצא מכוון כמנין **למיכאל שר הגדול כהן**. נמצא קאי הכל אמקדש של מעלה.
ולפי מה שכתב בספר מאורי אור שמקדש של מעלה הוא בסוד לאה אימא עילאה סוד בינה יש ליישב גם כן כדכתבתי ולכך נקט התנא ח' פעמים תיבות אלו "**מיריחו היו שומעים קול וכו**'", דלכאורה היה די בפעם אחת או שתים, ולפי דבריו ניחא מאוד שמרמז על בינה שהיא ספירה ח' מתתא לעילא ושם הוא מקדש של מעלה ומשם היו שומעין ח' קולות אלו. "**ויש אומרים אף קול של כהן גדול**" של מעלה "**ביום הכפורים**" שהוא סוד בינה כידוע. ודוק בכל זה ויונעם לך.
(פה מבואר משנה וגמ' בענין ב' מתנות שהן ד' בדרך סוד)
בפרק ד' משנה א' (משנה, תמיד ד, א) "**בא לו לקרן מזרחית צפונית ונותן מזרחה צפונה, מערבית דרומית ונותן מערבה דרומה וכו**'", ובמסכת יומא דף ט"ו מביא הגמרא דיש תנא ר' שמעון איש המצפה דפליג אסתם משנה זו וסבירא ליה דבקרן מזרחית צפונית נותן מזרחה צפונה כמבואר במשנה דהיינו מתנה אחת שהיא שתים כמעשה עולה. אבל בקרן מערבית דרומית היה נותן מערבה ואח"כ נותן דרומה שהיה מחלק המתנות כמעשה חטאת, ועיי"ש בגמרא באריכות.
ונראה פשוט לענ"ד דטעמא דר' שמעון הוא מאחר דתמיד מכפר כמו דתניא שתמיד של שחר היה מכפר על עבירות של לילה ושל בין הערבים היה מכפר על עבירות של יום, נמצא דבאמת היא עולה ומכפרת כמו חטאת, לכך סבירא ליה דהיו עושין בה כמעשה עולה וכמעשה חטאת. ומה שהקשה הגמרא שם "**מאי שנא דיהיב עולה ברישא והדר דחטאת ניתוב ברישא דחטאת והדר ניתוב דעולה**", כלומר שבקרן מזרחית צפונית נחלק המתנות כמעשה חטאת ובקרן מערבית דרומית ניתן מתנה אחת שהיא שתים כמעשה עולה. וכן מה שהקשה שם עוד מ"ש דיהיב ברישא מזרחית צפונית והדר מערבית דרומית ניתיב ברישא מערבית דרומית והדר מזרחית צפונית.
והנה מלבד התירוצים הנאמרים שם בגמרא נראה דלא קשה מידי על פי מה שכבר כתבתי במסכת זבחים בשם הזוהר ובשם כונת האר"י זלה"ה דסוד מזרחית צפונית הוא אבא ואמא, ריעים דלא מתפרשין לעולם. וסוד מערבית דרומית היינו ז"א ונוקביה שהמה דודים זמנין מתפרשין. ומיושבין אלו הקושיות. והמשכיל יבין. ודוק שם היטב ותמצא שעל פי מה שכתבתי מיושב כל הקושיות הגמרא שם בטוב טעם.
(פה מבואר המשנה וגמרא חדשים לקטרת בדרך סוד)

בפרק ה' במשנה (משנה, תמיד ה) "**חדשים לקטרת בואו והפיסו מפני שהקטרת מעשרת**", ועיין במשנה וגמרא מסכת יומא פרק ב' בזה (משנה, יומא ב, ד). ונראה הטעם שמעשה הקטרת מעשיר אותו כהן על פי מה שכתב בספר מאורי אור "**קטרת כולו בבחינת שם יה**", וזהו כונת הכתוב (שמות ל, לד) **בד בבד י"ה י"ה**, ושם י"ה במילואיו בהכאה, דהיינו **יו"ד פעמים ה"י** עולה ש'. **יו"ד פעמים ה"ה** עולה ר'. **יו"ד פעמים ה"א** עולה ק"כ. ובהצטרף **ש**' **ר**' ק"**כ** עולה כמנין **מעשיר**. נמצא אם הכהן היה מכוין לקשר ולייחד בכונת אלו אז היה מעשיר אותו.

עוד נראה כעין זה שמילואים הנ"ל עולים כמנין **כתר**, שהכהן היה צריך לכוין עד ספירת כתר לקשר ולייחד כל עשר ספירות הקדושים. ובזה תמצא גם כן טעם נכון שב' מצות קטרת ונרות אזלין יחד, הן בבקר והן בערב, כמבואר בכתוב "**בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה וגומר**", ובזוהר מפרש בזה הפסוק (משלי כז, ט) "**שמן וקטרת ישמח לב**". וכשתחשוב ב' תיבות אלו **שמן קטרת** תמצא כמנין מכוון **נפש רוח נשמה חיה יחידה**. דוק ותשכח. וידוע דנפש באה ממלכות ה' אחרונה שבשם, ורוח בא מת"ת ו' שבשם, ונשמה מבינה ה' ראשונה, וחיה מחכמה יו"ד שבשם, ויחידה מכתר שהוא קוצו של יו"ד. ולכך היו תמיד ב' מצות אלו זה אחר זה לכונת אלו שהיו צריכים לכוין לקשר ולייחד כל עשר ספירות הקדושים מן כתר עד מלכות. וכשתחשוב ב' תיבות אלו **חדשים לקטרת** תמצא כמנין **שמן קטרת** עם ב' כוללים.

עוד טעם על שנקרא המסכת **תמיד** בלשון יחיד להורות שלעתיד לא יהיה אלא תמיד של שחר כמו שפירש רד"ק ביחזקאל סימן מ"ו בפסוק (יחזקאל מו, יג) "**וכבש בן שנתו תמים**".

ויהי רצון שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקינו בתורתך.

## מסכת מדות

(פה מבואר טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות)

במסכת זו יש ה' פרקים, והתחלת אותיות עולה קי"ב וסופי אותיות עולים קל"ו -- כל זה צריך טעם. וגם על קריאת שם **מדות**.

ועל פי פשוטה ורמז וסוד נראה לענ"ד שיסוד מסכת זו היא כנגד אברהם אבינו שהוא היה מבקש מאת הקב"ה על מדה זו שיהא הר הבית מכוון ת"ק אמה כאשר מבואר במדרש שאביא. ובזה יבואר הכל, דלכך סידר רבינו הקדוש במסכת זו ה' פרקים כנגד ה' אותיות של **אברהם**. ולכך בהצטרף התחלת וסופי אותיות יחד עולה מנין **אברהם** במכוון. ולכך נקרא שם המסכת **מדות** כמנין **בהר יהו"ה יראה** עם הכולל.

וידוע שכל מדות המבוארים במסכת זו הכל היה בכתב מיד ה' עלי השכל שאמר דוד המלך (דה"א כח, יט). ובודאי הכל היה כנגד צרופי שמות הקדושים. לכן התחלת אותיות עולה **יב**"ק כמנין **הויה אלהים**, וכמנין ג' שמות **אהיה הויה אדני** כידוע. וסופי אותיות עולה קל"ו כמנין **ע"ב מ"ב כ"ב**, וכאשר אבאר בס"ד בארוכה במדת כל אחד ואחד.

(פה מבואר מדרש רבה פ' בא שביקש אברהם אבינו מאת הקב"ה שיתן לו מקום המקדש ת"ק על ת"ק)

ותחלה אבאר המדרש שהתחלנו בפר' בא וז"ל שם (שמות רבה טו, ח): "**הקב"ה נתן לאברהם העולם, כיון שנתן לו הכל אמר אם אין אתה נותן לי מקום בית המקדש ת"ק אמה על ת"ק אמה לא נתת לי כלום. ונתן לו הקב"ה כל מה שביקש**". מבואר בהדיא שביקש מקום בית המקדש והקפיד על המדה שיהא מכוון ת"ק על ת"ק וכמו שהיה באמת הר הבית. וצריך טעם למה הקפיד על מדה זו דוקא.

ובדרושים שלי הארכתי בס"ד וכאן אכתוב בקיצור נמרץ. שכבר כתבתי במסכת יומא שמן הר הבית ואילך עד קודש קדשים לר' יוסי היו שבעה קדושות -- הר הבית א', חיל ב', עזרת נשים ג', עזרת ישראל ד', עזרת כהנים ה', בין האולם ולמזבח עם ההיכל ו', קודש קדשים ז'. אבל לחכמים היו ח' קדושות -- בין האולם ולמזבח ו', ההיכל מקודש ממנו - הרי ז', קודש קדשים - הרי ח'. ועיין במשנה סוף פ"ק דכלים ובמפרשים (משנה, כלים א).

וכתבתי הנלע"ד דכולי עלמא סבירא להו שכלל קדושת המקדש היה כנגד שבעה רקיעים ושם היה מקשר שמים וארץ יחד. ולכך לר' יוסי היו שבעה קדושות במכוון כנגד שבעה רקיעים, שכל מקום המקודש יותר הוא נגד רקיע זה למעלה מזה. וחכמים סבירא להו כמאן דאמר בחגיגה שיש עוד רקיע למעלה מראשי החיות ולכך סבירא להו שמן הר הבית עד קודש קדשים הוו ז' קדושות כנגד שבעה רקיעים, וקודש קדשים היה כנגד הרקיע שעל ראשי החיות.

הכלל דמקום המקדש היה מחבר השמים והארץ יחד. והקב"ה הקנה לאברהם שמים וארץ כמבואר בכתוב. ונראה פשוט לענין מאי הקנה לו השמים? שיהיו הצדיקים שולטים גם במעשה שמים כמו יהושע שאמר לשמש וירח דום. וכן באברהם שהגביה אותו הקב"ה למעלה מכיפת הרקיע ואמר לו מאי דעתך שאתה אומר "ואנכי הולך ערירי"? משום דקאי מזל צדק במערב?! מהדרנא אותו למזרח. שצדיק גמור יש לו כח להפך המזלות. וזה הדבר שהקנה הקב"ה לאברהם.

וידוע דחמה ולבנה ומזלות המה ברקיע ב'. דסדר הרקיעים הוא -- וילון אינו משמש כלום, רקיע שבו חמה ולבנה כוכבים ומזלות. וידוע דתיבת **שמים** הוא כלל ופרט, שכולל שמים הרבה נקראים שמים, וגם שמים אחד נקרא שמים. והקב"ה הקנה לאברהם סתם "שמים וארץ", והיה מסתפק אם לא הקנה לו רק שמים אחד דהיינו וילון, אם כן אין מגיע לו מזה תועלת דהרי וילון אינו משמש כלום רק נכנס שחרית ויוצא ערבית, אבל עדיין הוא תחת המזלות ומזל שלו היה מורה שאינו מוליד, ואם כן שפיר קאמר "מה תתן לי ואנכי הולך ערירי וכו'". או שהקנה לו הק"בה לפחות ב' רקיעים, דהיינו וילון ורקיע שבו חמה ולבנה כוכבים ומזלות, ואם כן יוכל להפך המזל כמו שהיה באמת.

וזה היה רוצה לידע מכח מקום המקדש אם יהיה ת"ק על ת"ק במכוון או לא. דכבר כתבתי שמקום המקדש הוא מחבר שמים וארץ יחד, והתוס' בפרק ב' דעירובין דף כ"א בד"ה "נמצא העולם הוא אחד משלשת אלפים ומאתים בתורה", כתבו בשם הקלירי שיסד בקדושתא דפרשת שקלים שהעולם הוא אחד משני אלפים וארבע מאות בתורה משום דסבירא ליה שהעולם הוא באורך אמה של הקב"ה וברוחב רק שליש אמה, ועיי"ש.

וידוע דהעולם הוא מהלך ת"ק שנה ולכך היה מדות המקדש מהלך ת"ק אמות להורות שהוא קיום כל העולם. ולדעת הקלירי שכתבתי אורך העולם הוא מהלך ת"ק שנה, והוא אמה של הקב"ה, אבל רוחב העולם אינו כי אם שליש מהלך ת"ק, וכמדת הארץ כך הוא מדות כל רקיע באורכו וברוחבו, קורא אני עליהם יעמדו יחדיו.

ובזה מבואר בקשת אברהם אבינו אם אתה נותן לי מקום המקדש שהוא מקום המחבר שמים והארץ יחד ויהיה מדתו ת"ק על ת"ק במכוון, נמצא שהוא מכוון כנגד הארץ ושני רקיעים שהרי כל אחד מהם הוא אורך ת"ק ורוחב שליש מן ת"ק. ובהצטרף שלשתן יחד זה אצל זה נמצא ת"ק על ת"ק -- אז היה מתנה גדולה שאני יוכל לשנות את המזל שהוא ברקיע ב'. ובאם שלא תתן לי מקום המקדש ת"ק על ת"ק -- אם כן לא הקנית לי רק שמים אחד והוא וילון שאינו משמש כלום, לא נתת לי כלום דייקא, שהרי אין בידי לשנות המזל שהוא ברקיע ב' ואנכי הולך ערירי מה תתן לי. ונתן לו הקב"ה מה שביקש דבאמת הקנה לו גם רקיע ב' שיוכל לשנות המזל. ולכך היה הר הבית מכוון ת"ק אמה על ת"ק אמה. ודוק היטב. זהו יסוד המסכת.

ועתה נבא לביאור בס"ד במשנה ראשונה (משנה, מדות א, א) "**בשלשה מקומות הכהנים היו שומרים**" -- כבר כתבתי בזה בתחלת מסכת תמיד יעוין שם ותמצא נחת.

אך מה שאוסיף כאן הוא מה שכתב בספר סמיכות חכמים שבין הכל היו השמירה בכ"ד מקומות כמבואר כאן במשנה לשמור מזוהמת הנחש הקדמוני שהביאה כ"ד מיני מסאבותא לעולם כמנין **ואיבה**. לכך היו שומרים בכ"ד מקומות שלא יתקרב שום אחד ממיני סאבותא אל הקדושה. ודברי פי חכם חן. ואפשר שמטעם זה היו נחלקים הכהנים והלוים לכ"ד משמורת[119].

(פה מבואר טעם על שהיו ב' שערי חולדה מן הדרום טדי מן הצפון)

במשנה ג' (משנה, מדות א, ג): "**שני שערי חולדה מן הדרום**"--- כבר נתן התי"ט טעם נכון על פי פשוטה למה היה ברוח זה ב' שערים. ובדרך רמז נראה לי על פי מה שכתבתי שקדושת הר הבית עד החיל הוא כנגד רקיע וילון. ולרמז זה היו נקראים את שני השערים בשם אחד -- "חולדה", ד ב' פעמים חולדה עם הכולל עולה כמנין **וילון** עם האותיות. ובזה מדוקדק הלשון במשנה "**משמשין כניסה ויציאה**", שכן הוא הלשון בגמרא (חגיגה יב, ב) גבי וילון - "**אינו משמש כלום**", רק "**נכנס שחרית ויוצא ערבית**". וכן "**טדי מן הצפון**" לא היה משמש כלום. ולגירסת ראב"יה שהביא התי"ט **טרי** ברי"ש. כשתחשוב **טרי מן הצפון** תמצא כמנין **נגד רקיע וילון** עם הכולל. דוק ותשכח כי הוא דבר נפלא בלשון המשנה "**טרי מן הצפון לא היה משמש כלום**". ואינך ב' שערים שבמזרח ובמערב אין בידי לפרשם עד יערה עלינו רוח מן השמים.

(פה מבואר על פי רמז וסוד על שהיה הר הבית ת"ק אמה)

בפרק ב' משנה א' (משנה, מדות ב, א): "**הר הבית היה חמש מאות אמה**" -- כבר כתבתי למעלה דרך דרש. ובדרך רמז -- כשתחשוב **ה' מאות אמה** עם ג' כוללים תמצא כמנין **זהו רקיע וילון** עם הכולל. ובדרך סוד -- המקדש היה בסוד ה' ראשונה ובסוד ה' אחרונה, לכן היה מידתו ה' מאות.

(פה מבואר טעם על שהיה בחיל י"ב מעלות)

במשנה ג' (משנה, מדות ב, ג): "**לפנים ממנו החיל עשר אמות וי"ב מעלות היו שם**" -- כבר כתבתי לעיל שקדושת החיל היה כנגד רקיע ב'. ותמצא ביוצר שאומרים בשבת קודם ראש השנה כמנהג פולין מבואר שם בהדיא שברקיע שני יש שתים עשרה מעלות. דוק ותשכח. לכן בחיל שהוא כנגדו היה שתים עשרה מעלות.

(פה מבואר טעם על שהיה עזרת נשים אורך קל"ה ורוח קל"ה)

במשנה ה' (משנה, מדות ב, ה): "**עזרת הנשים היתה אורך מאה ושלשים וחמש**" -- נלע"ד לרמוז הסוד "**דעתן של נשים קל"ה**" כידוע. ולכך היתה עזרה שלהם אורך קל"ה

[119] כך כתוב בדפוס "משמורת" -- ויקיעורך

ברוחב קל"ה. וגם על פי פשוטה שדעתן קלה להתפתות ולעבור עבירה. ולכן הקיפוה גזוזטרא שיהא הנשים מלמעלה והאנשים מלמטן שלא יהיו מעורבין ויבואו לידי עבירה. ובדרך רמז על פי מה שכתבתי שקדושת עזרת נשים היתה כנגד רקיע שלישי הנקרא "שחקים" שבו שוחקין מן לצדיקין ומקרא מלא הוא "**ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא**", לכך היתה עזרת נשים שהוא כנגד רקיע "שחקים" אורך קל"ה שהוא כנגד רקיע שחקים אורך קל"ה ורוחב קל"ה כמנין **מן מה** במכוון.

(פה מבואר טעם על שהיה עזרת ישראל אורך קל"ה ורוחב י"א וכן עזרת כהנים)

בפרק ב' משנה ו' (משנה, מדות ב, ו): "**עזרת ישראל היתה אורך קל"ה על רוחב י"א אמה וכן עזרת כהנים וכו**'". והנה אף שלענין הקדושות נחשבים לשנים, עזרת ישראל בפני עצמה ועזרת כהנים בפני עצמה, מכל מקום לענין הרקיעים נחשב אותם לאחד עד בין אולם ולמזבח כאשר אבאר, והמה כנגד רקיע זבול שבו בית המקדש ומזבח בנוי ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב שם נשמתן של צדיקים כמבואר בחגיגה ובסוף מנחות. ובזה יבואר, שתיבות אלו -- **עזרת ישראל וכהנים**, המה מכוון **רקיע זבול בית המקדש ומזבח**. דוק ותשכח החשבון במכוון. נמצא שבענין זה עזרת ישראל ועזרת כהנים נחשבים כאחד נגד רקיע זבול. ובהם מזבח נגד מזבח שלמעלה, זה מול זה. וכבר כתבתי במסכת תמורה בטוב טעם ודעת שמזבח שלמטה היה מקוה טהרה לנשמות שקבלו דינם ומשם היו עולים למזבח שלמעלה להקרבה. ולכן תמצא שב' תיבות אלו **רקיע זבול** עם ב' כוללים עולה מכוון כמנין **מזבח מקוה טהרה**.

וגם דוכן של לוים היה שם כמבואר במשנה. נמצא בחלק זה כהנים לוים ישראלים, ולכך היה ארכן קל"ה, ועם הכולל קל"ו, כמנין **ע"ב מ"ב כ"ב** שהם סוד חג"ת, סוד כהן לוי ישראל. שם ע"ב הוא **חסד**, ושם מ"ב הוא בגבורה, ושם כ"ב הוא בת"ת. ורוחבן היה כ"ב אמה גם כן נגד שם כ"ב שהוא בת"ת כולל שלשתן כידוע. וגם תמצא **כהן לוי ישראל** עולה כמנין **מיכאל אחד שר הגדול** שהוא הכהן הגדול במזבח שלמעלה, ונקרא בפסוק "אחד" - "**והנה מיכאל אחד מן השרים הראשונים בא לעזרני**" (דניאל י', יג), וכמבואר במסכת ברכות פרק קמא (דף ד:).

בענין סוד בנין המזבח בכל שיעוריו -- יראתי לגשת שכבר מבואר הרבה בזוהר הקדוש, ועיין במאמרי הזוהר שנדפסו פה בסוף הזוהר ותמצא בהם נחת בכל עניני המזבח ועוד בכמה דוכתי.

(פה מבואר בדרך רמז אותיות א' ב' עד אות י' על המזבח)

ובדרך רמז אכתוב לך דבר נאה ומתקבל שאותיות **א"ב ג"ד ה"ו ז"ח ט"י** מרמזין על המזבח.

א' מורה על אמה אחת שהיה היסוד עולה. ב"ג מורה על חמש אמות שהיה הסובב עולה. ד' מורה על ד' אמות שהיה מקום המערכה עולה עם גובה הקרן ה"ו זה שמו של הקב"ה כמבואר בדרוש דרדקי, והיינו משום דהמקובלים מקשים דאותיות השם הוי"ה ב"ה המה שלא כסדר -- אות יו"ד קודם לאותיות ה"ו, ומישבים דאותיות **א"ב ג"ד** עולה י'. נמצא שהם כסדר; תחלה י' ואח"כ ה"ו. זהו כוונת הדרדקי ה"ו זה שמו של הקב"ה שכאן יש שם **יה"ו**. וכשתחשוב **יה"ו פעמים יה"ו** עולה כמנין **אמת** כידוע. ועוד תחשוב אותיות יה"ו בג' מילואים של ע"ב ס"ג מ"ה[120] -- עולה קמ"ד. בהצטרף **קמ"ד** עם **אמת** עולה תקפ"ה. ולכך היה מקום המערכה כ"ד על כ"ד, עולה בהכאה תקע"ו פעמים אמה על אמה. ובהצטרף ט' אמה של גובה עד המערכה עולה במכוון תקפ"ה. נמצא היתה מקום המערכה מכוון כנגד שם יה"ו בכל היחודים שכתבתי. ומזבח גופה היא בסוד ה' אחרונה כידוע -- נשלם שם הוי"ה ב"ה. ז"ח מורה על המזבח מבואר גם כן בדרוש הדרדקי ז"ן אותך ח"ן אותך, ולכך תיבת **מזבח** עולה מנין **זן**, והיה גובה נ"ח טפחים כמבואר בהדיא בהרמב"ם הל' בית הבחירה פ"ב (פ"ב מהל' בית הבחירה ה"ו) כמנין **ח"ן**. ט"י מורה על המזבח שהיה ט' אמות עד המערכה, י' אמות עם הקרנות.

נמצא כל האותיות מן א' עד י' מורה על המזבח.

וכל האותיות אלו כשתחשוב בהכאה עולים כמנין **שכינה** כידוע[121] . וכבר כתבו המקובלים שזהו הרמז "**לא ירדה שכינה למטה מעשרה**", ולכך היתה קביעות השכינה תחלה על המזבח כמבואר בפרש"י פר' תצוה בפסוק (שמות כט, מב) "**אשר אועד לכם**", וז"ל: "**ויש מרבותינו שלמדו מכאן שמעל מזבח הנחושת היה הקב"ה מדבר עם משה**".

(פה מבואר טעם על שהיה בין האולם ולמזבח כ"ב אמה ובהן י"ב מעלות)

במשנה ו' (משנה, מדות ג, ו): "**בין האולם ולמזבח כ"ב אמה וי"ב מעלות היה שם וכו'**".

הנה קדושה שבין האולם למזבח היא לשיטתנו נגד רקיע מעון שבו כתות של מלאכי השרת שאומרות שירה בלילה וחשות ביום מפני כבודן של ישראל כמבואר בחגיגה.

ולכן היה כנגדן במעלות בין האולם ולמזבח הדוכן של כהנים שהיו מברכין ברכת כהנים, כמבואר במשנה פרק ז' דתמיד, שהכהנים נקראים 'מלאכים'. ולכן היה בין האולם ולמזבח כ"ב אמה נגד השם הקדוש של כ"ב היוצא מפסוקי ברכת כהנים. ובודאי היו

[120] יו"ד ה"י וי"ו , יו"ד ה"י וא"ו, יו"ד ה"א וא"ו

[121] כוונתו סכום כל המספרים מא' עד י' בריבוע כזה: 100+81+64+49+36+25+16+9+4+1=385

הכהנים במקדש מכוונים בזה. ובזה מבואר הטעם שהיו אומרים הכל בברכה אחת ולא היו עונים אמן במקדש בין כל ברכה וברכה כמו בגבולין, כדי שלא להפסיק בין השם הקדוש היוצא מברכה ראשונה ושניה כידוע.

ולכן היו שם י"ב מעלות ועם הכולל הוא י"ג כנגד י"ג יודי"ן שיש בברכת כהנים כנגד י"ג מכילין דרחמי כידוע. ותיבה **מעלות** עולה מכוון כמנין **רקיע מעון**, ולכך מביא הגמרא בחגיגה שם (דף יב:) "**ומנלן דאקרי שמים דכתיב השקיפה ממעון קדשך מן השמים**", וסיום הפסוק "**וברך את עמך וכו**'" היינו שיסכים עם ברכות כהנים שהיא כנגדו ממש.

(פה מבואר טעם על שהיה בהיכל השולחן ומנורה ומזבח הזהב)

קדושת ההיכל היה כנגד רקיע מכון. לפי פשוטה תמצא שב' תיבות **רקיע מכון** עולה מכוון כמנין **מלכות**. **והיכל** בגימטריא **אדני** שהיא מלכות. נמצא שהם מכוונים זה מול זה.

אמנם כדי לבאר מה שהיה בהיכל השלחן והמנורה ומזבח הזהב נראה בהדיא שהיכל היה בסוד בינה, **ה"י כ"ל**, היינו נ' שערי בינה כמבואר במאורי אור. ולכן תמצא תיבת **מכון** עם הכולל עולה מכוון **בינה נ'**. וכמנין **אל אלהים**, חסד גבורה. ולכך היה ברקיע מכון אוצרות שלג של טובה שהוא ממדת חסד, ואוצרות שלג ושארי אוצרות של רעה שהיו נמשכין ממדת גבורה, עד שבא דוד והוריד אותן של רעה למטה לארץ ואותן אוצרות שלג של טובה נשארו למעלה, ועי"ש בחגיגה בפרש"י ותוס' (חגיגה יב, ב).

וידוע ד**שלג** עולה ג' פעמים אהיה, דהיינו **אהיה** פשוט, ושתיים במילוי -- **קס"א קנ"א**, עולה **שלג** כידוע בכונת האר"י ז"ל. ו ג' פעמים אהי"ה פשוט עולה ס"ג שהוא בבינה. נמצא דשלג לטובה נמשך מבינה. וכשתחשוב ב' תיבות **שלג לטובה** עולה שפ"ה, ועם ג' אותיות עולה **שלחן**, ולכך היה השלחן בהיכל ומשם היה נמשך השלג לטובה שהוא מכוון כנגד רקיע מכון.

ולפי מה שכתבתי במנחות שהשלחן ולחם שעליו י"ב היו בסוד ששה קצוות חג"ת נה"י ומלכות. וגם המנורה שהיתה שבעה קנים גם כן בסוד זה חג"ת נהי"מ. והמה יוצאים מבינה אימא עילאה. לכן היו עומדים בהיכל שהיא בינה.

וגם **שמן** שנתנו במנורה עולה מכוון כמנין **השלג לטובה**, ולכך היה המנורה נוכח השלחן שסוד שניהן אחד הוא. וגם מזבח הזהב היה בסוד אימא עילאה.

(פה מבואר על שהיה בקדש קדשים הארון עם הלוחות)

קודש קדשים היה כנגד רקיע ערבות. זה מבואר שברקיע ערבות יש כסא הכבוד וחיות נושאות הכסא, לכן היה בקדש הקדשים הארון דוגמת כסא הכבוד ועליו היה השכינה

שורה ושני כרובים היו בסוד החיות פני אדם, אפי רברבי ואפי זוטרא. ולכן **ערבות** עם הכולל עולה כמנין **תורה חיים**. ולכך היה בארון הלוחות וגם ספר תורה שכתב משה ומשם היה יוצא חיים לעולם.

ולכך היה אמה טרקסין בין ההיכל לקודש הקדשים, ובבית שני היו מסופקים אי אותה(?) קדושתה כלפנים או כלחוץ, ולכך עשו שתי פרוכת כמבואר ביומא. וכל זה צריך טעם למה היה ההפסק אמה דוקא. וגם מה היה הספק שלהם. ולשיטתנו יבואר בטוב טעם, דהיכל היה נגד רקיע "מכון", וקודש הקדשים נגד רקיע "ערבות", ובין כל רקיע ורקיע מהלך ת"ק שנה שהוא אמה של הקב"ה כאשר כתבתי למעלה, ולזה מוכרח להיות בין כל קדושה וקדושה הפסק לא פחות מאמה אחת כדוגמת ההפסק שבין רקיע ורקיע, אמה של הקב"ה, ולכן היה אמה טרקסין.

ותיבת **טרקסין** עם הכולל עולה כמנין **רקיעים**, כלומר שאותה אמה הפסק בין ב' רקיעים. אך יש להסתפק בכל אויר שבין רקיע ורקיע, אי קדושתה כלמטה או כלמעלה, ובזה היו מסופקין בבית שני, ולכך עשו שתי פרוכת. ודוק היטב בכל זה ותמצא נחת.

וה' ברחמיו יורינו נפלאות בתורתו הקדושה ויזכינו לראות בנין בה"מ בכל הקדושות במהרה בימינו אמן.

(פה מבואר טעם על שהיה אורך העזרה בכלל קפ"ז אמה)

במשנה (משנה, מדות ב, ו): "**כל אורך העזרה היה קפ"ז אמה**" -- זה פשוט כמנין **מקום** עם הכולל. וסוד **מקום** ידוע. הלכך מסיים המסכת (משנה, מדות ה, ד) שהיו אומרים "ברוך המקום ברוך הוא", והיינו "**ברוך המקום**" הוא מקום המקדש ממש שמן עזרת ישראל שם התחיל מחנה שכינה עד לבסוף היה קפ"ז אמה כמנין **מקום** עם הכולל. ו"**ברוך הוא**" קאי על סודו של מקום. ועיין בתי"ט מה שכתב בזה.

כל זה שכתבתי על פי רמז וסוד הוא כטיפה מן הים הגדול אבל אין לנו עסק בנסתרות כאשר כתבתי כמה פעמים עד שיבא משיח צדקינו ותמלא הארץ דיעה כמים לים מכסים.

## מסכת קנים

(פה מבואר טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות בדרך נפלא)

במסכת זו יש ג' פרקים. ותחלת אותיות חק"ב, וסופי אותיות תה"ה -- כל זה צריך טעם. ובשם המסכתא יש נוסחאות **קינים** באות ם', ויש נוסחאות באות ן' -- **קינין**. ובאמת תיבה זו לא מצינו בתורה אך אמרתי מאחר שנדפס סדר הלימוד ללמוד בכל שבוע מקרא ומשנה וגמרא ונדפס מסכת זו בפרשת נח ואין לה שום שייכות שם רק שמצינו תיבת

**קנים** שם בפסוק "**קנים תעשה את התיבה**" -- שמע מינה דנוסחא נכונה כך היא כמו שכתוב בתורה "**קנים**" חסר יוד קמייתא. ועולה התיבה ר'. ולכן העמדתי יסוד מסכתא זו בנח עם התיבה שלו.

ודע דתיבת "**תבה**" או "**התבה**" הנאמר בפרשת נח -- הכל חסר יו"ד. ותראה נפלאות בתורתינו הקדושה ורבינו הקדוש מה שגילה לנו במסכת זו לכך העמיד במסכת זו ג' פרקים כנגד ג' אותיות **תבה**. וגם יש בראשי אותיות ובסופי אותיות **התבה** מפורש. נשאר אותיות **ח**"**ק**, בגימטריא **מי נח**. ועם ששה אותיות של תחלה וסוף וב' כוללים עולה הכל ב' פעמים נח, שכך כתיב בתורה "**נח נח**", וכאשר אבאר הכל בע"ה.

וגם יש בראשי אותיות ובסופי אותיות **ת**"**ק**, וד' אותיות הנשארים עולה כ', שגזירת מבול היתה כ' שנה קודם שהיה נח בן ת"ק שנה כמו שפרש"י בפסוק "**והיו ימיו מאה ועשרים שנה**". ותמצא הכל מרומז כאן.

ולכן תמצא שהתנא מסדר בפרק ב' משנה ג' (משנה, קנים ב, ג) "**לזו אחת וכו**'" עד "**לזו שבע**", ולכאורה תמוה למה תני עד שבע דייקא? ולדידי ניחא מאוד שמרמז בענין נח, והתם מכל עוף הטהור היה שבעה להקריב מהם קרבן.

וגם הא דמסיים המסכת במשנה (משנה, קנים ג, ו) "**זקני ת**"**ח כל זמן שמזקינין דעתן מתישבת עליהן שנאמר בישישים חכמה ואורך ימים תבונה**", ולכאורה אין לדבר זה שום שייכות במסכת זו. ולדידי יתישב בטוב טעם. וגם בתיבת **תבונה** שמסיים תמצא **תבה**. נשאר **נ**"**ו** עם ב' אותיות הוא **נח**.

(פה מבואר מד"ר פרשת נח בענין התבה)

ונבא לביאור בס"ד. ונבאר גם המדרשים השייכים לזה.

(בראשית רבה לא, יא) רבי יהודה אומר ש"ס קילין, פירוש חדרים, היו בתיבה. כל אחד מהם היה עשר על עשר אמה. ורבי נחמיה אומר תשעה מאות קילין היו בה וכל קיל ששה על ששה. ועי"ש במדרש רבה הציורים. וצריך להבין במאי קמפלגי וגם מה נפקותא יוצא מזה ומה דהוי הוי. לכן נלע"ד שפלוגתתן בסוד התבה מאיזה מדה היתה ולמסבר קראי.

וגם יש שם במדרש רבה: "**קנים תעשה את התבה - אמר רבי יצחק מה הקן הזה מטהר את המצורע אף תיבתך מטהרתך**". וצריך גם כן להבין מה היה הטהרה זו?

והנה בספר הזוהר מבואר שנח היה בסוד יסוד והתבה בסוד מלכות, לכן היה צריך נח ליכנס לתבה, היינו לעשות היחוד, מה שפגמו אנשי דורו. וזהו גם כן הסוד (בראשית כב, ט) "**ויבן נח את המזבח**", דסוד מזבח היא מלכות. ומבואר גם כן שם דאילו הקריב

נח תחלה קרבנות לכפר עליהן ולעשות היחודים למעלה היה יכול לבטל הגזירה. אך הוא לא עשה כן, לכך נקרא המבול "מי נח" שהוא גרם לזה. ובתיקונים תיקון עשרים מבואר בהדיא דתיבת נח היתה בסוד בינה אימא עילאה ונח היה בסוד הדעת, ועי"ש באריכות. ובחמדת צבי דף פ"ב ע"ב.

ובזה יבואר הפלוגתא של רבי יהודה ורבי נחמיה במדרש שהבאתי, דר"י סבירא ליה שהתיבה היתה בסוד מלכות - אדני אלהים. ושם אלהים במילוי -- **אלף למד הא יוד מם** -- עולה כמנין **ארץ** שהיא גם כן בחינת מלכות כידוע. ושם **ארץ** עם האותיות והכולל עולה רצ"ה. ולכך סבירא ליה שהיה בתוך התבה ש"ס קילין כמנין **אדני** וכמנין אלהים במילוי עולה רצ"ה. נמצא מכוון ש"ס, דהיינו ג' פעמים ק"כ כמבואר שם במדרש, תחתיים שניים שלישיים כנגד ק"כ צרופי אלהים. וגם תנא דידן סובר כשיטה זו ולכך העמיד ראשי האותיות וסופי אותיות עולים תק"כ כמנין **מלכות כ"ד**, והיינו כ"ד צרופי אדני כידוע. ולכן תיבת **קנים** עולה ר' כמנין שם אלהים פשוט כפול משולש מרובע כידוע.

אבל ר' נחמיה סבירא ליה כמבואר בתיקונים שסוד התבה היתה בסוד בינה ובסוד שמים כדכתיב כונן שמים בתבונה. ואיתא בכמה ספרי מקובלים שיש תתקנ"ה רקיעים כמנין **השמים** כשתחשוב אות ם' סתומה ת"ר כידוע. ועד תת"ק רקיעים יש רשות למט"ט לעלות לכתוב זכויות של ישראל אבל נ"ה רקיעים שלמעלה אין לו רשות לעלות. וזה סוד הפסוק "**ה"ן לה' אלהיך השמים ושמי השמים וגו**'". ולכך ס"ל שהיה בתוך התבה תת"ק קילין כנגד תת"ק רקיעים, והיינו ג' פעמים ש', תחתיים שניים שלישים. ומנין ש' מורה על שמים. נמצא מבואר פלוגתתן בטוב טעם.

ובזה מבואר **התבה** שנכתב חסר בתורה עולה כמנין **בית**, שבינה ומלכות שתיהן נקראו 'בית'; בינה בית ראשון, מלכות בית שני. ובזה מבואר סמיכות מסכת זו למסכת הקודמת, שכמו שסוד בית המקדש היה בסוד שמים מכוון כנגד שבעה רקיעים כמו שהארכתי שם -- כמו כן התבה המרומז במסכת זו גם כן היה בסוד שמים. ובזה מבואר הפסוק "**כל אשר בארץ יגוע**", ולא אשר המה בתבה שהמה בשמים.

ונבא לביאור המדרש מה הקן מטהר את המצורע כך תיבתך מטהרתך, היינו שכל הדור ההוא שהיו עובדין ע"א כמו שכתב רש"י בפסוק "**ותשחת**" - אין השחתה אלא ע"א, והיו מטמאין את הארץ. וע"א מטמא כמצורע כמו שכתב רש"י בפ' בהעלותך בענין גילוח הלוים, ומצורע מטמאה בביאה כל הבא באהל עמו, ובודאי נח לא היה יכול לשמור עצמו שלא יבא באהל עמהם והיה ניטמא מהם ולכך היה צריך טהרה בתבה.

(פה מבואר טעם על סידור מסכת זו בסיום סדר קדשים)

ובזה נבא לביאור המסכתא וטעם נכון על שסידר רבינו הקדוש מסכת זו בסיום סדר קדשים, דכבר כתבתי בפתיחה של הספר וגם בתחלת מסכת זבחים בשם הזוהר הקדוש דעיקר כונת הקרבנות לעשות יחוד למעלה, קב"ה ושכינתיה, ת"ת ומלכות, הויה אדני בשילוב ו"ה שבשם. ולכך יש בסדר זה י"א מסכתות כנגד ו"ה שבשם. צ"א פרקים כמנין **הויה אדני**. וכבר כתבתי בשם הזוהר ריש פרשת נח שמאריך קצת נח שנכנס בתיבה היה גם כן בסוד זה -- יחוד יסוד ומלכות.

(פה מבואר טעם האומר הרי עלי קן יביא ב' תורים בדרך רמז וסוד)

ומזה הטעם האומר "הרי עלי קן" מחויב להביא שתי תורים או שני בני יונה -- ודאי בדרך רמז יש לומר כך: כשתחשוב ן' פשוטה ת"ש כידוע, שאותיות כמנפ"ץ סדורים אחר אות ת', ואות ך' פשוטה הוא ת"ק, ואות ם' סתומה ת"ר, ואות ן' פשוטה ת"ש, ואות ף' פשוטה ת"ת, ואות ץ' פשוטה תת"ק. נמצא תיבת **ק"ן** הוא **ת"ת**, ר"ת ב' פעמים תור. וכשתחשוב אות נ' כפשוטה, חמשים, הרי תיבת ק"ן עולה ב' פעמים **יונה יונה** עם האותיות . ולכך יביא ב' תורין או ב' בני יונה.

ובדרך סוד הטעם שמחויב להביא שתי תורין היינו לייחד ב' תורות, תורה שבכתב שהוא ת"ת, ותורה שבעל פה היא מלכות. וידוע מזוהר 'תור' היא תורה שבעל פה בסוד "**וקול התור נשמע בארצינו**", ו"**תורה**" בסתם הוא תורה שבכתב. או שני בני יונה ד ב' פעמים יונה עולה קמ"ב, והיינו הויה אדני בשילוב - הרי צ"א, נשאר נ"א ועם הכולל, הרי **בן**, בזה מרומז ת"ת ומלכות; דת"ת נקרא "בן" כידוע. וגם מלכות היא בסוד השם במילוי ב"ן. ולכך נכתב בתורה ובמשנה תמיד "בני יונה". ודוק.

נמצא הסיום הסדר הוא מעין הפתיחה והכל כדי לייחד קב"ה ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם.

(פה מבואר המשנה תלמידי חכמים כל זמן שמזקינין דעתן מתיישבת)

ועתה נבא לבאר הסיום במסכת זו: "**תלמידי חכמים כל זמן שמזקינין דעתן מתיישבת עליהן**", שהתנא בא להמליץ על נח הצדיק, דכבר כתבתי בשם הזוהר שאילו הקריב תחלה קרבנות אפשר היה לבטל הגזירה, ועיין בזוהר דף ס"ח ע"א בזה. ואם כן יקשה למה באמת לא הקריב תחלה? לזה בא התנא לומר שהכתוב בעצמו מיישב זה שהרי הכתוב אומר "**ויבן נח מזבח לה'**", מזה ילפינן "ויבן נח" - התבונן נח מפני מה ריבה הכתוב בטהורים יותר מטמאים אלא כדי להקריב מהם קרבן, ואם כן אין שום תרעומות עליו, שעד שיצא מן התבה לא התבונן דבר זה, שתלמידי חכמים כל זמן שמזקינין דעתן מתיישבת עליהן ועד עכשיו לא היה יודע בסוד הקרבנות. ודוק היטב ויונעם לך מאוד.

ולזה מסיים בפסוק שנאמר "**בישישים חכמה ואורך ימים תבונה**", וידוע שבינה נקראת 'תבונה' כשהיא רובצת על בניה, בן ובת, היינו ת"ת ומלכות. ולכן תמצא בתיבת **תבונה** אותיות **בן** ואותיות **ובת**, וגם אותיות **ו"ה** כמבואר בכונת האר"י זלה"ה. ונח היה הראשון שנכתב עליו בתורה "**ויבן נח מזבח לה'**", היינו גם כן יחוד זה, ת"ת ומלכות. הגם שכבר בנה אותו אדם הראשון והקריב עליו קרבן -- לא נכתב בתורה בפירוש רק בנח.

ולכן כל הקרבנות נאמר בהם "**אשה ריח ניחח**" על שם **נח ח"י**, שהיה בסוד צדיק חי כמבואר במדרשים ובזוהר. ולכך מסיים רבינו הקדוש במסכת זו כל סדר קדשים ודוק היטב.

ויהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקינו בתורתך אמן ואמן.

## סדר טהרות

### מסכת עוקצין

(פ"מ טעם על מנין הפרקים וחשבון האותיות בדרך נפלא)

במסכת זו יש בה ג' פרקים והתחלת אותיות **כז"י** וסופי אותיות **נז"ם** -- כל זה צריך טעם ודעת. וביותר שמסכת זו היא סיום כל הש"ס וצריך טעם למה סיים במסכת זו ובאותיות אלו?

ועיקר ענין המסכתא מיירי שהשומר מצטרף לאוכל לענין טומאה, ואם לענין טומאה כך ומכל שכן לענין טהרה שהרי מדה טובה מרובה.

ואבא בס"ד ע"פ רמז וסוד. ותחלה אבאר שמצינו שתי נוסחאות -- **עוקצים** או **עוקצין**. ונלע"ד שהנוסחא הנכונה "עוקצין" על פי מאמר הזוהר בכמה דוכתי בפסוק סוף דניאל ""**ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין**" -- **בגין דאית קץ הימים דאיהו ס"א ואית קץ הימין דאיהו סיטרא קדושה**", ולכך הוצרך לפרש לקץ הימין. וכן דוד המלך ע"ה ביקש על זה "**הודיעני ה' קצי וגו**'" ולזה בא רבינו הקדוש וסיים במסכתא זו המשניות שלו שהוא סוד תורה שבעל פה לבאר כל המצות האמורות בתורה שבכתב תזכה לקץ הימין.

ולכן תמצא שבתיבת **עוקצין** יש בו **קץ**. וכשתחשוב **עוקצין** עם האותיות תמצא כמנין **לקץ ימין** עם ב' כוללים. וגם תיבת **עוקצין** עולה כמנין **הוי"ה מצפ"צ**, ושם זה הוא שורש לי"ג מכילין דרחמים כידוע.

ובזה נבא לביאור על שסידר במסכתא זו ג' פרקים ובהצטרף התחלת אותיות וסופי אותיות יחד עולים קל"ד. דמצינו בספרי המקובלים כך, דמצינו שם **אדני** בכל התורה ונביאים וכתובים קל"ד פעמים כמנין ר"ת וס"ת מן **מזרח מערב דרום**, ששלשה רוחות אלו מן העולם המה סגורים במחיצה, אבל רוח רביעית והיינו צפון היא פתוחה, לכן "**מצפון תפתח הרעה**", דשם שולט הס"א. והעולם הוא בצורת **ב**, שסתומה מג' רוחות ומצד צפון היא פתוחה, ולכן מתחיל התורה באות ב' בצורות העולם[122], וכשתזכה לשמור ולקיים ב' תורות, שבכתב ושבע"פ, אזי התורה תשמור עליך מן רוח צפון שהיא פתוחה לס"א.

וידוע שדרום נקרא ימין, וצפון נקרא שמאל. ובזה מבואר דברי הזוהר הקדוש שקץ הימין הוא סיטרא דקדושה אבל קץ הימים הוא ס"א שמצד צפון. וכל זה רימז רבינו הקדוש במסכתא זו שהיא סיום התורה שבע"פ, כשתקיים ב' תורות אלו, תורה שבכתב ושבע"פ, תזכה לקץ ימין, לתחיית המתים כמו שהבטיח הקב"ה לדניאל.

ולזה תמצא שתיבת **עוקצין** עם האותיות עולה כמנין **לקץ ימין** עם ב' כוללים. וראשי אותיות וסופי אותיות מן ג' פרקים עולה קל"ד כמנין קל"ד פעמים "אדני" שסוגרים ג' מחיצות מזרח מערב דרום. הכל במכוון.

אמנם כל זה הוא לתלמידי חכמים העוסקים בתורה תמיד, שאף על פי שאינם יכולים לקיים כל המצות מכל מקום כשעוסקים בתורת אותן מצות הוי כאילו קיים אותן, וכמו שאמרו חז"ל כל העוסקים בתורת עולה כאילו הקריב עולה, והוא הדין בכל המצות שאין בידו לקיימן כשעוסק בתורה שלהן הוי כאילו קיימן. אבל לעמי הארץ לכאורה אין להם תקנה לעמוד לתחיית המתים לקץ הימין.

(פה מבואר יסוד המסכתא שומר מצטרף לפרי בטוב טעם)

אבל כבר דיברו חז"ל בזה בפרק בתרא דכתובות (דף קיא:) "**אמר רבי אלעזר עמי ארצות אינם חיים וכו'. אמר לו רבי יוחנן לא ניחא למרייהו דאמרת להו הכי וכו'**" עד "**אמר לו רבי מצאתי להם תקוה מן התורה ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום וכי אפשר לידבק בשכינה וכו' אלא כל המהנה ת"ח מנכסיו וכו' מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה**". וכן איתא בחולין פרק גיד הנשה (דף צב.) "**אומה זו כגפן נמשלה, זמורות שבה אלו בעלי בתים, אשכולות שבה אלו תלמידי חכמים, עלין שבה אלו עמי הארץ וכו' והיינו דשלחו מתם ליבעי רחמי אתכלייא על עלייא דאלמלא עלייא לא מתקיימין אתכלייא**", וע"ש בפרש"י שאלמלא עלין המגינין על הפרי מן הרוחות

[122] אולי להגיה כאן "כצורת העולם" -- ויקיעורך

ושרב ושמש לא היה הפרי יכול להתקיים. כך אלמלא עמי הארץ שמהנים ת"ח מנכסיהן ועושין כל צורכיהן לא היה קיום לת"ח. נמצא שהם שומרין לפרי כמו העלין.
ובזה מבואר יסוד מסכתא זו בטוב טעם שרבינו סידר מסכתא זו בסוף המשניות לומר כל מי שעוסק בב' תורות לשמור ולעשות ולקיים כל מה שבידו לקיים ומה שאין בידו לקיים הרי לימוד התורה עולה לו כאילו קיימן -- הוא זוכה לתחיית המתים, לקץ הימין וכמו שכתבתי. אך הא תינח לת"ח, אבל לעמי הארץ מה תהא עליהן? לכן העמיד יסוד מסכת זו שהשומר לפרי מצטרף לפרי לענין טומאה ומכ"ש לענין טהרה, שהרי מדה טובה מרובה, והרי הן שומרים לפרי כשעושין כל צורכיהן, ולכך הם זוכין כמו התלמידי חכמים. ולכן תמצא שראשי אותיות וסופי אותיות עולים קל"ד כמנין **גפן** עם הכולל, שנמשלו לגפן. ודוק היטב.

(פה מבואר סיום המסכתא וטעם על ש"י עולמות במכוון)

ובזה נבא לביאור סיום המסכתא "**אמר ריב"ל עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות שנאמר להנחיל אוהבי י"ש ואוצרותיהם אמלא. אמר ר' שמעון בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום**". וכבר דקדקו המפרשים מאי "**לכל צדיק וצדיק**". גם טעם נכון על המספר ש"י עולמות, למה באמת נותן להם כמספר הזה במכוון? ותו דהא בפסוק לא נרמז עולמות, דלמא ש"י כלים וכדומה לזה ש"י בתים. גם חיבור מאמר רשב"ח להא דקדים צריך ביאור.

(פה מבואר מדרש הנעלם ריש פ' וירא)

ובמדרש הנעלם בתחלת פ' וירא איתא (ח"א צז, ב) "**וירא אליו ה' באלני ממרא דריש ר"א ור"ע האי קרא בנשמת הצדיק כשזכתה לעלות למעלה אז וירא אליו ה'. באלני ממרא - זהו יעקב מהו ממרא דאחסין מאתין עלמין מעדן והוא כסא וכו'**."
ביאור דבריו שם שהקב"ה עם יעקב אבינו הולכים להקביל פני צדיק, ויעקב אבינו הוא כסא הכבוד להקב"ה. וזהו רמז **ממרא** בגימטריא מאתין ותמנין וחד. מאתין היינו עלמין שזוכה הצדיק, דכתיב "**ומאתים לנוטרים את פריו**". ותמנין וחד הוא **כסא**. יעוין שם לשונו הקדוש. וצריך להבין למה קאמר המדרש הנעלם מאתין עלמין אחסון הקב"ה לצדיק ותנא דמתניתין קאמר ש"י עולמות?
ונלע"ד דאלו ואלו דברי אלהים חיים, דידוע שתרי"ג מצות נאמרו למשה רבינו בסיני ושבעה מצות דרבנן כאשר הבאתי כמה פעמים. ולכך יש תר"ך אותיות בדברות הראשונות שכל התורה והמצות הכל נכלל בעשרת הדברות. וידוע שמכל מצוה ומצוה

שאדם עושה כתקנה לשמה נברא ממנה מלאך. וזהו כונת התנא באבות "**עשה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד**", היינו אותו מלאך שנברא מאותו מצוה הוא פרקליט שלו ומשמשו. וזהו גם כן הפירוש של התנא "**ששכר מצוה מצוה**". וכבר האריך בזה בשל"ה ושארי ספרי הקודש.

נמצא מי שמקיים כל המצות שהמה תר"ך, יש לו תר"ך מלאכים הנבראים מכל אותן מצות שקיים וכמו שפירש בס' האלשיך בפסוק "אנשי חיל", יעו"ש. וכל מלאך הוא שליש העולם כמבואר במסכת חולין בפ' גיד הנשה (חולין צא, ב) בסולם של יעקב אבינו. נמצא מי שיש לו תר"ך מלאכים יש לו ר"ז עולמות במכוון. והסימן **זר וכתר** -- הכל אחד. זר עולמות וכתר מלאכים. מי שזכה בכתרה של תורה בכל המצות.

ואיתא בגמרא דהידור מצוה הוא שליש במצוה, שצריך להוסיף שליש בשביל הידור מצוה. וזהו השליש הוא מלבר כמבואר בפרק קמא דבבא קמא (דף ט:). ומסתמא השכר הוא גם כן שליש יותר. נמצא מי שמקיים כל תר"ך מצות בלא הידור -- שכרו ר"ז עולמות, אבל מי שמקיים כל המצות בהידור ובשמחת לב יש לו שכר ש"י עולמות במכוון. והנה ראיתי בלימודי האר"י זלה"ה שמחלק הש"י עולמות בדרך זה: ר"ז בפני עצמן, וק"ג בפני עצמן. וכעת לא ידעתי מקומו ואיני יכול לכתוב לשונו הקדוש ממש. האיר ה' עיני ומצאתי בהדיא וכן בהזוהר פ' תרומה דף קס"ו ע"ב (ח"ב קסו, ב) יעו"ש.

ובזה יבואר הכל בס"ד. דמדרש הנעלם מיירי בצדיק שקיים כל המצות בלא הידור, נמצא שכרו ר"ז עולמות. וזהו שאמר "**אחסין ליה מאתין עלמין דכתיב ומאתים לנוטרים את פריו**". ואין להקשות -- הא איכא עוד שבעה? יש לומר כמו שמשנה בגמרא כמה פעמים "**פורתא לא דק**", ובאמת הוא מאתים ושבעה. או יש לומר לשיטת המדרש הנעלם שם דיעקב אבינו הולך להקבל פני הצדיק, דידוע דיעקב הוא בגימטריא ז' פעמים שם הוי"ה ב"ה, ובודאי זה הנאה וכסופא שיש לצדיק שזוכה לראות פני אבינו סבא קדישא נחשב לו לשבעה עולמות. הג"ה: ולכן **עוקצין** עולה כמנין **יעקב אבינו סבא** עם האותיות במכוון לרמז זכר זה.

אבל תנא דמתניתין מיירי מי שזוכה לקיים כל המצות בהידור ובשמחה, אזי שכרו שליש יותר ויש לו ש"י עולמות במכוון. ובזה מבואר שרבינו הקדוש אחר סיום המשניות תורה שבע"פ שהוא מפרש כל המצות הנאמרים בתורה שבכתב וגם שבע מצות דרבנן הכל מבואר בתוכה ומסיים במימרא דרבי יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שקיים כל המצות בהידור ובשמחה ש"י עולמות, וכדכתבתי.

אך מי הוא זה שיכול לקיים כל המצות, הלא מי שאינו כהן אינו יכול לקיים מצות כהונה וכדומה. לזה כמו שהאריכו כבר בזה בספרים הקדמונים וכתבו שכל ישראל המה כאיש אחד כשיש שלום ואחדות ביניהם. נמצא זה קיים מקצתן וזה קיים מקצתן מה שיכול לקיים, אז הוא חסדי ה' לתת השכר לכל אחד כאילו קיים כולם.

ובזה מבואר הכל, דלכך מדייק ריב"ל עתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות אף על פי שלא קיים כל המצות רק מה שהיה בידו לקיים, ובודאי לא היה ביד כל אחד מהם לקיים כולם -- אפילו הכי נותן שכר לכל צדיק וצדיק כאילו קיים כולם. ובתנאי כשיש שלום ואחדות ביניהם. ולזה מסיים במשנת רשב"ח לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, דאז המה כאיש אחד כאילו כל אחד מהם קיים כל המצות לקבל הברכה של ש"י עולמות.

אמנם כל זה היה בזמן שישראל היו בארץ הקדושה ובית המקדש היה קיים והיה זה מקיים מקצת מה שהיה בידו לקיים וזה מקצת, ומעלה עליהן כאילו כל אחד מהם קיים כולם. מה שאין כן בזמן הגלות בעו"ה שאין אנו יכולים לקיים כלל המצות התלוין בארץ וכל סדר עבודת קדשים טהרות, רק על ידי לימוד התורה כאשר כתבתי. וגם עמי הארץ על ידי שהם שומרים לפרי והשומר מצטרף לפרי. נמצא הכל מבואר בטוב טעם.

וה' ברחמיו ובחסדיו הגדולים יזכינו להיות מכת הצדיקים אלו הנוחלין ש"י עולמות אמן כן יהי רצון.

**ת.ו.ש.ל.ב.ע**